BOUDAIOU EPISTOLAI ELLL·NIKAI. BUDAEI EPISTOLAE GRAECAE, PER ANT. PICHONIUM CHARTENSEM...

Guillaume Budé, Antoine Pichon

Digitized by Google

6
40-e
8

6
25 E
45

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

23-8-10

23
8
8

23.8.8

6-40

ΒΟΥΔΑΙΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ.

BVDAEI EPISTO-
LAE GRAECAE, PER ANT. Pichonium Chartenſem Latinæ factæ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EM. O. EMANUELE

R. SOCIET. BIBLIC. COLL.

Ex Legato Antonii Gorini.

Βασιλῆ τ' ἀγαθῷ, καὶ πρῶτ' αἰχμητῇ.

PARISIIS, M. D. LXXIIII.

Apud Ioannem Benenatum.

Historicos memorat claros, claróſque poëtas
Quóſque parit celebres Itala terra ſophos.
Gallia non abs re Budæo gaudet alumno
Orbis quem latus ſuſpicit, ornat amat.
Protulit hic aſſem tenebroſa nocte ſepultum
Multáque, quæ nullo ſunt peritura die.
Græcia miratur, Græcè quæ ſcripſit amicis
Vt iam mel taceat fertilis Hybla ſuum.
Paſſibus hunc ſequitur doctus Pichonius æquis,
Quem conſtat terſè verba Latina loqui.

M. G. B.

A. R. AD ANT. PICHONIVM Budæi epiſt. interpretem.

Hoc viuit Græco Budæus munere, viuis.
Hoc Latio, Latium vita duobus erit.

FRANCISCI TILIER TVRONENSIS AD Ant. Pichonium præceptorem ſuum.

Mentibus in noſtris virtus cùm præſidet æqua,
Illius & firmæ nobile ſtigma patet:
Non celebranda poteſt extingui tempore fama
Nominis, aſt viuit tempore perpetuo:
Sic tua nunc, Pichoni, lucida fertur ad aſtra,
Negligit & mortis ſpicula dira feræ.

IACOBVS DE MESME PARISINVS ad Ant. Pich. præceptorem ſuum.

Nunc ſobolem Græcûm nullam ſupereſſe putabam,
Cûm premeret pauidam ſæua procella ratem.
Illa autem tunc viſa mihi, minimè ex ulo, dixi,
Sed latebras huius pectoris experior.
Tu doctus Latiis & linguæ doctor Achiuæ,
Quod Græcè noſti doctus vbique canis.
Ingenij fœtus teſtis, teſtéſque labores
Summi, doctrinæ teſtis & ipſe tuæ.

IN ZOILVM.

In nos atra malum ceſſet profundere virus,
Et creta Momus noſtra nigrare ſinat.
Hyppocriſis non mollia ſparſit corda veneno,
Nil cordi pugnans lingula noſtra tulit.
Non ego Medeæ vel Circes pharmaca noui,
Lædere queis poſſem pectora dura virûm.

Martini Antistitibus & Canonicis reliquisque clarissimis ciuibus Turonensibus perpetuam salutem & pacem in domino exoptat.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PLato diuinioris scientiæ auctor longè clarissimus (viri præstantiss.) non ineleganti quidem origine hominis naturam verbi notatione mihi videtur indagare: ἀνθρωπος enim dici vult, quasi sit ἀναθρῶν ἃ ὄπωπεν, id est cogitando reuoluens atque repetens ea quæ vidit. Quæ mehercule frequens & iterata repetitio plurimùm conducit ad illam philosophiæ præstantiam, quæ non vana, non tumida, nõ disputationibus rerum naturalium elata sit, non denique mantica & squallore sese populo venditet, sed illum sapientiæ amorem quem Græci ὑφηγητρίαν dicunt, anquirat & inuestiget. Vnde non immeritò à moralibus philosophis definitur animal diuinum rationis atque consilij particeps, quòd præteritorum meminerit, futura prouideat, & præsentia cõsideret. Ob idque pictorum eximiorum memorabile narratur institutum, quo per interualla subinde tabulas peruident: credo, vt picturæ amore quadantenus refrigerato, perinde ac spectatores acri perpensione vel minima quæque dispiciant: Pingendi enim assiduitate hebescit plerunque oculorum & ingenij acies. Deinde fit nescio quo pacto, vt omnes φιλαυτίας decipiamur, ac suũ cuique pulchrum videatur. Quod vitium facilè declinari poterit si diligentem præparationem in rebus peragendis adhibeamus. Ideóque Agatharcho sibi nimium placenti, quòd tabulas depingeret celeriùs: ὑφ' ἡμῶν χρίνου, Zeuxis inquit. quapropter ne veluti mei amore obcæcatus videret, officij esse mei iudicaui, vt quæ diutino tempore apud vos agens horis succisiuis elaborarem, ea tandem in publicum emitterem, vobisque conseerarem, quos mihi fideli sanctáque amicitia iunctos, meique amantissimos multis rationibus compertos alioqui vnus inter tot operi intentissimos cessatos esse viderer, néue, vt est apud Homerum, ἀλιτόπατρις iure dicendus essem. Ea enim legeatque omine me ab ineunte ætate literis addixi, vt in moderanda iuuentute earum cupida huius meæ vitæ cursum contererem, eíque vel docendo, vel scribendo aliquid vtilitatis afferre possem. Quod his notum esse existimo, qui non toruis hactenus prospexerũt superciliis meos in hoc munere obeundo labores. In hoc enim speciale decorum situm esse intelligimus, vt quod suæ cuiusque naturæ conueniat, vi hominis & proprietate seruata, id in totius ætatis curriculo, is tueatur ac retineat. Non mirum est igitur si cùm præsentibus tum absentibus prodesse cupiens harum mearum lucubrationum editionem maturauerim. Quanuis autem opus prima fronte non magnopere arduum appareat, eiusmodi tamen est, vt eius gratia solertior quàm ego aliquis fortasse sumpturus fuerit elleborum: Quod Carneades subtilissimus argumentator quondam faciebat contra Zenonem dicturus aut scripturus. Atque adeò prædicare non desinam, & constantissimè tueri, nullam inesse vocem, quæ pura non sit & elegãs, atque à classicis auctoribus recepta. Iuncturam quidem nõ ita politam esse vt meam redoleat phrasin Ciceronianam, fateri possim: Verùm id tribuendum est Græcæ locutioni, extra cuius cancellos nunquam egressus sum. Nam in vertendo magnum est, si candori sermonis & veritati sententiarum simul seruias. Omitto propriam huius scriptoris obscuritatem ex verborum grauitate, & sententiarũ pondere manantem: Quæ res maximum quodque ingenium defatigare ac torquere possunt. Etenim tam exactus est ipsius Atticismi obseruator Budæus noster totius Galliæ splendor, vt (si ita loqui fas sit) non peccando peccet, & nihil fit, quod hac in re diuere velis, quod ille docere non possit. Nec ipsum arbitror Demosthenem reliquósque auctores Græcos magis Atticos esse. Proinde gratiam non mediocrem diuinæ prouidentiæ habeamus, quòd tantũm ingenij & eruditionis lumen in homine ἀνθρώπῳ produxerit. Qui vsqueadeò est admirabilis, vt eum tanquam numen aliquod studiosi omnes hactenus coluerint. Prisci siquidem illi sapientes literas cæteráque artes ingenuas adinuenerunt: At Budæus, ne eorum scripta in obscuro iacerent suis laboribus effecit, ἐφάνιστον ἔθηκεν ἐκπολίσας. In hoc igitur elegantissimo huius locupletissimi auctoris opere interpretando effecimus, vt quę antea diligentissimus lector idemque doctissimus vix attingere poterat, nunc pueri etiam rudiores vel conniuentibus oculis, vnóque propemodum intuitu obseruare & intelligere valeant, sicque sua studia

promouere, illis modò adsit laboriosa industria, qua dij omnia vēdunt: δαίμονι μὲν γὰρ τῶν μεγίστων πωλοῦνται, ἐπίπονον ἀγαθόν. Me insuper magnopere stimulauit vt id efficerem vtriusque linguę coniunctio & societas: Nam quemadmodum Græci à Phœnicibus, qui ab Ægyptiis, doctrinas acceperunt, sic & Romani ab illis: imo Romana lingua adeò cum Græca conuenire videtur, vt iure quodam affines sororesque iudicētur: nunc autē ea magno omnīū studio affectatur. Nullus est enim laudandarum artium studiosus, qui non modò Latina, verumetiam Græca literatura exornari, & philosophię arcana è Græco fonte haurire contendat: Nec pueri modò, sed & ętate matura homines eo se copiosè ingurgitant, vt inter legendum, ea quę ab eruditissimis eloquētissimisque hominibus Græcè tradita sunt & scripta, plenius perfectiúsque intelligant. Quę sępius prodigiosa scatent obscuritate, si in alium sermonem nimiùm floreſcentem transferantur: vnde permultùm torqueantur hebetiora mortalium ingenia, subtiliora verò nimiùm luxuriēt. Satius itaque fuerit Græcorum linguam perdiscere, & vno labore se infinitis molestiis expedire. Nescio alios, sed quantum ad me attinet, Græcos animaduertens totius doctrinæ & humanitatis facilè principes, multa mihi exhibui negotia hac in parte studium colloeaus. Graiis siquidem ingenium, Graiis dedit ore rotundo Musa loqui, præter laudem, nullius auaris. Quod si Aristarchus quidam (cuius virgulam, modo iusta sit, ἵν' ἀπὸ τὴ τῶν κιμκίπων ἀγορᾶ nō formidamus) has nostras vigilias pentioribus oculis circunſpiciat, eas reperiet τῆς Διϊτεγκλίας studiosis adolescentibus non infructuosas fore. In quibus elimādis non modò diligenter operā dedimus, vt vniuscuiusq. vocis naturalis & genuina significatio exprimeretur: verū etiā Latinas locutiones (quantū fidelis interpretatio pati potuit) ad phrases Græcas tanta cum facilitate redegimus, vt qui Græcam grammaticen (in qua quilibet solerti ingenio præditus, & in Romanorum lingua satis versatus propemodum ἀυτοδίδακτος esse debet) calluerit, hisce nostris lucubrationibus fultus Græcarum literarum notitiam sibi minimo possit comparare negotio. Vt igitur vestræ in me beneuolentiæ charitatique satis pro mea virili parte facerem, vósque literato munere maximè dignos declararem, has Budæi Latinè loquentes epistolas vestræ excellentiæ nuncupare volui, vt meæ erga vos perpetuæ obseruantiæ pignus haberetis. Nā sat mihi compertū est cùm vobis tum omnibus aliis ornatissimis viris nihil potius esse, quàm vt optima reipub. fundamēta iaciātur, hoc est pietatis & eruditionis seminaria teneris puerorū ingeniis mādentur, atq. adeò viriles animi suauissimo diuini eloquij pastu reficiātur ac recrēātur. Cuius rei testimonia adducerem, nisi palā esset homines doctissimos Christi euangelīū purè & syncerè docētes à vobis foueri, deinde eos qui linguas & bonas scientias profitentur benignè excipi. Qui quātūm profint reipub. optimis legibus temperatæ, prudentissimorum virorū esto iudicium. Quemadmodum enim Hercules ille multorum labortm perpessione tolerantiáque, vna præcinctus pelle, & vna communitus claua vniuersum orbem peragrauit, & horrida monstra superauit: sic etiam liberalium artium doctores vnica doctrina virtute fulta, cuncta vitiorum portenta, & omnem pestem virtuti contrariam, seu superbiam, segnitiem, ac virulentem inuidiam, aliáque eiusmodi propellere ac propulsare debent, vt ad virtutem & honestatem ac liberales disciplinas pateat accessus. Cuius rei gratia vatū eminentissimus Homerus Peleum magnopere commendat, quòd Achillem filium suum Phœnici commiserit, ἵνα μύθων τε ῥητῆρ' ἐμεναί τε πρηκτῆρα τε ἔργων. i. vt illum efficeret oratorem verborum, actorémque rerū: vult enim indicare ille vertex ingeniorum cosdē esse debere bene viuendi præceptores atque dicendi: ne alios sapiēdi, alios dicēdi magistros & doctores quæramus. Quod superest (viri ciuésque optimi) quos ego literatū nonnulla cōmendatione mihi benevolentiæ vinculo iunctos hactenus exploraui, quósque hisce nostris vigiliis candidū calculū adiicere exopto, humanitatem vestram oro & obsecro, vt hoc munus vobis dicatum æquibonique consulatis: eodemque animo quo vobis à me offertur, grato videlicet & candido, accipiatis. Nam à quacunque parte steterint οἱ φιλελληνισταὶ, propter eorum eximiam in sapiendo dicendóque vehementiam, reliquos staturos confido: vt inclyti vestri nominis clypeo munitus hic noster labor contra malevolos tutò exire possit. Valete, & viuite felices: Deum itterim opt. max. precor, vt vos cum reliquis bonis & doctis viris, totam denique Turonensem rempub. perpetuò conseruet. Lutetiæ Parisiorum. E musæolo nostro Cardinalitio. 12. Kal. Septembr. 1 5 7 4.

Virtutis otium, labor.

AD AMPLISSIMVM VIRVM EGIDIVM du Verger Præsidem Turonensem & reginę Scotiæ Cācellarium.

Te tua perduxit virtus ad culmen honorum,
Non sors, non dubiæ munera sortis, opes.
Tu decus & patriæ certissima gloria, cuius
Dulciloquo placidus manat ab ore lepos.
Hunc igitur nostrum, Præses, cape, magne, laborem:
Gratus erit doctis, si tibi gratus erit.

AD MICHAELEM AVBOVRG DOCTOREM Theologum, scholæ Cardinalitiæ moderatorem.

Tu quoque pauca leges nostræ monimenta Minervæ:
Parua quidem fateor, susc ipienda tamen.
Dicitur illa quidem felix respublica, paret
Imperio fortis quæ moderanda viri.
Sic schola, sic iuuenum, doctor doctissime, turba
Est felix, sequitur quæ tua iussa lubens.

AD GRAVISSIMVM VIRVM NICOlaum le Clerc iudicem Turonensem.

De virtute vetus doctorum turba sophorum
Quicquid præcepit mens tua sola tenet.
Ingenio clarus, clarus quoque dogmate morum,
Virtutis firmæ nam modò signa vibras.
Quid veteres quondam præclaros reddidit omnes?
Virtus, quæ cunctos sola beare potest.

AD ORNATISSIMVM VIRVM DOminum de la Foucaudiere.

Aurea iam viuant per te, iam ferrea cessent
Secula, pax iterum visere regna cupit.
Es iustis clemens, turbæ sæuúsque nocenti,
Et constans, vitij fortia castra domas.

AD ILLVSTRISSIMVM VIRVM DOMINVM Berziæum regium consiliarium in senatu Britoniæ.

Ad superos fugiens in sidere libra remansit,
Cùm vafris essent omnia plena dolis:
Sed nunc illa tuam exornat clarissima dextram,
Et tua cuncta suo numine facta regit.

AD IOANNEM FORGET ORATOrem eloquentissimum in curia Turonensi.

Cùm tua tot claris splendescant ora lapillis,
Cùm tibi tantum alto nectar ab ore fluat:
Cæsia te dea mater, blandaque puellæ
Aurea quæ seruant poma tulere sinu.
Vel te magna Iouis nutrix, sua ad vbera mouit,
Mnemosyne & matre, & te, Pataræe, patre.
Ergo age nunc Pallas mater fulua insere poma
Huic chartæ, vt niteat, sitque referta bonis.
Mnemosyne si matre satus Phœbóque parente
His meritò viues semper in ore virûm.

AD NICOLAVM NANCELLIVM medicum peritissimum.

Vulgarem cupiunt laudem plerique mereri,
Et sua centeno lumine scripta legi.
Non ea nos vexat laudis vesana libido.
Illa etenim nobis, si cupiamus, abest.
Cùm nostram laudas, laudat quoque turba, Thaliam,
Nam nobis instar totius es populi.

AD DOMINVM DE CHANZELLES causidicum regium in curia Turonensi.

Summus vbi cœli contorquet fulmina rector
Plebs fugit ad platanum proxima damna timens:
Cùm quatit in populum litis discordia fulmen,
Ad tua concurrit numina turba frequens.

AD CLARISSIMVM VIRVM PEtrum Brixium regis eleemosynarium.

Si loca queis sidit virtus celeberrima fiunt,
Quis locus hoc sacro clarior esse potest?
Stemmatibus luces virtutis, sanguine claro
Omnia quæ reddunt nomina clara magis.

NICOLAVS THIERSAVLT PARISINVS AD Antonium Pichonium obseruantissimum præceptorem suum, Bud. epist. interpretem.

O nimiùm felix quem laurea serta coronant,
Et qui Græcorum numina sancta colis.
Non vni tua Pichoni sapientia prodest,
Sed cunctis, laudis magna trophæa tenens.

in senatu Parisiensi patronum disertissimum.

Nec te Palladij nunc gloria magna senatus
Liquero, Rancheri, maxima pars animæ.
Scilicet vt statio fida es portúsque missellis,
Tu viduæ nostræ nauita sisque ratis.
Illa cupit placido defessa residere portu,
Tu quia Neptunum ponere nauta potes,
Nostra gubernator trepidæ duc vela carinæ
Ad portum, atque tuo numine dexter ades.

ΙΑΕΡΜΟΣ ΠΛΑΓΚΙΟΣ

παῖς ἥδ' Ἑλλωτὶς λέγειν ἐρῶσι δ' ἥ τι
θεσπέσιον, καὶ τὴν διπλοκωπίδα δύπτυχον ἐσεύξεται.

GVLIELMVS PLANCIVS

literarum Græcarum cupidos saluere iubet, & vt in vtriusque linguæ facultate auspicatò se infricent & in eadem conquiescant, exoptat. A. Pichonius.

ΠΟλλάκις παρ' ἐμαυτῷ εὐθυμοσπάθμους καὶ κτ' ἐνθουσιασμοὺς τῶν θεσπεσίων ἐν ᾗ φιλομαθείᾳ τῶν ὁμηπόρων ὧν ἐγὼ θεσπιλέσταπος, τῶν ἐς ἓν ἅπαν Ἑλλωτὶς φιλοφρόνως τὰ τῶν ἀρχαιοπαθείας, ἅπαν θεσπέσιον τὸ καὶ τῶν ὑπὲρ ἀπουδαίας πεπαιδευμένων ἀγασμῶν ἄγαμαι, ἐν τῷ Βυθαίου τῶν, ὡς ἐπιπᾶν, βυθοπάνσοφος, καὶ ἐς ἐν ἁπλῷ τῇ διπλοκωπίδᾳ ἀμφοτέραις γωνίαις καὶ ἀρχαίοις ὑπὸ τῆς ἄγαν ἀπουδῆς τὸ ἐν ᾗ λ' φύσις ὅλη τῶν ξενοκυμόνες ἅπαντας· ἀτὰρ δὴ τῇ λόγῳ φθόνος· πολὺ παρδυδοκιμοῦσιν ὅλοι Ἑλλωτικαὶ κτ' τῶν ἐνδεχομένων ὅλα μάλιστα ἐξηπόσθαι ὅπως ἀναλοίμην. τῶν μὲν τῇ πάσῃ πεπαιδευμένοις μὴ ὅπ τοῖς τεωτέροις χρησιμοπαθεῖς αὐτοὶ εἶ), τοῖς γε παιδιᾷ εὐθυδοκιμοῦσι πρυτάνεσι, τῶν οἱ τῇ παρόντι προπτῆ τι καὶ Σαωσατὸν ὅσον ἀπουδαῖον ἐπὶ πάμπολλα τῇ θεσπεσίῳ τοῖς παῦ συγγεγραφῶσι διρωπῶν ἐν ὠφαπεσκολουθῆπον τὸν τοῖς δὲ ὅλοις ἐμπόσαπα μὰ ἀληθῶσθαι ὡς ὧδε ὅσης ὡ εἰη Χάριτος, ἅπ γε τοῖς μαθήμασι τοῖς ἡδυλεξείοις ἐπιγόπων. πῆ δὲ καὶ ἴδῃ τὸ ὁρᾶν ἐμὲ πολλοὺς ἅπ καὶ ἐν ὁμαῖ νέων ὄντων πεφιῶπας, καὶ, τὸ τῆ λόγου, πάντα κτοῶπας λίθον ἐφ' ᾧ ἅπ ἐκ ἀρχῆς ἐκμάλις ξυνισαι, καὶ δὲ ἐπιστολια χάλλα ἑλλωτὶ φθεγγόμενα,

Sæpenumero apud me perpendens & corde volutans vestri animi propensionem discendique amorem, adolescentes charissimi, ad Græcorum monimenta nunc vndiq. in precio habita affectatáque vergentem: quod operæprecium & conducibile esset, quódque vestra studia exonerare expeditioráque redderet me facturum equidem censui, si Budæi (vt ita loquar) Budaëmonis valdéque periti & cunctos nostræ ætatu Græcæ Latinæque linguæ experientia quauis ratione præclaros ac percelebres longè superantis, propter vehementissimum studium atque ingenij bonitatem probè abundéque excultam (absit verbo inuidia) Græcas epistolas enarrare aggrederer. Partim quidem eo quòd eædem ipsæ essent perutiles omnibus eruditis, nedum rudioribus natúque minoribus, qui quidem à natura sunt comparati & in lucē editi, vt eruditione polleant, quæ in præsentia applausu excipitur, atque mirifico fauore colitur. Quandoquidē ex hu qui cū ingenuis artibus commercium habent, nullus est qui posit assercre in his epistolis versatum, non intellecturum quàmplurima apud classicos auctores capta difficilia & obscura. Partim verò quòd etiam multos nostri temporis iuuenes cernebam quidus facientes, & (quod aiunt) omnem mouentes lapidem, ob id videlicet, vt inuicem noua peregrinaque lingua vterentur, epistolas quoque scriberent Græcè sonantes,

istúdque plurimi ducentes. Mihi autem de earum editione publicationéque deliberanti ac meditanti, ab huiusmodi conatu desciscendum esse visum est, quin prius eg o allocutus essem Budæum ipsum de omni negocio. Postquàm igitur cum ipso communicaui, & huius rei faciendæ licentiam ab eodem efflagitaui, non modò hanc meo arbitrio commisit, sed etiam proprium codicem vltrò & hilari fronte vt eo vterer quomodo vellem, mihi concessit. Etenim in eo continebantur ea quæ propria manu adnotata & emendata erant, quæque transformata, nonnulla verò exactiùs elucubrata absolutáve, quemadmodum & ea quæ nunc & quæ prius publicata fuerunt examinantibus fuerit perspicuum. Proinde si & ipsi sine fuco hisce epistolis intenti & non separatim assidui fueritis, istémque infixi adhæseritis, vos, opinor, minimo negocio celerrimè vltrò citróque externa lingua vsuros, necnon commodè eloquendi stilum ornaturos, atque adeò in prompiu superaturos omnes molestas argutias [passim occurrentes] apud alios auctores. Valete, & in Budæi vtriusque linguæ reparatoris exactique emendatoris amore perseuerate, eorum gratia quæ vobis abundè suppeditauit. Lutetiæ Parisiorum, anno à natiuitate Christi.

καὶ τῶν δι' ἐμὲ πόνων πεπομφότες. ἐμοὶ δὲ περὶ τῶν ἐν δόσιος διχτοουμένῳ καὶ φροντίζοντι, τῷ δ' ἐγχρίματος ἔσεσθαι ἀπιστοῦντι τῦτο μοι παρῆν, φρὶν γ' ἂν ἐγὼ ἀνειπωσαίμην Βουδαῖον αὐτὸν περὶ τοῦ χρίματος ἅπαντος. αὐτὸς πίνυν κοινολογήσαντος ἐμοῦ καὶ τὰ περὶ τούτου ἐξουσίαν αὐτὸν ἀπαιτήσαντος, οὐχ ὅπως τῦτ' ἐπέτρεψέ μοι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιαν αὐτοῦ βίβλον αὐθαιρέτως τε καὶ ἑκόντως χρῆναι ὃν βουλοίμην ἔδωκεν. αὐτὴ γὰρ ἐν ἦν, ἃ μὲν ἰδίᾳ χειρὶ σεσημειωμένα καὶ ἐπηνορθωμένα, ἃ δὲ μετασκευασμένα. ἔνια δὲ καὶ μᾶλλον ἀπηκριβωμένα, ὥσαρ νῦν τε πάντων ἃ τε πρόσθεν ἐκδόθη τε παρεξεπέστιν ἡμῖν. δῶ καπὶ δηλον. ἐὰν ὑμῖν καιρὸν τῶν τοιούτων ἐφιεμένοις, καὶ προσελπιζομένοις ἀπαπάσεσθαι ῥᾳδίως εἶμαι καὶ ὑμᾶς ὑπ' εἰς μακρὰν πρὸς ἅπαντας ξυνιέναι τε καὶ λιπαρῶς ἀσκήσειν τὴν χαρακτῆρα, πάσης τε δυσερείας τῆς πρὸς τοῖς ἄλλοις συλλαφθῆναι ῥᾳδίως ὑπερφέρειν. ἔρρωσθε, καὶ Βουδαῖον τὸν ἀμφοῖν ταμιεύσασθε ἀκριβῶς τε καὶ ἐπηνορθωμένα ἀκριβῶς ὧν ἐκπονῶν ὑμῖν ἐπιλείπων φιλοπονίας ἀφαιρεῖται. ὁκ Παρισίων, ἔτι ἀπὸ τῆς γενέσεως

1540.

AD CLARISS. VIRVM IACOBVM A PORTA *in senatu Parisiensi oratorem eloquentiss.*

Nobilitas actis non sistit celsa paternis,
Stemmata nec quenquam nobilitare queunt.
Nobilis esse potest choreas qui lustrat Olympi,
Et qui virtutis stig mata firma gerit.
Dulcia cùm loqueris, labuntur flumina Pimplæ
Castaliúsque tuo decidit ore liquor.

A. P.

ΒΟΥΔΑΙΟΥ

ΙΛΕΡΜΟΥ ΒΟΥΔΑΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ.

GVLIELMI BVDÆI EPISTOLÆ GRÆCÆ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ANTONIO PICHONIO CHARTENSI INTERPRETE.

ΙΛΕΡΜΟΣ ΒΟΥΔΑΙΟΣ Λοδοϊκῷ Φαυῒ ἀδελφῷ οὖ πλεῖστα χαίρειν.

GVLIELMVS BVDÆVS *Ludouico suo Fratri salutem dicit plurimam.*

ΤΗι ὑστεραίᾳ τῆς ἀναφανείσης ἐκ τῆς ἀγχιστίνου τῆς ἐμῆς ἐπανόδου, νυκτὸς ἤδη πολὺ προϊούσης, τὰ ἐπιστολά ἐκομισάμην τὰ σὰ, ὡς οὖν ἐκέλευσας, λυχνόν τε καὶ φῶς ἐκέλευσα προσθεῖναι. ἵνα τι τοῖς ἐρωτήμασί σου ἀποκρινοίμην τοῖς ἐν τῇ χάρτῃ σεσημειωμένοις, καὶ σοι χάριτας μὴ προσοφλεσαίμην, εἴ τι ὀκνοῖς προεῖπεῖν, ἐπὶ τῇ τῶν ἀπορημάτων ἀφανίσει. καὶ δὴ ἀνεπαυσάμην. ἐπεὶ δὲ ἴσως οἶμαι βαθεῖα σοὶ σκαληνὸς ἔδοξα ὀκνῆ, εἰδέναι σε χρὴ, ἡμᾶς μὲ κρεῖττον τὸ βίου προσκρούσαντος ἀπόδημα, πάνυ τοι ἐζηλωκότος τῆς πατρίου φιλοσοφίας. ἰοὺτο γὰρ τὸ κτῆμα μόνον ἀφορμοῦ μοι πρὸς ὀρθοποδεῖν οἷον ὅπως τῆς τύχης. αὐτίκα τε τοι δίδωσί μοι οἱ κοδόμημά τι σὺ φαῦλον σοὶ ὃ τυχὸν ἐπίῃ, ἵνα μὴ

POSTRIDIE Epiphaniæ dominicæq. manifestationis ex prædio meo reuersus, nocte iam multùm procedente ac terras opacante, ad me tuæ allatæ sunt literæ, quibus statim apertis, famulo præcepi vt ob oculos meos poneret candelabrum & lumen, quò & tuis petitionibus interrogationibúsque in charta designatis & annotatis satisfacerem, tibíque Græcè me prouocanti protinus repugnarem ac obluctarer, si quid eij superfluum esset, ad tuarum quæstionum hæsitationúmque explicationem Sed quoniam fortassis opinaris me in profundo & extremo quodam otio inuolui, scias oportet, nos quidem nouam vitæ rationem consultò instituisse, à pristino literarum insigni studio magnopere degenerantem: huius quidem innouationis haud noui quo pacto mihi occasionem exhibente fortuna. Confestim certè visum est mihi substructionem quandam non ignobilem neq; triuialem erigere, ne

prædium meum Marlianum inglorium ignotúmq; periret. Quod quidem huc vsque inhospitale, & fermè deuium desertúmque fuit, non solùm aliis, verumetiam mihi eiusdem possessori. Nec id modò [apud me constitutum est] verumetiã ædificandum opus statim vere nouo exoriente, haud dudum ex chirographo & stipulatione loca ui quemadmodum in huiusmodi rebus fieri solet. Ad hæc spero me hortum nunc magnum atque spl endidum propediem muris cincturum, vbi primum huius rei faciẽdæ temporis opportunitas permiserit. vsqueadeo iuueniliter ad ædificiorum structuram mea natura comparata est. Et enim vineam habens in Sammauriano pago triginta fermè stadiis ab vrbe distinctam maléq. fructificantem, & propè alternis annis siue frigore pruináque congelatam, siue ab alia quadam cæli iniuria læsam, & quod est miserrimum, haud exuberantem, ne in annua quidé fertilitate, bonorúmque omnium vbertate. hanc quidem periculi denunciatione minis terrebam, nisi fidelius culturam retribueret, & sumptum, me ipsam in auctione venditurum. Tandem vero etiam iurisiurandi interpositione affirmare coactus fui, profectò eam planè incultam vastatámque fore, nisi intra aduentantem annum ipsa tempestiuè suum produceret fructum. Neque porrò tunc fructuum prouentu conueniente culturę ac sumptibus, cúmque emptore non potiretur: Iam enim valè audiebat propter sterilitatem vuarúmq priuationem: Iam incertus quid mihi de ea facto esset opus,

ὃ χωρίον ἐμὸν ὁ Μαρλιανὸς ἀδόξως οἴχηται καὶ ἄγνωστον. ὅπερ μέχρι τούτου ἄξενον τυγχάνει ὄν, καὶ μονοῦχόν ἄλσαν, οὐχ ὅτι τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ τῷ κεκτημένῳ μοι. οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ βοϊκοδομηθησόμενον ἔργον ἔαρος νέου ἐξαίφνης ὑπογεγονότος, οὐκ διδακὼς ἤδη ἐκ συγγραφῆς, ὁποῖον φιλεῖ γίνεσθαι ἐν τοῖς τοιούτοις. ὡς οὖν τὸ δοκοῦν μοι νῦν μέγα τε καὶ ὡς καλλιστον αὐτίκα δὴ τειχίζειν ἐπίζω, ἐπειδήπερ τάχιστα ἐξωρμῆ ἡ ὥρα τοῦ τόδε ποιεῖν. οὕτω νεανικῶς ἔχω εἰς τὴν οἰκοδομικήν. ἀμπελῶν γάρ τις ἔχων τριάκοντα που σταδίων τῆς ἄστεος ἀφεστηκυῖαν, ἐν Σαμμαυειάνῳ κώμῃ, κακῶς τε καρποφορεῖσθαι, καὶ πρὸς ἔτος ἑκάστοτε παγετοῦσθαι ἢ ἄλλως πως οὐρανόθεν βεβλαμμένην, καὶ ὃ δυσχερέστατον, οὐκ εὐθενοῦσθαι εὖ τε καὶ εὐετηρίᾳ. ταύτην μὲν πολλάκις ἠπείλησεν εἰ μὴ πιστότερον αὐτὴν ἀποδώσοι τὸν ἐργασίαν τε καὶ δαπάνην, αὐτὸν ἀποκηρύξειν. τελευτῶν ὅ καὶ ἐπόμοσεν ὀξηκόως, ἢ μὲν χεροὶν ἁψάσθαι δὲ μὴ ἐς ὃ ἔτος αὐτὴ τελεσφορήσῃ. οὔτε δὲ τόδε ἀπέμυτώσης τῆς εὐκαρπίας τῇ τε ἐργασίᾳ καὶ χορηγίᾳ, ὅπῃ αὐτὴν οὐκ εἰσκεῖτο (κακῶς γὰρ ἤδη ἀκούσαν ἐτύγχανεν ὑπὸ τῆς ἀκαρπίας) οὐκ ἔχων ἤδη ὅτι χρήσαιμι αὐτῇ,

ἄχει γε τούτου ἡδέσθην, ὥστε καὶ τὴν ἄμπελον εἰς κῆπον, ὡς δὴ τύχοι, μεταχηματίσαι μοι ἔδοξε ἀφοσιώσεως εἵνεκα, οὕτω γὰρ δὴ ἀπαλλαγῆναι τῆς ὅρκου ἐλογιζόμην. ἀλλὰ μήτοι καὶ ἀλλά γε μετέδοξε μοι μεταξὺ τοῦτο ποιοῦντι, ἄχει δὲ εἰς τοῦτο περιῆλθεν περιεργίας, ὡς καὶ πᾶσαν τὴν περιχώρων μέλιτα λιπαρὰ τὴν χωρίων περισκέψασθαι, ὅπως δὴ μείζω τε ἀρίστα καὶ ὃν τετράγωνον ὃν περιβολὴν. πολλὰ δ' οὗτοι περάγματα ἀγοραστοῦντί μοι παρεῖχοντο, ἐξ ἡμαῖ τὴν σφετέρων ὑπερτείναντες χωρίων, καὶ τινῶν ἔτι αὐτῶν ἐνίοι μετέφερόν με ἔχοντι χαλεπῶς ἀνεχόμενον τῆς διαμυήσεως. πάντες γοῦν θαυμάζοισί μου δὶς καὶ τρὶς ἐκεῖσε φοιτῶντος ἑβδομάδος. ἐκ μὲν δὴ καὶ σὺ ἰδὼν δὴ ἀγαθείης ὥσπερεὶ ἔργου λύσις μεῖζον ὅπως μελητέον, δεξίως δή που τὴν τε φυτουργῶν καὶ τὴν γεωρύχων ὑπιστάπωσα τὴν ἐκεῖ ἐργαζομένων. πολὺ δὲ εἰμὶ μᾶλλα καὶ διαφερόντως σοφολιπὴς καὶ ἀτενῶς περιόχων τοῖς καθημερινοῖς τοὺς ἐκπάτους τοὺς τε δὴ ὁ εἰργασμένον χάρημα, καὶ τοὺς ἐχομένους, ἔτι νῦν μὴ χαρακώματος ὄντος ὑπιόντος, ὑπερῆξοντος δέ ποτε περιβόλου καλῶς τε τετειχισμένου καὶ κονίᾳ τετριγλωμένου. εἰσὶ γὰρ διττοὶ οἱ περίπατοι, οἱ μὲν ἀμφὶ τὸ χάρημα τὸ πεφυτευμένον περιέχοντες, vsque adeo excandescebam, vt mihi [contristato] certum fuerit vineam transmutare quoquo modo in hortum defunctoriae expiationis gratia: Eo enim pacto me existimabam à iureiurando absolui ac liberari posse. Aliud igitur atque aliud vtique interim mihi istud facienti mutata sententia placuit, donec ad hanc sanè delapsus sum curiositatem, vt etiam à vicinis nonnullas agrorum portiones mihi insuper acquisiuerim, quò maior mihi esset ambitus quadrangularis. Multa porrò isti mihi emendi cupido facessebant negocia, suorum agrorum precia augentes, nunc etiam quidam ex ipsis anxium me habent grauiter & iniquo animo perpetientem hanc dilationem. Omnes quippe me bis tèrque in hebdomade illuc itantem improbant. Quinimo etiam tu si horum testis esses oculatus me admirareris non secus atque magni & memorabilis cuiusdam operis curatorem, scitè nimirum regentem plantatores suffossorésque qui illic operantur. Frequens verò sum præsertim affixúsque persisto & attentè animum adiungo spatia ad amussim dirigentibus per artificiosè confectum alueum, & ea quæ adhærent præsenti quidem vallo, quod est opportunum, sed aliquādo septum erit, muróque loricato & calce redimito ornatè circundatum. Duplices siquidem sunt deambulationes, aliæ quidem in gyrum currentes prope alueum viuis radicibus plantísque refertum,

aliæ vero per medium instar crucis recto tramite se inuicem diuidentes. Omnes autem ad amussim accuratè sibi respondent, quemadmodum propagines & nouellæ plantæ recto ordine procedentes consitæ sunt, nusquam discrepantes, quod & commemoratu dignum est. Ideóque ex quauis parte inter ordines videre est spatia à capite ad calcem mutuo cohærentia. Quo pacto potissimum venustas totius operis ordinationisque speciosa est & perelegans, cunctis huius sationis partibus apta & decenti serie collocatis & sibi inuicem congruentibus. Ergo in ea mente & attentione aut totus ego aut multus sum, ipsos operarios vrgens, ac redemptorem totiúsque operis susceptorem obseruans principem alioqui in excogitando ordinandóque toto ædificio. Formidans vtique partim quidem ne temporis tranquillitate mutata frigus plantationem opprimat, & semiperfectum opus deserere cogantur hortulani: Partim verò ne aliqua in re turbato & aberrante ædificantium principe, plãtationis aspectus oculis iniucundus appareat. verùm, O hominis amentiam: qui quidem heri & nõ ita pridem bonas literas ac disciplinas maximè omnium circa eas laborantium meditando, tractabam, & qui ætatis floré in lectione meditationéq. contriuerim eorũ qui in vtriusq. linguæ peritia sapiẽter elegantérque versari ac perpoliti sunt:

οἱ δὲ ἀφ' μίσου, στερηδὸν πρὸς ὀρθὰς ἀλλήλοις μούμενοι. ἅπαντες δὲ πρὸς ταθμὸν ἀπηκριβωνται, ὡς ἂν ἡ τῶ μοχεύματα ἐκ τῶ νέα φυτὰ τριγωνα πεφύτευται, οὐδαμοῦ παρεκλλαττοντα ὅπη καὶ λόγου ἄξιον. πρώτην γοῦν τῶ μεταξὺ τῆν τοίχων μετρησιν ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους παρεκλλαξαν ἀφορῆ ἐστιν. ἡ καὶ μάλιστα θαυμασαι ἔστιν ὅλημα ἐκ πρεπεκαλλές τῶ σύμπαντος ἔργου ἡ τῆς ἀφαταξεώς ὄψι, πάντων τῆν τῶ φυτεύματος μεραν καταλλήλως ὅπη τοίχου κειμένων καὶ ἀπάντωντων ἀλλήλοις. ἐν ταύτῃ μὲν δὴν ἀφροσύνη καὶ περισκεψῆ ἡ ὅλος ἐγὼ ἡ πάμπολυ μέ εἰμι, ἰδεῖς τε ἐργάτας αὐδεὶς κατατείνων, καὶ ἐν ἐρασθὴσόμενος ὁπόπερ ἂν, ἐν ἀρχιτεκτονδύμενον ὃ κατασκεύασμα αὖθ' σύμπαν. δεδιὼς δ' ἦπου πῆ μὴν, μὴ τῶ χρόνου καταστάσεως μεταβαλούσης ἐπιλάθῃ ὃ ῥίζος τῶ φυτουργέα, καὶ ἡμιτελὲς ὃ ἔργον ἀσπλιπὴν φύλακα θῶσιν οἱ κηπεύοντες. πῆ δὲ, μή τι σφαλμοῦν ὑφ' ὑμῶν παίνητε τῶ ἀρχιτέκτονος, ἀφῆμαν ἡ ὄψις τῶ φυτουργήματος φαιν'. ἀνῆ, ὥ τῆς ἀξιεπιστείας. ἐγὼ δῶν ὑπερθέμενος ἐγὼ τὰ τῆν λόγων καὶ μαθημάτων μάλιστα περφεντικὼς ἀπάντων τῆν περὶ ταῦτα σπουδαζόντων, καὶ τῶ τῆς ἡλικίας ἀκμὴν ἐν τῇ φιλογνωσθ ἰωάλακάς, ὑπερσκῆ τῆν ἐν ἀμφοῖν τοῖν γλώσσαιν ἐμπειρίας ἐξεπεπαιδεύμενος,

ἁπασῶν γε τῶν οἰκειομικῶν ἀσχολιῶν ἀμελήσας καὶ περιεργίαν, ἣν εἰργασμένης γῆς καὶ πεφυτευμένης κηδόμενος ἔσομαι; καὶ μὴ Διὶ εἰς τοῦτο μοι ὡς ἔοικεν ἡ τῆς παιδείας ἀσχολία τοσαύτη προσέρχεται δυοῖν ἢ τρισὶ μησίν, ὥστε τὰ γραμματικὴν ὅπως μαθὼν δώσω, αὐτίκα δὴ μάλα μεταμεμαθηκὼς οἶμαι τὰ γραμματικὴν ἔσομαι· καὶ δὴ καὶ ὅσα τῶν κατ' ἐμὲ σὺν ἀσχολουμένων ἔχει ὁλοσχερέστατα ἂν τὶς μαθήμασι τοῖς ἐλευθερίοις εἰδείη, νῦν ἔξω βεβιωκὼς πρὸ ἐτῶν δυοῖν ὅπως μελέτης ἀπέρτω ἀλλήλων, ἀφέλκουσαν δή που τὴν ἐμὲ δυοῖν παῖν ἐπαύλεων τῆς τε Μαρλιανῆς, καὶ τῆς Σαμμουριανῆς, πολὺ ἀφεστηκυίας. τοῦτο μὲν δὴ μεμυθῶ σοι δι' ὑποψολῆς ἐπῆλθέ μοι, τοῦτο μὲν, ἀφορμὴν ζητοῦντι καὶ ὑπόθεσιν τοῦ συγγράμματος ἔχειν· ὡς ἔοικεν, ἀντιξενίζει τῷ λόγῳ πρὸς ὃν πρόκαλοῦμαι. τοῦτο δὲ ἤδη, εἴτι συμφέρῃ πρὸς τὴν ἐμοὶ ὑπαρχοῦσαν μάλιστα φυτείαν ἔχοις, μὴ τοῦτο ὑποστείλῃ ἀμελήσῃς, οἶδα γὰρ τοῖς πρὸ ὑμῶν πρόσκαιρα τὰ πρόσφορα, θαυμαστὸν ὅσον ὅσα δεδοκήκατε. ὅτι γὰρ τοῦτο τῇ ἀσχολίᾳ ᾗ τὴν γυναῖκα λοχευθεῖσαν τότ' εἶχον, ὅτε τὴν σὴν ὑποστολὴν ἔγραφα, ὅλβιόν μοι τοῦτο τὸ παιδίον ὑπέτυχθη γένος μόλις, ἃ δὴ ἕνεκα χάριν ὧν πρὸ οἶδα ἀμελήσω. πεῖσον καὶ σὺ πάντως με μὴ ἔτι ἀμελῆσαι ὧν ἄρρενας ἐξ ἔχων παῖδας,

omnes paruipendens domesticas solicitudines & victus rationem suppeditantes, nunc terræ cultæ & arboribus consitæ rationem habebo? Ac per Iouem vt mihi videtur humanitatis studium ad istud deuenit ac degenerauit duobus tribúsve ab hinc mensibus, vt grammaticam nimirum dedoctus, mox sanè opinor valdè mea me sententia vertente locupletandi artem didicero Quinimo ego qui quidem consueueram habere cogitationem omnino occupatam in mansuetioribus disciplinis, nunc mentem disserptam atque diuisam habebo duabus curis à se mutuo distinctis me videlicet retrahentibus duobus prædiis, Marliano inquam, & Sammauriano, longè absentibus. Atque istud tibi literis edissérere mihi in mentem venit, partim quidem occasionem perquirenti ac rescribendi prætextum. Namq. fas erat vt apparet, peregrinis vti verbis apud eũ qui me lacessiuisset incitauisséque: partim vero vt si in re sitũ sit aliqua in re mihi prodesse quoad institutam consitionem, ne posthac negligas. Compertũ enim habeo apud vos esse poma persica præcocia, mirum in modum famosa & insignia. In hac autẽ negociatione, cùm hanc ad te dedi epistolam, coniugem habebã partus angore in lecto iacentem, octauum hunc puerum auspiciis fauentibus mihi enixam, ob quam rẽ diuinum agnosco beneficium palámq. prædico. Sex porro etiam nunc habens pueros mares adhuc superstites,

ex vna filiola nondum ad plenum verba formante voluptatem capio, in mea mensa iucundissimè parasitante. Enimuero cùm etiam in domicilij substructione, & in huiusmodi curiositate simus occupati, vnum nos præsertim interpellat, & commouet, quod quidem crebrò consueuit molestiam adferre his qui præclara & magnifica instituta sibi delegerunt, [vt pote] pecuniarum defectus. Is enim onus molestissimum & grauissimum meis anxietatibus superaddit. Nam quid rei est pecuniarum destituto cum ædificiorum structura & huiusmodi negociatione? Sed quid faceres, vbi nec vlla conatuum tuorum pœnitentia te habeat, nec si maximè tuorum consiliorum pœnitentiam subeas, nequaquam tibi facultas sit reiciendæ stoliditatis? Atqui hoc equidem iudicium libenter apud te huius litis diremptorem subeo, vt probè noui, non difficili neque rigido animo affectum in eos qui talia perperam egerunt. Quo enim modo, tu qui eandem ipsam inconsultæ temeritatis insanæque substructionis accusationem declinasti. Itaque ob id iniuria me magnæ inconsiderantiæ insimulaueris. Ac tua quidem gratia in hoc intrepido sum animo, quandoquidem non te ipsum hoc vitio condemnaueris: Et vero ista tibi de me comperta alioqui esse oportebat. Nam vt est in prouerbio, Amicorum communia sunt omnia. atqui præterquàm quòd ipsi fraterna consanguinitate copulati sumus,

ἐπὶ γυναικείᾳ τύρτομαι ἔτι ἐντὶ νηπίᾳ, μάλα ἡδέως τῇ ἐμῇ παιζούσῃ παιδαστοῶν τι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡμῖν δεῖ τὼ οἰκοδομικὴν οὖσι καὶ τοιαύτων δεομένοις ἐπιμελείας, ἐν μάλιστα σχολῇ, ὅπερ καὶ αὐτῷ φίλῳ πολλάκις παρέσχηκε τοῖς τὰ καλὰ τῶν ὑποτιθεμένων δημοσίοις καὶ τὰ μεγαλοφρόνως ἐνδεχομένοις. αὐτὴ γὰρ ὁ βαρύτατος ἄγχος ταῖς ἐμαῖς φρεσὶν ὑποτίθησιν, ἐπεὶ οὐ χρημάτων δεῖς τὼ οἰκοδομικὴν καὶ τοιαύτων δεομένοις. ἀλλὰ τί ἂν πάθοις, ὅπου οὐδ' ἂν ὅς μετάμελός σε ἔχοι τῶν ὑποχρεωθέντων, οὐδ' εἰ μάλιστα μεταμέλοι τούτων, οὐδὲν ἂν μᾶλλον ἔξεστι τὼ ἀδηφαγίας ἀμαθίας. ἀλλὰ τῷδε τῷ δίκῃ ἔγωγε ἀσμένως ὑπὸ σου ἀπολογουμένῳ δικαστὴς, οὐ χαλεπῶς ἂν εἰδείης ὅτι οὐδὲ πραχέως ἔχοιτος τοῖς τὰ τοιαῦτα πλημμελήσασι. πῶς γάρ, ὅστις τ' αὐτὸς τούτων τῆς δυσβουλίας γραφὴν οἰκειμένοις δεδιπέφυγας. ὥστε μέμφεσθαί σοι ἂν εἰκότως καταγνοίης μου πολλὴν ἀσυνεσίαν. καὶ σὺ γε εἴρηκας ἀδεῶς ἔγωγ' ὅτι τοῦτο, ἐπεὶ τοι σὸν ἂν φθάνοις καὶ σαυτὸν καταγνοὺς ὃ αὖθ' πλημμέλημα, καὶ μὴν δὴ καὶ πάντα τοι τὰ δεῖ ἐμὲ, ἐγκεκαυμένα εἰ χρὴ λέγειν σῶν. τὰ γὰρ τῶν φίλων ἴσ' κοινά, πεπαρσιμασμένον ὄντ'. καὶ μὴν πρὸς τῷ ἀδελφοὶ ὑπάρχειν αὐτοὶ,

καὶ ὅτι δὴ οὐκ ἐσμὲν ἄλλως τι φίλοι οὐκ ἂν ἔξαρνος εἴης. ἀμέλει καὶ τοῦτο τὰ γράμματά σου τὰ ἔσχατα μαρτυρήσουσιν. εἰσὶν ἄρα καὶ παιδία καὶ κτήματα, καὶ εὐτυχία δὲ καὶ δυστυχία ἐμοί τε καὶ σοὶ κοινά. σύ γέ τοι παιδείαν ἀξιοῖς εἶναι κοινήν, ὃ δὴ τιμιώτατον τῶν ἡμετέρων χρημάτων. ὅσγε ὅ,τι ἂν τύχης διαπορήσας, ὅτι τ' ἂν εἰσίῃ μεταξὺ ἀναγινώσκοντί σοι, τοῦτο δὴ σύμπαν ἀφειδῶς ὥσπερ τι χρέος εἰσπράττῃ με. ἐγὼ δέ τοι σοῦ ἀπαιτήσαντος οὐχ ὑπερήμερος γέγονα τῆς προθεσμίας, τουτέστι τοῦ ἐνδεχομένου καιροῦ, οὐδέπω καὶ τήμερον. ὡς δέον, εἴ τι τῶν δυσνοήτων καὶ δυσπεφίκλων ἔτεσι τοσούτοις μαθὼν ἔχω, οὐκ μαθεῖν σε τοῦτο καὶ ἐν τοσούτοις γε μησί, τηλικοῦτον χρόνον καὶ πόνον κερδήσαντα. σὺ μὲν οὖν ταύτης ἐμοὶ κοινωνήσεις τὸ λοιπὸν εἴτ' εὐπαιδίας εἴτε πολυπαιδίας, καὶ ἑκών γε εὖ οἶδ' ὅτι κοινωνήσεις. ἔγωγέ τοι τῶν κτημάτων τουτωνὶ προθύμως ἂν μεταδοίην ἀδελφῷ. τοιγαροῦν τὰ ἡμέτερα εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον τοῦτόν πως ἕξειν μέλλει τὸν τρόπον. συμμαθηταὶ γοῦν ἡμεῖς τῆς παιδεύσεως ὀρεγόμενοι τῆς διγλώττου, πάντων μὲν τῶν ὑπαρχόντων ἀλλήλοις διατελέσομεν μεταδιδόντες ἐν μέρει καὶ μεταλαμβάνοντες κατὰ τὴν ἐνδεχομένην χρείαν. μετὰ δὲ πάσης εὐγνωμο-

quin præterea certè amicitiæ vinculo deuinciamur, haud inficias ibis. Istud denique tuæ ad me postremæ literæ suo approbant testimonio. Sunt profectò & liberi & possessiones, fortunæ promerita eiusdémque male facta inter nos communia. Atqui tu dignum censes eruditionem esse communem, quæ res proculdubio preciosior est nostris omnibus & fortunæ bonis. Qui quidem quicquid in quæstionem dubiúmque reuocaueris quódque subinde tibi legenti subierit, id omne sanè citra discrimen veluti quoddam æs alienum exigis à me. Ego autem te reposcente haud prorogaui diem sponsioni debitæ præfinitum, hoc est in meis viribus sitam opportunitatem, nec ad hoc vsque tempus. Quasi verò æquum sit, si quid captu difficile & anfractuosum tot annis didicerim, te etiam id ipsum perdiscere in tam numerabili & paruo mensium spatio, tantum tempus tantósque labores lucrifaciendo. Quocirca tu hanc siue felicem siue numerosam liberorum procreationem posthac mecum habebis communem, ac sponte quidem, vt probè noui, huius particeps eris. Equidem hasce facultates alacriter fratri meo impertirem. Quapropter deinceps facultates nostræ sic se debent habere. Nos ergo condiscipuli appetentes eruditionem in vtraque lingua versatam, provt postulat vsus, perseuerabimus nostras omnes fortunas mutuò dare vicissimque accipere: sed cum omni animi can-

dore mutuis nos officiis iuuantes pro virili parte, alterníſque vicibus commoda percipientes. Nullam eius rei rationem habentes in qua nos pariter iuuabimus. nullum auarè facientes verbum neque conceſſorum neque receptorum. Nihil formidantes exigere aut in medium adducere, vt quicquid nunc præſtiterimus, & fructuosè perceperimus, iſtud omne in communes vſus ceſſurum ſit. Sic enim imperat, credo, ius integræ inuiolatæque amicitiæ, cuius quidem interpretationem inſpectionémque priſci ſapientes Ioui conſecrarunt, amicitiæ præſulem cognominantes. Nunc ſilentio prætermitto commemorationem iuris conſanguinitatis & propinquæ cognominationis. Non enim putauerim neque gentilitium Iouem, neque patrium harum neceſſitudinum inſpectorem ac præſidem, præſtantius habere numen eo, quo amicitiæ præeſt. Ergo quemadmodum proſpicio iam me dimittere oportet tibi literarum Græcarum ſtudio adhærenti ac propemodum adliqueſcenti, & vnà tecum incumbere. Te verò alternis vicibus operæprecium eſt tantarum ſolicitudinum anxietatúmque domeſticarum mecum participem eſſe, ac ſimul beneuolè meorum tuorúmque liberorum curam ſuſcipere. Quemadmodum enim meæ ſunt partes (quippe qui in hoc ſtudio ampliorem progreſſum fecerim) videre, ne iſte labor te accuratiùs chartis inuigilantem opprimat, tibique hanc viam

diſcurrenti,

σεῦσης δῦ ποιεῶντες ἀλλήλοις ὃν τῶν ἐόντων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀντιπαράχοντες, μηδὲν ὑπολογιζόμενοι ὧν οἷς ἀλλήλοις ὠφελήσομεν, μηδένα λόγον ποιούμενοι σμικρολόγως, οὔτε τῶν δεδομένων, οὔτε τῶν ἀπειλημμένων, μηδὲν βυλεβούμενοι εἰς τὸ μέσον ἢ εἰσφέρῃ, ὡς ὅ, τι ἂν προσφέρωμεν τι καὶ κομισώμεθα παρ' ἐκείνου, τοῦτο πᾶν εἰς τὸ κοινὸν εἰσπῶῆς πεσύμενοι. οὕτω γὰρ οἶμαι ὑπαγορεύει τὸ δίκαιον τῆς ἀκεραίου φιλίας, οὗ δὴ καὶ ἐξηγησίν τε καὶ ἐφορείαν οἱ πάλαι σοφοὶ τῶν Διὸ καθιέρωσαν, φίλιον ὀνομάσαντες. εὖ γὰρ μὲν μεμνημένῃ τῆς συνῆθείας δίκαια, καὶ τὰ τῆς ὁμωνυμίας τῆς ἐμφυλίου. οὐ γὰρ δὴ ἡγοῦμαι, οὔτε τὸν ὁμόγνιον Δία, οὔτε τὸ πατρῷον τὸ τούτων ἐφορεύοντα τῶν οἰκειοτήτων, κρεῖττον ἔχειν τὸ θεῖον τῆς φιλίας προστατεύοντος. εἰ τοίνυν ἴδοι, ὡς ὁρᾷς, τὸ ῥῷδιον ἡμῖν λόγων ἀπορδὴν προσεχομένῳ, καὶ εἰσεῖ προσπατικοῖ, σπουδαιοκεφάλαιά με χρή. σὲ μὲν τοῖ ὁ μέρος τῶν τοιούτων μὴ μεταλαβεῖν ὀνειρατοφοβεῖσθαι μὴ ἐμπεσῶν οἰκειομικῶν, καὶ φιλοτέκνως δὲ ἅμα ὑπομιμνήσκῃς τῶν τέκνων ἐμοῦ τε καὶ σῶν. ὡς γὰρ ὁρᾶς μοι προσπίπτει ὁ τῆδε τῆ ἀσυνδέτῳ παρρωτέρω πως προσδοκῶν, ὅπως σε μὲν σῶῖ ὁ μόχθος μὴ καταπίπτοι λιπόδετον τοῖς ὀβολίοις ὀπτικὰ φάντα, ἐμὲ δὲ σὺν τῷ ὁδὸν διερχομένῳ,

διερχομένῳ, τὰ τραχέα καὶ δυσμαλίστατα καὶ τὰ δυσδιεξίτητα, ὡς οἶσθα. ἀλλὰς μέμνημαι πάλαι σὺν ὀλίγοις καὶ κακοπαθῶν, ὥστε τρισὶν ἐπιπλεῖόν ὅστισι σε τῶν φερόντων ἐμοὶ τῶν πατρικῶν καὶ τῶν σοὶ ὀφειλόντων. καὶ μὴ ἀφιλοπόνως τοσούτοις μὲ λογισμοῖς φιλοσοφικοῖς τε ἅμα καὶ εἰκὸς ἀποτόκοις αὐτάρκως ἀλλήλοις μαχοῦσι τετυχωκόσι. καὶ γὰρ τοι τοῦτο δῆλος ἦν ὡς ἀληθῶς ὅστις φιλικός, οὐκ ἀξιόλογόν μοι δοκῶν τὸν πόνον τοῦ φίλῳ συνεφάπτεσθαι τῷ βάρους, καὶ ἄχρις οἷς δακτύλοις, ὡς ἡ παροιμία φησί, παρεδείγματος ἕνεκα ἀληθοῦς, ἢ ὅπως δή ποτ' οὖν ἀπαλλάξαι τὸ καθήκοντος. ἀφειδῶς δὲ καὶ θυμώδως καὶ μὴ τῷ βεβήκοντος συμβόντος σύνεργάσθαι τὸν πόνον. τοῦτο δὴ ἐμοὶ δοκεῖ τὸ γνωρίζοντος εἶναι πῶς πίστιν τῆς φιλίας ἀγαθῆς. καὶ μοὶ καὶ χρεὼς τὰ τοιαῦτα ἐμοὶ σύγε παῖδας εἰκότως δὴ ἀφ' ἡμῶν μνήμης καὶ ἐπιμελείας ἔχοις οὐ τὰς τυχούσης. εἶδα γὰρ δή που ὡς ἄρα τοῦ ἐμοῦ τοῦ τῶν Βαδαίων δύο γε μίοι ὄντων πολλῶν ἀδελφῶν παιδοποιητικῶν, ὡς δὴ εἶπεν τις, ἐργαζόμεθα, ἐγώ τε καὶ Δερκύλος ὁ τῆς ἡλικίας μείζους. ὥσπερ καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ πολυτλήτος, ἰδίᾳ αὐτῷ ὄνομα ἦν, κινδυνεύσαντα ἀφανίζεσθαι, ἐπαναστήσας πάλιν εἰς τὸ φῶς καὶ πολλαπλασιάσας οἷς τ' ἐβούλετο. ἔχεις ἐκ τοῖς ἐμοῖς παραδείγματα παρ' ἃ ἡμεῖς οἱ παιδοποιοὶ μόνοι, σύμπασι δὲ καὶ ἐν τοῖς συμφύλοις καὶ ὁμωνύμοις.

di'currēti aſpera & ardua trāſitúq. difficilia loca adæquare, in quibus memor ſum āliquādo hæſiſſe, ac vexatū afflictatúmq. fuiſſe, eo prorſus modo tibi mecū eſt incumbendum hæreditariis domeſticiſq. curis: Ac minimè ſum contemnēdus qui tot, tantiſq. cogitationibus philoſophicis ſimúlq. rem domeſticā tractantibus manifeſtè ſibi mutuò contradicentibus attritus ac defatigatus ſum. Ideóque ira me deus amet iſtud profectò charitatis eſt indicium, cum nō deſeſſo quidem præ labore amico, etiā ſummis digitis onus attingere: vt trito fertur prouerbio: manum admouere pōderi, vel qualicunque ratione ſua munia obire: largiter porrò lepidéque, & cum ſyncera conſcientia ſubleuare laborem. Iſtud certè mihi apparet eſſe agnoſcentis integram amicitiæ fidem. Quinetiam hac re ſpreta tu meritò quidē meos liberos in memoria curáque non ingeneroſa habueris. Non ignoras enim vtrique quemadmodum ſanè in Budeorum familia cognationeque, duo quidem ſoli inter multos fratres generis propagationem (vt quiſpiā dixerit) exercemꝰ, Ego atq. Draco ætate proiectiſſimus, ſicuti & pater noſter prolis ſuſceptione fertilis, ſuum ipſius nomen ne obliuione ſepeliretur periclitans, valuit rurſus in lucem erigere ac multiplicare. Nequaquā igitur nos qui in liberorū procreatione verſamur, nobiſmetipſis quidem res noſtras agimus, verū omnibus in ſumma germanis & cognatione ſociatis.

At vero nobis, etiam qui eruditionis præconiũ & splendore sumus assequuti, conuenit, vt sublimiùs ascendere faciamus, vlteriúsq. progredi: Ac genus & nomen quod quidem pater noster susciturit, necnõ iam fermè extinctũ & obiteratum in multitudinem vitales auras carpẽtium restituit. Ipse enim vnitus è Budæorum familia mas superstes erat, quantum ego noui, qui conaretur istud quidem è vulgo & imperita multitudine secernere, splẽdidúmq. reddere. In hoc porrò certamine ego rú que ex fratribus soli videmur dimicaturi. Atq. ego cùm mihi sorte contigerit vt in eodem primus incederem, quantum in me situm fuit, haud dissolutè incœptaui succurrere reuiuiscẽti Budæorum nomini, siue operis euentus labori congruerit, & mihi egregiè succesſerit hic conatus: siue vehemens illa superstitiúque lucubratio scopum nõ attigerit. Istud enim viderint homines grauissimi in literarum studio versantes & insigni doctrina præditi. Etsi quodammodo ista sunt penes fortunam, quæ magna ex parte res humanas suo componit arbitrio. Quæ quidem subinde reos peregit eos qui strenuè ac viriliter decertarũt, torpentes autẽ imbelléſque haud secus atque victores alto præconio designauit. Tibi igitur sorte euenit, vt secundas huius certaminis partes obtineres: qui sanè cùm sis minor natu, nõ solũ non ingenij felicitate secũdus es à me, qui primus in arenam descendi, sed etiã nulli cõsanguineorũ nostrorũ cedis. Profectò dixerit quispiã, verũ, O vir optime,

οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς δεῖ γε τῆς παιδείας ἐφικνεῖσθαι, πρόρρω βαίνοντας οὗ καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἡμέτερος ἐνήνθησεν ὄνομα καὶ γένος, καὶ εἰς ὃ πλῆθος τῶν ἔντων ἐπεμήναμεν μετοικεῖν. ἤδη δ' ἐξαλλομένου (εἷς γὰρ αὖτος τῶν Βουδαίων ἄρρην σωζόμενος ὡς ὅσα καὶ μὲ εἰδέναι) τοῦτό γε οὐκ ἂν πολλοῦ δέοιμι καὶ λαμπρὸν ποιῆσαι ἐπιπεφάσθαι. ἐν δὲ τούτῳ δὴ τῷ ἀγῶνι μόνοι τῶν ἀδελφῶν ἐγώ τε καὶ σὺ ἀγωνίζεσθαι δοκοῦμεν, καὶ ἔγωγε ἐν τούτῳ τετύχηκα εἰληχὼς, βοηθήσας τὰ μὲν μέγιστα ἐπιμεταμελήσῃ τῷ ὀνόματι ἐπιχείρησα καὶ παβολαῖς μόνοις, εἴτ' οὖν τοῦτο ἐν πόνοις ἀπήντησε. ὃ ἐπιβεβουκὼς ἔργον, καὶ κατορθωτὰ μοι ὃ ἐγχείρημα, εἴτε ὁ πολὺς ἐκεῖνος καὶ πόνος τοῦτ' ἐπὶ τύχῃ τῷ σκοπὸν ἐστήσειεν γὰρ δὴ τοῦτο εἰ δήπουθεν τῶν ἀμφὶ λόγοις ὄντων. εἰ καὶ τῷ ὄντι ἐστὶν ἢ ὅπῃ τῇ τύχῃ ἐστὶ, τῇ διατάσῃ τὰ κῦρ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὡς ὅπῃ πολύ, ἢ ὡς πολλάκις καταδιατάσασα τὸ καλῶς ἀγωνισαμένοις, τοῖς βεβιωθεῖσι κ' χείροσι ὡς νεικηκόσιν ἀμφιπεσοῦσα τοῖς ὠλέγχει δὸς τὸ δεύτερα γωνίσασθαι. ὃς δὴ ἐλάττω μὲν ἔτι γενναῖος οὐχ ὅπως ἐμοῦ παραγωνίσαμένου δεύτερος τῇ φύσει, ἀλλ' οὐδὲ τῷ ἤθους πιθανὸς οὐδενὸς τυγχάνεις ὢν ἐλάττων.

καὶ φήσει δή τις, ἀλλὰ σὺ, ὦ λῷστε,

πρεσύτεροι πολλῷ μᾶλλον πρεσπήκει τῶν παίδων ἀγωγὴς, ὅτως πολυπαθὲς, ἢ τοῖς συμφέρμασι τοῖς τῶν λογοποιῶν καὶ τῶν καλλιγραφησάντων τοσοῦτον χρόνον ἐσφαπεῖλαι, τὴν τε τούτων καταλληλότητα ὡς τάχιστα τῶν σκρώων ᾠδῶν καπαχηληθῆπε, πᾶς ἐπείσας ἡλικίες τὸ ᾠδικὸν τοῖς ἀμαγιώσχοισι. τὸ γὰρ, ὡς ἔοικε, ἐςὶ ὃ φασι, λῆρος ληρῆν. ἐπί τοι καὶ ἡ ἀηδὼν αὐτὴ λέγεπαι, ἐπειδὰν τάχι πις νεοττοῖς ἀναχολῆπαι, οὐκέτι τὰς ᾠδὰς ἐκείνας τὰς δαιδαλοφώνους μιμεπαῖ. ἀλλὰ ἃ δὴ πρεπέτοιμι. ἐμμενετέον γὰρ ἴσως οἷς ἀποδιχόμυος τοσοῦτον χρόνον διετέλεσα· πῶς γὰρ ἂν ἀλλοις μᾶλλον δὴ σιασπεύζοι δικαίμως. σιαπονῦξαι γοιῶν δέδοκλαί μοι καὶ ἐν τούτοις τοῖς βύταξιν πρεσαρέτοις. ἀλλως τε δὴ ἂν αὖσις ὁ ἐφόδιος ὁ τε γήρως ἔφθω καπορωρυχώς. τῶν δὲ παίδων ἀγωγὴς ὑπηρφῶ ποιήμαι, ὡς ὄκ εἰσὶ εἴ τις ἕπερος τῶν μετείων. μετειότητι μὲν δὴν συζῆν εἰώθαμεν, καὶ φιλοσοφία σεμνότερος, εἰκότως δὴ καὶ τούτοις πολλῷ ὁ πρεσβύτερος. καὶ μὲν καὶ εἰμοῖραί μοι πέπεισμαι πάρρω που τῆς πολυπραγμοσύνης πρεὶ τοὺς λόγους καπαξιῶ τοὺς ἀπουδαίους, καλῆ γε δὴ καὶ ἀπάρκει πυΐα ἐμφιλοσοφοῦντι. μὴ γένοιπο γάρ,

satius esset te tanta prolis vberte fœcundum de liberorum tuorum educatone solicitũ esse, quàm tantum temporis conterere in auctorum compositéque loquentiũ cõmentariis, horum quidẽ concinnitate veluti Sirenarum cãtibus delinitum, qui tenacé quandam oblectationem legẽtibus immittunt. Etenim istud est, vt videtur, quod aiunt, nugas agere. Enimverò & ipsa luscinia fertur, tantisperdum circa suos pullos est occupata, non amplius cantiones illas canoras & quasi Dædalea arte confectas exercere aut meditari. sed quid agerem: immorandũ enim atque insistendum fuit in his quæ tam diuturno tempore commendare non cessaui. Quomodo enim aliis in rebus valerem libentiori animo recreari? Certum igitur mihi fuit vt in hoc proposito constanter expirarem vitámque finirem, præsertim cùm in eodẽ senectutis subsidium ac viaticum prius defodissẽm. Liberorum autẽ institutionẽ educationémque diligẽter animaduerto & obseruo, vt ignorem siquis mediocri sorte alius. Atqui, cùm ego consueuerim in mediocritate vitã agere, quippe qui cum insigni doctrina sum enutritus, meo iure etiã his in rebus absoluam id quod à parcis mihi præscriptum est: quinetiam certò scio, mihi quidem in honesta ac sufficienti paupertate philosophanti, necessitate fatali concessum esse, procul à multorũ negociorum implicatione in serio bonarũ literarum studio conquiescere. vitámq. traducere. Absit enim,

cum in bonorum affluentia concepti, & in lucem editi, nec abiecta experti sumus incunabula, vt indigeamus rebus necessariis vitæque quotidianæ idoneis, & ad hoc institutum pertinentibus. denique eius equidem rei gratia me in tuto esse censeo, talem diuina prouidentia mihi clargiente mentis sagacitatem, quæ valeat etiam recalcitrare contra fortunæ impetum, illa superuacanea, hominesque literatos obturbantia condonantis. Ideóq. quorumdam nimiam & immodicam facultatum copiam, vitæque profusionem ac luxum non valde felicem prædico. Etenim quisnam è studiosorum bonorúmque numero nedum è vilibus & perniciosis, protinus affluentibus fortunæ bonis, & literarum studiis, & hominibus literatissimis longum vale non dixerit? Quasi verò non vtique philosophia ē re sit eorum qui pecunia diteſcere remque suã augere incipiunt, vel quodammodo (eadem) ita affecta sit, vt ex aduerso his respondeat eósque in varias partes trahat qui facultatibus excellunt. Propterea cum beatitudine maiorem habere affinitatem eos censeo, quibus exiguæ quidem suppetunt opes: sapientiáque ciuili temperatæ, sed ipsos venustate perpolitos, nihil indecorè facientes, neque penuriæ gratia incommoda percipientes. Exploratum autem alioqui habemus vnicuique statim nato acquiescendum esse in parcarum staminibus diuinisque decretis seu velimus seu recuſemus,

ἡμῖν τῶν ἀναγκαίων τῶν τε καθ' ἡμέραν χρειῶν τῶν πορίσαι ὃ ὁπωσοῦν ἐπιτήδευμα τῷ τοῦ βίου χρῆσθαι τε εὐπορείᾳ ἀποκυήσει, καὶ τῶν ἀπαραιτήτων μὴ πιεσθῆναι δυσκολαίνοντας. ἀμοιρῆ καὶ τούτου ἔγωγε ἄδηλόν ἐστιν μοι δοκεῖν, τῆς προνοίας διδούσης ὅτι τὸ μὴ φεύγειν, ὃ καὶ ἀπολακίσαι τῶν δωρεῶν τῆς τύχης, τῷ καταγελαστικὴν ταύτην τῶν περιόντων καὶ τῶν ὀνοχλούντων τοῖς φιλολόγοις. καὶ δὴ καὶ τὴν ἄγαν οὐκ ἀσφαλῆ οὐσίαν, τήν τε τοῦ βίου πολυτέλειαν οὐ πάνυ τι θαυμάζω. οἷς γὰρ καὶ τῶν ἀπουσιῶν δὴ καὶ τῶν ἀγαθῶν μήπω γε δὴ τῶν φλαύρων καὶ ἀδυκίμων, σὺν θεῷ ὑπάρξαντος πλούτου πολλὰ χαίρειν τοῖς τε λόγοις τοῖς τε λογιοπάταις τῶν ἀνθρώπων ἔφασαν. ὡς οὐ χρὴ πιεύσασθαι δή που τὴν φιλοσοφίαν τοῖς εὐπορεῖσθαι διαρκῶς μόνοις, ἢ ἔχουσιν γέ πως τὴν φιλοσοφίαν εὐτεταγμένως τε καὶ ἀνθελκόντως τοῖς πλείοσι τῶν κλημάτων. δεῖ γὰρ τοὺς βιθαμοὺς ἐγγυτέρω εἶναι νομίζω τοῖς ὀλίγα καὶ κεκλημένους, καὶ σύμμετρα φιλοσοφίᾳ τῇ πολιτικῇ, ἀστείους δὲ εὐθυμουμένους, μηδὲν πρὸς ἀξίωμα φαύλους μηδὲ πάσχοντας τοῦτο ὃ οὐ δίκαιον. ἴσμεν ὃ καὶ ἄζωστος ἀγαπητὸν εἶναι τοῖς ὅτι κεκλεισμένοις ὁμολογῶ βίοις ἐκτὸς ἐόντας ἀπὸ ἀχέων.

ἐπιπλέα ὁ θεὸς ὅτι τῶν ἑαυτοῦ κύριος δυ-
δραπόδων, πασῶν τε τῶν μοιρῶν καὶ τῶν
εἱμαρμένων ἀνεπίφθορος. καὶ
Οὐκ ἐᾶ δ' ἔστις τῶν ἀνθρώπων ἰδίαις ἐφ'
ἑαυτοῖς μοίραις ἐχθρὰς πόλεις ἰσχυρίζονται
φάσκοντες τῶν ἀφυεστάτων ἕκαστον τῷ
τύχῳ ἑαυτῶν προσκυλίζειν. ἀλλ' ὥσ-
περ ὅπου τὰ λίθια ὅτι ὃ τῇ αἰτίᾳ ζάλῃ
ἕκαστον ἡμῶν προσκληρῶσαι καὶ τῷ
δόξαντι τῷ αὐτοῦ, ἴσως γοῦν καὶ τοῦτό
πως ἐφ' ἡμῖν ὄντι, καὶ ὅτι τῇ φιλοσοφίᾳ,
ὃ εὐγωμόνως τε καὶ εὐκόσμως καὶ χώραν
μόνῃ τῷ τεταγμένῳ. ἐπεὶ ἀπακίνησο-
μόνῳ γε καὶ ὃ εἱμαρμένον ἡμῖν ἀγῶνα
βιαζόμενοι, τοῦτ' ἐστὶ καὶ ὃ διεγωσμέ-
νον ὑπὸ τῆς προνοίας τῆς εὐσεβοῦς. ἃ
γὰρ ἐᾷ ὅπως ἀρέσκουσιν οἱ γραπτῶν τῶν
γραπτῆς, μὴ αὐτοὶ ἀρεσκόμενοι τοῖς
ἐπιτάγμασιν αὐτοῦ, ὃς τε καὶ τῷ πα-
ρόντι, καὶ τῆς καὶ τῷ προμελοῦσι
τῷ πειουμένῳ ζῆς γραπτέδιν. ἀλλὰ
γὰρ ἴσως ζῶ τα μείζω καὶ φιλοσοφικώ-
τερα ἢ καὶ τῷ ὑποκολίῳ, ἐῶ οὖν ἤδη
βαδιοῦμαι ὅπου ὃ τῆς ὑποκείας τῆς σῆς.
ἔφης γὰρ δεδικέναι μή ποτε ἀντιγρά-
ψας, καὶ ἀποκρινάμενος, ἐγὼ δὲ τὰς ἐπι-
στολὰς σου ἀπεκάμω τελευτῶν ἢ ἀπο-
καῦ, δηλονότι δυσχεραίνοιτά τι ἡμῶν μόνος
ὡς ἔοικεν ὃ φλυσιαίνων ῥήματος, τὸ πάλιν ἀ-
πορημένον ὑπὸ σοῦ ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἐπιστο-
λῇ τῇ ἐρωτημάτων δέ.

quandoquidem deus est suorum ipsius mancipiorum assertor atque dominus, & cuiusliber sortis omniúmque fatalium necessitatum sortilegus ac distributor, summum habens imperiũ cáque temperans. Nullúsque mortalium proprium in suo arbitrio fatum habet, quamuis nonnulli omnexè contendant dictitãtes benè natum quemlibet sibi ipsi fortunã cõminisci ac struere. Sed quemadmodum in potestate dei est pro voluntate sua propensiore quemlibet nostrũm propriæ stationi sortitò affigere, fortassis certè & id aliquatenus in nostris viribus situm est, & in philosophiæ adminiculo, candidè atque venustè à pugnandi loco nobis constituto pedem non dimouere. Enimuerò præter id quod nobis fatali necessitate tributum est, nos quidem è classe nostra subducemus aliud quidpiam violãtes, hoc est vltra cælestis providentiæ decretum? haud enim fieri potest vt milites suo imperatori cordi sint, nisi ipsi in illius iussis acquiescant, seu fiant in ipso conflictu, seu in tentoriorum intercalatione metatióneque, quam in castris factitant. Sed fortè grauiora sunt ista, magisque philosophica, quàm epistolæ materia patiatur. Iam igitur me conferam ad tuam suspicionẽ. Te namque pertimescere potuisti ne aliquando rescribens ego, tuísq. epistolis respondens tandé defatiger vel tædio opprimar. Cũ videlicet te aliqua in re hæsitaté addubitantémque sensérim de verbo ἐφλυσιαίνω, quod te rursũ suspẽsũ habuit in altera tua epistola interrogatiũculis plena.

Neq. enim contentus fuisti his quæ nos explanantes hoc verbum, rescripsimus. Quapropter conuersus sanè ad obsecrationem dignum censes rogásque propter commune literarum studium, ne rescribendo quidpiam omittam, neque præuaricer, neque defatiger: nam siquidpiam tale cognoueris, te sanè confestim abduces ac dissociabis à feruido præcipitique Græcarum literarum studio. Dixisti enim oportere tibi licere ingenuè ac liberè omnia apud amicum dicere, ab eóque postulare, hanc nimirum licentiam amicitia continente: ac perbellè tu quidem & commodè istud dixisti. Ergo ne posthac valeas mecum expostulare quasi verò singularem & egregiam animi tui propensionē ab ruperim ac inhibuerim, ecce hanc apud me tibi concedo facultatem, vt ius tibi sit passim interrogandi, necnon interrogationem addendi, ac rursus bis térque interrogandi his de rebus si sic tibi placuerit. Mihi verò èdiuerso rursum hanc imperabo necessitatem eadem ipsa dicendi meisque dictis adiiciendi ac subinde crebriùs dicendi. tātum absum vt animum despondeam ac fatiger in obsequendo tibi, suúmque beneuolentiæ ius impertiendo. hunc igitur omitte timorem, Et ita de hoc negocio cogitato, me vtique haud quaquam denegaturum, neque tibi responso digna quærenti quidem certè indignaturum. Non enim commendandos puto eos qui

οὐ γὰρ ἕτερξας οἷς ἡμεῖς ἀντιγράψαμεν ἀφασσαφοῦντες ὀρθῶς. διὸ δὴ ὑπισχνοῦμαι τὸ αὐτὸ εἰπεῖν τε καὶ ἐπερωτᾶν καὶ πάλιν ἀποκρίνασθαι τὰ αὐτὰ καὶ ἐπερωτᾶν, εἰ οὕτω σοι δοκεῖ. ἐμοὶ δ' αὖ πάλιν τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον ὑπεραίρομαι τὸ αὐτὸ εἰπεῖν τε καὶ ἐπειπεῖν καὶ πολλάκις ἀποστειπεῖν. ὥστε οὐδὲν δεῖ τῆς ἀπειπεῖν σε τὰ γὰρ χαίρεσθαί σοι, καὶ τῇ φιλίᾳ δίκαιον ἀπονέμειν. ἀπαλλάττου οὖν τοῦδε τοῦ φόβου, οὕτω τε καὶ περὶ τούτου τοῦ ἀγάλματος φέρε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ ποτὲ οὐ παραρρύσεται σοι ἀληθεύειν, ἐγωμόν γε δὴ ἄξια τῆς ἀποκρίσεως. οὐ γὰρ οὐ δοκιμάζω τοὺς

σμικρολογουμένοις τι καὶ σὺκ εἰς δέον
πᾶρεισχλεῶπας. οἶδα δὴ καὶ τᾶτο σὺκ
ἀν βύλαβοίμην ἐπαγγείλασθαι, ὡσαυ-
τῶ τῷ τῆ ἐπαγγελίᾳ. Ἀμφιλοτίμου
μύθος πρὸς σὲ φίλον τι καὶ ἀδελφὸν,
σὺ πολλῷ δυσαποχριτώτερόν μοι τᾶτο
εἶ) τὰ ἀπορήματα τὰ πρὸς τοῖς λογο-
γράφοις ἢ εἰ πρὸς τῶν λατίνων συγγέ-
γραμμένων, πρόθυμον, εἰ μή που τοῖς ἐσφαλ-
μένοις τῶν βιβλιοπώλων ἢ αὐτῶν δὴ τῶν
ἐπανορθωτῶν σὺ πεύξῃ, οἷα πολλὰ ἐπι-
πολάζει σὺ ταῖς τῶν ῥωμαίων βίβλοις, ὡς δὴ
καὶ σὺ ταῖς τῶν ῥωμαίων. ἴσθι τοίνυν ἀδελ-
φὸν καὶ συμμαθητὴν ἑλληνικῶς σεσωσ-
θαί σοι δοκῶ πόνον παρέξομαι καὶ εἰς τᾶτο
ὕστερον. εἰς ἄκρον δὲ τῆς παραιρέσεως,
σοὶ γὰρ ἢ ἐλπὶς γοῦν ἀφιξόμενος. ἀλλὰς
γὰρ πρὸς τῶν κεκρατηκέναι γ' ἂν τῶν
δυσφιλῶν μοι δοκεῖν καὶ δυσχεραν, παρ-
συμφιλοπονήσω δὴ τύχοις ὃ ἀπὸ τοσῦδε
ἐπιμελέστερον. Ἀμφ. σ. θαυμάζεις τί μ
που ὃ ἀγαζόμθυμα ὃ ἐμὸν, καθαπερεὶ
ἐπαγγελομένου πάντα κατορθοῦσθαι
τὰ χρειώδη τῆς ὑπλωτίας τῆς ἀτ-
τικῆς, ἀδεδίδαχάς τε σύ με εἰδὼς καὶ
ὑμιμαθῆ. εἰ μὴ τι δὲ νοῶ πρὸς ἐχεις
τῶν παράγματι, σὺδεμίαν δὲ εἰμὴ ἀγα-
ζειαν καταγοίης μου. πῶς γὰρ δὴ κομπάζω τᾶτο καὶ μάτην σὺ δείκνυ-
σθαι δικαίως, ὁ πρὸς τύπους τοὺς λόγους ὑπὸ

de exilibus minutísq. rebus verba faciũt intempestiuéque obturbãt. Vbi & istud certè profiteri non vererer, non secus atque hac professione oblationéque studiosè contendens apud fratrem & amicum, istas quæstiones apud causarũ historiarúmque scriptores haud multò mihi resolutu atque responsu difficiliores esse, quàm si de Latinis scriptis interrogares, nisi librariorum vel ipsorum emendatorum errores offenderis, quales permulti patent in Græcorum quemadmodum & Romanorum libris. Scias igitur tibi sortitò contigisse fratrem accondiscipulũ promptum & animosum, & ad laborẽ tecum suscipiendum, & ad id [quod à me petis]prochuem, tu alioqui diuino fauore ad propositi fastigium vel saltem propè peruenturus. Ego enim ipse præterquàmquòd iampridem mihi videor captu difficilia molestáque obtinuisse, accuratiùs certè in posterum tuo nomine istis operam nauabo. Insolentem fortassis meam miraris superbiam, veluti promittentem omneis Atticorum eloquentiæ venustates & lepores cognouisse, cùm tu quidem non ignores me & ætate maturum & remotis præceptoribus eruditum fuisse. Si verò ad hanc rem animũ conuertas, nulla me credo arrogãtia insimulabis. Quo enim pacto ista videres iactatione efferre & incassium [illegible] quippe qui supra

viginti annos in hisce Græcorum monumētis attritus & irretitus, ac propemodum huic affixus fuerim & adhæserim contemplationi, cætera negligens: interim quidem dum solùm Latinorum volumminibus vacauissem. Et quidem certè alioqui gloriantem libertate frui apud virum fratrem & amicū mihi crede nulla est inuidia. Ageſis, ô mi frater, sine vlla exceptione nullisq. parcēdo reb° fruere fratre tuo, qui tibi ingenuè beneuoléq. suas ipſius facultates aperiet deprométque. Tamen in memoriam reuoces imitari optimos creditores, ac non austerè à nobis veluti æs alienum exigere, cuicunque scrupulo obuius factus fueris priſcorum monumēta euoluens. Nam bonæ fidei fœneratores non hunc in modū aſſiduè se suis ipſorū debitorib° offerūt & exhibēt vt quouis modo debitū absque intermiſſione petitum seu fieri poſſit siue non reprendere cogant. iureiurando verò, fide nonnumquam vel sponſione ipſos in præsentia liberant. Iſtud autem affirmare teſtificarique non absurdū nec à ratione alienum puto. Quatenus nonnulla probatiſſimorum historicorum & oratorum authoritate astructa cōstabilitá que sunt, quemadmodum apud Romanos sic etiam apud Græcos. Vale Lutetiæ Pariſiorum decimo nono die Ianuarij menſis, quem Plutarchus Poſideona esſe apud Atticos asſerit. hanc ego epiſtolam non dabo perferendam antequàm familiarem quendam virum inuiolabili fide præditum nactus fuero.

BVDÆVS

εἴκοσιν ἔτη ὑπὸ τοῦ τέλους καὶ μικροῦ δεῖν τῇ σκέψει ζωὴν προσαπεφυκώς, ἀμβλήσας τὴν ἀκοήν. μεταξύ γε μόνοις σπουδαζομένοις τοῖς τῶν λατίνων βιβλίοις. χαίρει γε καὶ ἀγάλλεται ὅ γε δὴ θεμιστοκλῆς, καυχώμενος πρὸς ἄνδρα ἀδελφὸν τε καὶ φίλον, ὃν εἰδὼς ὅτι σοὶ φίλος. φέρε δή, ὦ ἀδελφὲ, ἀφελῶς γε ὡς ἀδελφῷ, ἁπλουστέρως σοι καὶ ἐνικῶς τὰ αὑτοῦ ἀνοίξασθαι καὶ προχειρίσασθαι. μέμνησο δὲ ὅμως μιμεῖσθαι τοὺς χρῄστους τῶν δανιστῶν, οἳ μὴ σκληρῶς εἰσπράττουσιν ἡμᾶς οἷονεὶ ὀφείλημα ὅταν δὲ προπετείᾳ δυσκόλως διερχόμενος τοὺς τῶν παλαιῶν. οἱ γὰρ ὑπάρχοντες δανισταὶ οὐχ οὕτω ἑκάστοτε προσφέρονται τοῖς χρεωφειλέταις τῆς ἑαυτῶν, ὡς ὁ χρέος ὃ αἰτηθὲν ἀμελέπτον ἐκτίσαι ἑαυτῷ ὁποῖόν τ' ἦ ἐάν τε μὴ, δυσκαλύψῃ. ὀμόρκω μόνον, πίστει, ἐὰν ὅτε ἡ διεξοδος αὐτοῖς ἀφιᾶσιν τὰ τῆς πρόκτι. τοῦτο δὲ ἀμαρτύρεσθαι οὐκ ἄτοπον ἡγοῦμαι, περὶ ὅτου ἔστιν εἰπεῖν τοῖς τῶν ἐνδοξοτέρων συγγραφέων καὶ λογοποιῶν συνεγνωσμένοις ἀξιώμασι, ὡς παρὰ Ῥωμαίοις οὕτω καὶ παρ' Ἕλλησιν. ἔρρωσο, ὦ Παρισίοις, ἰανουαρίου μηνὸς, ἐν ᾗ Πλούταρχος Ποσιδεῶνα εἶναί φησι παρ' Ἀττικεῖς, ἐνάτῃ καὶ δεκάτῃ. ταύτην τὴν ἐπιστολὴν οὐκ ἐπιδώσω πρότερον παντὶ γνωρίμῳ ἄνδρα καὶ ἀξιόχρεων ὄντα.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΙΑΝΩ ΛΑΣΚΑΡΕΙ τῷ Ρηνδακηνῷ εὖ πράττειν.

ΠΟλλάκις θαυμάζουσα ἐπ' ἐμαυτῇ, ὦ φίλη μοι κεφαλή. ἤτοι γὰρ ἀμνησίας ἴσως σοὶ δόξω τι φιλοπρεπὲς ἐπαυτίᾳ τ' ἂν σέ τις, ἢ ὄκνου γε ἴσως ὑπερπλίου, ἀεὶ δ' ἐξεπίλυμαί τε καὶ ὃ πρόσχημα εἰς τὸ ὀπισθόσμη καὶ ὕστερον ἐπομαλλομένου. σοὶ δὲ δὴ πέρα τούτου δὴ κατηγορῆσαί σου ὠλμώμην, ἐξηπασμένου γε φίλου καὶ ἀνακριμένως πεπληροφορημένως. ἀλλ' ὡς τε μὴ χρῆσιτο δικαιότερόν τι ἐμὲ πρὸς σοῦ ὑπιδέσθαι, ὃν δὴ μέγα κῦδος ἀχαιῶν ἀποκαλοῦσθαι. φέρε δὴ εἰ πρὸς Δία ὃν φίλιον ἐξίσειτο ἀγαμνησιώνης πρόσκηδέσθαι τῷ Βουδαίῳ ὃν Λάσκαρι, εἶτε τις ἀλλος ἐστὶ τῶν τῆδε δικαίων τῶνδε ἔφορος, τίνος ἂν ἀφορμῆς τυχεῖν, ἢ ποίαι τινα ἀποκλογίαι σκήσασθαι δὴ οἶδ. θαυμάζω δ' ἔγωγε ὅτι ποτὲ ὁ Δημοσθένης ὁ σὸς, εἰ γὰρ σοὶ σύνεργος οὐκ ἦν ἀποστείλαι βραχαίμην, δύτειπεῖν δὲ ἔχει μὴ οὐ δεῖν τῷ δίκην σε τοῦτῳ ὄφλειν. πῶς γὰρ οὐκ ἂν δίκαι παθεῖν ἡμᾶς ἀποφαίσειτο ὁ. δικαίζων ἐκείνος, εἰ σοὶ μιᾶς ὑπισχνῆς ἀξιωθῆναι ὑπὸ θεοῦ φανείσης, ἐξ ὅτου δὴ αὐτὸς ἠξίωσαι ἡμῶν οὐ τῆς τυχούσης ὑπὸ τῆς ἰσοθέου. εἰ δῆτ', ὦ Ζεῦ, καὶ λάγε, πῖ εἰπεῖν ἂν ἔχοις αὐτὸς, καὶ πρὸς ἂν εἰπεῖν δύῃς.

BVDAEVS IANO LASCARI RHYNDACENO Salutem dicit.

MVltoties (ô lepidum mihíque dilectissimum caput) vt te incusarem mihi incessit. vel enim obliuione quadam nulla in re amico congruente te quispiam criminabitur, vel resupino quodam torpore, semper imminentem molestiam atque extemporalem sedulitatem in consequentem diem, & in posterum retoraquente. Profectò vltra id nullo te crimine arguere sustinerem aggrederérque, quippe qui cumulatissimè exploratus perspectúsq. amicus es. Absit alioqui vt ego absurdius quidpiam de te suspicer, quem certè Achiuorum magnum decus nuncupare cõsueui. Age verò si Budæo apud Iouem amicitiæ disceptatorem liceret cum Lascare ingratitudinis agere, seu quidam alius nunc huius iuris inspector atque præses sit, quámnam subsidij rationem te adipisci, vel qualem defensionẽ intendere posse putas? Demiror equidé, tuus ille Demosthenes si nũc ab inferis tibi auxiliaturus exurgeret, quid tandẽ liti offerre posset quin par & cõueniens sit vt hac causa cadas. Quî etenim iudex ille non censeret nos grauia acerbáque pati, si ne vnius quidé epistolæ digni tibi apparuimus, ex quo sanè ipse à pontifice maximo insignitus es gloria non ignobili. Quid igitur ô Iupiter & tu Mercuri, quid inquam dixeris, quamuis in dicẽdo grauis sis & vehemens.

Quasi vero videlicet subeunte atque succrescente prospera fortuna fidei & officio longum vale extremámque salutationem dicere conueniat. O peregrinum amicitiæm. vereor enim dicere Græcã: Nisi vtique istud controuersiam patiatur vtrum tibi fidus amicus esse viderer: cuius tu quidem aliquãdo periculum faciens, nihil vtique absurdum, nihil vitiatum, stolidú ve sonare & effutire percepisti neque ineptum: vt vno verbo absoluam neque amicitia tua indignum. Non profectò tu id quidem dixeris, certo scio. Quinimo neque id dicere tuis rationibus astrues, quòd sanè tibi facultas sit me eodem vitio recriminandi, nec quòd nunc haud opportunè mihi occurrit ob id te actione conuenire, cùm par esset me quidem prius scribentem sic te obiurgare meis literis non satisfacientem. Quo enim pacto? Nunquid istud expetunt amicitiæ leges, vtercumque amicorum perbelle compos fuerit horum fortunæ bonorum, vt hic quidé mox alteri renuntiet, ac recitet? alter verò rescribẽdo ipsi cõgratuletur & voluptatem capiat prosperæ fortunæ causa? Altero verò rursum aduersa vtente fortuna, tunc qui cum præclarè agitur officiú prodat ac præmõstret? quãdiu istud minimè fiat, querulosè vitio vertat is qui se putet despici, ac bonorum communione spoliari. Proinde quod ad te pertinet nostra videatur cuersa fuisse amicitia.

ὡσπερανεὶ δῆθεν εἰσιούσης τῆς τύχης, τῇ πίστει καὶ τῇ φιλίᾳ πολλὰ ἐρᾴδοντος φαίνεσθαι προσῆκον. ὦ τῆς ξένης φιλίας. ὀκνῶ γὰρ εἰπεῖν τῆς ἀβελτερίας. εἰ μή ἄρα που τότε ἀμφισβητεῖται, πότερον εἰ φίλος ἐδόκουν εἶναι πιστός. ἢ γὰρ οὐ ποτε ἀφωκειωδώτισας, οὐδὲ ἄποπον δόξαν, οὐδὲν κωφὸν ἢ ἄθυρον φθεγξάμενον, οὐδὲ ἀπέβαινον. σωφελὲς ἢ φαῦλον δὲ οὐδὲ τῆς σῆς φιλίας ἀνάξιον. οὐδὲ που σύγε τοῦδε φήσας δὲ δῆ εἶναι. ὅτι. καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτο λέξαι δὲ ὅπως ἔσῃ, ὡς ἄρα ἀντεγκαλέσαι μοι τῆς αὐτῆς τῆσδε σοι δίκης ἔζεστιν, οὐδ' ὡς νῦν σὺν οἷ δίοπτα ἐγκαλεῖν μοι τοῦτο πρέπει, δέον ἐμὲ γράψασθαι μᾶλλον πρότερον οὕτω σοι κατηρῶσαι μᾶλλον γράψασθαι σε. πῶς γὰρ δῆ. ἆρ' οὐ τοῦτο ἅπαντες τὰ νόμιμα τὰ φίλια, ὁπότερος δὲ τὴν φίλων δῦ ἔχων τούτων τῶν δαίμονος ἀγαθῶν τύχῃ, τοῦτον μὲν παραυτίκα θατέρῳ ἀπαγγέλλειν; ἐκεῖνον δὲ αὖτε πιστέλλεσθαι σεωνδεσθαι τῆς δυστυχίας αὐτῷ; δυσχερὲς μέν τι αὖ θατέρου κρίνοιμι μᾶλλον, ὅτε τὸν δῦ ἔχοντα εὐπρέπειαν τῶν καθ' ἡσυχίαν, ὡς ἐοικότως μὴ γίνηται, ἐγκαλέσαντ' δῆ μεμνημοίρως τὸν δόξαντα παρεσφάλλειν, καὶ τῆς χειρωνίας δὲ τὴν ἀγαθῶν ἀφηρῆσθαι. οὐκοῦν τόγε οἷ ὅπως φιλία δοκεῖν δῆ.

Εἰ δ' ἄλλον, καταλελεῖσθαι ἡμῶν ἡ ἀντρίας

οὐκ εἶναι. ὀρθῶς

καὶ τοι ἀπίπαθαί γε τηλικαύτῳ τε φιλίας, οὕτω τι ἀπηρχαιωμένῳ, πόθῳ ἀλλαζοντέου ἐμοὶ εἰ ἡδομαι, φρίν γ' ἂν ἐπαυτοφώρῳ τῆς δέ σε τῆς αὐτάς ἐλω. καὶ ζῶν τε μὴ ζῶν εἴτε παίζων εἴτε ἐσπουδακὼς ὁπότερος δὴ ποτ' μᾶλλον ἀποδέξαιο, ἐπιτηδεύσω γε ἐρέσκεσθαι. Οἶσθα, πότι ἐγὼ ἐμοὶ ἀγωνακλοῶν τι ἔχειν ἅπαντα βούλομαι, ἢ ἀφίεσθαι. ἵνα γὰρ θύρησιν με εἰς ἑκάτερον μέρος θύρεσθαι, καὶ ὧν ἀπαθὴς ἔχοιτο πρὸς τὸν δὲ τὸν φίλιαν, τὸν ὃν ὕστατον διεδεγμένῳ ἡμῖν χρόνῳ καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους συνήθειαν κακουργοῦμεν. οὐκοῦν ὅτι Οἶσθα ἢ τὸν ἑταιρείαν ἐμπιστεύω τὸν εἰκοστὸν, ἢ ἄκυρόν τι αὐτὸν καὶ σὲ οὐδὲν ποιῆσαι, ὡς δικαιικόν τι ῥῆμα φαίης. ἀλλ' ὅπως μὴ λάθῃς σαυτὸν, ὦ δαιμόνιε, ἀνήκεστόν τι πλημμελῶν εἰς ἄνδρα φιλοῦντά σε, καὶ οὐχ ὡς ἂν τύχοι ὀργιεῖ μόνον, οὐ δι' ὃ ἂν τύχῃ πρόφασιν καταμεμφόμενον. οἶσθα γὰρ δήπου ὡς πᾶσι μὲν δοῦλος τοῖς ἧσσον ἐλευθέροις πᾶσι, δι' ἃ δὲ Λάσκαρι ἀνδρὶ πρὸς σε πεπόνθηκα πάλαι. οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ σώσω τοῦτό τε λαβὼν ὑπόσχεσιν ἣ καὶ ἐφίημί σοι, ὁ τοσοῦτον οὐ μικρὸν ἔχειν Οἱ τὴν προθυμοτάτην, ἀξιῶ καὶ τὸν φιλίαν τὸν οὕτω πως ἀπειρημένον, τυγχάνῃ τῆς δικαίας, ἵνα γοῦν καὶ τῆδε τῆς σῆς βύτυχίας ἀπολαύσω μεταξὺ σκεπτομένου σου.

Atqui tantam abdicare beneuolentiam, & vsqueadeo veterem, magnopere verendum mihi esse ceseo, quin prius apertè te hoc reatu conuicero. Et in his quidem hoc pacto siue ludicro siue serio sermone vtamur, vtrolibet modo potius admiseris, alioqui per me quidem ius tibi est eligendi, vtrùm me queribundo vel grato amœnóque vti velis. Scias enim te inuenturum me in vtramque partem propensum atque procliuem, quanquam tenacissimè & sine vlla diuulsione affectum in hanc necessitudinem inter nos communi consensu ita decretam & crebro pariter vsu cõstabilitam. Quapropter in tuo situm erit arbitrio hanc viginti annorum sodalitatem firmare summáque animi constãtia obseruare, vel eandem quasi non existentem, & absentem abrogare, vt iudiciale verbum adhibeam. Verùm ô fortunate ne te ipsum fallas, quidpiam, cui medicinæ faciendæ locus nullus relictus sit, perperã agens in me virũ acrem & asperum, ac non quacunque ratione iras gessurũ, haud quolibet prætextu placandũ. Nam non vtique te latet quemadmodũ omnibus propemodũ Græcis vnius Lascaris fauore antea deditus fui. Enimuerò quãdiu huius rei decernendæ constituendæque facultatẽ tibi indulgeo, interea haud memor iniuriarum apud te præteritarũ, dignum censeo amicitiam hanc sic quodãmodo defatigatã ius suũ obtinere, vt interim dũ tu meditaris, hîc etiã hac tua beatitudine fruar.

Is igitur qui hāc tibi tribuit epistolam, Christophorus est Longolius, vir à me dilectus. Ille Latinam linguam exactè callet, præterea etiam disciplinam Græcam non summatim gustauit neque per trānsennam, quemadmodum ego accepi ab his qui cum ipso consuetudinem habuerunt. in qua quantum progressum fecerit, rectiùs, tu subtiliúsque perceperis, si cubi obuius tibi fiat. Ergo cùm ille delibasset Græcæ facundiæ suauitatē, vsque eadeō insatiabili cupiditate sese affici protulit, vt cùm non valeret apud nos eiusdem facundiæ penuria pressos cumulatè exaturari, vehementer cōmotus adductúsque est illuc migrare, vbi profectò Græcorum peregrinorum gymnasium omnem ipsius cupiditatem posset explere. Cùm nobis quidem suo in discessu benè precatus esset, quibus necessarium est nos domi continere, & in qualicunque disciplina conquiescere, & quod certè commiseratione dignissimum est, quemadmodum probè nosti, nullius monitoris ope vsa. Istud vbi statuisset, & quandam occasionem adeptus esset, consanguineorum quidem suorum amicorum carpentium suisque consiliis peruertentium rationem non habuit. Iam verò rebus suis ac sarcinis compositis & in fasciculum coniectis mecum precibus contendit vt sibi beneuolum compararem Græcorum eloquentissimum, Lascarem, (inquit) amicum tuum: ita enim fertur, qui & Romæ aliis in rebus plurimum valet, tum etiam apud summum ecclesiæ antistitem literas & disciplinarū cultum dispensat de eisque statuit.

ὁ μὲν οὖν τῷ ὑπατολίῳ ϛι ἀποδοὺς Χειστοφόρος ἔστιν ὁ Λογγόλιος, ἀνὴρ ἠγαπημένος ἐμοί. οὗτος λατινῆς ἀκριβῶς πεπαίδευται λόγους, τοσοῦτον καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἥψατο οὐκ ἀκροθιγῶς, ὡς γε ἀκηκοὼς εἰμὶ τῶν ὁμιληκότων αὐτῷ. ὅσον δόσει ἐφίκετο, βέλτιον ἂν σὺ καὶ ἀγχινούστερον κατάμοιτο, εἴποτε τύχοι σοι ἀπάντων. ἐγὼ μὲν οὖν ὅδε τῆς γλωττοπαίας ταύτης ἐρῶντος, οὕτως ἁπλῶς ἔσχε, ὥστε ἐμφορᾶσθαι ἀδεῶς πρὸς ἡμῶν τῶν ἐνδεεστέρως αὐτῆς ἔχοντων. ἐξαίφνης τε καὶ τοσούτῳ αὐτὸν πορεύεσθαι, ὅπου δὴ ὁ γυμνάσιος ὁ τῶν ἑπταλόφων ῥωμαίων καπνορέουσα δή, αὐτὸν πᾶσαν ἐπιθυμίαν εἶναι ἐξερρῶσθαί γε ἡμῖν φασίν, ἐξ οἰκουρήσαί τε ἐπιτάξαντες, καὶ παιδείᾳ δὲ ὁπηδήποτε χέρσῳ, καὶ ὃ δὴ οἰκεῖόν ἐστιν, αὐτοδιδάκτῳ, ὡς εἶναι σύ. τοῦτο δὲ ἀλογιστίᾳ, καὶ ἀφορμῆς ἑνὸς τυχεῖν, τῶν τοσούτων λόγων αὖ καὶ φίλων ὑπολαμβάνουσιν, λόγου οὐκ εἶναι. ἐδόκει δέ μοι ἤδη συσκευασάμενος τὰ ἑαυτοῦ, συῆσαί οἱ ἐν ῥωμαίοις τῶν ῥωμαίων, Λάσκαριν, φησίν, ἐν σοὶ φίλον (οὕτω γὰρ ὁ λόγος ἔχει) τά τε ἄλλα πολὺ ἰσχύοντα ἐν ῥώμῃ, καὶ δὴ καὶ διοικοῦντα τὰ ἐς τοὺς λόγους καὶ τὸν τῆς παιδείας ὑπομέλεσθαι τρόπον.

αὐτὸ γοῦν εἰσηγοῦμαί σοι γυμνάσιον ὅπῃτι τὸδδυναμένῳ ῥᾳδίως καὶ ἀβλαβῶς. εἰ μὲν οὖν ὦ φιλότης ὁ αὐτὸς ὢν νῦν τυγχάνοις τῷ πάλαι μοι δοκοῦντι, καὶ ἀκριβῶς δὲ ἐγνωσμένος, τοῦτο τῷ φιλομαθεῖ, ἐρωτημάτως πως ἔχοντι ἂν εἰ τὸ παιδιᾶς τὸ κελλίσης, ὡσπερεὶ ἐρωμένῳ αὐτὸ, ὅπῃ δέξος εἶ βοηθήσῃ, μάλιστα μὲν τοῦ ἔρωτος τοῦ σοῦ ἕνεκα, πάσης τῆς θρησκείας τε καὶ εὐνοίας εἰς πάντας τοὺς φιλολόγους προαιρετικῶς, ἔπειτα δὲ καὶ δι' ἐμέ, ᾧ δι' κεχαρισμένον τι ποιῆν ὁπωσοῦν ποτ' ἂν προσέλοιο. δοκεῖς δέ μοι καὶ συνάδαθαί οἱ τοῦ πόνου ἦν ποτε σχολὴν ἀγάγῃς. ὁ πολλὴ ἀσχολία, ὅς γε καὶ τοῖς ἐπικειμένοις τὸ ἀσυδαίμων σκεδάσαι τὴν ῥᾳθυμίαν καὶ δυσχερῆ τινὰ ὑπομένοντας εἴωθας. ἄξιος δὲ δὴ τῆς βοηθείας ἔσῃ τυγχάνων εἶναί μοι δοκεῖ, ὁ σὺν ἐμοὶ τῶν παιδιᾶν μέχρι τῆς Ῥώμης μετιών. ᾠήθην μόνον αὐτὸ φανεῖσθαί σοι τοιοῦτον, οἷον δὴ σύγε τῇ φύσει ῥᾳδίως θρέψοις. ὅπῃ τοῦτο γε οὖν ἐγγύς ἀδαι τοῦ σὸν, καὶ πάντων τῶν φίλων μου βοήθει, οὐκ ἂν ὀλιγωρήσειν ἔγωγε. πρεσβύτῃ μοι δὲ προσβυτικῷ ἡμῶν Βαρμᾶν, ὃν βασιλικὸν δικαιολόγον ὄντα τῇ βουλῇ τῇ ἁγιωτάτῃ, εἰ ἄρα γ' ἔτι αὐτόθι ἔσται τοῦτον σὺ κομισαμένου.

Eo quippe auctore Græcum gymnasium idémque percelebre studiosè instituetur est. Ergo (ô mi amice) si idem ipse nunc es, qui antea mihi apparuisti, exactè porrò exploranti, huic disciplinæ auido, perditè furibundèque erga præclarissimam eruditionem non secus atque suam amicam quodammodo affecto, in ea es opinione vt succurrere possis, præsertim quidem morum tuorum gratia, cupidè propenséque exercentium omnem comitatem atque beneuolentiam in cunctos literarum studiosos, deinceps vetò etiam meo nomine, cui profectò gratum quidpiam facere vtcunque lubenti animo volueris. At mihi videris etiam cum ipso ad laborem accessurus si quando in summa occupatione tibi vacabit, qui quidem consueueris studiosis, qui literario otio proni incumbũt, tua sponte subleuare rerum onerantium negociáque exhibentium aggressionem. Ille autem tuo præsidio dignus mihi apparet esse, qui hinc Romam vsque doctrinam studiosè persequitur. Ipsi duntaxat liceat vt talis tibi eluceſcat, in cuius indole tu minimo quidem negocio conqueſcas: propter hunc igitur tuam amicorúmque omnium opem sponsione promittere, haud equidem formidarem. Meo nomine salutato Barmam noſtum legatum, regium in suprema curia causidicum, si forsitan illic adhuc erit, quum hanc receperis epistolam:

BIBLIOTECA N.º 7 ROMA

ipsum quidem virum elegantem atque eruditionis cupidum inter præclaros & insignes viros qui in ipsorum ordinem cooptantur, cuius rei gratia hunc subinde legationis munia obeuntem tibi ascitum amicitiæque vinculo copulatum fuisse puto. Vt summatim igitur dicam, si quid mearum rerum tibi curæ est, scias me à valetudine quidem haud prosperè, à mente vero non vesanè disposituum esse, liberis procreandis necnon eruditioni ex æquo incumbentē. Salutat te per me Franciscus Deloinus, vir antea tibi exploratus, singularíque beneuolentia te prosequens, mihi verò sexquialter amicus. Vale, & in mei amore permaneas, Parisiis quarto idus mensis Iunij ante solstitium æstiuale.

ἀνδρα μὲν αὐτὸν, χρείσσονά τε καὶ φιλομαθῆ σὲ τῆς πάνυ τοῖς γε εἰς τὸν αὐτὸν ζῆλον τελοῦσιν. ὅπου δ' οὕνεκα πρεσβεύεσθαί σοι τοῦτον καὶ πεφιλιῶσθαι ἡμῖν μετὰ ξυνοδίας πρεσβύσιν. Ἐπίσκοπον τελοῦντα ὄντι μέλλῃ σοι ἐμοῦ, ἴσθι ἐμὲ ἀπὸ τῆς ὑγιείας μὲν, οὐκ εὖ, ἀπὸ δὲ τῆς διανοίας οὐ κακῶς διακεῖσθαι· παιδοποιητικήν τε καὶ παιδευτικὴν οὐσίαν ἐργαζόμενον. πρεσβεύει σε δ' ἐμοῦ Φραγκίσκος ὁ Δηλοΐνος, ἀνὴρ σοὶ πάλαι προσφιλὴς καὶ δεδοκιμασμένος, ἐμοὶ δ' ἡμίολιος φίλος. ἔρρωσο, καὶ διατέλει ἡμᾶς τέρψων, ὁ Παρισίοις ἕκατόμβαιῶνος μηνὸς τῇ δεκάτῃ ἰσαμοῦν πρὸ μιᾶς τῆς ἑβδόμης τῆς ἡλιακῆς.

GVLIELMVS BVDAEVS CROCO SALVTEM.

DEbes quidem, ô Croce, haud mediocriter in Græcorū monimentis procedere & amplificari, qui certè apud me Latinum virum cum Latinus ipse sis Græca lingua generosè profectò atque honorificè vti proposueris. Quod verò veteris amicitiæ nostræ memor fueris, nunc apud me implacidè inquietéque affici assimilaris postremas in amando partes ferens, cùm ad te pertineat primas obtinere, nec mihi sum conscius querimoniæ huius petitionis.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΒΟΥΔΑΙΟΣ Κρόκῳ ῷ πρόσφθ.

ΜΕλλες μὲν ὦ Κρόκε ἀμφὶ τὰ τῆς βίβλων οὐ μετρίως ἐπιδώσῃ, ὃς δὴ πρὸς ἄνδρα λατῖνον ἐμὲ λατῖνος ὢν αὐτὸς, ἑλληνίζῃ πρηνύσας τὴν λόγχην, γυναῖος δὴ καὶ ἀξιεπαίνως. ὅτι μέντοι τῆς φιλίας ἡμῶν τῆς παλαιᾶς ἐμνήσθης, δυσφορῶ τε ἔοικας τὰ ἔσχατα φερόμενος τῆς οἰκειότητος νῦν πρὸς ἐμοί, τὴν πρωτίστην γε τυγχάνων σὺ πρεσβῆναι, ὃ σύνοιδα ἐμαυτῷ τῶν αἰτίαν τοῦ ἐγκλήματος.

μνημόσυνον μάλιστα πρὸ ἐχεθαί σοι χρῶ καὶ γλύσισμα. Οὐκ ἀμυδρὸν τῆς ὁμιλίας ἡμῶν. ἡ γὰρ τῶ Κροκύνου ὀνόματος, ὥς γε μοι γνωρίμου ἀνδρὸς καὶ οἰκείως ἔχοντος, οὐ πάνυ ἀδύνατόν γε νῦν ἔχειν μέμνημαι. ἀ μὴν τοῦτό γε ἕνεκα δυσαρέστως σε δεῖ διακεῖσθαι ἢ ὅπως δὴ αἰσθήσῃ, οὐδὲ ὅτι φθονοῦσαι τὸ ὑμᾶς πᾶσιν, οἷς ἥδιστα προσπαίζομαι δι' ὑπισχνοῦμαι καὶ ἀμῶ ὑμῖν ἄγαθον, εἰκότως. ἀνδρες γὰρ εἰσιν ἐκεῖνοι, ἐμοὶ τε καὶ πολλοῖς τῶν ἐμοῦ μᾶλλον τῶν σοφίᾳ, κεχαρισμένοι. σοὶ γε μὴν σφόδρα καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς πρὸ ἐμοῦ τυχεῖν, ὡς ἔστι τοῦτ' ὀπτιμολέσι ἢ. Φέρε δὴ καὶ συμφέρῃ σε τοῦτο τοῖς Βρεττανοῖς πρόσχου τοῖς σοῖς, ἴσα τε ἀζιέρασον, κἀγὼ σοὶ ἴσα καὶ τοῦτο φιλικῶς ἀντιδώσομαι. ἴσθι μὴν δὴ τῇ ὑπισχνῇ ἄνδρα προσκαλεσάμενος Οὐκ ἀπόνως αἰτιζόμενον τά ἔστι, εἴπου σοὶ τοῦτο καταθύμιον ἐλλιπεῖσι ἀλλήλοις αἰτιπιστέλλειν ἡμᾶς. ὅσον μὲν γὰρ καὶ ζωὴ τῇ γλώσσῃ τῆς φιλοπονίας ἀσκῶ. ἔρρωσο, καὶ τῶν σὸν δόξῃ τοῦτον καὶ λοιπὸν τῶν αὖθι, πᾶσι σοι φιλοπόνως προσφέρεσθαι. ὁ Παρισίοις Νοεμβρίοις τετάρτῃ ἱσταμένου τῆς νεκύας τῇ ὑστεραίᾳ.

Operæpretium erat quidem certè te exhibere monimentum ac nostræ familiaritatis haud dubium nec obscurum specimen & indicium. Namque nominis Croci, haud secus atque mihi perspecti viri & se beneuolum exhibentis, non magnopere nunc memini. Non tamen huius rei gratia te fas est offenso esse animo vel quocunque modo excruciari, nec cuipiam vestorum conterraneorum inuidere, quos literis saluto iucundéque amplector & meritò in magno honore ac veneratione habeo. Illi enim viri sunt mihi atque permultis me ipso sapientiæ titulo præstantioribus, gratissimi. Tibi porrò atque ipsis per me licet comparia consequi, si istud tibi curæ sit. Agesis verò te horum tuorum Britannorum non absimilem præbeto, ac pari amore dignum, tum ego ex æquo in te atque in illos hospitali amore munificus ero. Scias quidem velim te, literis virum tibi non iniucundè sermone peregrino responsurum lacessiuisse, sicubi istud tibi sit ex animi sententia, vt mutuas inter nos Græcè sonantes demus epistolas. Nam eadem ipsa lingua meas lucubrationes exercens lætitia perfundar. Vale, & horum præclarorum virorum doctrináque perpolitorum illic agentium, tibi amicitiæ vinculo deuinctissimos meo nomine salutato. Lutetiæ Parisiorum tertiò nonas mensis Nouembris postridiæ Funeraliorum.

GVLIELMVS BVDAEVS Christophoro Longolio Salutem.

SExto nonas huius ineuntis mensis tuas ego accepi literas, cùm eas mihi tradidisset quidam domesticorum Bartolini abbatis adolescens, qui, vt mea fert opinio, vnicè diligendus est charitatis beneficio, tum in te, tum in alios literarum præconio insignes. Has vero tuas literas hilariter in primis præ lætitia oculis lustraui, & præterea perlegi. Aliquantulum postea certè eas percensui, cùm tuis scriptis exhilaratus potissimum Græcè sonantibus, tum gliscens affectinsque de tuis rebus certior esse. haud profectò domi me continens tuam accepi epistolam, sed mihi per vrbem festinanti allata est quimprimùm in meam villam profecturo, quandoquidem ego statim præ lætitia rescripsissem. Nõ enim me coërcuissem quominus te cõparibus subinde literis ex illa hora cõpensassem, me inquã me lacessentẽ in hunc cãpum ad meorũ equorũ agitationẽ nõ ita difficilẽ, vt puto. Nono verò die in vrbem regressus, cùm de rebus meis domesticis statuissem, & negociis ante omnia animaduertẽdis perfunctus essem, rursum incœptaui literis intentus esse. Ac primùm quidẽ iam mihi otioso, cogitãtique à quonã exordirer, in mẽtem venit tuas denuò schedas recognoscere, vbi verò eas percensuissẽ, statim tibi quidẽ gratulatꝰ sum propter studiũ vehemẽtẽsque in Græcorum disciplina incrementum.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΧΡΙ-

ΕΚομισάμην σε τὴν ὀπτολίνου δόσ-ιν, πέρα τε τοῦ τὰ μιλιὼς ἴσα μάλ', ὅπ-ερ δοῦπος τε τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας κυνοδιάρ-χου τοῦ Βαρτολίνου, νεανίσκου γ' ἐμοὶ δο-κεῖν εὐζηλεστάτου τ' εὐνοίας οὕνεκα τῆς τε σῆς ἐς σε καὶ τοὺς ἄλλους πεπαιδευμένους. Χαίρω τὲ μὴν τῇ ὀπτολίνου πόσει περὶ τοῦ τὰς χαρὰς ἐπλήθυν τε καὶ πεσε-πλήθυνεῖτ' ἐρέμα δ' ἀνέγνων τὰ μὲν, τὰ μὲν τοῖς γράμμασι σφασμοῖ ζωγραφοῦσα τὰ ζῶντα ἡβαίοις φθεγγομένοις, τὰ δὲ γλυ-χυμύθοις μυθολογοῦσα τὰ περὶ σοῦ καὶ τῆς οἰκίας ὧν τῷ ὀπτολίνῳ ἐδεξάμενο, ἅπα δὲ ὅ ἀεὶ συνεδοκῆ μοι πρεσδύν, ἔσον τε μοι ἐπὶ πᾶσι εἰς εἰπαυλὶ ἐξιόντι, ἔπει πα-ραυτικ' ἀν ἐγὼ ὑφ' ἡδονῆς ἀν τε πτέρυγε-σι ἐφερόμην μὴ οὐχὶ σε τοῖς ἴσοις γράμμασι τερφθῆναι μεί-ζεσθαι, ἐπ γε τερπομένου ἐμὲ εἰς τοῦτ' ὂ πεδίον οὐ δύναται περιῶς γε μοι δοκεῖ. ἐπὶ τῇδε δὲ ἡμέρᾳ εἰς πολιν ἐπορίσθη, τά τε οἰκοι ἀφεμενος, καὶ ἐπὶ τερπομένοι ἀπαλλαγείς, τερπε τοῖς λοιποῖς ὧν ἐρξαμένῳ εἰ πάλιν, ἐς τὸ μὲν τερπειν ὁρμὴν μοι ἀναστήσεται ἐπὶ τὰ ἐρξαμένῳ σκεπτομένῳ, τὰ γράμ-ματά σου πάλιν ὑπολεξαθαί μοι ἐπέλ-θοντι ἐνεδόμην γε σοι ὑβρεως τῆς ἀσυνθου τῆς ἀγάν σὺ παιδείᾳ τῇ ψυχικῇ.

Quis enim gauisus non fuisſem, qui quidem huius propoſiti dux, conſiliarius, monitor tibi extiti, ac protinus hinc abeunti conciliatricem epiſtolam dedi ad virum cum quo tu conciliari ſociarique percupiebas. At verò iſtud adiunxerim (ſit procul autem à nobis inuidia) qui quidem hiſce noſtratibus ſtudioſis ſuaſor inſtitutórque fui, ingenuè decoréque ac penitus elaborandi in legitimo humanitatis ſtudio, præclarique huius exercitij Celtis meis contemporaneis auctor extiti, eíſque initium præbui. Cuius rei ſanè gratia poſthac in ſpem vocarer me quempiam fore, ſi quidem eſſem ex eorum albo qui res ſuas commendant approbánt que. Verùm equidem doctrinam cerno propemodum ex æquo tibi mihique ſtudioſè affectatam. Atqui quantum in me eſt, nemini quicquam ceſſerim, nec cuipiam ſtudioſo remiſerim, quo minus ſine fuco largiſſiméque ipſe huic literario negocio addictus videar, idque tenacius quàm cum mea coniuge mihi alioqui obſequentiſſima gratiſſimáque conuixerim. tu quidem certè & magnum laborē ſuſcepiſſe aſſeris, accuratámque diligentiam exercuiſſe contemplās curioſéque perpendens quemadmodum tempore quidem poſterior, immenſa verò ſedulitate vſus, præcedétes præoccupātéque quā celerrimè vincas. Euge, ô mi amice, generoſi laudabiliſque tui propoſiti cauſa.

At tu quidem rursum exploratum habeas, te hoc sermone meum studiú abundè adauxisse: haud enim me latet ad quod discrimen deuenerim, cùm tu certè riualis & competitor esses meæ amicæ, cuius nomine superiori tempore valdè gloriari ac non mediocria mente concipere videbar. Equidinumquis hoc negocium veluti maximum damnum existimarit, hac nunc me penè victum atque caducum celebritate spoliari à viro non ita pridem hominibus ostenso, cuius tot annos minimè contentiosè fructú elicuissem? Enimuerò quemadmodum athletarum strenuissimi haud palmam præripere gestiunt, in certamine. adæquandorum defectu nullo tunc ipsis reluctante ac renitente, propterea quòd magis est experendum qualiscunque viriunt præstantiæ specimen præbere, quã curriculo quidem hominibus destituto citra sudorem præmium certaminis tanquam desertum reportare. Et athletæ feroces ac animosi vehementéſque referto stadio alacriùs vtique disponuntur tanquam ipsis quidem tum liceat fortitudinem antehac labore confectam excultámque exercere. Sic profectò & ego mihimet ipsi congratulor, intelligens haud paucos in præsentia ad illum scopum diligenter seſe conferre, quem quidem assèqui mirificè concupiui, vt ignorem si quis alius nostrorum temporũ. Tu porrò currendi peritus & quidã è nostratib. alij videlicet qui ante triuiales haud dubiè ac se mediocriter gerẽtes exilitis ac pernicíter energitis, meum quidẽ studiũ

proculdubiò stimulatis, quippe qui formido ne tandem cùm vos me summa contentione affectati fueritis, ingentis damner ſegnitiei, qui quidem ipſe priùs ex acrium albo eſſe apparuerim, & eorum quibus primus locus attribuendus deferendúſque ſit. Non enim opinor me currendo celeritate viceritis, quo minùs ſtatim cũ trubeſcentia relinquatis. Veruntamen haud vos ignorare fas eſt, amplam in medio planiciem interiectam eſſe, quæ quidē vobis curſu eſt abſoluēda, ſi ſaltē recto tramite à carceribus ad metam currere decreuiſtis, ſcilicet me è veſtigio cõſequentes. Enimuerò quiſpiam veſtrũm protulerit, quis non tergiuerſetur te ſecundum veſtigia ſequi, qui quidem nullius monitoris auditor fueris, nullique vnquam qualitercunque literarum Græcarum vſum callenti adhæſeris, huc & illuc certè præ animi alacritate proſiliens, ac oberranti expatientique ſimilis, proculdubiò etiam lentè mediocria cõſequi nedum ſumma potuiſti. Nos verò in doctoris ædes pergẽtes, vel alio quouis modo deductorem ac præceptorem conſecuti, eruditioniſque methodum non pedum greſſui inſiſtendo, abſoluentes, nec quomodocũque & plebeiorũ ritu progreſſum facientes, ſed habita quidem ratione noſtri ordinis & qualitatis, cumulatè autem ad ea quæ deinceps mutuam habent conſequentiam, aggredientes, qui fieri poteſt quin permultum temporis atque laboris lucrifaciamus,

in quibus tu quidem solitarius vehementer vexabaris, non tantùm moderatoribus, verum etiam tuo labori seruientibus condiscipulis carens. Heu me miserum quæ mihi sors in literario studio obtigit? Tu verò præterquàm quòd me naturæ bonitate præstantiores, & in hoc certè nobis omnibus hîc agentibus antecellis, propterea quòd præceptorum penuria non laboras, nec eorum qui sigillatim tibi priscorum sapientum scripta exponant. Et ex animi tui sententia optimis libris potitus, nondum vlla pauperie pressius, nec inferior effectus es, vt hîc nunc fert hominum existimatio. Me verò fortassis apparentem affatim habere rerum ad quotidianum vsum necessariarū & ad hanc studij literarij impensam, in aliis quidem fortuna imminuit temporumque cõstitutio, ante omnia quidé ad librorum inopiam vtique redactū, deinceps præceptorum, præterea etiam condiscipulorum, quod certè maximum est. Meum autem in studēdo impetum multoties coërcentes ac temperantes medicos silentio prætermitto, exitium comminantes, nisi quàm primùm victus rationem commutarem, & à libris me subtraherem. Age verò, infirmitatem illam mihi propinquitate iūctā, sicuti dixerit aliquis, copiosa admodum continuáque mihi negocia facessentem, quo pacto putas me propulsasse ab alacri affectu, deterruisseque fermè semper existimantem illico è vita migraturum? Quid tandem?

τῆ φίλων ἢ τῶν συγγενικῶν τοὺς παῦσαι με ὑπὲρ ἀλλοτρίων τῆ ἡμετέρᾳ λόγων κατευδοκῆς. οὐδὲν πλέον ἐξεῖναι με φάσκοντος ἀπὸ τῆς γνώσεως αὐτῶν, ὑπῆκα σὺ τοῖς καιροῖς. οὐδέποτε τούτων οὐδεὶς λόγος ἔσται μᾶλλον, οὐδὲν ἐμὲ πόθον οἷς ἠλευθερωθῆναι τοῦ τούτων τῆ ἀγῶνος τῶν τοῦ μᾶλλον, διαφερόντως ἐμοὶ τε καὶ σοὶ εἶναι. εἰς δὲ τὰ μὴ ἥκοντα σκοπεῖν μᾶλλον, σὺ τοῦτο μὲν ἀφεῖναι καὶ ἡσυχῆ τα δοκοῦν αὖ. καὶ γὰρ τι αὖθις δοκεῖν εἶναι ἐμοὶ φθάσας τοῖς πολίταις τοῖς ἐμοῖς ὅτι τῆ τῶν ἡμετέρων λόγων ὑποτιθέναι ὑπισχνοῦμαι, ὡς παρ' οὐκ ἔσθ' ὅπως εἴη ὑπὸ τοῦ τοῦ τινὸς πρὸ δεκαμόνου μᾶλλον, εἰ δὲ ὑπόψυχρον τῶν σπουδῆς ὅτι τῆ ὑπισχνοῦμαι τι τούτων γενέσθαι οὐκ αὖ μεθιέναι φόβοιμι, οὔτε τῶν ἡμῶν τοῦ κινδυνώδης τοῦ τῶν συμβόλων ἀκμὴν εἶ) καὶ μικρόν τι πρὸς, εἰ μὴ δι' ἔτους τείνου δείγμα τι καὶ γνώσεται οὐκ διδόντος παθόντος τῆς τυχούσης. τῶτο γὰρ πείσῃ ὑπίδεξος εἶ, οὐκ διδόντος οὐκ εἶσῃ ὅπως τῶ λόγου ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν. ἀνῆκος τι καὶ ἀφῃρῆσθαι ἂν τῆ πόλῃ ὅτι τῆ ἀπόδημία τι θρυλλημένη καὶ μείζη πρὸς τοῦ ἢ πόθι οὐκ εἶσῃ ὅπως ἐγκλῆσθη, καταπαῦσαι οὖ εἶσῃ ὅτι καλῶς οὐσῃ ἀδοκίμως ἂν ἀπαλλάξας τῆς τῶν ἡμετέρων πρὸς τοῦ ὑποπλήσεως, μὴ οὐχὶ ἄλλος ἀπὸ ἡσυχρᾶς τὶ φιλοπόνημα εἰς ὃ καὶ κριτήσειν οὐκ εἰς μακρὰν παίσῃ.

familiarés ac consanguineos, vt ego à Græcarum literarū studio cessarē enitentes, nullāne in re mihi obuios ac me remoratos fuisse putas? cùm crebris sermonibus vsurparēt, me nihil amplius ab ipsarum notitia obtenturum, quandoquidem inter Gallos harum nullus vnquam futurus est sermo. hoc proinde certamen prius quidem apud me & te vehemens erat: ad subsequentia verò animum mihi defle-ctenti ad eundem statum propemodū redacta videri possunt. Ideóque ipse assecutus sum, quò ciuibus meis in quantulacunque Græcarū literarum scientia aliquis esse videret, ita vt nullo pacto siue tandem à te superatus, siue ab aliquo ex recentibus in hoc conatu insignibus me ineptum nec insciū exhibuerim, sic & tu propè accedit vt audias, te iactatorem esse & parum quidpiam amplius, nisi post hoc triennium doctrinæ non ignobilis specimen & indicium quoddam publicaueris. In opinione enim es id facere posse hac fama per vniuersam nostram ciuitatem haud nouī quo pacto diuulgata. Quum præsertim in ore sis huic ciuitati propter vulgò dispersam peregrinationem, & ob eximiam de te expectationem me latet quo modo exurgentem, & excitatam. intelligis enim vt probè nouī te non pulchrè nec spendidè liberari posse à nostratium de te suspicione, quin Attica facūdia elucubratū quoddam opus propediem communi iudicio exhibeas.

Atqui ego etiam hoc iam altero anno rei familiaris curis impeditus, quandiu tu fortunatus instanter, vt intellexi, hisce literis operam dederis, sed certè prisças commentationes non secus atque vetera præsepia (vt est in prouerbio) & memorabile splendidúmque studium repetam, cùm primùm dabitur occasio, quatenus certè per commodum vitæ fortunæque successum perpetuò mihi licebit domesticis solicitudinibus & curis liberari, aut qualitercunque quidpiam ex his quæ ad hanc rationem spectant remittere. Pro meis porrò omnibus laboribus, & elapsis & subsequentibus, libenter admiserim me ipsum domũ non deserendo haud minorem nominis celebritatem adeptum esse his qui procul à patriis laribus migrarunt, quíque hospitio excepti sunt à Græcorum celeberrimis, & qui ciuitates hominum frequẽtia insignes lustrarunt, quas meritò instructas esse præsertim ad politiores literas nouissent. Atque hasce ingenuas artes altiùs quidem & à principio quantum in me maximè situm fuit expoliens seu repugnante seu fauente fortuna, aduersùs neminem decus quæsiui, cùm nimirum tunc non esset apud nos hoc certamẽ litigiosum: deinceps mihi censeo summa cum æmulatione decertandũ esse, tanquam certè iam vobis tot ac tantis quidem viris sim opponendus, qui mihi repente visi estis multùm nunc plausibilis certaminis æmuli esse.

ἔγωγέ τι καὶ ταῖς κατ' οἰκονομίαν φροντίσι ἀπηχθημένος τὸν τότ' ἔτος ἤδη διὰ τέλους, οὐ σοφῶς οὐδ' ὑπὸ τύχης πρεσβυμένως ὡς ἐβουλόμην, τῶν γραμμάτων τούτων μεταπαίσας, ὅμως μόνοι ὅσοι τὰς παλαιὰς φροντίδας καθαπερεὶ εἰς τὰς παλαιὰς φάτνας, ὃ λεγόμενον, ἐς τὸν ἄγαν ἀσυδοῦν ἐπανήκομεν. ἐπεὶ πρεσβύτερον εἴχωρήσῃ καθόσον γε δὴ ἀπὸ τῆς θυμελείας καὶ τύχης ἐς ἀεὶ ἀφέσθαι μοι ὀξέως τῶν οἴκοι ὑπισταμένων, ἢ ὁπηδήποτε πῃ μὲν εἰ τῶν ὅτι δι' λόγου τοῦτο ὑπεραλλόντων. μὲν πρώτων γε μὲν τῶν πόνων ἐμῶν, τῶν τε οἰκονόμων καὶ τῶν εἰσαῦθις, δοξαμένων ἀσμενος, οὐκ ἔχω πω δόξαι σιχυρὰν αὖθις εὑρέσθαι, τῶν ἀπὸ τῆς πατρίδος ἅπαξ μεταστάντων, καὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν ἡμῶν ἐπιξενωμένων, οὐδὲ δόξοις τε πόλεις διῳκημένων, ἃς μὲν οἰκείως ἔχειν μάλιστα πρὸς τὰ μαθήματα εἰδῶσι. τὰ μὲν δὴ ἀμφὶ τοὺς λόγους τούτοισί, μὲν ὅθεν μὲν ἄρξασθαι πονούμενος, ὡς εἶπέ τε μάλιστα, μὲν τ' ἀτυχῶ, μὲν τ' ἐπιτυχῶ, φιλοτιμότατος μὲν δὲ πρὸς ἑτέρους, οὐκ ὄντος δὴ πω τὸν ἐφαμίλλους τε καὶ ἀγῶνος τοσοῦτον τηνικαῦτα πρὸ ἡμῶν, τὸ μὲν πρὸ τούτου ἐπιφιλοτιμούμενος διεγνωσμένος δεκτέον μοι, ὡς δὲ μὲν τὸ νῦν παθόντος μὲν ἤδη πρὸς ὑμᾶς τοσούτους καὶ τηλικούτους γε ἄνδρας, σταμίλλους δὲ ἐξαφθῆς μοι φαίνεσθαι πολυκρότου νεῦ ἀγῶνος.

καὶ μὴν καὶ ἔγωγε ζοτὰ τῶν τοιούτων ὑμᾶς ζῆλ τε καὶ ἄγαν ἀγῶνα περὶ τῆς ἐνζώσης ἡδέως ἀκούω, ὀλίγου δέω πρὸς ἐμαυτὸν λογιζόμενος, ὡς ἄρα ποτὲ κατ' ἐμοῦ συνῆρότημά τι συνάντες πεπόνθατε, ἀμέλλω μὴν μοι δόξει τῆς ὁποσοῦν ποτε δόξης. μὴ γὰρ δὴ βασκαίνοντές μοι καλλίσης ἕνεκα αἱρέσεως. ἴσα γὰρ πάντων σὺ ζῶν τῶν τιμῶν ἀμέλησον αὐτὸς τ' σαυτόν, μεμνημένος, περ ἐπὶ τῇ γε τῇ φύσει ζοῦ πεποίηκας, καὶ τῶν ἐναρξαμένων τῆς σοφίας. ἅμα δὲ καὶ τῇ τῶν αὖθι διδασκάλων ἐμφορήσας ὠφελήσῃ σὺ ὁσημέραι ἀκροώμενός τε καὶ τ' γνώμην αὐτῶν σύντυχών, ἃ σὺκ ἂν καταφρονήσαις. ὡς μὴν οὖν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς σώνειν καὶ λογιζόμενος, ἕξηξα, ὅμως ὀρθῶς καὶ βεβαίως πέπεισμαι ὑπαγορεύσειν ὑμῖν, σὺκ ἂν εἰποιμι. οὐ γὰρ τι τοῦτό γε πρὸς ἀνδρὸς ὅστις ἐαυτὸν ἐγνωκότος. ὡς δὲ πρὸς ὑμῶν ὁμόσε χωρήσω ὑπὲρ ἐμοῦ σὺν ὑμῖν, σὸκ οἶδ' οὐδ' ἀθυμήσας οὐδ' ἀπόκαμών, σὸκ οἶδ' ὅτῳ πρὸ ἀγαθύμως ἄρξει τοῦ πρὸς τὴν ἐράτων ἀποπειρᾶσθαι, εἰ πῆ σὺκ ἂν δύναιμι μὴν δὲ καὶ πίστων ἴσως καὶ ὑπέχων ἔργον ἔσομαι, ἀνδρῶν, ὑπερδυσωπᾶσί τι καὶ ὑφέλκουσι πρὸς τοιαῦτα ἀγωνίσασθαι μοι, εἴγε μὴ ἐν τάξεως ἀποστερήσασθε, ἣν πρὸ ὑμῶν ἐπάρξω,

Quinetiam tantam equidem tuã, quorundámque aliorum, qui hîc literis Græcis nauant operam, sedulitatem animaduertens, parum abest, quin ipse opiner apud me coniectans, quod tandem effecti estis veluti contra me conspirationem, quandámque vnanimen aggressionẽ adstruentes, mecũ vt pote de quãtacunque gloria certatim contendentes: dij meliora quàm vt mihi ob pulcherrimum institutum inuidiosè indignemini. Hanc igitur fortassis contentionem tu ipse pro facultate tua meditatus es, singulari quidem eximióque tuo fretus ingenio, ac studiorum abundãtia excellentiáque, & præterea illic docentium facilitate, quorum tu singulis diebus auditor es, cúmque ex animi tui sententia cum ipsis frequens verseris, cuiúsnam negotij non compos euades? Quòd vtique res vestras animaduertens probéque examinans, tamen persuasum habeam me constanti animo permansurum, vobis scitè acritérque reluctantibus, haud dixerim ego. Non enim istud decorum est viro seipsum cognoscenti. Sed quòd alacriter obuiam iturus sim vobis me adorientibus inuadentibúsque, nulla in re animum despondens neque defatigatus, nec certè renuens donec etiam in extremis periculum faciam, dicere non verer. Porrò autem præstantissimorũ fortassis & mansuetorum virorum opus fuerit, quidpiam condonare, virésque submittere mihi omnibus modis mortem optanti, si meo gradu ac ordine orbari spoliaríque debeo, in quem ante vos adoptatus fui,

multis quidem adstipulantibus,cõplusculis verò eorum qui sunt cum auctoritate & imperio,confirmantibus.Nec sanè rursus veritati quicquam denegauerim. Namsi mihi concedatis pariter ac vobis in posterum incrementum facere proficeréque:(Iam enim absque doctore puto me rerum difficilium compotem euasurum) Atque semper post hac perseueraturum tanto me ipso potentiorem fieri, quanto vos singulis diebus præstantiores vobismetipsis euaseritis, in animum meum inducam ea quæ spectant ad hanc industriam egregiè mihi & fortunatè successura. Atqui nemo vestrûm dixerit, me minimè pari quidem vsurum animi propensione,paulatim quoque perinde ac vos incrementum susceptu-rum. Cùm ergo vos ætate præuenerim, nemini studiorum amore inferior atque secundus, à nullo vestrûm quâdiu viuam superabor, etiamsi mihi superstites fueritis. id enim esto quantum ad me attinet: longiùs sanè existimatione doctrináque progressi sitis. Atque ista quidem certè hunc in modum ludibrio habeantur. pro more namque habemus ad amicos scribentes huiusmodi rebus iocosis capere voluptatem:Nec te velim nec quêpiã ex his qui in eas incident, inter legedum istas excipere ac interpretari, tanquam à me summo studio obseruatas & elaboratas. Quo pacto enim in his (inquam) rebus serium studium adhibuisse:quippe qui & coniuge & pueris me molestia afficientibus ac obturbãtibus, domesticisque solicitudinibus

τῶν πολλῶν μὲν ψαφισαμένων, ὀλίγων δὲ ψαφισαμένων δὲ οὐκ ὀλίγων τῶν ὀξιώματι. οὔτε μὲν οὖ πάλιν ἀληθὲς οὐκ ἂν φαίην. ἐῶ γὰρ δῶτέ μοι παρεῖσαι ὑμῖν ὑπὸ δῶναι ἀν θεωπύτῳ (ἤδη γὰρ καὶ μόνου παγδόποτος οἶμαι κεκτῆσθαι τῶν ἀληθῶν) καὶ βουτύπῳ ἐμοὶ χρείποια γεγονέμενοι εἰς ὃ ὑπὸν ἀεὶ ἀμφιπλᾶν, ὅσῳ καρ. μᾶν ὑμεῖς καθημέραι χρείπους ὑμῶν αὐτῶν γίνεσθε, καλῶς μοι καὶ ὑπὸ τυχῶς γήσεσθαι τὰ κτ' τέω ὑπὸ τὴν δόσιν τέω δὲ φέρεσθαι. οὐδὲν τίνω οὐσ' ἂν εἷς φαίη γε ὡς οὐ μόνῳ οὐσ' ὁμοίᾳ πεσθυμίᾳ χρεσταίνομος, καὶ δὴ ὁμοίως ὑμῖν αὐξήσεσθαι ἐκ πεσαγωγῆς. πεσετρήσας ἀεσατῆ ἡλικίᾳ ὑμῶν, σοδόκος ὁ φιλοπονία ὕστερος ὤν, οὐκ ἔστιν ὅπου ὑμῶν ζῶν γ' ἀπολλείψομαι, κἂν ἐμοὶ ὑπόσιοιῶντες. ἔστω γὰρ τῶτο ἐμοῦ γε ἕνεκα, πορρωτέρω που τῆς φήμης τε καὶ παιδιᾶς πεσβεβοηκότες τύχητε. καὶ ζῶπα μὲν δὴ τῶτον πεπαίζω δι' ἓν ποτ. χαίρω γὰρ εἰώθασι μὲν ὑπὸ φέλοντες πεσὲς φίλους ζύνυπισι παιγνιώδεσιν. σὺσῖ· δ' ὥστε βουλόμενον οὔτε τινὰ τῶν ἐντευξομένων, ζῶτ' ἐκλαβεῖν δύναγόητα ὡς ἐμοὶ ἐσπουδασμένα. πῶς γὰρ δὴ ζῶπα σπουδαγολογησάμενον. ὅστις τῆς τε συνουσίας καὶ τῶν παίδων περιεχλοιῶντων, οἰκείων τε φροντίδων

ἐπαλλήλως

ἐπαλλήλως τοῦτο περὶ φυομένων, οὐχ ἕξω οἶμαι εἰς ὃ ὕστερον ὅπως ποτὲ μὲν τῇ περὶ τοὺς λόγους ἀσχολίᾳ, ποτὲ δὲ τῇ περὶ τοὺς ἐμοὺς διατριβῇ τε ἡδείᾳ τε χρήσομαι. τοῦτό δ' ἔστι κατ' ἐμέ, οὐσῆς εἰ σχολὴν ἄγοιμι, τοιούτοις ἀνταγωνισταῖς ἴσα βαίνειν, τοῖς τῶν ἀκρων καὶ δυσερίθλων μαθημάτων νεανικῶς ἀντεχομένοις. ἀνῶς τε μὴ ἠλιθίοις μοι μηδ' ὅστις ἐμοὶ φίλος, ὁ τῇ οἰκειοτάτῃ ταύτῃ τῶν λόγων ἀσκήσει, καὶ ὁ τῆς τῆς γηπόνου φιλολογίας τοῦ παιδεύματος τελέως ἀποδεκόμενος, μὴ ὅτι γε ὁσα ποθαιδί. εἴδατα γὰρ οἶμαι ἐμοὶ ἀκηκόασας, ὡς εἴ ποτέ μοι σὺν ἠλιθίοις τὰ περὶ ἐμὲ κτᾶσθαι, τοῦ πάντων ἂν ἥκιστα μέλειν τοῖς ἱεροῖς λόγοις ἐξῆναί μοι ἐμφιλοσοφεῖν, καὶ τῶν ἄλλων μελέσθαι τῶν εἰς τὰ ὑπάρχοντα καθηκόντων. σύ δέ, ὦ φίλε, τῆς φιλοπονίας τῆς ὑπὲρ τὴν δύσιν, τῆς τε ὑπὲρ δύσιν τῆς δύσεως ὕμνος. καὶ γὰρ τι εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἔγνως ἀποδεικνύναι δίκαιον τὴν ἄγαν φιλοπονίαν, ὅτι τοῖς ἠλιθίοις ταφερῶς ἐμφιλοπονεῖν, ὑμῶν τῶν εἰς κλέος φερομένων ὁρμὴν τοιαύτην ἔσχον ἐσπευκότων. φιλοπονώτερον δ' ἂν ἔτι μᾶλλον τοῦ διακωλυθῆναι ἐμοί, ὅσον γέ τοι τοῦ κεχωρηκότι, ὅσον δ' ἂν ἐς τοῦ τὰ πρὸς ταῦτα πεφυκότων, οὐδ' ἀπνευστί οὐδ' ἀνύδρωτι ἐφίκοιτ' ἄν,

alternis vicibus insuper exorientibus, haud me postea assecuturum puto quemadmodum partim quidem studio quod est in disciplinis humanioribus, partim verò facultate & lætitia circa eas versante fruar. Nec profectò est è viribus meis, (neque si otiosus essem) cum talibus hostibus & æmulis æquali gradu incedere, acriter & elatè singularibus captúq. arduis disciplinis adhærescentibus. Alioqui ne mihi eueniat, nec cuipia mecũ amicitiæ vinculo iuncto in hac quæ ostentatione scaret literarum exercitatione, atque in his minimè fucati literarum amoris preuiis institutionibus ingeniorúmque præparationibus vt omnino consenescam, nedum immoriar. Nosti enim credo, vt à me accepisti, quod si aliquando mihi daretur vt mea negotia ex animi sententia cõcinnẽ digererentur atque componerétur, ante omnia dignum esse pronunciarem in diuina augustáque doctrina fas mihi esse operam studiúmque collocare, & alia prætermittere ad res terrestres spectantia. Tu porrò (ô mi amice) industria, cui operam dedisti, progressúque feliciter procedente vtinam fruaris. Atque ideò si mihi aliud, istud subinde equidẽ ob immodicum laborem adeptus esse videbor, quia Græcis literis cõstanter operam nauans, huiusmodi vestrum appetitum, cùm ad nominis splendorem tendatis, excitaui, vtpote qui neruos intenditis quò me concomitemini, adeò quidem certè progressum, quantũ sanè quispiam ex his qui bonis auibus

ad ipsas literas Græcas naturâ sunt comparati, & absque respiratione & citra sudorem attigerit,

nec vrcunque sors obtulerit ipsas contentiosè studioséque æmulatus. Cæterùm admiratione ducor quid tandem est quòd nil penitus memineris Iani Lascaris, qui cùm olim mihi beneuolus perfamiliarísque esset, haud compertum habeo quî fas nunc eum appellare. Istud nâque haud magnopere deprehendi ex his quæ ipse rescripsit ad ea quæ à me literis significata fuerãt. Is tamen per me studiosè salutetur. Etenim accepi à Barma núc in amplissima curia præsule, hunc (pro viribus) tibi omnibúsque Gallis gratificari solere. Porrò in meum fauorem salutentur amicorum præceptorúmque tuorum excellentissimi gratissimíque. Nimirum artibus ingenuis immodicè deuotus equidé in sapientum mitissimos & æquissimos beneuolè sum affectus. à quibus redamari plurimi ducerẽ. Atqui vel complures insignes viros alloquutus, vel litetis cum illis agẽs, mihi persuadeo omnium fauorem emeruisse. Quem certè res meas enumerans, in primis ac pretiosissimis meis facultatibus colloco. Rufæus communis eximiorum hominum egregiorúmque amicus te per me salutat: insuper & Deloïnus, hic quamuis tibi succenseat, cùm certè literas ad te dederit, ac minimè à te vicissim acceperit. Vale, Octobris decimoquinto die.

οὐσὴ ὡς ἀν τύχη φιλοπιμεσάμβιος. ἀπὰρ οὖν ϑαυμάζω ὅτι ποτ' ἐστὶν ὡς ὁσοῦν ὅλως μέμνησαι Ἰάνου τοῦ Λασκάρεως, ὃν πάλαι ποτὲ προσφιλῆ μοι ὑπάρχοντα, σὺν οἷσ' ὅτι νῦν χρὴ καλῶν. τοῦτο γὰρ οὐχ ἱκανῶς κατέμαθον ἐκ ὧν αὐτὸς ἀντέγραψε τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ὑπομνησθεῖσιν. ὅμως δ' οὖν ὑπὸ προσφιλοῦς ὑπ' ἐμοῦ ὑπομιμνῄσκω. ἥκουσα γὰρ τοῦ Βαρμᾶ τοῦ νῦν προεστῶτος τῆς πόλεως βουλῆς, ὑπὲρ τε καὶ πᾶσι τοῖς κελτοῖς χαρίσασθαι, τὸν φιλήνεω ἔχειν δυνάμενος. προσῄκειν δὲ μοι καὶ οἱ χαρίσασθαι τῶν σῶν φίλων καὶ καθηγεμόνων σοῦ. ἀμέλει παιδιᾷ προσαναπείθω ἐγὼ προσῆκον οὐγωμονεστάτους δὴ τῶν σοφῶν οὐνοϊκῶς δέχεσθαι μεμυθ' ὧν ἀντιφιλεῖσθαι πρὸς πολλοῦ ποιοίμην ἄν. καί τι σὸν ὀλίγοις τῶν ὑπὸ δόξαν ἢ τοῖς ἀφ' ὑπογόνων συτυχὼν ἢ ἀφ' γραμμάτων προστιγνεμένος, χαίρειν ἐπέλεσθαι πείθω μετὰ πάντων. ὧν δὴ τάμὰ καταλεγόμενος, σὺ τοῖς προφῆτις καὶ ὑπομιστάτοις τῶν κλιμάτων ἀθρόως τῶν ἐμῶν τοῦ. Ρουζᾶος ὁ κοινὸς τῶν καλῶν καγαθῶν φίλος, προσαγορεύῃ σε δι' ἐμοῦ. ἔτι δὲ καὶ Δηλοῖνος, εἰ καὶ σοῦ ἀχθεται σοι, δεδωκώς γε πρὸς σε γράμματα, καὶ μὴ ἀντιλαβὼν παρά σου. Ἐρρῶσο, Γυαιεμάνος πέμπτῃ ὑπὸ δύκα.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΓΟΥΛΙΗΜΩ ΤΩ ΜΑΙΝΩ ΤΩ ΦΙΛΤΑΤΩ.

Χθὲς μὲν ἀπολαβὼν τὰς ὑπιστολὰς τὰς σὰς ἐχάρην. αἱ μὲν γὰρ ἀναγνοὺς δὲ, ἀπεδεξάμην τὴν διάθεσιν τὴν σὴν πρὸς τὰ βιβλία καὶ, ὁποίαν ἔγωγε προσεδόκησα τὴν διάνοιάν σου γλίσχρως. ἠρξάμην μὲν ὅτι τάχιστα μοι σχολὴ εἰς ὃ δύνατο πλεῖστα, σοί τε καὶ ἄλλοις γράφασί μοι. τὸ μεγάλη δ' ὄμως ἀσχολία, καὶ τῶν ἐμῶν σκευῶν συμβάντ' συμβάντ' θορυβοδεῖ, ὃ γοῦν ἐπελθὸν ὡρμήθην ὁπωσδήποτ' οὖν γράψαι, ἐπιδὴ ὑπιστολῆς λύσις καὶ ὁποιασδὴ περὶ ἐμοῦ λίαν ἐδόκεις ἐφίεσθαι, ἵνα γε μὴ ὀλιγάρως ἔχῃ τῶν οἰκείων δοκεῖν ἀποδημῶν. τηλικαύτη γὰρ μοὶ γενοχωρεία κατιλῆφθαί μοι τοῦτο δέγνοουμένου συνέβη, ὥστε τῶν γραμμάτων φάκελλον διελύμενος ἤδη μόνον ἀποκεισθαι, νυστὰ ῥεύματός τε ὀφθαλμικοῦ, μᾶλις ἀποσημειούμενος τὰ γράμματα, καὶ διῤῥῶν μεταξὺ νυστάζων, κατεκλίνθην εὐθύς. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ περὶ ἑῳθινὰς τοῦ τι λέκτρου ἐκβοῶν καὶ ὑπομύγδαλος ὁ ἱμάτιον ἠμφιεσμένος, ἐσόσω γράφω ὑπιβάλλομαι, ἰδοὺ δὴ ἐξιτητήριον εἶ) τῆς πόλεως τῆσδε αὐτίκα δὴ μάλα ἤκουσα. τοιγάρτοι πᾶσα χρῆμα ταῦτα γε μεταξὺ συσκευαζόμενος τοιμά, ἔγραψα. ὅπως οὖν

GVLIELMVS BVDÆVS GVLIELMO MAINO Salutem.

NVper quidem tuas cùm accepissem literas, oblectatus sum. his autem à me perlectis, tuam in discendo literas Græcas facilitatem admisi, in quibus ingenij tui præstantiam incitare ac promouere equidem studiosè appeto. Quanquam indignè tuli eò quòd mihi otium haud suppetierit, vt tibi atque aliis qui epistolas ad me dederant literis satis facerem. In magno attamen impedimento, meorúmque suppellectiliũ turbulenta cõpositione, quod subinde venit in mentem incitatus fui quocunque modo literis prodere, quandoquidem à me quãdam etiam qualemcunque epistolam apprimè videbaris appetere, ne absens meos familiares neglectui habere viderer. Istud porrò animaduertenti mihi euenit tanta occupari anxietate, vt accepto literarũ fasciculo, cũ mox deberem somnum capere, propter fluxum ac distillationem oculorũmque ægritudinem, vix tandẽ literas resignans, & inter dormitãdum percurrens, continuò cubitum iui. Postridie autem ante lucem expergefactus & è lecto repentè discedens ac sedulò togam vestitus, dum incepto scribere, ecce iam exeundum esse quamprimũ ex hac vrbe resciui. Ergo ista quidem repentè literis mandaui interim dum res meas in sarcinas componerem. Tu quidẽ quouis modo

epistolium id exquisitæ epistolæ loco admittes, magnitudinémque iustam ac legitimam habentis. literas darẽ ad meum tuúmque Draconem, si vt dixi, in otio essem. Quem maximè inter tuos discipulos cuperem tibi curæ esse ob animi generositatem. sed operæprecium est modum obseruare in ipsius educatione, sic vt neque patiaris tempus iuuentutis ingenio pollentis euanescere, nec molestè nec sæuè illius naturæ imbecillitatem infirmitatémque solicites: verùm permitte quidpiam ipsi, & curam respectúmque valetudinis habe. Alternatim itaque animum relaxent pueri ac per vrbem deambulent, quò & corpore vigeant vicissim, itémque discant homines conuenire & alloqui. Vale tu, valeant porrò & ipsi. Lugduni, mẽsis Aprilis decimo sexto die.

BVDÆVS MAINO BENE AGERE.

EPistolas scribens ex vicissitudine quæ hîc est tædium acerbitatémque leuare & consolari possem, si tabellariis literas dans perferendas, alternis vicibus iisdem regredientibus ipse tot similésque acciperem. Nunc autem tantopere me auidum præbeo intelligendi quidpiam de familiaribus & propinquis, ita vt copiosas literas cùm scripserim, haud scio quo pacto τὸ ἀκριβὲς τῶν οἰκείων καὶ προσηκόντων, ὥστε συχνὰ γράμματα γράψας, οὐκ οἶδ' ὅπως

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ εὖ πράττειν.

ΕΠιστολὰς ὀπισθέλλων ἐξ ἀμιδῶς καὶ ἀναγκαίως, τὸν ἀπάξοντα τοσαύτας ἐπιστολὰς δέξη σύχνας, καὶ μεγαλυθούς τε ἐχούσας τὸ μέγεθος καὶ δίκαιον. ἐπεὶ θέλοι σ' ἂν τῶν δεήσεων τῶν ἐμῶν τε καὶ σῶν, εἰ φθονεῖν, ὡς ἔφην, ἤμελλε τὸν μαθητῶν βουλόμενον δὲ εἶ) ΟΙ ὀπτιμᾶν ἀφὸ τὸν εὐφύειαν. διὸ τὸν μετεῖναι ἔχειν ἐν τῇ ἀναγκῇ αὐτὸν, ὡς μήτε οἴχεσθαι τὸ κατοχὴν τῆς ἡλικίας ἐᾶν τῆς θυμοδοῦς, μήτε ἐπαθῶς τε καὶ δυσπιφκῶς κατιπίζειν τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσιος. ἀλλ' εὐθὺ ναὶ μὰ αὐτὸν, καὶ λόγον τῆς ὑγιείας ἔχειν. παρόντων σῶν ἀμοιβαδὸν οἱ παῖδες καὶ δι' ἄγιος ὧδε ποιούντων, ὥστέ τι σῶμα ῥωθῶσι τῇ ἀμοιβῇ, καὶ ἅμα εὐτυχεῖν θεῖς ἀνθρώποις μάθωσιν. ἔρρωσο σύ, ἐρρώσθων δὲ καὶ αὐτοί. ἐν Λουγδούνῳ, Ἀπριλίου μηνὸς ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ.

μοι δοκῶ σοφώτατα ἀντιγράψαι σοι, καὶ οὐδὲν ἄλλο μοι φαίνεται τοῦ τῶν φίλων δ' ἀμοιβῆς ἕτερον μέρος, καὶ τῶν ἴσων ἀντυχών. ὅμως μέντοι πείθεται τοῖς δεῖνα ἡμέραις ἐδεξάμην γράμματα παρά τε σοῦ καὶ τῆς σεμνοτάτης μου καὶ ἀγαθῆς φίλων, δύο τέρατα ἴσα μέντοι τὸ μέγεθος τοῦτο γραμμάτια. ταῦτα δὲ δείλης ὀψίας λαβών, μόγις ὅπως δεῖπνον ἀνακλιθῆναι παρά τὴν ἐπιφανῆ, ἀνέβαλόμην τοῖς ἀναγνῶναι αὐτά. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον μεθυσάμενος, καὶ γενηθέντος ἀναγνούς, εἶτ' αἰτιῶν οἴκαδε καὶ ἐκχυγχαφήσας, τοῖς δεσμοῖς τῶν γραμμάτων βαθείας ἤδη νυκτὸς παρ' ἀρότου μοι ἀντιπέμψαι παραυτίκα οἰκετὴν μόνον, ἅμα δὲ ἀπουδῆς ἔχων δι' ὅπου μὴ κατὰ θάλατταν δοκεῖν τῆς ὑπερβολῆς ὑμῶν. πρὸ μὲν οὖν τῆς Ἐφεσίων ἀνάβασις ἐμοὶ ἠναπημένου πάθει ἀναγκαίῳ ὁ παρὰ σοῦ διακελεύσιον, ὡς ἄρα αὖθις τῷ Φάβρῳ ἀνδρὶ ἀξιεράστῳ πάλιν ἐφιλιώθη. ὅτι δὲ τοῖς ὑπερφυῶς σοῦ τοῖς ἀμφὶ τοῖς παῖδας τοῖς ἐμοῖς, τηλικαύτοις μοι καὶ διαύτοις κατεπήγελσαι, οἷα καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐπαθόμεθα πρεσβύταις τε καὶ ἀξίωσιν, τὸ δὴ παθεῖν, ἵνα τοίνυν βᾶττον τὴν δεξιοσύνην μου σύνιδῃς, ἀναγνῶθι σοι καὶ τὰ πρὸς Δεξίωνα γράμματα ἐν ταῖς δὲ ταῖς Φαικλίᾳ συνδιδεμένα. δεῖ γάρ σοι εἰς τὸ οὐ μιᾶς τε καὶ ἁπλῆς φρενὸς καὶ πρεσταισίας, ὁπότε πρὸς τὴν θυμηδίαν τῶν παίδων,

mihi videor raras recepisse, & aliquoties grauiter fero tanquam à meis necessariis mutua pensatione fraudatus, & æquales nō assecutus. Attamē literas abhinc tribus dieb. & à te & ab vxore mea nonnullisque aliis meis amicis accepi, secundo huius ineuntis mensis die scriptas. Eas autem vespertino crepusculo recepi, cū deberem cœnæ interesse apud quendam præclarum & insignem hominem, ipsarum lectionem prorogaui. A cœna autem digrediens, eásque alacriter legens, postea domum reuersus ac sedulò scribens, literarum manipulum multa iam nocte cursori mox profecturo reddidi, nimirum dans operam ne vinci à vestra solicitudine vigiliáque apparerem. Porrò delectationem capio agnoscens id quod à te de Erasmo viro mihi dilecto literis significatū est, quòd certè ipse Fabro viro amari digno rursum in concordiam sit restitutus. sed quia tuā circa liberos meos curam solicitudinémque tantam mihi ac talem effusè promiseris, talem (inquam) vt meam etiam expectationem atque petitionem excedat, huius certè rei gratia mirificè lætatus sum: vt autem meam meliùs sententiam perspicias, legendæ tibi sunt etiam literæ ad Draconē missæ in eodem fasciculo collectæ. Tibi enim opus est ad id non vnica simplicíque cura & auctoritate, quum vltra docilitatem puerorū,

insuper opus sit graui ingenuáque eorundam institutione. Quæ quidem si tu ipsis absoluta præstiteris, rem planè gratam mihi feceris. Vale, Monspessulani, decimo die ineuntis mensis Scirrhophorionis, quem Maïum vocitant Romani.

BVDÆVS MAINO.

CVm iam præuenerim bis ad te ex aduerso literas dare earum vice quas tu ad me misisti, nunc etiam tertio ego ipse ad te scribendum censui: vt appaream te hac amœna mihi compensatione me prouocantem satis supérque remuneratum esse. Istud porrò animaduertens, nihil autem rerum quidem egregiarum spendidarúmque in promptu habens quod scriberem, haud indecès istud arbitratus sum, quod in mentem venit literis mãdare: Ergo cuiuscunque rei compos fuero improuidè inconsideratéque agens, eam quidem pro literarum argumento exhibere visum est mihi præsertim apud te virum me vt scriberem exorantem, nempe vt tuam incitarem affectionem, vergentem ad linguam, vt constat, Græcam. Idcóque certum est mihi, (si aliquando diuino instinctu domum rediero, mihi autem facultas adsit cessandi ab istis obturbantibus negotiis, cum nostro bonarum artium studio nulla in re conuenientibus, quod certè eadé sibi ipsi imponi patitur acerbè) continuò quidem ad literas animũ reuocare, τοῦτο δὴ καὶ σιμπᾶς καὶ ῥωμαίους αὐτοὺς ἀγνοῆς. ἀσφ εἰ αὖθις ἀποτιλεσθέντα σὸν τοῦτο χάρις, κεχαρισμένον τοῦ ὅτι τοιοῦτον ἔσημοι πεποιηκώς. ἔῤῥωσο, ὁ Μοναστατυλιάνῳ, δεκάτῃ ἱσταμένου τοῦ σκιῤῥοφοριῶνος, ὃν μαῖον καλοῦσιν οἱ Ρωμαῖοι.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ.

ΔΙΣ ἤδη δὼ τετηλεγραφηκὼς σοι φθάσας ἀνὴρ ὧν ἐμοὶ σὺ ἐπέστειλας, καὶ τοσοῦτον τῶν ἄνω χάριν σοι διέγνωκα εἰδὼς, ὅτι τοιοῦτος ἀμείνων ἂν εἴης σὺ δοκῶν ὃν τοιοῦτον ἐμὲ τῇδε τῇ ἡδείᾳ μοι ἀμοιβῇ. τὸ δὲ ἀφανὲς, ἔχων δὲ μηδὲν τοιοῦτον ὅτι χάριν, τοῦ γε δὴ ἀσυνήθους καὶ ἀξιολόγου τοιούτου, οὐκ ἀπρεπὲς οὐδὲ τοῦτο ἡγησάμενον, ὃ παρεισάμενον χάριν, ὅτου σῶν τύχοιμι ἀνθρωπίζων, τοῦτό τι ἐπιθέσθαι ποιήσασθαι γραμμάτων ἐδόκει μοι τοῖς ἄνωθεν σε μάλιστα χάριν με διδομένοις, ἐφ' ᾧ παρεσκευάσθαι σου τῷ ὁρμῷ δύθει, τῷ ὅτι τῷ γλώττῃ, ὡς ἔοικε, τῷ ἑλλάδα φερομένῳ. δέδοκται τοίνυν ἐμοὶ, ἐὰν ποτε μὴ σοὶ τοῦτο οἶκα δὲ ἐπιμελῆσθαι, σχολὴν δὲ ἄγειν ἐξῆ μοι ἀπὸ τῶν περισχολούντων τουτωνὶ τῶν τοιούτων, τῷ οὐδὲν καθηκόντων τῇ ἡμετέρᾳ φιλολογίᾳ, ἢ δὲ τῶν βαρύνεσθαι ἑαυτὴν ἐπιτιμήματα, οὐδὲν μὴ αἰσχαλοῦσθαι εἰς τὰ τῶν λόγων δεινῶν,

πολιὼ ἤδη χρόνοις τῆς ἡλίξεως ἀφεστηκότα τε καὶ ἀπεπλανησάμενον. σοὶ δὲ τὰ τῆς παιδείας ἀκριβῶς διδόναι τῆς ῥητορικῆς καὶ γραμματικῆς τε καὶ τῆς λογικῆς τε καὶ τῆς ἠθικῆς, ὅσον γε καὶ ἡμεῖς αὐτομαθῶς ἐφικόμεθα. ἀλλὰ γὰρ δίλαιος ἐγὼ πάλιν ὀρρωδῶ μὴ τραύματα ἐμοὶ ἡ νόσος ἐκείνη ἡ ὑπερεμπίπτουσα ἀγάγῃ, ἢ ἐμοὶ μὲν πόνους καὶ βασάνους παρέχουσα πάλαι ὑπιφέρουσα, τοῖς ἐμοῖς δὲ φιλτάτοις ἑαυτὴν ὑπιζήμιον ἀγάγῃ μόνον, ἔτι δὲ, καὶ πάντη τῶν οἴκοι μου δασὺ σκότος φέρουσα, καὶ ἀφάνισιν δὴ πολλὴν τῶν ὀνόματος παρασκευάσατο. ἀλλὰ μὲν τοῦτο ἡ μοῖρα μὲν εἰδέτω, ἡ πάντα δὲ μοι δυσχεράσασα τὸν βίου βαρέως ὑπικωσασα πολλῶν κακῶν οὐδὲν παρέξειον. ἐμοὶ δὲ θυμὸν ἡ παρέουσα ὑπερφρονοῦσαν τῆς τύχης δόσιν, ἡ πάντα δῶρα μόνον, πᾶσι τε τοῖς ζωῆς ἐγκαρτερῆν ἀλαμπρείαν βιγαμένως τε καὶ θύσαθος. σοὶ δὲ δὴ ἔτι ὑπομιμνήσκειν οὐ πάλιστα καὶ τοῦτο, ὅπως πάντα ἐμοὶ παρακαταθήκην ἀσφαλεστάτην ἐγκεχειρισμένος, ὡς ἂν ἐμοῦ ἀπόντος τοὺς ὑπιτετραμμένους, καὶ τέκνα μου λέγω τὰ πιστευθέντα τῇ ὑπερσοφίᾳ τῇ σῇ. *Vale ad Petram latam, qui vicus citra Auenionem. 10. calendas Maïas.*

ex multo iam tempore à certo ratóque munere auersum atque aberrantem: tibi porrò ea quæ spectãt ad Græcam eruditionem exactiori institutione artéque maiori prodere, quæ quidem & nos marte nostro sumus consequuti. At enim miser ego iterum trepido ne mihi negotia infestus ille morbus exhibeat: qui quidem mihi labores & cruciatus iampridem inferès, quinetiam meis dilectissimis seipsum noxium præbens, ac toti meæ familiæ horridam afflictionem adducens, ingentem etiam meo nomini labefactationem inurat conciliétque. Enimuerò istud quidem sors intelligat, quæ mihi molestè hanc vitæ incommoditatem cùm fatali necessitate constituerit frequentium incommodorum conciliatricem. mihi autem animum erectum habere aduersus fortunæ inconstantiam dei prouidentia largiatur, prouidentia inquam nihil non valès, omnémque vitæ ærumnam candidè atque constanter vt tolerem. Tibi porrò curæ sit in primis & istud, vt meum depositum custodia teneas & obserues vigilanter, quod à me peregrè agente tibi commissum est, filios meos dico tuæ animaduersioni inspectióque creditos. Vale ad Petram Latam, qui vicus citra Auenionem. 10. calendas Maïas.

BVDÆVS ERASMO BENE AGERE.

SVaue mihi admodum fuit tuas accepisse literas. iamdiu enim huius rei desiderio detentus eram. Nec verò ipsæ literæ patefactæ mihi primùm quidem legenti vsque adeò suaues fuerunt. Atqui eo die Christophorus Longolius vir haud multo pòst ex eorum numero futurus qui ob eruditionem, splendórem assequuntur, per villam meam transierat, cum quibusdam certè vrbanis viris in Britanniam profecturus. hac lege tamen vt se tibi in congressum colloquiúmque daret, ac Louanium ciuitatem certè visurus in ipso itinere prout mihi asseuerabat. Ergo sole ad occasum vergéte mihi circa ingenuas artes versanti & occupato, meorú domesticorũ quispiam retulit, quédam adolescentem ante fores astitisse esse equo insidentem. Ac repentè mihi descendenti iuuenis ille obuius factus est superuenítque, postquàm me salutauit literas ab Erasmo, & à quodam alio ex meis familiaribus & amicis perferre dicens. hunc autem audiens, haud noui quo modo præ lętitia dispositus erã, subinde percipiens cor prosiliens in præcordiis meis. Ideóque eas vbi recepissem patefecissémque, vt statim Græcè sonans primordium cognoui, ob rem sanè insueram delectatus sum, postèa celeriter propter curam animíque contentionem pertractare commemoratéque exorsus, interea dum legerem,

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΕΡΑΣΜΩ
ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΗΔΥ μοι πάνυ ἐήδετο τὰ γράμματά σου λαβεῖν. ἐπιζητῶν γὰρ ὁκ ὀλίγου χρόνου τὴν ἐφιέμενος. οὐ μὴν δὲ οὕτως ἡδέα μοι τὰ γράμματα αὐτὰ ἀνεγνωσμένα τοῖς πρώτοις ἐφάνη, ὡς ἐκείνη μὲν οὖν ἡμέρα Χριστοφόρος ὁ Λογγόλιος ἀνὴρ οὐκ εἰς μακρὰν ὑπερβὰς, ἅτε παιδεία διαφερόντων, ὅσα τῆς ἀγχιστίας τῆς ἐμῆς μεταδεδώκει, σὺν ἄλλοις δή τισιν ἀνδράσιν εἰς Βρεττανίαν πλώσων. ὅτι γε μὴν τῷ συμβεβηκέναι, καὶ Λουάνιον δὴ πόλιν ὁμόμουσον τῆς ὁδοιπορίας ὡς γέ μοι ἔφασκε, διὰλλου οὐκ ἀνίαν ἐποιήσατο μοι τῷ τῆς φιλολογίας, ἀπαλγήσας τὴν αἴσχιστα ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ὑπὲρ ἵππου ἐπορεύμην. καὶ τάδε λέγοντος καταβαίνει μοι νεανίσκος τις ἐπείγων, μὴ δὴ ὁ πρεσβύτης ἐμὲ, γράμματα ἀπὸ τοῦ Ἐράσμου κομίζειν φάμενος, καὶ πρὸς ἄνδρα τῶν φίλων. τούτου τοίνυν ἀκροώμενος, οὐκ οἶδ' ὅπως τὸ χαρᾶς διεκείμην, μεταξὺ δὴ αἰσθανόμενος τῆς καρδίας ἀλλοῦσης αὐτὰ τοὺς φρένας ἐμοὺς. καμισαμένου οὖν αὐτὰ καὶ ἀνοίξας, ὡς ἤκουσα φθεγγομένου δῆθεν εἰδότι τὸν ἀρχαῖον, ὃ ἀνὴρ δηλαδὴ,

εἴτ' ὀξέως τὸ πανοῦργος διεξιὼν ὀξὰ μύων, μεταξὺ ἀναγινώσκων,

ἀνὴρ ἐρυθρὸς

rubicundus, luteus, subridens, indignabundè & acerbè ridens, addubitans, partim me candidum & patientem præbens, hilaritate diffusus, conturbatus, versicolor, omni colore affectus: ecquid enim non factus fui, vt pote ab hoc certamine nunc quidem discedere cupiens, nunc verò ex aduerso bellaturiens. Postea autem, negotium apud me tractans, mox parumper consilium ac iudicium examinans & veluti trutina quadam expendens, huc & illuc prope cogitationem dirimentibus inuicem oppositis ac dissidentibus perturbationibus, in quadam intentione mentis conquieui mecum cogitans: donec tandem ab ingenij æquilibrio ad reconciliationem atque modestiã lenitatémque fui propensus, nimirum cum amicitia mihi apprimè chara coniunctus. hac me admonente non tantùm quidem ducentium ac reputandam esse tuam increationẽ, quantùm fas erat mansuetudinem, animi que tui suauitatem æstimari. Interea porrò mihi istud subiit tum obseruãti si vnquam quidpiam contra Deum beneuolentiæ & charitatis præsulem à me perperam actum est. Nam quidpiam huiusmodi in illo veri prælij ludicro simulachro signóve fictitio, quod in nostris epistolis, posset contingere vsúque euenire, vt id sanè ritu quodam sacrato nó triuiali, nec vtcunque inter sacrificandã oblato redimere me oporteret. Quòd autem nulla victima Deum iniuria lacessitum commodiùs propitium placatúmque reddiderimus, quàm peccato-

rum confessione necnon pœnitentia, inter vos diuinis literis operam nauantes verisimile & consentaneum est. Quapropter, vir beneuolentissime, te quidem me prouocantem ad quandam venustiorem amicóque conuenientiorem mutuarum literarum formam ac materiam, mansuetudinis ergo animíque tui querimoniarum osoris vsqueadeò commendo vt in offensionum obliteratione & iniuriarum sempiterna obliuione à te lege sancita magnopere etiã acquiescam, voueámque me perseueraturum in ea subsistendo. Scito itaque iam inde habituras tuum Budæum amicitiæ institutis morigerentem, si quépiam certè etiam alium tuorum probatorum explorátorúmque amicorum. Quinetiam, non equidem verebor hunc in modum de amicitia cogitans hoc vnum à te implorare. tu verò hoc vt opinor nimirũ mihi exigenti indulgere concedereque nõ opprimeris, vt facultatem habeam sospite & incolumi rerum præteritarum obliuione perpetua, nec prorsus coërcita violatáque tranquillitate hac quidem in te recordari eorum quæ antè acta sunt, quatenus obtestari liceat mihi, in conspectu vniuersorum siue inimicorum, siue necessariorum meorum necnon tuorum, quæcunque sint & cuiusmodi appareãt quæ à me olim de te & ad te scripta dictáque sunt, ea profectò euenisse à contentione quidem fortassis haud scio quo pacto in animum meum obrepente, irámque exacuente, forsam verò

tandem clanculum etiam aduenięnte: vt animi impetus consuerunt in deterius augeri & inolescere: non id porrò ex litigiosa ferocitate æmulationéque maleuola: nō per sapientiæ studium, cuius numē nobis adorandum augustúmque est. Itaque huius rei testem implorare veritatem ipsam ego non vererer, strenuè philosopantium propositum dirigentem, cordiúmque nostrorum præsidem. Atqui minimè audacter equidem nec dum fortè euenit iureiurando asserere solitus, nulla in re modo, ni fallor, nostram cōfirmare amicitiam necesse haberem, nisi tui amici, forsan verò etiam inimici nostri, quin potius nostræ amicitiæ elegantiam acerbè indignéque ferentes, me iureiurādo astrixisse clanculum censerent, & in hoc sacramento fidem interposuisse, hostilitatem quandā nimirum inter nos occultè obseruantes, ipsáque insultantes, ex eo quòd dudum meditando leuiter dimicauerimus pugnæque præludia fecerimus. Tu verò, ô fortunate, si tibi etiam conscius es aliquid huiusmodi perpetrasse, quantum ad hanc certè æmulam disceptationem vltra modum procedentē, cognoscas nùm etiam tibi hoc pacto expianda lustrādáque sit mens tua. Non enim tempestiuè quispiam benignus & in me beneuolè animatus censuerit me, nunc illa literarum monumentis prodere, quæ quidem sum admiratus in tua epistola, eruditè quidem sapientérque, litigiosè quodammodo exposita, atque etiam præter decorum

expressa, vt à viro certè malorum obliuionem repêtè irritam facturo. Etenim opus erat lenienti potius sermone permulcentique quò me disponeres obsequentem, legémque tuam vt candidè admitterem. Quandoquidem si ipse me pugnacem acrémque præbens hanc altercationẽ controuersiámque persequens adstruxissem feroci, & cõtentioso animo meo indulgentiùs ignoscere, nequaquam res finem cõsequuta fuisset. Deinceps ex hac vehementi duorum amicorum æmulatione, Ilias quædam infaustæ pertinaciæ emersisset, nempe ius suum vtroque sibi perpetuò conseruante, quo iure quáque injuria. Atqui oblector equidem quoniam ipse assequutus sum vt essem mei ipsius compos, quoad etiã in tua commoda amabilique malorum obliteratione patienter acquieui, nimirum clementior cùm euaserit, ni in illa querulosa epistola ipsam superinduxisses, hæc & illa anxius indagante, quæ apparent à me violata, depranatáque propter immoderationem in decertando. Non enim inficior meam culpam, veluti non me pudet meas offensas exponere vbicumque mihi oblata fuerit occasiõ, veniámque exorare eorum quæ haud opportunè facere cœpi. Præterea verò etiam istud certè ex tua in dicendo vi & suauitate mihi comparari, quòd [te ipsum] mihi instituta præscribentem tolerare iam decenter ac ordinatè me assuefaciam,

ηκριοδλεγηλώωι, ωστε δὴ τοῦ τῆς φι-
λοσοφίας ἀμνησίαν ὧδε λέγε μοι πρὸς ἡδονὴν
συμπεσεῖν δεῖ τι τοιοῦτον μᾶλλον
λόγου καὶ παρακλητικοῦ, ἐφ' ᾧ τε σοὶ
ἀκολουθῆσαι μετὰ πειθοῦς, καὶ βουλομένῳ σοι
νικᾶν εἰ δίκαιόν μοι ὂν συνεπεὶ εἰ ἄλλως
ἀγωνιστικῶς ἔχων ἔφερε τὴν ἐπιχείρησιν τῆ
φιλοφροσύνῃ ἐπιτρέπειν ἡμῖν ἐδόκει τῆ ψυχῆ
μου χρῆσθαι ἐμπαθεστέρᾳ, οὐκ ἂν ὃ
τοιοῦτον ἀπὸ περας ἔσχεν οὐδὲ πότε
εἴτ' οὖν τις ἀγὰν ἀμύλητος τῆς δυσω-
φιλοῦς, ἰλιὰς τῆς κακῆς φιλονεικίας ἀνε-
φάνη ἀν, ἑκατέρου δικαίου ὃ δίκαιον
ἑαυτῷ ἐξεπιτιμήσαντος ἔσεσθαι, καὶ δικαίως
κἀδίκως. ἐμοὶ μὲν ἔγωγε σωφρόνως μοι
δοκῶ ὧν ἀδίκως ἐμαυτὸν ἔφθασε εἶ ἀπο-
ξύσασθαι, ὅσα καὶ τῇ φιλοφροσύνῃ σοῦ ἀμνη-
σίᾳ δυνηθέντα ἐπιπαῦσαι ἐπιθυμίᾳ δὲ δήπου καὶ σοῦ ἡμᾶς ἐν
εἰμὴ πρὸς ἔγκλημα τοῦ ἐμοὶ τῇ ἐπι-
στολῇ αὐτῷ ἐπισήμαγες, πολυτρα-
γμονίσαι γε τὰ τοῦ ἐμοῦ ὧδε γε-
νέσθαι δίκαιον τὰ τοῦ ἀσυμφέ-
ρου σοὶ τῷ ἀγωνίζεσθαι. οὐ γὰρ ἔξαρνός
εἰμι ὃ κατ' ἐμὲ ὑπάρχειν, ὡς ἔφ' οὗ δὲ
ἀξιοπίστως ἀπολογεῖσθαι τὰ ἐπ' ἐμοὶ
μοι ὅπη πρέπει, συγχωρῶν τε πρᾶ-
πεῖσθαι ἂν ἐξ ὧν ποιήσας τὸν οἰκεῖ-

πεῖ. πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο δὴ ἀνάμιμνῆσκε τῆς δίκης τῆς σῆς, ἐπὶ ὃν
ὑμνηκὼς μὲ ἐκάλεσας ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐκ ὧν ἐπὶ
ωνομαι· ἀδ
σιμι·

καὶ ἰουτεπιῶντος εὐλαβῶς ἀκροᾶσθαι, μέχρι δὴ καὶ τοῦ κρατεῖν δυσκαθέκτου παθήματος, καὶ μάλιστα τῶν ἁπάντων πρὸς τὸν λογισμὸν ἀπαυθαδιαζομένου. οὐ γάρ ἐστιν ὅτι τῶν παθῶν ἧττον ὑπήκουσε τῷ λόγῳ, οὐδὲ δυσχερέστερον ἐπιτάρχησε τῇ ἐγκρατείᾳ, τῆσδε τῆς ἀνταγωνιστικῆς ὁρμῆς, καὶ ταῦτα διαφιλοτιμουμένης περὶ τοῦ δικαιολογεῖσθαι δοκεῖν. Σοῦ δὲ δὴ ἔργον ἔσται, ὦ φιλότης, καὶ προνοῆσαι πρη-σασθαι τοῦ μὴ δοκεῖν σε ἀνεπιεικέστερον τούτου ἀπαλλάξαι τοῦ ἀγῶνος. ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁρῶν σε περὶ τῇ φήμῃ μου δεδιότα, ὡς ἔφης, πρὸς τοῦ καθήκοντος δὴ τοῦ ἐμοῦ ᾠήθην εἶναι τῆς δοκήσεως ἀντεπιμεληθῆναι τῆς σῆς. Τί οὖν πρὸς θεοῦ; ἔστι τις τῶν κοινῶν ἡμῖν φίλων ἐν καλῷ τοῦτο θήσεται, ὅτι τριῶν τῶν ἐμοῦ γραμμάτων ἐφεξῆς ἐπιστολῶν, μιᾷ μὲν μόνῃ σύ γε τῇ χειρίστῃ καὶ ἤδη ἀπηρχαιωμένῃ ἐπελθὼν, ἅπαντα ταύτης μόρια ἀηδῶς γε ἔχοντα, πάντῃ πάντως μετιὼν, ἐπητιάσω, οὕτω σὺ παρερμηνεύσας, ὡς ἀκατάλληλά μοι εἶναι τὰ παρ' ἐμοῦ ἐπεσταλμένα. Δυοῖν δὲ ταῖν πρὸς φίλως καὶ εὐνοϊκῶς ἐχούσαιν, οὐδ' ὅλως ἐμνήσθης. Οὐδέ τι πω ποτε. Οὐδὲ γὰρ ἐκείνη γε ἡ περιεργία τὴν πικρίαν τε καὶ ἀτοπίαν ἐπανακυκλοῦσα τῆς ἐμῆς ἐπιστολῆς, τῆς ἄγαν γλυκυθυμίας ὄζει. Οὐδὲ δὴ τῶν ἀπομνημονευόντων ἐκείνων τῶν εὖ καὶ φιλικῶς ἐχόντων

& institutori cautè auscultare, quousque etiam imperium habeam in insolentem ac temerarium affectum, maximè omnium contra rationem se proteruè exacerbantem eandémque repudiantem. Nulla enim animi commotio minùs rationi obtemperat, neque molestiùs temperantiæ obsequitur, quàm hic contentiosus & pugnax impetus, maximéque cum summo studio conatur vt appareat ius suum defendere. Tuæ porrò erunt partes, ô amice, etiam prouidere ne videaris tu iniustiùs ab hoc certamine discedere. Vtpote cùm & ipse cernés te meo nomini timentem, vt aiebas, officij certè mei esse censui, etiam tuæ æstimationis ex aduerso curam suscipere. Quid igitur quæso per Deum, aliquis ne cómuniū nobis amicorum istud in honesto decoróque collocabit, quòd tribus à me ordine scriptis epistolis, in vnam duntaxat tu quidem vilissimam iámque antiquatam & obsoletam irruens, omnes eiusdem particulas insuauiter quidem procedentes, vsquequaque aggrediés, incusasti, ita præposterè exponens, vt à meo intellectu aliena sint ea quæ à me literis mandata sunt. Duarum porrò sese humanè beneuoléque habentium haud quaquã anteà meministi. Nec enim ista quidem nimiùm affectata curiositas amaritudinem atque absurditatem meæ epistolæ reuoluens & inculcans nimiam redolet hilaritatē. Ac nec etiam cómemorādarū illarū appositè amicéq. procedētiū

literarum silētium tuum asseueras-
se mihi apparet amicitiam constā-
tem quantum in te est. Tu enim
cùm dixeris te eundem qui antè
fueris semper esse quoad amicitiā,
te suspectum haberi non formidas
tantam tuam malorum elapsorum
memoriam arguens. At interim
istud cùm priùs feceris, in tuā sē-
tentiam adducere alios opinaris te
omnia pulchrè composuisse quo-
modocunque dixisse præuenetis?
Quopacto enim? Qui in crimi-
nationum commemoratione insul-
tans callidè atque sordidè, & om-
nia quæ à me literarum monumē-
tis tradita sunt increpans mordi-
cus, inculpatum te vsquequaque
declarare conatus es. Istud verò
non mihi persuadebis, nec si per-
suaseris, vt comici verba referam.
Equidem certè, ô amice, culpam
meam ingenuè palam prædicans,
mihi veniam condonari rogo, si
indignè ferens rigidam seuerām-
que tuam & vltra modum exactā
obiurgationem, omnino quidem
cùm te ipsum innoxium præbue-
ris, hactenus hunc sermonem pro-
duxi, quamuis prorsus quidem per-
suasum habeam, te verum apertū-
que esse amicū, méque charū ha-
bentem. Ambo enim forsitan con-
taminatum corruptúmque animū
præ studio habemus, ob cæcum
nostri amorem, nempe vehemen-
tiori cum affectu hæresčentem,
qualia consueuerunt esse hominū
negocia. Enimuerò contrà pertī-
mesco ne falsus fuerim studiosè
excultam à me pœnitentiam di-
sturbans. Quem enim pœnitet
contentionum & querelarum,

ipse nisi deinceps prorsus resperit altercationes, haud effugiet quin assiduè versetur in eodem errore. Posteà ergo me pœnitentem iam citra reuocationem præbeo, & ad quæ volueris promptum atque paratum, alioqui non abhorrentem aspernantémve naturam præ me ferendo, vrbanioris elegantioríq. vicissitudinis gratia, ad quem certè campum tu quidem nos prouocas, qui gratiarum alumnus es. Iam inde deo fauente hæc elapsorum malorum obliuionis lex sanè firma ratáque esto. Vtercunque verò nostrûm vtrinque omissorum seu delictorum quiduis renouauerit, hic propterea quòd præuaricationis reus effectus sit, insuper mulctetur etiam pœna haud certè exigua communibus & amicis scilicet inuisa infestáque. Ecce profectò tibi opitulor in huius legis sanctione, istúdque tui consilij edictum confirmo sanè atque comprobo, & quòd abrogabit, vt spes est, atque destruet omnes querelas. vtcunque memor eorum quorum tu institutor auctórque fuisti, verisimilem quandam speciem & elegantem aufpicaberis, quæ talis sit vt valeat conuenienter quæ antè acta sunt constituere cõponeréque. In Marliano nostro, Septembris decimo quinto die. Vale, & perseuera fortunatissimè agere.

29

GVLIELMVS BVDÆVS PETRO AMICO BENE AGERE.

VIr quidem quisquis ille sit, mediocriter primùm versatus in his politioribus disciplinis, quibus nunc tu perseueras assiduam operam nauare, deinceps autem ad reip. gubernacula migrans, iam iam deueniet ac delabetur, vt cõpertum habeo, in ingẽtem calumniam & infamiam, & ipse porrò malè audiet apud homines ibi degentes. sed quid, in interiores ac secretiores aulæ partes qui se insinuant, quid tandem non audirent isti apud eos qui opinantur in aliquo ab ipsis contemni vel violari. Eos vtique expositos esse opinor his qui propensiores sunt ad detrectandum, quandoquidem & istud quidẽ apud plurimos qui inchoarunt aulam frequentare præiudicatum prædamnatúmque est: itaque præterquàmquòd inuertunt vitam accuratéque dant operam rebus ad viuendi rationem spectantibus, continuò ipsi in subdolos infidósque mores recidunt, ex præteritis frugalibus ac probis. Tu verò exploratum tenens quemadmodum nunc sese habent mea negotia, meritò supersedeas indignari stomachariq. meæ siue cessationi, siue mei ipsius obliuioni, seu pigritiam nuncupare fas sit, de iis meliora [quàm vt vocemus] amicorũ necnon studiosorum fastum. hîc enim versans, vt est in prouerbio, lupum auribus tenenti compar & similis sum. qui quidem neque ab hoc comitatu solui ac liberari, nec

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΓΕΤΡΩΙ ΛΜΙΚΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΑΝΗΡ μὲν ὁστισοῦν μετρίως μὲν πεφοίτηκε τοῖς δεδημοσιευμένοις τυπωθεῖσι τοῖς λόγοις οἷς νῦν σὺ διατελεῖς ἐμφιλοσοφῶν, εἶτα δ' εἰς τὰ πολιτικὰ ἀφορμᾶσθαι, σὲ δὲ φθάνοι δὴ εἰπεῖν ὅτι πεδιπεσὼν εἰς πολλὴν ἀφροσύνην, καὶ κακῶς δὲ αὖθις ἀκούσας ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἐμμενόντων δυσχερῶν. οἱ δαί, οἱ εἰς τὰ εἰσωτέρω που τῆς αὐλῆς εἰσρυέντες, ἢ δοκεῖ σὲ δὲ ἀκούσαι αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρεῖσθαί τι ὑπ' αὐτῶν ἢ ἀγνωμονεῖσθαι οἰομένους. ἢ που γε τούτοις ἐκκειμένους εἰκὸς τοῖς ἀφισύρειν προθυμουμένοις οἴεσθαι, ἐπεὶ καὶ τοῦτό γε πρὸ τῶν πολλῶν προκατέγνωσται τὴν αὐλίζειν ἀρξαμένων, ὃ, ἅμα τοῦ μεταλλάξειν βίον καὶ μεταπεπτωκότων τὰ κατὰ τὸν διαιτᾶσθαι, καὶ δὴ συμμεθεστηκέναι αὐτοὺς εἰς τὰ ὕπουλα τῶν ἠθῶν, ἐκ τῶν ἀφελῶν τῶν πρόσθεν καὶ σωφρονεστέρων. σὺ μὲν τοίνυν ἐμὲ ὡσανεὶ ἔχειν δοκεῖς, εἰκότως δὲ παύσασθαι δι' ὀργῆς ἔχων τὸν ἐμαυτοῦ, εἴτ' οὖν ἀπραξίαν, εἴτ' ἀκηδίαν δεῖ καλεῖν. μὴ γὰρ δὴ τῶν φίλων τι καὶ σωφρονεστέρων ἐλαφρότερον ποιήσασθαι γε ἐμοῦ τελέσων, λύκοις ἐκ τῶν ὠτῶν φασὶ λαμβάνουσιν ἔοικα. ὃς γε οὐδὲ τῆσδε τῆς ἀχλυώδους ἀφίεσθαι, οὔτ'

αὖ περιίχεσθαι αὐτῆς πλείω χρόνον οἵοστ' εἰμί. εἰμὶ γὰρ ὃ θᾶττον τελοῦντων τοσοῦτος ὀφθαλμῶν καὶ τοσούτος τ' ἔσῃ ταῖς ἡμέτεραι, καὶ τὰ ἀπόκλειστα νῷν δέμας κείμενα, εἰς κόσμον καὶ ζωὴν οὐ μάλ' ἐπιτήδεια γεγενῆσθαι. καὶ μέντοι καὶ ἐν ὁδῷ νοεῖ καὶ διανοητικῶς ἔγωγε τὴν λογισμὸν, ὅσον εἰδὴ ἐμοὶ ἔνεστι πραπεμψαι. καὶ τοι γ' εἰ βάλητες δεῖ εἰπεῖν, οὔπω τις πάμπαν τοῦτ' ἔστιν, ὅστις ἐμαυτὸν τῇ αὐλῇ ἥδε ταύτῃ κεχαρισμένος τε καὶ χρῆσθαι ἐκ δεδικὼς ἂν ὅ, τι δόξαι τοῖσιν εἶναι αὐτῷ καὶ πρέπειν, νῷν ὡς τὸν αὐτοῦσιον ὄντα ἑαυτοῦ, ὁπότε ἐθέλοι ποτὲ τοῖσιν σκέλεσιν, ἢ μὴ ἀπαλλαγῆναι, δίον, εἰ μεταμέλοι αὐτῷ τοῦτο κακῶς βεβουλευμένου καὶ βαρυβοῶσιν, ἀπολοφύρεσθαι μᾶλλον ὅτι τὴν εἰχομένην χθονείαν, ὡς ἐκ ἂν δύνασθαι δυνηθείνων, μὴ ὑπ' αὐτοῦ λαμπρῶς ζημιωθησόμενος, καὶ τοσοῦτον ἀσυχάσαι ὀφλήσων. ὦ τῆς ἀνικάτου δυσχερείας ἢ ἀβουλίας. ἀλλὰ γὰρ αὖτις αὖ τί ὄφελος ἂν εἴη δίκης παλαίας καὶ ἐγκλημάτων; ἐμοὶ μὲν ἐπιτήδειον ὧν θυμουμένου τε καὶ ὅπη δὲ ἐξ χωρεῖν τοῖσιν τοιούτοις, ἢ τύχῃ ἡμᾶς καὶ μοῖρα ὃ χρεὼν κατίσησιν, ἄχρις δὲ αὐτῷ τοῦτο φαίνῃ, ὃ εἰς τὸν τοσόνδε χθονείαν τε καὶ ὀθυμίαν ἡμᾶς δὲ ὀξυπόρχης ἀπολακτήσῃ. προσπρόσθω ζωὴ τοῖς ἐμοῦ Rabelæsius ὁ σὸς ἑταῖρος

è diuerso ipsi animum applicare ampliori tempore possum. Nisi quidem supremum numen tandem mansueto placidóque oculo suo nos nostráque conspexerit, & quæ nunc incondité inornatéque dispositа sunt, in concinnam digestionem & ordinem optimè restituerit, quinetiam in diuio cogitationum impræsentiarum equidem constitutus, haud noui quò deflectam. Quanquam si verum par est dicere, ignauum ac rude planè istud est, virum quidem sè ipsum huic iam aulæ subiicientem necnon vtendum tradentem quacunque in re visum fuerit consentaneū sibi esse atque congruum, nunc tanquam sit, sui ipsius compos ac liber, meditari vtrū eligat, vel manere vel hinc proficisci & effugere: cùm decens sit, si ipsum pœniteat huius rei quæ ineptè ac turbidè deliberata statutáq. est, lamentari magis propter pereuntem libertatem, quam reparare modò non valerem, quominus ipse supra modum valideque mulctandus, & præterea inconstantia damnandus essem. O inexpiabilem calamitatem aut temeritatem. At enim cōtrà quodnam emolumentum fuerit gemitus & indignationis meæ. Patienter itaque & compositè obtemperandum est quomodocunque sors obtulerit, quò fortunæ nos fatique necessitas perduxerit, quousque quidpiam magis auspicatum & prosperum apparuerit, quod in pristinam libertatē necnō ingenij securitatem nos ex integro restituerit ac restauraverit. Salutetur à te per me Rabelæsius Iodo-

lis tuus, & literarum consors: atque vnà Finetus, ob quem exulto rescisces istic apud nos [eum] in virum clarum euadere. Vale, Heduorum in vrbe, Augusti decimo quarto die.

μυός ϵἰ, καὶ τῶν λόγων κοινωνός. σὺ δὲ καὶ ὁ Φίνετος, ὃν χαίρω ἀκούων πρὸς ἡμῶν αὐξόμενον δόκιμον ὄντα. Ἐρρωσο, ἐν τῇ Ἐδούων πόλϵι, ὀκτωκαιδεκάτῃ τετάρτῃ δέκα.

BVDÆVS BRIXIO.

SPontanei miniméque rogati, aiunt, boni bonorũ ad conuiuia sese conferunt. Ego porrò non ibo neque inuitatus quidẽ: heri nempe memini constituisse me prandendi gratia ad vos profecturum. hodie verò subiit mihi eundũ esse ad conuiuium puerperæ cuiusdam, cùm non ita pridem conspiratum sit à nobis & propinquis & his qui ob connubium consanguinitate iuncti sunt in hunc ipsum diem. Istud namque solemne est quemadmodum nostis, quidem, à longo iam temporis interuallo consuetudinẽ habens eum huius regionis habitatoribus. Quinetiam quia non magnæ id iniuriæ querimoniam haberet, minimè se obuium præbere ad diem vadimonij & ob quamcunque demum causam constitutum, negabit nullus, nimirum propter puerperam dictum. Et enim si istud ab aliis quidem violatum & improbè admissum apparet in leges ciuiles, mihi certè quidem culpam implacabilem inferet veniáque indignam. Et criminosè accusabor quidem vt ea quæ imperiti studiosè obseruant, ipse floccipendens præ discendi auiditate, & refugiens consuetudinem illiteratorum, atque etiã superbire videbor.

μὴ φιλολογιώτων, καὶ δι' καὶ ἀμαθωνιᾶσθαί πω δόξω.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΒΡΙΞΙΩ.

ΑΥτόματοι, φασὶν, ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ὅτι δαῖτας ἴϵσθ'. ἐγὼ δέ πι οὐκ εἶμι οὐδὲ κεκλημένος γε. χθὲς μὲν οὖν ἐδόκουν ἰέναι ὡς ὑμᾶς ἐρισθησόμενος. σήμϵρον μέντοι ἐπῆλθέ μοι ἰτητέον εἶναι πρὸς συμπόσιον τινὸς νεοτόκου, τῶν ἀμφὶ ἐμὲ τεκούσης, ἐπεὶ συγκεκροτημένον ἡμῖν τε τοῖς περὶ σὴν κυρὴν καὶ τοῖς κατ' ἐπιγαμίαν οἰκείοις εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν. νενόμισται γὰρ τοῦτο, ὡς εἰδὰς γε σύ, πολλῷ ἤδη χρόνῳ ὠμιληκὼς τοῖς ἐνθάδε. καὶ ἐμοὶ μὲν ὡς οὐ μεγάλου ἀδικήματος τὸ αἰτίαν ἔχειν, ὃ μὴ ἀπαντῶντι εἰς τὴν κυρίαν καὶ ἐφ' οἷς δ' ἂν ποτ' αἰτίας συγκεκλῄσθαι, οὐδεὶς ἐξαρνος εἴη, ἢ πού γε ὅτι λεχοῖ συγκροτηθείσῃ. καὶ γὰρ εἰ τοῦτο ὅτι μὴ τὴν ἀνὴν πλημμεληθέντα δοκεῖ τῷ νομοθετεῖσθαι καὶ τὴν νομίμων τε πολιτικῶν, ἐμοιγε δὲ αἰτίαν ἀπρόφατον ἐπάξει καὶ ἀσύγγνωστον. ἐγκεκλήσομαί γε ὡς ὢν οἱ ἀπαθὲς δοκοῦντι δι' ὅτι μελείας ἀγνοῶ, αὐτὸς καταμελήσας τὰ τῆς φιλομαθίας, καὶ ἀποβαπτιζόμενος τὴν ὁμιλίαν τὴν

ἀποδέξῃ σῶν τῶν προφάσιν ζωὴν τὴν ἰχθυϊκὴν καὶ ἀπίστου σὸν ὀπτηδοῦν τινά. καὶ σπουδῇ σε μοὶ προσῆκε Ἰαύοι δὲ Λάσκαρι, ὕδωρ μοι, φιλικώτατα ζηλωτὴν μοῦσον τῶν ἐμοὶ προσηκόντων ἀπὸ χρήσεως καὶ συνηθείας. προσῆκον δὲ καὶ τὴν σπουδὴν εἰσαγωγὴν τοῦ τῶν ὑφειδόντος καὶ καταπροθύπτου σου, συλλογίσμῳ δὲ ἥδιον βουλόμενον ἀσπουδάρητος, ἢ πολλῇ τῇ προθυμίᾳ ἐστιάσαντος τῆς αὐτῆς σπουδῆς ὑπισχνοῦμαι προφάσεως. ἔρρωσο.

Admittes itaque hãc excusationem satis idoneam ac rationem: minimè affectatam: mihique patrocinaberis apud Ianum Lascarim, virum mihi amicissimè affectum ex his qui à me asciti sunt propter consortium familiaritatémque. Apud quem certè etiam patrociniũ quidem istud negligente ac deferente te, erroris condonationẽ citiùs adipiscerer remoto suffragio, quàm ab eo qui cum apparatu celebraturus est fœturam tuæ vxoris quiduis in excusationem afferens. Vale.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Γερμάνῳ τῷ Βριξίῳ εὖ πράττειν.

ΚΟμισάμενος σὴν μεσογειάζουσαν γραμματικὴν σου, τῶν δὲ βύσσων τῶν σὴν συνήθειαν, ἡσθην μὲν ὅπου ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν, καὶ προσεχόμενος δὴ ἐθρύπτετο. ὁρῶν δὲ καὶ σκοπούμενος τὸν τε δριότητα καὶ τὸν καλλιγραφίαν τῆς ὑπιστολῆς τῶν ὃν χαρακτῆρα ὃν ἐμὲν ἀμφιβόλως σὸν, οὐκ οἶδ' ὅπως πάλιν ζυπτόλιν τῆς ἀγνοίας τῆς ἐμῆς σ' ἕνεκα. ἀγνοῶ δὲ φαίνω τῆς διαθέσεως τῆς σῆς. τοῦτο δὲ λογιζόμενος, ξενίσῃ προσέσι μοι, ὅπως δὴ τῇ ξένῃ γλώσσῃ οὐχ ἥπτηται εἶ φασὶ. χάριτας μὲν οἶδά σοι καὶ ὁμολογῶ, προσῆκον μὲν τῆς ἐπιστολῆς σου, βύσσου δίκην γλυφούσης καὶ ὀξαιρέσου φύσεως, ἢ πολλὰς ἀρετὰς ἔχειν μεδαπολιτῶν γε καθήκας τῶν εὐδοκιμεῖς.

GVLIELMVS BVDÆVS GERMANO BRIXIO BENE AGERE.

REcipiens hodie literas tuas, beneuolentiámque tuam animaduertens, cepi quidem voluptatem nimirum ex ipsarum lectione, & oblectatione effusus profectò fui. Cernens porrò & obseruãs grauitatẽ elegantiámque tuæ epistolæ meum dicendi genus infuscantem & extinguẽtem, haud scio quo pacto rursum mœrore affectus fui ignorationis meæ gratia, non enim dicere ausim ob tuam in percipienda doctrina facilitatem. Istud autem cogitatione perpẽdens, peregrino sermone vti apud te statuo, quò aliena lingua faltem minimè deterior esse appaream. Tibi verò gratias habeo, palámque prædico, in primis quidem ob tuã epistolam, vt pote quæ scatet beneuolentia eximiáque natura, qua omnes propemodum nostrates æquales quidem claritate vincis:

Deinceps autem propter nuntium prætmiis non trivialibus & asperandis dignum, mihiq. iucundum: Si porrò concupiscis nosse quidpiam de nostris rebus, aulicus prætor qui est tanquam auris & oculus principis, quem magnum magistrum dicimus: meritò fortassis magnus gubernator regiarum nominaretur. Hic quidem malè affectus fuit ex renum dolore, neque emittere lotium potuit hactenus hos duos dies. Me autem ista tibi scribente, omnia quidem vrinam incitantia medici qui sunt circa ipsum excogitarunt molitique sunt, multitudo quidem non infrequens, tantum est huiusce & ciuitatis ob medendi artem celeberrimæ, & accolarum, emolumentum: nihil adhuc splendidum mouerunt. Nos verò qui ipsius comites clientésque sumus, nihil aliud quàm eiusdem nomine intercedimus. Quanquam Hispaniæ legati nuper cum aduenerint, hunc heri officiosè inuiserunt veluti domi se continentem, incedentem nihilominus aliquoties quomodocunque. At legationis principium vtraque ex parte recte & pacificè se habere apparuit. Hodie verò nihil, vt opinor, commemorabile transactum absolutúmque est, propter ipsius magni, infirmitatem, qui nusquam debuit tantam legationem experiri, multis quidem morbis ac odiosis obnoxius cú ipse sit. Porrò omnes hominé lugent huius insanabilis cõditionis & iam morituræ causa, νόσοις ἀΰπνος καὶ φορτικῆς ἐπιλοχεύων. πολῖται δὲ ἐν ἄφθονον εἰκότως τῆσδε τῆς νοσερᾶς καταστάσεως καθαπτώσης,

ἔπειτα δὲ καὶ τῆς εἰσαγγελίας, τῆς τ' ὠφελίμου καὶ τῶν πυνθανομένων ἀξίας, καὶ κεχαρισμένης ἐμοί. εἰ δὲ σὺ ὀρεγόμενος τυγχάνεις εἰδέναι τι τῶν ἡμετέρων, ὁ τῶν αὐλικῶν ἔπαρχος, ὁ ὠτα καὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἄρχοντος, ἢ μέγιστον μάγιστρον φαίη, (πῶς γὰρ οὐ ὀρθῶς ἁρμοσθείη μέγας ἐπικαλεῖσθαι τῶν βασιλείων) ἔδει μὲν κακῶς εἶχεν ἀπὸ τῆς νεφρίτιδος, οὐδὲ ἀφίεναι οὐρεῖν ἡδύνατο μέχρι τῶνδε τῶν δύο ἡμέρων. ἐμοὶ δ' ὠφελίμως ἔχοντες, πολλὰ μὲν διουρητικὰ οἱ ἰατροὶ οἱ περὶ αὐτὸν μεμηχάνηνται, πλῆθος μὲν οὐκ ὀλίγον, ὅσον δὲ τῆσδέ τε τῆς πόλεως τῆς ὅπου ἰατρικὴ πεφιλοτέχνηται, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὠφελὸς ὄντος, οὐδὲν δέ πω κεκινήκασθαι ἀξιόλογον. ἡμεῖς δὲ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, οὐδὲν ἧττον ἢ τὸ σῶμα ἐνοχλοῦμεν αὐτῷ. οἱ γὰρ μὴ τῆς ἰατρικῆς προσδεόμενοι τοῖς ἀνθρώποις ἀφικνούμενοι, τῶν μὲν ἐπισκέψασθαι καὶ θεραπεῦσαι ὠκαιρεῖν οἰκουρεῖν, τῶν δὲ παῦσαι μόνον εἰ ὅτε ὅπως δύναιντο. ἡ τοίνυν θεραπεία τῆς προσβολῆς ἑκατέρωθεν καλῶς ἐχόντως καὶ εἰρωνικῶς ἔδοξε σὺν ἡμεῖν δὲ οὐδὲν (ὡς εἶμεν) ἀξιομνημόνευτον διώδυσεν. ἀφ' ἑτοίμου γὰρ ἔσται τὸ μάγιστρος μὲν ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ προσβολῇ ἐλθεῖν, πολλαῖς γε καὶ τῇ προσβολῇ ἐλθεῖν, πολλαῖς γε νόσοις ἀΰπνος καὶ φορτικῆς ἐπιλοχεύων. πολῖται δὲ ἐν ἄφθονον εἰκότως τῆσδε τῆς νοσερᾶς καταστάσεως καθαπτώσης,

ὅσῃ τῷδε τῷ δυνάμει βιάζεται ἐφαλ τὰ τῆς πρεσβείας ἀμαυροῦ-ξεται τοῦ βασιλέως. ἀλλὰ καὶ τῷδε τῷ δημοσίῳ, μέχρι τοῦδε εἰρήσθω. πῶς δὲ ἔχῃ μοι τὰ πρὸς σὲ ἐν ὕδρᾳ γένοιτο καὶ ἐμοῦ κοινολογησάμενον, εἴπῃ ἐξ ὧν τοῦ Δηλοῖνος ἔγραψα. προσπαρδύσω σοι οὐ προσσπεῖν με ἀπὸ σου ἐκέλευσας, ἄνδρας ἤδη μοι φιλιωθέντας. εἰ δὲ δὴ σὺ προσπρᾷς μοι Λάσκαρεν ἐν ἡμέτερῳ φιλοπρεπῶς τε καὶ διέποντος, ὑπὲρ μεγάλου ἔσῃ μοι πεποιηκὼς θυμέλητμα. σὺδενὸς γὰρ τῷδ' ἀνθρώπων οὕτω τῷ φιλίᾳ ὡς τῷ αὐτοῦ ἀπολαύομί τε καὶ ἥμῶ. ἔρρωσο ἄνερ μοι προσφιλέστατε, καὶ ἀμαθέλῃ τοὺς τ' ἐμοὺς φίλους ἀγαπῶν, καὶ τοῖς ἐμοῖς σὸν ἀρεσκόμενος τοῖς ἐμοῖς. σκιρροφοριῶνος τετάρτῃ ἰσταμένου. ἐν Μοασπούλῳ πόλῃ Ναρβωνίτιδος, ἔτει ἀπὸ τῆς γενέσεως χιλιοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ.

qui vltra facultatem vrgetur, vt legationem regi perficiat & exequatur. verùm de repub. hactenus dictum sit. Quo pacto autem mecum agantur ea quæ spectant ad hunc virum qui tecum congressus ac de me collocutus est, intelliges ex his quę Deloino literis significaui. in tuam gratiam salutabo quos tuo nomine salutare me hortatus es, viros iam mihi dilectissimos. Si verò tu in meum fauorem salutaueris Lascarem nostrum vt amico congruit necnon decēter, immensum in me promeritum contuleris. Nullius si quidem hominum vsqueadeò amicitiam quemadmodum ipsius commendo atque magnifico. Vale vir mihi charissime, ac perseuera diligendo meos amicos, inimicósque meos minimè probando. Maij die tertio ineuntis mēsis: in Mompessulo oppido Galliæ Narbonensis, anno à dei natiuitate millesimo [quingentesimo] decimo nono.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Γερμανῷ τῷ Βριξίῳ εὖ πράττειν.

GVLIELMVS BVDÆVS
GERMANO BRIXIO BENE AGERE.

ΑΚηκόατος ἰδὼν σοῦ τὰ κατ' ἐμὲ καὶ τῷ αὐλίῳ, ὑδεμίαι ἰῶ πῃ ἔχω ἐπαύσασιν δήπου ἐπαπτίλαθας ἀσυδαίμωνος ὑπισολῆς. ἰῶ γὰρ σου πε-

Cvm iam resciueris ea quæ ad me aulámque spectant, nullam possum propositam materiam certè meo stilo subiicere cuiusdam egregiæ epistolæ. si enim cùm tu iocosè finxeris illa quæ sunt in primordio tuarum literarum, & astutè irriseris fortunā quæ cœpit iam mihi contingere luculentior, composita speciosáque vti oratione

παυχότος ἐκείνα τὰ καταρχὰ τῶν γραμμάτων σῶν, ἢ κατεπρωδυσαμένου τὰ τύχης ἤδη φθασάσης ἐμοὶ συμβαπταγαμπροσπέσης, ἀσυδαιολογείας

nunc dignum censeo tibi respondens, ac formido ne mihi accidat vt sim vilia verba effutiens risúque dignus, vicissim iocando quidem aduersus ea quæ à te lepidè ac facetè scripta sunt, cúmque incuriosè nunc & minimè anxiè sim dispositus, & quasi insultans ego in multa quæ in vrbe [viget] voluptate atque vita vndequaque otiosa curisque vacua, pertimesco quominus viro decorum esse censeatur dimicanti ac de vitæ statu periclitanti. Verum enimuerò quí ipse valerem modò ex aduersio nugari apud te festiuáque dicta capessere, me imposterit ac difficulter gerẽs, quoad pulchrè aptéque ex hoc certamine discedam, in quo quidem, vt aiunt, quanta mus in pice tuli. Et verò in periculo versantur quantum ad me artinet non modò quæ à me parta sunt in hac litigiosa exercitatione, verumetiam fama & gloria quantamcunque hactenus comparaui indaganti excogitantíque similis, ipsa sanè in nouaculæ aciem nunc mihi redacta est, vt vulgari fertur paræmia. Atque noui in dedecus cõfestim certè me deuenturũ non plebeium & vulgare, si istud negotium inausp̃icatò subuertatur, quamuis haud à me præoptatum, quemadmodum exploratum habes, quod profectò est indignissimum. Atqui istud animo voluentem te, mecum quidem angi opinor, meíque doloribus commoueri, quemadmodum conueniens est viro probo ac beneuolo,

νῦν ἀξιῶ ἀποκριτέον σοι, δέδιμα μὴ ψυχρολόγα ἔῃ μοι συμβῇ καὶ γέλωτος ἀξία, ἀδιάφορά μοι τὰ περὶ τὰ σοι πεπραγμένα, ἀφροντίστως τε πως καὶ ἀμελέστερον διακειμένῳ, ὡς οἰονεὶ ἐν τευθοδοτῇ μοι ἐν πολλῇ τῇ κατὰ τὴν πόλιν ῥαστώνῃ τε καὶ βίῳ πανύποθεν διάκειμένῳ, δέδοικα μὴ οὐ περὶ ἀνδρὸς εἰδικῆ ἀγωνιζομένου καὶ κινδυνεύοντος περὶ τῆς τοῦ βίου καταστάσεως. ἐπεὶ πῶς ἂν οὕτως αὐτηχαλεπτίζεσθαί σοι καὶ τῶν κομψῶν ἀπέσθαι νῦν ἔχοιμι, ἀμηχάνως τε καὶ δυσκόλως ἔχων περὶ τοῦ ἀπαλλάξαι καλῶς καὶ ὑπερτίμως τοῦτο τοῦ ἀγῶνος, ἐν ᾧπερ, ὡς δή φασιν, ὅσα μῦς ἐν πίσῃ πέπηγα. καὶ μὴν δὴ καὶ παρακινδυνεύεταί μοι οὐ μόνον περὶ ὑπαρχοντα ἐν τούτῳ τῷ ἀγωνίσματι, ἀλλὰ καὶ ἡ φήμη καὶ δόξα, ὁπόσην δή ποτε ἀκρι τοῦδε κεκλήμεθα φιλοσοφοῦντι ἐοικώς, αὕτη δὴ εἰς ξυρὸν ἀκμὴν νῦν ἐμοὶ καθέστηκεν, ὡς φησιν ἡ παροιμία. οἰδά τε εἰς ἀτιμίαν αὐτίκα δὴ μάλα εὐεπισόβλητος οὐ πάνυ τυγχάνω, ὡς τοῦτο ὃ πεπράγμα ἀτυχῶς εἰργασμένῃ, καίτοι οὐκ ἐπ' ἐμοὶ πεφηνὸς, ὡς εἶδας σύ, ὃ δὴ χαλεπώτατον. τοῦτο δὴ οὖν ἀμηχανιζόμενόν σε ἐμοὶ μὴ συναλγεῖν οἴμαι καὶ συμπεπονθότως ἔχειν, ὡς περ σὴν κόρην ἀνδρὶ ἀγαθῷ τε καὶ ἑνὶ,

μήτε δὴ σωμήσεσθαι, ὅπερ σὺ εἰρωνεύῃ. σωτὸ δὲ τὸ ἄγαν ἀσφαλεῖ τε καὶ ἡσυχίαι παραλλήλως σκεψάμενον, εὐδαιμονίζειν τοιοῦτον τὸν εὐθυμίαν ἀσκοῦντα ἐν τοῖς τοιούτοις, ἧς σὺ τυγχάνεις ὢν ὑπερτατής. Ἀλλὰ μὴν εἴ γε παρίοιμι νῦν εἰς τοσοῦτο κινδύνου φάσας παραβεβηκέναι, ὅπου οὐκ ἔτι Προμηθέως ἔργου, ἀλλ' Ἐπιμηθέως χρεία ἔχω. εἰ δὲ ὡς ἄρα ἡ τύχη οὐκ ἄγαν ἐμοὶ εὔνους τὰ παρόντα ἐς δόκησιν, εἰς τοῦτο παίγνιον ἐπέστασέ με, οὐχ ὅπως ὑπιστεῖναι τὰ καθεστῶτα μεταθέσθαι, ἀλλ' οὐδέ τι τούτων τῶν γεγενημένων ὑπιδέσθαι. ὥστε οὐδεὶς τῶν ἀστυδαίων τε καὶ εὐγενεστάτων ἀνδρῶν, οὐδὲν οὐδ' ὅλως αἰτιᾶται ἐμὲ περὶ τούτου οὕνεκα, εἰδώς γε δὴ ὃ πράγμα οἷόν ἐστι. Ἐλεοίη μέντοι γε δικαίως ἐμέ, ὅτι κόσον ἐρριφέναι δοκοῦντα εἰς τῶν τηλικούτων οὐκ αὐθαιρέτως, ὡς γε ὃ πέρας τῆς παιδιᾶς ἀπαντῶντος μοι εἰς ἐμὲ, ὅπῃ ἀφ' ἑαυτοῦ κεῖται οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ὃ τυχεῖν καὶ κατορθῶσαι. ἔρρωσο, ὦ Βλαισῖε τῇ πασαρεσκαιοδεκάτῃ τῶν καλενδῶν τῶν ἰανουαρίων μηνός.

nedum congaudere, quod tu dissimulas: tuam porrò vehementem cautionem tranquillitatémque cõpositè & concinnè prouidendo, fortunatam prædicare credo hanc hilaritatem vrbanam & potissimũ affluentem, in qua tu superior es. Enimuerò quid facerem modò in tantum periculum cùm cœperim deuenire, vbi non amplius Promethei.i.prouisoris, verùm Epimethei hoc est post acceptum malum sapientis opera indigeo. Porrò nosti quòd scilicet fortuna non admodum mihi secunda antehac fit visa, in istud ludibrium me adduxit, non modò instituentem composita constitutáque reuocare, sed nec quidpiam eorum quæ euenerunt suspicantem. Itaque egregiorum atque candidorum virorum nullus, vlla in re omnino me carpserit huius rei gratia, intelligens certè quidem negotium quale est. Misericordia moueatur meritò quidem propter me, qui tesseram iactasse censeor de rebus tantis haud sponte, si certè exitus ioci mihi malis auibus euenerit. In dei namque potestate situm est non in nobis, consequi [quod intẽdimus]ac perficere. Vale, Blæsiis decimo quarto die calendarum Ianuarij mensis.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΒΡΙΞΙΩ
ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἀναγνοὺς τὰ γράμματά σου ὦ Βρίξιε σοί τε καὶ ἐμαυτῷ συνήσθην, σοὶ μὲν ὡς οὐκ τῆς νόσου ἤδη ἀνακομιζομένῳ

BVDÆVS BRIXIO
BENE AGERE.

PErlectis tuis literis (ô Brixi) tibi atque mihi ipsi congratulatus sum: tibi quidem tanquam ex morbo iam conualescenti

in noſtro Sammauriano prædio: mihi ipſi verò, vt qui villam illam proſperam & auſpicatam ædificauerim, debiles ex morbo amicos refocillantem, & quæ viuendi regulam corroboratricem habeat. Nullius quippe rei ſuauioris fructum obiter percipere vel iuuari valerem ex hac domo ruſtica, quæ ædificata eſt prope hortum ibi ordinatim conſitum, quàm vt tali commoditate fruar ex ipſa villa, non modò me meoſque familiares, verumetiam beneuolo in me animo affectos ſubleuante. Etenim adæquandum hoc reuera præmiũ eorum quæ à nobis elaborata ſunt habeo, & in plantationis quæ ibi eſt, & in ipſius ædificij locatione, [operatiis] mercede conductis indiuulsè & inſeparabiliter opus proponens, quamuis, O dij, multa mihi negotia faceſſentibus. In quo enim non cẽſes me vexatum fuiſſe, quid verò non exhauſiſſe moleſtiæ atque indignationis manualem operationem vtpote exigere volentem intra præfixum ac determinatum diem, atque alia mihi exhiberi flagitantem ex his quæ cautione conſcripta erant. Cui profectò curæ ac ſedulitati continuò adhærebat apparatus totius agreſtis habitationis, quaſi quoddam ſic expolitũ opus ædificij, compoſitio videlicet ipſius prædij, ac digeſtio domeſtica omnium quæ vtilitatẽ opportunã & cõgruentẽ ſuppeditatura ſunt. Cui⁹ curioſitatis gratia, ſicuti noſti, duorũ annorũ mihi otiũ ex ſtrenuo labore ſellulario firmiſſimóq. accidit,

ὸ τοῦ ἠμετέρου Σαμμαυειακοῦ ἐμαυτῷ δέ, ὡς τῷ οἰκίαι ἐκείνῃ ἄμα οἰκοδομηταμένῳ, τῶν περιφανῶν ἐκ νοσήματος φίλων αἰαληπτικήν τε διαπτοὴν καὶ ὑπερρωτικὴν ἔχουσαν. οὐδὲν γάρ τοι ἥδιον παραπολῦσαι δύ' ἢ οἰκιαθῆναι οἷός τ' εἶναι ζωντὸς τῆς οἰκίας πρόσω οἰκοδομημένης πρὸς τοῦ κήπου τοῦ αὖθι τοιοῦδε καταφύτου, ἠ ὡς ζιαίδι ζιὰ χειρὸς καρπώσασθαι ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγροικίας, οὐ μόνον ἐμὲ καὶ ζοὺς οἴκοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐνοϊκῶς μοι ἔχοντας δύ' ὠφελήσασθαι. ἀνάξιον γάρ τοι τοῦτο τοῦ ὁτιμιαθῆναι ἡμῖν ἀφαιρεσιπονηθέντα ἔχω, οὔτε τῆς φυτείας τῆς ἐκεῖ, καὶ τοῦ οἰκοδομήματος ἐκ δόσεως τοῖς μισθουμένοις ὃ ἔργον προσηδόμενος αἰαποπάσως, καίπερ ὢν ἠοὶ, πολλά μοι τύποις προσήματα παρέχοντι. τί γὰρ οὐκ εἶπέ με κακοπαθῆσαι, τί δ' οὐκ ἐξαρύσασθαι ἀνδίας τε καὶ ἀγεμακήσιος τὼ ἔργαλείαι δῦναι εἰς προσήκεσθαι πλείστα ἐμπροθύμως, καὶ τ' ἀνῆκα πρόσχεσθαί μοι ἀξιοῦντα ἐκ τῶν συνεχραμμένων. ἧς δὲ ὀπτιμολείας βύτεως εἶχεν ὁ ἐξαρτυσις τῆς ἐπαύλεως ἁπάσης, οἱονεὶ ἐπεξεργασία τις οὖσα αὐτῆς τῆς οἰκοδομῆς, ἡ κατασκευὴ τῷ χωρείου, καὶ διάταξις οἰκονομικὴ πρώτων τῶ χρείαι ἐπικαιρόν

χ' προέπουσθαι προεξιόντων. ἧς ζώσης εἵνεκα πολυπραγμοσύνης, ὡς οἶσθα, διέτης ἐμοὶ σχολὴ ἀπὸ τῆς φιλοπονίας τῆς ἐμφαίας ἐγένετο, καὶ

καὶ δὴ καὶ τῆς ἐμῆς φιλολογίας εἰς τοσοῦτον σὺ πομπὴ, καὶ ὑπερφυᾶ πομπή. μεταξὺ μὴν τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν καὶ εὐρωστίαν προσποιοῦνται, καὶ πόῤῥω τῆς μαθηματικῆς φενακισμάτων κακοκωλύτου ἕξεως ἀφιστῶσι. αἰτίαν γὰρ εἶχεν ἡ φιλολογία τὴν ἀκόσπα ἰατρῶν, καὶ δὴ καὶ κακῶς ἤκουσε παρὰ τῆς ἐμοὶ συντυχούσης χθὲς πύστης, ὡς με φύσει εὐσωμάτου λυμαινομένη καὶ εἰς μαρασμὸν ἄγουσα. ἀλλ' ἐμοὶ ὦ ἑταῖρε ἱκανῶς ἱκετευομένου μοι πρᾶγμα πεποιηκὼς σὺ, καὶ κομιδῆ φιλοσοφεῖς, τὴν χάριν τε ταύτην ἀποτίνυμος πρὸς τῆς σωφροσύνης μου, ὀφειλομένην τε χρῶμός εἰς ὃ δίον, τὴν ὑπόδοσιν δὲ ταύτην πρεσβεύεις, καὶ ὑπακούσαι οὐ τὴν τυχοῦσαν τῆς πρεσβείας ἀλλ' εὐσίας καὶ οἰκειότητος. ἔρρωσο, τῇ ὑστεραίᾳ τῶν Σεπτεμβρίων καλενδῶν. ἐκ Θρήκης πόλεως τῆς Καμπανίας.

tum verò mei in bonis artibus studij tantum repudiũ, tametsi supra modum dilecti: mihi inquam] subinde sanè iis quæ ad valetudinem ac sanitatem spectant indulgenti, & procul ab ingeniosa doctáque meditatione vitiatum corporis habitum reficienti. Nam crimini obnoxia erat ea tempestate literarum dilectio apud medicos, atque etiã malè audiuit apud eos qui mecum versantur penè omnes, tanquam me natura viribus valentem afflictans & in flaccidiratem inducens. Atqui, ô mi sodalis, scias te quidem rem mihi pergratam fecisse & admodum amico conuenientẽ, hócque meritum postulans ab vxore mea, condonatóque tempestiuè vtens, hanc certè accessionem adiciens, & confirmationẽ non triuialem prioris nostræ beneuolentiæ ac necessitudinis. Vale, postero die Septembris calendarum. Trecis, quæ ciuitas est Campaniæ.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΒΡΙΞΙΩ ὡ ἑαυτῷ.

BVDÆVS BRIXIO BENE AGERE.

Πολλὴν μὲν καὶ βαθεῖαν εἶναί μοι σχολὴν (ὅσαπερ οὐ φῂς ἐπιστέλλων) οὐ μέμνημαί ποτε χάλας, εὖτε σὺ, εὖτε τὴν ἀνῆκα. ἐναργολαβεῖν μὲν ἐμὲ σὺν ἐθέλειν ἴσως ἄγαν τοῖς σπουδαίοις τῶν πραγμάτων σὺ δὲ καταμάθοις, σοὶ δὲ παῖς ἀμφὶ τὴν φιλολογίαν φρενοῦσιν ἐπέχεσθαι,

Asiduam quidem & amplam mihi esse cessationem, quod tu ais me literis certiorem faciens: haud memini tandem scripsisse nec tibi nec alteri. Me verò hîc versantem in multùm seriis negotiis minimè occupari forsitan denuntiaui, nec commẽtationibus meditationibúsque in ingenuarum disciplinarum studio inhærere,

nobis aliquando iucundis. Non etiam porrò libertatem vsurpare quidem me dixi multominus etiã in otio delitescere desidiosè cessantem circiter ea quæ mihi apparebant quomodocũque suauia. Quãdoquidem tantum quoque alienus eram vt operam darem recitationibus Fourmondi tunc concionantis, vt vix tandem mihi licuerit tam multis diebus ter virum auscultare aut etiam bis. Si verò tu narrare nos huius rei occasiones flagitas, & rationes explanare quæ me retardarunt, haud scio quam primam, quam nouissimam pro excusatione afferam. Quanquam te reputare decens est propria voluntate complures ipsarum, molestiam quidem huius generis vitæ cognoscentem, & qui priùs ipsam expertus es, etsi ipse haud recenseam. Quid enim egissem cùm procul à regia hospitarer, neque tempestiuitatem assecutus congruentem & accommodam tempori concionis, cùm nec ipsum fortè determinatum esset, cuiusmodi quamplurima ad aulãm pertinentia sunt, minimè constitutam horam ipsa neque definitam habentia. Age iam si te consultore vterer ac duce vitæ consuetudinis quæ hîc est, te lubens interrogarem num officij functionibus neglectis & obsequiis omnino solemnibus, rationem habere duntaxat deberem harũ philosophicarũ salutiferarúmque cogitationum. Nequaquam

τῆς παλαιᾶς ἐπιμελείας ἡμῖν. οὐ μὴν δὲ καὶ βούλοιτό γε ἕκαστος σχολὴν καὶ ἐφεστηκὼς ἐναντιοῦσθαι ἐναντιώσεσθαι τοῖς ἀνακοινουμένοις μοι καὶ ὑποπτεύω καταθύμια. ἐπεὶ καὶ τοσοῦτον ἀπεδέων ἐτοίμως ἔχειν τῇ τῆς ἀκροάσεως σχολάζειν τοῖς Φουρμόνδου τῇ τότε ἐκκλησιάσθαντος, ὥστε μόλις μοι ἐξεγένετο τοσαύτας ἡμέρας τρὶς τοὐλάχιστον ἀκροᾶσθαι ἢ καὶ δίς. εἰδὲ σὺ διεξιέναι ἡμᾶς τοῦτο ἐπιτάττεις ἀξιοῖς, καὶ τὰς αἰτίας ἐκφέρειν τὰς ὑπεροχούσας ἐμὲ, οὐκ οἶδ' ἵνα μὴ ἐπιτύχω, ἵνα μὴ ἑκάστην αἰτιάσωμαι. λογίζεσθαι μὴν σε προσήκει αὐτομάτως τὰς πλείστας αὐτῶν, ὃ δυσχερές γε τῆς δὲ τῆς διατριβῆς ἐγωγε ὅπα, καὶ προθύμως πεπειραμένου αὐτῆς, καὶ ὡς οὐκ ἐξαληλιμμένου. πῇ δ' ἂν καὶ ποιήσαιμι πέρρω που καταλύσας τὴν βασιλείων, οὐδὲ τῆς εὐκρασίας τυχὼν τῆς ἁρμοττούσης εἰς τὴν ὥραν τῆς ἐκκλησίας, οὐδ' αὐτὴν ἴσως τεταγμένην, οἷα τὰ κατὰ τὴν αὐλὴν πολλὰ τυγχάνοντα, οὐ καθεστῶτα ὥραν αὐτὰ οὔτ' ἀφωρισμένην ἔχοντα. φέρε δὴ, εἰ συμβούλῳ σοι ἐχρώμην καὶ κατηγορίαν τῆς σεαυτοῦ ἀμφιγνοίας, ἄσμενος ἂν σου πυθοίμην, ἐφ' ᾧ γε τὴν ὑπεροψίαν ἀμελήσας καὶ θεραπευτὴν τῶν πάνυ τετιμημένων, φεύγειν μόνον ἔμελλες τὴν φιλοσοφικὴν ταυτὴν καὶ σωτηριώδη λογισμῶν. οὐ δῆτ'

ἔφης. Ἀλλ' ὁ τοῖς πρώτοις μὲν καὶ τοῖς πρωτεύουσι δοκεῖσθαι τὰ εἰς φιλοσοφίαν ἀνήκοντα τῷ πάνυ καὶ ἱεραῖ. Τοῖς δὲ πρὸς δὲ πόρρω καὶ τῷ φιλαρχίαι ῥεπούσας λῃτουργίας, ὥσπερ δὴ ὁ πάππος τοῖς ἑαυτῆ ἑφεξῆς φερομένοις ἐπομένας, ὡς προσῆκον δήπου τοῖς τῆς ἀγαθῆς τύχης ἀπολαύουσι τῆς ὅτι τῇ τύχῃ κεκμηκόσι καὶ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ ὁ τοῦ δεσπότου πατρὸς γε δευτεραγωνιστεῖν τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἥρας βεβουλομένου. καίτοι ἐὰν ὁ τοῦδε ζυνείσηγήσηται καὶ ὑπιστῆται δυνάμενα σὺ τοῦδε ποτε ἀφιστεῖμενος, ἐάς ἡμᾶς ἀπομιμεῖσθαι (οὐ γὰρ δή σοι τοῦτον μεταμέλῃ ὦ εἶσῃ ὅτι) οὐκ ἂν ἀνάπλεξαις ἃ δεῖ ἐμὲ ὁ τοῖς αὐλικοῖς ὁμιλοῦντα, καὶ δὴ τῆς αὐλῆς σπουδῶν κήδεσθαί τε, καὶ τοῖς κατ' ἐκείνην φλυαρίαις καὶ λήρους ἀφωσιωμένῳ μοῦ ἐχεγλωκέναι. ἐπεί τοι καὶ ζοὶ ὄρχησίν τινα ὑπισχνούμενοι, καὶ ἄχρι δὲ τέλους φασὶ ὀρχεῖσθαι καθήκει, καὶ τοῖς ληροῦσι συλληρεῖν. εἰ δαὶ ὅτι συγχωρήσῃ σοὶ θαλάττων τοῖς φλυαροῦσι καὶ ἀποφαίνεσθαι ἐφθακότα, καὶ ἀπαλλαγῶμαί γε ὅτι ῥᾴστα μετ' εὐχημοσύνης ἐφιέμενον. εἰ δὲ αὖζον ποιῆσαι χρεὼν ἐφ' ᾧ τυχεῖν τῆς εὐχωλῆς; μὴ ποτε οὖν σοὶ δεῖ πάντως ποιῆσαθαι ἡμᾶς δέον ἦ, ὃ τὰ σὺ ποσὶ καὶ κατεπίῤῥοπα ἀφαποφεύξαθαι, οὔτ' ἀκόσμως, οὔτ' ἀναξίως ἀνδρὸς

dixeris. At in primis quidem & perutilibus ac cōmodis rebus collocarem ea quæ ad philosophiam illustrē augustámque attinent. Ad quæstum verò & ambitionem declinantes publicas functiones, eas certè annumerarem in curis ac solicitudinibus quæ hanc posteà comitantur, acsi consentaneum sit sanè proborum hominū studia qui in fortunæ inconstantia & fortuito casu siti sunt, etiam in hoc theatro quidé à Iunone [diuitiarum & ambitionum dea] recto & gubernato, secundas certaminis partes obtinere. Nam si ea quæ à te præmonstrata & studiosè exculta sunt hûc olim cùm sis immoratus & exercitatus, permittis nos exprimere ac æmulari: haud enim sanè tu horum pœnitétiam subis sat scio. Non ex aduerso respōdebis haud oportere me cum aulicis consuetudinem habentem, protinus aulæ sedulitatis rationem habere, atque in eius importunis nugis tricísque languidè saltem occupari. Alioqui saltationem quandam auspicantes, etiam ad finem vsque aiunt persaltare decet, & cum nugantibus nugari. Sed quid eum qui cœperit inconsultè tripudiare cum nugantibus & temerè, seque subtrahere quidem quàm celerrimè cum venustare appetentem, quid tandem ipsum agere conueniebat vt impetraret supplicationem? An num itaque plurimi ducere nobis necesse sit, quæ ante pedes sunt & vrgentia contentiosè obtinere neque confusè neque præter dignitatem viri

minimè imperiti, vt istis rebus ex templo prosperè cedentibus, in tranquillitate hilaritateque facultas iúsque sit posthæc vitam transigere? Tu proinde hac ratione effugere proponenti similis es, in hoc quidem astutorum ac versipellium foro mercaturam exercens. Ex quo certè ea quæ ad vitam latè bonis affluentem commoda sunt reportare cupiens, vix tandem exiisti auidè quidem suffarcinatus nedum circunspectè. Istud vtique cùm feceris dum versabaris cum his qui & circa possidendi studium honorúmque captationem elaborant, nunc porrò philosophiæ grauitatem seueritatémque præsè ferentis factus auditor ac discipulus eorum qui pietatem sua sorte contentam, & vt ita dicam, simplicitatem Marlianam introducebant, in qua nos profectò in primis conquiescebamus, tantisperdum deo nostro seruatori gratum fuit, haud scio quo pacto in meum animum reuocare visus es ea quæ à me literis mandata atque decreta sunt. Sed vereor, ò noster, tu quidem strenuè atque constanter viaticum cùm assumpseris in quo ad quæstum negotiatus es, quamuis tibi soli istud factum exequens, ne hallucinaris duritiem quandam ac tuam ipsius inurbanitatem nunc arguens, & persuadere mihi dans operâ viro multorum liberorum patri domum redeundum esse nihil adhuc vltra habenti, veluti certè remisse motoséque dispositio ad huiusmodi nugas effutiendas tractandásque.

οὐκ ἀπαδύτου, ὅπως τοῦτων βύβλους κατορθωσόμενος, διʼ ἡσυχίας δὲ ὅτι τούτοις βίον καὶ βύβλιμίας ἐξεῖη διαγαγεῖν; σὺ τοίνυν οὕτως ἀπαλλάττεσθαι παρελεμβώμενος ἔσχας, ἐν ταύτῃ γε τῇ ἀγορᾷ ποτε ἐμπορθουσόμενος τῇ τῶν χερκώπων. ὅθεν δὲ τὰ πρὸς τὸν βίον τὸν λαύρεως βύποσούμενον ὅπιτι δύνασθαι παρεγυμνούμενος, τὸ λοιπὸν μόλις ἀπῆλθες πλεονεκτικῶς γὰ σῶσασθαι σμένος οὐχ ὅτι παρεισοπτικῶς. τοῦτο μὲν οὖν ποιεῖ διαττελεκὼς εἶσθα ξυναναστρέφευ τοῖς ἀμφὶ τὸν φιλοκλεισίου σπουδάζουσι καὶ τὸν φιλοτιμίαν, νῦν δὲ τῆς τε φιλοσοφίας τῆς σεμνοπροσώπους γεγονὼς ἀκροατὴς καὶ φοιτητὴς τῶν βύσέδων τὸν αὐτάρκη, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸν λιτότητα τὸν μῶλιαιῶν εἰσηγουμένων, ἢ δὴ ἡμεῖς οἱ τοῖς μάλιστα προσκείμεθα, ἀλλʼ οὐ τοῦ δοκεῖν σωτῆρες ἡμῶν αἱρέσεων, σὺκ εἶσθʼ ὅπως ἀναμιμνήσκῃ ἐμὲ ἔοικας τῶν ἐμοὶ γεγραμμένων τε καὶ διεσδογματισμένων, ἀλλʼ ὅπως, ὦ ἡμέτερε, σύ γε νεανικῶς τε καὶ βυθίχως ἐφορμησάμενος εἰς ὃ εἰσεπορθοῦ, καίτοι μόνῳ ὃ προσῆκον φυτὶ προσῆναι, μὴ λαθὴς ἀκεπείκαιά τινα καὶ ἀγωνιστικῶν σαυτὸν ποιήσας καταγοὶς, πίθηκος ἐκεῖ ὑπογράφων ὕδρα τε καὶ πολύπαιδα εἴκασι δὲ ἐπιμιτικὸν εἶ) σοῦδέν πω πλέον ἔχοντα, ὡς δὴ δυσθύμως τε καὶ σκαιῶς πρὸς ὅτου λήσεις ληρῶν τὸν τοῦ βασιλέως.

ἧς τέχνης πρῶτος ἐνδεῖξαι ποιοῦμαι ἔγωγε ἔναγχος διεξιὼν, γέλωτα δ' ἂν που πολλὰ ὤφλον παρὰ τοῖς κεμφοῖς καὶ ἀμαθέσι. ἀλλὰ εἰ δὴ παθοιμι δραστέον γὰρ ὃ δράμα, ὁπποίᾳ ἄπαξ ὃ παρεσκευασται σκευῇ, εἰς τὸν σκηνῶν παρελήλυθα. ὧν τὰ μὲν οὖν δὴ πεπαίζω παρὰ τοῖς σαῖς χλιαρίαις τοῖς παρεσκιλῆς, ἃς καθάπαξ μου εἴωθας, ὡς ἔξεστι τοῦτο τῆς ἰδίας τε παραιρέσεως, καὶ τῆς αὐλῆς ἕνεκα παρὰ ὃ δίον ἀντεχόμενον, ἐπιστολῆς δ' ἄπουδεν γλυκυτέρα ἑτέρας ὑπισολῆς ἐπὶ συγγαφοσμένης. οὐ μέν ἀλλὰ καὶ ἔγωγε συνήδομαί σοι, ὦ δαιμόνιε, τὸν παρὰ τοῖς Μασσαγέταις ἐν ἐμοὶ φιλοτιμίᾳ καταθέμενον, καὶ οἱονεὶ τὸν ἀντίμαχον ἐκεῖνον δυναμόνως μεταδιώκειν (οὕτω γάρ ἤκουσά τινος πρὸ μικροῦ μοι καὶ σπουδῇ σοι) τῆς τε ἡμετέρας παραινέσεως καὶ δεήσεως ὀφείπουσι ἠκροατοῦ. αὐτὴ γάρ τοι ἡ γνώμη ὅτι τοῦ δοκεῖν παρὰ τοῖς σοῖς φίλοις, θεσπίσαι ἔμ', καὶ ὡς ἀληθῶς δὲ καθήκουσα φαίνεται εἰς γνησίαν τε καὶ ἀκέραιον φιλοσοφίαν, ἢ τὸν νῦν τυγχάνεις παρασπουκώς, ὁ πάλαι ποτὲ ἀνάποσπαστος τὸν ἀπὸ γάρου ἐμοὶ τοῦτο φιλοτιμίαν ἀποσπάσμενος. ἴσθι δὴ οὖν ἡμᾶς οὕτω τῇ ἀφελείᾳ τοῦτῃ παρεγγράφειν ἡμομένους, ὡς παρὰ τοῦτο ἀνιαμένους ἥδιον ὑπὲρ δυσαρέστως ἐχόντων παρὰ ἀλλήλοις, καὶ ἐφαμίλλου ἐκείνης ὑπιδίξεως καὶ δυσθύμου ἐχομένων.

Cuius astutiæ demonstrationem ac experimentū introducere equidem non ita pridem incepi, vehementer vtique ridiculus apud scitos & lepidos. verū quid facerem: nam agenda erat hæc fabula, quādoquidem mox, personam cùm induerim, in scenam processi. Ista verò obludendo dicta sint contra tuas irrisiones gratas & amœnas, quibus me pungere pro more habes, veluti à propria digressum sententia, & aulæ nunc vltra quàm oportet adhærescentem, quæ nempe erunt pro argumento alterius epistolæ à te scribendæ. Enimuerò tibi quoque gratulor, ô beate, qui rixam aduersus meū Morū amoueris, ac veluti illam Moro repugnantem æqua mente commutaueris: sic enim intellexi à quodam præclarorum tibique familiarium: nostræque adhortationis ac rogationis tandē auditor cùm fueris. Ipsa quippe voluntas præterquàm quòd apparet esse officij tuæ benignitatis, & reipsa certè pertinere videtur ad germanam atque simplicem philosophiam, quam tu modò es amplexus, qui quondam absque vlla distractione infensam & odiosam huic ambitionem exosculatus es. Cognoscas itaque nos vsqueadeò rumore hoc lætos euasisse, quemadmodū ante hoc tempus tristitia perfusos percepisti vobis morosè ac rigidè vltro citróque affectis, & æmulæ illi ostentationi languidæque operam dantibus:

& quantum communes amici vobis condolescebant ornatam locutionem scriptorum acrimonia cõtentionis profligantibus ac corrũpentibus, tantum ob id congratulaturos laudanti & approbanti, causa maleuolæ huius disceptationis ad eorum reiectæ. Meo fauore salutato Deloïnum nostrũ,& alios sese beneuolos præbentes nobis ambobus. necnon assiduam operam nauato optimis & splendidissimis literarum studiis. Vale, in municipio Romorantio, propter palatium duntaxat quod illic est nobili & claro,Ianuarij mensis tertio die ante finem.

GVLIELMVS BVDÆVS
GERMANO BRIXIO.
BENE AGERE.

OPræsentis (aiebas) temporis calamitatẽ:mihi quidẽ ô congerro ad hanc partem tuarum literarum deuenienti,subridere paulatim, mox acclamare in mentem venit, ô hominis benignitatem & æquanimitatẽ. Quid autem heus tu, nunquid istud dixerit quispiam ad virum spectare misericordem mirificéque pio amore patriã prosequentem? miserias quidem, publica negotia ciuiliáque labefactãtes,absque vlla affectione plangere, commemorando cum ostentatione atque etiam arguta cum irrisione & famem & bellum, incurabilia quidem certè & atrocia mala ac dei indignationem. Peculiarem porrò tui ipsius iacturã,hoc est eorũ quĩ inter sacerdotes cooptantur, μύσιμματα δηοῦ. ἰδίαι μὴπω ἑαυτοῦ συμφορᾶι, τουτέστι τῶν εἰς ἱερᾶς τελουμένων,

ὅσσα τε οἱ κοινοὶ φίλοι σὺνπλησίον ὑμῖν τὼ καλλιέπτεια τῶν συγγραμμάτων τᾶν δριμεῖᾶς τᾶς ἔριδος λυμαινομένω, τοῦτο δὴ πύτα συλλαμπομένους ὐδόκιμεδσιν, ἕνεκα τᾶς ἀμφισβητήσιος τᾶς κακόνος ἐς κόρακας ἐκβαλλήσιος. τοῦσδέ πᾰ μοι δὲ δηλόϊτον δὲ ἡμὶτεργον, καὶ τοὶς ἀγῶνας τοὶς ὐπὲρ τᾶς ἀμφοῖν ἡμῖν ἔχοντας. καὶ ἀμφὶ τέλᾰ ἀσπαζόμενος τᾶς καλλίστος τῶν λόγων καὶ συμποτᾶς. ἔρρωσο,ὦ ῥωμαραπῖᾰ κωμοπόλᾰ, ἀμφὶ δὲ βασίλεον μόνον δὲ αὖθι ἐνομαστᾶ, χαμηλιάδνος μὶνὸς τρίτᾳ φθίνοντος.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Τιμαίῳ τῷ Βελλοῦ. δὲ χαίρειν.

ΩΤᾶς τῦ παρόντος ἔφης χαίρειν συμφορᾶς. ἐμοὶ μὴν ὦ ἑταῖρε σὺνοῦθα τῶν γραμμάτων τῶν σῶν ἀφικομένᾱ, ὅτι μεδιᾶν ἠρέμα, εἶτ' ὀπιφωνῆν ἐπῆλθεν, ὦ τᾶς φιλανθρωπίας τᾱνθρώπου καὶ τᾶς δυγκωμωσύνης. τί δαὶ ὦ ξεῖνε, ἆρά γε τοῦτο φαίη τις ἂν τοὺς αἰσθρὸς εἶ ζεπτικὸς καὶ φιλοπάτριδος ἀκροᾶς τὰ μὴν τῶν ἀτυχημάτων, τοῖς κοινοῖς τε τοῖς ἁμαρτήμασι καὶ πολιτικοῖς λυμαινόμενα, ἐκτραχίζειν ἀπαθῶς, διεξιόντα ὀπιθυκλικῶς καὶ δὴ καὶ κεκραμένω μύθω τόν τε λιμὸν καὶ πόλεμον, ἀμήκεσά γε δὴ πᾶν καὶ

Τοιγαροῦν ὦ ἐκπεπληγμένοι δεινὰ πεπονθότα, ἐξωλέσαι ἐπαρώμενοι τοῖς εἰσηνεγκόσιν ἀσεβῆ τινὰ ψηφίσματα τοῦ ὁλικωτέρου μέρους τῆς ἱερατικῆς ἐξαρύσαι πλοῦτον ἤδη παλαιτέρου. Οἱ τοίνυν τοῦτα μὲν μεμφόμενοι τοῖς δεινὰ, ἐκείνων δὲ ἐμπεπτωκότι τῇ ἐξηγήσει τῶν εἰς τὸ σύμπαν καὶ τὸ καθ' ἕκαστον ἐπιβαλλόντων, τοσαύτα τῆς κακῆς δήπου προφάσεως, ὡς ἄρα ἀργυρολογία τις λαμπρὰ καὶ ὑμῖν ἐπιτεθύμηται τῆς, τῶν παρόντων ἐκείνη γε τῶν ἀφιερωμένων τε καὶ ἀσυλήτων ἔχειν ἀξιουμένων, τὸ πέμπτον ἀφαιρήσουσα τῶν μείζων ἢ ὁπόσον τὸ. Βούλεσθε, ὦ γαθέ, μὴ γένοιτο τὰ τοιαῦτα, ἢ καὶ ἡμᾶς εἰς τοσοῦτο τῆς ἀνάγκης καθίσασθαι. καὶ ἵνα ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ δεσπότης ἤδη ψυχαὶ, οἱ μὲν ἀγαθός τε καὶ ὁλοκλήρους τοὺς πάλαι ἱερουργοὺς διαγενόμενοι, τῶν κλημάτων τούτων καταμελοῦντες τῶν ἀπὸ τῆς πλεονεξίας, τῶν δώρων δὲ τῶν κρείττονα τοῦ θεοῦ, ὃν πιστεύοντες, τῶν ἀγαθῶν ψυχαὶ τοιούτων, ὑμεῖς δὲ οἱ τὴν μερίδα τοῦ θείου ἱερώμενοι, τῶν πανδημαπόρων τούτων ἀφέμενοι (εἴμι τῆς μεταβολῆς τῶν ἡθῶν) τοῖς παρεστῶσι καὶ τυγχάνουσι παρεστηκόσι ἀγαπητῶς, κακοὶ κακῶς ἀπολυόμενοι, ὧν μὴ ἐκ τῆς ἐμπαθείας τῆσδε σὺν θεῷ πολιτῶν τις ἀναπήξατο. σὺ γεμίσω,

ac eandem tragicè magnificéque narrare dura & acerba tolerãtem, perniciem imprecãtem his qui cõsulẽdo introduxerunt nefaria quædam decreta haud exiguam portionem sacerdotalium exhaustura diuitiarum iam redundantium.

Tibi igitur his de rebus quidẽ graviter expostulãti, illarũ porrò quæ ad vniuersum & commune pertinent explanationem ostentãti cõmemorantíque, suspicio quædam vitiosa profectò molestiam addebat, ô quàm vehemens & conspicua quædam nummorum exactio contra vos instituta est hoc anno, illa quidé redditu ac prouentuũ consecratorum atque exemptionẽ obtinere exigentium, quintam partem subductura vel quotãcunque. Fausta dicito verba ô vir bone, ne contingat hæc incommoda nostræ tempestatis ad tantam redigi necessitatem. Verùm ô liberator & vindex noster ac diuine iam animæ eorum quidem qui purè atque religiosè in ætate superiore sacerdotiorum ceremoniarúmque administratores fuerunt, harum facultatum contemptores [quæ proficiscuntur] ab improba habendi cupiditate, donis pro viribus diuinis certè adhærebant, pulchrè agentes, quæ animas fouẽt conseruántque. vos verò hodie diuinitati sacra faciẽtes, spiritualia ista omittitis: heu morum vicissitudinem: carnalibus & fortunæ inconstantiæ obnoxiis rebus affixi ac dediti esse perseueratis, mali malè perituri, nisi ex hoc animi morbo & commotione diuino auxilio tandem ad mentis sanitatem redeatis. Tu autem,

ὃ in malo fatidice, dignus es nimirum præ hoc ſuſpicandi ſtudio vt ſis verax futura prænuntians, quãtum in te eſt tuoq. cenſu, perquàm abundè quidem ſingulis annis hactenus ſumptus & expenſas ſubminiſtrante. Denique circunciſa extenuatáque tua abundantia, frugaliùs ac temperantiùs in diuinis rebus induſtriam & ſtudium repoſueris, quarum quondam ſuauitate detineri auſpicatus es. vt ergo tibi his rebus quæ ſpectant ad beatitudinem humanam timenti, magis quàm ſynceros nitidóſque ac diuinos ſacerdotes apertè monſtrantibus, minimè totam hanc ſuſpicionem ſim abſterſurus, quanuis his de rebus hîc nullusdum ſermo rumore diuulgatus ſit, quatenus me ſcire par eſt, attamen immodica illa ſuſpectio veſtr a omen certè quoddam debet haud auſpicatum contra vniuerſum ſacerdotium inuehere & attrahere nõ multò poſt, in ampla quidem relaxatione nunc, ſupra alios ordines vita amœna delectabilique fruens. Atque iſta huc vſque ioco dicta ſint: ſubſequentia verò poſt hæc continuò ſeriò dicẽtur, tuę rogationi reſpõſura. Quanquam hæc in aliam epiſtolam prorogaui, quæ huic proxima erit ſimulatque otium iſtud permiſerit. Atqui interea gratias tibi agã propterea quod præoccupaueris morem gerere ac ſubſeruire ex partu recreatæ vxori meæ, tua quidem ſponte iſtud ipſi beneficè condonans. Vale, Diuioni oppido prope aulicum comitatum, Iunij decimo octauo. 1521.

ὦ ὅτι καιρῷ μεμυτικὴ, ἄξιος εἶ δύπου πολλοῦ τὴν φιλυποψίαν ταύτην ἐμπλέσαι χρησμολογῶν, ὡς γε καὶ σὺ καὶ ταῖς προσόδοις, ὑπερεπεχρώντως γε τὰ κατ' ἔτος ἄγει τούτου χορηγησάσας. ἀμέλει πολλὴ μωθίσις τὶς κατὰ σε περιστάσις, θύσαλέσεσι δὴ τοῖς θείοις ἐμφιλοσοφοῦσι, ὧν ἤδη ἐρασθῶσι ὑπῆρξα. ἵνα γοῦν δεδεικότι σοι πολλοῖς τοῖς κατ' ὄλεθον εὖ μὰ Δία φέρειν, μᾶλλον ἢ πολλοῖς καθαροῖς καὶ θείοις τοῖς ἱερᾶς ἀποδεικνύσι, μὴ πάσῃ τὴν σοφίαν ταύτην ἐπομόρξωμαι, εἰ καὶ πολλοὶ παῖδες σὺ θάδε σοφίζεται. θρύλληται λόγος, ὅσα γε καὶ μὲ εἰδέναι, ὅμως μήπω ὃ ἄγαν τοῦτο ὑφορατικὸν ὑμᾶς, κλυδόνα δή τινα μὴ ἐκ ἄμοιρον καὶ ἀπόμπης τῆς ἱερατικοῦ ἐπάξῃ. ἐκ εἰς μακρὰν, ὁ βαθεῖα γε ἑκάστοις πίνω εἶ), πόρρω τῶν δηλουμένων ἠδυπαθούντος. καὶ ταῦτα μέχρι τῶδε τὰ παιγνιώδη. τὰ δὲ ἀπὸ τούτων ἤδη ἀσυδαιμόνως, δήπου, τῇ ἀξιώσει σου ἀπαντήσοντα. ταῦτα μήπω εἰς δηλίου ἐπιστολὴν ἀναβεβλήμεθα, ἣ ταύτῃ ἀκολουθήσει ὁπόταν δὲ ταχίστα ἡ σχολὴ τοῦτ' ἐγχωρῇ. ἀλλὰ μὴν Δία μέσου χάριν σοι ὁμολογήσω δῶρ' ὧν ὑπερετεῖν ἐφῆς τοῖς τεκμήρ τῇ γαμετῇ μου, αὐθαιρέτως σύ γε τοῦτ' αὐτῇ καταχαρισάμενος. ἔῤῥωσο, ὦ

Διβίων πολλὰ πρὸς τὴν αὐλικὴν ἀκολουθίαν, ἐκ τομεσαγλίος εἰδέναι ὅτι δε-

κα. α φ κ α.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Γερμανῷ τῷ Βριξίῳ εὖ πρᾶττειν.

GVLIELMVS BVDÆVS
GERMANO BRIXIO
BENE AGERE.

ΤΑὐτὴς μὲν τῆς ἐπιστολῆς ἡ ἀρχὴ, οἱονεὶ παράρτημά τι καὶ προσθήκη ἔσται σοι τῆς ἐώλου, ὡσπερ ἐνεκύπτοι μοι γράμματι καὶ κατεπείγοντος τοῦ κομιοῦντος αὐτὸ, συμπεράναι σὲ οὐκ ἐδυνήθην κατὰ τὸν ἐμὸν νόμον. ἐκεῖ μὲν γὰρ οὗτος μὲν οὖν αὐτόνομος ἔτυχες, ἀεὶ δὲ ὁ Λάσκαρις φίλος τε σοὶ πάλαι καὶ νεωστὶ ἐπὶ φιλίᾳ ἀπεξενωμένος, ἐνετίθη ἀφίξων, καὶ προσδοκᾶν φησὶ τοὺς νεανίσκους, οὓς ἵνας ἐκεῖσε πέμψας μεταπέμψαιο ἔφθασε νεὸς ἤ παλίαις, διδυσμένον ἐν τούτῳ μὴ ἐπιδημήσειν αὖθις, πρὶν ἢ καταμάθῃ ὅτι ποθοῦσί σε αὐτοῦ πεμφθέντες, διεπροσέξατο σὺ τῇ ῥᾳδίᾳ τῆς ἀνθρωπολογίας τῆς ὑπὸ τὴν συσκιὰν τοῦ γυμνασίου. καὶ μὲν ἐγώ τοι αὐτὸν προσκαρτερήσαν εἶμαι τούτοις ἐνωνούμενα, καὶ ἐκπροθύμως ἤκουσα, προθέως τε καὶ βύγνωμόνως. εἶδα γὰρ ἔγωγε, θεσπεσίως ἐφόσον ἐμφιλοχωρεῖ ἔστι καὶ ἡδύλογος τῷ ποδὶ τῆς εὐπατείδας σὺν διατρίμματι τοῖς ἐκεῖ. ἀλλ᾽ ὧν τε μεταξὺ συνδιατριβόντων ἐκείνων τῷ ὑπὲρ παιδολογίας πεμφθέντων, τῆς βιβλιοθήκης μετὸν αὐτῷ τῆς προσηκούσης, παμπόλλων γε συγγραμμάτων, ὡς λόγος, καὶ ἐξαρέτων γεμούσης. ἐξ ἧς δὴ βίβλους οὐκ οἶδ᾽ ὁπόσας Διοδώρου τοῦ συγγραφέως, αὐτὸς ἀποχαράξας προσηρημένος διδακὼς, ἀρτίπεμπτος ἔδωκε τῷ βασιλῇ,

HVius quidem epistolę primordium, tanquam appendix aliqua & accessio tibi erit hesternæ, quam cùm instaret mihi scribenti, ac stimularet is qui eandem perferre debebat, concludere haud potui ex animi mei sententia. De quo quidem poscebas, Ianus Lascaris amicúsque tibi anteà & nunc ex amicitia migrans, Venetüs degés, iuuenes se ait opperiri, quos illinc cùm misisset accersere præuenit in Italiam, cùm certum sit ei minimè redire inde, donec cognouerit quidnam ab eo missi confecerint in Græcia de virorum delectu, qui[factus est]ob statum & constitutionem gymnasij. Quinetiam equidem ipsum eos præstolantem suspicor leniter atque candido animo perseueraturum, etiamsi intempestiuè venerint. Nosti enim hominem quàm cupidus sit eius regionis, ac gestiat eo quod est apud patritios & ingenuos illic incolentes hospitio. Alioqui interim immorantibus illis qui propter puerorũ delectum missi fuerant, cùm ipsi esset communicatio bibliothecę percelebris, cõpluribus quidẽ voluminibus, vt ferunt, eximiis refertæ. Ex qua certè libros haud scio quot Diodori historici, ipse vt describerentur priùs tradidit, paulò antè eos cùm misisset, regi dono dedit,

de Alexãdri incursionibus, quoddã historiæ negotiũ, vt cõiectura consequi fas est, insigne: necdum enim istud legi. Quamuis huius doni fide dignam esse meam existimationem Lascaris arbitratus, recta ad meum diuersorium illud munus gestantem ire iussisset. Aulicũ porrò viuendi genus quemadmodũ nosti propter quaslibet causas frequẽter obturbatur. At enim, ô admirande, profusè ridens tu quidem hunc sermonem intellexeris. Gymnasia elapsi anni iam tibi cassa irritáque abeunt, de quibus certè fama luculẽta & expectatio excitata est, turbarúmque causa subitò iacuit, & solicitudinibus militaribus omnia nunc morantibus inhibentibúsque. Verùm quid quispiã faceret aduersus res humanas, in quibus profectò fatalis necessitas vltro citróque solet volutare ea quæ à mortalibus commentata excogitatáque fuerant. Quanquam veluti terrestria sunt caduca atque instabilia, quod quidem rectè honestéque astruitur, dignum certè est emolumentum quoddam subinde præconij ac laudationis reportare, etsi perperam eueniat fortunæ petulantia, nimirum querimonia criminéque absolui. Non tamen sanè desperatum mihi esse apparet, neque ex instantibus rebus & vrgentibus, illam summam celsissimámque prouidentiam, penes quam est vniuersitas, etiam melius hæc constituturam. Vale, Diuioni oppido,

τῶν Ἀλεξάνδρου εἰσβολῶν, χρῆμά τι θεῖον, ὡς εἰκάσαι, ἱστορίας. οὐδέ γάρ πω πύτῳ ἐπιτύγχανα. εἰ καὶ πύτου τοῦ δώρου ἀξιόχρεων εἶη τὴν ἐμὴν πίστιν ὁ Λάσκαρις ἡγησάμενος, τὴν δὴ τοῦ καταλύματος ἐμοῦ, ὃν πρὸς κομίσασθαι ἐκέλευσεν ἰέναι. τὰ μὲν τοι τῆς αὐλικῆς διαίτης ὡς ὑπέπτασαν ὑπὸ αἰτιῶν τῶν τυχουσῶν πολλάκις παρηνώχληται. ἀλλ' ἃ γὰρ ὦ δαιμόνιε (ὑπεκλαβὼν σύ γε τοῦτον ἐν λόγοις ὑποπλάβοις δή) τὰ τῶν γυμνασίων τῶν περισσὸν ὅσοι φροῦδα εἴχετο, ὧν δὴ περὶ φήμη λαμπρὰ καὶ πρεσβυτικὴ ἐμπρεπὴς, τῶν τε θορύβων εἵνεκα ἀξαφνίως αἰαπτώσεσι, καὶ σπουδῶν πολεμικῶν πάντα τὰ ἐπιχρόνια. ἀλλὰ ἀ πάσης τῆς τοιᾶσδε πάντα πραγμάτα, ἐφ' ὧν δὴ ὁ χρεὼν ἄνω τε κάτω φιλῇ κυλίδεται τὰ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς εἰθυμηδέντα. καί τι εἰάσατε πὰ ὑπὲρ μάθοι ῥᾳδίατε καὶ ὑπὲρ σφαλῆ, ὃ καὶ δὴ καὶ καλῶς ὑπεκχρημῶσον, δίκαιον δήπου τυγχάνειν ὃν ἆθλόν τι γοῦν ἐκκομίσασθαι, καὶ εἰ ἀπὸ τύχης ἀπολελύσθαι. σύμοιγε δὲ δὴ ἀνέλπιστον εἶναι μοι δοκεῖ, οὐδὲ ἐκ τῶν ἐσαῦτις γε πραγμάτων καὶ ἐγκειμένων, ἐκείνῳ τὸ σύμπαντος κηδεμονίαν οὖσαν, καὶ τοῦτ' ἂν ἥκιστα βέβηκεν, τὴν αὐτάτω πρόνοιαν, ἔρρωσο, ὦ Διδίωνι πόλ-

εἰάτη ὅτι δέκα ἰουνίου μηνὸς, ἣν ἑκατομβαιῶνα φασιν εἶναι. ἔτι ἀπὸ τῆς θεογονίας τοῦ τῶ καὶ εἰκοστῶ τοῦς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

decimo nono Iunij mensis, quem Hecatombæonē aiunt esse. Anno à dei natiuitate primo & vicesimo supra mille & quingentos.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ Ιακώβῳ τῷ Τουσανῷ δι' ἐρεσίην.

GVLIELMVS BVDÆVS IACOBO TVSANO BENE AGERE.

ΑΝελίξαντι μοι ἔτι τὰς ἀποδημίας μοι τῶνδε τῶν φίλων ἐπιστολὰς, τέλος ἤδη μιῶα τῶν ἀποδημιῶν, εἰς τὴς σκιαγωγίας τῆς ἐμῆς σωζομένας, καὶ εἰς χεῖρας ἦλθούσης μιᾶς τῶν σῶν, ἠλθὺς ἐπῆλθεν, εἰς ὅσον ἐγωγ' ἔλαθον ἀφηνιμερίαν ἐξολισθὼν, πολιῶ ἤδη χρόνῳ ἀφαλιπὼν, καὶ οὐκ ἀντιγράψας τῇ δευτέρᾳ αὖτις τῶν ἐπιστολῶν. σὺ γὰρ μοὶ εἶμαι τῶν εἰθύνδε τοιοῦδε τῶν ἀμοιβὼν, εἰ τοῦτο τῶν μεταξὺ χρόνῳ ἡσυχίαν ἄγοντά με καὶ τοῦτο ἀσπάζῃ, ὡς εἰὸν δή που ἀνεκλήτως τε καὶ θύραθεν φασίσως τῶν ἀφελείμματι τοῦτο ἐφησυχάζοντα σε, ἰδιαυτῶν κερδέων ἐργασίαν, καὶ τῶν ἐμῶν ἀχολιῶν τοῦτό γε καὶ τῶν πολυπραγμοσυνῶν ἀπολαύσαι. καὶ μοὶ ἰδιόν δε πάσον εἰ λογισμὸν ἐφιδίως πείθω ἐμαυτὸν, εἰδότα σε εἰς μόνον τῶν ἐπικύφλαν τῶν βίβλοις καὶ ἐμμένειν, ἄκρως φιλόπονον καὶ ἀφαπραγμονῶτα, εἰς δὲ ὀρθάναι ἀφαμῶν τῶν καὶ ἀπτικὴν ἴνα. ἀμφίλαφῆ μὲν οὖν ἀφορμὴν εἶχον εἰκῆ ματός τε οὐ τῶν τυχόντος, καὶ οὐκ ἂν φιλαπόνως ἐγκαλλωδαι

PAulò antè aperienti euoluentíque mihi ab amicis redditas epistolas, tertium iam hunc mensem peregrinanti, in mea sarcina asseruatas, & in manus accedente vna tuarum, subitò in mentem venit, in quantam equidem dilationem imprudenter lapsus sim, prolixo iam tempore interposito, miniméque ex opposito respondens alteri ipsarum epistolarum. Tu autem ni fallor hinc expectans talionem, in hoc intermedio tempore tranquillitatem otiosam & incultam quantum ad istud attinet comiter apprehendis, tanquam liceat nempe inculpatè atque sub excusationis velamine in ista intermissione conquiescenteni te, huiusmodi lucrificare occupationem, & eam quidem haurire ex meis negotiis multiplicibúsque studiis. Quinetiam talem esse tuam considerationem facilè mihi ipsi persuadeo, cùm te cognoscam in studiosè vacando libríque immorando, egregiè strenuum & obdurescentem, ad scribendum autem cessatorem & pigrum. Copiosam verò ansam & occasionem haberem accusationis huius minimè plebeix, haudque litigiosè incusare

apparentis, si vituperare tentarem talem errorem, nempe officium vsqueadeò derelictum. In hanc quoque suspicor commentationē subitò festinarem, nisi querulosum te esse nouissem & in tutando tuas partes vehementem, ex quo tempore propè fuisti philosophari cum his qui sunt à deambulatione palatina, & his adiacere qui leges argutè exponunt & enarrant, in earumque callida interpretatione subdola cauillatione vtuntur. Formido enim equidem ne tu facundiæ vehementia me rapias artificiosa illa oratione soluta vtens, quam à Sophistis hisce aduocatis tu quidem accepisti, deueniens ac erumpens ex studio literario, ô Iupiter & Mercurj, ad disceptandum de sacerdotiis. Quanquam quæso per Deum, si splendidæ quidem defensioni & venustæ incumbere statueris, quidnam dicere valeas vel quid intelligere, quominus ingenti tu quidem inurbanitati sis obnoxius apud eos quidem qui incorruptè iudicant, si in ampla cessatione ac mora degas. Et solam, vt sic dicam, vehementem in studio literario occupationem exercens: non enim profectò litigiosam artem in excusationem attuleris: similia similibus teipsum retulisse defenderis. Apertè enim noxiæ fueris æqualia à nobis exigens, talia quidem modò tractare minimè valentibus, è conuerso porrò affectis, & laboriosè perquirentibus indagantibúsque ea quæ istis ex diametro, vt vulgò fertur, repugnantia sunt.

δόξαντος, εἰ μέμφαιθαι ἐπιχείρησα τοιοῦτον πλημμελήματος, τυτέσι τῷ καθήκοντος οὕτως ἔχειν παλελειμμένου. καὶ δὴ εἰς ταὐτὸν εἶμι τῷ μηδέτιν αὐτὸς ἀμελῶ, εἰ μὴ φιλόδικόν σε ἡγούμενον ἤδη καὶ δικαιολογεῖσθαι δηνὸν, ἐξ οὗ χρόνου τοῖς ἀπὸ περιπάτου τοῦ παλαιτινοῦ συμφιλοσοφῆν προείλου, καὶ πλησιάζειν τοῖς τὰ νόμιμα ἀληθινῶς ἐξηγευμένοις, καὶ περιμυσίᾳ τούτων σοφιζομένοις. δέδια γὰρ ἔγωγε μὴ σὺ καταῤῥηπερθύσης με ἐφ' δεινῷ ἐκεινὴν λογοχαρίᾳ χρώμενος, ὦ Ἰοῦπόμουρ πάντων τυτωνὶ τῶν δικαιολόγων σύ γ' ὅμαθες, ὦ ἐκ τοῦ φιλολογίᾳ, ὦ Ζεῦ καὶ Λόγε, ὅπῃ δ' ἔχει δικάζεσθαι περὶ τῶν ἱερατικῶν περὶ δηλοῖ. καίπερ σοὶ τοῦ θεοῦ, εἰ συμβολόγως ἀπολογία καὶ δύσκολος πρόσωπον προσέχεσθαι διεγωκῶς εἶναι, εἰ δ' εἰπεῖν δύναιο ἢ εἰ σὺ θυμηθεῖσα. τὸ μὴ πολλοῦ σε ἀγανακτεῖν ὅ φιλῶ προσέχεσθαι γε τοῖς ὀρθῶς δικαίζουσιν, εἰ σὺ βαθεῖα χολῇ διαφερόμενος, καὶ μόνῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐργαζόμενος τῷ σπουδαιοκηλ (οὐ γὰρ δὲ τῷ ἀμφισβητητικῷ αὐ προσφαίσαιο) ἴσως ἴσα ἀμείψασθαι σαυτῷ ἀπολογίῳ. προδήλως δ' ἀδικήσῃς ἴσας ἡμᾶς εἰσπραξάμενος, ὅτι νῦν τὰ ἐναντία μὴ μαχεῖσθαι οὐ δυναμένους, ἀντιγραμμένως δὲ ἔχοντας, καὶ πολυπραγμονοῦντας τὰ τοῦτο οὐκ ἀφαμέτρου, φασὶν, ἀντικείμενα.

ἐγὼ μὲν οὖν εἰ καὶ πράγματα πολλὰ ἔχων, καὶ λῃτουργίας λῃτουργῶν ἀνδρὸς, ἀτελείας γε κεκλῆσθαι τῶν εἰλημμένων δίκαιός εἰμι, ὅμως ταύτῃ χρήσασθαι οὕπω ἐνεθυμήθην, οὐδ' ἂν ἐνθυμηθείην γε οὗ ἕνεκα. ὃς δ' ἂν εἰς ἀπορίαν πολλῶν τῶν ἀναγκαίων ἢ λειτελεστῶν τε ἕνεκα τὰ αὐτὰ φέρεσθαι καθήκοι, καὶ πέρρω που λογισθεὶς τῶν τ' ἀνθρώπων τὴν τε ταραγμάτων τῶν ἀναμησθείη με τούτων, συγχωρήσει ὅμως ὀλίγας ὀλίγῃ μοίρᾳ πλείους, καὶ μὲν πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ προσήκοντας, καὶ δὲ πρὸς τοὺς ἔξωθεν τοὺς ἔνδον με καλοῦντας καλουμένους. εἰ δὲ προφάσεις ὁπωσοῦν προφαίζεσθαι βουλόμενος, προέχεσι μὲν δή που καὶ βύλοιτο ἂν καὶ ὃ αἰτιᾶσθαι τὴν πολλῶν, τὴν τοῦ σώματος διαίτης μόνους ἀπαρόλπιστον. εἶτα καὶ εἰ σχολὴν ἐμοὶ προείη, καὶ τὴν ξενοδοχίαν γε εἴκων φιλοσοφίας ἐφέξειν ἐπισφέρῃ ἐξελῶν, καὶ τόπων τῶν ταύτῃ ἐργασίαι σὺ δ' ἐρόμενος πόθεν, ὧν ἡμεῖς τὰ πολλὰ κατενδεεῖς τυγχάνομεν ὄντες σὺ τῇδε τῇ διαίτῃ ἀγνοοῦσα τι καὶ προσδεομένῃ. σὺ δὲ λέγε. ὡς ἄρα ἡ τῶν βιβλίων σοφία, καὶ ἡ πόρρω τῆς ἐμῆς φιλολογίας ἀποδημία, ἀμηχανίαν δ' τι λυπεῖσ' ἐμπεποίηκέ με γε, τῶν πρὸς τὰ μαθήματα καὶ τοὺς λόγους καθηκόντων, καὶ δι' ἃ καὶ πάντων μᾶλλον δὴ ἡμεῖς προπονδεὲς ἐρεπτόμεθα σὺ τῆς μέλισσα.

Ego verò licet negotia multa habens, ac insueta exercens munera, immunitatem quidem assuetorum adipisci dignus sum, nihilominus eadem vti nondum animo concepi, nec mente quidem volui sat intelligis. Qui certè in ingenti penuria rerum frugiferarum aut cõmodarum quidem his qui talia intelligunt constitutus, & procul cùm sim ab hominibus negotiisque ista in meam memoriam reducentibus, permultas nihilominus epistolas tribuo ferendas quacunque oblata occasione, has quidem ad meos domesticos & propinquos, alias verò ad externos hinc & inde me prouocãtes. si autem excusationes quacunque ratione prætendere vellem, promptum & facilè esset vtique & rationi congruens hoc & illud ex multis culpare, quæ assueta sunt hîc degentes detinere. At interim quamuis mihi otium supereſſet, etiam domorum ad excipiẽdos hospites quidem angustiam deinceps allegare liceret, locorúmque hunc laborem admittentium cupiditatẽ, quorum nos sæpenumerò indigẽtes sumus in hoc vitæ genere aberrante atque vagante. Porrò silentio prætermitto, quòd scilicet librorũ defectus, & remota à meo studio literario migratio, obliuionem tandem induxerit sola quidem, ex his quæ conueniunt eruditioni ingenuarúmque artium studiis, tum vel maximè omniũ propemodũ quæ nos dudũ obseruabamus in primis.

Nullus quippe est qui mulierē quā-
dam adamans, huiusque specie &
elegantia superatus, cessauerit huic
incumbere, multúmque diremp-
tus ab ea, & aliò ingenium distra-
hens. Quandoquidem recenti etiā
quispiam amori vel cutæ adhærēs,
non præoccupat fere pristinum
continuò missum facere. Tuæ igi-
tur erant partes, ô bone vir, excita-
re quidem denuo pristinam animi
mei constantiam ac promptitudi-
nem ad ea quæ à vobis illic philo-
sophantibus libenter amplexa ex-
cultáque sunt, vltro excitatam, si
me sub insuetā vitæ rationem de-
cidisse opinabaris: quod profectò
coniicere debebas ex his quæ haud
vicissim scripsisti cùm ex aduerso
non scripsissem ego: suscitare autē
honestissimarum exercitationum
amorem, si tibi apparebat extin-
ctus esse vel intabescere, nunc au-
tem nil tale faciens, conscius es vti-
que expostulationis cuiusdam aut
amicæ incusationis. Atqui tu qui-
dem fortassis in penetralia regres-
sus vehementis laboris & in tui ip-
sius sanè & amicorum contemptū
venisti. Te autem existimo etiam
paulò antè diligentiorem non im-
meritò effectum: sed voluntarium
animi impetum priorem, famam
insuper exacuisse quæ hinc vt com-
perio diuulgata est, quemadmodū
certè rex gymnasium instituere de-
creuit in vrbe, commemorandúm-
que ordinem componere virorum
doctrina pollentium optimas lite-
ras enarraturorum, præterea

οὐδεὶς γοῦν ὅστις γυναικὶ ἅπα
φιλοῖ, καὶ τοῦτης τῆς κάλλους κεκρατη-
μένος, οὐκ ἂν προσέσχον αὐτῇ παύσαιτο,
πολύ τε ἀπιστημένος αὐτῆς, καὶ ἀμύσοι
ποι ὃν νοῦν προσαπώμενος. ἐπεὶ καὶ κα-
νοῦς ἢ ἔρωτος ἢ προσοχῆς ἀνύτοιτό μένος,
οὐ φάτις χρὴ τὴν παλαιοῦ πρᾶγμα χεῖ-
μενα μεθιέμενος. σὺ οὖν ὦ ἔργοι ἀ γαθὲ
ἐπόησας, μὴν πάλιν τὴν ἐμὴν ἀΐψυ-
χίαν τὴν πάλαι, προσὲς τὰ ὑφ' ὑμῶν τῶν
αὖθι φιλοσοφούντων ἠσπασμένα, αὐ-
θαιρέτως ἐγηγερμένην· εἴγε τοῦτό τῆς
ἀνέθισου διαίτης ἀπαπεπαυκέναι ὑπε-
λάμβανες· ὃ δὲ τοιοῦτόν τι ἔμοιγε
ἐξ ὧν οὐ πάλιν ἔγραψας μὴ ἀντιγρά-
ψαντός μου· μάζωπυρῆ δὲ τῶν καλλί-
στων γυμνασμάτων ἔρωτα, εἴσοι ἐδόκει
ἀπεσβεσμένος εἶ ἢ μεμαράνθαι. νῦν
μὲν οὖν δοκῶ τοιοῦτο πεισθῆναι, ὑπαίτιος εἶ δ' ὅτου-
δὲν ὅπη μεμψόμενος τινος ἢ Φιλικῆς ἐγκλή-
σεως. ἀλλὰ μὴν σὺ μὲν ἴσως εἴσω μάλα κεχωρηκὼς τῆς ἀγάν Φιλοπονίας, καὶ
σαυτοῦ δὲ καὶ τῶν φίλων εἰς ἀμέλειαν
κατέσης. οἶμαι δέ σε καὶ νεωστὶ ἀσουδα-
τικώτερον. οὐκ εἰκῆ δὲ μόνον. ἀλλὰ τὴν
αὐθόρμητον ὁρμὴν τὴν πρότερον, ἐν
λόγου προσαχθῆσαι ὃν ἐστιδῆναι, ὡς
πυθόμενος ἀφανῆ φυλλαδίου, ὡς
ἄρα ὁ βασιλεὺς γυμνάσιον ἱστήσασθαι διέγνωκεν ἐν τῇ ἄστει, σύν τε ἄξιόν τε ἀξιομνήστου συνταξαι ἀνδρῶν πεπαιδευμένων τὰ κάλλιστα τῶν γραμμάτων ἐξηγητῶν, ἅμα

δὲ καὶ τῶν ἀκροασομένων τότων νέων, καὶ ἑκατέρᾳ δὴ τῶν γλωττῶν ἐμφιλοπονησόντων. ὡδὲ οὖν ἔσθ' ὅπῃ σοι ἡμεῖς τότου τοῦ πω μεμνημένῳ ἐν τῇ ὅλῃ στολῇ, πιστώσασθαι δὲ ἀκριβωτέρᾳ διωμοκίνημαι, εἰ μὴ ὄπιφανὲς ἔσθ' ὃ φιλοθύμημα ὃ βασίλφονεὶς ὃ μνήμονθμυησόμενον, ὧν ὁποία γε προθυμία καὶ ἀψυχία τότου τοῦ προαιρέματος αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐρμιὼ μὴν ἐπεβάλετο, λόγῳ δὲ μόνον κατῆρξε, διαδὲ καὶ τῷ ἔργῳ ἄλλως τύχῃ ἐπιξελκυλυθὼς καὶ ὄπιδεδαφιλθυμόμος. καὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλῃ τότου τοῦ προσκατεργαῖν πάνυ τι πίστιν τὴν ἐμὴν καὶ τὴν δίκησιν ἔσθ' ὁκοίαν δῆν, ὡς ὑπιχεῖσθαί σοι καὶ τοῖς ἀμφὶ τοῖς μούσας ὅπῃ τῇ παιδείᾳ ταύτῃ ἀναστρεφομένοισι, βιβλιομισθὶ ἐν τοῖς πάνυ τοῖς δόξαν ἐπικίνησομένοις ἀπὸ τῶν λόγων τῶν καλῶν καὶ ἡθικείων ὀνομαζομένων, ὅπῃ τότου τοῦ ἀρχοντος. ὥστε ἄλλως ἀμφιτελέσῃ ἐρρωμένος ὁ σῶμα, καὶ κῦ τοῖ προτοῦ βῦ φερόμενος ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ μὴ ἀνῆσε ἀνθελκόμενος. καὶ γὰρ τοι, τοῖς τῶν βύφυὴς καὶ μνημονικὸς εἶ ἄκρως καὶ ὑπερφυῶς, ἀναγνώσας τε τῶν ἀξιολόγων ἱστοριῶν, καὶ τοῖς σὺν ἕξει ἀπομνημονεύματα ὅτε ἔτυχε ἀφηγημένοις, ἑαυτὸν ἐνδιδόναι ἀσμενίζοντα, προσοῖσί καὶ τοῖ τῶν παλαιῶν τῶν ἐν ἀξιώματι, ἀγαθά τε καὶ ἀφ' ἡμῶν ἄγαν εἰωθότα.

verò adolescentum eosdem auditurorum, & in vtraque professò lingua studium & industriam collocantium. De quo quidem aliud nihil tibi nos istud adhuc in tua epistola memoria tenenti, iure iurando asseuerare magis tutò valeremus, nisi illustrem hanc regiam magnificentiam in futurum euenturam, si eiusmodi quidem animi propẽsione ingeniique magnitudine huius instituti idem rex conatum quidem susceperit, sermone autem duntaxat auspicatus est, tali etiam re & opere ipsemet persecutus fuerit, ac magnificè exhibuerit. Et verò interea insuper obstringere & meam fidem & expectationem non dubitarem, vt polliceri queam tibi aliisque musas ob eruditionem hanc obseruantibus, bonæ existimationis futuros ac benè audituros ante omnia eos qui splendorem sunt adepturi ex humanioribus disciplinis, quæ honestæ & liberales nuncupantur, huius principis tempore. Si certè ipse assiduè perrexerit robustus esse corpore, & vt elapso tempore feliciter vt in exordio cum illo agatur, nec aliò impediatur. Et enim vltra quod scitus ac solers felicísque memoriæ est mirum in modum & eximiè, lectoribúsque memorabilium & classicorum historicorum, & his qui splendida commentaridum fortè euenerit exponunt, seipsum lubentem condonare, præterea etiam scripta priscorum, qui sunt in auctoritate, susipicere atq. cũ obseruãtia colere pro more habet,

idem se auscultandi auidū ac mansuetum præbens eadem explanantibus, cōlque ex omni affectu audit. Summatim verò dicam, naturæ miraculum quoddam egregium hunc esse virum ad omnia laudanda facilè propensum, quæ & in pace, & in bello summo studio obseruantur. Porrò autem tantis virtutibus tanquam fastigium ipsa prouidentia imponens, benignitatémque electam & facilitatem homini omnibus ipsi adiacentibus exploratam ingenerauit, quod certè nobis gratum iucundūmque est potissimum & commemorandum qui scripta Græcorum cognoscimus. Ad tantam enim iam opinionem ac splendorem Græcarum literarum peritia peruenit, multarū & variarum præcedentium de ipsa explicationum causa, vt cuncti nūc propemodum arbitrentur solos ad legitimam & omni laude cumulandam doctrinam processisse eos qui auspicatò eidem studiosè incubuerunt. Atqui huic literarum gloriæ emergenti, ego ipse in senium vergens obuiam procedens, vobis qui in valida floridáque ætate nūc estis, congratulari magis quàm simul ea perfrui mihi videor, quorū vehementia ipsius exercitij, certamen commissura quidem existimatur cum adumbratæ opinionis languido remissóque conatu ac disciplinæ ingloriæ prodigiosæque, & assequi gloriam decorè suscepti studij atque felicis. Salutō subprætectum ex ore tuo

φιλησάς ὅλα ἔχων καὶ ὑπηκόως πρὸς πάντα τοῦτα διεξιόντας, καὶ φύσιν ἐμπαθῆς ἐπαίων. σωζέλων δὲ Φαίδων δή, χρῆμά τι πρεσβεῖον φύσεως τοῦτον εἴη. ὅτι ἀνδρα, εἰς πάντα τὰ ἐπαινετὰ δυσχερῆ ἔπλουτηκότα, τά τε κατ' εἰρήνην, καὶ τὰ ἐν τῷ πολεμεῖν ἀσυνδάτα ὄγκωμα. τοσαῦτας δὲ δὴ ἀρετὰς ὡσαυτρεὶ κολοφῶνα ἡ προνοία ἐπιτιθεῖσα, φιλανθρωπίαν τε ὀξαίρετον καὶ ὑπείκειαν τῷ ἤθει πᾶν, ἐπὶ πᾶσιν δὴ τὴν πλησιάσμασιν αὐτῷ ἐμολογουμένως ἐφύσω, ὃ μάλιστα ἀγαπητὸν ἡμῖν μάλιστα καὶ ἀξιομνημόνευτον, τοῖς τὰ τῆς βιβλίων φροντίσιν εἰς τηλικαύτην γὰρ ἤδη ἐπίδοξιν καὶ δόξαν ἡ τῆς βιβλικῆς λόγων ὑπεισῆλθε θεσίς, ὅτι πολλαῖς καὶ ποικίλαις ταῖς προτέροις περὶ αὐτῆς ἀποφάσεσι, ὥστε πάντας νῦν ἀεδὲν ἡγεῖσθαι μόνοις εἰς γνῶσιν καὶ ἀξιέπαινον παιδείαν προσβεβοηκέναι τοὺς τῷ ἐπιτυχεῖς ἐμφιλοπονήσαντας. ἀλλὰ γὰρ τῶν τῆς γραμμάτων ὑποδοχῆς ἀνατελλούσης, πρὸ πολλοῦ ἀνθ' ὑπερτῶν, ὑμῖν τοῖς σὺν ἡλικίᾳ νεωθοῦσιν ἐπακμαζούσης, σωφρονήσασθαι μᾶλλον ἢ σωφρονιζέσθαι μοι δοκῶ, ὧν ἡ ἀκμὴ τῆς ἐξασκήσεως, σωφρόνως ὑμῖν ἐπίδοξος τῆς τε ψυχοδοχίας τῇ προκοπῇ καὶ παιδεύσεως τῆς προσηκούσης, καρπώσασθαι δὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς κατορθωθείσης φιλοπονίας καὶ εὐτυχοῦς. προσαρρύω ἀπὸ τοῦ στόματος σου

ὃν ἐποδεξικτίων

Ὃν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα τρόπον (ὡς ἔοικεν) ἀπείραμένην τὴν δι' ἐπιστολῶν κοινολογίαν, τὴν διεχόντων τῶν ἑταίρων ὃ βούλομαι καταχρῆσθαι, ὅπως τε τῶν ἄλλων δι' ἐπιμελείας ἔχεσι ἀμφιλέλλουσιν. ἔρρωσο, ἐν Ρωμῃ μηνὶ Ἰανουαρίῳ μιᾶς πέμπτῃ φθίνοντος. οἱ Ἀττικοὶ οἶμαι Γαμηλιῶνα λέγουσιν, ἔτει ἐνεστῶτι ἀπὸ χιλίοστοῦ καὶ πεντακοσιοστοῦ.

elegantem ac bonum hominem, vt constat, fastidientem & auersantem per epistolas collocutionem, quæ distinctorum sentiorumque sodalium amorem coërcet ac retinet, vtque mutua negotia curæ habeant denuntiat. Vale, Romorātij. Ianuarij mensis deficientis quinto. Attici, vt opinor, Gamelionem appellant, anno vicesimo supra mille & quingentos.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Γουλιέλμῳ τῷ Μαίνῳ εὖ πράττειν.

GVLIELMVS BVDÆVS
GVLIELMO MAINO
BENE AGERE.

Δράκωνα τὸν υἱὸν ἤδη ἐκ τῆς νόσου ἀναλαμβάνειν καὶ ἀναλαβόντα ἑαυτὸν, πᾶν μοι τοῦτο εὐαγγέλιον ἐστι, τὸ τοῦ τοῦ ἐμοῦ πίστωμα μαθεῖν, πᾶν δι' ἐξ αὐτοῦ βαίσματος γεγραφότος ἐμοὶ ἰδιοχείρως. ἐπεὶ μοι οὖν τῆς σωτηρίας κατὰ τὸν θεὸν χάριν καὶ τοῖς ἰατροῖς. εἰς δὲ ὃ μὴ τέτακτο τῆς παρόδου κατέχῃ, ἧς τύπτει ἡ φύσις ἀμφοῖν ἡ τυχοῦσα, καὶ παραίρεσις δύσκολος, διὰ γραμμάτων ἐμφανίσαι σοι τὰ παρόντα ἔοικεν, ἐφ' ἧς δὴ ἅτε ἐφάρματος ἀνοσιουμένης ἐμοὶ ἡ τοχοῦσα μίμος ἐν τῇ δεῖ ἀποδημίᾳ ἥδιον καταπύχεται, καὶ ἐπὶ τὰ λαμπόρα γ' αὐτῇ καὶ ἀνδίας γεμούσῃ. καὶ σοῦ τὰ τῆς ἐπαγγελίας μοὶ τῆς σῆς, τὸν ἡμέτερον παρόδιαν ὑπερβασάσης, τῆς δὲ ὑπισχνῆς τῆς ἐχούσης τε καὶ τῆς σοῦ τῆς παρηγυμνίης,

Dracontem filium iam à morbo respirare ac refocillare seipsũ, partim quidé ex te abunde resciui, animum de ipso meum qui explorasti, partum verò, ex ipso se meliusculè habente cùm scripserit ad me propria manu. Sanè quidem pro sanitate ipsius deo sit gratia ac medicis. In subsequentem porrò expectationem hæsitantem me ex illa spe tenet & occupat, cui⁹, istius indoles quædam minimè vulgaris, & constans electio, specimẽ quoddam patefacere in fronte videtur, in qua profectò tanquam in vehiculo quodam mei animi cõfidentia vecta in hac peregrinatione minùs affligitur, quamuis ærumnosa quidem ipsa tristitiaque & acerbitatis plena. Maximéque tua quidem pollicitatione, nostram expectationem ac desiderium confirmante, cùm etiam hæc epistola nouissima atque eandẽ antecedés sit,

tanquam pro fiducia & sponsione industriæ filij, tum verò rei euentum iuxta progressum eius fermè præstet atque recipiat: videatúrque præterea polliceri ipsum dignum fore, vt meæ claritatis hæres fiat spectantis ad eruditionis amorem. Ob quam causam equidem abunde recreatus exhilaratúsque fui, mœrorem certè propellens ex illius morbo collectum. Tu quippe idoneus ac sufficiens defensor fueris huius promissi quidem, si quis alius. Præterea verò ipse quoque Draco per literas suas, denunciat se detrimentum restaurarum temporis incassum contriti. Quacunque ex causa hunc ipsum commonefeceris eorum quæ per epistolá quàm lautissimè mihi largéque, significauit, quorúmque tu ipsius gratia debitor ac sponsor effectus es. Interea verò commendatum sit tibi & omne residuum meæ sobolis copiosæ, ne videar neglexisse hanc etiam partem, tanquam non omnino beneuolè piéque affectus. Vale, in aulæ comitatu, Maij sexto die incipientis.

BVDÆVS MAINO.

IN memoriá reuoco me tibi scripsisse iam tempus opportunum esse, vel breui quidem fore, dum ij qui in literario studio minimè fucato probatóque exercitati sunt & perpoliti, ac specimen dare certè non pigritantes, honore afficiantur & pro merito sorte aliqua vtentur quantum ad regem attinet,

ὡσπερεὶ ῥμομιμήσεις ἐκ γυμνασίας τῆς τῶ παιδὸς φιλοπονίας, καὶ δὲ καὶ ὁ μῦθος μὴ τὴν τοιαύτην μονοειδῆ ἐκ γυμνασίας τι καὶ ῥμαδιεχομένης. ἄμα δὲ καὶ αὐτὸν ἄξιον ὑπάρξειν δοκούσης ἐπισκέψασθαι, τῆς ἐμῆς ὑπαφαιείας κληρονομήσας τῆς κῦ φιλομαθείας. ἐφ' ᾧ δὲ ὑπάρχω ἔγωγε ἐφανδρωθείς, τὴν ἀγυμίαν δὲ ἀποσοβήσας τὴν ἀπὸ νοσήματος αὐτὸ μὴ μνημονεύω. σὺ γὰρ τοιαύτης εἶης ἀρωγὸς, ὑπὲρ οὗ ὁ μῦθος, τούτου τῶ ἐκγυμνάσματος γε. ὅτι δὲ τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ Δράκων ἀφ' γραμμάτων τῶν αὐτὸ, ἐπαγγέλλεται τὴν βλάβην ἀποκατάστασιν τὴν τῶ χρόνου ἀπολωλότος. ὅπως οὖν τῶτο μὴ ῥαμιμήσης αὐτὸν ὧν τε δι' ὑπογολῆς ἐπαφιλοτιμούς μοι καὶ δαψιλῶς ἐπηγγέλαται, ὧν τε σὺν' αὐτὸ ἐπάρχεως πεπίσμα. ἄμα δὲ σπουδάσω σοι καὶ ἄπαν τὸ λοιπὸν τῆς ἐμῆς πολυπαιδίας, ἵνα μὴ ὠλιγωρηκέναι δικῶ καὶ τούτω τῶ μέρους, ὡς μὴ φιλοστόργως πάνυ διακείμενος. Ἐῤῥῶσο, ὦ τῆς αὐλῆς ἀκολουθία, μαΐου ἕκτῃ ἱσταμένου.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ.

ΚΑΙ εἰ ἤδη εἶναι σοι μέμνημαι γεγραφὼς, ἢ δόξαι εἰς μακρὰν ἐπεσθαι, ὅτι οἱ πρὸς τοὺς λόγους ἐξησκημένοι τοὺς γνησίους καὶ δικίμους, καὶ σπουδάσθαι δὲ δόξαι ὀκνοῦντες, μάλα τιμῆς ἀξίωνται καὶ κατ' ἀξίαν προέξαισι τοῦ τὸ βασιλέ,

καὶ τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν ἀξιώσεως. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον τὴν πολυμάθειαν ὁρᾷ, καὶ καλλιλογίαν προτιμᾷ τῆς παχυμεροῦς σοφίας καὶ φαύλης διομιλίας. οὐδὲν προφάσεως σκέψις καὶ μνήμη, ἀναδιπλασιάσῃ σοι τὰς θυμηδίας μηδὲ τῶν περὶ τῶν πιθανῶν λόγων ἀπουδὴν ἀφαιρέτως προτρέπεσθε ὁρμησαμένους. βουλοίμην μέντοι καὶ σὲ ἀγάπησιν ἔχειν ἐμπεπηγυῖαν τοιαύτην ἐν τῇ ψυχῇ Δράκωνος καὶ τῶν ἀλλων μαθητῶν σῶν, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀναπεφύσησαι τὰς ὑπὲρ πολυμαθείας φιλοπονίας, καὶ φιλοτιμήσῃ τοῖς τοῖς ἡλικιώταις μὴ ὑστερεῖν αὐτῶν. ἅμα δὲ τούτων ποιούμενος καὶ ὁ κεκομψευμένος τε καὶ ἀγαπέπλεκται τῷ ἤθους σπουδαιότερον, ὅπου γε τοῦτ' ἔστι καλλώπισμα τῆς θηλείας ἀβροπεποιημένης ἐν μαθήμασι καὶ λόγοις εὐδοκιμοῦσιν. ἡ ἀπαλαιγρὸς δέ τινων σοφία, ὁ γλαφυρὸν καὶ ἀστεῖον τῆς ὁμιλίας ἑαυτῇ μὴ προεκκόψασα μόνον, οὐδὲν ἄλλ' ἢ κενοσοφία φαίη, ἐπεὶ εἰς μέσον προελήλυθεν. ἐμποιοῦσιν ἄλλοις τινὰ σύ γε ἀριμείαν τῷ μόνον τοῖς παισὶν, ὅπως προσαθέλλαι καὶ ἀβρανθῆναι δυνηθῶσιν οἷοι ἐξ οἵων γένωνται, ἵνα ἢ ὅτι μάλιστα σφῶν καὶ ἀπουδὴ ἑαυτὴν αὐχήσας ἐν δῶ σεαυτὸν ἀφυσσόμενον τῇ τύχῃ προσκλυσμὸν, ἵνα δὴ αὖθις ἑαυτῶν καταμαθῶσιν, ὅπως οὐκ ἐξέσται εἰσαῦθις μετὰ μέλη μόνοις ὁ ἡμῖν τὴν μόνον ἐπιμορφῶσαι. ἔρρωσο.

& eos qui in prima sunt dignitate amplitudinéque. Quos profectò admirari venerarique multiiugam doctrinam aspicio, & in dicendo excellentiam pluris facere ac præferre crassæ indisertæque sapientiæ & eloquentia indigenti. Cuius certè rei commentatio & commemoratio, geminare tibi animi tranquillitatem debet quæ est circa iucundarum magnámque auctoritatem obtinentium literarum curam, vltrò anteà incitatam. Quanquam velim & te habitum quendam inserere talem in animo Draconis & aliorum tuorum discipulorum, vt & ipse renouet industriã quæ est in multiplici doctrina, & obnixè conetur apud coætaneos ne inferior sit ipsis. Præterea id facienti etiam vrbanitatem atque comitatẽ morum ediscendum est, quandoquidem istud est honestamentum & decus indolis expolitæ in disciplinis & literis benè audientibus. Inexercitata porrò nonnullorum sapientia, ornatum & festiuitatem doctrinæ sibi ipsi quæ non assumpsit, nihil aliud quàm vana ineptáque sapientia apparet, postquam in medium prodierint. Inducito ergo intelligentiam quandam tu quidem acrem & vehementiam futuri euentus in pueros prout valeãt præcognoscere quales ex quibus erunt, si sua sedulitas & cura seipsam tempestiuè dederit cohærentem fortunæ accessuræ. Si verò contrà seipsos negligunt, quomodo non licebit amplius pœnitentibus delictum emendare. Vale.

GVLIELMVS BVDÆVS
GVLIELMO MAINO
BENE AGERE.

DEcernenti quidem mihi scribere ad te, ô Maïne, meas literas cupientem, quòd verò scribere in præsenti nihil assecuto, facultatémque desideranti, hoc subinde ni fallor pro argumento fuerit, si possim aliquo pacto animo concipere epistolium quoddam aspernabile, duntaxat oratione solutæ constans & dictionum cohærentia, nulla quidem sententia omnino inexistente, cuius consequentiæ ipsius iunctura cõplicatióque erit effigies ac simulachrum. Quanquam ipse circa hanc commentationem inopem & simplicem me gerens & cum difficultate summa excogitantem, inferiorem nempe expectatione tua conscribam epistolam, sententiámque exilem magis necnõ inuolutam quæ habeat, iréque denuntiationem, quàm vt ipsa censeatur tibi desideranti esse sat idonea. Adhæc equidem cùm frequenter rapuissem quamlibet opportunitatem, & ad scribendum supposita nartare supra id quod iustum est solitus: id enim mihi aliquoties facienti conscius sum cõmodè castigare necnon propulsare perquàm abundè seipsam præhentem enarrationem: & elocutionem nunc moderatione indigens sum, neque possum complere iustam magnitudinẽ triualis vaniq. epistolij. Quã certè cõiecturã quispiam fecerit naturæ haud æqua portione procedentis ac disparis.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Γουιλιέλμος Μαινῷ εὖ πράττειν.

ΓΝώτω μὲν ἐμὶ γράφαι σι, ὦ Μαῖνε, τῶ ἐμῶν γραμμάτων γ' ἐφιεμένῳ ἔχοντι, ὅ, τι δὲ γράψαιμι εἰ τῳ̃ πρόσ τι οὐκ ἔσθ' ὅπου τυχόντι, καὶ ἀφορμῆς διοιμόνῳ, τοῦτο γοῦν εἶμαι δύνασθαι ὑποθέσεως εἶναι, εἴ ἔχοιμί πως συνυφάσασθαι ὅπισθόλιόν τι ἀμφέκυκλον, οὐ λογογραφίας μόνον σπουδαστὸς καὶ σπουδαφείας τῆς λέξεως, μηδενὸς γε ἀμφιρρήματος ὄβηλον σύμπαν ἔχοντος, οὗπερ ὅ τῆς σπουδαιότητος αὐτῆς ὕφασμα ἔφαμι πεπιλῆσθαι. ἀλλ' ὅς μέντοι ἀμφὶ τοῦτο τὸ συνθύμημα ἀμηχάνως ἀμφικείμενος καὶ δυσπειθοῦντος, εὐδιεξέσεσθαι δύνασθαι τῆς προσδοκίας τῆς σῆς συγγράψαι τὸν ὅπισθόλιον, τῷ τε γνώμῃ ἐξίστασθαι μᾶλλον καὶ ἀμυδρὰν ἔχουσαν, ἅμα καὶ τῷ ἀπαξιαλίᾳ. ἢ οὔσῃ δοκεῖν αὐτῷ ποδωτῇ (εἰ εἰ) ἱκανὸν καὶ μὴν καὶ ἔγωγε ὁ πολλάκις δραξάμενος τοῦ ἀτυχοῦσης ποτ' ἀφορμῆς, καὶ τὸ ἐπιτηδείως διεξιέναι ἀφαιτέρω τὸ ἐκμοὶ εἰωθὼς (τοῦτο γὰρ ἐμοὶ σύνοιδα εἴ τι ποιουμένῳ δέον κεκάσαι τι καὶ ἀφύξαι τῷ ὑπεραποχρώντως ἑαυτῷ ἐνδιδόσθαι ἔκφρασιν) τῶν τῆς συμμέτρων ἐπιστολῆς εἶμι, οὐδ' εἷός τ' ἐκπληρῶσαι τὸ μεγάλομον μέγεθος τῆς τυχόντος καὶ εἰκαίου ὑπισθολίου. ὁ δὲ τί μηκύνειν ὡς ποιῆτ' ἀδύνατον ὁμαλιζούσης φύσεως.

οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω πεπερασμένων ἔξεις εἰκάσαι σὲ ἐπιστολῆς, ἢ καὶ ὑπόμνημά τι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐπιστόλιον, καὶ σοὶ δοῦλος ἄξιον. ἐρώτησον, καὶ κηδεμονικῶς ἐπίσκεψαι τὰ τῶν παίδων ἐμοὶ ἀποδημοῦντος. σὺ δὲ ἀλλ' ἢ μέρος τι τῆς τῶν ἰουδαίων ἰουνίου.

Cæterùm hunc in modum peractam habebis imaginem quandam epistolæ, vel etiam irritum. ventoque expositum quoddam, vt paucis complectar verbis, epistolium ac nullius pretij. Vale, & accuratè instruito pueros meos [quippe qui peregrinor.] In aula, die tertia nonarum Iuniarum.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ Ὃ ΕΣΤΑΙ.

BVDÆVS MAINO BENE AGERE.

ΤΟ ἀποτύδε μέμψασθαι τὴν μυστικὴν τῶν διαγραμμάτων ὑλαβείαν ἔχειν γράφας καὶ αἰνίγματα δίειμι, ἢ τά γε γράμματα τὰ σὰ κατασημήνασθαι πεφυλαγμένος. ἢ γὰρ ἐπιστολὴ σου αὖθις ἐρέδιος πως καὶ κατημελημένως συμπλακεῖσα, ἐμοὶ ἐπιδίδοται ὑπὸ τὸ δεῖπνον τῷ βασιλέως, ὅτε δὴ ἦν που τὰ εἴδη γεγραμμένα σωφρονεῖν δὲ ἐᾷ δίως δυνήσεσθαι. αὖθις μὲν οὖσα ἀνεπιτήδειος τὴν ἐπιτυχοῦσάν, εἰ πάλιν δύναται σῴζειν τις, ὡς τὰ λοιπὰ δὴ ἐμὲ δεῖ ἀμύητον ἀποφαίνεσθαι εἴτ' ἐγένετο τοιοῦτό τι ὑπὸ τῶν ἐπ' ἐξουσίας ἢ ἑτέρων τινῶν, εἴτε μή. ἐὰν δὲ μὴ γε γενέσθαι πολλὰ ἂν γράμματα ἀνάλλαξαι μᾶλλον, εἰ καὶ φίλος οὗτος ἔστι ἐμοὶ, καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ ἀγαθός. εἰ γὰρ τι ἐξ ἐκείνης ὠφελεῖσθαι ἂν δυνάμην ἀγύμνως πως ἔχων καὶ δυσπιστίως φέρειν τὰ τοῦ πολέμου τὰ νῦν ἐπιλαβόντα ἡμᾶς. σὺ δὲ οὐχ ἥκιστα τὸ τεκμήριον ἔσφαλσαι. ἀμέλει δὲ καὶ τοῦτο καὶ ὃ μήν ἐγὼ εἰμὶ ἐκ τῆς ἀδύτου ἀδυτοτέρου, ἢ τὰ ἐμὰ γοητεύματα τυγχάνει ἐμπεφυκότα.

Deinceps memento de arcanis istus rebus verecundiùs scribere & magis ænigmaticè obscurè que, vel literas quidem tuas obsignare cautè. Tua enim epistola temerè quodammodo & neglectim complicata, mihi exhibita fuit supra cœnam regis, ab homine qui valeret intus facilè scripta intelligere. Ipsa quidem cùm esset apertu facilis cuique obuio, rursúmque ad obsignandũ occludendúmq. prona, ita vt me fugiat qui eam receperim siue euenerit tale quidpiam ab eo qui reddiderat, aut alio quodam, siue non. Quod certè minimè contigisse amplis pecuniis comparasse velim, quamuis ille mihi sit amicus, & alioqui vir probus. Atque adeò ex illa coniunci possem ignauus quodammodo & auspiciis repugnantibus cogitãs de bello nunc nos opprimente: in quo sanè maximè tu coniiciès aberrasti. denique vltra & in futurũ tempus equidè sum hilaris spei particeps, quæ in meo intellectu est ingenita,

quemadmodum cuipiam è meis necessariis literis significaui. Quarum tu literarum exemplar tandem accipiēs, istud certum esse iudicabis. Antequàm tamen istud obtineas, huius spei nihil vetat te vnà cum tuis amicis participem esse, postea mihi hac quidem in re boni causa suadenti cōsentire, magis quàm istis qui nobis vobísque sunt odiosi, vel odiosis quidē & infensis attentiùs auidiúsque aures accommodant. Vale, sisque animo erectus aduersus eos qui formidāda significant. Hæc ad te scribens non ignorabam ciuitatem quandam è nostris subactam & euersam, belli nimirum vastatoris initium. Tertio, Augusti mensis penultima deficientis.

BVDÆVS MAINO
BENE AGERE.

AD tantam quidem discordiā non ita pridem confusionémque nostra consilia repentè cœperunt venire, vt periculum ex improuiso atque inconsultò nobis timorem incutiens, incultos & otiosos propemodum omnes impræsentiarum & præcipites effecerit. nunc certè paulatim tanquam ex temulentia ad sobrietatem regressis nobis, vel etiam ex stupore & inertia nos recipientibus, tumultus quidem ille qui erat in principio, placidus efficitur. confidentia porrò vna cum spe non citra rationem singulis diebus amplificatur. Quāuis permagnum exercitum hostes ἠμῖν, ἢ κὲ ἐξ αἰαθησίας αἰαφερόντων, ὁ θόρυβος μὲν ἐκεῖνος ὁ κατ' ἀρχὰς, καθίσται. θάρσος δὲ σεῖν ἔχει σὺν λόγῳ καθημέραι ἐπιδίδωσιν. εἰ κὲ πάμμεγα θρατὸν οἱ πολέμιοι

BOVDAIOS MAINΩ
ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΕΙΣ τοσοῦτο μὲν ταραχὴς ἔρχεται καὶ ἀπαξίας τὰ ἡμέτερα βουλεύματα ἐξαίφνης ἐφθάκει ἠλυθέναι, ὥστε ὁ δῆμος ἐξ ἀπροσδοκήτου τε καὶ παρηλλαγμένου καταπλῆξαι ἡμᾶς, ἔρρωσέ μεδέν ἄπεμψας ἐς τοὺς παρόντας καὶ ἀβούλοις ἐτύγχανε ἀπειρασμένοις. καὶ μὲν μὴ καὶ μικρὸν ὥσπερεὶ ἐκ μέσης διαπλεόντων

ηὐξῆσθαι δυσφορολογησώτες, δηλοί εἰσιν εἰς τοὺς ὅρους τοὺς ἡμετέρους βιασόμενοι, τήν τε ἡμετέραν καταθραμεῖν μέλλουσι ὅσην οὐδέπω ὡς ἐκπληκτικὸν πατα. καὶ ἐὼ μὴ ὁμόσε χωρήσωμεν αὐτοῖς, τὰ κτήματα ἀγελαίας καὶ χωρία δηώσοντες, οὗ εἰσὶ ὅπη, ὅπη δὲ εἰσβάλωσι. ταῦτα μὲν οὖν σκοπουμένῳ μοι καὶ ἐκ τῆς φαινομένων εἰκάζοντι, ἡ γνώμη ὧδε κἀκεῖσε ἔχει· ὅτε ἀθεμιτώταται, δύσελκόντων δηθεν τῶν μέλλων ἐπὶ μέλλοις ἀβαλυσμοῖς καὶ ἐὼ δὲ τύχη αὐτίαν. ἡμῖν δὲ τοῖς ἐν ἄστει ἀφορισταμένοις τε μέλλω καὶ τὰ τῆς φήμης εἰς ὃ δηὐτὸ τε ἐγκαταλαμβάνει φιλεωτὶ, πολυθρύλλητον οἷμαι θέαμα τὰ ὦτα νῦν ἀποπίμπλησι, θεμιφόβους ἴσως ἐκ ὀλίγοις ἀποφαίνον, αἰνικίους γ' ἐκ τοῦ παρόντος τῶν τοιούτων, ὡς εἰρήνη σωφρόνως. ἀλλὰ γὰρ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως ἀπειλητικόν τι καὶ δηὐτὸν ἐμφανιζούσης ἡμῖν δεκτύσης, μὴ ὧν πέρα που φύσικαιος καὶ ἐκ μέτρου ἔφημαι μετὰ θρύφης, ὑπὸν οἷ ὅμως ὁ μὴν ἀληθὴς μίσος παρεδοκεῖ καὶ δύψυχος σώζει βιοτεία τῇ παρουσίᾳ. τί γὰρ ὃ κωλύον ἔσῃ δυσπίδους ἀφαιρεῖσθαι, τῇ τύχῃ δηπου πεποιθότας τοῦ ἔθνους ἡμετέρου, ὃ δὴ τοῦ σωτῆρος ἐπώνυμον τοῦ δωδεκάτου ἡλίου, καὶ δὴ συμμένειν μηδὲ τῇ τύπῳ παναλίῳ τελετῇ καὶ σωτηρίᾳ.

nostri virorum delectu habeantes, perspicui sunt in terminos ac limites nostros cùm affectu irruere, nostrámque prouinciam incursionibus vastare illico per quàm horridè. Ac nisi simul obuiam eamus ipsis, ea quæ sunt in villis ac prædiis populaturi sunt, sat scio, quacunque ex parte[nos] adoriantur. Ista sanè quidem tanquam ex aliqua specula prospicienti mihi & ex his quæ conspicua sunt coniectanti, animus huc & illuc aliquando distrahitur, rettahentibus vt pote eundem aliis vltra alias cogitationibus pro causa quam fortitus fuerit. Nobis verò in vrbe degentibus & linguaci alioqui & rumorem in id quod est magis formidandum interpretari consuescente, diuulgatum suspicor negotium aures nunc implet, attonitos forsan non paucos exprimens, ignaros quidé prius talium, veluti cum pace enutritos. At enim etiam his sic se habentibus, & instante conditione, quæ censetur minis scatens ac quidpiam difficile ostendere nobis, propterea quòd vltra id quod sufficit & præter modum in luxu lasciuiáque vitam traducere præoccupauimus, nihil prohibet tamen rerum euentum compositè constantérque præfagire cum pietate quidem congruente. Quid enim impediet bona spe nos animari, nimirum nostræ nationis sorte fretos, quæ sanè seruatoris humani generis nomen referens, & profectò consistere debet cum huius sanctissimo sacrificio simúlque permanere.

Iam verò tibi nihilominus curæ sit cūstituto incœptóque studio operā dare, quósque tu creditos & commissos habes discipulos eosdem & in conuenienti studioso labore cohibere, & ætati cuiusque eorum quadrante. Vale, in Heduorum ciuitate, Augusti mensis nono die incipientis.

BVDÆVS MAINO
BENE AGERE.

INtelligere haud valui quid tandem est cur mœrore perfusa cōiux mea aut anxia, cibum respuere cœpit nunc, ac nescio quot iam dies ab alimento se abstinere. nisi vt mulierem decet simplicitérque mihi metuat, inter tantos talésque viros, & cum ipso quidem rege in hostium regione versante. Ego autem in hac ærumna perstans ac perseuerās, exulto quidem gloriórq. veluti mollitie domestica iam præstantior ac superior, neenon sociatus cum illis qui & sub dio viuere consueuere & afflictari. Timeo tamen interim, & requiro pacem atque securitatem. Quanquam non rursum tantum mihi formidandum esse puto ab aduersariis, quantum à tempore statú que eius atque regionis, grauis iam cùm sit ac toleratu difficilis, maximéque in hoc tractu ligno caréte, & in pagis mediocri impensa quidem extructis, casis verò malè exornatis. Istis porrò adiecerim, etiam turbidè profugientibus exercitum

Οὐ γὰρ δὴ ὅτι μὴ θέμις οὐδὲ ἦν ἦεν ἔγωγ' ἐπιστήσας τοσοῦδε ἔχεσθαι, οἷς τε σὺ ὅτι τὰ πρῶτα μαθηταῖς πύπτεις ἐν τῇ μεγαλοψυχίᾳ τε φιλοπονίᾳ κατέχῃ, καὶ ἡλικίᾳ τῆς σύνεστι ἑκάστου ἀναλογούσῃ. ἔρρωσο, ἐν τῇ τῶν ἐδύων πόλει, Αὐγούστου μηνὸς ἐν ἀτῇ ἱσταμένου.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ
εὖ πράττειν.

Συνίημι οὐκ ἠδυνήθην ὅτι ποτ' ἔστιν ἐφ' ᾧ μέλλουσα ἡ σεμνοπροσώπου μου ἡ φερωνύζουσα, μὴ ὀρεκτέον ἔφη νῦν, καὶ ὁπόσας δὴ ἡμέρας ἀποσιτεῖν. εἰ μὴ γυναικὸς πρεπῶς καὶ βύπτως ἀεὶ ἐμοὶ τυγχάνῃ δεδοικυῖα, ἐν τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι, καὶ μετ' αὐτοῦ γε τοῦ βασιλέως ἐν τῇ τῶν πολεμίων ἀναστρεφομένῳ. ἐγὼ δὲ ἐν τούτῳ τῇ γαλαπωσίᾳ πεσκαρτεράω, χαίρω μὲν καὶ γανυσθμαι, ὡς ἡδυπαθείας ἤδη κρείττων τῆς οἰκουρικῆς, καὶ συνεξεπαζόμενος τοῖς τε γυμνυλῆς εἰωθόσι καὶ κακοπαθεῖν. δεδίζει δ' ὅμως ἐνίοτε, καὶ ποθῶ τὰ κατ' εἰρήνην τε καὶ ἡσυχίαν. οὐ μόνοι αὖ τοσοῦτοι ἐμοὶ φεύγοντες ἐξ ἠγέμονος ἀπὸ τῆς ὑπεναντίων, ὅσον ἀπὸ τῆς ὥρας καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ χρόνου τε καὶ τῆς χώρας δυσπαθῆς ἤδη οὔσης καὶ δυσμενεκλυσ, καὶ τοῦτο ἐν ἀξύλῳ τοῦτῃ χώρᾳ, καὶ κώμαις βύπελος μὲν ἠγεδομημέναις, οἰκίαις δὲ φαύλως καὶ πεσκευασμέναις. πεσεθείην δ' ἂν τούτοις, καὶ δορυσσωδῶς πεσφυγόντων τὸ στρατοῦ

τοῦ

τῶ ἡμιτέρων αὐθίκων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἥν τε ὑπηχεῖαν καὶ τὴν ἀγρέικαν, πάντα σωεσκθυασμένοι γὰρ ἔπιπλα καὶ ἀπασθμὶ πλὴν κατασκιὰ· ὥστε ἡμᾶς φυγόντων αὐτῶν ὁπλίτας τε καὶ ἀνόπλους καθὰ πόδας ἀκολυθοῦσας, οὐδὲν ἧσσον ἡ σκυδαλμοὶ τε καὶ συρφετὸν θύεσθαι, καὶ νεαλὴς τῆς φυγῆς αὐτῶν ἴχνη. Ἀλλὰ γὰρ ὅμως ἔχθες ἐντὸς τῆς πέμπτης ὑπὲ δέκα ὑπεληλυθότων μηνῶν μινῶς, ἐπέμενξεν ἡμᾶς εἶναδε, καὶ οὐ πόρρω τῦ ἄστεος πλὴν αὐλικὴν θεραπείαν μὴ τῦ βασιλέως ἔσεσθαι. οὐ δῶν δίκαιείας τυχὼν, ὁ δέοντι πρηγόρησον πλὴν ἀθυμίαν τῆς ἀνθρώπου, καὶ θυμίαν ἐμπείσῃσι αὐτῇ πρὸς ἐμοῦ ὡς ἄδολον ἀγαθὸς. τευφερὸν γὰρ δὴ ὧν καὶ δηλίας ὑπὸ δύσιν μὴ θαρσῆσαι πλὴν εἰσολῶν, ἡγεμόνα Φερσικὸν τῦ βασιλέως, τῦ κατατθαρρηκότος τε τὴν πολεμίων, καὶ τὸς καταπονησάσης δὴ ἐς μεγάκους ὁδοιπορείας καταπεφρικότος. ζῶντα πρὸ τῆς δίλης τῆς ἑώας ἔγραφα. ἔρρωσο, καὶ προσαγόρευε ἐν Δερίκωνα καὶ ἐς ἀδελφοὺς αὐτῦ. ἐν γραπτέδῳ ὀδόῃ καὶ δεκάτῃ ὀκλωδείου μινός.

nostrum vernaculas ædes incolentibus, vt paucis absoluam & indigenis & rusticis, ac omnem supellectilé conuasantibus, rémque omnem familiarem. vt nos è vestigio eos sequendo in fugam se conuertentes armatos necnon inermes & imbelles, nihil aliud quàm quisquilias atque populi colluuiem inueniremus, & noua fugæ ipsorum vestigia. At enim nihilominus spes est intra quintum diem supra decem insequentis mensis, nos domum rediturosesse, nec procul ab vrbe aulicum comitatum cum rege fore. Quocirca tu opportunitatem assecutus, tempestiuè mitigato anxietatem mulieris, & securitatem eidem infere de me tanquam securo. Mollis enim ac delicata res esset & timiditati obnoxia minimè audenti animo sustinere expeditionem, duce Francisco rege, & animoso contra hostes, & contemptore itineris quod opprimit molles ac effœminatos. Hæc ante crepusculum matutinum scripsi. Vale, & salutato Draconem fratrémque ipsius. In castris, octauo & decimo die Octobris mensis.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ
Ὁ ΘΕΟΦΙΛΗ.

BVDÆVS MAINO
BENE AGERE

SVspicor quidem illic diuulgata esse verbosè ea quæ [dicuntur] de recenti hostium impetu, licet non processerit strenuitas illa, quæ ab ipsis prius insoléter exaltata fuit.

ΟΙμαι μὲν αὖθι ὀλιγοφημίαθαι πολυλόγως τὰ ἐκεῖ τῆς ἐσοδγύου τῆν πολεμίων ἐφόδου, καίτοι ὑ πόρρω τοσοβεβηκυίας τῆς ἀληθείας ἐκείνης, τῆς ὑπ' αὐτῶν ὅ τοσῶτον μεγαληγορηθείσης.

Te porrò prudéter cohibere oportet ac reprimere aures & linguam, quousque perdidiceris certiùs veritatem à nobis vel ab alio quodā ex his qui adfuerunt. Et enim nos ré obseruātes quiescebamus, veluti annumerati cum his qui in præsidio sunt dispositi. Sanè quidem caput & summa quodammodo sic se habet, quatenus quidem me scire par est & qui attentè certior factus sim, & huc sanè & illuc oculis lustraui intra exercitum, in procinctu strenuè tunc consistentem, ea lege vt obuiam iret hostiū impetui expectato, vtque procedentes ipsos viriliter ex aduerso inuaderet. Hostes quippe dignoscentes nostrum exercitum præoccupare in circuitu Scaldis fluminis, in quo pridie rex suo exercitui præcurrens subitarium & extemporalem pontē nauigia copulans fecerat, lateréque sperantes in densa quadam nebula (erat enim ipsa tertium illum diem perseuerans) viriliter superuenerāt, ex Valentianorū ciuitate prodeuntes. Quum primùm igitur explorators nostri negotiū denuntiarunt, & ad arma, vt mos est, proclamatum est, tunc rex circa castrametationem cùm esset, haud amplius exercitus apparatu iacente, denuo in equum saltu ascendēs, bellicosissimum exercitus equitatum atque peditatum repentè transmittens (necdum enim extrema acies & cauda exercitus accesserat)

σέ δ' οὐ μεχρίτου ἐπέχειν χρὴ καὶ σιγᾶν καὶ μηδὲν ἄλλο τι ἀκούειν ἢ τὰ γλωττήσαι, ἕως ἂν καταμάθῃς πιστότερον παλαιὸς ὑφ' ἡμῶν, ἢ ἄλλου του τῶν παρόντων. ἡμεῖς γὰρ τὸ μὲν πρᾶγμα θεώμενοι ἡσυχίαν ἤγομεν, ὥσπερ εἰ σωζεσταζόμενοι τοῖς ὑπεταγμένοις εἰς ἐφεδρείαν. ὅ μὲν οὖν κεφάλαιον οὕτω πως ἔχει, ὅσα γε κἀμὲ εἰδέναι τὸν τε ἀκριβῶς πυθόμενον, καὶ τῇδε δι' ἀκοῆς παρεῖναι τὰ πρὸς τοῦ παράπαν, εἰ προβολὴν ποιεῖσθαι τῶν ἐναντίων ἔμελλον, ἐφ' ᾧ τε ἐμὸς χωρὶς τῆς τοῦ πολέμου ἐφορμῆσαι προσδοκωμένης, καὶ προβεβοηκόσιν αὐτοῖς ῥωμαλέως αἰτεξορμᾶσθαι. οἱ γοῦν πολέμιοι διεγνωκότες τοῦ παντὸς ἡμῶν προκαταλαμβάνειν εἰς τὴν πέριξ τοῦ Σκάλδου ποταμοῦ, ἐφ' οὗ τὴν προτεραίαν ὁ βασιλεὺς τὸ ἴδιον στρατὸν προεφρούρει, αὐγοειδοῦς γέφυραν πλοιάρια συζυγίας ἐπεποίητο, λήσεσθαί τε ὑπίζοντες εἰς βαθείᾳ τῇ ὁμίχλῃ (ἔτυχε γὰρ αὕτη περίπλεως ἐκείνου τοῦ ἡμέρας ἀφ' ἑσπέρου οὖσα) ἐξίππους ἐπῆεσαν, τῶν ἁλοντιανῶν πόλεως ἐξιόντες. ὡς οὖν ταῦτα οἱ ἡμέτεροι σκοποὶ τὸ πρᾶγμα ἐξήγγελον, ἐς ὑπερόπλα, ὡς ἔδος, αἰεβοήθη, ὁ βασιλεὺς ὅτ' ἀμφὶ τοῦ καταβῆναι ἦν, ἐπὶ τῆς ἐπποσυνῆς καταχεῖ μάχης, πάλιν ἐφ' ἵππου ἀναλλόμενος, ὃ μαχιμώτατον τῶν στρατοῦ ἱππικόν τε καὶ πεζὸν ἐπαρθεὶς ἀφαιρεῖσθαι, (οὐ γὰρ πω ὅπλοθεν πᾶν καὶ ἡ οὐραγία ξυνῆν)

πάρα μὴ τῆς στρατοπεδείας τοσαύτης οὔσης, πρὶν τοὺς πολεμίους εἰς ὄψιν ἔλθειν. ἔδοξεν δέ, ὁ μὴ ἔτυχε καιρὸς πρὸς τοῦτο τῆς διατάξεως τῶν ὅλων καὶ συμμαχιῶν ἀναπτύξαι τε καὶ συντάξαι. τοιαῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ ἀνὴρ θεία τινὶ τύχῃ καταπεφευγὼς, ἅτε ἐκ πόρου δεινοῦ ἀμφὶς εἰς φανερὸν κατέστησεν. ἐφ' οἷς καταπλαγέντες οἱ σύμπαντες, καὶ πολὺ ἰδόντες ὃ προσεδόκουν, φυγομαχεῖν μὲν αὐτοῖς ἔγνωσαν. ἦσαν δὲ οἱ ἀριθμοὶ, ὥστε ἰδόντας εἰκάσαι, μύριοί που καὶ πεντακισχίλιοι, ὧν δὴ οἱ ἱππικοὶ τετρακισχίλιοι, τῶν ἡμετέρων ἀριθμοῦ ἡμιολίου ὄντες, ἢ καὶ ὀλίγῳ πλείονος. ἔνιοι δὲ καὶ πλείους γενέσθαι φασίν. ἀφισάμενοι δὲ μάχης, δολερῶς τε καὶ πεπαγμένως, ὡς γ' ἔμπειροι τῶν τακτικῶν ὄντες, ἐξέστησαν τῆς χώρας. πλὴν γάρ τι ἵππων ἑαυτῶν τῷ πεζοῦ προεστῶτες, ὡς προσῆκεν δὴ συρράγησόμενοί τε καὶ πλὴν μάχῃ συνάψουσιν, ἐξεπάτησαν ἡμᾶς, αὖθις δὴ τῷ πεζῷ ἀφορμὴν ὁμοίαν τοσούτῳ καὶ ὁλίγῳ προσχόντες τοῦ ὑπεξίστασθαι ὀπίσω, λαθραίοισι δή τισι τοῖς ἡμετέροις πρὸς τὴν συμβολὴν ὑπεπεῖς ἑαυτοὺς ὑφῆκεν μύσοις, καὶ ὅσονοὖν ἔπω ἐμύσοις. ἀσθενὲς γὰρ μὴν τὸ προσῆκον ἐχόμενον τῶν ἡμετέρων. ὅτε ἔπι τὸ ἐφικτὸν ἦσαν οἱ φυγόντες τοῖς πεζοῖς ἡμετέροις. τοῦτον μὲν δὴ ὄλεθρον, ἔφη ὁ πλάσας

procul quidé ab angustia locorum deduxisset ipsos, antequā hostes in lucem & aspectum venirent. Accedentibus porrò, is quidem assecutus est opportunitatem in spacioso campo ad cohortium & vexillorum explicationem atque compositionem. Interim certè etiam aër diuina quadam sorte illustratus & illucescens, ex vtraque parte copias in apertum reuocauit. Propter quæ in stuporem adducti hostes, & rem valde inopinatam & admirabilem cernentes, certamen fuga detrectare quidem ipsi statuerunt. Erāt autem numero, prout qui viderant, coniiciebāt, quindecim milia, quorum certè equitatus tria milia erāt, nostrorū numerus sesquiplex cùm esset, vel etiam paulo amplior. Quidam porrò plures etiam fuisse prædicant. Abstinentes autem à conflictu, dolosè atque ordine, prout gnari erant scientiæ militaris secessêrunt è statione. Etenim equitatum suo peditatui obicem opponentes, tanquam in præsentia sanè erupturum atque pugna congressurum, defraudarunt nos, ipsi profectò peditatui ansam interim & opportunitatem suggerentes clam se subducendi à tergo, in occulto sunt & latitādo fugiunt vtique nostros ad pugnam instructos, seipsos venditantes, & mox festinantes. Comperire autem rem incipientibus nostris, non amplius ex eo qui posset attingi[loco]à peditibus nostris fugientes erant. hoc itaque facto, fiduciam habeo maximā partē

belli expugnando completam, quãtum quidem ad hunc annum. Nam quæ temporis cõditio in perfrigido tractu, minimè permittit regem quamuis auidè affectantem longiùs introducere exercitũ. Resciui autem ego ab his qui tunc tẽporis propiores erant, Franciscum ipsum regem instructum exercitũ tunc lustrantem & componentem, opus atque decens munus præstitisse excellentis cuiusdam verè & officiosi imperatoris: specimẽque præbuisse sui ipsius ingenij, apud milites videlicet concinnè ornatéque locutum: ipse enim tunc cohortatione vsus est in acie ordinata apud milites armatos vt vterentur occasione vlciscendi insectandique aduersarios antè lacessentes, claritatémque gentis nostræ ludibrio afficientes improbè ac scurriliter, tum etiam contumeliosè proculcantes regiam amplitudinem. Deinceps verò istud dicenti adfuisse aiunt ipsi animi fiducia quandam mirum in modum, ac veluti non ad tantum conflictum, verùm ad ludicram & iocularem quandã incursionem aut publicam celebritatem iter tenenti. Nos porrò ipsum cognoscimus periculi adeundi cupidiorem esse in cunctis præclarorum & insignium virorũ institutis, quàm pro regia auctoritate, omniumque virorum quos vnquam vidimus, rerum formidandarum strenuè quidem & ingenuè vehementissimum cõtemptorem: tum verò multifariam etiam ob tinentẽ eloquẽtiæ vim & facultatẽ,

καταπτοεμεῖσθαι τῶ πολέμω, ὥγε κῦ τόνδε ὃν εἰσαυτόν. ἡ γὰρ τῆς ὥρας καταῤῥασις ἐν δυσχειμέρῳ χώρᾳ, οὐκ ἐᾷ ὃν βασιλέα καὶ ἂν ἄγαν ἐφιέμενον πορρωτέρω ὑπάγειν. ὃ γράψιμα. ἤκουσα δὲ ἐγὼ τῶν ὕστερον παρόντων ὄντων, φράζοντος αὐτὸν ὃν βασιλέα τοῖς παρατάξασι ὅτι ἐφοδοῦντα καὶ καθιστάντα, ἔργον τε καὶ καλὸν εἴη ὑπὸ τελέσαι ἐξέχοντός τινος ὡς ἀγαθοῦ καὶ δεξιοῦ στρατηγοῦ, ἐπιδείγματά τε παρέχεσθαι τῆς αὐθαδείας, τοῖς γραπτάζας δῆθεν καλλιστεύουσι. αὐτὸν γὰρ ὅτι τυχὸν τοῖς ὑπὸ παρατάξει ὑπλίταις παρακαλοῦντα τῇ ἀφορμῇ χρῆσθαι τῷ περιδεικνύσθαι ἀμείνοσι, πρὸς τε ἐπαίνοις, πρὸς τε ὕβρεσι τῶν ἡμῶν περιπλακίσμασι βωμολόχοις, καὶ δι' ἐφυβρίστου καταπατήσεως ἄξίωμα ὃ βασιλικὸν. μεταξὺ δὲ τοῦτο λέγοντι σὺν πεῖσαι φασὶ αὐτῷ παράγημα τί φαυμαστὸν ἡλίκον, καὶ οἷ σὺν ὅτι τηλικοῦτον. ἀγῶνα, ἀλλ' ὅτι παιγνιώδη τινὰ καταδρομὴν ἡ πομπήν ἰέναι. ἡμεῖς μὲν τοι αὐτοὶ ἴσμεν φιλοκινδυνότερον ἐόν ὃν ἐπὶ πᾶσι τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπιτηδεύμασιν, ἡ κῦ τῶν μείρακα τῶν βασιλικὴν, καὶ πολλῶν ὧν ἐωράκαμεν ἀνδρῶν πώποτε, τῶν δεινῶν εὐκαταφρόνητον γε καὶ εὐψυχίας καταφρονητικώτατον· ἅμα δὲ καὶ πομπικὸν ἔχοντα τῆς εὐφραδείας δύναμιν,

ἐφόσον γε δὴ ἀδύνατα ἡ Δημάλεξις ἰδιωτικὴ. καὶ σοὶ δῆλον ὅστις ὅστις οὖν εἶ, ὅτι, τῶν γε γνωσικῶν ἀνδρῶν καὶ δοκιμαστικῶν, τοῦτο οὐδαμοῦ τοῦ μύθου πολλάκις ἀκροασάμενος, καὶ τῆς ἡμετέρας γλώττης ἰκμάδος αὖθις σωθείς, οὐκ ἂν φαίη οὕτω τυχὼν τε καὶ ἐξαρέτως αὖθις πρός τε τὴν ῥητορικὴν πεφυκέναι, καὶ πρὸς πᾶσαν δὴ παιδίαν ἡδύτερον καὶ καλλίω. ἔρρωσο, ὀκτωκαιδεκάτου μηνὸς ἑβδόμῃ φθίνοντος.

quoad certè admittit sermonis forma vulgaris. Ac nullus est, certum habeo, peritorum quidem virorũ & iudicio pollentium, qui audiuerit crebrò hunc seriò locutum, nostrámque linguam affatim ipse intelligens, non fateatur fortunatè atque eximiè ipsum & ad dicendi doctrinam natura comparatum esse, & ad omnem profectò disciplinam ingenuam & bonam. Vale, Octobris mensis septimo die deficientis.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

BVDÆVS MAINO BENE AGERE.

ΕΥαγγέλια μὲν τῆς εὐτοκίας ἄσμενος ἐπῃσθόμην. τῆς δὲ θήλεος παιδίου ἡδέως, πῶς ἂν οὐ χαίροιμι σύ γε καὶ εὐαγγελία αὐτοῦ ἐπὶ τοῖς πιστοῖς ἔτεκες αὐτικρὺς εἰσαγγέλλουσα εὐφημεῖν ὡς εἴθα καλλύσεσιν οἱ πατέρες, δυσχεραίνειν εἰωθότες, ἢ ἀφ' ἡδονῆς ἀγγέλου εἰσαγγέλλειν. ὅμως μέντοι καὶ τοῦτο αὐτὸ ἔτεκες εὐμοιρότερόν μοι εὐαγγελία, ὥσπερ εἰ ἡδείας μοι θηλυτικίας ἠμοιβής. σοὶ γὰρ τῶν εὐγονωμονῆσαί με χρεὼν τῆς τεκνίας οὐ ἐχούσης, καὶ τέρψαι δὲ ὁποτεροῦν ἤθελε τοῦ θεοῦ κεχαρισμένα, ἐπὶ καὶ εὐτυχῶς ἔχοι ἔτεκε ἀχεῖ τὸ δὲ εἴτις καὶ ἄρρος, τῷ τὴν παιδογονίαν, ὁ τῶν γ' ὀκτὼ ἀρρένων παίδων πατήρ, ἰὼς ἀπὸ ἡμισείας μόνου ὑπὸ ὀμφαλοτομίας ἠμῶν τημέρης.

Gratæ lætáque nuncia quidem facilis partus libęs agnouerim: sed genituræ puſillæ paruulæque fœminæ, qua ratione iure tu quidē fausti nuncij munera exigeres? quādoquidem tales fœturas ex professo serióque annunciantes benè ominari quemadmodum nosti iubent genitores, indignè ferre soliti, vel sine vllo risu excipere nuncium. Nihilominus certè etiam huius ipsius fœturæ ex pacto promitto grati nuncij præmia, quasi verò suauis mihi obtigerit fœminea generatio. Nam vltra quod mefas est candidum & fortunatum præbere, puerpera prosperā valetudine fruente, & adamare porrò vtrumlibet sexum à deo beneficè collatum, adhuc etiam feliciter affectus fui equidem hucusque si etiā alius, quoad filiorum propagationem, octo quidem masculorū puerorū pater, vno extincto solo propter vitiatā vmbilici amputationē.

Quam ob causam supra modum beneuolo sum propensus animo erga filiolas. Quarum profectò iuniorem quidem egregiè venustam & eleganti forma præditam, vice iucundissimæ cuiusdam auditionis habeo & spectaculi dimidiatis ego ipse reliquis filiis eandem præferēs, alteram porrò decēnio inferiorem haud vellem filium esse etiam scitum & industriū. vsque adeò mulierosus ego instinctu naturali sum. Vale.

ἐφ' ᾧπερ φιλοτέκνως λίαν ἔχω πρὸς τὰ θυγάτρια. ὧν δὴ ὅτι μὲν ὑπόφωνός τε καὶ γλαφυρὸν, ὀλίγου δεῖν ἡδίστου τινὸς ἀκροάματος ἔχω καὶ θεάματος τῶν ἡμίσεων αὖθ' ὁσημέραι παίδων τὸν τοιοῦτον, ὅτι δ' ἕτερον δεκέτει ἔλαττον, οὐκ ἂν βουλοίμην ἐγώ εἶναι καλὸν καὶ εὐφυῆ. ὅπως φιλογύνης ἐγὼ τὴν φύσιν εἰμί. ἔρρωσο.

BVDÆVS MAINO SENI AGERE.

LAudo formam, quam obtinere commemoras in instituendo liberos discipulos tuos. Et enim interpretari Ciceronis sermonem in vulgarem linguam & quæ inuersa fuerunt, interim in Latinè loquentem restituere, prout valeant à se ipsis & suo marte accuratè componere, istud profectò singulare ipsis ac idoneum exhibuerit studium. Et præterea ad præstantissimorum scriptorum æmulationem quæ adæquanda conferēdáque deinceps sit, istud ipsum maximè viam patefaciet ipsis, ac præparabit, tum verò facundiæ ab initio fundamenta iaciet, ad exemplum experientibus vicissim & sua ipsorum [scripta] & Ciceronis. Pergens itaque istud facere, comprobantes nos habebis. De hostibus porrò domum vt suspicor ex animo reuertentibus, vel

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ ΩΣ ΓΕΡΟΝΤΙ.

ΑΠοδέχομαί σου τὸν τρόπον, ὃν ἔχων φὴς ἐν ταῖς παιδεύσεσι τοὺς μαθητάς σου παίδας. τὸ γὰρ μεταφέρειν τὸν τοῦ Κικέρωνος λόγον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν γλῶτταν, καὶ τὰ μεταβληθέντα εἰς ταύτην, αὐτὸ μὲν ἐπὶ τῇ λατινικῇ φθεγγομένῳ ἀποκαθιστᾶν, ὅπως δύνωνται ὑφ' ἑαυτῶν ἀπακριβοῦσθαι, τοῦτο δὴ ἄκρως αὐτοῖς δύναται καὶ δηνεκὲς συμβάλλεσθαι. ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν γνωρίμων πάντων συγγραφέων ζήλωσιν εὐαμιλλοτέρως εἰς τὸ ὕστερον ὑπαγορεύσουσιν, τότ' αὖθ μάλιστ' ἂν εἴη τὸ προοδοποιῆσον αὐτοῖς, καὶ προσαγορεύσουσιν, καὶ δὴ καὶ καταβαλοῦμαι τὴν ἐκ ῥίζης θύραθεν παιδείαν, ὥσπερ καλλίοσι δήπου καὶ σχεδὸν μυθοῖς παρέπλεκε ταῦτα αὐτῶν καὶ Κικέρωνος. ἀφ' τελέσας οὖν τοῦτο ποιῶν, συνεκπαρασκευάσεις ἡμᾶς ἔξω. πρὸς γὰρ μὲν τὴν πολεμίων οἴκαδε ὡς οἷμαι ἀγαπητῶς καταρχομένων, ἢ

μῆσσόν πη ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀποφήνειν μάχης τῶν βασιλέως δυνάμεων· ἐπὶ ὅπλοις γὰρ ἐδέκοντο μάλιστα, οὐκ ἀν ἐγὼ γράψαιμι πεπωκέναι. ἡδίως μὲν τ' ἂν αὖθις ταύτης τῆς ἐπιστήσιος ἀπαίμην, εἰ σχολὴν ἐχοιμεν ἦν. ἀλλὰ μὴν τοῦτο οὐκ ἀκριβὲς ἂν εἴποιμι τὸ τῆς μεταξὺ, ὅτι ἐν τῇ ἀκριβείᾳ τῆς ἡμετέρας παρασκευῆς, ἃ πρὸ πολλοῦ ἐπορεκτήρες καὶ ἀγελασταὶ προὐμφερὲς ὄν, τῶν γαλιλαίων εἰκότως μετανέδυ καὶ φαιδρότητα. εἰκότως. ἀπεινενίζῃ γὰρ ἑαυτὸ πρὸς τὸ τῆς ἡγεμονίας αὐθεκάστους πρόσωπον, ἱλαρεῖν γε καὶ πεποιθέναι οὐδαμῶς, ὅς ὅσου δὲ ὀξυπλοΐαν δικαίως καὶ παρεπόντως ἐξελθεῖν. καὶ μὴν δὲ καὶ τὸ θεῖον, εἰς πρόφασιν μήνη τινὰ χρόνου ἡμᾶς τ' ἀπεγράψατο δόξαν, καὶ τῆς αὖ πάλαις ἡμῖν πρέσεως καὶ ἔρεσιν προσδοκᾶν, αὖθις αὖ τοὺς ἑαυτῆς ἰδίους καὶ ἐκλεκτοὺς ἀγῶνας ἀναβλέψειν οἶμαι ὅτι τὸ χῖσμα, καὶ τὰ ἐσφαλμένα ἐπανορθώσειν, τῆς τῶν εὐσεβῶν δίκης δικάσιν ὀξίναδεν, καὶ τῶν πεπλημμεληκότων τοῖς πολλοῖς, τίμιον εἶδος ὀλίγοις κατεκεχαρισμένον. τὰ μὲν τῆς μὴ τὴν ἀνάζυξιν τῆς πολιορκίας, ὡς οἱ ὑπεναντίοι ἐκαμόντες καὶ ἀπορούμενοι εἶκατέλιπον, οὕτω ἡμῖν πιστῶς ἔγνωσται. σὺ δὲ μὲν ἴσως τῆς βασιλῆς δίκης ἐχθρὸς ἢ βεβούλευται, ἅτε ὃ ὑπὲρ τῶν προκειμένων, αὐτῶν φυγόμαχος ὤν. φήμη δὲ ἐξῆλθεν

aliò quopiã è regione nostra perniciosè calamitoséque discedentibus, rege videlicet in armis se venditante, haud quidpiam modò literis prodidero. Lubenti animo tamen ipse hanc materiam attingerem si in otio sat idoneo essem. Atqui istud interea dicere non dubitarem, quoniam ordinis comitatúsque nostri species, non multò anteà subtristis ac non absimilis à risu sibi tempetãti cùm esset, nunc tranquillitatem iure subiuit & festiuitatem: meritò: adfingit enim seipsam ad ipsius ductoris merum imperium habentis faciem, hilarẽ quidem atque cõfidentem, ex quo certè armis muniri iure & honestè licitum est. Et verò supremũ numẽ, circumscriptum ac determinatum tempus quoddam in nos contulisse visum, & hostes nostros clementer placidéque conspexisse, in posterum suos præcipuos eximiósque famulos reuisurum opinor, & quã celerrimè vitia emendaturum, religiosorum vtpote hominum deprecationibus pacificatum, & eorum quæ à cõpluribus iniquè acta sunt, pœnam perpaucis gratiosè concessit. Quæ porrò fieri debeant post solutionem ac remotionẽ obsidionis, quam aduersarij labori cedentes animóque pendentes derelinquerunt, necdum nobis pro certo cognita sunt. Nec quidem fortassis regi certum est magnopere vel deliberatum, quid deinceps agendum sit, ipsis pugnam detrectantibus. rumor verò diuulgatus est

tanquam secuturi simus ipsos, & æquali conditione eorum populationem ac incendium vi propulsaturi. Draconem cupio vacare tibi attentiùs Ciceronis & alia scripta explicanti, magis quàm ad meliteras dantem occupari derelinquendo ea quæ inter manus nunc habentur. Vale.

ὡς ἀκολουθησόντων ἡμῶν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἴσοις τῶν τούτων λεηλασίαν καὶ πυρπόλησιν ἀμυνουμένων. Δεήσκωσι βούλομαι σχολάσαι σε περισκέπτεσθαι τὰ Κικέρωνος καὶ ἄλλα ἐρμηνεύοντι, μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ ὑπομένοντα ἀπασχόλησθαι ἀφέμενον τῶν μετὰ χεῖρας νῦν ἐχομένων. ἔρρωσο.

BVDÆVS MAINO.

AGnoui tuam libenter epistolã, strenuo quidem certè ingenio & confidenti peregrina voce sonãtem, per quam felicem tu animi alacritatem edidisti vergentem ad linguam Græcam. Optarim autem subsequentem progressum atque honestam occupationem præcedenti perfectioni proportione respondentem incrementum suscipere. Quod sanè optimo iure sperare potuisses me accedente & in publicum prodeunte, vt quidem fore suspicor. Alioqui non iam vita fruendum mihi neque arbitror nec æquum puto, quin cum amica philologia [id est studio literario] consenescam. quãdoquidem & in eius commercio immori decreui. Quã profectò circumferre mecum huc & illuc oberrantem, haud impossile quidem, incommodum autem ac molestum est, cùm minimè consuasarim quidem simul & eius supellectilem, qui cultus est sanè consuetudinis ipsius. Verumenimuerò quid vtilitatis esset mihi philologiã nudam & vacuam amplectẽti, nisi

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΜΑΙΝΩ

Εὖ πράττειν.

ΑΝέγνων σου ἀσμένως τὴν ἐπιστολήν, εὐαισθήτως γέ που καὶ θαρσαλέως ξυνιζούσαν, δι' ἧς εὐτυχῆ τὸ προθυμίαν ἐπιδείξω εἰς τὴν γλῶτταν φερομένην τὴν ἡμῖν. ἐπιθυμῶ δὲ τὴν μὴ σῶν προθύμων τι καὶ ἀσυνδέτων ἀνάλογον αὔξεσθαι τῇ προτούτου κατορθώσει, ὁ δὲ εὐλόγως δύ' ἥκιστα ἐμοῦ ἐπιδημοῦντος, ὥς γε ἔοικεν προσδοκᾶν. οὐ γὰρ δὴ ἥδη βιωτὸν εἶναί μοι οὐδ' ἠρέμα οὔτ' ἀξιῶ, μὴ συνὼν τῇ ἐρωμένῃ μου Φιλολογίᾳ συνηρεμοῦντι. ὅπου γε καὶ τούτης σὺν ἀπορίᾳ τῇ ὁμιλίᾳ ἔγνωκα. ὧν δὴ συμπαραφέρειν ἐμαυτὸν τῇδε κἀκεῖσε προσίνοσόν σοι, σὺν ἀδυάτοις λόγοις, οὐ φελεῖ ὅ γε καὶ ἀδιαρρήκτως, μὴ σώζεσθαι σεμνόν γε ἄμα καὶ τούτης τὴν ἀπασχόλησιν. ἐπὶ δὲ οὐκ ὄφελος εἴη μοι τὴν φιλολογίαν γυμνὴν ἀσπαζομένῳ, ὧν μὴ

καὶ

καὶ μέρος τι τῶν συγγραμμάτων ἑκάστοτέ μοι πρᾶξαι, καὶ τόπος δὲ τούτοις ἐπικαίρως παρασχεῖν. τοῦτο τοίνυν τῆς ἀκολουθίας ἐχομένῳ μοι, καὶ θεραπείας δὲ τῆς Ηρας τῆς ἐμοὶ αὐλικῆς, πόθεν τοσαύτη ἐφοδίων τε καὶ χορηγία, ὅση καὶ τηλικούτοις ἀναλώμασί τε καὶ δυσκολίᾳ τῇ παρούσῃ ἐπαρκεῖν. ἡμᾶς μὲν οὖν τοῦτο ἔρωτος ἄγαν ἀεὶ φιλεχθρωμένους, πολὺ μᾶλλον οἴμαι συμφέρει ἔσεσθαι οἰκειουμένους τῇ ἐρωμένῃ παρουσίᾳ, ὅπως αἱ τάχιστα ἐξαρθῶσι τὰ ἀφορμῆς, καὶ ὅπως πολὺ σωφρονεῖν, ἢ τηλικαύτῃ δυσκρασίᾳ ἀπομαχομένους, δυστρώτοις ἀφικέσθαι, τῇ στρατιᾷ συνούσας ἀεί, καὶ σπάνιν τῆς παρουσίας αὐτῆς ἀπολαύουσας. πῶς γὰρ ἂν οὐ ῥᾳδιέστερον ἀπαλλαξαίμεν οὕτως τῆς λιμπυρίας ταύτης, μοῦ οὐχ ἡμῖν μόνοις, σπάνιν δεομένοις δῆθεν τῆς ἐνοχλήσεως ταύτης, ἀλλ' οἷς ἀγαθοῖς δὲ καὶ πάνυ οἷς ἐπὶ τῷ φιλοσοφίᾳ λιμπυρεῖν οἰόμεθα, ἢ οἷς γε οἶμαι φιλοπάτορις οἷς ἡμετέροις καὶ ἐκγόνοις. ἀσπασαί μοι τοὺς παῖδας καὶ, τῷ ὀπαδημίαν τῷ ἐμῷ αὐτοῖς εἰς ῥᾳστώνην παρασκευάσαι, ὅπως ἂν τῷ τούτων σπουδῷ, ἴσως ἤδη κάμνουσαν, εἰς τοῦτο τῷ παρεσκευάσθαι πάλιν ἐπανειλήφης. ἐρρῶσθαι σὺ, ἐρρῶσθαι δὲ καὶ ἐκεῖνοι. ὁ Κομφερδίᾳ ἔκτῃ καλανδῶν τῶν νοεμβρείων.

pars quædam voluminum vbique mihi præstò sit, & locus porrò istis operam dandi adsit. Mihi igitur cum hoc aulico ordine coniuncto, & cum obsequio cultúque Iunonis [ambitionis deæ] in aula versantis, vnde tantus rerum secundarū processus atque erogatio, quanta etiā tantis impensis, necnon tempestiuitati conducibili subueniat. Nos verò huic semper amori vehementer animum adiicientes, longè ni fallor commodius erit domi se cōtinendo amicam adire simulatque permiserit opportunitas, & copiosè eadem familiariter vti, quàm tātam difficultatē populsando, morosè ac miserè amare, perpetuò cū charissima amica viuentes, & nullum præsentiæ ipsius commodum sentientes. Nam quidni facilius effugeremus sic officium hoc publicum, quod non nobis quidem nihil scilicet molestiæ huius desiderantibus, sed aliis qui occupantur circa studium literarum communiter operam dādo ministrare censemus, aut saltem amicissimis nostris, filiis ac nepotibus à me ortum ducturis. Salutato meo nomine liberos, accessūmque meum ipsis intra paucos dies denuntia, vt eorundem studium, fortassis iam defatigatum, ad hanc rursum expectationem excites. Vale tu, valeant autem etiam illi. Comphendij, sexto calendas Nomembris.

M

GVLIELMVS BVDÆVS IANO LASCARI BENE AGERE.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ Ιανῷ τῷ Λασκάρει εὖ πράττειν.

OCulis quidem percurri, ô frater, epostolam tuã domo huc mihi ex vrbe missam, nõdum porrò quaterniones vidi, quos ibi conseruari volui, dum tu curam suscipis eorum qui supersunt vt istis coaptentur. Non quòd ego quidem cupidus sim eos qui nunc recuperati sunt cum mittendis quàmprimùm interpretari. Alioqui vnde mihi tanti nunc otij participatio esset, cessationem quandam negotiosam variisque curis implicitam, vt sic dicam, vtique perpetranti. Vt autem, in consequens tempus eorum explicationem differens, tandémque in admittendam opportunitatem, interim donum tuum adferens regi tradidero simulatque permiserit occasio. Nosti enim vtique tu quidem aulæ non rudis & inexpertus cùm sis, quem admodũ sanè talia non probantur in regia in medium exhibita non opportunè. Quanquam pelta tua & reliqua mihi commissa, adhuc etiam nunc custodiuntur in ædibus meis deposita reconditáque non negligenter. Non iam ea quidem pignoris sortem habentia. nec enim modò eorum quidpiam nec tibi nec alteri cuiuis congruit præterquàmquòd regi, cuius profectò ista nunc facta sunt emolumẽtum acquisitióque. Quinetiam me quidem, secundum præceptum tuũ apud me deposita,

Α Νέγνων μὲν, ὦ ἀδελφὲ τὴν ὀπισθολίνον τὴν σὴν οἴκοθέν μοι σταλεῖσαν ἀπὸ τεμφθείσης ἐκ τῆς πόλεως, οὔπω δὲ τετρᾴδια εἶδον, ἃ ἐκεῖ διασώζεσθαι ἠβουλήθην, ἐάσας σὺ δ' ὀπιμελείας ἔχῃς τὰ λοιπὰ ὅπως τύχοις συναφθήσεται. οὐχ ὡς ἐμοῦ μὲν τῶν τὰ νῦν ἀπειλημμένα σεῦ τοῖς πεμφθησομένοις μεταφεράσης αὐτίκα δὴ μάλα ἐφιεμένου. ἐπεί τοι πάνυ μοι τηλικαύτης σχολῆς μετεῖναι πιθανὸν, παρὰ τοσοῦτον καὶ πολυπράγμονα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐργαζομένῳ. τὰ δὲ, εἰς ὃν ὀπίσω χρόνον τοῦτον τὴν ἐρμηνείαν ἐπιφαβαλλόμενον, καὶ ὑπὸ τὸν ποτε καιρὸν ἐπιδιδόμενον, τέως ὃ δῶρόν σου τῷ βασιλεῖ φέρων τοσχειτάμην ἐγχωρούσης εὐθὺς ἀφορμῆς. εἶτα γε δήπου σύ γε τὴν τῶδε τὴν αὐλικὴν σὸν ἀπιθεὸς ὤν, ὡς ἄρα σὸν εὐδοκιμεῖ τὰ ζιαῖπα ἐν τοῖς βασιλείοις εἰς μέσον παεισάμενα σὸν ἐν δέοντι. ἡ μήτοι πέλτη σὴ καὶ τὰ λοιπὰ ἐμοὶ ὀπιτετραμμένα, ἔτι καὶ νῦν σώζεται οἰκίᾳ σὰ παρατεθειμένα τῇ ἐμῇ σὸν ὀλιγώρως. σὸν ἠδὴ τῶν τά γε τοιαῦτα καταδίκης μοῖραν ἔχοντα. σοὶ δὲ γε νεῶ

τύτων σοὶ δὲ οὔτι σοι, οὔτ' ἀλλῳ πῃ τεθρασύνει πλὴν βασιλέως, οὗ δὴ τῶν τὰ τοιαῦτα κλῆρος γέγονε. καὶ μὲν ἐμοῦ μὲν, ἢ ὃ σὸν παλμὸ σου τὰ τοιαῦτα πρὸς ἐμοὶ,

οὖ μάλα κατειρηκότος αὐτῷ καὶ μεμυσάσμενος, τοῦτον δὲ, ὃ δῶρον αὐτῷ καθ' οὐχ ἑωφημένον τινὸς ἀποδεξαμένου καὶ χαλεσμένως, ἑαυτῷ τε ἀφυλάξασθαι ὑπατάξαντος ἐμοὶ ἕως τῆς αὐτοῦ διόδου ἐπομόδου, πῶς οὐ καλῶς μοὶ ἐγὼ καὶ πιστῶς τὰ σύμπαλμόα διεξιέναι δοκῶ, ὃ δῶρον δὲ, τῶν βασιλέως ἤδη χρημάτων ἐλθεῖν, καὶ ἀπὸ τῶν σῶν ὑπερχόντων μετέχειν. καὶ μοὶ ἀμφὶς ὀξ οὐ σύνηδε ἀπηλλάγης, καὶ χρῆσθαί μοι δοκῶ τῷ δεξαμένῳ τυχούσας ἐκείσατε ἀφορμῆς φιλίας καὶ καθηκόντως, ἐφ' ᾧ ὄνομά ζου συζῆσαι τῷ τε αὐλικῷ εἰς τοὐπίσω, καὶ τῇ τοῦ κορυφῇ. ὥστε οἱ πρὸς ὃν Λάσκαριν ἀφ' μνήμης σύγκειται νῦν ἄγονται ἀφ' φερούσης τε καὶ σύνδρομοι, μάλιστα μοὶ, ὡς εἰκὸς, ἀφ' τοῦ σὴν ὁμιλίαν ἔτι καὶ σὺν τῷ παρόντι συζαίουσθαι τῶν τῆς δυνάμεων ἀμαθήσειν (ὅπου γε καὶ ὃ χάριεν τῶν ἀπομνημονευμάτων τῶν σῶν, καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων ὃ κομψὸν, ὡς νεαρὸν ἔτι καὶ σαυλον παρεσδέχεται μοὶ) ἔπειτα δὲ καὶ δι' ἐμὲ, τῷ γε ὀνόματι τῷ σῷ χρησαί μοι ἐπ' ἀγαθῷ, καὶ ὅτι φῶ δέ μοι δοκῇ σωφρονίσθηναι τὰ σά, παρεσπημένοι. τοῦτο γάρτοι μάρτυς μοὶ ὅδε ἐμοὶ ὁ θεὸς, ὁ ἐφορᾶν τότ' ἐμὸν σωφδὸς καὶ ὃ σόν. μάρτυς δὲ καὶ ὁ μέγιστος τῶν βασιλέων ἀγμὸς, ὁ τὰ νόθα σύνεγκάμενος τῆς Σαβαυδίας, πόνου σοφιδάζων τοῖς ζῆς παράγμασι, καὶ τοῦτων συνεπίλημβανόμενος σοι, καὶ δὴ καὶ σῶν ἀγώνων,

pulchrè admodum detegente ipsi indicãtéque, eodem porrò, donũ ipsum quanuis non visum adhuc iucundè admittente, sibíque ipsi asseruari imperante mihi ad reditum vsque ipsius in hunc locum, quo pacto non honestè quidẽ ego fidelitérque mãdata cõfeciſſe censeor, donum autem iam euasit in censum regis & ex tuis facultatibus migrauit. Et quidem aliãs ex quò hinc digreſſus es, certum est mihi me passim vsum fuisse beneuolè & officiosè quibuscunque occasionibus, vt nomen tuum aulico comitatui in vniuersum innotescere facerem & commẽdarem, eiusdémq. fastigio. Vt Lascaris hic nũc memoria celebretur excellenti atque clara, maximè quidem, vt par est, ob tuam conuersationem adhuc etiam in præsentia hominum sensibus insidentem. vt pote cùm & vrbanitas commentariorũ tuorum, & breuium venustarúmque sententiarum lepor, veluti nouus adhuc & personans permanet. Ad hæc porrò etiam mea causa, tuo quidem nomine qui vsus sum in bonam partem, & quod sanè mihi videretur prodesse tuis rebus, consultò egerim. Huius rei verò testis quidem est mihi deus, obseruans & meam conscientiam & tuam. Testis porrò etiam maximus aulæ regiæ gubernator ac temperator, qui quæ nothis data fuerãt Sabaudiæ detulit, vehementer intendens animum tuis rebus, earúmque tecum particeps, atq. etiã opitulator,

qui quidē & tua causa res meas se amare & obseruare ait. Ista porrò facere cum cœperim elapsis téporibus, perseueránsque in posterū eadem agere, quacunque oblata occasione gratias tibi rependēs, compertū quidē habeo nec vnā de multis, vt aiunt, partib⁹ adæquare mihi facultatem dari eorum quę tibi debentur ob naturæ mansuetudinem & facilitatem, nedum propter ea quæ à te mihi priùs suppeditata sunt. Nam quo pacto vt decet te remunerare valerem nostræ necessitudinis causa eximia cùm sit & vetus, & eorum gratia quæ à te iampridem in me beneficè collata sunt, quantum quidem certè fuit in te, prompto nósque commodo adhibere affectāte. Quanquam nullo me forsan eximio tu quidem beneficio cumulare enixus sis, cuius quidem æquitas & electio candida, ex æquo congrua rapitur per toram familiam & studiosorum & eorum qui probi esse censentur. Verùm de his quidem rebus hucusque. Atqui tu vir dilectissime, si nactus fueris quendam alicubi librū eius quæ ibi est bibliothecæ, cuius argumentū nos maximè admiremur, tu quippe nostram voluntatē & affectum planè perspexisti, huius exemplum & imaginem quandā ad nos mittens, admodum eris nobis gratus, & tanquam animi mei dolorem minuens, in hoc versatili carcere inclusi. Ecce profectò quod à te mandatum est, te necessario meo vtor imperiosè. Galeatius tuus, meus iam effectus est, qui

ὅς γε καὶ ἀφ' σὲ τέρψιν τε ἐμὲ καὶ πεπαίσειν φησί. ζῶντα μὴν τὸν πιστήν τε φῶτα σὲ τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ ἀφ' τελῶ εἰσαῦθις τὰ αὐτὰ ποιοῦντα, ὅπῃ τε δύ πρείκειν μέλλοις· οἱ δ' ἀντὶ πολλῶν δώσειν, οἷδά γ' ὡδὲ πολλοστὸν φασι μέρος ἐξισοῦσθαι οἷός τ' ὢν τῷ οἱ ὀφλισκάνω ἀφ' τῷ ὑπαρχούσῃ τῇ ἤθους, οὐχ ὅπως ἀφ' τῷ ὑπὸ σοῦ ἐμοὶ προϋπηργμένα. πῶς γὰρ δύ' ἀξίως ἀμείψασθαί σε δυναίμην τῆς τε ἡμετέρας φιλίας προτιμῆς οὔσης καὶ ἀπηρχαιωμένης, ὧν τε ὑπὸ σοῦ προτέτλαγε δύ' πάσχοντα, ὅσον γε δὴ ἐγὼ ἐτὸς ὑπὲρ σοῦ προθυμουμένῳ καὶ δύ' δραῦ ἡμᾶς ὀργισθέντα. καίτοι σοῦδέν με ἧττον ἀξιαρέτου σύγε δύ' ποιῇ ἐπιχειρῆς, οὗπερ ἡ ὑπεροχὴ καὶ προαίρεσις δύγνωμον, δι' ὅλου καθήκουσα ἀζωμάλως φέρεται τὰ γένεις τῶν τε ἀπουδαίων καὶ τῶν ἀγαθῶν εἰδικωτάτων. ἀλλ' ἃ μὲν δὴ τούτων ἄχρι τοῦδε. σύ γε μὲν δύερ φίλτατε, ὡς ὑπὸ τοῦ βιβλίου σὺ τύχῃς τῆς αὐτῆ βιβλιοθήκης, οὗ μάλιστ' ἂν τῷ ὑπὸ σοῦ σὺν ἡμεῖς ἀγαθοῖς μθν. σὺ γὰρτοι τῷ ἡμετέραν γνώμην καὶ φόρημα ἀκριβῶς κατέμαθες, ζούπω τί ἀπόγραφον ἡμῖν πέμψας, λίαν ἔσῃ κεχαρισμένος, καὶ ὡσπερεὶ τῷ ἐμοὶ ψυχῇ πρηγορήσας, σὺ τῇδε τῇ εἱρκτῇ προεφορήτῳ καθηργυμοῖον. ἰδοὺ δὴ τὸ ὑπὸ σοῦ σὺ τὰ παλαιόν, σοὶ τῷ φίλῳ μου χαρᾶμαι ὑπερακλικῶς.

Γαλεάτιος ὁ σὸς, ἐμὸς ἤδη γεγονώς, θς.

δὴ ἓν πάντα ὑμῖν διὰ μιᾶς πεφασγαρθῇ, πάντας δὴ πρὸ δοκιμωτάτους καθ' ἡμᾶς, ὅσους ἤδη πλείστους, σὺν μετριοπαθείᾳ καὶ αἰδοῖ μιᾷ τινι. Δημώνιος μὲν γὰρ ὁ Σαβάλαθος καὶ ποιητὴς εὔδοξος, πάλαι ἐκ τῆς αὐλῆς ὤχετο, νῦν δὲ Βλαισοῖς διατρίβει. τέλος δὲ, ἐπειδὴ σοι γράφω τὰ κατ' ἐμὲ αὐτόν, τοῦτ' ἔχετε ὑμῖν, ὡς ἀρτίως ἐμὰ βίβλος μὲν ἐξήρτηται, οὐ τῆς τυχούσης, ὀξὺ βιβλίος δὲ ὅμως ἤρτηται, ὅλη ἔτι πάμπαν καινοτόμα. σὺν τάξει δὲ οὐ πάνυ μεταξὺ ζωπάθλιος ὅλη οὐ τέλη καὶ εἰκῇ. ἔρρωσο, μαΐου πρώτῃ ὀπὶ δέκα.

certè barbam hanc tuam mea gratia salutat, omnes profectò nostros contemporaneos obscurante, qui iam sunt permulti, oris ac faciei grauitate verecundiáq. Salmonius vir perquàm optimus & illustris poëta, pridé ex aula discessit, nunc Blæsiis degens. in summa autem, quum tu cognoscere quæ ad me, attinent flagites, istud nunc habe, quòd scilicet res meæ spei quidem annexæ sunt, non triuiali, sed ex spe nihilominus pendent, non adhuc planè constitutæ. in ordinem interea redactus fui non tenuem & leuem. Vale, Maij primo die supra decem.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΙΑΝΩ ΛΑΣΚΑΡΕΙ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

GVLIELMVS BVDÆVS IANO LASCARI BENE AGERE.

ΙΣΘΙ μὲν, ὦ πάντων τῶν φίλων ἐμοὶ ἥδιστε καὶ μάλιστα ἀδελφε, ἀπολαβόντας ἡμᾶς σὰ ἄγχιστα τὰ ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Διοδώρου σὺν τῷ σῷ βιβλίῳ, περὶ τοῦ γε ἀπειληφότας τὰ δύο πρῶτα σὺν τῇ αὖ βιβλιολῇ, ὡς πρὸ ἡμῖν ἔμπροσθεν ἐσομένοις ἐφ' ἑξῆς γραμμάτων ἐδηλώσαμεν. ἀλλὰ τοι τοῦτων τῶν ἀναγνωσῶν ἡμᾶς ἴσως εἰς ὃ ὅπως ἀναβαλέσθαι, τοῦτο μὲν ὅπως ἄπρα κατεπείγοντας οἷς ἡμῖν χρήσασα ἐπιμάλιστα σὺ τῷ παρόντι. τοῦτο δὲ, ἀναθεμένους τὰ μέσα τε καὶ ἔσχατα διελθεῖν, ἄχρις ἂν οὗ τῆς πρώτης σιτύχωμεν οἷκοι μοι φυλακομένοις. οὐ γὰρ ὅπως τῶν ἀοικίων ἀνηνυσθῆναι αὐτὰ εἰσκομισθῆναι εἰς μὲν τὸν τῶν πόλεων τῶν Παρισίων.

certè barbam hanc tuam mea gratia salutat, omnes profectò nostros contemporaneos obscurante, qui iam sunt permulti, oris ac faciei grauitate verecundiáq. Salmonius vir perquàm optimus & illustris poëta, pridé ex aula discessit, nunc Blæsiis degens. in summa autem, quum tu cognoscere quæ ad me, attinent flagites, istud nunc habe, quòd scilicet res meæ spei quidem annexæ sunt, non triuiali, sed ex spe nihilominus pendent, non adhuc planè constitutæ. in ordinem interea redactus fui non tenuem & leuem. Vale, Maij primo die supra decem.

cùm pertulerit volumen quaternionum tuus tabellarius, domestíſque meis exhibuerit, literas quidem illi hûc mittentes, quaternione̅s asſeruantes domi habent. ſic enim nobis placere nouerant, formidantibus nimirum eorum causa, ne cui cõmitterentur ſtatim perferendi eorum qui cõtemptui habere conſueſcunt apud ſe depoſita. Quinetiam regi vt fas erat factum prodidi, téque promiſſum integrè præbuiſſe narraui quod olim ipſi voueras, nil quicquam omittẽs ex his quæ iuſta ſunt in amicitia nõ ficta, non per barbam tuam, quam, dum diſcederes te amplexus deoſculatus ſum, tuis adhærentibus arctiſſimèque copulatis cum meis brachiis, ac noſtris oribus, vt coniicio, animi amborum beneuolentiã dilectionémque manifeſtè præ ſe ferentibus. Atqui vt vnde clapſus ſum illuc regrediar, ipſe quidem neſcio quot ſanè dies regem obſeruaui, ſicubi ipſi in animum ſubiret eruditis vacare auditionibus. Fortuna autem nobis tandem ſecũdum quendam ſucceſſum concedente, circa cœnam ipſius quod decreueram' aggredi primùm auſpicati poſtquàm eſt ingreſſus quidem à cœna ſtatim in cellam interiorem, ſimul ingreſſi ſumus ipſi cum paucis. Quod ſanè cùm liceat penè ſemper facere quod ad regẽ attinet, haud lubens nihilominus facio nec quacunque oblata à fortuna occaſione, officij eorum qui dant operam ſtudio literario iſtud

χρμίσμπος ὃ ἐπίλημα τῶν παιδίων τῶ σοῦ γραμματιφόρου, οἰκείοις τ' ἐμοῖς ὑπιδόντος, γράμματα μὲν ἐκεῖνοι σφᾶ δὲ πομφότις, τὰ παράλογα οἴκοι τηρήσαντες ἔχουσιν. οὕτω γοῦν ἐμοὶ εἰ βουλομένοις ἦν ὅσον, δεδόσθαι ὅπου ἐᾶν τύτων, μήτε ὑπὸ παπίαι χαρμοσύνθυμά που τυτωνὶ τ' δι' ἀκριβείας ἐχέφιλοσώτων τὰ πολλὰ παρὰ μῦθα. ἀλλὰ μὲν τῶ βασιλῆ ὡς ἐκεῖνο ὃ πρᾶγμα κατεμέμυσα, ἵνα μὴ σοὶ τὰ πρόσθεν κέναι ἀφήγημαι ὁλοκλήρως σὲ μὲν ὑπέρηνός ποτ' αὖτος, τῆ σοῦ δ' ἦ καθυφέλμενος ἔγωγ' οὐδ' ὅλως τῶν δικαίων τῶν κατὰ τὴν φιλίαν τὴν εἰλικρινῆ, οὐ μὰ δι πώγανα ὃ σοῦ, ὅτιν' οἰκεῖμόν σε ἀπασασάμενος κατεφίλησα, ἴσις ἐμοῖς γε βραχίοσι τῶν σῶν πρόσπεφυκότων, ἡμετέρων τε πρόσωπων, ὡς οἶμαι, ὃ τῆς γνώμης τῆς ἀμφοῖν πρόσφιλὲς ἀπεικὼς κατηργασμένων. ἀλλά γὰρ ἵν' ὅθεν ἐξέλιξα σὲ ἐπαίνοιμι, ἐτύγχανον μὲν αὖθις ὁπόσας δὴ ἡμέρας πρόσμενων τὸν βασιλέα, εἴ πῃ ποτὲ σχολάσας αὖτῳ ἐπέλθοι ἴσις ἀπὸ παιδίας ἀκροάμασι δώσοις δ' [redacted] ἐν βύμμείαι τῆς τύχης, πρὸς ὃ δεῖπνοι αὐτὸν ὑπολήθαι τῶ δεδομένῳ πρόσθεν σκαρζάμμοι, εἰ σὺν ὀλίγοις. ὃ δὲ ἐξῆν ὡς ὑπὸ πολὺ ποιῆν τόγε ὅτι βασιλῆ, σὺν ἀσμένος ὅμως ποιοῦμαι σοὶ δὲ τυχόντως, πρὸς τῶν ἐκμέλειαν τῆς φιλολογίας τοῦτ'

σπότηγ' ἀπὸ δείπνῳ θύθις εἰς ὃν οἰκίσκον ὃν σκοτέρω, σκωφῆ μὲν αὖθι μετ' ὀλίγων. ὃ δὲ ἐξῆν ὡς ὑπὸ πολὺ ποιῆν τόγε ὅτι βασιλῆ, σὺν ἀσμένος ὅμως ποιοῦμαι σοὶ δὲ τυχόντως, πρὸς τῶν ἐκμέλειαν τῆς φιλολογίας τοῦτ'

ἐξ) δ' πουοὐχ ἡδύμυθος, μ̃ τ̃ν ἀπαγδύτων ἐκεῖ κατατείδη. ὅτι χρόνοι. παρασχόντος μὲ οὖν αὖθις καὶ σὺ ταῦθα ζῶν τ μάτο ἔκπλεων ἐμοὶ τὼ π̃ρήσιαν, τὼ ὑπισολὼ αὖ τὼ σὴν τ̃ βαλαντίου ὑπιξαγαγὼν, ἡ λάμιλλον ὑπιτυχῶς τ̃ν δύνειν δικούντων καὶ φέρδ λόγων ὅτι ὃ ὑπισολὴ μοι. καὶ δ̃πα καὶ παρχωρῶντος οὗ ἤδη τ̃ κοινολογήματος ἐφ' οἷς ἐφιέμεν λόγοι αὖθ παρδσαγαγεῖν, ᾧ δ' ἔλαγ' ἐπιξῆειν ὅπη παρείκει, ἐφ' ᾧ τε τυχεῖν τ̃ κμεσ. Ἀσπάζολαζὼν μὲν ὁ βασιλὰς ἐπ' ἐτέμου σιορᾶν, ποῖον δ' ἔφη ὅτι νῦν Βυυδαῖε ὃ γραμμάτιον τυτί ὃ μ̃ χεῖρας ἔχεις ἐκ τ̃ πόντος σῆ ἐμοὶ εἶ ἀπὸ τ̃ Λασκαρέως, ὅτις ὁ τ̃ παρόντι Ἐπειτηνὶ ὅδι τ̃ ἐν τ̃ πολμὴν αὐτὸ παγδολαία. ὁδὲ ἐκελδυσιν βίτ ὑς ἀναγκαῖαι, ὡσπερεὶ γ' αὖθς τὼ ἐμοὶ σιωπῶντος τ̃ δολείαν αὐτὴ τ̃ ὑπισολὴ σὰ τιθεῖσαι, εἰ ὡς ἐγὼ φιλοσοφῶ μὴ δυναμένος, ἐμοὶ ἀπόδεις καὶ βίαν κελθύσας. ἐμοῦ δ' ἐγὼν ἀγαπῶντος πεῖθαρχῶντος, καὶ ὃ γραμμένον ὑγρᾶς ἐκ χαρθίου, εἶτ' ἐζηγορθμένου ἀπτικῶς τε καὶ ἐπιδεξίως· ὁ μὲν γὰρ ἐκ χαθῶν ἀγαθὰ ἔφη ὁ βασιλὰς ἐμοῦ ἐπαινῶν τὼ ἐμὸν ἦθος, ὅλως δ' οὐ σφόδρα τὼ διαφέρειν καὶ ἐζήτησι· καὶ δὲ ὃ τοιοῦτον ἐκπλαγῆς τὸ ἐκλεγῶν τὰ ποιήματα ἔφασκεν, ἀνδρα μεδαπὸν τηλικοῦτον τὼν ἐμπειρίαν ἐν ἑλληνικῷ λόγῳ τοῖς λατινικοῖς

esse certè non arbitrans, cum imperitis ibi consumere tempus. Præstante verò [rege] denuò & ibidem vltrò cumulatâ mihi liberè loquêdi fiduciam, tuam iterum epistolâ è marsupio subducens, rationes attigi quæ prosperè viderentur petuenire ac adducere ad id quod mihi constitutum erat. Nam progrediente iam rectè nostro colloquio in quâ desiderabam rationem ipsum irrepere, quam sanè persecutus eram quacunque oblata occasione, hac conditione vt possem obtinere tempus idoneū: rex quidem sermonē interpellens suóque loco respondens me animaduertēdo interrogauit, qualis inquit est, ô Budæe, ista literula quam in manibus habes? Me autem dicente esse à Lascare, qui nunc est Venetiis ob commissum sibi puerorum delectum. Ille autem statim imperauit vt perlegerem, priùs quidem ipse à me tacente concessam eidem epistolam accurratè intuens, deinceps simulatque cognouit se eam legere non posse, eam mihi reddens iussit percensere. Me itaque cupidè morem gerente, quòdque scriptum erat facilè recensente, dehinc explicante perspicuè necnon ostentabundèque quidem respondens inquit rex se suspicere & admirari me haud quaquā interturbatū in lectione atq. explanatione. Illi porrò qui circunstabant, eam ob rē obstupescētes, demirari istud asseuerabant, gentis nostræ virum tantā experiētiam literarū Græcarū Latinis

insuper acquisiuisse. Quod autem potissimùm fefellit & illusit viros harum rerum inscios, ipsósque ore hiantes comparauit, fiducia erat mea nemine præsente eorum qui sufficientes essent me conuincere. Eluceſcebat enim interea conſcientia quædam ſtabilis & valida vehementis experientiæ, planè non ficta. Ita cõmodè ipſe riteque oſtẽtare tunc ſtudioſè conatus ſum meam ſolertiam, inter aſinos, vt aiunt, ſimia: interim certè ſtudens amicitiæ inſtituto quod decens & cõſentaneum erat impertire. haud riſum tenuiſti iam ſat ſcio, ob mirũ artificium à me inſuper paratum. Deinceps autem rege multa de te intertogante, reſpondi quatenus licuit tempeſtiuè conducibiléque fuit. Vale, Diuione ciuitate, in aula, Iunij menſis duodecimo die, quem Hecatombœonem aiunt eſſe. Anno à Chriſto nato viceſimo primo ſupra mille & quingentos.

GVLIELMVS BVDÆVS IANO LASCARI BENE AGERE.

CVm reſciuiſſem ô amice, omnium qui à me aſciti ſunt virorum ac beneuolorum aduentitiorum ſpectatiſſime, te ſanum hilarémque eſſe & in vrbe illuſtri tuõque animo acceptiſſima, voluptatem cepi reclè tibíque collætatus ſum, in tempore quidem iſto moleſtiſſimo alacriter vitam traducenti & pro animi tui ſententia.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ Ιανῷ τῷ Λασκάρι δ' ἐρρῶσθαι.

ΑΚηκοώς ὦ φίλε, ἀπάντων τῶν ἐμοὶ συνειστηκοτων ἀνδρῶν καὶ ἄστυ τὸ βουλιδῶν ὑποδεκτῶν μάλιστα διεδεξαμενε, ὑγιῶς σε καὶ φαιδρῶς διακεῖσθαι ἐν πόλει τῇ δικαίᾳ, ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ τοῦ ἑκατομβαιῶνος, ὃν καλοῦσι, ἐνιαυτοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς θεογονίας εἰκοσῶ καὶ χιλιοστοῦ καὶ πεντακοσιοστοῦ.

τι ὑπάρχῃ καὶ σοι καταξυμματάτη, ἐχάρην εἰκότως καὶ σύμπαθῶ σοι, ἐν χαρᾷ γε τῷδε δυχερεστάτῳ βιβλίῳ διαγωνιζόμενε καὶ τῷ γνώμῃ.

καὶ

καὶ μὴν δὴ καί σε ὡσαύτως περιφιλῶς συγχαίρω ἐμοὶ καὶ συνηδυνεῖν εἰκὸς ὄντι, ἐξ ὧν δὴ αὖθις ἐγνωκὼς τυγχάνης τὰ μὴν καθ' ἡμᾶς πραγματα, ἤτοι ὑπ' ἐμοῦ κατορθωθέντα ἢ ἀτυχῶς ἐμοὶ συμβεβηκότα. ἐμέ δὲ, καλῶς καὶ οἰόλογον, ἢ φαύλως αὖ καὶ ἀναξίως φέρεσθαι ἐν τῇ σωσθῆναι τύχῃ, εἰς ὃν σὲν ἀσφαλέστως οὐσῇ, αὖθις ἥκιστα αὖθις περιεργάσεσθαι. σὲ μὲν δὴν, ὦ φίλε, πεῖσαι χρὸν λελῆσθαι σὲν δὴ ἐμοὶ ὃ τοῦτ' ἀμάρτημά γε σὸς οὐδαμῶς σὲ πιέσει αὖθις ἀπολύσας. πότερον οὖν πως ἔχει τὰ (μισελεύθερα φασὶ) ἢ μὴν ἥδη πολὺ μεῖζον ὅτι λόγῳ καὶ δόξῃ παιδείας ὅπως δή ποτ' οὐδαμοῦ τῆς, ἐρίσας τε λαμπρᾷ· αἰφνιδίως, ὡς εἰς θέατρα καὶ ὑμνῳδὸν αὐτὰ δὴ ἥξουσης τῶν καλλίστων μαθημάτων τῆς ἐμπειρίας. καὶ πολὺς δὴ λόγος τοῦ τύπου ἐγκλῆσαι μόνος, φιλοπονίαν ἅπαν μᾶλλον ἢ ὅσην ὁ τοῖς φιλομαθέσι τὴν νέαν ἐμπεποίηκεν. τηλικαύτην γ' οὖν τῶν προσδοκίαν ἡμῖν ὅτι ὁ σύμπαν μόνος τὴν φιλολογίαν ὑπεδεξάμενος καὶ καθ' ἡσυχίαν, ἢ τοῦτο τὸ κατεσκληκὸς ἐκ πυρὸς, καὶ ζωῇ πολλῇ ἐθνῶν διίχνευμόνος, τυχόν τοιωνέχοι παύσασα· καὶ ἥκιστα τῶν βασιλέως Φραγκίσκου προσκαίρως κατευάσασα (μὴ γλοῦ εἶπεῖν ἐπισβέσασα) εἰς τὰ καλὰ καὶ ἐπαινετὰ τὴν ὑπόπτου μόνων τε μόλιν, ὡς εἶδα, προθυμότατα, ἐρισθένθ μὲν ὑπὸ γλώσσης τοῖς

Quinetiã te consimili ratione beneuolo animo congratulari mihi & condolere cõsentaneum est, ex quo ipse cognoueris nostra quidẽ negotia, siue à me pro voto gesta sint, siue inauspicatò mihi contigerint: mecum porrò humaniter & honorificè, vel incõmodè è diuerso & absurdè si agatur in isto conuẽtu, in quo nõ voluntariè neq. vltrò ipse collocatus interpõsitús que fui. Te verò, ô amice, ampliori tempore fugere non sinam quod factũ est quoad res meas ex quo hinc tu profectus es. Istud igitur sic se habet vt semel dicã: eramus iam multo tempore ob existimationem celebrémque opinionem eruditionis vtcunque gloria pollẽtes, spémque ingeniam obtinueramus: perinde quasi ad secundam fortunã & honorem iamiam deuentura sit præstantissimarum disciplinarũ facultas. Ac multus profectò sermo hac de re surgẽs, industriam mirificam & egregiam studiosis adolescentibus inseuerat. sed tantam expectationem nostram ad vniuersam literatissimorum familiam attinentem & pertingentem, huius temporis manifesta perturbatio, per multas nationes permeãs, nunc cessare fecit, & singularẽ Franciſci regis volũtatem ad tempus sopiuit: nõ enim dixerim quod extinxerit: ad præclara laudandáque munera, quem admodum non ignoras, expeditissimè festinantem, optimos quosque concitauit quidem eos qui

attētè in-studio literario seriò agũt, me autem quantum sanè ad se attinet ex promiscua & publica hac confusione mœstitiáque pro derelicto habuit. Si semotis arbitris certè scire tibi curæ est quo pacto sese habent nostra negotia, scias amicũ te habere iuxta meritum quidem, hoc tẽpore opportuno in aula versantem, quantùm saltem spectat ad regẽ & ad eos qui huic generis cõiunctione propinqui sunt propemodum omnes, præterea etiam dixerim ad elegantiores eorum qui sunt in dignitate: nequaquam verò digna quidem me adhuc accepisse, neque opinione atque postulatione complurium, nec mea expectatione, quæ prius animo concepta fuerat neque incõsultò nec ex quibuslibet argumẽtis. Quodsi tu quæ nam sit huius rei causa inquireres, primùm quidem causarer fortunæ meæ petulantiam ac lasciuiam perpetuò æmulæ mihi que aduersantis. Quæ quidem elapsis temporibus in me passim sæuire exultabat & perseuerabat me opprimere sẽper, ac circumminuere patrimoniũ & possessiones à maioribus acceptas quæ mihi obtigerunt, quanuis ipse non ex obscuro emergant: deprauare nimirum apud me volens vehementissimum animi desideriũ erga elegantiora literarum studia, nempe cõtẽnentia ea quæ summoperè affectãtur à quamplurimis & imperitis, quæ scilicet ab ipsa distribuuntur. nuper autem rursus etiã lauta quædã subsidia eadẽ fortuna exitiosa à me subduxit, & oppor-

ἀμφὶ τοὶς λόγοις ἀκριβῶς ἐστὶ δακόσιν,
ἐμοὶ δὲ οὐ πόλλου δεῖ μέρος ὅσ' ἀπέχεις
καὶ δημοσίας τῆσδε τῆς ἀπαξίας καὶ δυ-
σθυμίας εἶναι τελέως φεύγοντα. καὶ ἴσαν
μὲν τοι καὶ εἰ γλωχαὶ οἱ ἐπιμελέστατοι
ὅτως ἔχειν πρὸς ἐμὲ περὶ ἐμοῦ δὲ φίλοι
ἔχων καὶ ἀξίως μὲν, ἐς τὸ τοῦ καιροῦ
τὴν αὐλὴν σὺν δὲ ὀλιγίστοις μέν, ὅσοι γε ὀπὶ τῶν
βασιλῆ καὶ τοὶς τοῦτο προσηκόσι κεῖ-
νοις ὡς ἐπὶ δὲ πᾶσι καὶ πάσαις, ἀμφὶ δὲ καὶ
ὅτι τοὶς ἀφικνουμένοις εἰπεῖν· δὲ τῶν σὺ
ἀξιώματι. οὐμὲν δὲ τὰ ἀξία γε μὲ
σπουδαίως πως, οὔτε τῆς παρούσης τύχης
τε καὶ ἀξιώσεως τῆς τῶν πολιτῶν, οὔτε
τῆς ἐμῆς ἐλπίδος, τῆς προτέρου εἰς τοῦτο
ἐμοὶ βεβουλευμένης οὔτ' εἶχεν οὔτ' ἐς ὅτιον
ἐπὶ τυχὲ τεκμηρίων· εἰ δὲ σύν' ὅτι ποτ' ὄφ-
τοῦτο δ' αἴτιον ζητεῖς, πρῶτα μὲν αἰ-
τιάσομαι δὲ τῆς τύχης ἐπήρειαν τῆς ἐμῆς
ἀεὶ δυσπαλοῦν. ἐπεὶ δὲ μὲν τοῖς ἐλπισθεῖ-
σιν χρῆσις τοῦτο ἐκείσετε λυμαί-
μένη ἔχαιρε. καὶ διετελέ κατασύλουσα
ἀφαιρουμένη, καὶ πρὸς τὰ μέσα τὰ πα-
ρόντα καὶ προσήκοντα βίου πρόχειρα, καὶ
ἃ αὐτὰ ἐξῆν ὅπως ἂν ἐθέλοντα λωΐσα-
σθαι δ' ὅπου ἐμοὶ βουλομένῳ τὼ ὑπ-
εφήμερον ὁρμὴν ὅτι τοὶς πρώτοις τῶν
λόγων, ὡς δὴ καταφρονητικοὶς τῶν πολ-
λοῖς καὶ ἀπαιδεύτοις πρὸς ἀστοὺς ἀτῶν,

τῶν ἐκ τοῦ ζῶντος δ' ὑπουδὲν βεβουλομένων ἐναίρειν σ' ἀὺ καὶ λαμπρὸς
ὥσας ἀφορμαὶ, ἡ ὑπάτειπτος ἀφήρηταί με, καὶ καὶ-

εχειν τὸ θάθαμ βύπροσθεν τι καὶ μεγαλοπρεπέστερον τοῖς χρῆμιν οἰκονομίαν, πλὴν μείζων δὴ τὴν ἐμὴν εἰς μεῖζον δύ ὑπιδοῦσθαι καθεξῆς, βασκαίνως αὐτὴν καταφέλλουσά τι καὶ σκυτυχοῦσα. καὶ μὴν καὶ εἰς ὕστερον εἰκὸς ὅστις σοὶ τὴν μιᾶς αὐτὴν φείσεσθαι ἐφ' ὑβρυργίας, πᾶσάν τε καὶ σφυρίαν τὴν αὐτῆς ὑπιδιέξεσθαι, καὶ σόφισματα δὲ σοφίσασθαί τινα τῶν ἀθελτῶν καὶ θαυμαπύργων, ἐφ' ὧτ' ἀμυύεσθαί με ὧν κατ' ἐκείνης συγγράφας ποτὲ διετειπάμην. τῆς τύχης γὰρ αὖθις ὑπὲρ κατίας ἐκτὸς εἶναί μας ἀξιοῦν ἐτύγχανον ἐγὼ διϊσχυρίζόμενος, ὅτι ἐμφιλοχωρούσας δὴν ἀγνῶς ταῖς φρυραῖς τῆς πάνυ φιλοσοφίας, καὶ τῶν συμμέτρων ὀρεγομένους, ἐν οἷς παρ' οἱ βύβυμος καταζῶντες καὶ αὐτάρκως, σκυτυφᾶν μοι ἔδοξαν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ἐκείνῃ τῇ μεγαλοδώρᾳ, ταῖς τούτης ὑπιδύσεσι λαξὶ αὖθις σκαλλόμενοι. δύ' ὧν νῦν ἡ κατάπυρος ἐσμὸν ὅσα παραγμάτων ἀμιαρῶν τε καὶ ὑπιζημίων ἐμοὶ ἐπαφίσα, καὶ οἱονεὶ παρορμήσασα, σκῶς δὲ τῶν ἐρυμάτων καὶ χαρακώματος κατειλημμένῳ, καὶ σὺν τοῖς τῶν ἀκροβολισμάτων καὶ βελῶν καθεστηκότι, ἃ σὺν δὴ ἀσπιλοῖν. οἴμοι μὴν οὖν αὐτὴν ἐμὲ παραδήγματίσῃ τινὶ παρὰ τὸ δέον καὶ νεανικῶς σὺν τῷ ἀσφαλεῖ πρὸς ἀδηκυύμενον, ᾧ οἱονεὶ σίσκια μαχομένῳ τῷ οἰκείῳ μου, μᾶλλον δὲ ὡς ἡ παροιμία φησὶν ἡ τῶν

tunitatem constituēdi vberiùs atque magnificentiùs rem familiarē, sortem & conditionem profectò meam in maius incrementum capientem posthac, maleuolè ipsa cohibens atque atterens. Quinetiam in futurum consentaneū est à nulla ipsam sibi temperaturā esse malitia, omnémque improbitatē suam exhibituram, ac subtiles porrò imposturas quasdam vafrè subdolēque excogitaturā insolentes & admiratione dignas, vt à me vltionē repetat eorū gratia quæ aduersus illam aliquando componere vehementer contendi. Existimabā enim ipse & asseuerabam quosdam esse extra fortunæ potestatem, immorantes inhabitantésque vt pote reipsa in excubiis illustrioris philosophiæ, ac mediocria concupiscētes, in quibus alacriter & largè viuentes, in deliciis degere mihi visi sunt: vt vno verbo absoluam: illam quæ munifica est, sua ipsius largitione calcibus infestis ipsi ferientes. Quapropter nunc abominanda examē quoddam molestiarum acerbarū atque noxiarum mihi immittens, & quasi concitans, profectò extra munitiones & aggerem intercepto, & intra iaculationes ac sagittas collocato, quid non conficeret, suspicor sanè quidē ipsam mihi ignominiæ notam inusturam, qui quidem superiori tempore elatè petulantérque in turo me iactabam, ac veluti vmbratili certamine cōtendebam in domuncula mea, quin potius vt ait prouerbiū eorum qui

vulgariter loquuntur, robustum ac fortem virum esse circa caminum. Nam in periculū venio ne redarguar vanè locutus in meis scriptis, ac philosophi quidem laruam & habitum theatralem indutus interim,nō adhuc verò ingenium strictè domans modicè perturbatum, & frugalitatis particeps,quominus ipse subinde forti animo perferem quæ infeliciter gesta sunt: ac si quid è diuerso prosperè cesserit, in eo perpulchrè me contineam, ex qua profectò ipsa parte non copiosum mihi ingrueret periculum. Ex dicto porrò infortunio dependisse & cōsequens esse rusticitas mea ineptiáque mihi videtur,quas certè res imperitia deinceps comitatur aulicarum commētationum. Atque ideò cùm hęc institutio á paucis necnon naturæ dotibus ornatis possit comprehendi ex his qui eā á primo æuo discunt, equidem cùm iam nō sim idoneus ad hasce disciplinas, præsertim neque admodum ad eas benè natus, haud animaduerti qua fortuna deducente aut impellente perniciosè introductus fuerim in scholam. Cuius sanè gratia te cum admiratione suspicere aliquoties mihi in animum incidit, qui iam ætate prouectus in eandem ventitans,claritatis tuæ commendatione vicisti tandem multos à puerita discentium, & aulica festiuitate obseruantiáque non indecora primas reportantium,& in ipsa facultate præstātissimorum, vsque adeò eras animo officioso ac sapienti. Atqui etiam barba quidē hac iam canescente & grauitatē præ se ferēte,

ἰδιωτικῶς φιλοσοφοῦσιν, ἀγκιστρεύοντα ἀμφὶ τὼ καποδόκλω. κινδυνεύω γὰρ ἐξελέγχεσθαι ματαιολογήσας ἐν τοῖς συγγεγραμμένοις, καὶ τὸ κοὺ φιλοσόφου πρόσωπον καὶ σκευὴν θεατρικὴν ἐνημμένος ἐπιπροσθρι, εἰ μήπω ἱκανὸς κεκτήσας ἀφορμὴν μετεωροπολεῖς, καὶ αὐτάρκειας ἀπτόμενος, μὴ οὐχὶ νῦν ἀδρὸς ἐγκαρτερῶ τοῖς ἀποτυγχάνουσι· εἰ δὲ καὶ αὖθις αὖ τύχοι βύτυχημένοι, εἶτα ἐνδυχόμενος, ἀφ' οὗ δὴ μέγεις αὐτὸ εἶκε δὴ συχνός μοι ἐπαμερεῖται κίνδυνος. τὸ δὲ εἰρημένης ἀτυχίας ἐξηρτῆσθαί μοι κἀμὲ ἐξελέγχει, ἡ σκαιότης ἡ ἐμὴ καὶ ἀπειροκαλία δοκεῖ, ἃς δὴ νέα μαθὰ ἐξῆς ἀκολουθεῖ τῷ αὐλικῷ θεωρήματι. καὶ γάρ τοι παιδιᾶς τοῦτ' ὀλίγοις τισὶ καὶ βυσσινοῦσιν εὖσις ἐφικνεῖσθαι δὴ εἰκὸς νέας μεμαθανότων, ἐγὰ δὲ ἔζωγρησ' ἤδη ὧν τῶνδι τῶν μαθημάτων, δηλῶσαι σοὶ πάνυ πρεσβεύω τὰ δυπερφυκώς, εἰκὸς εἶδεν ὅτου δαίμονος ποδηγοῦντος ἢ ἐπαγωγοῦντος εἰσιφθάρμεν εἰς ὃ διδασκαλεῖον. ὅπου δὴ εἶδεν ἀγαθεύων ἐγὼ σοὶ τέ μοι ἔπεισιν, ὃς ἤδη πρὸ μακρὰς εἰς αὖθ' φοιτῶν, πρόβυδεικμένας πλουτῶν πολλοὺς δὴ παιδομαθὰς, τῇ τε ἀφῆκότι αὐλικῇ καὶ γραπτεία σὸν ἀρήμυνε δὴ τὰ σοφιτία ἐγκαμόων σὺν αὐτῷ καὶ τῇ δωμάμει δίφιεῖσιν, ὅτου τους δεξιὰς εἶχες καὶ σοφῶς. καί τοι καὶ τοῦ πώγωνος τοῦτον ἤδη πεπολιωμένου καὶ ἀξιωματικῆ,

τῆς λογίστικης ἐλλεβ' συνεργῶ, τῆς τῶν
ἀρτίων καὶ περιττῶν ἀπομνημονευμάτων
τὰ κεμφότερα δηλῆς ἀποφθέγεσθαι, τοι-
γάρτοι τῇ ἰδίᾳ ἐμφυτῷ πολλάκις ἠξίω-
σάν βεβαιότητι καὶ ἀφελείᾳ, εἰς ἅπαντα τὰ
γλαφυρώτερα καὶ ὑπερβάλλοντα ἐμοὶ ἐμ-
φύτῳ, ὃ δὴ νῦν ἐγὼ βαρύνομαι μάλιστα
ὃ ἔστι γὰρ ἔστιν οὐκ ἔνδον ὑπερπέλαγος
ὑπάρχοντος ἄπλετος. ὑπάρχει δέ μοι καὶ
πολλὰ μωρογράμματα παρεσκευῶν, ὥστ' εἶναι δεῖ καλῶς,
εἶτ' ἀφέλφαι ἀκάκιας ἀδελφῷ, ἀπο-
μεμφθήκειαν, ὧν ἤδη ἀλγεῖσι τοῖς οὐ τῇ-
δε παραμαθοῦσι τῇ τῶν κερκώ-
που ἀγορᾷ, καὶ παρέπεισι ὑπερεσ-
τοπίας θαυμασίας ἡλίκας, καὶ σιμοδο-
ὠνιαγήματα ὀρθοῦ τῷ φιλοπλοῦ καὶ γαν-
σιν ὅσοντα οἷς δὲ φλύαφοις χαίρου-
σι τε καὶ ἀγαλλομένοις εἴδα τυτθοῖσι
θεοῖς ἀλείοις, οἷς παμπληθεῖς θεαπείας
ἀκολυθῶν ἐθυμόμυσις, εἶσιν συρμα-
τα ὠα τραγικὰ, ὥσπερ τοῦ θεάτρου μό-
νου ὄντα, οὐχὶ γε τῶν ὄντων ἐν ἔθει
συνεθισμένων αὐτὰ, ἀπὸ δὲ τοῦ χορηγοῦ
ἕτοι τακτῆς ἡμέρας ἐπόρπας κεχεη-
μένα. ὡς οὖν ἔστιν κἀμοὶ καὶ πρέπον
ὄν, τῶτον ἔστι μοι ὃν ἔστιν,
ἐφ' ὅσον χεῖρον συναναστρέφομαι τοῖς
πολλοῖς τοῖς χρωμένοις, ἔστιν ὅτε ἀπαρέ-
σκομαι τῇ ὑπηρεσίᾳ, ὡς δὲ μεταῤῥυθμίσαι οὐχ οἷός τε ὢν εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς
ἐνδαδε

eloquentiæ adiutrice vtebare, scitè
venustéque loquendi peritæ circa
elegantiores vrbanarum apposita-
rúmque rerum cõmemorationes.
Quocirca meæ propriæ crebrò suc-
censeo segnitiei & ruditati, ad hæc
politiora dilucidioráque & alia
quædam mihi ingenitæ. Quod au-
tem nunc ego indignè fero maxi-
mè ingenium est meum nõ iam fa-
cetum nec ductu facilè in rem in-
suctam & nouam. Non enim ad-
huc potui licet multas mihi mole-
stias iniecerim, hanc siue simplici-
tatem operæ pretium sit nuncupa-
re, ceu malitiæ ignorantiam inno-
centiæ sororem, dedicisse, quã nou-
eram inutilem ac damnosam his
qui in hoc callidorum dolosorúm-
que impostorum conuentu fatigã-
tur, & qui venalem exponunt sui
vultus serenitatem mirificam, spe-
ciosáque verba nihil quicquã sim-
plicitatis cupidum & ingenuũ re-
dolétia. Quibus certè ineptiis gau-
dere necnon gestire nosti istos bea-
tos permultas clientium turbas & assectlarum distendentes, tanquam lyrmata quædam tragica, in theatri duntaxat vsum recepta, nequaquã certè eorum sunt qui ipsa tractim ducũt, verùm à choreæ antistite ad statutos dies ac definitos mutuata. Cùm igitur quod decens nobis decorúmque est, hanc conditionem mihi accommodet, tantisperdum simul versor cum his qui omnia mentiuntur & simulant, quandoque implacidè fero meam innocẽtiam, quam sanè adaptare nõ valẽs ad eam quæ est hîc nostra tẽpestate

venustatem ac solertiam, interdum quidem obedire adigor distrahenti me naturæ, nonnunquam verò cum cœperim necessitate impelli, non statim magno vt opinor risui ludibrióque sum obnoxius, quippe qui discrepantem scilicet laruam ac personâ simulo & repræsento meóque capiti non insidentem. Tuum porrò officiũ est ô amice hanc meditationem cùm sis assecutus atque eorum quæ sunt in regulis artis ex quisitáque diligentia compos fueris, & ad extremum propositi finẽ adipiscẽdo migraueris, exiguo quodam libro & epistolæ simili iuxta artem tradere mihi huis scientiæ edicta, & quasi verò me nouiter aduenientẽ in aulâ quamuis quinquagenarium, dirigere in hoc vitæ munere, vt tandem integra conditione defungar, insidiosè captans mediocria quædam ad vitam consequentem honestâ & studiosam necessaria. Quí enim non sperarem ex te præceptore addicere quandâ ex vtilibus & fructuosis istis observationibus, vitæque habitũ componere in eum, qui nunc mihi statutus & decretus est. Quãdoquidẽ nonnullos cernimus eorũ qui maiestatis causa faustè excipiuntur & commendantur, quum huic theatro se adiunxerint, sui vultꝰ seueritatem abiicere quouis modo prodesse videatur, impudentiámque versipellem & nihil non perficientem induere, donec victores fiant eorum quæ ipsi persequi aggrediuntur. Vale, & huic propolito opinionẽ tuam lubẽti animo apponẽs,

κομιδότητα καὶ ἀξιόλογον, ποτὲ μὲν εἶκειν ἀναγκάζομαι δυσλυκύδη μεφύσῃ, ποτὲ δὲ φλαῦρος βιάζεσθαι, οὐ φλαῦρος πάλιν ὡς εἰμὴ γέλωτα ὀφλισκάνων, ὡς ἀπειθὴς ὢν τῷ σωπρεπεῖ προσώπῳ κεκομισμένος καὶ ἐμὴ κεφαλῇ οὐκ ἐπικάθισον. σοὶ γε μὴν ἔοργεν ἔστιν ὦ φίλε ἑαυτῆς τῆς πρώτης ἐφιξιμύου τε καὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ νας τῆς τέχνης κατωρθικότος, κατά τι ὃ πέρας ὀπτυχὼς ἀπαλλάγῃς, βραχεῖ βιβλίῳ καὶ ὁπτιστοφθόδῃ τινὶ λόγῳ ἐπιδεῖξαι μοι τὰ τῆσδε ὁπτιστίμης πράγματα, καὶ ὡσπερεὶ τέλειόν με ἀνδρὶ καὶ ἀρτιγενεύτῃ, ἀλλὰ παιδαγωγῆσαι σὺ ἑαυτὸν τὸν βίου ὁπτιτοδόσῃ ὅπως δὴ τελεῖν ὁπτίμως ἀπαλλάξαιμι. σωτικὸν ἀσμένως μέτρει ἄπαξ εἰς βίου δὲ ὁπτιστα κόσμιον καὶ φιλοκαλοῦν. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ὑπισχνοίμην τοῦ καθηγεμόνος μεταμαθησόμενος τὴν χρησίμων τούτων παραινμάτων, καὶ ὃ δόγμα τοῦ βίου μεταρμίσειν εἰς ὀνῶ ἐμοὶ κοσμηρὸν καὶ κοσμοτερπνόν. ὅπου γε οἷοις ὁρᾶσθαι τὴν ὁπὶ συμπότητι βέφημον μιμῆσαι, ὅπερ τοῦ καὶ τοῦτο πεπλησιάκασι, τὸν συμποσιαρχίαν ὁπτιτιθεμένους ὅπη δὴ συμφέρει δεκῆ. ἀναίδεια τε τὸν πάνουργον καὶ ὁπτελεσικὴν μετενδιδυσάζας, ἕως δὴ ὁπιτέλεσιν ἐπιβάλοντο. ἐῤῥῶσθαι δὲ ἑαυτὴ τὴν ἑαυτοῦ τὸν ὁπίσιαν τὸν σὴν προσβάλλειν ἀσμενος,

τῶν τῶν ἐπιξύλη, τὸ ἀνδίαν τὸ δὲ παρηγορᾶν τὸν ἡμέτερον, ὃν τῆς τῦ χρόνου δυστυχίας καὶ πολέμου ἡμῖν προεχόμενον. Θορήκησι τοῖς τῇ αὐλῇ, σεπτεμβρίου μηνὸς εἰκάτῃ ἱσταμένου.

ΓΟΥΔΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
φιλικώτατος ὃν τοιοῦτον.

ΠΟλλά μοι ἔχων ὦ ἑταῖρε τῆς τύχης καταμεμφεσθαι τότε ἐμοὶ ἀεὶ φθόνημα προπαλαι καθεστώσης, καὶ ὑποπτευούσης ἐμὲ ὅτι τὰ ἡγεμονία φερόμενον τὴν ἀφθονιμάτων, ἰδιαῖτά τε ὑπερδιδόμενα εἰσήσεσθαι τοῖς μυρόμενον, οἷα καὶ δὴ ἐν θεσσαλονίκῃ δοκεῖ τοιοῦτον καὶ καλὸς πεφυκότι, καὶ οὐχὶ τὴν πολλοῖς ἐνὶ, σὺν τῷ σὺ τοῖς μάλιστ' ἂν εἰκότως αὐτὴν ὑπεμεμφόμην, τοῖς περὶ αὐτὸ μετὰ τοῖς ἐπαγγύοις ἐπὶ τοῦτ' ἐκεκμοτομηκόσι, σὲ ᾧ δὴ πολὺ μοι τῶν ὅτι πρόθυμος διαπέφυκεν. οἶμαι δὲ καὶ σὲ οὕτω φασεσθαι αὐτῷ μᾶλλον ἵνα σὺ πάντα χρηματίσηκεν ὑπερδιδόμενον, ἐπὶ τῷ βασιλέως ἐμοὶ αὐθαιρέτως τε καὶ λαμπρῶς εἰς ὕπαρξιν ἐπαγγελθέντα, καὶ ἤδη πεπραγμένων (εἶδα γὰρ ὃ ἐκτενὲς καὶ φιλόδωρον αὐτὸ) ἐπαφηδίμην θύμῳ ἐγὼ, ὡς ἄρα τὸ πρᾶγμα τότ' ἤμβλυε ἐπ' ἀνθρώπῳ ἡγήσασθαι τὴν τε βασιλείαν χρημάτων, μετὰ γε δὴ βασιλέα καὶ τοὺς τὰ πρωτεῖα λαχόντας τῆς ἄλλης κυριότητος, ἀνέχεσθαι, καὶ καρυφαίῳ ὑπ' ἔρωτι τοιούτης ὑπάρξεως. ἤδη γὰρ τόπον εἶναί σοι.

istud persequere, nostram hanc molestiam leniēs, ex temporis difficultate bellóque nos interturbātem. Trecis in aula, Septembris mensis nono die ineuntis.

GVLIELMVS BVDÆVS
OFFICIOSO AMICO
BENE AGERE.

IN multis quidem valens ô chare sodalis fortunam increpare & meum semper propositum dudum absumentem, & me dehortantem ad præclaras tendentem commentationes, taliáque vitæ munera instituere exoptātem, quæ etiam apparent homini consentanea esse benè honestéque natura disposito, & non è pluribus vni, vnum quidē modò in primis iure in ipsa culparem, istud ex his quæ nouata immutatáque fuerunt ab ipsa tribus mensibus recentibus, in quo profectò ingēs mihi reuera & inopinatus casus apparuit. suspicor autem & tibi ipsi hunc in modum visum iri. Ambire quoddam stipendium pecuniarium instituens, à rege mihi sua sponte atque splendidè in præsentia promissum, & iam designatum ac delegatū: Nam nō ignoras liberalitatē & munificentiā ipsius: Mirificè gauisus sum stupidus ego, quòd scilicet negocium istud debebat fieri tractaríque apud hominem & regiarum pecuniarum merum imperium habentem, post quidem regem eósque qui primas partes adepti sunt supremæ dominationis, & apud eum qui erat vertex huius principatus. Nam exploratum habebam hunc esse tibi

beneuolũ ac beneficum. Atqui ſemel experientiam ceperam ipſius bonitatis erga eruditionis cultores viros propenſæ, quemadmodum vtique tunc arbitrabar. Vbi primùm ambitionem hanc in animũ meum induxi, interim certè ſperãs maiorem & ſtabiliorẽ aliam elargitionem, mihi quidem impræſentiarum promiſſam, dum tandem poteſtas fuerit ac temporis opportunitas conceſſerit euenturam, rex quidem pollicitationis continuò memor, tum verò cœnæ vacabat: circunſpectans huc & illuc circa menſam & in hunc oculos coniiciens, vocáns que eum penes quẽ eſt plena poteſtas penſionum ſoluendarum, fortuitò reſpiciens, mãdatum quoddam ipſi dedit ſubauſcultanti auribus meis ignotũ. Legitimum eſſe quippe noſti tu quidem apud nos huiuſmodi regum congiaria ſeu publicas erogationes haud prius vim & auctoritatẽ obtinere, antequã ij qui præfecti ſunt fiſco & coactioni argentariæ regum mandatis ſubſcribant. Animaduerte nunc igitur rem nouam & abſurdam, exitumque negotij in contrarium meæ expectationis interuerſi, niſi quid poſtea cõminiſcar. Quemadmodum enim iudicio contendens apud candidum arbitrum & iuſtum, vſque adeò languidè confidentér que perſequendum eſſe negotium exiſtimabam, ne videlicet grauiter & acerbè agerem cum homine natura procraſtinatore, ſempér que quod in re præſens ἐπεξιτέον ἐϛὶ τῷ πράγματι ἐλαττίζομεν, ἵνα μὴ δῶμεν ἐπαιδῶς πεσοφερέμενον πάντως τῇ φύσει ἀεὶ μωμητὴν, καὶ ἀεὶ ὃ πρᾶγμα

οὔσαν καὶ εὐεργέτιν. καί τοι καὶ ἅπαξ ἐπεπείραν ἐτύγχανον εἰληφὼς τῆς αὐτῆ χρηϛότητος εἰς τοὺς φιλομαθεῖς τῶν ἀνδρῶν ἐπιῤῥέπουϛαν, ὥϛε τῳ καὶ δι' ἡδονῆς μιν. ὡς οὖν τῳ πρᾶγμα ἐλαίαν τοιαύτην ἐφικτὴν ἐπεβαλόμην. μεταξὺ δὲ πρᾶγμα δοκεῖν μείζω καὶ ἀϛραλεϛέραν ἀγάπην δωρεᾶϛ ἐμοὶ μᾶλλον ἐν τῷ πρᾶγματι καταμολογεῖν ἐμαυτόν, ὅτ' ἐγχωρεῖν δέ ποτε καὶ καιρὸς εἰδέναι ἐκέκτημαι, ὁ μὲν βαϛιλεὺς τῆς ἐπαγγελίας αὖθις μεμνημένος (ἐῶ δὲ τὸ πρὸς τῆς ἀληθείας) παπαῖαν ᾗδε καὶ ἐϛὶ τῶν βαπίζαν, καὶ τῦτον καλὸν καὶ καλῶς ἔχειν ἀνέκραγε τῷ σιτοπαιπαῖ, καὶ πρᾶγμα ἅμα, εἴ παλμός τι αὐτῷ ἔδωκεν ὠπαϛιτοῦντι οὐ ἐξάκυϛον μοι ἤδη γ' ἀφιπαμένῳ. νομίζεται γοῦν ἔγνως σύγε πρὸς ἡμῖν ταῖϛ πηλικαύταις τῶν βαϛιλέων ἐπιδόϛεϛι μὴ πρότερον κυρίας εἶναι, πρὶν τοὺς ἐφεϛηκότας τῷ ταμιείῳ καὶ χρηματιϛικοῖς τῶν βαϛιλέων ἐπιτάγμαϛι πρόσωπα γράψηϛι σκέλαι δὴ νῦν ὁ πρᾶγμα δεξιόν, καὶ πέρας τῷ πράγματος, εἰς τοῦμπαλιν πως τῆς ἐμῆς ἐλπίδος πρόϊ πεπτωκότος, ὦ μὴ ἂν εἰϛεῖν ἐϛὶ πόνος. ὡϛεὶ γὰρ διαζέλμους πρὸς ἀνῶν διαπνεῖν καὶ πρόϊϛάντι, οὕτω τοι διέφυσῶν καὶ πεπιθόμενον, ἵνα μὴ δῶμεν ἐπαιδῶς πρόϊϛάντι, καὶ ἀεὶ ὃ πρᾶγμα

χρῆμα

χρῆμα δίκαιον εἶναι φίλων τινί. ὁ δὲ, καθάπαξ μὲν ἀπὸ τῆς μὴ τοῦ βασιλέως κοινωνίας ψυχαγωγῆσαί με ὑπῆρξατο, καὶ ἀναπεῖσαι ἑαυτῷ, ὡς ἔοικεν, ὀλυμπιονίκην· τὴν ἐμὴν ἐλπίδα πολλάκις ἐπιρρώσας, καὶ καλῶς καὶ εὐπίστως ὅτι μεγάλα εἰπεῖν φήσας, ἵνα μὴ ἀποχλήσαιμι. εἰ δ' ὡς ἐνδέχεται αὐτῷ δριμύτερον, πρὸ ἡμέρας τεττάρων ἢ τεσσάρων διαῦτα μειλίγματα ὤγε χαριζόμενος οἷα καὶ τοῦ μνησιονικήσαντος ἐπιδεικνύμενος ἐλπίδα· εἰ δὲ ἀξιόπιστα, ἔα· ὅτι δὲ ἐπαγγέλσεσιν ἀναπείθεις τε καὶ ἐμπεδοῖς τὸν πρὸς δικέλλαν τὴν ἡμετέραν προσαγόμενος, καὶ κατακηλῶν ἐμὲ ἐμπεδοῦντα τῇ αὐτοῦ ἀβουλίᾳ, εἰς τοὐπίσω γὰρ ἀεὶ καὶ εἰς ὃ αὐτίκα δὴ μάλα διεκρούετο. καὶ ταῦτα πιθῶν καὶ λέγων, ἐστιροτύπει, δριμύμυθος ἢ μᾶλλον ἔοικεν ἐμοὶ ἀποδιίξειν ποτ' οὐ τὴν τυχοῦσαν. ἄλλως οὖν τελοῦντων ἐμοῦ τ' ἀπομόντος αἰσθόμενος, καὶ εἰς τὴν τῶν φήσας ἀτιμωρίαν ἢ οὐ φήσας αἰσχύνην ὤγε καταμᾶς, ἐμοῦ συνοχώρησιν καταπίπτοντος καὶ ζάλα που ἀτέκμωρος, καὶ ἀμφιδύσεις δὴ σὺν ἔτ' ἔχων προσφθειρόμενος, παντοίως ἤδη τῷ λόγῳ καὶ τῇ ὄψει γλυκύς, ὃ τῆς αἰσθήσεως τοῦτον ἐνέφαινεν ἤδη ἀμφιβόλου σκηνῆς, ὃ ἔγωγε δηλαδὴ χρησφύγετον τηλικαύτης συνοχωρείας. ἰδοὺ δὴ σοὶ ἡ καταφρόνησις τοῦ πράγματος· ἐμοὶ δὲ τὸ πάμφορον

senti exequendum est prorogare solito. ille autem à principio statim cōmunicationis cum rege demulcere me cœpit, & ex suo ipsius nutu me suspendentē tenere, nil simplex, vt videtur, animo concipiens: meam expectationem sæpenumero confirmans, rectéque & bona spe rem processuram dicens, ne ipsum interpellarem. Mox quia obsisterē ipsi vehementiùs, tertio quoque die vel quarto huiusmodi leniores blandioréisque risus ille mihi condonans tales qui etiam eius quod ambitiosè affectabam certè negotij arrhabones essent idonei. quandoque porrò promissis iuramentò factis necnon præfinitis expectationem nostram alliciens, ac permulcens me stomachantem ipsius dilatione: in futurū enim semper & propediem reiiciebat. Ista-que faciens ac dicens, pectus tundebat, iureiuraddo asseuerans nimirum suum fauorem se mihi demonstraturum aliquando non triualem. donec tandē me elanguescentem ac defatigatum comperiens, & in dicendi manifestē vel non dicendi necessitatem ille quidem veniens, me arctè solicitante & confestim sine dolo, detrectationes verò haud etiamnum valēs præterea adinuenire, multiplex iam sermone aspectúque effectus, impudentiæ personam induere continuò palam veritus non est, nouissimū scilicet perfugiū tantæ anxietatis. Ecce sanè tibi catastrophe exitúque huius fraudulentæ

fabulæ ac sub dolæ, à fortuna nobis cõparatæ doloséque structæ, quæ me vexauit mulcta nummorum amplorum per singulos annos cõstitutorum, id quidem propter eũ qui extrusit negotium. Nunc autẽ deinceps animaduerte mores versatiles nec non vrbanitatem fabulæ, non insitam fortassis ingenio amici tui, aliásque haud male audientis temporibus elapsis, verùm quæ sit facultatis hîc vsitatæ, atque etiam aulæ cõgruens. Is enim, neque nũc me indignè ferente, sibi temperat à salutatione illa pellaci & illecebrosa festiuáque in fortunè oblatis occursibus quũ minimè facultas datur nobis nos summouendi à via aut inclinato capite intuendi. Nec solùm verò, sed etiam aliquoties, vt resciſco ex narrantibus, in ore Budæum habet tanquam vnicè amatum, partim quidem nõ fecus atque multa doctrina cumulatum probúmq. virũ, partim verò vt ab aliquo suorum ipsius necessariorum dilectum ex synceris. Talia verò asseuerans, puto, opinatur me recta via deducere fruſtratum in ambitione mea, & à sententia dimouere, quõ ipsum deintegro obsequiosè colam, idem (aiunt) saxum incassũm reuoluens. Quandoquidem nunc comem & affabilem potentiam habet iſte dissimulationis studiosus, in temporis incommoditatem culpam retorquẽdi, quæ [inquam corrigit] ob bellum iam concitatũ. in quã illius dilatio nihil sani repræsentare nobis semper visa, id quod à nobis exige-

δράματος καὶ τοῦ λόγου, τοῦ τῆς τύχης ἡμῖν ἀδροσκιαδέντος καὶ ἐσκιωρημένου, πλὴν ἐπεὶ ἐμὲ ζημίᾳ χρημάτων πολλῶν κατ' ἔτος συντιμωμένων, τόγε ἐπὶ τούτῳ τῶν ἐγκρυσάντων ὃ πρᾶγμα. νῦν δ' αὖθις σκέψαι ὃ ἠθοποιικόν τε καὶ ὑποτάπεινον τὸ δράματος, ὃν ἐμφυτευμένον ἴσως τῷ ζήλῳ τῷ φίλου ζῶν, ἀνώνυστε οὐ κακῶς ἀκούσεσθαι ὁ τοῖς πράγμασι, ἀλλὰ τῆς ἐμπειρίας ὧν ἐπαΐω ὅτι ἐπιχωριάζουσης, καὶ δὴ καὶ αὐλικῆς πρεπές. ὁ μὲν γὰρ, σοβεῖται νῦν ἐμοῦ δυπαρεσκοῦντος, φείδεται πρὸς σπουδῆς ἐκείνης ἐπαγωγοῦ τῆς φιλοφρονητικῆς, ὅτε ἔτυχεν ὁ τῆς πράτου χύσης ἀπαντήσεσιν, ὅτ' οὐκ ἔζεσεν ἡμῖν ὁκ πρέπεσθαι πρὸ ὁδοῦ ἢ πρόσω κύπλῳ. οὐ μόνον δ', ἀλλὰ καὶ ἔστιν ὅτε, ὡς ἀκούω τῶν λεγόντων, ἀφ' ὁμάρτου Βουδαῖος ἔχ ὡς ἐρρῶσθαι, πῆ μὲν ὡς πολυμαθὴ καὶ καλὸν ἀνδρα, πῆ δὲ ὡς ἵνα τὸ ἑαυτοῦ φίλαυτον ἀγαπῶσιν ἐν τοῖς πολλοῖς. τοιαῦτα δὲ φάσκων, εἶμαι, εἶτα με ἐπιμορφάσεσθαι σφηλάμενον ἐν τῇ πράγελείᾳ, καὶ μεταπίσειν, ὡς αὐτὸν ἐξυπερχῆς ἀφεστάσαμι, ἐναντίον φασὶ λίθον τινὰ λίαν κυκλοῖ ἐπὶ τοιαῦτ' ἄρ' ἐπερόπτον ἐξεστίαν ἔχ ὅδε φιλεῖραν, πῶς δυαχέρανε τὸ χρόνου ἀπαλάσθαι, πῶς ἀφ' ἑτέρου πολεμοῦντ' ἂν συμ-

Ἑλλοῦμενον. εἰς ἐκεῖνον ἀφαμιλλήσεις ὁπόδεις ὑμεῖς ἐμφαίνῃ ἡμῖν ἀεὶ δηλοῦσα, ὃ ὑφ' ἡμῶν πρᾶ πό-

μὴν ἐφείλκετο ἀξιοπίστους. πρὸς τοῦτον τοίνυν ἐν ἀμφιβόλῳ τί δῶ παθεῖν ἐμὲ νῦν δυσπαρόμοιον. δῆλος γὰρ εἰμι εἴτ' ἔχων εἴτ' ἄκων, ὅμως δὲ δῆλός εἰμι τὴν ὁδὸν αὐτῷ ὅτ' ἐξηνδρισμένος, καὶ οἰόμενος τὸν αὐτὸν ἐν πεφαῦσθαι τῷ παιδιᾷ ἀμαθῆ τῷ ὑπαιδεῦσθαι τοιοῦτον, καὶ γὰρ ἀνδρῶν ἀμφίβολος ἐσμὶ ὑπαιτιῶν τὴν ἀκολουθίαν, ἀνδρῶν γ' ἀξιολόγων, ὑφ' ὧν δορυφορεῖται ὁ ἐμὸς μακαρίτης. ἀπὸ τοιούτου ἦθος τοῦ ἀνδρὸς ὦ φίλτατε, ὑπεικέναι τε, καὶ σώζεσθαι ἀνῆρημένον, ὡς αὐτὸς εἶπεν ἢ συνδιαπαίζομένον, ὡς δὲ ἐμοὶ σωφρονοῦντι ὀξυχόλως εἶπεν, σκαιὸν καὶ ἀπειρόκαλον τηλικουτοισὶ ἀξιώμασι, καὶ λωβώμενον τὸν ἀνδρείαν αὐτὸν, ἀλλ' ἀμείνω τοῦτο ἦθος πάντως ἐστὶ ποτὲ σωφρονισθῆναι ἐμοὶ αὖ τὸν ἄνδρα, ἄξιον εἶναι· οἶσι νομίζεις, ἢ δι' αἰτίας μεγάλων ἐν ἀνδρὶ καὶ ἐλκυστίνος ἀγαθοῦ τοῦτο τῶν ἐλαττωμάτων, οὐ μᾶλλον ἐμοῦ ἢ σοῦ, εἴγε κοινὰ τὰ τῶν φίλων. ἢ μᾶλλον ἐγὼ σὸς τε φίλος καὶ μαθητὴς (καίτοι εἰς σὲ φοιτήσας ὅτι σωφρονιώτατος, καὶ πολλοῖς δὴ σαθμοῖς ὑμῶν πεμπόμενος ἀπαρτιμνήμων τῆς ἑταιρείας τῆς σῆς) τοῦτο ἐν φίλοις σοῦ ποιήσομαί σε ὅπως πρέπει φιλάσθματα, ἑτέρου τε τοῦ τῶν ἐμοί τε καὶ σοὶ δικαίως ἐχόντων, ἀνεργέτου ἔσεσθαι ἡμῖν ὁμόσε, δι' ἀπειθείας καὶ ὀργῆς ἔχειν, τὸν δὲ φιλαίτιον πλημμελῶν δεῖξαι εἰς

batur consultò attrahebat. Aduersus hunc proinde virum quid admitterē me nunc grauiter aspicientem. Conspicuus enim siue vltroneus siue inuitus, attamen manifestus sum in itinere ab eodē cùm sors obtulerit deflectere, & velut ab ipso insolenter eludi eruditionem qualemcunque rubore perfundi, quanuis ipsum aspiciens condensatum gregem ductitantem pedissequorum, virorum quidem memorabilium, à quibus stipatur protegitúrq. ipsius amplitudo. verùm talis mos viri, ô tu qui ipsa es amicitia, aduentitius atque hîc collectus est, quemadmodum quispiam protulerit eorum qui tibi annuunt, vt porrò mihi condolentes iracundè dixerint, siniſter & abhorrens à tanta dignitate, & mutilans ipsius commendationem. Atqui vtrum tandem hunc morem aulicum mecum leuiter odisse cum ipso viro, dignum esse tibi putas, vel certè virum insimulare, in iúsque vocare pro isto incommodo, non magis meo quàm tuo, quum quidem res amicorum communes sint: siue magis ego tuúsque [sim] amicus ac discipulus: quanquam ad te accedens quàm rarissimè & pluribus sanè stationibus ac diuersoriis assiduè penè diremptus ac dissociatus à tuo sodalitio. in hunc talem amicum tuum te commodo afficere quatenus licuerit præoccupante, & alteri cuipiam eorum qui in me & te beneuolo sunt affecti animo, munificum fore sperantem, inimicitias capiens iratúsque, haud videor perperàm & iniquè agere in

amicitiam noſtram, ipſiúſque leges violaſſe? cùm decens nimirum & conueniens ſit viro amico, ſuam ipſius vltionem & compenſationem amicitiæ gratiosè concedere, cum qui iniuria laceſſiuerit ex reatus periculo eximenti: ac veluti deo proſpera ſacra facere charitatis præſuli hac victima. Non enim iſtud inficias ire neque valerem neque vellem, quominus fas ſit expletam ſuiſque numeris abſolutam amicitiam & exploratam vltrò citróque haćtenus exercentes, quiduis commodi priuatim prodere, ad conſeruandum commune bonum, vel quod amicitiam continet. Hanc ego altercationem, ingentis in iure diſceptationis capacem & controuerſiæ, ſi ad ſapientes quidem delata ſit propter calculum ſeu ſuffragium confidentes, decertantes porrò iudicialiter viros & oratores, tibi ſoli vt arbitro iudicare permitto, vtrũ iudicio damnaueris in eo me conquieturum ſpondens, neque immiſſũrum id quod ex controuerſia compoſitum arbitrióque iudicatum fuerit in aliam iurisdictionem. Agedum argumentum iſtud perſequens mihi reſpondeto, non quaſi admonitione admodum indigenti huius rei cauſa, & neceſſariorum commiſeratione, ob diſcendi cupiditatis nomen in ſumma publicéque neglectum apud nos, ſed tanquam tuas literas minum in modum concupiſcenti. Vale, ô vir amantiſſime, hánc que epiſtolam, non ſecus atque poſitum & fundamentum quoddam excipito fucatum necnon accuratè exculrũ

φιλίαν τὴν ἡμετέραν, ἐάν τ' αὐτὸς δίκαια πάσχειν ἀναγκάζῃ, ὡς πρέπει δηλαδὴ καὶ καθήκει ὃν ἀνδρὶ φίλῳ, τὴν ἑαυτοῦ ἀδικηθεὶς ἀμύνασθαι τῇ φιλίᾳ, ἐν ἡδικημένῳ ἐξαιτούμενον. καὶ ὥσπερ εἰς τὰ θεῶν καλλιερῆσαι τῶν φιλίων τῶν δὲ τῶν ἱερείων. οὐ γὰρ ἀνὴρ ἔξαρνος τοῦτ' ἔγωγε οὐδὲ δυναίμην οὐδὲ βουλοίμην, μὴ οὐ δεῖν τὸ καταπλεῶν τι φιλίαν καὶ πεπιστωμένην πρὸς ἀλλήλους μέχρι τοῦδε πεπαῦσθαι, ὅπως ἰδίᾳ συμφέρον καταπροέσθαι, ἐπὶ τῷ σώζῃ τὸ κοινὸν, ἥ τὸ φιλίας κεφάλαιον. τοιγαροῦν ἐγὼ τὴν ἀμφισβήτησιν, πολλοῦ δεῖν δικανικὴν εἶναι χρήσασθαι καὶ διαδικάσαι, εἰ εἰς τοὺς σοφοὺς μόνον εἰσήγετο ἐπὶ ψήφῳ συλλογιζομένους, ἀγωνιζομένων δὲ δικανικῶς ἀνδρῶν, δήσῃ καὶ λοιδοροῖς, μόνῳ σοι διαιτᾷ ἐπιτρέπω, ὁπότερον ἂν δικάσῃς τούτῳ ἐπόμενα παύσασθαι ὑπισχνούμενος, ἢ ἐφήσῃ. ὃ δὲ δικηκμένον εἰς ἀγῶνα δικαστήριον. φέρε δὴ τὴν ἀπόδοσιν τοιούτων λόγων ἐμοὶ ἀποπίπτειν, οὐχ ὡς πρόχειρόν τι ἄγαν διαμέτρου ὄντος τοῦδε, καὶ συμπαθείας τῆς φίλων, ἀφ' ὃ φιλομαθείας ὄνομα κοινῇ ἀτιμαζόμενον ἐν ἡμῖν, ἀλλ' ὡς τῶν γραμμάτων οὐ μετείους ὀρεγομένῳ. ἐρρῶσθαι, ἄνερ φίλτατε, καὶ τοιούτων τινῶν ἐπιστολίων, ὡς γυμνασίου τινὰ δέχου ἐπίπλασιν τε καὶ ἐπιτηδεύσιν

ἐπὶ τῷ τὴν δεινότητα τὴν σὴν ἀσκῆσαι. Θρήκησι παρὰ τῇ αὐλῇ, σεπτεμβρίου μηνὸς τετάρτῃ ἐπὶ δέκα.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΦΙΛΗΚΟΩ εὖ πράττειν.

Η Ἐσχάτη σου ἐπιστολὴ τὰ δεινὰ μνημονεύσασα τὰ ἄρτι τῇ κελτικῇ ἐπιφυέντα, κατάδηλός ἐστι τὴν ἐμὴν κακῶς ἐξηγημένην, τῆς τε ἡμετέρας ἐννοίας τῆς ἐν ταύτῃ οὐκ εὐστόχως τυχοῦσα. ἐμφαίνει γὰρ ἄντικρυς, ὡς ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα διατριβόμενοι, τῶν τε βεβουλευμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ διατεταγμένων οὐ πόρρω ἀφεστῶτες, καὶ πάντα τι σχεδὸν τὰ τῇδε ἐποπτεύοντες, τοῖς πολλοῖς δὴ ὁμοφρονοῦντες, τὰ αὐτὰ προσδοκῶμεν περὶ τοῦ πολέμου ὑπαρχομένου, δεινῶς τε καὶ δριμέως ἤδη συγκρουομένου. οὐκ ἀπῳδὰ δήπου οὐδ᾽ ἀπεοικότα τῶν παρ᾽ ἡμῖν ταραχωδῶς διαφημιζομένων. ὅπως οὖν εἰδῇς ὅσον ἀποδέομεν τοῦ ὁμογνωμονεῖν καὶ συγκατατίθεσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα πεπεισμένοις, ἢ παρέχουσι γε τὴν ἀκοὴν ἐνδιδοῦσι τοῖς τάδε τυχόντως καὶ εἰκῇ φλυαροῦσι, βουλοίμην ἂν σε ἔγωγε οὕτω περὶ ἐμοῦ γιγνώσκειν, ὡς τοιούτων μὲν ἀκροαμάτων καταγελῶντος, τῶν τὰ μὲν τῶν πολεμίων τερατωδῶς μεγαλυνόντων, τὰ δὲ ἡμέτερα βασκάνως καταστελλόντων. φόβητρα μέν τοι εἶναι ταῦτα καὶ ὑποθήκας ὁμολογοίμην ἂν τοῦ θεοῦ,

ad excolendam exercendám que tuam solertiam. Trecis apud aulam. Septembris mensis quatto & decimo die.

BVDÆVS AVDITIONIS STVDIOSO BENE AGERE.

POstrema tua epistola res graues commemorans quæ paulo ante in Celtica regione extiterunt eáque inuaserunt, conspicua est meã malè explicasse, nostrámque intentionem quæ in ea est non exactè attigisse. Indicat enim haud dubiè, quòd nos hîc degentes, & ab his quæ consilio decernuntur ab rege & edicuntur non procul disiuncti, & omnia penè quæ hîc aguntur speculantes, cum multis profectò idem sentientes, eadem præsagimus de bello incipiente ingruentéque, violenter atque acriter iam collidente nósque profligante, vt pote non absona neque disconuenientia ab his quæ apud nos turbidè diuulgantur. Vt igitur intelligas quantum alieni sumus vt consentiamus & annuamus his qui talia sibi persuadent, vel pronas aures demittentibus his qui hæc vulgariter & inconsultò deblaterant, velim te equidẽ sic de me reputare, veluti tales quidem recitationes ludibrio habente, eorum qui gesta hostium prodigiosè exaggerant & amplificant, nostra verò malignè supprimunt. Terriculaméta porrò esse hæc & documenta dei faterer,

nostram pestilentiam vt diuinam decet maiestatem refrenantis, & oblitionem eiusdem benefactorū, neque solum, sed etiam iacturam grauem ac terribilem præterea cōminantis, nisi continuò exhibeamus nos ad sanam mentem redisse: Ac certè etiam interim dum prospero fruimur successu in intemperatam & immodicam licentiā delapsi sumus, continentiam statim addiscamus vna cum modestia: nō item etiam exitium denuò vibrantis, & baculum quendam perniciosum ac internecinum ipsius indignationis. Ne enim fiat istud quidem, intercedente nimirū, pro his qui sunt in dignitate ac diuitiis luxúque dirumpuntur necnon malignè agunt, pietate nationis, quæ populum semper & innocentem damno liberans, conseruat profectò & reum & sontem à supplicio. Et non ista quidem consideratio viri est, ea quæ cohærebunt propriis suis rebus optantis, aut temerè & absurdè imaginantis vel tanquam somniando animo agitantis ad seipsum spectantia, verùm eius qui ex verisimilibus magis ac probabilibus obseruat futurum. Itaque sedulus & permagnus copiarum apparatus me incessit, omniúmque [pertinentium] ad necessitatem bellicam congregatio, tardè quidem fortassis accuratè instructa, sit enim istud quidem, præter spem tamen & mirabiliter cōposita simulatque nos excitari cœpimus, ac periculum sentire sanè confestim in nos grassaturum, nisi

τὴν ἡμετέραν πω ἀκολασίαν ἡσυχεπῶς ὠφελησίζοντος, καὶ ἀμνησίαν δὲ τῆν αὐτὸ διεργασιᾶν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλ' ἀ καὶ κακοπραγίαν ἀθλιώτατον ἐσόπι ἐπαπειλεῶντες, ἢν μὴ πρὸς χρῆμα φασὶ μὴν ἀνανήψαντες. καὶ δῆτα καὶ ἀφ' ὧν μεταξὺ τῆς εὐπραγίας εἰς ἀκρατῆ καὶ ἀσύμμετρον ἐξουσίαν προωλισθάνομεν, ἐγκρατίαν ἀῦθις μεταμάθωμεν μὴ κομιδῆ τοῦτο. οὐ μὴν δὲ καὶ ἐξώλη μὲν ἀῦ ἐπάνω πεπωκέναι μύου, καὶ βακτηρίαν τινὰ φόβερον τῆς ὀργῆς αὐτ. μὴ γὰρ ἢν τοῦτο γε, ὑπὸ βυσσολόμης, δήπου τῆν τ' ἐξιώμασιν τῆν πλούτῳ ἐξαπτερυμμένων τε καὶ πεποιημένων, τῆς εὐσεβείας τῆ ἔθνους, ἥτις δ' ἀμυθητικὸν ἀεὶ καὶ ἀθῶον ἐξαπυμμένη, σωεκσώζῃ δὲ καὶ δ' ἔνοχον καὶ ὑπεύθυνον τῆς ἁμαρτίας. καὶ οὐχ ὅδε μὴν ἀναλογισμὸς ἀνδρὸς ἐστι, τὰ ἁρμόττοντα τοῖς ἰδίοις αὐτ' ἀποβλέποντος καὶ πράγμασιν ἀνθρωπίνοις, ἢ ὅλως, ἐς ἀπόπαν ἀναπλάττοντος ἢ ἐνθρωπλοιῶτης τὰ ἑαυτῷ σωτηλέσοντα, ἀλλὰ τὰ ἐκ τῶν εἰκότων μᾶλλον καὶ πιθανῶν σκοπούμενον. ἀμηχανία ἢ ἐπιμηνὶς καὶ παμμεγέθης τῆν τε ὑμᾶς ἀμέων ὠφελησκοῦν ἐφίκετό μοι, καὶ πόντων τῆν εἰς τὴν χρείαν τ' πολεμικὴν σύναγωγὴν, ὀψὲ μὲν ἴσως ἐπιτηδειοῦσα· ἔστω· δὲ τοῦτό γε, ὡς λόγως μὲν τοι καὶ ἀξιαγάστως ἐξαρτυομένη, ὅπῃ τάχιστα ἔξηκμὴν ἡμεῖς ἐγηγέρθαι, καὶ δ' ἀθρόον αἰσθάνεσθαι, αὐτίκα δ' ἡμῶν ἐπικαπασκήψον, εἰ μὴ

προσγνόπτι μᾶλλον. ταῦτα δὴ πάντα τὴν μὲν εὐμένειαν μοι ἐσκέπτα. ὃ δέ τι τῶν εἰκασίαν τῶν ἡμετέραν οὐχ ἥκιστα ἐπικυροῦσαν, καὶ πᾶσαν δὴ σχεδὸν τῶν ἐκ τοῦ κινδύνου ἀνθυπήντησε καὶ ἐκκεκριμένου δυθυμίαν ἀνοῦσαν, ἀναπομπαῖον, ὃ προσώπου ὄντι τοῦ βασιλέως ἡμῶν ἐν ταφεστῶτι γαλήνην οὐ τὴν τυχούσης μεστόν. ἐν δὲ τῷ λόγῳ τῷ αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ πρὸς ἐν πόλεμον ἐξοπλίσῃ, πολὺ δὲ πεποιῆσθαι ὁρωμένου, καὶ φόβημα δὲ ὡς ἀληθῶς βασιλικὸν ἅμα καὶ αὐτάρκες τὸν, πρὸς ἀγορβίᾳ μὲν δικαίᾳ καὶ ἐπαληθῆ σθαι λαμπρὸν τί καὶ ὄρθιον πρὸς ἡμῶν ποτὲ ἀμυνόμενον, σὺν πόνοις τε ζυδὲ τοῖς ἀγῶνος κρίσιμον, καὶ εἰς ζυὶς μετέπειτα ἄμεινον. τὰ μὲν δὴ τῶν ἐλβετίων τάγματα πρὸς ζύδε τὸν λογισμὸν τυγχάνῃ καὶ ἀπήντησε, οὕτω τῷ τε θυμῷ καὶ καθοπλισμῷ πρὸς ὃν ἀγῶνα συκχρότημα, καὶ μάχης ἐφιέμενα τῆς πρὸς ἔθνος αὐτοῖς ἀπηθῆ μόνον, ὡς τε ἀξιόπιστον εἶ χρὴ νομίζειν τῶν τοιούτων πρὸθυμίαι, εἰ ἡ τὰ ἄλλα μέρη τῆς στρατιᾶς, τῆς δηλονότι οὐ μικρᾶς εἶναι τῆς κελτικῆς. ὅπερ τοίνυν μοὶ δοκεῖ τοῖς σημείοις, αἰσίοις εἶναι καὶ εὐσυμβόλοις, καὶ τηλικούτης ἐλπίδος ἐκφύσεως, τὰ θαρρηκότως ἔχειν, ὁμόσε χωρεῖν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ θάρσος τῶν δηλῶ πρεσβύτῃ, εὐδόκει τὸ πολλοῦ ἐν σῇ ὅλως ποιούμενος τὴν εἰκῆ τι φυλακῶν. καὶ σύ δοκεῖν, ὦ φίλε, ἐμοὶ εἰσηγητῇ καὶ συμβούλῳ περὶ τῶνδε χρῆσθαι.

prospiciamus. Hæc certè omnia à me cum iudicio coniectante sunt explorata. Quod porrò coiecturâ nostram maximè confirmauit, & omnem certè propemodum ex damno animo concepto animaduersóque anxietatem inclusam absterfit, vultus est regis nostri in tumultu quidem isto tranquillitatis haud triuialis refertus. In sermone verò ipsius, & vniuersa ad bellum instructione, ingens confidentia inspecta, & animositas porrò reuera regia simúlq. imperatoria, prænunciare mihi videtur ac promittere luculentum & memorabile quoddam facinus à nobis tandem fieri debere, vniuersáque huius cõtentionis signum iudicatorium & ad posteros fausturn. Heluetiorum itaque agmina ad hanc computationem conueniunt, tanta animi vehementia & armatura ad prælũ adornata, ac pugnam affectantia contra nationem ipsis odiosam, vt victoria dignam esse oporteat existimare eorum promptitudinem, quanuis aliæ partes exercitus strenuitatis Celticæ memores nõ sint. propter hæc itaque argumenta, secunda opinor, & cum facilitate obuia, ac in tanta expectatione sat fidei habentia, consilius equidem, obuiam ire cogitaui consilio & fiducia, periculo aduentanti, nullam prorsus rationem habens eorum quæ inconsultò in vulgus sparsa sunt. Cæterùm tu, ô amice, si me suasore & consiliario ob has res vti

haud indignum censeas, eos qui ista diuulgarunt ineptéque effutierunt perperam & acerbè audiens, valere permittas ipsos deo nobis quoque inimicos. Quos profectò detestari & improbare possemus in peregrina regione impudenter mendacio vtentes in indigenas, nisi impunitatem esse peregrinis compertum haberemus in nostra patria quodcunque videatur incōdité blaterantib. At enim valeant isti pessimè perituri obtrectatores, quorum scelerata ora tāquam folles quidam inauspicati execrabilésque, flatu excitare apparēt tāti belli scintillas, in flammā quidē funestā nunc procedentes, quæque pabulando vastabit vtique in futurum duorum regum maximas & vberrimè crescentes fortè dominationes. Hæc ad te scribens noueram Mosonium ciuitatē subactam, aliásque in proxima parte periculi constitutas. Quas quidem aduersariis nos candidè patiētérque relinquimus, interim sanè exercitum vndequaque cum virorum delectu legentes. Et enim liceat Marti ciúsque matri Bellonæ, facultates apprehendere nostras languidè lenitérque, non secus atque maiorem & completā cum detestatione procurantibus iacturam, quam nobis astruentes aduersarij cis atque vltra Alpes adornarunt. Enimuerò & nos bona spe expectamus vires repentè fore vt ea quæ pignori capta sunt iniustè ab his, cum fœnore repetant ac recuperent. quanquam

κόν ἀπαξιοῖς, τῶν ἀλλοσκεδασθέντων τοῦτα καὶ σποραδηδὸν ἀκούων. χαίρω δὲ ἐφ' ἡσυχίᾳ αὐτοῖς θεῷ τε καὶ ἡμῖν ἐχθροὺς. ὧν δὲ θαυμάσαι μὲν δικαίως ἔχει τὸ ἀνοσιώδες τῆς γνώμης, μέμφεσθαι δὲ οὐκ ἄξιον τὸ ἀνόητον τῆς ἐλαφρείας, εἰ μὴ ἄδηλον τοῖς ἀλλοφύλοις γοιοῦτόν ἐστι τὸ ἡμῶν πατρίδι ὅτι μὴ δοκεῖ ἀσύμφορον εἶναι. ἀλλὰ δὲ ἐρρώσθωσαν οὗτοι κακίας· ἀπολούμενοι βάσκανοι, ὧν ὅπως τὰ σώματα οἰονεὶ φύσαι τινὲς δυσωδίησι καὶ ἀπαίσιοι, ἀναρριπίσαι δοκεῖ τηλικούτου πρὸς πολέμου τοῖς ἀσεβέσι, εἰς φλόγα γε νῦν ὅπως δώσοντας ὀλεθρίοις, καὶ τεμνομένου πυρὶς ὃ ὅπως ἀμφοῖν τῶν βασιλέων μείζοσι καὶ ὑφαδρυομένης τυχὸν ὅπως ἐπιφ. ταῦτα γοῦν ὅπως ἔλλωβ ἤδη Μοσόνιον πόλιν κατεστραμμένην, ἄλλας τε ἔγγιστα τοῦ κινδύνου καθεστηκότας. αἷς ἵνας τοῖς πολεμίοις ἡμῖς βύγνωμόνως προσέσεσθαι, μεταξὺ δὲ ταῖς δυνάμεις πρόσθεν ἀνδρολογητέον. ἐξέστω γὰρ τοι τῷ ἀρῇ καὶ τῇ τούτου μητρὶ ἐνυοῖ, τῶν κλημάτων ἄλαλας τῶν ἡμετέρων ἠρέμα καὶ προσέως, ὡσπαραὶ μείζω καὶ ἀνάπλεων ἀφοσιωμένοις ὀλεθρον, ὃν ἀφ' ἡμῖν συξάντες οἱ πολέμιοι σὺν τε καὶ ἐπέκεινα τῶν ἄλπεων σωρεύσονται τὰ ἐκ τούτων, ὅπως ἐπιφαλοῦσθαι καὶ ἀναμίσασθαι. ἢ μήποτι τούτων

τούτων ἀφήγησις οὐκ ἀσφαλὴς, καὶ δὴ καὶ ὁ τῦ ἔργου πέρας, οὐκ ἐφ' ἡμῖν τοῖς βραχυτοῖς, ἀλλ' ὅπῃ τῷ θεῷ δοκεῖ, τῷ τὴν οἰκουμένην τε καὶ ὃ ἐνδέχον αὐτοκρατορικῶς ἀναστρέφοντι. ἔρρωσο, ὦ αὐλή, Θρήκην νῦν σοι ξιφήλυμμένος τε πάρτη φίλιον τος. ἔτει ἀπὸ τῆς γενεσίας εἰκοστῷ δεκάτῳ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

horum inquisitio non firma, ideóque operis exitus, non in arbitrio nostro qui mortales sumus, sed in dei potestate est, qui orbem terrarum quódque illū ambit suo nutu arbitrió que moderatur. Vale, in aula, Trecis quæ nunc est, Sextilis mensis quarto die cessantis. Anno à dei in carne generatione vicesimo primo vltra mille & quingentos.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΦΙΛΗΚΩ ὦ πρὸ-λιν.

BVDÆVS AVDIENDI AVIDO BENE AGERE.

Ὀλιμαί σε τῶν ἀγγελιαφόρων ἤδη ἀκηκοέναι τὰ τῆς πολιορκίας τῆς πρὸς τῶν Μασσιλίαν, ὡς ἄρα ἔσοιντο ἐσφαλτωμένοι τοῖς ὑπεναντίοις καὶ ἠτυχηκότες, ὅσοι ὃ πρότερον αὐτῶν κατόρθωμα ἐγκρύψαντες ὃ πρὸ Μοσσηνίου τε καὶ Δυρίας ἄκρας Ροβέρτου τῦ δυνάστου ἡρημωμένας αὐθοδοεὶ, καὶ σκηνοπήσας. αὐτὰ δὴ εἰκότως αὐτοῖς καὶ βλάβας σωρεύσει. αὐτὰ μὲν γὰρ ἐνέτυχον οἱ πολέμιοι πᾶσι μὲν, καὶ ἀφεῖς ἐρύμασι καὶ βαλώτοις· πᾶσι δὲ, ἀγχοῦσι φεύρας καὶ πόνου φιλοψυχούσαις, ἐμπλήκλως τε καὶ ὠμαῖς πρὸς ἐσταναὶ ταῖς βραχίοσι, ταῖς ἐκ τῶν ἐλεπόλεων ἐκρηγνυμέναις. καὶτοι μᾶλλον ἂν εἴη, εἰ τούτων ἀκριβῶς ὑπέστησεν τειχίον. ὅπου γε αὖθις ἐφθακέναι ἐξηλέγξησεν διδόντες τοῖς ἐχθροῖς μήπω εἰς ἔργον καὶ βίαν ἐμβιοῦσι. ἐνθάδε δὲ αὖ, οἱ αὖθις οὔπω οἱ πολέμιοι εἰς μάχαμ-

Arbitror te à regiis viatoribus iam accepisse ea quę [narrātur] circa Massenas, quemadmodū vtique tantum erratum est ab hostibus & pessimè tractati sunt, quantum prius ipsorum memorabile facinus fuerat circum Mosonium necnon quasdā arces Roberti præfecti ipso clamore occupatas, & erutas. Quæ profectò iure ipsis meritóque euenerunt. Illic enim inuenerunt hostes partim quidem, putria & cariosa munimenta capritque facilia: partim verò, ignobiles custodias valdéque vitæ dispendio formidantes, anxiè attonitéque affectas ad ista tonitrua ex machinis bellicis erumpentia. Et quidem magis tolerandum esset, si ter ea audire sustinuissent. Quandoquidem ipsi iamiā coërciti cōuictique sunt cedentes hostibus suis nōdum ad opus & violentiā festinantibus. Ibi autem iterum iidem ipsi aduersarij in nigrum podicem habentes

quēadmodum aiunt deuenisse cō-
periere, & eos qui strepitus istos
subsanarēt ab re minaces ac pericu
lum suscipere patriæ gratia affecta-
rent. Quocirca etiam perspicere est
animo attendentibus, & perpen-
dere quantum homo homini præ-
stat, aut quod quidem veritati ma-
gis consentaneum est, quantū vir
homini. Atque ideo hostes remo-
to prælio vbi prostrauissent huius-
modi munimenta, nimirum non
expectantibus aspectū ipsorū præ-
sidiariis principibus, ac seipsos con-
tinuò cum incolis hosti permitten-
tibus, magnificè profectò de se sen-
tire subitò minacitérq. exorsi sunt
suæ ipsorum ferocitatis disciplinæ-
que [militaris] causa, ac certè etiam
in regem nósque ipsos deblaterare
veluti molles & euiratos, à proge-
nitorúmque virilitate deflectentes.
Irridendi sanè ipsi & ignaui. Qui
quidem regni huius multiplicem
potentiam, omnémque exercitum
ipsius ex vnica vili caterua coniec-
tura colligentes & expendentes,
omnia quæ in conspectu suo essent
Lutetiam visque subtracturos illico
sperarunt, ac ciuitates magnas di-
uitiísque affluētes vastādo se actu-
ros atque laturos dicebant quæ
sunt in Gallia nostra. Quantus por-
rò istis proteruis ac petulantibus
viris occurrerit modò nec opinatus
euentus commemoratione dignū
est. Quandoquidem isti vnius vel
duorum castellorum seu vrbium
expugnatione admodum animo
elati, locupletissimā subitò spacio-
sam regionem ipsa aptitudine con-

φασὶ τοὺς ἐπισπόντας ἡδονὴν, ἢ τι κλύειν
τῶν καταπαύσασθαι τὸν μάτην ἀ-
πειλητικῶς καὶ προκινδυνεύειν τῆς πα-
τρίδος προθυμουμένους. ἢ καὶ διδόναι
ἔστι τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν καὶ διαδο-
κιμάσαι ὅσον ἀνθρώπου ἀνθρώπου
διαφέρει, ἢ τί γε ἀληθέστερον, ὅσον ἀνὴρ
ἀνθρώπου. καὶ γὰρ οἱ πολέμιοι ἀμαχεὶ
κατεγραμμένοι τοῦ πατρὸς ἐρύματα,
οὐχ ὑπομείναντων δήπουθεν τὸν ὅλον
αὐτῶν τὴν φοβερὰν ἀρχὴν, καὶ ἑαυτοὺς βύβλους
σὺν τοῖς ἔνδον ἐκδιδασκόντων, μίαν δὲ
φορυφὴν βύβλου καὶ ἀπειλητικῶς ἤρξαντο
ὑπὸ τῇ αὐτῶν ἀρχῇ καὶ ἐμπειρίᾳ, καὶ δῆτα
καὶ καταλαλεῖν τῆς βασιλέως καὶ ἡμῶν,
ὡς ἀναίδην τε καὶ τῆς προγόνων ἀν-
δραγαθίας ἐξεστηκότων. γελοῖοι δὲ αὖθις
καὶ ἀνήκεστοι. οἵγε τὸν τῆς βασιλείας ταύ-
της πολυδωμαίαν, καὶ πάνυ ὃ γραπτὸν
αὐτῆς ἐκ μιᾶς τῆς τυχούσης ἀπείρας ἐσοχασμένοι καὶ μεβήσεσθαι, πόθεν
ἂν ποσὶν ἄρχειν τῶν προκειμένων ὑπάρξειεν
ὅσοις δὲ πάνυ ἤλπισεν, καὶ πόλεις μεγάλας
καὶ βουκολούσας προβήσεσθαι, ἄξιόν τε καὶ
οἷόν ἐστιν εἰπεῖν τὰ κατὰ τὸν Γαλατικὸν τὸν
ἡμῶν. ὅσοι δὲ τοῦτο φιλοδοξίας ἀν-
δράσιν ἀπόπτησεν ὁ προθάλαμος ἐξιο-
μνημόνευτον ἔστω. ὁπόσοι γοῦν ἑνὸς ἢ
δυοῖν χωρίων ἀγαθοὶ ἄγαν πεφυκότα-

τισμένοι, τὸν ὁλκιώτατον τῶν ἡμῶν βύβλων βύρυχωρίαν τῇ αὐτῇ βυμβρείᾳ κερ-

πώσεσθαι ὅμοιον καὶ ἀκέραιον τῇ δυνάμει, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πρὸς καταπίοντες τὴν δὲ τῶν βουλομένων χώραν, θριάμβους μηδ' ἑαυτοῖς τε καὶ πρωτοπάτορας, ἢ ἀγαθῶν φασὶν ἀγαθίδας ὠνησόμενοι, ἡμῖν δ' αὖ τῆς οἰκείας ἐξωλεθρόν τι καὶ κακῶν ἰλιάδας προσαγγέλλοντες, πόρρωθεν μαχαίρας ἀνετείνοντο. οὐκοῦν τῶν αὖθις πρὸς πόλεμον ἀσκησάντων μετρίως τε ὠχυρωμένην, οὐδὲ φύσει γε τραχεῖαν ἱδρυμένην. ἀπροσκόπως ἡμέρας ἤδη τελεσκιασμένου σιτιζόμενοι, σωμάσιν, οἶμαι, εἰ μὴ πάμπαν ἀσινέστατος ἕξεσι, τῶν ὠστῶν, ὡς ἡ παροιμία φησί, τὸ λύκου καθόμενοι. ἀμήχανοι ἦσαν ἀπαλλάττεσθαι αὐτῆς, οὐ ξενοπόλιν ἡμῶν οἰκήσαντες, μᾶλλον τοῦ ποιήσασθαι τοῦτο βουλόμενοι, πολίχνιον, ἢ προέξαλφ εἰς τὸν πρόσω, καὶ ἐκείνων τὴν πόλιν ἐᾶν χαίρειν, σφαλεῖσθαι νομίζοντες, ἅμα τ' ὀπὶ τῇ σφετέρᾳ βλάβῃ καὶ ἀχαμοίᾳ ἐναπομόξαι μόνοις, καὶ πρὸς μαχεῖσθαι τῷ λιμῷ, ὅσα γε ἔζεσι τεκμηριοῦσθαι δέξ ἂν τι οἱ περὶ φερώραρχον ἔγνωσαν καρτερῆσαι τοῦ βαλλεσθαι σφᾶς τοῦ σώζειν τὸν πρόσκαθήκοντα. καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα δὲ πρόσω ὁρμήσαντο, σόσον ἀξιόμαχον δύναμιν σῶν ἀγεῖσι οἱ ὀλίγοι τὸν τραπελοχώραν ἀπέσχαλμβοι. ὅθεν τε ἡ πολιορκουμένη πόλις οὕτως ἔχει βουλεύσεως τε καὶ εἰσκομιδῆς τῶν ὁπλιτικῶν καὶ τῶν καθ' ἡμέραν, ὡς δύσεσθαι αὐτὸν εἰς τοῖς εἴσω εἰσελαύνουσι, καὶ πάλιν

sumpturos putabant: ac petulanti profectò sua fiducia, vt vno verbo absoluam, præfigurantes hanc fortunatam regionem, triumphos quidem luculentissimos, & bonorum quemadmodú aiunt glomos somniando sibi adiudicabant, nobis verò rursus miserandis perniciem malorum quoque Iliadas renunciantes, enses è longinquo extendebant. Proinde iidem ipsi circa vrbem angustam conterminorum, mediocriterque munitam, nec natura quidem solidè sitam, re infecta dies iam triginta ferme resistere vlteriúsque progredi nõ valere animaduertunt, opinor nisi planè ineptè se gerant, auribus, vt prouerbiũ dicit, lupum tenẽtes. scilicet aut effugere inde reuerentes, procul à subigendo & in suam ditionẽ compellendo isto oppidulo, vel exercitum educere in vlteriorem regionem, & illam vrbem sinere valere, pernicioſum ac dubium esse putãtes, simúlque in suum detrimentũ ac dedecus permansuri sunt, famémque dimicaturi, quatenus faculras est coniecturam capere, ex quo & princeps præsidiarius totáque eius sodalitas statuerunt patiẽti animo sustinere ac periclitari cõmissum pignus seruandi gratia. Et rex porrò hujc rei prospexit, dum pares ad pugnandum copias colligunt hi qui ad militũ defectum missi sunt. Aliásque vrbs obsidione cincta sic se habet ad affluentiam atque inuectionem rerum necessariarũ & quotidianarum, vt peruia ipsa sit his qui intro ingrediũtur, rursúsq.

labori cedentes præsidiarios milites vel miserè affectos exportantibus. Tantum hi absunt vt quidpiã extremũ patiãtur, vt quidem cibariis aut potionibus egentes, aut in edẽdi necessitatem turpẽ & absurdam adducãtur, quæ fames est remedium. Istud igitur videntur hostes præsagiisse, murorũ rimis quidem ipsi appropinquare nondum aggressi, neque ad manus venire congredique per ea quæ diruta euersáque sunt ex muro, ne nostris quidem ipsos in acie ordinata prouocantibus internè. In inani porrò credulitate acquiescentes, in altero cuntaris latere tentoria figunt, non obsidione cingentes quidem ea lege vt in arctum cogerent inhabitantes & impetuosè in angustum redigerent, contracti porrò, & patefactam viam nostris ac recursum condonantes, tanquam inuasionem quandam repentino impetu suspicantes, ex quo sanè acceperunt ab exploratoribus suis, instare regium exercitum. Iam inde enim omnia tabernacula trans flauium dimouerunt mœnia allabentem ac prætertluentem, antea quidem media parte ipsorum intra flumen cõstituta. Quod porrò emolumentũ est ipsis huiusce obsidionis qui callent res bellicas asserunt non intelligere, nisi specialiter cessationem hanc subdio cœloque patente frãgentes, se assuefacturos opinantur. suos ipsorum milites ad eam quæ succedet ipsis tamuam à nostratibus iacturę malignitatisq. retributionẽ.

τοῖς τοὺς ἐκκαμόντας τῶν ἐμφερῶν ἢ δυπαρεσωῦσας ἐκκομίζοισι. τοσοῦτον οὔτοι ἀποδίοισι πούτων ἑκάτερον τί παθεῖν, ἄϛε σπίων ἢ ποτῶν ἀπερυμένοι, ἢ εἰς ἀναγκαίαν ἄπορον ὑπαγθῶαι ἀξιοπιστέειν οἷσθα τῷ λιμῷ. τοῦτο τοίνυν ἐοίκασι οἱ πολέμιοι προσδεκῆσαι, τοῖς γε ῥήγμασι αὐτοῖ προσμίξαι τῶν τειχέων οὔπω τε πολεμικότες, οὐδ' εἰς χεῖρας ἰόντες ἀφ' ὧν κατερρῳγμένων τῶν τείχεων, οὐδ' ἡμετέρων γ' αὖτοις ἐς τὸ ἐμπαλὶν προκαλεομένων ἔπεσθαι. καίτοι γε μεγάλῃ ἐλπίδι ἐφουσαζόμενοι, ὅτι πατρίδα τῆς πόλεως σκιώδεσι, οὐ πρόσω ἀπέχοντες μὴν ἐφ' ᾧ τε νοχῳρίσθαι τοῖς ἔνδον καὶ ἀδρόως σωσελαίνεσθαι, σωσεκαλύψαι δέ, καὶ ἀναχωρέειν τὴν ὁδοιπορίαν τοῖς ἡμετέροις καὶ παλινδρομίαν ἐνδιδόντες, ὥσπερ ἔφοδόν τινα ἐξαίφνης ὑφορώμενοι, ἐξεσθαί γε δὴ ἀκηκόασι τὴν σωτὴν τὴν σφετέραν, ἐγγίσαι τὸν βασιλέα φράσαι. τωὐτὸ δὲ καὶ ἀπόντα τῷ σκηνώματα ὑπέκεινα τῷ ποταμοῦ μετέστησαν τῷ τε τείχη προσῤῥέοντος, πρό τε τούτου τῶν ἡμετέρων αὐτῶν ὁπόσοι τῷ ποταμοῦ κατηκόατεν. ὅτι μὲν οὖν ὄφελος ὅδε ἀλλοις τε καὶ δὴ τοῖς πολιορκίας οἱ ἔμπειροι τῶν πολεμικῶν οὐ φασι στειλέσθαι, χωρὶς εἰ μὴ τὸν χολὸν τῶν τῶν ὑπαλθεῖν κατατείνοντες, ὅ ἦδ' οἷονται τοὺς σφετέρους αὐτοὺς φράσαι εἰς τὸν ὁπλομισμὸν αὖθις ὅσον αὐτίκα ὑφ' ἡμετέρων ἀμοιβὴν κακοπαθείας.

τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τοὺς ἐμφερόμενα οὕτως ἔχει τοῖσδε τοῖς, ὥστε καὶ χώραι ἀδεῶς μένουσαι, ὅ θ' ἁμαυρὸς μὲν τὸ τεῖχος καὶ κλονούμενον, ὅπῃ κατερρῶγός τι περῖσσα καὶ μικρὰ τοῦ χώματος παρὸς αὐτὸ καὶ ὑπτιάσαντα μένουσι, παρβόλημα δ' ἔπου ἀσφαλέστερον τειχισμοῦ, ἢ μᾶλλον ἐπιστέρνιον τῶν ὁρμούντων καὶ βίαι τὸ ἔξωθεν. τοῦτο δὲ μόνον καταθρωῶσας, ὅτι ἔας ἀκοὰς, ὡς ἔοικεν, ἔφθησεν ὑπημολωΐας ὑπὸ τῶν σιδηροβόλων μηχανῶν ἐνδελεχῶς καταβρεμόντων εἰ καὶ ἔνιοι φασὶ χαλκῷ αὖθις καθαυλοῦντα μόνοι τοῖς πυραυλικοῖς τουτοισὶ τῶν ὀργάνων κατηχῆσαι, καὶ ὠσπεραεὶ σκαμμονίοις τισὶ τέρπεσθαι ἢ καὶ πίσῃ τῶν ἀγέων αὐλοῖς. ὅ δὲ μάχιμον αὖπαν τὸ στρατοῦ, πεζοὶ μὲν, πολὺ ἐλάττους μυριάδων, ἱππεῖς δέ που ἑξακισχίλιοι γεγονότες μὴν πανοπλίαι ἐσκευασμένοι, δύω γε τὰς ἀκολουθίας εἰς συμπλοκὴν ἀγερῶσι· νῦν μὲν οὖν τινὲς πάντες καὶ τῇ ἡμετέρᾳ φιλέρδρως ἀμαχεὶ μένουσι καὶ δηωτικῶς, πολλὰς ἤδη κώμας πυρπολήσαντες ἐφθακότες καὶ ἀγερωχίας, ἄλλα δὲ ἀμεμπτοι ὅπα γε καὶ μὲ εἰδέναι, ἴσως τοῦ βασιλέως ἀκολουθοῖς οὐ πῖς ἐρασῖπις ἑκάστοτε συνεξεταζόμενος. ἐπεὶ δὲ μὲν ἀθμονας χερώνησοι ἐξουσίᾳ τῇ πολεμικῇ. ἐὰν δ' ὅτε δὲ καὶ ἐκκινολογήσωσι οἱ αὖπαν ἀφόρτεσι ὧσι τῶν ἔνδεν θηρατοπῖπις, καὶ κῦ ὁ ἐνδεχόμενος ἀλλήλοις ἐχρήσαντο κιχαειπιέως μιομαχοῦντες δὲ

Præsidio occupati quidem sic se habent in præsenti, vt ipsi qui morantur in regione, muri fracturam & corruptionem, in tempore opportuno suffulserint, aggerémque spargentes prope ipsum & coacerauantes, munimentum vtique murorum extructione cautius, ac magis propulsans impetum vimque externam: Ob id sanè duntaxat defatigati, quoniam eorum aures, vt conijcere fas est præoccuparint obtundi à machinis ferrum iaculantibus iugiter tonantibus. Quamuis quidam fateantur voluptatem capere ipsi permulti ignem emittentium horum instrumẽtorum sonitibus, & veluti palæstricis quibusdam Martis tibiis oblectari. Pars verò pugnax & bellicosa exercitus ipsorum, pedestres quidem copiæ, haud minores sunt triginta millibus, equites porrò sexies mille legitima armorum vniuersitate apparati, dempta consequentia quidem ad conflictum inepta. Illi quidem omnes in nos & nostram patriã odiosè hostilitérque animati, multos iam pagos & prædia flammis perdere præoccuparũt. In aliis verò inculpati quatenus quidem me scire par est, me [inquam] qui cum regis assẽclis non nouissimis vbique versor: nec tamen ingenerosè vtentes licentia militari. Aliquoties verò etiam publicè loquebantur ipsorum festiuiores cum quibusdam internorum generosissimis, & quatenus licuit mutuo auxilio vtebantur ad gratiam singulari certamine cõtendentes profectò

ex cõuentione causa suæ vnusquisque amicæ, vt mos est, & in ipso duello se candidè excipiẽtes ac inter se propinantes. Quæ autem iam trans Alpes honorificè necnõ prosperè huc vsque euenerunt, quid operæpreciũ est etiam tibi recẽsere omnium paulò antè, sat scio, certior qui factus es. vtpote cùm non modò agminibus & militibus inuadentes aduersarios vicimus, & à pugna se subducentes eos ad sua ipsorum castra, quæ sunt in peregrina regione, persecuti, ab obsidione qua oppugnarunt vrbem vnam è nostris abductos: verumetiam cõiurationem nefariam, à nõnullis hominibus profligatis adornatam atque compositã, insidiásque periculosissimas diuino instinctu apertas conspicuásque facientes in præfectura eminentissimi coërcuerunt à conatu superbientes viros ob sua flagitia, quæ iam processisse videntur. Ob quæ profectò nihil tam timendum nobis esse arbitror, perinde ac iram diuini numinis & Nemesim scelerum vltricem, si videlicet deinceps accepti beneficij obliuionem habere in his quæ ab ipso in nos beneficè collata sunt perseueremus. Nobis enim ipsis conscij sumus vt qui permulta ingratè egerimus in ipsum, propterea quòd res nostras dispensauit, & à scopo sanè prætereũtes rectò tramite deduxit conatus, cùm ne sermone saltem gratiarum actiones ipsi reddiderimus. Et verò si par est ingenuè dicere & sine dolo,

ὀκ συγκειμένου ὑπ' ἀλλήλων ἕκαστος ἐρωμένης, ὡς ἔθος, καὶ ὅπῃ τῇ μονομαχίᾳ προσφιλοφρονούμενοι καὶ προπίνοντες ἀλλήλοις. τὰ δὲ δὴ ἐπέκεινα τῶν δείπνων ὀλίγως τι καὶ ὑπαιτίως μέχρι τούτου ἐκλελεγμένα, τί δεῖ καὶ ἐπομνημονεύσαι σοι πρὸς τοῦ ἥδη, ὃ οἶσθ' ὅτι, πρὸ μικροῦ; ὅπου γε οὐ μόνον τοῖς ὅπλοις καὶ τραπίδιοις ἐπὶ τοὺς μιαιφόνους ἐχθροὺς κινεῖται τὰ καθ' ἡμᾶς, φυγόμαχον χωροῦσας τούτους ὅτι τὰ σφέτερα αὐτῶν ὀχυρώματα τοῖς ὑπερεῖα μετιόντες, τὴν πολιορκίας ἰὼ ἐπολιόρκουν πόλιν μίαν τῶν ἡμετέρων ἐποιήσαντο μόνων. ἀλλὰ καὶ σωσωμοσίαι δηλοῦ, τοῦ δὲ θεσπέσιον θυσῶν ἐπινενοημένων συγκεκροτημένου τε καὶ κατασκευασθέντος, ὅπῃ βουλεύσαι τε ἐπιβουλὰς καὶ ἐπιτολμῆσαι ἐξελεγχόντες οἱ τῆς ἐπιχθονίας ἐφεστῶτες, ἔπαυσαν τῶν ὑπερμάχων τοὺς γαυρουμένους ἀνδρας ὅπῃ ἂν πορρώμασιν ἤδη προσβεβηκέναι δοκοῦσιν. ἐφ' οἷς δὴ οὐδὲν οὕτως ὀλιγωρητέον ἡμῖν ἐστὶν ἡγεμονικῶς τὸν ὀργὸν τὸν θεῖον καὶ ἀδράξασθαι, ὡς γε καὶ ποδὸς δι' ἀφορμὰς ἔχοντες τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἡμῖν εὖ εἰργασμένα ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι. σιωπῇ γὰρ ἡμῖν ἄν τις πολλ' ἀγνωμονήσασιν εἰς αὐτὸν, φύσει ὢν τὰ τε ἡμέτερα προσφερόμενα ἐπιπωρῶσαι τὰ ὁρμήματα, οὐδὲ λόγῳ γοῦν τὰ χρεωστούμενα ἀποτίσασιν αὐτῷ. καὶ μὴν δὴ καὶ εἰ ἀφελῶς δεῖ φάναι καὶ ἀτεχνῶς,

τα δύσκηκεν, καὶ ἀπὸ σκοπὸν δὴ ματα, οὐδὲ λόγῳ γοῦν τὰ χρεωστούμενα ἀποτίσασιν αὐτῷ. καὶ μὴν δὴ καὶ εἰ

καθόσον τῇ δίκῃ μὴ πλεονεκτοῦμεν, τῆς δ' εὐορκίας τῶν σπονδῶν ἀμελοῦντες ἐγκαλούμεθα, δικαιότερον δὴ που τυγχάνομεν ὄντες πλέον φέρεσθαι τοῦ τε θεοῦ, τῶ τὰ πάντα καθορῶντος καὶ βεβαιοῦντος τὰ ἐνορκηθέντα, καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων πύρι. ἐπεὶ ἐν μὲν τῇ Ἰταλίᾳ μὴ πόθεν σπονδὰς ἡμῖν πολεμεῖσθαι, οὐδ' ἂν εἷς ἔξαρνος εἴη, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τυγχάνουσιν οἱ μὴ πειθόμενοι φάμενοι ζῆν τὰ βασιλέα καὶ ἀδικεῖν ἐκεῖνα φάμενοι, ὁποίαν δή ποτ' ἂν ταῦτα φάσιν ἔχῃ δικαίαν, καὶ συμφορὰς τὰς ὑμετέρας. τὰ πίστεις τῶν Ἰταλίαν τῷ θείῳ διατηροῦντες, καὶ τιδὶ κατάμεθα τῶν δικαίων μέχρι γε δὴ τῶδε; τὰ δὲ ἐν τῇ πατρίδι ἔτι μετέωρα φέρεται, δι' ἀρέσεως μὲν καὶ τῶν χριστοῦ μύρια, βεβαιοῦντος δὲ τὸν δίκην τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος, τὸν γε σώζουσθαι ὡς πεπαῖσθαι μὴν δοκοῦμεν τῶν ὅπερ ἡμῖν. οὐμενοῦν ἀλλὰ ἐν ἡμᾶς μὴ ἐκδύσεις εἰ) τἄλλα οὐκ ἂν ἐξαρνησαίμην, οἷοις δ' ὁ θεὸς αὐτὸς ἡμᾶς ἐνέσεισε μύρια πολλαχῶς ἐν ἡμαρτήκαμεν μύρια, λαμπρὸς ἐκδύσεις τιμωρὸς τοῦ θεοῦ μου, (ὃν δι' ὅμως οἰωνὸν ἀποδίδωμι πομπίμιον δή) καὶ εἰς ἐκδύσεις ἀπροόπτους γε δικαίους τοὺς ἡμετέρους. ὥστε οὐκ ἄγαν θαυμαστὸν ἐστὶ τὸ δὲ μὴν καταρχὴν οὐκ ἐκ τῶν μυρίων τὴν πόλις, ἐν τῶν πολεμικῶν τὰ ἔργα τε

quoniã iure quidé antecellimus,& hoc fidele ſanctúmque iuſiurandũ fœderum religioſius omni ex parte amplexi ſumus, digniores vtique exiſtimus à deo amplùs reportare omnia cernente & circõſpectè miniſtrante, præſertímque in certaminibus iſtis. Et ſi in Italia quidem nulla fœderis percuſſi violatione nos belligerate,nullus inficias ierit, licet quicquid contigerit cauſentur qui nobis obſiſtunt. Quod portò [attinet]ad Catholicum nuncupatum regem & qui imperator eſſe dicitur, qualemcũque excuſationẽ conſequi poteſt, & patronos vſpiã comparare.Cæterùm quantum ad Italiam ſupremo numine hanc cõtrouerſiam diſceptante, condemnauimus in cauſa nobis aduerſantes hactenus quidem certe. Quæ autem in patria etiamnum ſuſpẽſa feruntur,per Martem quidem ea etiam iudicanda ſunt [eiuſdémque arbitrio componẽda,]gubernante hanc cauſam Ioue liberatore, qui tandem nobis, vt fiduciam habemus, iam liberatricem conſtiturus ac definiturus eſt.Quinimo nos tales eſſe alioqui non negarim, quibus ipſum diuinum numen ob noſtram ingratitudinem infenſum ſæpenumerò & iniquè affectum, larga & memorabili quadam mulcta in nos animaduertat (quod tamen omen abdicarim) etiam ad poſteros quidem noſtros penetratura. Itaque non admodum mirandum eſt tibi populum in principio obſtupefactum eſſe per vrbes,etiã hoſtibus poſtrema damna

sibi ipsis impendere atque proponi coniectantibus. Panicus enim is terror fuit, exlitus nimirum in nos fœuiens vt fastum inflatum summittere deprimereque discamus, & immodicâ superbiâ abiicere quę pro rebus auspicatò gestis olim insurrexit. Castigatio igitur hæc dei est, immodicè superbientes præingenti temporis salubritate ac suauitate reprimere cristas repentè cogentis, ac mediocria sapere. Quinetiam in his speculari res humanas facultas est, & quantopere caducæ sunt, & in lubrico collocatæ. Quãdoquidem neque ferocitatis nec præclaræ actionis confidentia ad firmitatem peruenit & constantiã. Denique haud Mars conatus est apprehendere pignora nostra, & excubitores nostri lubentes ipsi cesserunt, quibus profectò tutelam considerantissimè delatam esse opinabamur, ex quo superiùs præoccuparunt se ostentare. In quibus quisnam mentis quidem compotium prudentiáque præditorum non deprehenderit prouidentiæ principatum & imperium, regum copias in ludibrio sibi ipsi constituentis, & vt aiunt sursum ac deorsum miscentis. Sed enim rectè quidem quoad euentum istud: foi sitan enim istas primitias belli soluere nos mundi moderatrix diuinitas constituit, conuenientem vt pote vltionem expiando eorum quæ contra ipsam improbè commissa sunt. Quatenus sanè commodum perceperit Gallia ex remisso ὃ ἦσιον διέταξε, τὸν μὲν γὰρ ὅλον δῆμον ἀφοσιοῦμθους τῶν εἰς αὐτὸ πλημμεληθέντων. ὅσον γε μὲν ἐπολελαυκυῖα ἡ Γαλατία ἔσαι αἰφλώσης τῆς

ἐπηρτῆσθαι ἑαυτῆς ὑποπτεύοντι. πάμπολις γὰρ οὖσ' ὁ φόβος ἐγίγνετο, οὐ μετρίως δὲ που καὶ μὴν ἐκπαπαίνας ὅπως ὃ φέρτατον ἐπιρρώμου καὶ ἄγαν μανθάνοιμθ, καὶ ὃ ἄγαν γαυρίαμα καθελὼν ὃ δὴ τῆς ὑπερτυμένους ἐμπεσὼν ἐπιμετρικός. παγδίαι γοῦν ὄδε τοῦ θεοῦ, πᾶ, τοὺς ἄγαν κομῶντας ὑπὸ πολλῆς δυσμενείας, καταφέλλει τοὺς λόφους ἐξαφίησι δύσκολοι, καὶ τὰ μέτρια φρονεῖν μᾶλλον ἐπιτάττει σκέλλουσι τὰ ἄκρα, ὅπου πλέοντι, ὡς ῥᾴδιά τι τυγχάνοντα, καθιδρυμένα ἐπ' ὀλισθηροῦ. ὅπου γοῦν τῆς ὀλκῆς καὶ ἀσφαλείας ὃ πεδαρρικὸς, ὅτι τῷ ἀσφαλεῖ βέβηκε καὶ ἑστηκότες. ἀμβλὺς γὰρ ἔφη τὴν ἡμετέρων ὁ Ἄρης οὐ χεῖρον ἄλλας πειρᾶσθαι, ἢ οἱ φύλακες ἡδὺ ἐκόντες αὐτῷ παραχωρήκασιν, οἷς δὴ προμηνύσασα ὅπως τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀρόμεθα πρὸς φυλακὴν, ἐξ ὧν οὐ τοῖς προσθεν ἐφάνησαν ὑβρισταὶ μόνοι, οὐδὲ οἷς ἂν τις οὐκ ἂν ὑπείκοιμι τὴν γε ἐμφέρειαν καὶ τοιωσδὶ ὄντων ὃ κρότος τῆς προνοίας ἅμα τὴν βασιλέως δυνάμεις ὥστε οὐ παγίως πεπιλῆσθαι ἑαυτῇ, καὶ μὴν φασὶ κἀκεῖνο πεισύσης. ἀλλ' γὰρ ὄγε τὸ συμβάματος. ἅμα γὰρ ἅμα δὲ ἀπῆρχαι τὸ πολέμου οὐκ ἐᾶσιν ἡμᾶς

τῆς ἡμωείας ταύτης, καὶ ὁ πλοῦτος μέγας ἡμῖν κατακεχαρισμένος, ὃ μόνον τοιοῦτον ὑποδιδόμενοι τοῖς ἐχθροῖς τοῦ ὀνόματι τούτῳ χρησομένοις, ἀδεᾶ μὲν, καὶ τὰ ἄξια δὲ καταξῆς οἰσομένοις ὧν δὺ τύχωμεν βεβουλημένοι τε καὶ διηρακότες. Ἀλλὰ μὲν εἰ ἡ ὀπιφθονία ὅσι τὰ κράτιστα τῆ μετέχειν, καὶ τοῦ ἄκρου δὲ καὶ τῆ ἐπουρανίῳ βουλῆ συνεδόξειν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ τῆ μετέρᾳ, ὡς τι μὴν τὰ ἐξέχειν δοκοῦντα τῶν γραμμῶν ὅρων καὶ τὰς ὑπερβασίας δὺ ὀλιγότητος, εἴγε καὶ χώραν ἐαῦ τὰ ἡμέτερα δυνηθείημεν, δύξαιμεν ἂν αὐτοῦ μάλιστα εἰς τὸ ἐπίκαιρα τῶν ὁμογλώττων ἡμῖν ὅρων καὶ ὅλου ὀφυλον ὄσου, ἀμαβάλλεσθαι τό, τε πραίρημα τῶτο, καὶ οἱονεὶ πρόσθημα τῆς ἐξαπλούσης τὰ οἴκοι καὶ ἐλχέα πλευρεξίας. Ἔρρωσο, σὺν πεμβείου μηνὸς δεκάτῃ ἀπιόντος.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΦΙΛΗΚΟΩ ἐῦ πράττειν.

CΓδέλω οἶμαι τὸν ἡμέραν ταύτην οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες τὸν πόλεως ἅλωσιν ἀπεγνωκότες, κατέλυσαν τὸν πολιορκίαν τῶν Μασσειλιῶν, καὶ ἀῦθην ἔχοντο ἀπιόντες, οὐκ οἶδ' ὅτι γρατῶ χρησόμενοι ταποτοῦτο. ὅτι μὴ τῦτο μόνον, ὡς ἄρα ἡ μάλιστα κακῶσαι δὺ τῶν ἡμετέραν οἴονται καὶ ἀνικίστως λυμήνασθαι, ταύτην δ' ἦπου ἐκεῖνοι δηώσαντες διεξελαῦσι, ἴσο placulo, & maiori ex parte nobis condonato, rerum exitus iam inde patefaciet, prudenter certè nobis vel petulanter indulgentia & permissione ista confestim vtentibus ac digna portò deinceps reportantibus his quæ in animo habuimus atque executi sumus. Atqui siquid imperij nostri odiosum est, & deo ac cœlesti curiæ communi quodam cõsensu placuit boni causa nostri resecasse ea quæ excedere videntur legitimos limites ac beatitudinem ferocientem, ipsum supplex exorauerim potissimum in regionem vltra confines nostros sitam, & eorum qui nobiscum simili loquela vtuntur, necnõ alienigenam, repellere ademptionem ceu fortunarũ imminutionẽ hanc, atque mulctam insatiabilis plus habendi cupiditatis haud acquiescentis in rebus suis domesticis & indigenarum. Vale, Septembris mensis decimodie abeuntis.

BVDÆVS AVDITIONIS STVDIOSO BENE AGERE.

OCtauo opinor die hoc Germanorum rectores vrbis expugnationem desperantes & de ea spem omnem abiicientes, dissoluerunt obsidionem Massiariam, atque inde se receperunt, haud scio in quo exercitu vsuri deinceps. Quoniam non istud solum, quòd videlicet prout maximè opprimere patriã nostram putant & atrociter omni opprobrio afficere, ita profectò illi populãtes peragrabunt,

& obuia suisque pedibus exposita quæque diripient quàm ferocissimè. indicium sit. In vnam enim ciuitatem ipsam quidē nullo præsidio fultam, conciues verò acres & animosos habentem in itinere irruētes, iuxta potentiam suam expugnatam ipsam effecerunt internecioni obnoxiam atque habitantes in ea, omnia quidem militaria instituta transgrediendo, nisi sanè in more positum esse dicant apud nationes nostræ ætatis expugnatione captas vrbes vnà cum hominibus incendio vastandas esse, neque à pueris sibi temperandum innocentibus neque à rebus sanctis neque sacris. Illi igitur talis cuiusdā recentis instituti sanguinolenti authores fuerunt his qui post hoc tēpus bellum sunt illaturi, nulla in re penitus alia miserandos & calamitosos inuria afficere valentes, præterquàm quòd expugnati & eximiè superati tentarunt suos ipsorū hostes insectari atq. punire. Quod, quæ non fecit ciuitas, non euiratorum quidem neque institutorum hominum? Isti proinde se morosos ac difficiles nimirum gerentes eò quòd in obsidio & incursu quodā, perperam egissent, & amplius quā cētum suorum militum periissent, demptis captiuis atque occisis in cibariorum cōparationibus, haud iram cohibuerunt: prauo affectui verò cedentes, ac nescientes quomodo ipsius constantiam & grauitatem meritò fulcirent, profectò in ipsos obuios quosque hunc abiecerunt, licet ipsi innoxij essent. Sed

καὶ τὰ παρεγγράπτα τοῦδε φήσουσιν ὅτι πολεμικώτατον. τὸ μὲν γὰρ μιᾷ ἀφεδρῶν μόνῃ αὐτῇ, πολίσματι δὲ ὀφειλόμενοι καὶ βύψυχοι ἐγκύροι, τοῦδε τῶν ὁδοιπορίαν παρεσβάλλοντες, καὶ κρίνοις ἀλισθόντα ἐπίκτητον ἐξώλη αὐτῶν τε καὶ τοῖς οἰκοῦσι ἐν, πόντα γε τὰ νόμιμα παραβαίνοντες τὰ πολεμικά, εἰ μὴ ἄρα νενομίσθαι φασὶ τοῦδε τοῖς καθ' ἡμᾶς ἔθνεσι τοῖς ἁλωκυίας πόλεις αὐτοὺς θρεῖν πυρπολῆσαι, εὖτε παῖδων φθόνους τῶν ἀνάκων, οὔτε ὁσίων οὔτε ἱερῶν. οὔπω τοίνυν τοιοῦτό τι κεκινοτόμηται φοινικὸν εἰσηγήσασθαι τοῖς ὕστερον πολεμήσουσιν, οὐδὲν οὐσὶ ὅλως ἄλλο τοῖς οἰκείοις καὶ ἀθλίοις μεμισακκῶν δεικνύντες, πλὴν ὅτι τοὺς ὑπεναντίους ἐσωθῶν ἀμύνεσθαι ἀπεμεμαχημένους ἐξεχείρησαν, καὶ καταμεμαχημένοι, ὅτε γὰρ τῆς σφῶν ἐπείπερ πόλεως, τῶν γὰρ σφῶν ἀνδρῶν οὐδὲ μελακιαθέντων ἀνθεστῶτων, οὔτοι γίνεσθαι δυσμαχέτους δέποτε ἔχοντες ἐφ' οἷς καὶ τῶν πολιορκίαις καὶ καταδρομίοις ἀναπολεμώτους, ἀλλὰ τῶν ἡρημένων τε καὶ ἀμυνομένων ἐν τοῖς ἐπιστισμοῖς, οὐ κεκρατηκασι τῆς ὀργῆς. ἀπεμένοι δὲ τὰ πάθος, καὶ σφᾶς ἔχοντες ὅπη ἐμβεβλῆς αὐτῷ

δικαίως ἀφεῖσιν το, καὶ τοῦδε τυχόντων δικαίου τῶν ἀπισκυάσθαι τῶτο, καὶ τῶν αὐτῶν αὐπεδύσιον ὄντων. ἀλλὰ

γὰρ οὗτοι μὴ ἀπιφθάρησαν βύθυς τῆς ἡμετέρας χώρας, ὀξαίσιος, ὡς ἔπος, καὶ δυσπαιώλεως παρεσκεύασμαι, ὅτι τὰ ἀκλεᾶ δήσαντα ἐφεξῆς δράματα τοῖς ἐπ' αὐτῶν ὑπηργμένοις. συμβολὴ γὰρ μὴ ἐπ' αὐτῶν ἥδε καὶ σύγχρονος ἐγκύρη πολέμου πάμπολέ θρου, εἰς πολλοὺς δήπου χρόνους σπαφομένου ἀσπόνδους καὶ συρράγηπολήου, ἐπ' ἀμφοῖν τὴν βασιλέων, ὧν μὴ ὁ θεῖος τὴν δεισιτων ἐπακοδεῖ τὴν ἐπὶ δήμων δεδηπλώων, συμβαλλομένους παύσῃ αὐτοὺς, καὶ εἰς ὁμόσιαι ἐπάναγκη. τὸς μὴ τὴν Γερμανῶν δυσμενείας, καὶ τὰς εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν ἐφορμήσεως ἐς εἰσβολὰς ὑπέκκαυμα δήπου ἐγκύετο καὶ ἀκήπμα εἰσὶν τὴν γηγενοιώτων ἡμῖν ὁ φιλαπεχθήμων, ὅτι μιξίαι γ' ἐχόντων ἐχυτέρων καὶ αἰὲν καθεὶ ἀεὶ ὕπουλον. εἰς τοῦτον δὴ τὸν αὖθ' ὁ σίαυσμα ἀπύλλαξαι σὺν εἰς μαχεῖν ἐκλαμφόμενον, ὧ δίκαιον ἰαύσῃ καὶ ἡ ἀδράξασθαι παρεσῃ πᾶσι τοῖς ἐπουρανίοις. ἀλλὰ μὴν ὁ ἱερὸς καὶ ἅγιος αἰὴρ, ὁ τὴν σπωμοσίαν ὅλιον συσήσας καὶ τῆσδε τῆς κλῆσις ἐπ' ἐρχίας, ἐπωνύμου τῆς πάνυ θεοσεβείας, καὶ ἅπασιν, ὡς γοῶ λόγος τε θρύλληται, ὦ γῆ καὶ ἐπουράνιοι, συγκροτήσας τὴν ὧδε σκιβὶν πάμπαγκαν ὅτι φόσδε ἡμῖν, σεδεῖ τοι δ' ἐπ' εὐνοίας καὶ χρηστότητος ὑφορωμένοις, αὖδὶς γὰρ παρὰ τὴν σὴν ἐξαίτιον, καὶ ὡσαρεὶ σκόπελον πίνος

enim isti quidem in perniciem suã discessere continuò è regione nostra, intempestiuè, vt spes est, ac inauspicatò exorsi ad fabulas posthæc sequuturas ea quæ ab ipsis incœpta sunt. Hic porrò congressus ab iisdem & offensio belli pernicioſi exorta est, in multa nempe tempora hæsuri atrociter ac erupturi, permagnásque copias amborũ regum absumpturi, nisi diuina maiestas deprecationes exaudiat à plebe factas, certamen ineuntes reprimat ipsos, & in concordiam redigat. Atqui Germanorum simultatis, & in nostram regionem impetus & incursionis incitamentum vtique fuit & irritamentum nonnullorum nobis conterminorum querulosa inimicitia, consuetudinem quidem habentiũ propinquiorem & à longè semper infidam atque subdolam. In eorum proinde hæc ipsa fax damnũ breui temporis curriculo exarsura, si æquitas valuerit & vindicta diuina adfuerit apud cælicolas. Atqui diuinus ac sanctus vir, qui conspirationem integram astruxerat contra hanc inclytam prouinciam, quæ nomen sortita est ex illustri pierate, & totũ, vt alioqui fama diuulgata est, ô terra & cælites, vbi concinnè compoſuiſſet bellicum apparatum omni ex parte nobis extantem, nil tale præ simplicitate comitatéque suſpicantibus, ipſe quidem ante alios impetuosè exiliens, & tanquam armati cuiusdam

tripudij præsultor, haud compertum habeo qua in re lacessitus se ipsum dimittere ex principe seu imperatoria animi parte præoccupauit, atque etiam ipse reuera ex intellectu suo elapsus est. Haud enim alius vir in multis existimatione clarus, augustum sanctúmque religionis domicilium antistitum, & sacerdotio cæremoniisque perbeatum, propugnaculum fecit Martis truculentissimi. Et vt iracúdiæ cupiditatiq. aliquid cõdonaret, morum quidē mansuetudine ductus & incitatus in ipso (vt opinio est) insitorum, ex pacis porrò delubro repugnantibus auspiciis egressus, in Bellonæ orchestram desiliit. Vbi certè talis tantæque maiestatis venerationem, & in præteritis rebus nominis celebritatem per saltandi imperitiam perdidisse (aiunt) haud veritus est, tanti atque talis theatri consessu in eum oculos defigente. verumenimuerò quodnā culpare posset nostratium flagitiū iste, quod instar sit huius ipsius cõsilij, ob quod sanè ipsum in discrimen & periculum venerit vera religio, quantum quidem in hominibus situm est. Quod & aliàs & sæpenumerò iam nostra ætate euenit, deo nimirum perspicuè ostendente in talibus, ac veluti sanè confirmante suos ipsius electos, vt potequia salutaris religio cæremoniá que in æternitatem perdurabit absque vlla intermissione, ex incorruptis videlicet proueniés fundamētis, & admodū ornatè iactis. Quū verò permittatur ipsi, liceátq. patri,

χορεγασίας ἐξαρχος, οὐκ εἰσὶ ὅτι παιδὼν, ἑαυτὸν ἀφεῖναι οὐκ τῇ ἡγεμονικοῦ ἔφαλε, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ὡς ἀηθῶς τοῦ λογισμοῦ ἐκπεσῶν. οὐ γὰρ ἀήθως δήπου ὅτι πολλοῖς βιδικιμήσας, ὃ σεβάσμιον οἴκημα τῶν τῆς βασιλείας ἀρχηγῶν, καὶ ὅτι ἱεροστολὴν πομπόλιον, ὁρμητήριον ἐποίησατ' ἀρεως φοινικοπάτου, καὶ ἐφ' ᾧτε ταῖς ὀργιστικῷ καὶ ταῖς ὑβριζομενικῷ σιδηρᾶσι, τῷ ὑπερφυεῖ μὲν ἤθει οὐκ ἐφεξόμενος αὐτοῖς, ὡς λόγος, ἐμπεφυκότες, τῷ τε μὴ εἰς τῆς εἰρήνης ἐκφθαρεῖς, ὅτι τῶν ὀρχήτραι καὶ θέλατ' ἀν τῶν τῆς σωσεως, ὅπου δὴ τοῦ τοιούτου καὶ τηλικούτου ἀξιώματος ὁ αἰδέσιμος, καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν πράγματων βιδικίμησιν ἀπηρχησα θαῖ φασι. οὐκ ἠλαθόμην, τῷ τοσούτου καὶ τοιούτου θεάτρου συγκλήσματος εἰς ἐκεῖνον ἀτενίζοντος. ἐπὶ τὴ δὲ αἰτιᾶσθαι δικαίως ἂν ἀμύητον τῶν ἡμετέρων οὕτος, αἰτάξιον τὸν τῷ βελλόματος αὐτὸν, καὶ ὃ δὴ καὶ τῶν ἀηθῶν ἀρησκείας ζῆλος ἐπ' ἀνθρώπεις ἐν. ὅπερ καὶ αἰῶτε καὶ πολλαχῶς ἤδη ἐφ' ἡμῶν ἐξύπτε, τῷ θεοῦ δήπου σιαρτᾶς ἀποδείξαντος σὺ τοιουτοῖσι, καὶ εἰσεῖ δὲ πίστωσα μᾶλλον τοὺς ἑαυτοῦ ἐκλέκτους, ὡς ἡ σωτήρια πλεκτὴ εἰς αἰῶνα τυγχάνῃ διαρκέστουσα ἀμάπαυστος, ἀπτάστως, ἐπ' ἀφθάρτων δῆτον βεβηκῶσα τῷ Ἰωβηλαίων, καὶ οὐ μᾶλλα καταλειπόντων. ἐξὸν δὲ αὖπαι, καὶ πρεσπικὸν τῷ πατρὶ,

εἴπ ἠδίκητ ἢ ἠγνωμόνητο ὑπὸ τῶ πρώτων πρεσβύοντος τῶ υἱῶ αὐτ, ἢ τι ἀποκηρύξαι ἢ ἀλλως δίκην εἰς πρᾶξαι αὐτὸν, ἕως τύχει ἀπὸ τούτου πεῖθαρχίας τῆς δεούσης. ὅδε τῆς φιλοστοργίας ἀφέμενος τῆς τῶ πάλαι πρεσγενεστάτων ἀρχιερέων, καὶ πολλὰ χαίρει φέρουσας τῶ καλῶ καὶ τῶ πρέποντι, ἀῖς τε ἔτυχεν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἐπιξελθὼν, καὶ παλαιπρὸ δὲ αὐτῶ τῶ ὑφ' ὑμῶν τετίμηται τῶ πρεσβύτατον ὀπτένευσις εἰλκηχότι, καὶ ἀπωλείας τῆς ἐξάπτης, αὐτῶ τε καὶ τοῖς ἐγγόνοις καὶ πάσῃ τῇ γενεαλογίᾳ αὐτῶ. οὕτως ἀνὴρ τοιαῦτα ἀξιέπαινος, καὶ δὴ καὶ ἀμέμπτως γε εἰς τὸν δὶ τὸν ἀξίωσιν, ὡς λόγος, ὑπηγμένος, σπαθῶν εἶχε καὶ σκότους πρὸ εἰσιόντων ἅπαξ ἐμβεβληκυῖα καὶ δικαίως καὶ δίκως. ἐφ' οἷς ἀφ' ὁμοίτατος ἡμῶν τοῖς θεσπίοις σὺν ἐπ' ἀγαθῶ, ἤδη, ὡς εἶμαι, ἤκουσε, πρὸ ὃ καὶ εἰς ὃ ὅτι. φιλεῖς τὸ ἥδους ἐπιμήξειν ὑπιδέξος ἡμῖν ὅστι. ἑαυτὸ τι δύφυῖα ἀνὴρ ἄπτα χρήσασθαι τῇ οἰκουμένῃ χρῶσδίσεσιν, ὡς ἀγαπᾶσθαι ἐλκηχέναι. οὕτω γὰρ πρὸ τούτου πέπεισμαι, σὺν αὐτὸς μὴν ἐγνωκὼς αὐτὸν, τῶν ἀνὴρ δὲ ἀφικνεῖσθαι αὐτῶ ὅ, τι φιλόγαθον φύσῃ καὶ φιλόλογον διεξιόντων, ὑπὸ τῶν πεπλησιακότων αὐτῶ διεφθαρμένων. παύσονται μὲν οὖν οἱ πολέμιοι

siquid contra leges iuráque commissum aut præposterè actum fuerat ab omnium ipsius filiorum natu maximo honoratissimóque, vel abdicare vel alio modo pœnas ab ipso exigere, donec ab eo obsequiũ decens & opportunum impetrauerit: ille porrò missam faciens naturalem beneuolentiam pristinorum antecedentium summorum pontificum, & ingentem salutem decori ac dignitati dicens, & quibusuis protinus offensionibus in eum irruens, etiam capitis certè ipsum filium, postulauit & perniciei extremæ, qui primogenituræ ius ætatísque prærogatiuam inter filios sortitus est, ipsúmque & posteros omnémque comitatum ipsius. Sic vir alioqui commemoratione dignus, atque etiam omni remoto crimine quidem in hunc gloriosum titulum (vt hominum existimatio est) cùm irrepsisset, immodicè affectum se præbuit & ineptè in his quæ semel in mentem immissa iniectáque fuerunt quo iure quáque iniuria. Ob quas res in ore cũ sit hominũ haud boni causa, iam, vt mea est opinio, id resciuit, propter quod etiam in morum mansuetudinem rediturus esse videtur nobis: eiusdémque ipsius naturalis industria alia quædam commodiùs in orbis terrarum vsum conuersura, qui cælitus eiusdem imperio traditus commissúsque est. Sic enim de eo persuasum habeo, cùm ipse quidem haud cognouerim ipsum, ab aliis porrò audiuerim recitantibus ipsius naturæ habitum & probitatis amorem & in literatos

beneuolentiam, labe factatam ab his qui eidem adiacent. Modum imponant vtique aduersarij

sua ipsorum petulantiæ, & sacratissimam augustissimámque dignitatem integumentum malitiæ iam non faciant. Ipsi quidem in mandatis suis & edictis præscriptis palámque propositis, hæc & illa in regem nostrum falsa mendosáque verba proferentes, istud verò potissimùm ignominiosè obiicientes, quòd religionem ecclesiasticam sibi infensam reddiderit. Ex his enim commentis frustra sperarunt separaturos esse ab eodem ex confœderatis eos qui apprimè addicti sunt, & semper ipsi præsidio adesse obnixè contenderunt. Ipse tamen rex Franciscus tametsi sibi ipsi nulla in re cõscius sit ignauè fecisse vel perfidiosè, multa verò passus propterea quòd bene meritus semper sit de rectore ipsius religionis, nihilominùs videtur perpetuò pacificè placidéque se gerere. Quanquã eò ipse fermè venerit vt ex propriis & autris bonis eiiceretur & ab hostibus & ab illo insuaui ingratóque, insidias graues, ô Deus, eidem molientibus necnon filiis ipsius. Enimuerò & ille vtranuis in partem delegerint nunc aduersarij, paratus, quatenus quidem me cognoscere par est ex his quæ ab eodem recitante audio, & agente sentio, ac potissimùm matre ipsius paci semper operam nauante pro sua facultate. Itaque hûc & illuc animum flectens æquali pondere modò, minimo negotio deflexerit quocunque procliuè esse præsentium animaduerterit rerum statum. his re-

πλὴν φυλαεῖαι ἑαυτῶν, καὶ ὃ ἱερώτατον ἄθλημα μὴ ποιούντων ἤδη τοῦ σήγματος τῆς κακοηθείας. ὁ τοῖς μὲν δόγμασιν αὐτοῖς ἰδίοις καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν δόγμασι τοῦ γεγραμμένοις, ἅ καὶ τὰ καταψευδόμενοι τοῦ βασιλέως ἡμῶν, τοῦτο δὲ εἰς τὰ μάλιστα καταγιγνώσκοντες, ὅτι τῇ θρησκείᾳ ἀπήχθηται τῇ ἐκκλησιαστικῇ. Διὰ ταῦτα γὰρ εἰκῇ ἤλπισαν τὴν ὑπόνοιαν τῶν ἀποστατῶν, ἀποστατεῖσθαι τούτου τοὺς ἄλλα τοσαῦτα μέλη τῆς ὁμοπατρίδος, συμβοηθεῖν ἀεὶ αὐτῷ τοσοῦτο φιλοτίμως. αὐτὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς Φραγκίσκος εἰ καὶ ἑαυτοῦ μηδὲν σῶν ἰδεῖν ἀδικίας εἰρησόμενον ἢ πεπραγμένον, πολλὰ δὲ παθὼν ἀνιαρὰ ὧν δὴ τε ποινικὰς ἀεὶ ἔφθη ὢν τῆς θρησκείας αὐτῆς ὑπερασπιστὴς, ὅμως ἔοικεν ἀεὶ εἰρηνικῶς διαγεγενῆσθαι καὶ εὐαρέστως. καίτοι πρὸ ὀλίγου χρόνου τῶν ἰδίων αὐτὸς καὶ παρόντων ἐκπεσεῖν ἀπό τε τῆς ἐμφρονῶ καὶ ἀγορευομένου ἐκείνου, ὑπὸ βουλῆς δηλονότι, ὦ θεέ, ὑπὸ βουλευσάντων αὐτῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῦ. οὐμὲν ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος εἰς ὁπότερα δὴ ἔλωνται νυνὶ οἱ ὑπεναντίοι, εὐτρεπὴς, ὅσα γε κἀμοὶ σκοπεῖν ἔξεστιν ὧν τε λέγοντος τοῦτο ἀκούω, καὶ πραττόντος αἰσθάνομαι, καὶ ζῶντα τῆς μνήμης αὐτοῦ τῇ εἰρήνῃ ἀεὶ

ἀσυσταζούσης ἐκ τῶν ὑποίτων. ὥστε ταλαιπωρούμενος πλὴν γνώμῃ ἱσορρόπως νῦν, ἐφ' ὁτέρους δὲ ἀποκλίνει ὅπη δὴ ὁπότερα ἐπὶ πλὴν τῶν παρόντων σωμῆ πραγμάτων κατάστασιν, ζυτῶν

οὕτως ἐχόντων ὅστις δὴ ὁ τοσοῦτος δι-
ανοῆται τῷ πολέμου τούτου παρεστη-
ξὼς ἀνάλας τοῦ παντὸς πυρὰς, τὸ χθαμαὶ δὴ
ὑπολειφθὲν μεφυσήσας, ἀναπετά-
σει αὖθις αὖθις ἀναρρίπισας, ἵνα
μὴ αὖθις μὴ κατσβεσθῇ, αἰτίαν τε δι'
ἀσθενοῦς ἕξων, δύο τῶν ἐξοχωτάτων δαί-
μονας ὑπερφατίαν τε καὶ βασιλέων
ἀνδρῶν ἀλλήλοις συγκεκρουκέναι, ὅπε
λαμπροτάτῃ ζημίᾳ καὶ μάλιστα θεο-
σεβείας τῆς δοκίμου. καὶ μὲν εἰ ἕτοιμοί
εἰσι νεμεσητικοὶ, ὥστε τῷ ὑπερολαζευ-
σθαι ἡμᾶς καὶ ἔκπλεων εἶ) δοκοῦσθαι
βαρύνεσθαι, οὐ κατ' ἀξίαν παρέχειν αὖθις δοκοῦντων ὑφημέρως
δύσκολοι εἶναι, σκοποῦντων μὴ αὖθις ὅτι
ἂν μέγιστα δυνάμεις συνοισθήσαι, ἄλλ'
μὴ ἀφ' ἑαυτῶν παροκρούσαι ἀλλή-
λαις, δύφυξ τυγχάνοισιν οὖσαι, καὶ εἰς
ἀμιλλαν αὖξειπεῖν. ὁποτέρα μὴποτ
τούτων ἑτέρας μέγαρο μὴν τῷ μείζονι
ἐφιεμένη παρεγένηται, καὶ δι' αὐτὸ λο-
γίζεσθαι εἰς νεμεσητέραν δύναιτ
ἂν ἀκαταπαυστέραν ὑφ' ἑαυτῆς, τὸ ἀλ-
λως ὅτε μετρίας ἀκολουθησούσης πῖς
ταῖς βελτιστοις τῆς ἡμετέρας ἕνεκεν δυσχε-
ραίνουσιν. ἔρρωσο, ὦ αὐλὴ, τῷ ὀκτωσκαιδεκάτῳ μηνὸς τῶν νέων καλανδῶν τῶν ὑστεραίων.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΦΙΛΗΚΟΩ.

bus eo pacto se habentibus quisquis penitus in animo habuerit se huius belli elapso tempore inflammasse scintillas, hyeme aduenientе quæ marcescent & extinguentur, ardentiùs se ipsum iterum excitaturum, scito quidem minimè obliturus, criminationíque perpetuò se obnoxiũ fore, duos genios eminentissimorũ imperiorũ atque regum clarissimorum inuicem in conflictum impulisse, super emicãtissimo & inexpiabili detrimento probatæ religionis. Quod si vsqueadeò nonnulli sunt mordaces & indignabundi, vt exuperantem nostram & expletam esse apparentem vitæ commoditatem grauiter & iniquo animo ferant, haud pro meritò agere cum ipsis videamur, sed supra modum hilariter viuamus, secum reputent quidem ipsi maximas potestates conterminas, sat quidem per se ipsas se inuicem offendere, acres cùm sint, & indimicationem suapte natura concitatæ. Vtralibet porrò earum altera deficiente magnificentiorum rerum cupida constiterit incolumis, protinus hanc existiment in inuidiosiorem incolumitatem & inquietiorem venturam esse, incassum deinceps pœnitentia comitante eos qui grauitatem nostræ regionis graui & iniquo patientur animo. Vale, in aula, Octobris mensis recentium calendarũ postridie.

BVDÆVS AVSCVLTATIONIS STVDIOSO.

FIS πῦ μαλιν ἡμῶ τὰ τῆς διαίτης
παντυτικῆς ἀπόδοκ. ἁμῶν γὰρ κύ-

Est uerso nobis vitæ ratio militaris successit. Putabã enim pe-

riculum fore duntaxat ab hostium impetu: ac me, nunc in primâ hanc militiam qui exiuerim, cùm sim quinquagenarius, non minimè formidaturum esse apud bellicos conflictus & manuum cõfertiones in discrimen adduci vitæ. Item verò etiam hisce mensibus hybernis, me vexatum iri equidem à temporis iniuria & frigore videbar. Qui quidé in medio iam autumno exercitus curam gerere incipiẽte rege (tum etenim primùm manifestè semotáque omni dissimulatione, fracti fœderis perfidia se violatum esse comperit) cum ipsius comitatu coniunctus fui. Quem profectò interim dimittere, viri esse statuebam ego vitæ cupidi atque contumeliosè de se ipso censentis. Quanquam solitus sim impos esse ad frigus vehementer sentiendum in pristinis temporibus hyemis. Hæc autem in contrarium omnino nos & præter expectationem nimirum circonstiterunt: Quæ tu longè admirareris: neque ipse ex aduerso instructos quidem cernes hostes, horum verò ac nostrorum conflictum quamprimùm futurũ arbitrans, sed & tubæ clangorem percipiens, certamen iamiam futurum indicantem, ne tunc quidem formidolosus fui: rege nimirum fretus audactérque se gerente, & suos ipsius milites per agmina cõponente constanter & eos excitante. Nec verò ego ipse à rigoris seueritate refrigeratus tandem ægrotaui, licet sine tecto quidem aliquo-

δωσιν ἐσταθαι μόνον ἀπὸ τῆς τῶν πολεμίων. καὶ μενεῖν περὶ τὴν τοιαύτην φρατρίαν ἐφ' ᾧ πεπιστευκότι, οὐκ ἂν ἐγκαλεῖν μαχῶν ἥττης ἀποδιδράσκοντί τι, καὶ τοῦδε τοῦ συμβολαίου καὶ σωτηρίας τῶν χρῶν κινδυνεύοντι. περὶ τῆς ψυχῆς. ἀμφὶ δὲ καὶ ἐν τούτοις τοῖς μησὶ χαλεπούς, καὶ κωλύσασθαι ἔγωγ' ἀπὸ τῆς ὥρας καὶ ῥίγους ἐδόκουν. ὅσῳ μᾶλλον τῶν ἤδη τῷ φθινοπώρου φρατρικῶν ἀρχομένου τοῦ βασιλέως, (ὅτε γὰρ δὴ περὶ τοῦτο ἀπίκοιτο καὶ ἀπροφασίστως πρέσσοιτο μόνος ἥδεται) τῆς ἀκολουθίας αὐτῷ εἰχόμην. ἧς δὴ πεπαυμένα μεθέσθαι, πρὸς ἀνδρὸς εἴη) ἔκρινον ἐγὼ φιλοψύχου τι, καὶ ἀπίμως περὶ ἑαυτοῦ βεβουλευμένου. καὶ γὰρ δυσείμως ἔχει τοῖς περὶ θεῶν χρόνοις τοῦ χειμῶνος εἰωθὼς καὶ βαρυτέρως. ταῦτα δὲ ἐς τοὐναντίον πάντως ἡμῖν καὶ παρὰ δόξαν περέστη, ἀμελεῖ (ὅπερ σὺ παρὰ πολὺ ἀγαθεῖης ἀν) ὄντι ἀντιπαρατάξασθαι μὴ ἰδὼν τοὺς πολεμίους, τούτων δὲ καὶ τῶν ἡμετέρων σύροδον αὐτίκα δὴ ἐσομένων, οὐ μόνος, ἀλλ' οὐδὲ γε τῆς σάλπιγγος ἐπαίων, ἣν ἀγῶνα ὑσπουδίπω ἐσόμενον σημαινούσης, οὐδὲ ὅτι περὶ φόβος ἐγκομίζων. τῷ βασιλεῖ δ' ἐπόμην πεποιθὼς ἀδεῶς τε ἀφικνεῖσθαι, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις θύραπαράτως καὶ παρρησιαζομένοις. οὐδεμιᾷ οὖσῃ ἄλλῃ ὑπὸ ῥίγους καταψυχθεὶς ποτ' ἔκαμον, καίτοι ἀτέχνως γ' οὐ-

τι διαπτώμυδός τι καὶ ὡς ἀπὸ τύχης αὐλιζόμενος ὁ κώμης ἡμικόπις τε καὶ ἡμιπώρις. ἀπὸ πτίσεως μύπτι αὖ ὀλίγου δεῖν ἔφθημεν ἡμεῖς ἀποπτήσαι. τῆς γὰρ νυκτὸς παεσηκόμυρς ἐφ' ἡμᾶς ἤδη ἡ ἡμέρα ἐπέλαμπεν, ἐτυγχάνομεν πολλοί εἶσω ξυωφισμένοι ἄλω τινὸς ὑποδρᾶν, οἷαί περ αἱ τῶν ἐγχωρίων εἰσὶν αὖθι καὶ τὴν γε ἡμετέραν τὴν ὁπωδαπαὶ πλῆσαι. ὦ δὴ παμπεζέδης τε καὶ παμπληθὴς δεσμὸς στιρὰν τε καὶ κριθὰν ἠμοῦτο. ἐγὼ μὲν οὖν ὁ ταὐτὰ μὴ τὴν ἵππον ἕξ τὴν ἐμὴν καὶ τὴν σκευὴν τοὺς γοῦν τὴν καθιδρυμένος καὶ ξυνελαυνέτις, χάριν ὅμως εἶχον τῷ τε καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα πρὸ ὑπομιμνῆσαι οὖσιν, ὑπὸ βύρυχος ἐκείνῃ ἐμοὶ ὑπισταθμευομένῃ, ὡς γε ἐμὲ ἀποχάρημα σύμπεμ ὃ καὶ τὸν πρεμβολῶν. ὁ κεφαλαιώτατος τε ὀδεπορικὸς κατακλιθεὶς μεγαλοπρεπῶς, ὑπὸ πλανῶν ὑπνώττοντι ἐώκειν, οὐ γὰρ ἔξω τοῦ ὀθνοῦ τοιοῦτος μύπος γεγονὼς ἀπλαῦσαι τῆς ἀναπαύλης. ὅμως μύπτι ἀμωσγέπως καὶ μυμύπου μου, ἰδοὺ δὴ ἀμφὶ πυρὶ δευτέραν φυλακὴν, βοὴ καταπληκτικὴ ἐξαίφνης ἡμᾶς, ἀναδοώντων τινῶν τοὺς ἐμπορημόν τοῦ στρατοπέδου, καὶ συμβοηκτῶν, ὡς ἔγωγε, ἐκκαλυμμόων. ὡς οὖν πάντα ἐν δόμοσι ὅστις ἔστιν ἀδόμιλος. εἶχε γὰρ ἐμέ, ὡς ἔφην, φοβητὴς ἀεὶ καὶ τοσοῦτος μεμιμαδσα, ὁπόσα μύοι δῆτα εἰς ὅσον κινδύνου

ties degens & vtcunque pernoctans in pagis semiustis atque semirutis: præ incendio & oppressione quidem rursus fermè nos cœpimus perire. Etenim nocte prætereunte ex qua hæc dies effulsit, eramus multi eodem conturbernio vtentes in area cuiusdam pauimenti subtegulanei, qualia indigenarum sunt illic & nostratium quidē istic degentium plurima. Erat autem prægrandis atque quamplurimis colligamentis frumentariis hordeaceis quoque referta. Sanè quidem ego in eius cū equis sex meis & sarcinis angulo quodam situs & compulsus, gratiam tamen deo habebam necnon his qui in hac cura vigilātiáque versantur, illius spacioſi loci gratia mihi pro diuersorio assignati, prout erat loci angustia vniuersa in castrensi ordinatione. Et in grabbato itinerario recumbens magnificè, leuiter dormitanti consimilis eram. Non enim licebat periculo circonstante apta & idonea frui quiete, nihilominus certè quodammodo sopiente me, ecce sanè circiter secundam vigiliam, vociferatio horrida excitat nos, exclamantibus nonnullis ad incendium castrorum, & in præsidium concurrere, vt in more positum est, prouocantibus. Vbi primùm itaque tumultū quicunque esset percepi, habebat enim me, sicuti dixi, solicitudo semper & attentio me anxium reddens, scientem vt pote in quātum periculum

redactus eram in area incluſus ſurculoſa aridaque materia ſcatente, quamplurima profectò tædarum accenſione omnia illuſtrãte. Enimueró poſteaquám intellexi vociferationis originem, è lecto ſtatim exiliens, ac famulos meos excitans, acceleraui negotium ſpeculaturus. Id autem erat conflagratio magna domum maximam depaſcens, formidabilem aſpectum habens & admodum terribilem. Ex qua ſanè exilientes huc & illuc ſcintillæ, tum verò flagrantes auulſiones ſeu abſtractiones ferebantur ea quæ in circuitu erant attingentes & protinus comburentes. Porrò autem illa flamma exercitum omni ex parte illuſtrante, & cunctis ex his qui erãt in tentoriorum ſerie ſenſim ſe erigentibus, exportãtes plurimos turbulentè quæ in caſtris erant vidiſſes, & præpropere ſarcinas colligẽtes. Quemadmodum certè paſſim ex hac expeditione in re militari experientia regis & imperatoria facultas apparuit, ſic & illic eluxit ſtrenuitas necnon ſolertia eiuſdem ad omniáque expedita ſemper, & ad quoſlibet vſus tempeſtiuè expoſita. Is quippe è diuerſorio in primordio ſtatim exiens & in id reuertens, cùm tumultuationem & diſcordiam ſua præſentia componens ac dirimens, tùm quæ in primis conducibilia erant imperãs apud excubias conſtitutas aduerſus eam quæ in opinione erat hoſtium aggreſſionem, interim ingẽti militum multitudine adducta, quæ

καθῆσθαι ἐν τῇ ἄλῳ καθ' ἡμᾶς φρυγανώδεις ὕλης μεστῇ, παμπληθοῦς δὴ δαδουχίας πάντα καταλαμπούσης. ἀνὰ μὲν ὡς σωτῆρα τῆς βοῆς τὸν αἰτίαν, τῆς τε κλίνης θύρας ἐκθορὼν, καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπηρέτας τοὺς ἐμοὺς ἐξανιστὰς, ἔσπευδον ὃ πρᾶγμα θεωρῆσαι. ὁ δὲ ἰὼ πυρκαὰ μεγαλησίων μέγιστον πεμφθὲν, φοβερὸν ὄψιν ἔχουσα καὶ δεινῶς ἐκπληκτικήν. ἐξ ἧς δὴ ἅπαντες τῆδε κἀκεῖσε ἀποθῆρες, καὶ δὴ καὶ φλογώδη ἀποσπάσματα, τὴν πέριξ ἐφέροντο πρόσπολα καὶ θύρας ἐμπιπράντα. τῆς δὲ δὴ φλογὸς ἐκείνης ὁ στρατοπεδικὸν ἅπαν ἐπιλαμψάσης, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ περιβολῇ καταμικρὸν ἀφιστάντων, ἐκφορουμένας τοῖς πλείοις θορυβωδῶς τὰ σύνδετα εἴδεσι δή, καὶ κατ' ἀσυνδέτων σκευαγωγουμένας. ὡς μήτοι ἑκάστοτε ὑπὸ τῆς εἰσβολῆς ταύτης τί στρατηγητικὸν τοῦ βασιλέως καὶ ὁ αὐτοκρατορικὸν ἐξεφαίη, οὕτω κατέταξα ἐξέλαμψε ἡ προθυμία τε καὶ δεξιότης αὐτοῦ, πρὸς πάντα τε θύραλής ἀεί, καὶ πρὸς ταῖς ἑκάστοτε χρείαις ἐν δέοντι ἐκκειμένη. οὕτως γοῦν τὰ καταλύματα κατ' ἐκείνην θύρας ἐξιὼν καὶ πρὸς ἡμέρωσιν, τὸ μὲν, ἐν θρόνοις καὶ τοῦ παρεκλιτῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ καταστήσας, τοῦτο δὲ, τὰ πρῴρου ὑπατάξας πρὸς ταῖς φυλακαῖς κατ' ἐκείνην τοῦ πολεμίου ἐφορμήσεως, εἶτα πολυχείρους προσαγαγόμενος τοὺς

ἐκφλόγωσι ἀφυλάξουσιν, πορρώτερον ἐξῆς προσβεβηκέναι, ἄδηλα ἡμῖν ὄντα πλέον προέκειτο, καὶ ἀσφάλεια τῆς φλογὸς ὅτι πύρις καὶ μικρὸν σωιζηκυίας. προσὸ δὲ τοῦτο, τῷ δι' ἀπὸ τοῦ πυρὸς διὰ ἕτερον σωιεπέπλεκτο μεῖζον, ἀφ' ὅτου ἀπόνοιαν δόντες ἡμῖν καὶ διδόντων μή ποτε αὖτη ἰὼ τοῦ πολεμίου προσκυνή, καὶ σκυθρωπόν τι γράτημα πικὸν, ἐφ' ὅτῳ προσαπωλώμοις ἡμῖν θορυβωδέστερον καὶ ἀπαρολουμένοις ἔσον δὲ αὐτοῖ καὶ φοινικώτερον ὑπῆρχοντα. ὃ μὴ οὖν καὶ τοῦ νύκτα τῆτον ἔχῃ ὃν ἔστιν. ὁ μεσουρανοῦντος τοῦ ἡλίου καταλαβὼν ἡμᾶς κίνδυνος, καὶ ἐκεῖνον ἐκδιξάμενος ἐν νυκτερινοῖς, καὶ σοῦτ' δὴ ἀξιόλογον ἔξει ὃ ἀπόμνημα. μὴ τοῦ ἱερουργίας δύθις σῖτον ἀναιρούμενος, καὶ τοῦ προσὸς τοῦ ἱππασίαν ἐνδεδυκώς τι καὶ ὑποδεδεμένος, ἐτύγχανον μὴ προπατῶν καὶ προσδεχόμενος τοῦ ἐμοὶ σωιηθῆναι τινί. ἐν τούτῳ δὲ σάλπιγξ ὁ δεύτερον ἤδη ἀνακλάγξασα, καὶ τοῦ ἀναζητοῦ σκηνοῦντα, ὑπέμησεν ἡμᾶς ἐξακλίνειν εἰ τοὺς ἵππους πύτε πεπισμένους, ὡς ὅσον αὐτίκα ἱππασομένου τῷ βασιλέως. δύτέως οὖν ἡμῶν προὸς τοῦ καταπεύδειν τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμοὺς. καὶ ζῶπα ὅτι ἐώρων τοὺς ἀγροὺς ἤδη ἐκ τοὺς τοῦ ἱππασίου ὄντας, καὶ τοὺς ἵππους χαλιναγωγοῦντας, ὡς πεφι εἰώθασιν οἱ ἐν προσδοκίᾳ ὑπάρχοντες. τοῦτο οὖν ἡμῖν

incēdium inhibitura esset, longiùs deinceps progressum, securitatem nobis expletam præstitit, & cautionem incendij propter has res leuiter confidentis. Sed antea, hac ex igne formidine altera maior connexa copulatáque fuit, elaborantibus scilicet nobis ac pertimescentibus ne fortè ea esset aduersariorū institructio, & fraudulenta machinatio quædam stratagematica seu militaris, qua de causa occupatos nos turbulentiùs atque detentos faciliùs sanè ipsi & crudeliùs inuaderent & aggrederentur. Is itaque metus in ea nocte hunc in modū sese habet. Sed periculū quod nos apprehendit sole mediam cæli partem occupante, & vbi nocturnum illud expulisset, etiam istud profectò memoratu dignum habebit monumentum. Post missæ sacrificium continuò cibum capiens, & ea, quæ ad equitatum pertinent, indutus atque calceatus ocreatúsque, incedebam quidem & colloquebar cum quodam meorum familiarium: ast hoc interim spatio tuba iterum iam clangorem emittens, & castrorum motionem canens, nos commonefecit educendos esse equos paratos, veluti iamiam equitaturo rege. Confestim igitur eram intentus ad accelerandum famulos meos: potissimùm eò quòd cernebam alios iam extra sua stabula esse, & eos qui equos moderarentur, quemadmodum facere pro more habent qui sunt in expectatione. Istud ergo nobis

ſtudiosè curātibus, ædificiū quoddam ſuperbum meo ſtabulo finitimum flamma obliteratrice & exitioſa impensè ſic oppreſſum & ſubitò abſorptum eſt, ita vt niſi factū ſimul comperiens, equum quo obiector vehi ego expromptiſſem, tūmque mihi miniſtrantes, tantūdem agere vnumquemq. turbidè admoniuiſſem, etiā igni locum dare, haud incolumes nunc eſſemus. Ideóq. in exiguo tēporis interuallo vicum totum prægrandem, & vnà cum tabernaculis tanti exercitus capacem, hæc inflammatio vndique cingens obliteraūit in cinerem redactum, nobis ſpectaculum iſtud cum formidine ſuſpicientibus, præterea res bellicas deteſtantibus. Quinetiam neque ipſe rex exercitus dux & rector, interea dum armaretur, & ornatum viæ militari conuenientem induēs ac pro amuleto appendens, tranquillitatem huius tumultuationis adeptus eſt, ſicuti audiui commemorante eodem hanc ærumnā, propemodum quidem eò veniens vt propter fumum & ardorem omnia ambientem enecaretur. Aſt incendio vaſtandi in hoc Hannonum territorio vicos, auctores quidem ſunt Vulcani miniſtri oriundi nimirū à Germanis & Hannonibus. Qui hanc legem bellicam introducentes flagrandi, ea vſi ſunt priores ferociter ac odiosè. Nam moribus receptum eſt apud ipſos hac via incipere bellica opera. Quos profectò factis paribus cōpenſare è no-

ἀμφ' αὐτοῦδης ἀμήτων, εἰκημὲ ἡ μέγα σωεχὲς τῇ ἱπποσάσῃ τῇ ἰμῇ, φλεγὶ ἀφαισιχῇ σφόδρ' οὕτω κατιλαπλο καὶ ὀξαίφνης κατεπόθη, ὥτ' εἰ μὴ ὁ τοιεῖ-γμα σωαγαθὸ ἰδιος, ἐν ἵππον ᾧ χαίρω ὀχυλίμος αὖθις τοιεσυχειξίμιλω, τοὺς τι ἀμφικνοιῶ μὲ τότι, ὃ αὖθ πιθ-ἔκασον θορυβωδῶς ἀνεμίμνησκον, καὶ τοῦ πυεὶ ἀδεχωρῆν. Σὰν αὖ ἰω σᾶσι ἦλθ. καὶ γὰρ ἐι ἐ ἀκαρῆτιὼ κάμιλω ἅπασθμ παμμεγέθη, καὶ σὺν τᾶς σκιωᾶς ἔσαυ'τὼ χωρεῖσθμ γραπιδίαι, ἢ ἐκφλόγοσις τοιεβαλλολιθὴ μάρωσιν ἀπιφρωλῖσθμ, ἤλιθ' ὃ ἅμα μ ἐκεῖνο καπαληπομιθὼν, καὶ δὴ ἐ τὰ πολεμικὰ μωταπομιθὼν. καὶ μὲν οὐδ' αὖθς ὁ τῦ γραπεῦ ἡγεμόνος βασιλάς, μεταξὺ καδοπλιζόμενος, καὶ τὼ σθιὼ τὼ τοιεὶς ὁδὸν γραπυτικὴν ἐπθμαβαλλόμενος καὶ τοιεαπᾶν, ἄδθαι τύπου θορύβου θῦρπαι, ἀς ἤκουτα ἐπμεμνημοιθύοντες αὐτῷ ὃ δένδ, πῦρ ὁλίγου γε ἥθη· τὰ καπνοῦ καὶ τῦ καυσώδους πθμα τοιεέχοντος ἀπεκραίεαζ. τῷ δὲ πυρπολεῖαθαι τάδε τῇ ἀνωιδὶ κώμας, ἄπτιν μὲν οἱ ἤφαισίδαι ἀπόμνυσι δίκου τῷ Γερμανῶν καὶ ἀνώνων, οἱ τάδε ἐννόμου πολεμικὸν εἰσηγούμενοι ἐν καυσώδει, ἐκχρήσθμ τοιεῖτιεσι ἀνθλεῶς καὶ φιλαπεχθημόνως. νενόμισται γὰρ πρῶ αὖθις οὕτω καπάρξαθαι τῶν πολεμικῶν ἔργων. οἷς δὴ τοῖς ἴσοις ἀμύ-ναθαι τῶν ἀμι-

τέρων ἔνιοι βουλόμενοι, φείδεσθαι τῶν ἀόπλων σωμάτων τῶ βασιλέως παραγγήλαντος, τῶν ἑτέρων ἐπιπτοντο τῆς ἀμυνείας ὀδὸν, ἀνδραποδιζόμενοι ἃ πεπόνθασιν. εἶδα δέ τινας τῶν κωμῶν φυγάδας τῶν ἀπὸ πολεμίων καταφρονομένων, τὰ γραπτὰ ἀκολουθοῦντας τῶν ἡμετέρων, πάντα πιπτόντων φάσκοντας ὑπὲρ τῶν μετέραν ἔνεκα δεδικηκότας φιλέλθρως καὶ ἀνελεημόνως, εἰ μὴ βασιλέως ὑπομίλακα πολλάκις τυχόντα ἀφυξάσας, καὶ πυρὶ ἄφιον καὶ λάφυρα καὶ ὅπη ἂν τύχοιεν οἰκείας. ἐρρῶσο.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΦΙΛΗΚΩΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

ΟΥ πάνυ, ὦ ἑταῖρε, δικαίως ἡμῶν τηκέιαι τὸ δύσχαρι, ὃν εἰς ἑαυτὸν τυγχάνω ἐσχαμένος καταρχὰς τῆς προφάσεως ταύτης καὶ τοῦ πολέμου. καὶ γὰρ ἔνιοι μέγα φρονοῦντες τῶν προτέρων ἐπιπλαγέντι μοὶ, διὰ τὴν σφετέραν ἑαυτῶν ἀνδρίαν, τὴν δὲ, διὰ τὴν ἡμετέραν ἀμηχανίαν καὶ ἀθυμίαν, πολλαχοῦ δὴ ἀσύνετοι καὶ νεωτεροπέπται ὀφλισκάνιεν. οἵτε ἀπεμονῶντος τῶν προτέρων τῶ βασιλέως, καὶ τὴν χώραν λύοντος, τοῦ τῶ ἀκριβοῦς ἐξεπάσαι ὃ γλυκύθυμοι, καὶ ὄζελέξαι τῶν πάντα τὰ φρονοῦντα αὐτῷ τὰ παρεωρεμμένα, καὶ γὰρ ὑπτιόντων καὶ καταδραμόντων ἤδη αὐτοῦ πανστρατιᾷ, καὶ τὰ μέσα καὶ ὀλεκώ-

stris nonnulli volentes, sibi temperare ab inermibus corporibus rege admonente, in alteram deflexerūt vindicationis viam, vicissim agētes & rependentes quæ passi fuerant. Animaduerti porrò aliquos pagorum desertores ab hostibus combustorum, exercitum nostrum sequentes, nihil non se acturos esse dictitantes ea lege vt vlciscendo persequerentur eos qui hostiliter & semota omni misericordia prius lacessiuerant, quos regis vigilantia multoties propulsauit, incendia repentè occultéque excitantes quocunque modo facultatem consequerentur. Vale.

BVDÆVS AVDIENDI AVIDO FELICITER AGERE.

NOndum magnoperè, heus tu, mihi videor defecisse aberrasséque à rectè conijciendi dexteritate, quibus in rebus, ipse coniectura collegi à primordio ac prænonui de hoc bello. Idcóque superbiētes in primis aduersarij tum quidem, propter suam ipsorum generositatem, tum verò nostræ imbecillitatis & anxietatis causa, ingenti insania modò contumaciáque digni æstimari queunt. Qui quidem rege prius intrepidè quiescente, & in sua statione manente, ante exactam & accuratam facti exquisitionem, & priusquàm refutasset iniquitates eorum qui ipsi contraria cogitabant, quamuis inuadentibus & excursione depopulantibus iam ipsis cum vniuerso copiarum agmine, & media ditissi-

máque patriæ nostræ se direpturos esse iactantibus, haud piè quidem iurare hunc iidem ipsi & in confœderationibus acquiescere affirmabant, sed propter vecordiam conuitio afficiendo obiurgabant, inhærere asseuerantes vsquequaque eum anxium & hæsitantem, nec intelligentem vbi & quo pacto consulendum sit suo ipsius principatui propemodum euertendo resoluendóque. Astilli non secus atque elumbem, & instrenuú ipsum ac dissolutum irridebant, tempus opportunum ad militarem institutionem in multebri sodalitate per luxum libidinémque cõterere garrientes, nihil expediẽtem fructuosum ad propulsationem & præcautionem. Enimuerò & Hannonibus cum iactantia ostendere assiduam suam dicacitatem & versutiam volentibus, iste diuulgatus est sermo, lepidus opinor & scitus omninò, regem insectari propulsaréque eorundem inuasionem alacri animo affectantem, minimè valuisse: nam non amplius etiam nunc superesse Gallorum genus non fucatum quidem & syncerum. Cuius rei causa eundem regem tanquam gallum gallinaceum apud gallinas versari, vt ex his fœtus gigneret, ac nationem restauraret. Sunt portò qui regem haud quaquam nobis esse assueuarent, verùm in principatus priuatione Francos superstites esse, nullatenus verò etiam viuendi licentiam obtinere. His vocum dilationibus ac nugis homines nimio risu gestientes seipsos arbitrabantur ærumnosos effecturos esse Francos, & adhuc vigentem cum

παπα τῆς ἡμετέρας παιδείας ὀλιγῳπεσθαι ἀπειλησάντων. Οὐκ ἀνορκῶν μὲν τῶν αὐτοὶ καὶ τὰς σπονδὰς ἐμμένειν ἠρνοῦντο καὶ ἔφασκον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀβελτηρίας ἐλοιδορεῖτο, ὅτι καθῆσθαι φάλμοι πάντη πάντως ἠπορημένοι, οὐδὲ εἰδότα ὅπου καὶ ὅπως βοηθητέον εἴη τῇ παιδείᾳ τῆς αὐτῶν κράτει ὀσονοῦπω ὀλεθρουμένῃ. οἱ δὲ, ὡς μαλακιζόμενοι αὐτοὶ καὶ κατεκλακιυμένοι ἔσκωπτον, ὅτι καιρὸν τῆς γραστυλίας τὸ τῆ γυναικωνίτιδι καθῆσθαι παλῖν ἀδολεσχοῦντες, οὐδὲν δυνάμενα τῶν χρησίμων πρὸς τὸ ἄμυναν καὶ πρὸς φυλακήν. ἀλλὰ μὲν καὶ τῶν ἀνοήτων προδείκνυσθαι πολὺ τὸ ὑπερήφανον καὶ κομψὸν βουλομένων, τοῦτο τερφύλλητα τὸ φλέγμα, σαμύλον εἶμεν καὶ χάειν ὑπαφκῶς, ὅτι βασιλέα ἀμυνεῖσθαι τῶν σφαῖ ἐφόδου προθυμουμένων, οὐ δυνησόμενον. οὐκέτι γὰρ καὶ νῦν πεῖσθαι ὁ ὄχλος τῶν γαλλων γηήσιόν γε καὶ ἀκέραιον, οὗ εἵνεκα αὐτὸν εἶσι γὰρ ὑγιεκλρυσία πρὸς τὰς ἀγεκλρυαίας ὁ ἀφροτείλμα, ὅπως φίσειεν ἐκ τούτων νεοτιείς, ἡ ὃ ἔθνος ἀποκαταστήσειν. εἰσὶ δ' εἰ καὶ βασιλέα οὐδ' ὅλως ἡμῖν εἶ) ἔφασκον, ἀλλ' ὁ ἀμαρχία τοὺς φεύγοντας ὀπιζῶν, οὐ μὲν δὲ καὶ ἀδεκομείσθαι. ζυπισὶ τοῖς σαμύλμασιν ἀνδρπι καγχασικὶ σφᾶς αὐτοὺς ὥστε

πόλεμον καὶ πολεμεῖσθαι. ὅπως οὖν ὁ τοιοῦτος τρόπος, τοῖς τῆς φρενικοῦ ἔθνους ὁμοίοις ἐγκλείσας συμπεπλεγμένας ἤδη αὐτοῖς δοκοῦσι, λαβεῖν, ὡς ἂν τις εἴποι, ἀλλοιώσεις, καὶ συμβεβηκότα ἄλογος φαίνεται ποιεῖν δυνάμενα τραπῆναι τὸν ἄγχιστα ἡμῶν καὶ εἰσπαίοντα τὸν τῆς ἀγχιστείας ὀφειλόμενον καὶ ἄλλοιώσεις, καὶ μάλιστα τῶν ἀπηλλοτριωμένων ἡμῖν, φανερὰ ποιήσαντα φανερὸν ὄντα, καὶ ὅτι καὶ ἄρρενες δὴ πάντες εἰσὶν ἄνανες, καὶ ὅτι μὲν φθόνον ἡμῖν ἀνέκαθεν ἀεὶ, ὡς δὴ δυνηθεῖεν μάλιστα, ὑπεκκαίοντες, νυνὶ δὲ τὸν πολέμου τοιοῦτον κινοῦντες καὶ διαδιδόντες, ὡς λόγος, καὶ ἀναπίμπλαντες, οὐδὲ πάντα ἐφάνησαν ἐγκλείοντες τῇ ἑαυτοῦ ὕλῃ ἔτυχε δὲ τοῦτο διὰ τοιαύτην, ἐφ' ὅτῳ δὴ ἡμῖν μεταδιδοῦσι, ὡς ἔοικεν εἰπεῖν, ἐρημίαν πλούσιον ὑφ' ἡμῶν, τοῦ δίκην τοῦ τῶν ἀδικίας ἐφ' οἷς, ἀδίκων ἤρξαν, ἐπαγόντων αὐτοῖς. ὧν δὴ ὁ ἀρχὴν ἡμῶν βασιλεύς, τὸν αὐτὸν ἀρχιτροπαίοις καὶ πάσης καταδίκης ἄξιος ἐστὶν, ἀδίκως γε εἰς ἐγκλησιν ἥξειν, ἐκείνου οὐδὲ ἀπειπόντος πω εἰ, τοῦ κυρίαν οὐδὲ ἄλλως πέμψαντος τοῦτο τὸ ὅλον κρίνεσθαι μάχῃ, σωπάτω δὴ ὑποτεμνόμενος. τὸ τοιοῦτον δὲ τῆς καρδίας οἱ ἄνανες πεποιθότες μοι δοκοῦσι, καὶ δὴ καὶ εἰς σφέτερον αὐτῶν ἦθος μετοικειοῦσθαι τοῦτο δὲ πάλαι δρῶντες

hostibus discordiam prælio superaturos. Proinde quonam modo facti molestia eosdem cinxerit ac pressérit, qui Francici generis titulũ claritatémque (quæ iam ipsis apparet corruisse confessíque pedis ictu, (vt quispiam dixerit,) feriunt, ea quæ fortuitò contigere non itapridem explanare possunt. Itaque arte stratagematica seu militari florere principe nostro & equitatu ingredi in hunc Hannonum agrum tentãte, qui potissimùm nobis sunt infesti & odiosi, magnificè de se sentire patefacientes, & quidpiam etiã Martis sanè spirãtes Hannones, ac malevolentiam quidem nobis à longè semper quàm maximè potuerunt subinflammantes, nunc porrò belli huius ardẽtis tædas gestantes, vt fama volat, & incendiarij, neutiquam consp icuè visi sunt tueri suam ipsorum regionem vbi fors fortuna tulit mutua flamma direptam. Propter quod sanè delictum ipsi (vt vno verbo absoluam) deserta iudictáque causa conuicti sunt à nobis, quippe qui intenderemus ipsis hanc impietatis actionẽ, eò quòd iniustarum manuum auctores fuerunt. Qua profectò rex qui erat dux noster, ipsorũ ducem impetratorem mulctauisse à me censetur, ipse quidem in iudicium veniens illo necdum sese offerente ad diem vadimonij nec alios mittente qui sustineãt cõmittere hãc dunicationem harum discordiarum summam quæ diiudicet. Ista porrò parcè nia Hannones affecti esse mihi videntur, atque etiam in suũ ipsorum genus traxisse posthac quæ quidem diuulgata disse-

minatáque fuit, Hánones quidem malum non patiebantur, illi autem ad se ipsos euocarunt. Quanquam & ipsi propter consternatam & attonitam fugam obliuiosos se præbentes, vniuersas quidem suas ædes ab habitatoribus desertas dimiserunt, & ad panē conficiēdum idoneis aliis seminibus, necnon cibariis referta habitacula excipiendo frumento comparata dereliquerunt. Quæ profectò domicilia fœni & hordeorum in exercitum vtilitatem immittebant, præterea etiam humi stratis asseclis & militibus lōgè vtilia erant, & iumētis verò substernebantur & equis. Quod certè iisdem interuenisse vt facerēt quisnam arbitratus fuisset, & hoc viaticum disposuisse nobis in eorundē ipsorum regionem cum impetu ingressuris, propterea quòd ipsi auctores fuerunt nostratibus incendio vastādi, principe nostro interea quietè viuere suos ipsius sanctè incorruptéque edicto præcipiente. Tu quidem certè, ô amice, à pristino recreatus ac refocillatus nunc animi deliquio, & ex cura necnon mœstitia illa erectus, in quam delapsus fueras propter eorum qui istic degunt vaniloquorū ac deblateronum mendacium, iustè atque decenter illos his faustis felicibúsque nunciis remunerari potueris. Isti enim vna quidem vel duabus nostris offensis immaturè in nos ingressi, ac proteruè inuadentes, digni sunt sua vice audire nunc hæc, eò quòd contumeliosè mutilatā suam ipsorum patriam, & extrema pas-

λουμένοι, οἱ μὲν ἄνακες μὴ κακὰ σφᾶς εἶχον, οἱ δ' ἐφ' αὑτοὺς ἐπεκάσθησαν. καίτοι γε καὶ αὐτοὶ τοῦτο τῆς ἐμπλήκτου φυγῆς ἀμνημόνως δεξαμένοι, πάσας μὲν τὰς οἰκήσεις, τὴν οἰκούντων ἔρημωθείσας ἀπέκτησαν, καὶ τὴν σιτοποιοῦ μύων ἄλλων σπερμάτων τε καὶ χιλοῦ κατάπλεω τὰ οἰκήματα ἐκατέλιπον· τὰ στοιβάδα. ἃ δὴ χόρτου καὶ χιλοῦ τὸ τραπεζῶδες χρείαν ἐπέσχηκε, προσέτι καὶ τοῖς χαμαιρυσιν τὴν ἀκολούθων καὶ τραπωτῶν εὔχρηστα ἦν, καὶ τοῖς ὑποζυγίοις δὲ ὑποστοιβάζεται καὶ τοῖς ἵπποις. ὅθεν δὴ ἐπελπίζειν τοὺς πιθανὸν ἦν ἐπελθόντας, καὶ τοιαῦτ' ὀφόδιον ἡμῖν προσκευάσαι εἰς τὴν ἑαυτῶν εἰσβολὴν, ἅμα ὧν ὑπῆρξαν αὐτοὶ πυρπολήσαντες τὴν ἡμετέραν, τὰ ἄρχοντες ἡμῶν τὴν ἀκμὴν ἡσυχίαν ἄγειν εὔρηκως τοὺς ἑαυτοῦ προσηκόντως. σὺ μὲν δή, ὦ φίλε, τῆς παρούσης ἀνέσεως καὶ τῆς λήθης μίας, καὶ ἐκ τῆς μειώσεως τε καὶ κατηφείας ἐκείνης ἐπανακύψας, εἰς τὸ κατεπεπλωκὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν αὖθις σπερμολόγων ψευδολογίαν, δικαίως ἂν καὶ προσηκόντως τούτοις ἂν ἀμείψαιο τοῖς εὐαγγελίοις ἐκείνοις. οὗτοι γὰρ εἰ ἐπὶ μικρῷ ἢ δυοῖν ἡμῶν σφάλμασι προώρως ἐπεμβεβηκότι, καὶ προπετῶς ἐπιφω-

τις, δίκαιοί εἰσιν ἀνταδοῦναι τοῦτα, ἀνθ' ὧν λελωβημένου αὐτῶν τὴν πατρίδα, καὶ τὰ ἔσχα-

τα

πα παδοδσθμ αὐτοὶ πάσονται, ἀφ' ὧν αὐτη λυμεώνας τῆ πόλεωι τῆ ἡμετέρᾳ ἐφάκαι ἐπαφίαι. ἅμα δὲ τῷ αὐτῷ ἀκροάμαπι τυποισι τοὺς βασκάνους τῆς καταλαλιᾶς ἔσηκαπεπαυκώς, ϗ τοῖς ἐκπλαγεῖσι τῆ τὰ φίλα ἡμῖν φρονοῦσιν, ἐφ' οἷς πεφηπυχκότες ἐτυγχάνομθ, σύγε ἀποκαπάσησι τὴν θύμιαι. ὁποῖ' ἄπα μὴ ὦσι ἔσαι τὰ τοῦτον ἐξόμθα τῆ προσλαβόντων καπρθωμάτων, ὁ θεὸς μὴ εἰδείη ὁ πάντων τῆ ἀνθρωπίνων προγμάτων αὐτεξάσιος, ᾧ δὴ καὶ τοῖς θείοις ἅμα πᾶσι συνδόξῃ κύεια ἡμῖν ποιῆσαι τὰ τῆς σωτηρίας τε σύμβολα προσοδὸν ἐκφανέντα, ϗ νίκης τελευτώσης πάντα εἰς τοὔπιον ἀφαχριούσης τὰ ἀμφισβητήσιμα. ἀλλά τοι εἰ ἡ ψῆφος βούλοιτο εἰς νοῦν ἐμβεβλημθόν, ἀσφαλίζεσθαι ἀμωσγέπως δύναται τῷ ἀφίσθαι τῷ τοῦ πράγματος μθήσοντος ἐπαμφοτερίζουσθμ, εἰκότως μὴν τ' ἀν εἰς τὰ ὁπῆ τύπτις δύφχωσ ἴοιμθ καὶ πεπειθότως. καὶ ταῦτα σύδὲ ἡμῖν σύνοιδότες σύδὲ προμενομθμένοι σύδὲ καπεπορκούμθμον. ἀμὴ ἐκ τῆ μέχρι τοῦδε τεκμηρίου ὄντι σὐκ ἀπαίσιον σύδὲ δυσοιώνισον, ὅπου γε τὰ προφάσθματα, οἷ καὶ καλῶς ἡμῖν προῆλθον. οἵγε μὴν ὧν οὔπω δύναιεν μθμοι τοῖς ὑποδοῦσιν ἀνάπαλιν πεπείσθαι μθμ, ὅπλασια ἤδη αὐτοῖς

pitcia iam ipſis

ſam ipſi comperient, quoniam eadem vrbium corruptores & vaſtores in noſtrã præoccupauerat immittere. Simul porrò hac ipſa recitatione iſtos obtrectatores à nefanda garrulitate compeſcueris, & in ſtuporé redactis his qui nos amicitia familiaritatéque proſequuntur, propterea quòd prius repugnantibus auſpiciis tractati fueramus, tu quidem in integrum ſtatum reſtitues alacritatem: Cuiuſmodi ſanè quidem erunt ea quæ his conſentanea futura ſunt præcedentibus magnis ac memorabilibus facinoribus, deus quidem viderit qui in omnibus humanis operibus ſuis numeris abſolutam potétiam adeptus eſt, cui profectò diuiſque ſimul omnibus viſum fuerit minimè abroganda nobis facere & ſalutis indicia antehac ſanè elucentia, & victoriæ tandem omnia in ſubſequens tempus decidentis ac dirimentis quæ in dubio poſita ſunt. Veruntamen ſi ſpes optimo iure in mentem immiſſa, munire ac protegere vtcunque poteſt ſententiam de re euentura in ancipiti collocatam, ritè quidem ad ea que poſthac [ſubſequentur] animosè iuerimus & confidenter. Præſertímque nullius rei nobis conſcij neque legibus repugnantibus perpetratæ neque periurio fractæ. Quapropter ex his quæ hactenus [præceſſerunt] teſtimonium eſt non indecés nec inauſpicatum & exitiale, ſi quidem ea quæ elapſa ſunt, rectè præclaréque nobis contigere. Qui propterea quòd nondum reluctantes adorientibus aduenientibúſque aduerſariis iniuria ſumus laceſſiti, du-

reddidimus; diripiendo illorum facultates & euertendo, diuino vtique numine disponente, minimè acquiescentes in præsentibus pulchréq. constitutis rebus Hannones cõtinuò primas partes reportarunt detrimenti ac fugæ, qui Germanos concitant. Et enim isti debebant veluti Marti primitias offerre de suo ipsorum agro, quanuis ab homicidiis nobis temperauerimus, cùm hostes neque à puerorum cæde abstinuissent. Quocirca contigit patriæ nostræ, à conspiratis tãtis tamque numerosis hostibus & coniuratis, perfidiosè in seditionem deuenisse coniicienti, non modò protrusisse cum exercitu & equitatu ingressos, & pernicie profectò eidem se illaturos dicentes, verumetiam periculum in ipsos & ærumnam conuertisse. Ast aduersariis nostris rursum contigit, ex quo iidẽ auspicati sunt militari apparatu inuadere facultates nostras multo copiosiores, & educere & ferre quæ ante pedes essent affectando, ipsis [inquam cõtigit] incõmodum percipere ex his quæ impiè pactata fuerunt ab iisdem. Porrò autẽ horum operũ emendatio denominationem profectò mutuabitur à rege nostro Francisco, quo obsistente eorũ ductoribꝰ iniquè obuiaquæque expellentibus ex agris, & comminationes quasdam & homicidia spirantibus, confestim eorum victoriæ, vt sic dicam, paulatim extinctæ fuerunt, & conticuere superbientes ipsi, & quasi laureati ob vnius vrbis expugnationem nõ ad-

περδομῶ τις τὰ ἐκείνων καὶ παρεφόμενοι, ἀπεπέσαμεν, τῷ θείῳ δὲ πνεύματι ξυναπάξαντος, τοὺς μὲν ἐρξάσας τῆς παρεσκευῆς καὶ καλῶς καθεσηκότως τοὺς δύνασας, οἱ δὲ νεῦς τοὺς Γερμανοὺς ἐπομνύοντες ξυναπολοῦσι, καὶ δὴ τὰ πρωτεῖα ἀρέσθαι τῆς τιμωρίας καὶ φυγῆς. καὶ γὰρ οὐ περιεῖδον ἀπορεῖ τὰ ἀρὰ ἀπόξεσθαι τῆς ἰδίας σφῶν αὐτῶν, εἰ καὶ τῶν ἀνθρωκλονιαῖν ἡμεῖς ἐφεσάμεθα, τῶν ὑπεναντίων οὐδὲ παυσκλονίας ἀφεσάντων. ὅτι γὰρ τὸ περιεγένετο τῇ ἡμετέρᾳ παρεσκευῇ, τῶν συνεστώτων τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐρρωμένων καὶ σωματῶν, τῷ μὴ ἀσυδὲς καταπασάσθαι δὴ διξάσιν, οὐχ ὅπως διώσασθαι τοὺς εἰσπλάσμους, καὶ ὅλεθρον δὲ αὐτῇ πρῆσαι φαμένους, ἀλλὰ καὶ ἐν κινδύνοις εἰς αὖθις καὶ ὃ δὴ νῦν τελευτάν. τῆς δὲ ἐρρεῖς ἡμῶν αὖθις αὖ θεωγένοντο, ἐξ ὧν οἵπερ ἐπῆρξαν ἐλασσίστης εἰς ἡμέτερα, καὶ ἄγλη, καὶ φέρη τὰ τε καὶ γλιχόμενοι, αὖθις ἐπλαύσαν πολλαπλασίονα τῶν παρεσκευῶν. ἀπὸ αὐτοῦ δὲ τῶν δὲ τῶν παρεγμάτων ἡ καπάρθωσις, ἐπώνυμος δὲ ἔσχε τὸ βασιλέως ἡμῶν Φραγκίσκου, ὃς ἀρ' ὑπέρτων μύου τῆς τύπων ἠρυμένης Θεοδοσ Δι' ὧν ἀρχῶν, καὶ ἀπειληπτικὸν καὶ καταφακλικὸν πέ.ισι, τῶν χρῆμα.

τὰ τούτων νικητήρια, οἷς εἰπεῖν, ἐμῶν αὐθη, καὶ πεπόνωται μεγάλα φεσιόν τῶν αὖθι, καὶ οἵ δὲ θρασυφορεσιῶντες ἐπὶ τῇ ἀγωνίᾳ μιᾶς πάλεως τὸ κακὸν

γὴν ἀξιολόγου. Φέρε δὴ ἀνθρωποι νῦν
βύτης ἀπελοι καὶ κομιδῆ ἀστεῖοι, ἀφ' ὑ-
λοῦ τῶν χαριεντιζόμενοι σφακτικῶς,
καὶ δὴ καὶ τωθάζοντες λεγόντων ὅτι ἡμέ-
τερον βασιλέα δημιμῆσ τῆς Γαλλίας
ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐπικαθήμενον τοῖς ὠοῖς τὴν
ὄρνιθα τὴν ἐαυτῆς, καὶ σκληραγωγεῖτῶν πα
γαλλίσκων ὕλας ἥδεως εἰς ἅπαν καταστα
τὸν ἦθος ἤδη ἠφανισμένου. σχεδὸν δὲ ἀν-
θρωποι, οἱ χρηστότατα βούλεσθαι ἀπ' ἐκ-
τῶν ἡμετέραν δύναμιν, σπερχόμενοί ποτε
γεγονέναι ἐπὶ κακῷ σφῶν ἤκασιν.
ἀγαλλέσθω μόνοι καὶ ὁ τῆς πόλεως τῆς
πάνυ ἀρχιερεύς, ἐπὶ τῇ καταλύσει ἐπι-
κειμένης τῆς τῶν Φρυγῶν. ἐπιπομ-
πεύετο δὲ καὶ τῇ συμφορᾷ καὶ ἀμαρτεσ
τῶν ἔθνους ἐπανύμου τῆς ὀρθοδόξου τελε-
τῆς. ὧν τὰ μὲν ἀφαιρεθῆναι αὐτῷ
ἤλπιζεν, ὡ τούτου δήπου ἕνεκα τῆς ἄλλα
ὁρμῆς αὐτῷ ὃ ἑαυτοῦ ἐπιφερὲς βιασά με-
νος, καὶ δὴ καὶ λίαν ἀγανακτῶν πρὸς τὰ
μῶν ἡμῶν συγκαίρυμα, ὑπὸ τῶν πλη-
σιασάντων αὐτῷ δήπου πρεσβυτέρων. φθῶ
τῆς ἀχημοσύνης. οἱ τῶν ὑμετέρων ἡμῶν
ἱερωσύνων ἀφαδέζασθαι φάσκοντες
τὸ εἰσηγητοῦ τῆς εἰρηνικῆς καταστάσεως,
οὕτως ἐξέχησθαι ἤδη τῆς τῶν πρεσβυτε-
ρότων βλακείας τε καὶ ἀγνωσίας, ὡς
φοινικοῖς τε καὶ πορφύραις καὶ τῶν ἐθνῶν ὅλων δόξαις ἐλευθερίαις ἐναλλάττεσθαι,
καὶ τῶν αὐτῶν αἰχμαλώτων ἀποτελεσμασιν ὑπὸ δίκην ἄγεσθαι. ὧν τὰ

τοιαῦτα ... πάτη ἀξία

modum commemoratu dignæ. Age iam homines nunc dicaces & impensè festiui, perseuerent facetiis vti amarulentis, præterea mordendo gloriantes dicant regem nostrum depopulata Gallia torpescere veluti insidétem ouis suarum gallinarum, & excludere meditantem paruos quosdam gallos, ad restitutionem generis iam obliterati. Miserādi sanè homines, qui desidé & otiosam optimo iure à primordio nostram potentiā strenuā tandem fuisse in suum detrimentū cōperierunt. Exultet certè & insignis ciuitatis summus sacerdos, propter ruinam & euersionem imperij Frācorum. Triumphum porrò ducat etiam calamitate & pernicie nationis nomé referentis orthodoxæ rectéque sentiētis religionis. Ea enim se peracturum esse ipse confidebat, interim certè præ immodica animi affectione ipse suam ipsius æquitatem violans, atque etiam valdè ingratum se gerens ad ea quæ nobiscum pacta conuentáque erant, ab his qui cum eodé familiariter versarentur nimirum adductus. O impudentiam. Qui liberatoris nostri sacerdotio succellisse asseuerentes auctoris pacificæ conditionis, vsqueadeò digressi sunt iam à priscorum cautione atque sanctitate, vt & truculentis facinoribus & gentium cunctarū exitio sese ostēdent, & suam ipsorum solertiam in huiusmodi rebus gestis cum ostentatione demonstrent. Proinde optimo iure summa dignitas

honorum fastigium sortita, in reatu nunc est non secus atque insolenter ordinem turbarit, & in suo ipsius officio admodum se inculte gesserit. Criminationi obnoxia quidem conicio breui constituetur, vt quæ amplitudinem minuerit venerandi sacerdotij, ac toti profectò sacro imperio ignominiam fœdam inflixerit, & infamiam quā maximam. Vale, in aula Decembris mensis decimo calendarum die.

κορυφὴν τῆς ἡμῶν εἰληχυῖα, ὁ αἰτίαν ἐστὶν ὡς τὰ πάντων ἀπακήσασα, καὶ ὁ τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῆς μοίρᾳ πάνυ ἀκοσμήσασα. Ἐπαδικὸς γ' εἶμαι σοι εἰς μακρὰν καταδηλωθησομένην ὡς ὃ ἀξίωμα ἐλαττώσασα τῆς σιβασμίου ἱερωσύνης, καὶ ἀπαντὶ δὴ τῷ ἱεραρχικῷ ζιαβολὴν αἰσχρὰν παρεσκευασμένην, καὶ δεσφημίαν ὅπη μιγίστην. ἔῤῥωσο, ὁ αὐλῇ δεκεμβρίου μηνὸς δεκάτῃ τῶν καλενδῶν.

BVDÆVS BRIXIO SINE AGERE.

CVius rei gratia tecum Stephanus Blancus nudiustertius cōmunicauit (cum quo certè mea fideli ac stabili connubio iuncta est neptis) nisi tu perfectum & consummatum exhibueris quàm citissimè id quod desideratur ab ipso, valeat amicitia quæ à nobis vltrò citróque priùs & sufficienter exculta fuit, & officia sanè ex his quæ insunt in viribus nostris singulis diebus compensauit. Dudum cœnabam apud ipsum, & inter epulandum, vt est consuetudo, de multis ac triuialibꝰ rebus vnà disceptabamus. Sermo itaque casu quodam exiit talis, vt villæ illius recordaremur, rectè ornatéque expolitæ, quemadmodum nosti, eximiéque elaboratæ. Deinceps colloquio procedente, & illo indigna passo propter infortunium quoddam recens in prædio quod aduersa fortuna acciderat, suscipiens ego seriò ἐξῆς κοινολογίας ποιεῖσθαι, καὶ ἐκείνου δύσποτμα δοῦπος ἐπὶ ἀτυχίᾳ τινὶ προσφάτῳ τῷ περὶ ἀγρικίαν ἠτυχηκότι. Ἐπαλαιὸν ἐγὼ τὸν λο-

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΒΡΙΞΙΩ ΩΔΕ ΧΑΙΡΕΙΝ.

ΥΓΕΡ ὅτου σοι Στέφανος ὁ Βλαγκὸς προήδες ἐκκοινολογήσατο, ᾧ δὴ ἡ ἐμὴ συνῴκισται ἀδελφιδῆ, εἰ μὴ σὺ ἐκποτιτελεσμένον πρὸ ἐχημένου ἔσῃ ὅσον τάχος ὃ ποθούμενος αὐτῷ, ἐῤῥώσθω ἡ φιλία ἡ ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους ἔμπροσθέν τε ἠσκημένη ὅπ' ἀκῶς, καὶ τὰ καθήκοντα δὴ σὺν τῷ σοὶ ὄντων καθ' ἡμέραν ἀμειβομένη. ἐτύγχανον δεῖπνον ποιούμενος πρὸ αὐτοῦ, ἐν μεταξὺ σιτοῦμενοι, ὡς φίλῳ, περὶ πολλῶν καὶ τῶν τυχόντων συνδιελεγόμεθα. λόγος οὖν κατά τινα τύχην ἐξέβη τοιοῦτος, ὡς τι ἀγρικίας τῆς τοῦτο μεμηχάσθαι, τὰς δὴ καὶ κοσμίως εἰργασμένης, ὡς εἶδα, καὶ περιττῶς ἐξησκημένης. καὶ ἐκείνου δύσποτμα δοῦπος ἐπὶ ἀτυχίᾳ

γοι, ἐ πυθόμενος αὐτὸ, ἢ τις εἴη ἡ ἀτυχία, κατέμαθον ὃ γεγονὸς ὅπως τε συμβὰν καὶ ὅτι οὐκ ἀμήχανόν ἐστιν. ὡς οὖν πάλαι ἔγνων ὃ πρᾶγμα ἐπὶ μετέωρον ὄν, καὶ δὴ καὶ ὅτι Γερμανὸν τὸν Βριξίῳ κείμενον ὑπὲρ τῆς πρὸς ἑταιρείας τῆς ἡμετέρας, ἰσχυρίσατο ἄν ἔγωγε οὐκ ὀκνοῦντα καλῶς σε ὃ πρὸ ἡμῶν κείμενον, καὶ δῆτα καὶ αὐτὸν τὸν πολλῶν τι καταδυομένους, ὅσα καὶ τὰ ἀπιστούμενα δὴ μεταβάλλειν εἰώθασιν εἴης εἰ ὄντως ἔτυχε. τοῦτο μόνον τι πως ἀπιστοῦντος, καὶ ὡσπερεὶ ὅτι ἀπολωλυῖα ἀφορμὴ ἀφαιρεσιῶτος, ἐπομένειρεν ἔγωγε τὴν ἐκείνου εὐθυμίαν βουλόμενος ἤδη φυσᾶν πεισόμενον, φάδιξεσθαι σοῦ τί μᾶλλον ἢ νῦν ἤδη τὸ πρᾶγματος τὴν ἀφαίρεσιν ὅτι τοῖς ὑπάρχουσί μου πᾶσιν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῇ δοκήσει μου καὶ ὅτι πιθανῶτερον ἔγωγε πολλοὶ πολυδυμεῖν τῶν ὑπαρχόντων. σὺ οὖν νεανικῶς εὐθὺς τὸ πρᾶγματι ἐπιξιὼν, ὃ ὅπως διεξιόσῃς εὐθὺς τὰ κἀμὰ μου, οὔτω κατισχυρισμένα σοὶ ἐμοῦ, ἀμὰ τῇ πίστει τῆς φιλίας τῆς ἡμῶν, ὡὴ ἂν σχεῖν ἐπίσησα τοῦδε τὸ ἐπαγγέλματος, πάραρμοκὼς δήπου εἶ σὺ πρὸ τοῦδε ἕφθης ὑπαδιξάσθαι. ἢν δὲ πρὸς δικίας τῆς ἐμῆς, εἰ σὺ εἰ διετέραν τῶν ὅτι μᾶλλον πρᾶξαι, πῶς οὐκ ἂν ἀπικρὶς εἰ καὶ καθάπαξ ἀπειρηκὼς εἶναι τὴν εὔνοιαν καὶ φιλίαν ὅσην αὐτὴν. οὐ γὰρ ἂν ἐπομείναμι ἀκοῦσαι πρὸς φάσης πρὸς φα-

mocinationem, ac diſcens ex ipſo quodnam eſſet iſtud infortunium, cognoui factum & quo pacto euenit & quod inſanabile non eſt. Cùm primùm itaque cognoui negotium adhuc in expectatione eſſe, atque etiam in Germano Brixio ſitum præinſigni conſuetudine noſtra, aſſeuerare equidem nõ grauatus ſum honeſtè te totum effecturum eſſe, & quidem etiam ipſi deſideranti non grauatè, qui quidẽ & quę terminata perfectá que ſunt certè reuocare valeas ſi ſic poſtulauerit occaſio. Quanquam eo quodammodo diffidẽte, & veluti propter perditam facultatem ſibi diſplicente, excitare equidem illius ſecuritatẽ volẽs iam pigreſcentem & inſtrenuã admittere nullatenus veritus ſum negotij confectionem pro facultatibus meis omnibus: Nec ſolùm quidem, verumetiã pro commendatione mea & exiſtimatione, quam equidem pluris facio facultatibus. Quocirca tu iuueniliter audactér que ſtatim rem perſequens, videto quo pacto fideiuſſione liberaueris continuò meas poſſeſſiones, hunc in modum à me ſatiſfactione obſtrictas, vnà cum fide neceſſitudinis noſtræ, quam obnoxiam feci huic pollicitationi, fiduciam collocãs nimirum in his quæ tu antea cœpiſti demonſtrare. Quæ certè mea expectatione, ſi tu inferiorem nunc ſedulitatem præſtiteris, quo pacto non palam & omnino tibi moꝝ amicitia interdicerẽ. Haud enim admiſerim audire pro excuſatione adferentem tergiuer-

sationes qualescunque: qui quidé solertiam & acrimoniam tuam abundè scio, si quis etiam alius pertractando ea quæ à te proposita incœptáque sunt. Vale, Februarij mensis decimo tertio die.

BVDÆVS GILLIO BENE AGERE.

VBi recognoui vtrasque literas tuas nuper ad me scriptas, reputaui & quanta sedulitate acríque affectu tu teipsum remiseris immodicæ optimarum literarum & venerandarum exercitationi. Quam certè æmulationi obnoxiã & ad certamen comparatam his qui nostris temporibus ingeniosos se præbent, executioni idoneus huius temporis status, vt constat, fecit. Tametsi & tibi generosè quemadmodum sensi prosperóque successu hunc industrium laborem tentanti congratulatus sum inter recensendum epistolas tuas, præterea vnà apprehendere tecum quidpiã laboris exoptaui, cernens te nimirum eos qui præoccuparunt istud facere suspicientem cum stupore, æmuléque capessentem & iuxta vires tuas. Proinde in his quæ iam scripsisti, vsqueadeo me approbantem laudabilem hanc solicitudiné disposuisti, vt si aliqua in re me vti velis, permittam tibi expertientiam facere in politioribus disciplinis, & in aliis quidem rebus in me sitis, quocunque casu oblato. Et quidé ego eos qui inter literatos qualiσζομένου οὐσῆ ὁπτιαδήν. ὅσγε τὼ δηὸτητα τὼ σὰν καὶ θρυμώτητα ὅπτίσαμαι ἰχθμῶς, εἴ τις καὶ ἀλλος, ὁ τᾳ καταπεφάπεσθαι τὰ πεσαιρεδίτα ζὶ καὶ ἐλκεχθρημώα. ἔρρωσο, Φεβρουαείου μηνὸς τεΐτη ὁπὶ δίκα.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΓΙΛΛΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΕΠελθὼν ἀμφότερα τᾶ γραμματά σου ἐπαγύως μοι ἐπεσαλμῶα, ἔγωγε ἡλίκη τε πρόθυμία καὶ ὁρμὴ σὺ φέρων ἑαυτὸν εἰς ἔδακας τῇ ἄγδυ μοιέτῃ τῶν καλλίστων λόγων καὶ σπουδῶν. ὡὐ δὴ ἐφάμιλλον καὶ ἀγαγώνιστὸν τῆς καὶ ἡμᾶς σὺφυσῶς ἔχοισι, ἡ ἔπος τε λεσματικὴ τοῦπου τὸ χρόνου κατάστασις, ὡς ἔοικεν, ἐποίησατο. καίτοι καὶ ζὶ νεανικῶς ὡς ἦθμμαι καὶ ἐπιτυχῶς ζωὴν τῇ φιλοσοφίᾳ ὁπτικεχθρικότι σωπάθω μεταξὺ διελθὼν ζᾶς ὑπόσολας ζᾶς σοῖς, καὶ δὴ κ σωεπιλαμβάνεσθαί ζὶ τὸ πόνου ἃ πεσύζυμήθω, ὁρῶν σε δὴ που τοὺς πεφλυφόρας τὸ ποιῆν, ἀποβολέποντα τὴν πότας, καὶ σαμίλλως τε μετερχόμενον καὶ κὺ κεφόρες. ἤδ' ἂν εἰς γεγραφὼς ἤδη τυχοῦς, οὕτω με ὀρεσκόμενον τῇ ἀξιεπαίῳ τῆδε σπουδῇ πρεσκθλαχας, ὥστ' εἴπι μοι χρῆσθαι βούλῃ, ἐφίημί ζὶ ἀποπειρᾶν πιέσθαι εἰς τὰ πρεῖς τοὺς λόγους, καὶ ζᾶλλά γ' ἐπ' ἐμοὶ ὅτα, ὅπως ἀν τύχοι. καὶ γὰρ τι ἐγὼ ὁ τοὺς ὁπτιαδή-

ποτ᾽ ἂν ἀφορμὴ σὺ τυγχάνοιεν μοι τῶν φιλολογοτάτων, ὑπ᾽ ἐκείνοις σὺ δέξασθαι εἰωθώς, καὶ ἀπροφασίστως δὴ ποθ᾽ ἡμῖν καὶ δυσκωμώτως τούτων τοὺς διώκοντας τὴν ἀγλωσσίαν παιδίαν τοῖς γνησιωτέροις ἤδη παιδαγωγοῦσαν, καὶ τούτων καθηγήσασθαι ἕτοιμος εἶ διόλου ἐζητήσατο, πῶς δ᾽ ἂν φανείη σοι τῆς ἐμῆς συνηθείας τε καὶ βουλήσεως, τῆς ὅπως ὃ κεχρεωστημένως τάχ᾽ μοι ἐπιτήδευμα ἐπιβαλλόμενος. καὶ ἐγὼ παυσάμενός σε τῶν ἐπιστολῶν τῶν σῶν, τῶν καὶ ὁ αἰτούμενος ὀκνηρῶς ἀξιόχρεων, οὐχ ὅσον Ἰωαίου τῷ παρεπόντου, ἡδρὸς βυλλοῦντος ὁ τῇ πόλει βουλῇ τῇ σεβαδίᾳ, ὑπὸ δυσκολοῦντος σου, καὶ οἱονεὶ σκωλοκολοῦντος. ἔρρωσο.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ Γεάπῳ Αμίκῳ τῷ ἐκ τῆς ἑταιρείας τῶν φεγλωσσαικῶν ὦ φαίην.

ΩΠΡΟΣ τῷ θεοῦ τε τῶ ἑταιρείου καὶ τῶ τῆς ὑμετέρας ἑταιρείας δεχηγοῦ, ἢ τῶν τυγχανόντων ἀκηκοότες. σὲ μὲν γάρ, ὦ ἀπασῶν μειλιχεφαλή, καὶ Ραβέλαισον τὸν Θησέα τὸν σὸν πιῶν ὑπομνηστὸν τῶν μισοκάλων τούτων τῶν ἑταίρων ὑμῶν προεσχηκότας ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὀργανικῶς ἀπουδῶ, πολλὰ καὶ δῆτα κακοπαθεῖν. φεῦ τῆς δυσμενείας τῶν ἀνδρῶν τοσαύτης, ὡς τῆς ἀτοπίας θαυμασίας κλίνης. οἵ γε οὕτως ἔχοισιν, ἀπειροκάλως τε καὶ ἀμαθῶντως, ὥστ᾽ εἰς ἐγκλλα-

cunque occasione mecum versantur, manſuetè recipere conſuetus, ac certè remota omni diſſimulatione candidè dirigere ex his eos qui ſtudioſè expetunt bilinguem eruditionem à vehementioribus iam vndique affectatam, & eorum præceptor eſſe promptus quibus eſt opus explanatione, quî ſuccenſerem tibi meæ familiaritatis atque ſubſidij cauſa, quod ad acceptiſſimum vitæ inſtitutum attinet. Et potiſſimùm conciliantibus te epiſtolis tuis, quæ etiam id quod exigitur aſſiduè rogare ſunt idoneæ, nedum Ioanne Prepoſto, viro cõſiliario in hoc inſigni ſenatu hîc collocato, tuo nomine intercedente, & quaſi vnà flagitante. Vale.

GVLIELMVS BVDÆVS PETRO AMICO QVI eſt è ſodalitio contubernióque Franciſcanorum bene agere.

ODeum immortalem & ſodalitatis præſulem noſtræque amicitiæ principem, quidnam eſt iſtud quod audiuimus? Te etenim ô caput mihi exoptatum, & Rabalæſum Theſeum tuum intelligo ab iſtis elegantiæ & venuſtatis oſoribus ſodalibus veſtris obturbatos propter vehemẽs circa literas Græcas ſtudium, quamplurimis grauibús que malis vexari. Pape, ô infauſtam virorum delirationem: O temeritatem perquàm admirabilem. Qui vſqueadeò ſunt animo ineleganti ac ſtupido, vt quibus coho-

nestari vniuersum sodalitium vestrum conuenerat multúmque sapere, quippe qui exiguo temporis spatio ad doctrinæ fastigium peruenerint, eosdem sanè calumnioſè insimulando splendoris causa, in ipsósque coniurando, finem imponere conati sunt ornatissimæ exercitationi ac decora grauitate aspersæ. Quasi sanè istud legitimum sit atque solemne omnibus sodalitatibus contubernalibus ad vitæ sanctimoniam congregatis, & in inscitia optimarum disciplinarum insidere, & hanc imperitiam amare, quam quidem isti simplicitatem sodalitiam nuncupant. Ego porrò velim & ipse horum sodalitiorum principes, tales iuuenes in societatem insuper assumere solos, qui diligant ea quæ lege recepta sunt in collegiis quibus se ipsos cõsecrarunt. Nequaquam verò etiam tales qui fastidiant fructuosas disciplinas, prisc áque deliramenta, vt in prouerbio est, redolere semper proponunt. Præterea equidem pro voluptate probaré maxima huiusmodi præsides sodalitiorum, & omnes porrò imperitiam superstitiosè obseruantes sub nomine orthodoxæ disciplinæ, penes me tandem esse, vt ipsorum ruditatem, forsitan verò & nequitiam pro dignitate eorum quæ ab iisdem decreta sunt, persequerer. Nam quis eorum qui literarum amore tenétur non exoptaret certè, vobis quidem & paucis orbicularis doctrinę in tripudio sodalibus succurrere ea tenus iniuria lacessitis, & huius

πίζεσθαι ἅπασιν τοῖς ἑταιρείαις πρεσπόλει τοῖς ὑμῶν καὶ μέγα φρονῆν, τοῖς αὐτὸς δὲ δὴ εἰς ἄκρον ἀφικομένοις τῆς παιδεύσεως, τούτοις δὲ βασκαίνειν τῆς εὐδοκιμήσεως, ἐπ' αὐτοῖς τε συζάττειν, παῦσαι σε χείρισθαι καλλίστης τ' ἔθιτηδεύσεως καὶ σεμνοπρεπεστάτης. ὡς δὲ τοῦτο νομίζομεν πᾶσι τοῖς συνάστοις τοῖς ἐπὶ ἀφαυσμῷ τοῦ βίου σωναγομένοις, ἀγνοίᾳ τε τῶν καλῶν μαθημάτων σωπομείναι, & τοῦτο τὸ εὐηθίαν τίθεσθαι, ἵνα μὴ οὗτοι ἀπλότητα ἑταῖροι ὀνομάζοιτο. ἐγὼ δὲ βουλοίμην δ' ἂν καὶ αὐτὸς τοὺς τῶν ἑταιρῶν πρεσβεύοντας, τοιούτους τῶν νέων πρεσεταιρίζεσθαι μόνους, οἵους ἀγαπᾶν τὰ νενομισμένα ὑπὸ τῆς ἑταιρείας ἃς ἕκαστοι μὲν ἐθέλησαν. οὐ μὴν δὲ καὶ οἵους ὑπερφέρεσθαι τὰ δόκιμα μαθήματα, καὶ τῶν χρονίων, ὡς φασιν, ὄζειν ἀεὶ πρεσαιρεῖσθαι. καὶ μὴν καὶ ἔγωγε οὐδ' ἡδονῆς δ' εἰλόμην τοὺς μεγίστης τοιούτους πρεσκατοπτεύοντας τῶν ἑταιρειῶν, καὶ πεπαιδευμένους δὲ πιεῖν ἀπαιδευσίαν σεσομένους ὑπὸ τῆς ὀνόματος τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, ἐπ' ἐμοί ποτε γένεσθαι, ἵνα τῇ ἑαυτῶν σκαιότητι, ἴσως δὲ καὶ πονηρίᾳ ἀξίως τῶν τούτοις δεδογμένων ἐπιξύσθαι. πῶς γὰρ οὐκ ἂν πρεσθυμοῖτο τῶν γε φιλοπρονοούντων, ὑμῖν μὲν καὶ ὀλίγοις τῆς ἐκκύκλου παιδείας διασώσαις ἐπαμύναι οὕτως ἠδικημένοις, τῇ δὲ

τῶν

τῶν μυσῶν δύδοξίαν ὑμωρῆσαι ἀφανισθείσης δὲ τοῦ γ' ὅτι τούτοις ἡμεῖς τίνων τούτοις κινδυνευούσης ὑπὲρ ποτὲ θανάτου οὐκ ἂν πρὸ αἱρούμεθα, ἐφ' ὅτε ζῆν ἐᾶν αὐτοὺς τοῖς παρανομοῦσιν. εἰ δὲ τοῖς τῶν λόγων ἀμοιρήσουσι ἐξέστω τὰ κρείττονα μηχανήματα βεβαιοῦσά τε καὶ αὐξηνομώτως ἁρμόζειν, πῶς ἂν δυνατὸν πεισθείμεθα; πῶς οὐ συνοῦσιν φασὶ τῇ γῇ ἀναμίξομεν; ἀλλὰ γὰρ οὐ τοῖς δὲ παῦροις τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, οἳ μήτε ὃ δίκαιον, μήτε τὸ ὀρθὸς ἴσασι, μήτε τῷ διαφορᾶ διαγνῶναι τὰ γνησίου καὶ τὸ νόθου. κρίνει ὅτι πλέον γε τῶν ὀπτικῶν ὃ κακὸν ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων. πόσοι γὰρ μέρος τῶν προφυομένων οὐχ ὅτι τῶν ἰδιωτευόντων, ἐγὼ ὅσοι τῶν ἀνδρῶν οἱ δόκιμοι διώνεγκαν τῶν προγόνων; πολλοσὶ δήπου. ἢ καὶ μάλιστα δὴ βύγωμοῦσα πρόσωπα τοῖς σωτηρίοις τῶν κοινωνιῶν καὶ διαφθορικὰ, τῷ τε τῶν βίου ἀταξίᾳ, καὶ τῷ κόσμου τῷ ἀκοσμίᾳ ἀνθρώπων, ἵνα τε ὁ τῶν παρόντων πόντα γὰρ ὁρᾶμεν ἄνω κάτω φασὶ κύμασι. ἀλλὰ γὰρ ἴσως οὐκ ἀπὸ τῆς ἀγνοίας μόνον καὶ τῆς ἀμαθείας τῆς τῶν πολιτικῶν ὥρμηται ἡ ἀδικία, ὡς ὑμεῖς ἠδίκησθε, ἀλλ' ἀπὸ φθόνου καὶ κακονοίας· ὃ δὴ τοσούτῳ μισητότερον ὅσῳ κακουργότερόν ὅστι. οὐδεὶς γὰρ μᾶλλον φθόνος ἐξωλέστερος τῶν τοιούτων συμπεφυκὼς ἀνθρώποις, ὑποσύλως δὲ ἀμηχανώτατος. ἀμέλει τῶν ὑποσύλων τῆς αὐτῶν

musarum splendoris gratia exigere vltionem exoleti quantum in iisdem fuit. Nos igitur eodem periclitante mortem cum vita mutare haud vitaremus, vt ipse incolumis maneat his qui superstites erunt. Si verò ingenuarum artium expertibus licebit politiorem humanitatem gubernare necnon libero animi arbitrio constituere, quo pacto nõ ægrè feremus? Quí minimè cælum (aiunt) cum terra miscuerimus? At enim rursus quid feceris cum talibus hominibus, qui neque iustũ, neque æquũ intelligunt, neq. discrimen percipiunt legitimi & adulterini? Quãquam latiùs quidem istud exuperat malum in rebus humanis. Quota enim pars primas obtinentium non modò rudium, dignouit quantum viri illustres & probati præstant obscuris? minima profectò. Quapropter etiam maximè certè conuenit è studiosis solertes & ingeniosos animi æquitate vti, vitæque petulantiam, ac mundi sordes scrutari, præsertim nunc: Cuncta enim cernimus sursum deorsum (aiũt) deiecta. Sed enim fortassis non ab insciti solùm ac stupiditate præfectorum prodiit iniuria quam vos iniquè pallì estis, verùm ab inuidentia maleuolétiáque é: quæ res sanè tanto odiosior quãto fraudulentior est. Nulla porrò inuidia pernicios ior ea quæ est talium decenti grauitate quidem se obuios præbentium, subdolè verò affectorum: perfidia videlicet sui ipsorum

ingenij integumẽtum fecerunt pietatis nomen omnia ad diuinitatis argumentum rapientis. Ac simplicitatem doctrinæ illi & nõ linguæ Græcæ cupiditatem diligere adsimulant, ac si sola ipsi morem gerat & acquiescat in maiorum recta iustáque sententia, qui prius explanarunt piam religionem. Quasi verò soli, ò dij, vetusta cogitent ac simplicia, humiléfque sint ac deo chari. Eadem vtique & talia sapientiæ studio indulgentes isti, soli apparẽt permultis ipsi sine fuco de rebus diuinis disserere, atque etiam moderatores esse ac procuratores veracis religionis necnon pietatis.

Quibus autem inter disciplinæ auidos atque reipsa antiquitatem sectantes, obtigit humanitatis rectæ compotes fieri, & literarum Græcarum participes esse, eosdem sanè non sinunt ipsi haud secus atque detestandos quosdam vel facinorosos existentes theologos respõsa dare. Sed hac re quid quispiam dixerit absurdius? Quinetiam aduersus ea quæ de deo disputata sunt non ita pridem à Roterodamo, viro multiuiuga doctrina prædito, & in sacris scripturis industrio, quemadmodum quidem sentiunt sapientes, adeò ipsorum non pauci hostili ingenio se gerũt, de illo maledicere manifestè fas esse putãtes, vt quos inter studiosos perceperint eiusdem scripta lubenter legentes, à suis eosdem collegiis querulosè insurgendo indicta causa abduxerint, ac propemodum certè igne

γνώμης παρακάλυμμα ἐποιοῦντο τῆς εὐλαβείας ὄνομα τῆς περὶ τὰ θεῖα ἐκπαιδευόσης. καὶ ὅ ἁπλοϊκὸν δὲ τῆς παιδεύσεως οὔτι καὶ μὴ φιλελληνικὸν ἀπαίδευτον παρεστιοῦνται, ὡς μόνοι αὐτῶ πιστάρχειν καὶ ἐμμένοντι τῶν παρεληλυθότων ὀρθοδοξίᾳ, τῶν τῷ ὄντι θεῶν τελετῶν παρόντων ἐξηγηλύθων. ὡς ἂρ μόνοις, ὦ θεοὶ, καὶ ἐρχαϊκὰ φρονοῦσιν καὶ εὐηθικὰ, φιλάπλους ὄντας καὶ θεοφιλεῖς. ἐοίκασι μὲν δὴ ἐκ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφοῦντες οὐδεὶς, μόνοι δοκοῦσι τοῖς πολλοῖς αὐτοὶ ἀληθῶς θεολογεῖν, καὶ δὴ καὶ ἡδίμισες εἶ καὶ ὁπόσοι ποτὲ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας τε καὶ εὐσεβείας. οἷς δὲ τῶν φιλομαθῶν τε καὶ ὡς ἀληθῶς φιλαρχαίων, ὑπῆρξε τῆς τε παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχεῖν, καὶ τῶν λόγων μεταλαβεῖν τῶν ἡμετέρων, ζηλοῦσι δὴ τὸν ἑαυτῶν οἱ αὐτοὶ ὡσπερανεὶ σκαλῆς ὕλας ἢ ἀμόσιες ὄντας θεολόγους χρηματίζῃ. ζηλοῦσι δὲ τί μᾶλλον εἴποι ἀγνωμοσύνης; καὶ μὴν καὶ περὶ τὰ θεολογηθέντα σαλῆς ὑπὸ τῦ Ροτερωδάμου, ἀνδρὸς τὰ πολυμαθοῦς, καὶ πεῖρᾳ ἱερὰ γράφασιν ἐρυθ, ὡς γε δικάζουσιν οἱ σοφοὶ, οὕτω φιλαπεχθήμονως αὐτῶν οὐκ ὀλίγοι ἀφέστηκεν, ὃ κακολογεῖν ἐκεῖνον ἀφορμὴν δόντα ὅσιον εἶ νομίζοντες, ὥσθ' οὓς μὲν συνόδων ἀπεπέμψαντο τοῖς τύπου συγγράμμασιν ἡδέως ἐντυγχάνοντας, τῶν σφετέρων τύπις σωσιδρίων καταδοῦσιν ἀκρίτως ἀπεπέμψαντο, καὶ μετιόντι δὲ περὶ

εἶρξαι καὶ ὕδατος τοσοῦτον ἐστέρησαν τὸν τῆς ἐκπαιδίας, ἧς δὲ τοσαύτης ἀπίας ἔχοιεν μάλιστα μὲν οἱ τῶν ἑταιρειῶν τῶν μεταπυθόμενοι θεολόγοι, οἱ δὲ τῆς ὑμετέρας πολλῷ μᾶλλον τῶν ἀνδρῶν, ὡς φιλαπεχθημονεστέρως διάγειν τοῖς αὐτῶν βιβλίοις ἐπηρεάζοντες, καὶ τοῖς τῶν ῥᾳδιουργόντων. Ταύτην μὲν οὖν τὴν τοσαύτην αἵρεσιν τῶν ἀνδρῶν, καθηγεμόνων ἐμοὶ φασκόντων, τῶν τε ἱερῶν νομίμων καὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τελετῆς, τοσοῦτον διαλέλεφα ἀγαθὸν (ἀπεὶπον δὲ τοῦ λόγου μου ἀδράξῃ) ἢ θορυβάδεα εἶπωμεν, εἰ τὸν θεὸν ἐξεπάρθενον. οὐ γὰρ δὴ διώκειν τοὺς τοῦ πατρὸς Ἰησοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοὺς οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσιν, τὴν ἐμπαιδίαν ζηλεύοντες τὴν αὐτῶν, καὶ τὴν ὀργὴν πέφυκε δέοντες καὶ θυμοῦ δόνει μεστοὶ ὁ Χριστὸς γὰρ τὴν τοσῆς ἀλληλοσιν διαλύσεις διαλύσαι ὡς νόμον ἀπ' αἰτίας ἡμῖν εἰσηγήσατο. Τοῦτον τοίνυν τῆς μισολογίας θεσπίσαντος χρεσταπαιλίαν οἷμαι καὶ ἕξαρχοι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ ἑταιρεῖαι, σώζεσθαι δὲ καὶ τὴν ὁ τῆδε τῆ ἀγαπητῆ θεολογούντων ἐπιοι, ἄνω καὶ κάτω ποιῆ τὰ κατὰ τὴν δίκαιον φιλολογίαν πολλὰ ἤδη χρόνον τοσοῦτον μύθους τε καὶ σωτέρους, ἐμαίλλον δὲ πιστούμενοι τυγχάνοιεν τοῦτ' τὸ πιχείρημα τοσὸς ἑαυτούς τε καὶ τοσὸς τοῖς ὑμετέροις, μεταξὺ τε δημηγορεῖν τες, καὶ ἔπου δὴ τύχῃ αὐτοῖ ἕκαστος οἷος τ' ἦν· ἀγαθάλλονται γὰρ τὰ τῆ ἐλ-

priuare & aqua adducti sunt propter immodicam affectionem. Cuius certè petulantiæ infamiam habent præsertim sodalitatum mendicantium theologi, qui verò vestræ sunt multò magis quàm alij, quippe qui odiosiùs videlicet ipsius voluminibus infesti sunt, & Græca exemplaria versantiú chartis. Hoc sanè quidem virorum cõsilium & institutum se præceptores esse profitentium, diuinarúmque legum ac sacerdotij seruatoris nostri, vtrùm pietatem incontaminatam: absit autem à meo sermone inuidia: an diuini numinis læsionẽ dixerimus, si veritatẽ exquiramus. Non enim tales visi fuerint vt consectentur omnia [iussa] optimi saluatoris nostri Christi, suæ ipsorum ægræ affectioni obsequendo, ac indignationi vltra modum & inculpatè largiendo. Christus igitur mutuæ dilectionis non secus atque legis inexcusabilis nobis author fuit. Huius ergo choreæ odij literarij præsultores quidé (opinor) ac duces sunt sodalitatum moderatores. Consortes portò etiam in hac exercitatione diuina speculantium quidam, conturbare probatum literarium studiú à multo iam tempore affectantes atque pacto transigentes, æmulationi obnoxium profectò faciunt istum conatum apud se ipsos necnon apud vestrates Franciscanos, & inter concionandum, & vbicunque contigerit, ipsorum vnusquisque vt possit. Adducunt enim in crimininationẽ Græ-

corum literas, ingentisque curiositatis arguunt & sceleris eos qui in eisdem elaborant, nonnulli porrò recitantur (ô terra & cæli) eò ineptiarum prouenisse atque amentiæ, vt Græcam linguam è nostra regione exterminare enixi fuerint, vt pote tanquam suis numeris absolutam habentes potestatem in omnes qui literis operam nauant & disciplinis. Nec verò antea isti retinuerunt efferatam temeritatem, quanquam reprimentibus ipsos sapientioribus, priusquam & rete distendentes perciperent se infestos esse regi ac venustioribus inter eos qui sunt cum dignitate & imperio. Talia quidem nos de eis nihil non audentibus nouimus, qui quidem etiam spectaculorum quorundam aliquoties oculati testes, & recitationum auditores fuimus. Sunt autem ex ipsis qui etiam me pupugerunt quemadmodum rescisci, principem esse asseuerantes nouæ mutationis linguæ, ac præfectum eorum qui hîc Græco furore correpti sunt. Deum autem inuoco atque omnem adstantem ipsi cœtum cælestem, eúmque deprecor, ne tanta facultas detur istis atque talibus laudandi studij hostibus, vt literarum Græcarum excitationem, temporum nostrorum decus, & ingenuæ doctrinæ propter eas restitutionem, è medio tollere denuò valeant. Sunt verò quidam eorum qui hîc appositè sacrarum literarū studiū tractarunt, minimè cùm his cõsentiẽtes, verùm in Græcorū monimenta animo discẽdi percupido

λιώων γράμματα, πολλῷ τε θεσπεσιωτέρα καταγιώσεσι τὴν ἀσέβειαν τῶν ἀμφὶ ζωῦτε ἐσσυδακότων. εἰσὶ δὲ λέγονται (ὦ γῆ καὶ οὐρανοί) ἐς τόσον παραβεβηκέναι τῆς ἀβελτηρίας τε καὶ ἀπονοίας, ὥστε τὰ μὲν ῥᾴδια γλῶτται ἐκ τῆς ἡμετέρας ὑπεξεσείσθη ἐπιῤῥήσαι, ὡς ἀδεκαπρέπες δῆθεν ὄντες πρὸς τὸν τῶν τοιῶνδε λόγων καὶ μαθήματα. καὶ οὐ πρότερον δὲ οὗτοι ἐπέσχον τὸ ἐλκύμματος, καίπερ κωλυόντων αὐτοὺς τῶν σοφωτέρων, πρὶν δίκλωσόν τε φυσῶντες ἤθροιτο, καὶ παρασκευαζόντες τοῖς τε περὶ τὸ βασιλέα, καὶ τοῖς χαριεστέροις τῶν ὁπόσοι τιμῶνται μᾶλλον σὺν δαίμονι τύπτεσθαι μηκόσυνα ἡμεῖς, εἴγε καὶ θαυμάτων τινῶν ὄξιόν ἐστι, καὶ τῶν ἀκροαμάτων αὐτοῖσι ἐγκύμεθα. εἰσὶ δ' αὖτοι καὶ ἐμοὶ κοὐδὲν πρὸς ὠφελίμου, ἐχέτωσαν δή) φάσκοντες τῷ νεωστὶ ξεσισμοῦ, καὶ καθηγησαμένου τῶν σοφῶν ῥᾳθυμοτέρων. καλῶ δὲ θεὸν τε καὶ πᾶν ὅ τι περιέχεται αὐτῷ σύστημα ἐπευφήμιον. ἢ τύπτειν ἐπὶ χρόνῳ μὴ τοσοῦτον ὀξέως, τυφοῖσί τε καὶ ῥιγεπιοῖσι τοῖς φιλοκαλίας ἐχθροῖς, ὡς τὰ μὲν τῶν λόγων τῶν ῥᾳθυμοτέρων ἀνάστασιν, τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καλλώπισμα, καὶ τῆς γνησίας παιδείας ἐξαῦτις ἀποκατάστασιν, ἀφαίσεσθαι πάλιν δυνάσεσθαι. εἰσὶ μέντοι

ῥιὲς τῶν σοφῶν τῆς πολυμαθείας δεξιῶς ἀφαμένων, μὴ τυπτοὶ συμφωνοῦντες, ἀλλὰ περὶ τὰ τῶν γραμμῶν φιλομαθοῦς

ἐχοντες. καὶ καλῶς δή, ὡς ἔγωγε, πεπραγμένου μοὶ δοκεῖ τὰ περὶ τὴν θεολογίαν φιλοσοφία, τῶν τε τοιούτων ἐραστὴν Ροτερωδάμου πεφηνέναι λόγων. ὅσα δ' οὖν ὦ εἶσι ἐπὶ τὰ ἄριστα, δι' οὐ καταμαθοις. ἔχθρων τε σοὶ ταῦτα ἐπιγενήσεται ἴδιος, ὅτε πολλὰ τῶν καὶ δεινὰ πεπονθὼς ὑπὲρ τοῦ τὴν ἑλληνικὴν ἔρωτος. καί σοι καὶ ἡμεῖς γε ἀκηκόαμεν ἄρτι ὡς ἔχοι σοι τὰ περὶ τὴν ἐπιρροὴν τῶν τούτων. καὶ σεσώσθαι μοὶ δοκοῦσι ὅπου οὐ κακῶς ταῦτης, ὡς λόγος, οὐδὲ ἀκλεὴς σοὶ θεῷ ἀπαλλαξαι. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς πολυσαρκίας τῆς ἀβελτερίας τὴν ἀνθέψαι, ὥστε καὶ ἥδιον ἂν διαχαρίζεσθαι πρὸς τὰ, ὡς ἐπυθόμην, ἢ πρότερον, προσιὸν δὲ τούτοις καὶ εὐρωστότερον. ἤκουσα γὰρ τὴν λεγόντων ὡς τέως μὲν ἀσθενέστερον διετέθεις κατὰ τῆς καχεξίας, νυνὶ δὲ ῥᾴων γέγονας. ἀλλ' ἔρρωσο σώματι μὲν, ὦ φιλτάτη μοι κεφαλή, τῇ ψυχῇ δὲ ἐπέρρωσο. καί σε πάλιν μυρίοι ὅσοι ἡ παιδεία σου παίδευσις καὶ συγγενὴς εὐγνωμοσύνη. εἰδὼς γὰρ ὅτι ἔστησε ὅτι καρτερίας τῆς ὁλκαδικῆς ἄρχηγον, ὡς ἐν μέγα μισθὸν ἐπηγγείλατο τοῖς τάδε συνασκηταῖσιν αὐτῷ καὶ τὰ παλαιὰ πεπραγμένα. καὶ μάλ' ἀγάμαι ζῶν σε ἡμεῖς τῆς τοῦ βίου προαιρέσεως, εἰ καὶ σὺ δοὺς φέρου σαυτὸν καὶ ἱεράσας τῇ ἑταιρείᾳ, οὐ προέστηκεν ἡμᾶς προσκτᾶσθαι. ὃ δὴ σοι ἡδέως ἀκούσας.

affecti: atque egregiè sanè, vt spes est, progressura est circa theologiam philosophia, talibus quidem vindicibus assertoribúsque Roterodamo adstipulantibus. Quod ergo sat compertum habeo alacriter tu cognoueris. Et vbi accesseris hûc periucundus videaris, qui quidem multa nunc & atrocia passus sis gratia amoris Græcarum literarum. Sed & nos quidem nuper accepimus quemadmodum circa te sese habet eorum vexatio: & congratulati sumus tibi profectò, non malè ab ista, vt hominum est opinio, nec inglorièe diuino auxiliò cùm discesseris. Atque etiam cùm istud fructuosè perceperis ex hominum dementia, ita vt suauiùs iam & commodiùs elabores, sicuti comperij, quàm elapso tempore, insuper verò addatur his etiã validiùs. Audiui enim à narrantibus quemadmodum paulò antè quidem languidiùs dispositus fueris præ vexatione & angustia: nunc autem validior effectus sis. Sed valeto corpore quidẽ, ô dilectũ mihi caput. Ast animo iterum atque iterum valeas. Ac te consoletur singularis tua doctrina & congenita æquanimitas. Siquidem nosti seruatorem religiosæ constantiæ præsulem, quòd ingens præmiũ pollicitus est eis qui hîc cum ipso afflictantur vexantúr que. Quinetiam nos te fortunatum existimamus vitæ instituti gratia, quamuis hinc te ipsum dedicaueris huic sodalitio, haud priùs nos conueniens, quod certè audiens statim vbi succensui.

Etenim vestra vita, vt quidem sunt res humanæ, pacifica securitate nec non disciplina fœtet, cum nostra quidem si conferatur. Nos itaque similes sumus his qui multiplicibus tumultibus ac perturbationibus sunt inuoluti, semper quidem studiosè inquirentes, nihil autem absoluentes, ac nullum nostrûm penè fatalis necessitas non præuenit opprimere, priusquàm eorum quæ conducunt ad migrationem furcinas composuerit. Vale, & salutato meo nomine quater Rabalæsum scitum & industrium vel sermone si præstò sit, aut per epistolas denuncians. Lutetiæ Parisiorum Februarij mẽsis desinẽtis sexto die.

καὶ γὰρ δὴ ὑμέτερος βίος, ὥς γε τῷ ὄντι δοκεῖ πᾶσι, εὐθυμίας τε καὶ εὐπαξίας γέμει, ἡμεῖς γε δὴ ἡμέτεροι περιεσταζόμεθος. ἢ μεῖς γοῦν ἐοικαμὲν ταῖς πανταχοῦ παῖς ἀκαταστασίαις καὶ παραχαῖς ἐνειλουμένοις, ἀεὶ μὲν πολυπραγμονοῦσι, σπεύδουσι δὲ περαίνοντες, καὶ σὺν ἔοικε ὅπτια ἡμῖν χρεὼν οὐ φθάσῃ καταλαμβάνοντα, πρίν δὲ τὰ πρὸς μεταλάσσειν τύχῃ σύνεσκευασμένος. ἔρρωσο, καὶ πρόσφατί μοι τὰ πρὸς Ραβάλαισον· ὃν ὁ Θεὸς καὶ εὐφυῆ ἢ λόγῳ παρεῖται, ἢ δι' ἐπιστολῶν πρόσταρρύων. τὸ

Παρισίοις Φεβρουαρίου μηνὸς ἕκτῃ φθίνοντος.

GVLIELMVS BVDÆVS FRANCISCO rabalæso sodali Franciscali S.

COmmodùm ex aula decedens in vrbem reuerteram, cùm literas tuas accepi: quas qui mihi reddiderit, non facilè meminerim, tametsi ita tu eas dedisse videris quasi à Tiraquelli tui fratre reddendas, viri existimatione eximia præditi. Cuius ipse causa libens mihi negocium exibuissem, si res ita nata esset, meam vt ante decessionem is in aulam venisset. idque non magis commendationis tuæ gratia facerem, etsi tua causa omnia cupio, quàm hominis merito, mihi fama tantùm cogniti, ac de literis bene meriti. Verùm vt ad ea quæ Græcè tu scripsisti respõdeam, accipe quæ scribere nunc vacauit. Tu quidem, ô strenuum caput, hoc anno multa atque varia themata scribendi gratia sumpsisse, asseuerans ea cõditione vt nos literis certiores faceres, me improbare appetuisti quod nullam hactenus epi-

Σὺ μὲν, ὦ χρηστὴ κεφαλή, δοῦναι τῷ σεαυτοῦ πολλάς τε καὶ ποικίλας ὑποθέσεις ὑποθέσθαι φάσκων ἐφ' ᾧ ἡμῖν ὄπτια εἶναι, ἵνα μάθῃς μου ἔλλειψιν σοφίας πω ὄπτι-

τολλὼ τῆς πολλῆς σου ἀντιπιθήτος. οὐ μὴν καταγνῶναί γε ἔφθαχεμι δεῖμαι ἐμοῦ ὅτι τοῦτο ἀγνωμοσυνίω. καλῶς δ' ποιεῖς σύγ' οὖ εἰδέναι φὴς, αἰτίαν μὴ οὐκ ἐμοὶ εἶ) τοῦτο, σοὶ δὲ ἐγκαλοῦντί μοι ἀμύνασθαι ἔοικας, οὐδ' ὅλως ἀξιοῦμαι. εἶ) μὴν τῶν ἀμφισβητούντων τοῖς ὑπισχνουμένοις τὰ τῶν ὑποδιδόντων ὑπομνήσεων ἀπαλλάττεσθαι. ἔα δ' ὅτι δὲ ἔφης, καὶ καθ' εἷς δὲ ἔτυχεν αἰτίαν τοῖς ὑπιτιθέντα γράμματα μετέπεσεν. τοῦτα μὲν οὖν ἐγὼ δὲν ἀγνωμόνως τε καὶ φιλοπρεπῶς αὖθις εἰκάσαι δοκῶ, οὐκ εἶδ' ὅπως τελευτῶν διοδότι προσενέγκασας, ὅτι σὺ μὲν, ἔφης, οὕτω τοῖς γράμμασι τοῖς ἐμοῖς ἀποκρίνῃ, ἀποκρινῇ, ὡς εἶμαι, ὅταν σοὶ βουλομένῳ ᾖ· ὡς ἐμοὶ δοκεῖν ὀλιγώρως ἔχοντα μᾶλλον, ἢ μὴ τὰ γράμματα τοῖς ἐμοῖς κεμισαλμένοι. μὴ δῆτα, μὴ πρὸς τὸ φιλεῖν δῆθεν, ὦ γαθὲ, ἀποπλικῶς ἀμφίκεισο ἀπρεπῆ ἀμελοῦμενος. μηδ' ἀπιστήσῃ μηδὲν ἀπιστικὸς τῶν ἡμετέρων ἠθῶν. ἐγὼ γοῦν οὐκ ἔξαρνος ἔσομαι μηδὲν αὖθις ἀποπλαγξῶν τῶν πρὸς σου γραμμάτων, οὐδὲ προφάσεις συμβολοῦμαι προφασιούμενος. μίαν μὲν τοι φημὶ ὑπιστολὴν δώδεκά που μεμνῆσθαι κεκομίσθαι, τῶν πολλῶν ἀπὸ σου· ὡς εἶπες ὑπιστάλησαν. μιᾶς δὲ πλείους οὔ φημι, ἢ οὐ μεμνῆσθαί γε λα-

stolam cõpluribus tuis ex aduerso ad te dederim: haud tamen reprehendere quidem occupasti vllam in me propter id insolentiam. Decenter verò agens tu quidem rectè scire ais, culpam quidem non meã esse hanc, nec profectò criminosè obiicere mihi negligẽtiam visus es, nec penitus à me offendi. Esse quidem eorum qui perferunt literas vitium, redditurosque se esse spondentium, interim aspernantium pollicitis liberari. interdum verò aiebas, etiam quàuis sanè de causa redditæ literæ interciderunt. Ista sanè quidem propemodum festiuo animo atque iuxta decoram beneuolentiam ipse suspicari cùm censearis, haud compertum habeo quo pacto tandem quidpiam tale præterea scriptis addidisti, quod tu quidẽ, aiebas, necdũ literis meis respõdens, respõdebis, vt coniicio, cũ tibi placuerit: Quasi verò incuriosè magis sim animatus, quàm si literas tuas minimè recepissem. Dij prohibeant, nõ per Iouem amicitiæ præsidem, ô vir bone, animo suspecto inimicóque affectum te geras veluti pro derelicto habearis. Neq. suspectum habeas quidpiam dissimile & abhorrens à moribus meis. Equidem ipse nõ ibo inficias nonnihil literarum recepisse à te, neque tergiuersationes ostẽtationem præ se ferentes in excusationem sum allaturus. vnicam certè fateor epistolam à duodecin fermè mensibus recepisse, compluribus à te scripta dixisti missis. Plures verò vna nego, vel non meminisse quidem me ac-

cepisse arbitror. Huic vtique minimè respondi, forsitã cùm è memoria effluxissẽt, alioqui epistolæ materia respõsum non admodum exigente. Si sanè alicubi ex aduerso respondere mihi in animum incidisset, quanquam assiduis occupationibus interim inuolutus essem, quo pacto habuissem tabellarium per quem rescripsissem: qui quidem ignorabam vbi tunc habitabas, sicuti etiam paulo antè scribere affectans, haud mihi integrũ fuit cognoscere in quo tandem sodalitio vestro inculpatus Amicus conuersetur, fideliter exploratus tuus Pirithous atque Pylades pro animi mei sententia. Cui amicorũ vinculo ipse pari consensu affectus assiduè fui: propterea quòd molestia affici præuenistis à sodalitatis primoribus, ac submoueri à Græcorum voluminum lectione. vsquedum accepi à quodam elegantiorum ipsius sodalitij, & honestatis obseruatorum, vobisque reddita fuisse delicias nostras, libros inquam quos isti suo arbitrio à vobis subduxerant: vósque restitutos esse in priorem libertatem ac tranquillitatem. Istud ergo cùm intellexissemus à viro iureiurando confirmante, quo modo censes nos gaudio perfusos fuisse? Neque enim dicere possem. Quî enim non immodicè lætaremur? Qui quidem vos habere condiscipulos censemur in ludo literario musarum & officina Mineruæ, & vnà laborioſe excolentes sanè hanc ingenij & mentis

ζωὴν φημι ζωὴν τὴν μόνὴν οὐκ ἀπεκρίθω, τάχα που ἀμνημονήσας, ἀλλ' ὡστε τῆς ὑποθέσεως τῆς ὑπολῆς ἀπόκριμα, οὐκ ἄγαν ἀπαντούσης. εἰ μήποι που ἀντιγράψαι μοι ἐπῆλθε, καίτοι πολλαῖς ἀσχολίαις ὁ τοῦ Δημόσθου ἐφιλονεικήσας, πῶς δῶ εἴην γραμματηφόρος δι' ὅπου ἀντιγράψαιμι, ὅσην ἠγνόουν ὅπου σὺ τότε κατῴκεις, ὥστε καὶ ὀρθῶς γράφειν τοσοῦτον μόνον, οὐκ ἠδυνήθην καταμαθεῖν ὁπόποτε τῶν ἑταιρῶν ὑμῶν ὁ καλοκαγαθὸς Ἀμύκος συνδιαιτᾶτο, ὁ πιστὸς Θησέως τε καὶ Πυλάδης τῆς γνώμης ἐμοί. ᾧ δὴ τὴν φίλην ζωὴν αὐτὸς συμπεπιθότων ἔχειν διετέλεσα, ἐφ' οἷς ἰδιαχλᾶσθαι ἔφθην ὑπὸ τῶν κορυφαίων τῆς ἑταιρείας, καὶ εἰρηθῆναι τῆς τῶν βιβλικῶν σώματος ἀναγνώσεως. ἄχρις οὗ ἤκουσά τινος τῶν ἑταίρων τῆς αὐτῆς ἑταιρείας, καὶ τῶν φιλοκαλούντων, σφῶϊν ἀποδίδοσθαι τὰ παιδικὰ τὰ ἡμίτερα βιβλία λέγω ἅπερ οὗτοι αὐτιζοισίως σφῶν ἀφῄρηντο, ὑμᾶς τε ἀπαναπαύσοντες εἰς τὴν ἔμπροσθεν ἄδειαν καὶ ἡσυχίαν. τὸν τοίνυν ἀκηκοότες λόγον τοῦτον πιστεύσαμεν, πῶς δοκεῖς οὐθενὶ μᾶλλον; εὐμουσίαν εἰπεῖν ἔχομι δῶ. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ἐπιμέτρως; εἴγε ὑμᾶς ἔχειν συμφοιτητὰς δοκοῦμεν εἰς διδασκαλείου τῶν μουσῶν καὶ ἐργαστηρίου τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ συμφιλοπονοῦντε δὴ τὴν τῆς γνώμης καὶ τῆς διανοίας ἐξεργασίαν,

ἐξεργασίαι, ἐφ' ᾗ δὴ πλῆθον φιλοπρωτεύουσι τῶν καθ' ὃν βίον πόνων. Διὰ τοῦτο δὲ μάλιστα ἐσμὲν διὰ πολλῆς σπουδῆς ἐφικτέαι τοῖς μισθωτοῖς θεολόγοις, ὅπως τὸν ψῆφον γλῶτται ἀφανίσουσιν, ὡς τῆς ἀνεπιστημοσύνης δῆλον τῆς αὐτῶν βάσανός τε καὶ ἔλεγχος, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ματαιοπάταις ἐκείνων ὁρμὴν τῶν διὰ τῆς ἱερᾶς δημηγορίας, οἱονεὶ διὰ σκωμμάτων τῶν τε λοιδορουμένων, καὶ ὀξὺ ἄπαντος ἔθνους εἰς ἀσεβείαν τῶν πολλοῖς καταπισθμένων, ὡς ὀξύτατον μάθημα, καὶ τῆς ἀληθοῦς θεολογίας ἀμήτορες. καὶ μὴν τοῦτο ποιοῦντες οἱ ἀνόητοι, καταδηλοι μὴν εἶσι τοῖς πλείστοις καὶ τῶν ἀμαθῶν οὐχ ὅτι τῶν ἐμπείρων, βασκαίνοντες τῇ τῶν θύραθεν φιλομαθείᾳ· ἐπαμῦναι μὴν τοῖς ἀσθενέσι πλημμελοῦσιν εὐσεβείᾳ ἀξιοῦσιν ὑπεικῆφαι. τοῦτο δὲ τοῦτο τῶν τοιούτων συγκρότημα οὕτω κακόηθες, καὶ τῇδε τῇ πόλει συκοφάντημα ὂν πολλαχοῦ, πρὸ σοῦ δὲ ἦλθε τὰ τῆς δοκίμου καὶ καλῆς παιδιᾶς λυμήνεσθαι, καὶ πάντας δὴ καὶ ὀξαλφίαν ὃ τῶν μουσῶν καλλώπισμα, ᾧ μὴ τὴν ἔγκυκλον παιδιὰν ἀγαλλεται, καὶ δι' ὃν ὁ λόγος αὖθις ὁ ψυχαγωγὸς μέγιστον φέρει ἐφ' ἑαυτῷ. καὶ γάρ τι οἴοι τῶν καθ' ἡμῶν ἱερολογίαι, ἀμυσταγωγοῦντες ἔχοντες, ἀφορμὴν ἵνα σκῆπτρον διαβάλλωσι συκοφαντίας μεστὴν, τῆς καθ' ἡμῶν ἀσυδα-

perfectionem, ob quam profectò plurimùm ambitiosè contendere perseueramus inter omnes mortales. Istud porrò nouimus hosce theologos Græcorum ofores plurimum studij ac diligentiæ impendisse, vt linguam Græcam obliterent, non secus atque imperitiæ videlicet ipsorum examẽ atque probationem, & propter id vanissimos illorum cernimus in templorum concionibus, veluti ex composito & hanc probris onerantes, & omnibus modis in suspicionem apud multos redigentes, tanquam execrandam disciplinam ac legitimæ theologiæ perniciem. Quineiam istud facientes homines, manifesti quidem sunt quamplurimis etiam literarum rudibus & impolitis nõ modò doctis, inuidiosè vexare ingeniosiorum discendi desiderium. subueniisse certè ipsi desertæ religioni sibi vendicãt existimari. Hæc itaq. eorum adornata conspiratio vsqueadeò morosa difficilisque, & in hanc ciuitatem calumnia ferociens, propemodum eò venit vt doctrinam probatam & egregiam labefactaret, & funditùs sanè etiam extingueret musarum ornamentũ, quo quidem & orbicularis scientia gloriatur, & propter quod Mercurius ipse animorũ motor maximè est arrogans apud se. Etenim quidam eorum qui versantur circa sacratiorem philosophiam inelegãtiores sese præbentes, opportunitatem quandam nuper assecuti calumniæ refertã, eos qui in literis Græcis studium & operam collo-

carunt, inuaserunt, plurimùm quidem opprobrio lacessere & elegantem eruditionem præoccupantes & venustatem elocutionis, improbi improbè perituri. Calumniæ porrò huius integumẽtum atque occasionem isti inuestigarunt nó triuialem. Ex quo enim eorum qui nunc luterizare dicuntur rumore disseminata quidem sunt permulta ac varia placita, & his quæ à priscis interpretibus mãdata ac decreta fuerunt repugnantia, & ea quæ à prolixo tempore in ecclesia instituta vsúque recepta sunt palam destruentia, quidam è nostris, etiam apprehendisse innouationem hanc accusabantur: tum sanè Græcæ elocutioni infesti, susciendo rem inuidiosam, & Græcæ eruditioni incumbẽtes clamore proscindendo veluti quidpiam noui tentantes circa rectæ opinionis euersionem, propemodum eò venerunt vt in literis Græcis studiosè versantes tanquam hæreticos solum vertere impellerent. nam se malè gerebant, falsò deferentes simul quidem & literarum Græcarum doctrinam vsitatam esse nobis cœpisse, & luteristarum dogmata perniciosè obrepsisse. Talem opportunitatem assecuti homines ad dicendum quidem artificiosè inualidi, idonei tamen ad effingendã honestæ probitatis laruam, populi quidem simplicitatem & insciti am minimo negotio histrionica actione attraxerunt demulcerúntque in religionis sanè gradu ponentes ludibrio afficere doctrinæ præstan-

σασιν ἐπιφύσησθαι, πολλά γε ἐφυβρίσαι τὴν καλλιλογίαν προσλαβόντες καὶ ὁ χάριεις τῆς φράσεως, καὶ εἰ κακῶς ἀδοὶ ἀπολούμενοι. τῆς δὲ συκοφαντίας ταύτης προκαλύμμα τι καὶ ἀφορμὴν οὐκ εὔπορον οὐ τυχόντα. ἐξ ὅτου γὰρ τῶν λουτηριζόντων λεγομένων ὑπό τινων φρύλλατα μὴ πολλὰ καὶ ποικίλα δόγματα, τοῖς δ' ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἐξηγητῶν διδομένοις ἐναντία, καὶ τὰ πολλοῦ χρόνου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ νενομισμένα διαβρήδην ἀναιροῦντα, εἷναι δὲ τῶν περὶ ἡμῶν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι τὸ νεωτερισμοῦ τοῦτο αἰτίαν ἔχον. τότε δὴ οἱ τῷ ῥᾳδιουργῷ ἀπεχθόμενοι, ἀντιλαβόμενοι προφάσματος ἐπιφθόνου, καὶ τῶν ῥᾳδιουργούντων καταδοσίτες ὡς νεωτερίζοντων περὶ τὴν ὀρθοδοξίαν διαφθορᾶς, πρὸς ὀλίγον ἦλθον τοὺς περὶ τὰ ῥᾳδιουργικὰ σπουδάζοντας ὡς αἱρετικὰς ἔχοντας φυλάττειν. δῆλον γὰρ ἐποιοῦντο, συκοφαντοῦντες ἅμα μὲν τὴν τῶν ῥᾳδιουργῶν γραμμάτων διδασκαλίαν ὑπηχοῦσαν ἡμῖν ἀρέσασθαι, καὶ τὰ τῶν λουτηριστῶν δόγματα πρόφασιν ἁμαρτίας ἀκριβεστάτην τοῦ ἀφορμὴν τυχόντες ἀνθρώποις λέγειν μὴ σὺ τέχνας ἀδυνάτους, δῆλον μὴ σὺ ἀπτικνίζειν ὁ τῆς καλοκαγαθίας προσωπεῖον, ὃ ἀφελές τε τοῦ δήμου καὶ ἀπαράδοτον ἐραστὴς καθυ-

πεκρίνατο. τὸ δὲ ὑπόθεσις δὴ τὰ ἐξῆς πεπλεκτίζειν τῆς παιδείας ὁ καλλι-

τον καὶ σεμνότατον. ἡμεῖς δὲ τῶν ὁρώντες, πῶς δυκεῖς τοῖς ὀδοῦσιν ἐπερρίζομεν, καὶ μετ' ὀργῆς δυνατὸν ἐγκαίζομεν; τίς γὰρ οὐκ ἂν χαλεπήνειε κακηγορούμενος ἐπὶ ἰδιώτῃ τῇ παιδείαν κατὰ τῆς ἀμαθίας, τῇ δυσκοπίᾳ δὲ τῆν λόγων κατὰ τῆς ἀπορίσεως πομπεύοντος τ' ἀτίμως καὶ καταγελασμάτιζομένου; ἐξῆν δὲ τῆς ἄγαν ἀναγκαίσεως αὐτὸν ἔφυ οὐκ τῆν καταφερομένων κατὰ Ἐρασμου Ροτερωδάμου, ὅτῳ ἀπόντας ἐξεδὸν ἑώρων τοῦτοις ἐρεσκομένους. ἀμωμοσαν γὰρ τῇ τούτων δοκίμησιν ὑπάγοντες, ὑπερεῖσαν ὃ τῆς ᾠδῆς γλώττης ὄνομα, ὡς ἰλιάδα τινὰ ἀσεβημάτων, εἰς τοῦτο συνεβάλοντο. καὶ μὴν δὴ καὶ ἐπὶ τῷ κοινῷ καλῷ ἐξηρήματι οἱ φίλαπερημώνες ἔχοντες σῶν ἔθριον σωναγόντες, ὡς λόγοις, καὶ ἰσόμοιρος ἀπόντος τῷ τῆδε θολογικοῦ, ὡς οὐδὲν οὔτοι καὶ τ' ἔφπεν τοῦτον ἐπέραιον (οἱ βέλτιστοι γὰρ ἐκείνων, καὶ ὡς ἀληθῶς θολογιῶντες, τῷ πρεάγματι ἀπηρέσκοντο, καὶ πολλοὶ ἤδη αὐτῶν τῆς δοκίμης φιλομαθείας ἠλάστο) δημιλλοντο αὖ τοιούτευτον πρὸς τὰς ἐκκλησίας δῆθ' καχολογίας ἀγὼν τῷ πρεφρημμένῳ γλώτταν ὡς ἀσεβείας γέμοντος. ἄχρι δὴ τοῦ τῆς ἄγαν ὁρμῆς ἐκπαθῶς τ' ἐκφερόμενοι καὶ ἀγὼν ἀκοσμοῦντες, εἰς τοῦτο ἦκον, πρῶτον μὲν πρὸς τοῖς ἐκ ἀσυνετωτάτοις τῆν οἱ ἐρεχαῖς καὶ ἀξιώσεσιν. εἶτα δὲ

tiam & grauitatem. Nos verò istud intuentes, quo modo censes dentibus frendebamus & cum ira vehementissima ingemiscebamus? Quis & enim minimè succenseret superatam quidem videns eruditionem ab imperitia, grauitatem porrò literarum ab hypocrisi conuiciis ac maledictis lacessitam & ignominioseè vituperatã? Primordium autem immodicæ stomachationis ipsorum ortum est ex his quæ ab Erasino Roterodamo copiosiùs ac dilucidiùs sunt explicata, quandoquidẽ omnes propemodũ aspiciebant in his acquiescentes. labefactare enim eorum splendorem cõcupiscentes, extenuaréque Græcæ linguæ nomẽn, tanquam Iliada quandam impietatum, in animum suum induxerunt. Et verò propter hunc egregium conatum qui sunt animo hostili & odioso consilium congregantes, vt fama est, etiam confidente vniuersõ hîc agmine theologico, quàm nihil isti hunc in modum effecerunt. Nam illorum optimi, & reuera sacrationibus literis vacantes, factum aspernabantur, ac multi iam ex ipsis probarum ac laudabile discendi desiderium capesserunt. Rursus decertabant iam inde in ecclesiis maledictis onerare prædictam linguam velut impietatis refertã. Donec præ immodica libidine nimióque affectu elati. & immoderatè se inuenustos præbentes, in suspicionem venerunt, primùm quidem apud prudentissimos eorũ qui sunt cùm imperio ac dignitate. deinceps autem

à multis in ipso furto, aiunt, deprehensi sunt, simultatis & maleuolentiæ causa magis & petulantiæ istud facientes, quàm desiderio quodam insigni ea quæ ad rectam iustámque opinionẽ spectant obseruantes. Atqui valeant quidem isti ab eximio elegantíque studio semoti, atque integræ eruditionis expertes. Quorum ego ruditatem necnon absurditatem stilo persequens, ego ipse imprudens veri bosa oratione vsus sum. Tu porrò si res meas optimè compertas haberes quàm grauiter & acerbè constitutæ sunt, non à me epistolas statis atque præscriptis diebus expectares. Nam superiori tempore oblectabar ego scribens & dans literas ad tui similes. Nunc verò aliis negotiis occupatus, in obliuionem coniectus sum mei atque eorum quæ spectant ad literarium studium. Vale, in nostra ciuitate ante sextum calendarum Februarij.

IANVS LASCARIS GVLIELMO BVDAEO BENE AGERE.

AD te perferens hasce literas iuuenis, Gallus est vester. ipsũ opinor nosti, cùm te salutarit per epistolam à Florentia. Is commoratus est ab ætate iuuenili Romę Florentiæque & apud me, & qui euasit peritus proprietatis linguarum quibus Græci vtuntur & Itali, & facundi videlicet, & vulgares, regreditur ad vos velut mercator quispiam ex peregrinatione, politorũ quidem disciplinarum & virtutis

καὶ παιδείας τινὸς ἐπαυτοφώρᾳ ἁλόντας ἐσθαι πρὸς ἕτερα μᾶλλον καὶ ἐπὶ ῥᾳδίονα τοῦτο ποιοῦντας, ἢ ζήλῳ τινὶ καλῷ τῆς ὀρθοδοξίας ἀναπεπλύσιντες. ἀλλ' ἀμελῶ ἐρρώσθων μᾶλλον οὗτοι εἰ τῆς φιλοκαλίας ἀπέχοιεν, καὶ τῆς ὀρθῆς παιδεύσεως ἀμιρῆσθμητες. ὧν ἐγὼ τῇ σκαιότητί τε καὶ ἀπειρίᾳ ἐπιξιών, ἰμαυτὸν μακρολογήσας ἔλαθον. σὺ μέντοι εἰ ἐμοὶ δῦ μάλα ἐγκεκλῆς, ὡς δυσχερῶς διάκειται, εἰκὸς δὸ πρὸς ἐμοῦ ἐπιστολὰς ἀπὸ τετραγμένας τε καὶ ῥητῆς ἡμέρας προσδοκᾶν. ἐν γὰρ τῷ ἔμπροσθεν ἐνδόμυχα ἐγὼ γράφων καὶ ἐπιστέλλων τοῖς ὁμοίοις σοὶ δὲ πολλὰ παρεικῆ μέλλοις, εἰς ἀμνησίαν κατέπεσον ἐμοῦ τε καὶ τῶν ἐμοὶ φιλολογίαι. ἔρρωσο, εὖ ἡμετέρᾳ πόλει πρὸ τοῦ ἕκτου καλενδῶν Φεβρουαρίου.

ΙΑΝΟΣ Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ ΓΟΥΛΙΕΛΜΩ ΤΩ ΒΟΥΔΑΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ο Κομίζων σοι τοῦτο τὰ γράμματα νεανίσκος, κέλτης ἐστὶν ὑμέτερος. ἔγνως αὐτὸν εἴμαι, πρὸς σοῦ πύσμα σε δι' ἐπιστολῆς ἀπὸ Φλωρεντίας. ἐκεῖθεν διατρίψας ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ ἐν Ῥώμῃ καὶ Φλωρεντίᾳ καὶ παρ' ἐμοὶ, καὶ ἡδύμυθος ἐστὶ καὶ ἀνὴρ τῶν λογίων ἀγαθῶν ἐραστὴς καὶ Ἰταλοὶ, εἴτε λόγοι δηλοῦσι, καὶ οἱ χαλκᾶοι, ἐπάνεισιν ὡς ὑμᾶς οἷος ἔμπορος ἐξ ἀποδημίας, λόγων μέντοι καὶ ἐρετῆς

σὺ χέρδη ἡμαλφεισάτῳ ἀναστρέφων εἰκάδι. σὺ δ' αὖ δῆλον ὡς καὶ κῦδος ὅσον τοῦ ἔθους, καὶ ὑμιδαπὸν ἔπια, καὶ λόγων, καὶ βύφης, καὶ τῶν σὺν Λασκάρεως ἑταίρων ἀποδέξῃ παρεθύμως καὶ βὺλμως. εἰ δ' ἐμοὶ καὶ Διὸς φρενήρεος ταῦ Βασιλῆ, ὡς ἐδόκει μοι παρεῖναι, μετὰ χεῖρ οἱ τοὺς ὑφ' ἡμᾶς παιδείας ἡμετέρας, συμπαρεζῆς αὐτῷ, καὶ σοδὲν ἦν ἴσον: ἴμαι, ἢ τῶν χρηστῶν καὶ Σοφῶν Γενουήτων, εἴπως ἔλασθε καὶ τῶν καθηγητῶν τῆς ἡμετέρας φωνῆς, τοῖς βασιλέως παισὶν, ὅπως τὰ δεύτερα ἔπια, ὡς καὶ αὐτῷ σοὶ ἔφης· δὸ ἡβούλετο παρέδηλον λαβόντι πεῖραν αὐτῶ. καὶ τῶτο μὲν ἴσοδεν. παρεὶ ἐμοὶ δ' ὁσδοῦν σοι, μὴ καὶ γράφων δύσεις εἰσότητα κατηγορῆσ ὀδέξω τῶ ἑταίρου, ἢ ὡς σὺκ εἰδότος, ἢ κατ' ἐμέ, ἢ καὶ ὡς μὴ λίαν ἐπηβόλου πυθομένῳ σοι ὡς ἕκαστα διελθεῖν. καὶ δ' ἀμ' αὐτύχα, τὲ τοὺς οἰκείους φίλους παρασαλόθυσον ὡς ἀπ' ἐμοῦ. ἔζ Οὐενετιᾶν βονδρομιαῖος βίσταμένου. ὁ σὸς ἀδελφὸς καὶ φίλος Ιάνος Λάσκαρις ὁ ῥιωνδακηνός.

cum lucro pretiosissimo splendidissimóque domum reuertens. Tu verò ipsum tanquam notum & pro tua ipsius consuetudine, & vestratem, eloquentémque, & ingenio pollentem, ac tui Lascaris congerronem excipies propensè & candidè. Si verò etiam curam ac solicitudinem haberet rex, quemadmodū mihi præsenti videbatur, filios suos Græcæ eruditionis participes fieri, ipsi adolescenti conficies, ac nihilo secius opinor, quàm officioso ac sapienti Genuensi, si fortè detinueritis hunc magistrum Græcæ locutionis pro regis liberis, apprimè idoneus cùm sit, sicuti etiam tibi ipsi facillimè fuerit perspicuum ex ipso periculū si feceris. Atque hoc quidem sit huiusmodi. Sed de me mihil tibi [significo,] ne etiam scribens quod à familiaritate alienum est, sodalem arguere videar, vel tanquā ignorantem res meas, vel etiam sicut non admodum voti compotē tibi scisciranti vt singula percenseam. In aliis porrò rebus prosperè agas, & familiares amicos salutato scilicet per me. Venetiis. Augusti 2. die mensis incipientis. Tuus frater & amicus Ianus Lascaris Rhyndacenus.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΙΑΝΩ ΛΑΣΚΑΡΕΙ ΩΦΕΛΕΙΝ.

BVDÆVS IANO LASCARI BENE AGERE.

Δεύτερος ἤδη μοὶ σοῦ διεληλύθετο ἐξ οὗ Ιαίος ὁ ἀπὸ Φορέσης, ὁ πολλ' ἔτη σὸι μεμαθητευκὼς, πέμπει σὴν ὑπισολὴν ἡμῖν ἀποδώσων ὑπὸ μόνης σοῦ ἐχομένης συσπάσης μοι

Alter iam hic mēsis protractus & interlapsus est ex quo Ianus Foresianus, qui complures annos tuus fuit discipulus, tuam epistolam nobis tribuit cùm hîc diuersaretur, cuius gratia quòd ea mihi cōciliaris

appositè atque pro amici decoro familiarem tuum iuuenem ac discipulum, curam equidem habui vt huius peregrini negotia in tuto constituerem incertò vagantium ritu procedentia. Extraneum enim hunc & aduenam appellarim, iam quidem immutatum & rectè in moribus linguáque peregrina vsitatum, vt etiam patriæ instituta obliuioni propemodum tradiderit. Quanquam vltra conciliationem tuam, qua nulla validior apud nos fuerit, dignus mihi etiam ipse ex se ipso visus est vt patrocinium & auxilium obtineret quàm maximum in nostra potestate situm. Cui quidem, vltra id quod videtur esse ornatè in vtraque lingua institutus, etiam multa quædam alia certè insuper aduenunt morum generositatem præmonstrantia. hunc ergo vix tandem in præpotentissimi domum & auctoritate plurimum valentis ex his qui sunt circa regem introduximus, quem sanè nomophylacem seu legum obseruatorē ac præsidem quispiam dicens, non ab re nuncuparit. Istud portrò mihi exequenti placuit omni probitate cumulatus Insubriæ quæstor, Grimaldus tuus amicus: & qui hunc in itinere deduxit, ac suggessit, vt facilè credo, hucusque sumptus quotidianos in aula degenti. Inuenit enim vita functum auunculum iuuenis, quem sperabat aduenienς subministratorem hic sibi ac beneficum fore. Quocirca id benè se habere nobis ambobus videbatur, non quòd adolescente peropportunè collocato, verùm quòd non

ἐν οἰκείοις ζῶν παισὶν καὶ μαθηταῖς δεξιός τε καὶ φιλοστεπτῶς, δι' ὅπερ μηδεὶς ἔχων ἔχοι τὰ πύστου τῶ ἐπηλυδος πρεσβήματα καὶ διδρύσαι μνήσιος φερόμενα. ἔπηλυν γὰρ δὴ τὸν καὶ πρεπίδημον ἀποκαλοῖμι, πάνυ ἤδη προσλαμβάνοντα καὶ ὀρθῶς ξυνίοντα, ὡς καὶ τὰ πάτρια σχεδὸν ἀπομεμαθήκεναι. πρὸς μὲν τοι συγκατάθεσιν τῆσδε, ἧς σοὶ δὲ μία χρεὶ πῶν πρὸ ἡμῶν ἀν' ἡμῖν ὑπάρξαι, δίκαιός μοι καὶ αὐτὸς καὶ ἐαυτῶ ἐφαίνετο βουλεύσασθαι τυχεῖν ὅτι μάλιστα ἐφ' ἡμῖν οὔσης. ᾧ γε δὴ τὰ τῶν καλῶς εἰσδοκεῖν καὶ διλαθόπλως πεπαιδευμένων, καὶ πολλ' ἄττα δηλοῦσθαι παρασκευάζει τὰ ἤθους προφαίνοντα. τοῦτον οὖν μόλις ποτὲ ἐς ὑπερκαθεσταμένου καὶ μέγιστον δυναμένου τῶν ἀμφὶ ὃν βασιλέα εἰσοικίσαντες ἔφημεν, ὃν δὴ νομοφύλακα τῆς βασιλείας τις εἰπών, σὺν ἀπροικίτοις δὲ πρεσβεύοι. τοῦτο δὲ ποιήσαντί μοι πρέσκειτο ὁ καλοκαγαθὸς τῆς Ἰνσουβρίας ταμίας, Γρίμαλδος ὁ σὸς φίλος. ὁ τὸν τε ξένον ἡγήσας, καὶ χορηγῶν, ὡς εἶμαι, μέχρι τούτου τὰ καθ' ἡμέραν ἐν αὐλῇ ἀφορτείστως. οὗρε γὰρ ἐσθιόμενον ὃν πρὸς μηδενὸς θεῖον ὁ νέος, ὃν ἤλπιζε πρεπιδημοῦντ' χορηγὸν εὑρήσεσθαι καὶ ὑπεργήσεσθαι. διαφέρει τοῦτ' οὐ ἔχειν ἡμῖν ἀφοῖν ἐδόκει, οὐχ ὡς ἐπαβλήτου δὲ τοῦ νέου καθιδρυμένου, ἀλλ' ὡς σὺν

ἐξικνεῖσθαι δύναμαι γ' ἐν τῷ παρόντι. ὧν γὰρ ὁ βασιλεὺς τυγχάνει τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τῆς τῶν ὑπηρετῶν ἐπιμελείας. τοιγαροῦν φησὶ ὁ γενναιότατός σου Ἰανὸς, ὡς καλὸς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἔχων, αὐτὸς γεμίζων τὴν γενναιότητα βούλεται ἀπεκδέχεσθαι τὸ δίκαιον τε καὶ ὑπάρχειν, ἐν ᾧ χρὴ ἑαυτὸν ὄντα δίκαιον τοῦ τε ἀνδρὸς τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ χαρισμένου γίνεσθαι μηδετέρωθεν τοῦ ἐπαξίου λόγου ὑπηρεσίας. φασὶ γὰρ οἱ σοφοὶ, ὅτι ἡ τοῦ τὸ φυσικὸν, ἢ παιδομαθῆ γε τῆς τεχνοπαικτικῆς εἶ), οὕτω μᾶλλον ὑπάρχειν πρὸς τε τὸ καλὸν καὶ βούλεσθαι τῶν μᾶλλον ἐπιτηδείων ἑαυτῷ προσκτᾶσθαι ἐξίους τοῖς μάλιστα τῶν οἰκείων. ἀνδρός τε καὶ τούτου ἀγαπωμένου ὡς ὁμοφύλου ὢν ἐκείνῳ. ὧν γε ἕνεκα πλεονεκτήσειν ποσοῦ τινος μᾶλλον τῆς εὐνοίας τοῦ τεχνοπαίκτου, ὅσον ἐστὶ τὸ πλεονέκτημα τῶν παλαιῶν μᾶλλον ὢν τοῦτ' ὁ τεκτονικὸς ἀγωνιεῖται τοῦ χρόνου μόνον ἡττηθήσεται, πολλῷ τῷ μόνῳ τοῦ τελευταίου τε καὶ ἐμοὶ συνεχομένου τῆς δὲ τῆς ὑπερτυχίας, εἰ μὴ τοῦ δοκεῖν ἐπιτηδεῖα τὰ ἐδοκιμάσθαι τὰ γεμετέραι ἡμῖν. ἀμοιβὴ δὲ ἐκείνη τῆς τεχνοπαικτικῆς δικαιοσύνης τε καὶ

derur facultas aliter impræsentiarum. Erat enim rex occupatus & militari expeditioni & Alpium trãsitui. Itaque se boni consulere fatetur quod factum fuit ipse sodalis tuus Ianus, veluti pulchrè constitutis & collocatis eiusdem [rebus] nunc quidem. Ipsius autem aduenæ continuò amplexus sum solertiam atque venustatem, vtendo seipso quod esse videatur & viri officiosi, ac se gratum fieri cogitantis apud eum qui ab ipso flagitat obsequia. Diceres enim hominem vel huius rei gratia in lucem editum, vel à purilitate eruditum quidem esse in obsequendi & officium præstandi facultate, vsqueadeò absolutè & expeditè animatus est ad honesta & ingenua ministeria. In quibus profectò suo patrono blãdum & comem se ipsum composuit ex æquo cum his qui sunt maximè domesticorum eius: Alioqui etiam huic charus tanquam sit eidé cõtribulis & consanguineus. Quorum quidem causa ipsum opinor tantò plus fauoris eius quem officiis demeritus est reportaturũ esse, quantò melior est conditio pristinorum famulorum, quibus hic nuper illitus certator tempore duntaxat inferior est, omnes nihilominus tandem artificioso callidóque obsequio & iucundo, & sui commendatione superaturus. Haud tamen equidem valdè iuueni atque mihi gratulatus sum huius felicis successus causa, nisi is apparet adtum patefecisse ad quandam luculentiorem exp ctationem. Tenique in illa obseruãtia exploratus atque

examinatus, commodiùs in regiam quum ita fors fortuna tulerit, transibit. Vale, Lugduni, cunctante nũc istic matre regis, atque etiam regnum pro suo arbitrio imperióque moderante, ipso in longiqua remotáque regione versante. Octobris mensis decimo quarto die.

EIDEM.

EQuidem, ô sodalis & amice, ac duorum sanè mihi germanorum fratrum & bonorum qui instar es, quandoquidem ea quæ ad meum statum pertinẽt tu quidem cognoscere concupiscis, ego certè dico quòd alacriter me gererem, si validè te & vt decet affectum esse à fideli notóque quodam certior fierem, & pro merito rem gerere. Quamuis multo iam tempore ipse perseuero publica munera sustinere, cuius rei gratia tu certè mirareris ob vrbanum publicúmque ministerium, honorandum quidem ipsum, arduum verò ac turbulenti vigilantia plenum. Cæterùm haud calamitosè mecum actũ est in hoc anno. Qui quidem è liberalitate regia commodè percepi, munificentiã neque aspernandam, nec conditionem triualem, sed quam multi ex his qui sunt in aulica viuendi ratione æmulentur & affectent. Atqui ego ex aula domum reuersus, multúmque valere vbi dixissem formosæ illi Circæ, quę viros transmutare consuetur, redigi enitebar in pristinæ philologiæ meæ amasiæ consuetudinem. Erat autem tunc ὀξεπαθὴς, ἐφοι τοῖς πρὸς τὰ βασίλεια ἐπιδημῶ οὔτε τύχη, μέτεισιν. ἐρόωσο, ὦ Λευγδούνῳ, ἀφεστεώσης νῦν σὺ τῆς μητρὸς τῆ βασιλέως, καὶ δὴ καὶ τῶ βασιλείαν αὐτοκρατορικῶς διεπούσης, ἀποδημοῦντος αὐτοῦ. ὀκτωκαιδεκάτῃ μηνὸς τετάρτῃ ἐπὶ δέκα.

TΩ AYTΩ.

ΕΓΩ μὲν, ὦ ἑταῖρε καὶ φίλε, καὶ δύο δή μοι τῶν γνησίων τ' ἀδελφῶν καὶ ἀγαθῶν αὐτάξιε, ὅπῃ τὰ καθ' ἡμᾶς σύντροφα ἐφίεσαι, ἐγὼ δή φημι ὅτι ἡδέως ἂν ἀφικοίμην, εἰ ὑρώτως σε καὶ καλῶς ἀφικνοῦμαι πιστοῦ τινος ἐπυθόμην, καὶ κατ' ἀξίαν πραττοίτο. εἰ καὶ πολὺ ἤδη χρόνου αὖθις ἀφατιλαλῆ λειτουργῶν, ὃ δὴ σὺ ἀγαθεὸς αἴσχιστ' ἀλιτουργίαν, σὺ τιμῶν μὲν αὐτὸ, χαλεπὸν δὲ καὶ ὀχληρὸν ὅτι μελλάει μεσήν. Ἄλλα δὲ σὲ ἠτυχικῶς ἀμὰ τοῦτ' ἔστος. ὅς γε τῆς φιλοδωρείας ἀπέλαυσα τῆς βασιλικῆς, ἀνέργεσίαν οὔτε τῶν τυχοῦσαν, οὔτε ἔστιν ὅτε τυχόντα, ἀλλ' ὃν ἀὼ οἱ πολλοὶ ζηλοῦσιν τῶν τοῦδε τῶν αὐλικῶν διαπτόντων. ἐγὼ μὲν οὖν ἐκ τῆς αὐλῆς οἴκαδε ἐπανελυθὼς, καὶ ἐρράσθαι πολλὰ φράσας τῇ καλῇ κλήσει ἐκαίην, τῇ τοὺς αὖθρας μεθιστάμενα φιλοσοφῇ, ἐπικαθίζασθαι ἐπειρώμην εἰς τὸν τῆς φιλολογίας τῆς παλαιᾶς μου ἐρωμένης ὁμιλίαν. ὡὃ δὲ ὅτι

ὁ βασιλεὺς

ὁ βασιλεὺς ὁ τῆς τῶν Ἀλλοβρόγων, φιλοκυνηγετικῶς ἔχων, ἡ σὺν αὐτῷ ἀκολουθία μετὰ τῆς μητρὸς ἐν Λουγδούνῳ διέτριβεν. σωμεῖσθαι δὲ ἐκεῖ ἐνεπεφύκει δίφορα ἀρχιερέα, ὃς τῶν ἱκετηρίων προεστήκει τῶν ἐν τῷ πραιτωρίῳ πιτελουμένων. ἔστι δὲ σωμαρχία τῶν ὀκτὼ καλουμένη τῶν πραιτωρίου ἱκισιαρχῶν. οὗτοι δὲ καθ' ἑκάστην ἔτος ἔργον σὺν δυοῖν ἢ δυοῖν πλείοσι, καθ' ἡμέραν προπεμπόμενός τι τῶν βασιλέως, ἐπειδὴ πάντα ἐκ τῶν κοιτώνων ἐξέλθῃ, καὶ χρηματίζῃ αὐτῷ περὶ τῶν ἱκετηρίων. ἔστι δὲ αὕτη προεστῶσα ἡ ἀρχή, καὶ σύνταξιν ἔχουσα ἐκ παλαιοῦ χρυσίους ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους. σύνεδρα δὲ ἔσχεν οἱ συνάρχοντες τῇ προτέρᾳ συμμορίᾳ τῆς δυοκαιτεσσαρακοντάδος βουλῆς, τῆς δὲ παρόδου παρίστεσθαι, ἵνα γερουσίαι ἑκατόνταρχοι ἀποκαλούμενοι· ἐν δὲ τούτῃ δὴ ἐξέχουσάν τε χώραν ἔχομεν μεταξὺ τοῦ πέμπτου καὶ τοῦ ἕκτου προεδρου, καὶ τοῦ δωδεκαπατρικίου, καὶ τὴν γνώμην ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα μετὰ τούτων, εἰς τελευταίους νενόμισται τὴν γνώμην ἀποδεικνύναι, καὶ οἱονεὶ συμφαίνειν τῇ βουλῇ δεδογμένα. ἐν μὲν τοι τῇ μεγάλῃ βουλῇ καλουμένῃ, τῇ αὐλῇ συμπαρεπομένῃ, οὐχ ὅπως ἡμεῖς καὶ σήματα, ἢ τὴν γνώμην λέγομεν, ἀλλὰ ἢ προεδρεύομεν ὅτε φοιτῶμεν εἰς αὐτὴν ἡμῖν ἔδοξεν. ἀποθανόντος δὲ τοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου, καὶ πολλῶν δὲ τῶν ἡμῖν μνωμένων τε

rex in Allobrogum regione, se venationis studiosum gerens, ipsius autem comitatus cum matre Lugduni collocabatur. Euenit autem vt ibi occumberet vir pontifex, qui libellis supplicibus præerat in prætorio proponendis ac iudicandis: est porrò collegium quod nuncupatur octo præfectorum supplicationum prætorij. sed horum conueniens est negotium vt duo simul aut plures, singulis diebus ante regem incedant, simulatque è cubiculo egressus fuerit, ac tractet cum ipso de supplicationibus. Est autem ipse magistratus studiosè affectatus, & prò stipendio habens è diuturno tempore aureos circiter quingentos. Numerati verò sumus nos collegæ, in primo ordine supremæ curiæ, in hac vrbe collocatæ, quam senatum centum virorum nuncupamus. Et in ea sanè eminentem stationem habemus post quatuor quidem præsules & duodecim patricios, & verò sententiam nos proferimus ante eos, quos moris est postremos iudicium exprimere, & quasi concludere quæ à senatu decreta constitutáque sunt. Quanquam in consilio quod magnum vocitatur, quod cum aula circonuagatur, non modò & nos assidemus, & opinionem dicimus, verūetiam præsidemus quando ventitare in ipsum nobis visum fuerit. Ergo vbi mortem cum vita mutasset pontifex ille, & multis sanè dignitatem hanc affectantibus

necnō magno liceri æmulè cōtendentibus, optimus rex nostri memor qui absentes eramus, exornare nos voluit eo magistratu nullo intercedēte, neque admonēte ipsum Budęi qui paulò antè exierat & qui iam domum migrarat. Hoc verò magnificiēdum est, & regium certè fauorem ac probitatem apertè demonstrans. Ille enim vt decuit forsitan agens, imperauit diploma fieri atq. obsignari obsuam in me liberalitatem, & domum mihi mitti. Quod profectò tanto nobis honoratius fuit, quanto rarius esse videbatur. Hæc quidem commemorans te voluptatem percepturum censeo: Communia enim sunt amicorum omnia. In hoc proinde tu ipse in primis mecum oblectaberis: Quanquam istud quidem commune est beneuolè quodammodo in me animatorum. Tu verò etiam maiorem in modum exhilaratus fueris certò scio. Ego sanè & huius rei gratia tibi rursus collætandum esse mecum æquum iudico non secus atque felicitate communiter vtenti. Theodorus tuus quæ hîc aguntur tibi enarraturus est, quem subinde non conueni sæpenumerò in aula versantem, ipse quidem interim in vrbe degens. Vale, in aulico comitatu, qui nunc est in Parisiorum ciuitate in vico diui Germani nomen referente, Maij mensis quinto die ineuntis.

καὶ ἐπαφῆμισαθαι σὲ αμίλλως παρὰ θυμουμένων, ὁ βέλτιστος βασιλεὺς ἡμᾶς ἁπάντων μαθητὰς, ἠβούλετο ἡμᾶς ἄξιους τούτου ποιῆσαι ἐπαθυμοῦντας που, οὐδὲ ἐπαμιμήσασθαι τοὺς αὖθι βουλομένους ἀρτὶ ἀπελθεῖν δόπος τε καὶ εἶχεν ἥδιν μεταχειρίσασθαι. ὃ δὲ ἡμῖν ἀπέτεινε, καὶ τῆς βασιλικῆς δωρεᾶς καὶ χρηστότητος ἐπαξιόλογον. ἔδοξε γὰρ καλῶς ποιεῖν ἴσως, καλεῖν δίπλωμα γραφῆναι τε καὶ κατασημανθῆναι τῆς αὐθεντίας τῆς αὐτοῦ, καὶ οἴκαδε ἐμοὶ πεμφθῆναι, ὃ δὴ τοσούτῳ ἡμῖν ἐντιμότερον ἐγένετο, ὅσῳ ἀσφαλιώτερον εἶ ἐδόκει. Ταῦτα μὲν ἐλεύθιον σύμφορεῖν σέ μοι δοκῶ. κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. τοῦτο τοίνυν μὲν αὖθις ἐν τῇ μάλιστα συνηθείᾳ μοι. καίτοι τύγε καὶ ἄνευ πάντων τῶν ἐνδεεστέρως πως μοι ἐχόντων. σὺ δὲ καὶ ἐπαφηδήσῃ ἴσως εἶναι ὅτι. ἐγὼ δὲ καὶ τούτου σοὶ ἂν συνειδείην εἶ μοι ἄξιόν ὡς κοινωνήσοντί τῆς εὐτραπελίας. Θεόδωρος ὁ τὰ σὰ τούτου δὴ διηγήσεται, ᾧ πολλάκις οὐκ ἐπέτυχον τὰ πολλὰ αὐλιζομένῳ. αὖθις γε πάντα σὺ ἀφ' ἡμῶν διατυπώσεται. ἔρρωσο, ἐν αὐλικῇ ἀκολουθίᾳ, οὔσῃ νῦν τῆς τῆς Παρισίων πόλεως, ἐν κώμῃ τῷ ἁγίου Γερμανοῦ ἐπωνύμῳ, μαΐου μηνὸς πέμπτῃ ἱσταμένου.

FRANCISCO ROBERTETO.

FRequentes nos de te commendationes intelligimus, eas quidē perpetuò iucundiores,

ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ ΡΟΒΕΡΤΗΤΩ

Συχνὰς ἡμεῖς τοῦ σοῦ φημίας πυνθανόμεθα, ἑταῖρε μοῦσῶν ἡδίους,

καὶ προθύμως ὑπεδέδυσας τὸ κατ' ἐσθ. ἔστι δ' ὅτε μείζους ἢ πρὸς ἔτη τῆς ἀκμῆς σαν, εἰς γε δὴ τὴν φύσιν ἡ σὴ καὶ φιλομάθεια οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔγνωσται. τοῦτο μὲν οὖν ἡμεῖς γνωστέον ἔτι. οἱ πάντα μέν, οὐ πρὸς χάριν μὲν ὑπισχνούμενοι, ὑπομνοῦντες, ἀλλ' ἐφ' ᾧ τε ὑπερρώννυσθαι σου τὴν προθυμίαν, καὶ ὥσπερεὶ ἐλαύνοντι ἐν σταδίῳ ἱππικῇ συμφύσει, καθάπερ φιλοπαίγμονι μέν γε ἀγαθῷ τε καὶ νεανικῶς. μεμνῆσθαι τούτων σε χρή, νεανίσκε ἀγχινοώτατε, τῆς δὲ τῆς ἀγθος, ὃ σὺ τυγχάνεις ἐπιφερόμενος εἰς ὧν ἀφετηρίας σοβαρυνόμενος. ἔστι γὰρ οὖν ἐλαφρὸν μὲν καὶ ἡδὺ φαίνεσθαι τοῖς ὑπομένουσι, ὑπόκαρες μέν τοι καὶ πιεστικὸν τοῖς μὴ συνιοῦσι τε καὶ ἐπακμάζουσιν ἀφετηρίαν. διὸ δὴ τοῦτο ἐγὼ ἀγθος μεσοῦντος τοῦ δρόμου ἀποκυάσαιμι, ἀγωνιστὸν μὲν πολυκροτήτως τε καὶ προσδοκίμως ἀνελόμενον, αἰρόμενον δ' εἶν, καὶ δὴ καὶ ἀπιμένος μεῖν. ἔσχας δή, ὦ δαιμόνιε, εἰς αὐλίκην καρδίαν καὶ ψυχικὴν. ἐπεὶ τὰ τῆσδε τῆς φιλοπονίας οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν μοῖρα. οἱ καὶ τοῖς πολλοῖς μὴ ῥηταὶ, ἀλλὰ πολὺ σφοδρώτεραι. καὶ δωδώδεκα ὧν, μοι δοκεῖ, ἅμα τοσοῦτον ἡλίκον κλέος φέρεσθαι, καὶ τὴν Δίκα ὑπίσχεσθαι τοῖς εὐδοκιμώτατα καθ' ἡμᾶς φιλολογοῦσιν. ἐγὼ γε τὰ μὲν τοιαῦτα ἀναλόγως προχωρῆ τοῖς προπεπόνδεσι, ὅσα ἡμῖν ἔστ' ὑπόδοξον. ἐγὼ δὲ

& procedente temporis occasione crescentes: Aliquoties porrò maiores quàm vt apud auditores fidem habeant, quibus quidem certè industria tua & in discendo cupiditas non itidem ac nobis perspecta fuit. Istud porrò tibi cognoscèdum esse nos arbitrati sumus, non ad emerendam gratiam quidem scribere desiderantes, verùm vt corroboremus expeditam animi tui industriam, & quasi incitatione quadam in stadio cursu certante tibi firmitatem comparemus, quamuis præclarè atque strenuè conanti. Te igitur meminisse par est adolescentule ingenue huius molestiæ, quam tu erexisti incitatisque ex his quæ pergis ostentare. Est enim videlicet leuis quidem & iucunda visu primùm onus sibi adiicientibus, acerba tamen & vexans eos qui minimè concitatam atque vigentē obseruant animi intentionem. Atqui talem angorem à medio curriculo amouere eum, alioqui qui cū multifario varióque applausu & approbatione susceperit, indignum fuerit, & præterea infamiæ plenū. Æquiparandus es certè, ô fortunate, in difficultate graui laborioſaque constituto. Quandoquidem hic labor ingenuus nō hac ipsa forte à te & quamplurimis susceptus est, verùm periculosiore. Videris ergo, vt censeo, peradmirandum splendorem consequi, atqueadeò perinde vt illi qui laudatissimè nostra tempestate literario studio vacant: si modò quæ deinceps subsequentur simili proportione succedant cum prioribus, quod nobis est euidens ac probabile. Si verò

rursus splendidè cursum exorsus, intempestiuè animum desponderetu apparueris,& immodicam illam contentionem languidiorem efficere & relaxare, qua sine attingere præmium haud possibile est, non effugies quin nomineris arbor sterilis, vt secundum Homerum loquar. Da operam igitur,ô vir egregie, vt consequentia præcedentibus eadem temperatura sese habeant tibi vel ex æquo videantur. hæc scripsi in Lugdunensi oppido Romanorũ colonia. illic enim aula desidebat, rege cum exercitu irruente quidem extra Galliam: rerum porrò summam libera sua voluntate cùm moderaretur sapiens eiusdem mater, & in omnibus auctoritate prædita. Vale, Decembris nono die instantis mensis.

GVLIELMVS BVDÆVS IANO FORESTANO.

SI quidem, ô Iane, quantum tu desiderabas mearum literarum nonnihil recipere,tantum ego solicitus essem in hoc tibi quodãmodo gratificari, iampridem profectò meum ingenium (ex quo quidem domum reuersus sum variis rationibus distẽtum) adiecissem & conuertissem ad scribendum tibi. Nostræ enim amicitiæ decorum erat notum tibi facere quo pacto res meæ sese haberent. Talis quædam ni fallor cogitatio aliquoties se exhibuit tibi animo perpendẽti procrastinationem meam, qui nondum tibi responderim cò quòd

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ

Ιανῷ τῷ ἀπὸ φορίσης.

ΕΙ μὲν, ὦ Ιανε, ὅσον σὺ ἐπιθύμεις τῶν ἐμῶν γραμμάτων ἀπολαβεῖν, τοσοῦτόν τι ἐγὼ δ' ὅπως μελέτας εἶχον χρῆσθαι τῷ σοὶ ἀμφισκόπως χρείσεσθαι, πάλαι δήπου τῷ διανοίαν τὴν ἐμὴν ἐξ ὅσου γ' οἷόν δε ἐπαπλῶσι πολλαχῆ διεσπαρμένην, ἐφίστων ἄν καὶ προσίχοι πρὸς τὴν ὑποτέλλειν σοι. ἐπεὶ γὰρ πρὸς ἡμετέρας φιλίας γνησίας σοὶ ὅπως εἶχον τὰ ἐμά. τοιοῦτό τι εἶμαι ἀνόημα σύνοιδα πρὸ ἑαυτοῦ σοι ἐνθυμουμένῳ τὴν γνησιότητα

μειότητα τὴν ἐμὴν, μήπω ἀμεταμελήτου σε ἐπὶ οἷς

ἔφθης ἐπιστείλας μοι. μήποτε, ὦ φίλε, μὴ οὕτω σοὶ ἐμοῦ ἀμφισβητοῦσι ἐπιλήθειν. εἰ γὰρ ἐγὼ σχολὴν ἦγον, οὐκ ἂν ἐπεπόθεις τὰ γράμματά μου, οὐδ' ἔγνως τὰ κατ' ἐμὲ ὡς ἔχει τῷ παρόντι, ἀλλ' ἐτάθεις ἂν καὶ σὺ, ὦ εἷς ἐκεῖνος, ὅτι, ὡς ὑπῆρξας δήπου τοῦ καθήκοντος πρὸς ἄνδρα ὀλιγώρως τὰ τῆς φιλίας δίκαια διεξιόντα. πόσοι γὰρ φροντίδων ἐσμοὶ εἰς με εἶχεν ἀπολελοιπότα, ὅτ' εἰς τὴν αὐλὴν ἀπιὼν μου, ἐπανελήλυθεν αὖθις ἐπιμήκεις τε καὶ πολυμόχθους μέρος τε αὐτὸς καὶ τῶν ἀπὸ συμπώματος εὐμηχάνησεν. αἱ μὲν τοι μέριμναι, ἅσπερ ὅτ' εἰσιοῦσιν ἐμοὶ λόγος, καὶ ἡ πολυπαιδία ἀνατίθησι, ἦγε τῷ μεριμνῆσαι προξενητικὴ, ὅλης τῆς ἀμφοῖν τῆς ἡμῶν ἀνθρωπείας ἐπιλαμβανόμεναι, καὶ τὰ τῶν λόγων δὲ πολλάκις αὐταὶ φροντίζειν ἀναγκάζουσι, μήτε δὲ εἰθυμεῖσθαι τὰ πιαῦτα τῶν ἀσχολημάτων, ἅλινα ἀμφοτεραῖς καὶ τερπνὰ ἔχει, ὧν μόνοις παρεσκεύασε τοῖς εὐ πεφυκόσιν γράφοσι. ταῦτα μὲν οὖν καταλογίζομαι, ἀξίως ἂν τῷ ἔργου σου ποιήσας καὶ φιλοφρόνως, εἰ βύγκαμοίμις πρὸς ἡμᾶς τοῦτο σύνεκα. εἰ δὲ σὺ ἀγνωμόνως τοῦτο λογιζόμενος, καταδικάσεις μου τῶν δὲ τῶν ἀπολογίαν, ἴθι δὴ εἰς Λάσκαριν ἐν καλῷ ἐφήσοντά με τῷ κρίσει. ὅπως τοῦτον γὰρ πρώτως καταδικάσαντα τῷ δίκῃ τῷδε δόκῳ μοι. ἀρξῇ σὺ τῶν τε μαθητευσόντων αὐτῷ ὧν

priùs ad me scripseris. Ne, ô amice, ne sic de me existimare tibi in animum incidat. Si enim ego in otio essem, non appeteres literas meas. Nec si reputares tu ea quæ ad me pertinent quemadmodum erant constituta hoc interim tempore, indignè patereris modò, cõpertum habeo, quòd prior certaueris nimirum hoc officio cum homine negligenter & incuriosè amicitiæ iura obseruante. Quantum enim anxietatum examen me opinaris domi reliquisse, quando in aulam secessi, quas sum repetiturus iterũ rediens? Et harum quidẽ particulatim ego atque earum quæ sunt à casu non recordabor. Quanquam animi angores, (quos gubernandæ familiæ ratio mihi, & frequens puerorum procreatio imponit, hæc quidem anxietatum conciliatrix) integram mentem nostram apprehendentes, etiam studia literarum certè multoties ipsi meditari inhibent, nedum mente voluere talia munera, quæ oblectamenta continent, solis ex opum affluentia scribentibus congruentia. Hæc vtique percensens, vt decet tuos mores feceris & pro amici decoro, si apud nos huius rei gratia te beneuolum præbueris. Sin autem tu ingratè istud animo agitans, condemnaueris meam hanc excusationem, scias continuò ad Lascarim probum virum me controuersiam prouocaturum. Nam apud hunc prorsus secundũ me iudicatum iri censeo: videlicet tu & ex eius discipulis cũ sis

ac familiaribus, quo pacto minimè intelligere ipsi repugnantia videberis, si elapsas iniurias memoriæ mãdare perseueraueris veluti eum nihili faciens vel quodammodo contemnens? Proinde in literis quidem & elocutione lascarisare est, grauiter elegantérque dicere. Ingenio porrò lascarisare est, mansueta & fructuosa placidáque sapere. Vale, ac pro meritò agas atque facias, à viro per nos te in contubernium admissum fuisse memor & commercium habuisse cum eo qui adeptus est primas partes summæ rerum administrationis. Lutetiæ Parisiorum Februarij mensis incipiẽtis octauo die.

καὶ σὺν διατησαιμὶν, πῶς οὐ φεσιδν ὑπεναντία αὐτῷ δέξῃς, ὦ μιπικακὸν Ἀφαπηλῆς, ὡς καταφεσουμένος ἢ πως καταμελοῦμενος; λασκαρίζει τοῦτο ὅστιν ὁ λόγος μὸν καὶ φεσίσῃ, ὃ δηλοῖ λέγειν ἢ κεμῶς. ὃ δὲ ἦθος λασκαρίζειν ὅστι, ὅταν ὑπιφκῆ καὶ χρηστὰ καὶ δυαρεσούμενα φρονεῖν. ἔρρωσο, καὶ κατ' ἀξίαν τε ποιῶν καὶ πείθ', αὐδρὶ δι' ἡμᾶς συσαθῆναι μεμνημένος καὶ πεπλησιακέναι τοῖς ποιοῦσιν εἰληχότι τὰς ἀκρας τῶν πραγμάτων διοικήσεως. ἐν Λευτικίᾳ Παρισίων φεβρουαρίου μιᾶς ὀγδόῃ ἱσαμένου.

BVDÆVS FRANCISCO ROBERTITO SALVTEM.

VBi recepi tuum epistolium, idque percurri, ô gratum caput, protinus & generositatem tui ingenij admisi, & in discendo proclinitatem, alioqui in peregrina externáque lingua. Quis enim non admiratione commenderet necnon amplecteretur celeritatem tuam, qui paucis mensibus progressum fecisti in eruditione difficillima, & scitè iam in elementis versatus cùm sis? Quam ob causam laudandum arbitror ita erudientem te atque fratrem, egregium ac generosum Claudium, Theocrenum aio ex Liguria, virúmque probum, & bilingui doctrina apprimè instructũ. Ille iugum discipulorum apprehẽdens insigni strenuitate compar,

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ Ροβερτίτῳ ὧ χαίρειν.

Δεξάμενος ὃ σὸν ἐπιστόλιον, καὶ τῦ τε διελθὼν, ὦ ἀσπασιή μοι κεφαλή, ἀπεδεξάμην ὅτι γλυκαῖαν τῆς φύσιος, καὶ ὃ μαθὲς, αὖ ὡς τι ὃ κῦ τὸν ξένιον γλῶτταν, ὃς γὰρ οὐκ ἂν ἀγαθεῖν τε καὶ ἀσπάσαιτο τὸν ταχύτητα τὸν σὴν, ὀλίγοις μησὶν ποιήσεις φόιτος ἐν παιδείᾳ δυσμεταχειριστοτάτῃ, καὶ ὀρθῶς ἤδη σεαυτὸν ἐφ' ᾧ ἐπαινετὸν ἡγεῖσθαι. ἐν οὕτω μαθηματικὰ γὰρ σε τε καὶ ὃν ἀδελφὸν, ἐν καλοῖν τε καὶ δικαίῳ Κλαυδίῳ. Θεοκρηνὸν φημι ἐν λιγυῃ, ἀνδρα τε ἀγαθὸν, καὶ δικαιόφρονα παιδείᾳ ἐξηρτημένον ἐν ζεύγεσι μαθητῶν λαβὼν τὴν τε προθυμίαν ἀγχόμενον,

ἢ εἰς τὰ κάλλιστα τῶν μαθημάτων ὧν πεφυκὰς, οὕτως ἔφθη ἀφατυπώσας, ὥστε ὑπερηδίως σφῶ καὶ ὀξυστομῶ περὶς τὰ πόρρω ἀπεδέξεσθαι. ἄγε δὴ μειρακίσκω μοι ἡλαπομῶ, ἀφατιλέτην αὐτιφρομμώνης ὕπρεσθαι ἀφορμᾶς, ἐξὸν ὑμῖν τῆδε τῇ τύχῃ χρῆσθαι, καὶ τῷ καιρῷ τ' ἀπολαύειν καὶ διδασκάλου. οὔτι γὰρ πάντες τοῦτό γε καιρῷ ἔστι, οὔτ' ἐν τυχίας τῆς τυχούσης, ὁιούτῳ ὑντυγχάνειν οἷός ὅδε ἔοικ καθηγεμὼν καὶ διδάσκαλος. εἰ οὖν ἐμοίγε συμβούλῳ χρήσασθον, τοῦτόν τοι ὑπάρξει τῷ ἀζίαν ἀφατελέστον περιπόθητόν τε, θαυμαστὸν ἡλίκην μοι δοκεῖ, τ' νέων περιοδοπόρων. οὐ δὴ ὑμῶν ὕπιμελῶς καθηγησαμένου (τῶν γὰρ πατρὶ τῶν ὑμετέρῳ ζώντων λάβοι οἶδα ἀλλ' ὡς κεχαρισμένως πάντων ἥκουσα, καὶ ἑαυτῷ δὲ μάλιστα σύμφορον) ὀίομαι δὴ ἀξιολογώτατα τῆς τε περιττῆς φύσεως καὶ ὑπομελέτης ἀκριβοῦν. περιστερεύεσθον δή, ὦ ἡμέτερω, τούτῳ τῷ ἡγεμόνι τῆς τῷ λόγων ἀρετῆς ὁδοῦ. ὑμῖν γὰρ περιφιλῶς τε ἀφάψεται, καὶ ἀεὶ δύφημος ἔσχ ἀφ' ὑμάτος. περὶ σὲ μὲν ἀδελφὸν, καὶ ἐν καλῷ Σαλμώνιον καὶ ἐρυδίτον. ἀλλὰ σύ γε μάλιστα ἴσις πάσης μᾶλλον ἐς δέοντι μᾶλλον μάλιστα ἐν φύσεμα. οὐ γὰρ ἐγὼ τῶν ἔμοιγε περὶ πλείονος ποιοῦμαι ἅπαντος τῆς αὐλικοῦ, μετὰ γε βασιλέα καὶ τῶν δίκαιον καὶ τῶν νόμων. ἐπεὶ τὴν ἐν αὐλῇ διαπρεπῆ

& ad optimas institutiones perbellè à natura comparatum, sic informauit, vt idoneos vos & exercitatos ad prouectioria expresserit. Agite, ô iuuenes, mihi dilecti, perseuerate adhærescentes facultati quam assecuti estis, cùm liceat vobis hac sorte vti, & tempore opportuno perfrui ac moderatore. Nec enim cuiuslibet istud quidem temporis est, neque felicitatis plebeiæ, cum tali homine sermones conferre qualis est is ductor atque præceptor. Si itaque me consultore vtamini, talem virum prout eius dignitas postulat perseuerabitis obseruare, perquàm admirandum vt mihi videtur, iuuenum præstructorem. Quo sanè attentè solicitéque vos instituente (nam patri vestro hoc promeritum quàm acceptissimum animaduertit ipse se præstiturum esse, & eidem ipsi profectò maximopere profuturū & conducibile) vtinam iuuemini splendidissimè & eximiæ naturæ & prouidētiæ exquisitæ gratia. Vos adiungite, ô egregij adolescentes, huic rectori ac ductori eius quæ est ad doctam virtutem viæ. Vobis enim se benevolum gratúmque gerit, & perpetua celebratione vos in ore habet. Salutato meo nomine fratrē, & honestum Salmonium ac eruditum: Verùm tu quippe potissimùm parentes quidem tuos, tempestiuè tamen genitorem. Cuius ego fauorem pluris facio quàm quemlibet aulicum, post regem ac reginam illustrissimam. Quandoquidem exhis qui in aula frequentes sunt

solus ipse amicus est verus, aliis penè omnibus hypocritice simulantérque illudentibus. Vale, Lutetiæ Parisiorum, Martij mensis quinto supra decem, quem Anthesterionem seu floribus scatentem si tu nuncupaueris, forsitan non aberraueris.

IANO FORESTANO.

CVm à me recepta esset iampridem epistola tua, haud scio quo pacto obliuioni dederim ad te ex aduerso scribere, Iane mihi dilecte. Paulò antè verò cùm nobis incessisset quemadmodum minimè istud conuenit viro bono atque amico, hoc officio prouocanti cedere, reuocare ab hoc delicto protinus offensionem cogitaui: vt autem pro more habent qui sunt naturali instinctu cessatores viri, diem de die protrahens, & expectans, lætabar, quando nuncium nanciscerer Florentiam literas perlaturum. Minimè tamen curiosè quidem obseruabam: veritatem enim generosè liberéque fatebor: vt velocissimè istud fieret, cuiusmodi profectò penè esse solet, sicuti dixi, consuetudo reiicientiũ opera experiri, & negotia capessere sibi iniuncta. Hanc etenim culpam subinde quidem reprehendisse in me ipso memini & iniquo animo pertulisse, neque emendaui naturæ vitium ne hactenus quidem, quoad sanè attinet ad mittendum epistolas. Etsi ipse quidem ex aduerso domare

ἀνὸς φίλος ὅστις ἀγαθὸς, τὴν ἀγῶνα καλὸν ἀποφύτων ἀνασκοπτικῶς φεναξιζόντων. ἔρρωσο, ὁ Λουτετία τῶν Παρισίων, μύρτου μιλιὸς πέμπτη ἐπὶ δέκα, ὃν ἀνθεσφορίαν σὺ προσποιῇ, ἴσως οὐκ ἀμύρτις.

ΙΑΝΩ ΤΩ ΑΠΟ ΦΟΡΕΣΤΗΣ.

ΑΠλησῶς πάλαι ποτὲ τὴν ὑπιστολὴν τὴν σὴν, οὐκ οἶδ' ὅπως δι' ἀμνησίας ἦλθεν ἀνύηγράφας σοι Ιανέ μοι ἀγαπητέ. ἀρτίγα μὴν εἰσιόντι μοι ὡς οὐ τῶν πρὸς ἀνδρὸς ὄντα ἀσυνδαίου τε καὶ φίλου, τοῦδε τοῦ κυρίου ἐξίστασθαι προκαλουμένου, ἀνακαλεῖσθαι τοῦδε τοῦ ῥαίσματος αὐτὸς τὴν αἰτίαν διεκοπτόμην. ὡς δὲ εἰάθασιν οἱ ἀφαμμυητοὶ τῶν ἀνδρῶν τὴν φύσιν ὄντες, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἀφαιδεσμούμενος, καὶ προσδοκῶν, ἔχαιρον, ὅτι ἀγγελιαφόρου τύχοιμι εἰς Φλωρεντίαν τὰ γράμματα κομιοῦντος. καὶ μὴν ὀλίγου μὲν εἶχον (τἀληθὲς γὰρ ἀναίως ὁμολογήσω) ὅπως τὴν ἐπιστολὴν τοῦτο γένοιτο, ἵνα δὴ γε δοκῶ εἶ φίλος, ὡς εἶπον, ὃ ἔθος τῶν ἀποκρουόντων ἐγχρῆσαι τοῖς ἔργοις, καὶ τῶν προσμάτων ἀφαθαι σφίσιν ὑπικειμένων. ταύτης γὰρ τοι τῆς αἰτίας πολλάκις μὲν ὑπιπλήξας ἐμαυτῷ μέμνημαι καὶ ἀηδῶς, οὐκ ἔφθην δὲ ἐπανορθωσάμενος, ὃ πλημμελὲς τῆς φύσιος οὐδέπω καὶ τήμερον, ὅσον γε δὴ κεῖσε εἰς ὃ ὑπιστολὰς ὑπιστέλλω. καθάπερ ἀνὸς γ' οὐκ τοῦμπαλιν χρατῶν

οὐκ ἔχων μαχητρείας βιαζομένης, ὑπὸδὴ ἅπαξ ὃν ὄκνον ἀπισοτάμενον, σύντως ἀπίκλως ἔχω. ζῶν τα μὲν οὖν ὁμολογεῖν τοῦτ' ἐθέλω, ἵνα μὴ ἀληθεύῃς μετ' ὤς ζῶν μόνον ἀμνημονοῦντι. οὕτω γὰρ μοὶ ἐμοὶ δοκεῖ μόνος, ὁ θεῖος ὁ σὸς, ἀνὴρ οἷος τος, ὥσγ' ἐγὼ εἶμαι, ἀγαθὸς, εἰς ὢν τὴν ὑπηρεσίαν τῶν θ' βασιλέως κυνηγετικοῦ, καὶ τύχην τὴν ἐμὴν καταλύματι τῇ μεσογειοπλησιακῇ, ὃν ὄκνον τοῦτον ἐμοὶ ἐξεπέραξεν. ὡς γὰρ τάχιστα ὃ ἡμέτερος ὄνομα εἰδεν τὸν τῆν ὑπηρεσίαν γεγραμμένον, μεταξὺ τοῦ θύραι τοῦ ἐμοῦ δόμους, θυσχωρεῖν ὅλα προσθύμως μὴν τοῦ τῆς ἄγαν φιλίας, καὶ πυθέσθαι τῶν προσφυόντος τῆν οἴκοι εἰ καλῶς εἶεν αὐτός. ἐπύθετο δὲ τότε τὰ κατὰ τὴν κυνηγεσίαν ἀμπεχόμενός τε, καὶ ὑποδεδεμένος. εἶτ' οὖν σπουδαιότατα ἐφεξῆς εἶπα, ἡμῶν ὅτι τῇ φιλοφρονητικῇ προσρήσεως τοῦς ἀλλήλων (ἡμῶν γὰρ ἀλλήλοις ἀφαπολλοῦ ἀπὸ ἑωρακότες) ὁ δεῖπνος τοῦ ἡ τῶν γραμμάτων τῶν σῶν ἐμοὶ μνήμη ἐπῆλθ. ζῶν τα δὲ προχειρισάμενος οὐ τῶν φωνημάτων τῶν ὁδοιπορικῶν, καὶ δύο ἔξ ἑξάδα, καὶ δὴ καὶ δεομένῳ ἐξηπησάμην. ἐφ' οἷς ὑπερθυμαρὸς μόνος πολλὰς μοι χάριτας ὡμολόγει. φύσημος σῆ ἐμοὶ δώτηρ ἀγαθὸς, ἐπιδεὴς τάχιστα τύχῃ τῶν γραμμάτων χρησιῶτις, ὑποτιμόμενος οὔτος μοι πᾶσαν τὴν δύσκολος προφασιν, δύα δίξεσ

non valens verbosam orationem vrgentem, cùm semel significem deposui, vsqueadeò indigesto confusoque sum affectus animo. Hæc sanè quidem confiteri compulsus adducúsque fui, ne mihi succenseas non secus atque tui solius obliuiscar. Sic vtique cùm animatus essem, aunculus tuus, vir omnino, vt quidē ego opinor, probus, vnus cùm sit eorum qui præsunt regis venationi, forte fortuna ad meum diuersorium hodie vbi accessisset, cessationem hanc à me extraxit. Quùm primùm enim nostrum nomen inspexit à mansionariis descriptorum scriptum, interea dum ianuam transiret, ille fores pulsare alacri animo curauit ob vehementem erga me amicitiam, ac certior fieri ab eo qui sibi occurreret ex meis domesticis si intus ipse essem. Erat autem tunc venatoriis indumentis amictus atque octeatus. vt ergo summatim deinceps dicam, nobis ob facetam blandámque salutationem sermocinantibus: (tum enim diu erat ex quo nos mutuò videramus) opportunè literarum tuarum recordatio mihi in animū incidit. Has igitur expromēs è scriniis itinerariis, aperiensque demōstraui, & roganti explicaui. Quarū gratia supramodū delectatus amplas mihi gratias habebat. Vbi porrò dixissem ego me tibi rescripturum, simulatque potitus fuero eo qui literas perlaturus sit, is mihi omnē procrastinationis occasionē præscindens, in se recepturum esse

dixit negotium pro sua ipsius sedulitate si scribere impræsentiarũ vellem. Ibi ergo eius verbis adactus & superatus: non enim facultas erat eum qui præuenisset illa quidem dicere tergiuersari: & me scripturum è vestigio affirmans, rem aggressus sum. Ille ad ea quæ ipsi mox exequenda erant profectus est, tribus horis asseuerans se rediturum esse. Hæc vtique erit tibi harum literarum materia, quãdoquidem interuallum ab auunculo tuo definitum ac determinatum, legitimæ alius epistolæ argumento me spoliauit. Non enim seram & intempestiuam ipsi in medium adferre promissionem oportebat, minùs profectò iucundam & viro festinanti, & eum qui epistolam perlaturus esset remorari ac retardare nolenti. Cognoui autẽ hunc auunculum quidem tibi ex matre tua esse, paternum porrò tibi fauorẽ exhibere. Quinetiam congratulor tibi huius in discendo celeritatis causa, quam literæ tuæ vnà cum epigrammate præse ferunt. Sed te fortunatum ac felicem iudico & prosperitatis & felicitatis gratia tibi peregrè agenti elargitæ. Da operam igitur, ô vir optime, ne ab immodico isto ingenuo labore te abdices, donec tempus tibi legitimum & conueniens minimè præterierit. Vale, Lugduni, Septembris mensis vigesimo die, quem Metagitnionem nuncupare fas est, si Plutarcho fidem adhibeamus.

Γδ νμφ, σεπεμβρίου μηνὸς εἰκάδι, ὃν μεταγιτνιῶνα καλῷ ἔξεστιν, εἰ Πλουτάρχῳ πιστεύοιμεν.

ἔφη δ' αὐτῷ τὸ γράμμα ὅτι τῇ ἑαυτοῦ ὅτι μελέᾳ εἰ ὅτι στέλλοι ὁ παῖς αὐτῷ τὸ γράμμα βουλοίμην. ὁ δὲ ταῦτα δὴ τοῦ λόγου κατιλημμένος (οὐ γὰρ ἐξῆν σκήπτεσθαι τὴν γ' ἐκείνα εἰπεῖν προσταττόμενα) καὶ χάριν αὐτίκα δὴ συμφήσας, ἐπιβαλόμην τοῦ ἔργου. ὁσῃ' ὅτι τάχιστα αὐτῷ περαξόμενα ἀπῆλθε, περὶ ὥραν φάσκων ἐπάνιξειν. αὕτη μὲν οὖν ἔσται σοι τούτων τῶν γραμμάτων ὑπόθεσις, ὁπηνίκα δ' ἀφίκετο ὁ παῖς τοῦ θείου σου ὠρισμένον, ἰκανομὴν μὴν ὑποστολὴν ὑποθέσει ἀφῃρημαι μεσοῦ γὰρ ἐκπερόντος αὐτῷ τοῦ γράφεσθαι τὰ ὑπάρχοντα ἔδει, ἥπερ δὴ δύπον κεχαρισμένον οὐσαν μὴ τοῦ τε καταπεύδειν, καὶ ὃν κομίσοιτό που τὰ ὑποστολὰ ἐπέχειν ἐθέλοντι. ἔγωγε δὲ τοῦτον θεῖον μὴ οἶμαι μὴ ὄντα, πατρῷαν δὲ οἱ οὖσαν προσήκειν. ἀλλὰ μὴν σωπᾶν μοί οἱ τῆς δὲ τῆς ὑμαθίας, ὧν τὰ γράμματά σου ἅμα τοῦ ὑπογράμματι κατηρθρ. οὐδαμοῦ ἴζω δὲ τῆς τοιαύτης μειάς, καὶ ἐμαυτοῦ ὑποξέουμαι δεδαρμένος. ὅπως οὖν, ὦ βέλτιστε, μὴ τῆς ἄγαν ταύτης φιλοπονίας παύσῃ, μέχρις ἂν ὁ χρόνος οἱ μηνόμενος μὴ ἐξήκῃ. ἔρρωσο, ὦ λουκιλλιανὲ πατρῷε.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Ιακώβῳ Τουσανῷ εὖ πράττειν.

ΤΙ τῦτο φής, ὦ φιλοῦτερε, οὕτως ἡδὺ καὶ μακάριον ἡ ἐλευθερία; καὶ σὺ νῦν ἐπιποθεῖς ἀπολωλῖαν ἐκείνην ἐφετόν, βαθεῖαν καὶ εὐδαίμονα, τὴν παρὰ τοῦ πρεσβύτερον εὐεργέτην σοῦ; ἧς υἱὸς δὴ εἶη μάνης στεῤῥόφος ἡ χρηστομάθη τε φιλοπονία, καὶ αὐτῆς σύντονος ἡ ἐμπειρία τῶν μαθημάτων. τῦτο γὰρ βούλεται ἡ ἐπιστολή σου τελευτῶσα. ἀλλὰ μή ποτε, ὦ ἀγαθὲ, οὐ τῦτο ἦν ὃ σὺ, ἐρασθεὶς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἀφ' ἑτέρας τινὸς ἀκολασίας ἐρασθεὶς, ἀπεχόμην ἐγὼ μισίας οὐκ ἐν δέοντι, πρὸς ἐμὲ ἀπαπαπαῖ τως εἶχες πάλαι, ὡς μέμνημαι ἀεὶ πολλάκις ἐνθυμούμενος. σοὶ δῶν, ὦ δαιμόνιε, τί ἂν ἐμὲ ποιᾶ δύνα εἶ δοκεῖ, πρώτων τῶν πρὸς τοῖς λόγοις ὄντων φιλοσοφώτατόν τε καὶ σχολαστικώτατον, εἰ καὶ ἐμφωτᾶ μόνῳ καὶ ταῖς μούσαις ἔφθυ ἀεὶ ἐσχολακέναι δι' ἀτυχίαν. καὶ μὲν ἤδη τῦτο ὃ ἔτος ἥμισυ πρὸς τοῖς τέσσαρσιν, ἀπηρτημένῳ εἰ σπουδῆς τῆς ἐρωμένης μοι φιλολογίας, πῆ μὲν ἀποδημοῦντί τε πλεῖστον μέρος, πῆ δὲ ἀπασχολουμένῳ καὶ πολυπραγμονοῦντι, οὐκ ἐξὸν ἐν τοσούτῳ ἀφ' ἑτέρας τινὸς ἀπασχολεῖν τοῖς λόγοις. πόσοι δῶν βεβαρῆσθαι ἡμᾶς ἡγῇ πόδε χρηστόμυμα ἀεί τε τ' διατρῦν ὑ τ' ὀπτικήθυσιν. ἆρα μετὸν ἠλίκιν δ' ἀπὺ.

GVLIELMVS BVDÆVS
IACOBO TVSANO
BENE AGERE.

AD quem finem istud ais, ô libertatis studiose, vsqueadeó ne suauis & beata res est libertas? Ac tu núnc ne concupiscis perditã illam relaxationem, profundam & felicẽ, quam obtinebas apud eum qui priùs se tibi beneficum præbuit? Cui⁹ solius libertatis coalumna eíque conueniens sit industria, & eiuldem filia experientia disciplinarum. Id enim sibi vult postrema tua epistola. Sed nunquam, ô vir bone, istud sit tuum, prorsus libertatis amore incendi, verùm citiùs perfeueres adhærere affixúsque esse mollitiei intempestiuè, cui te inseparabilem antea præbebas, vt ipse in memoriam reuoco multoties apud me perpendens. Tibi igitur, ô vir admirande, res meæ quales esse apparent omnium se literis deuouentium qui sum tranquillitatis cupidissimus atque otiosissimus? Tametsi mihi ipsi soli ac musis priùs semper in otio fui malignæ fortunæ ergò. Quinetiam iam hũc annum dimidium supra quatuor, mihi vsu euenit vt distraherer ab amica philologia, partim quidem peregrinanti maxima ex parte, partim verò detento multisque negotiis inuoluto, cùm non liceat interim quarto quoque die saltem in politioribus disciplinis conquiescere. Quantùm ergo nos arbitraris graui & iniquo animo tulisse hoc recens institutum & circa vitæ rationem & exercitationem? mirum in modum profectò.

Tibi porrò nisi posthac in pristinā relaxationē adducaris, minimè viuendū esse videtur, vsqueadeò tu te applicuisti bonis disciplinis, ne quid atrocius dicam. Et verò nos te admirati sumus, haud scio quàm moderatè præsentia quidem approbantem, & præterita desiderātem, & quasi emorientem defleas eam quæ est in literario studio suauitatem, à qua profectò tu pro derelicto haberis, me sicuti asseris comprobante consilium. Tu verò te dicturum esse rationem ipse aiebas quum primùm nos conueneris. Nos autem alacri animo auscultaremus te tuas excusationes adferentem. Atqui, ô amantissime, quæso per cælicolas, vide ne comperiant pœnitentiam tuam qui sunt circa priorem illum, virum mihi veluti compertum habes se beneuolum præbentem, aut te pœnitet innouationis, vel aliqua cupido enecans viuendi rationis desertæ tenet te. Nec enim effugiemus ego quidem ac tu quin ludibrio habeamur affatim ab eo, & torpori obnoxij simus. Etsi quidem molestiā hanc rei insuetæ temporis opportunitate opinor procedente tibi hilarem fore, quādoquidem & agrestia solent mansuescheri ac ciciurari si palpantur, & dura porrò ac immitia mitescere. Quod quidem tu formidare ais, ne exiguo temporis interuallo incipias immemor esse eorum quę laboriosè didicisti, istud profectò facetè dictum fuisse à te

εἰ δὲ ἰὼ μὴ εἰς τὠὐ τερέσιν πάλιν ἐφοίτων καποτῆς, οὐ βιωτὸν εἶ δοκεῖ, οὕτω σὶ οὐ τερεφέτηκας τῆς καλοῖς μαθήμασιν, ἵνα μὴ δυχερέτερόν τι λέγω. καὶ μὰν δὴ καὶ ἐγὼ ἔθαυμάσαμέν ἡμεῖς, ὅσα εἶσῆ ὅπως σὺ παρίντα ἐπαινοῦντες ὑπῆκοῦς, ἀφ' ὧν οὐ δὲ, τὰ παραχρῆμα ἀγνῶτες, ὃ οἰονεὶ καπιχαμβάνω ἀφαπιθοῦντες τὠὐ ἀμφὶ τὠὐ φιλολογίαν ἡδυπάθειαν, ἧς δὲ σὺ τυγχάνεις ἀφειμένος, ἐμεῦ ὡς φῆς συγκαταινοῦντος τῶ βουλεύ. σὺ μὰν δῶν λέξῃ ἄλλος αἰτίαν ἔφης ὅτεν τερέπει σὐτύχης ἡμῖν. ἡμεῖς δὲ ἡδέως δὴ ἀκροώμεθα δικαιολογουμένου. ἀλλ' ἀμὲν ὦ φίλτατε τερὸς τὴν ἐπευερεσίαν, ὅπως μὴ ἀληθῶς τα ὃ τῆς μετακοίας τῆς σῆς οἱ τερὶ ἐν τερέτιεσιν ἐκεῖνον, ἀλλ' ὄφρα μιὼς εἶδα θυτικῶς ἀφαιρεῖμαι, ἤπι μεταμέλῃ σοι τῆς μεταβολῆς, ἢ πίθος τὴς ἀπακταίων ἔχῃ σε τῆς διαίτης ἐν καταλελειμμένης. οὐχὲ δὴ φαίνομαι ἔγωγε καὶ σὺ καταχλυαζόμενοί τε καπακόρως ὑπὸ τούτου, καὶ ἀναθησόμενοι ἐφλυτις. καίτοι γε ὃ ὑπιβαρὲς τόδε τῶ ἀήθους τοῦ κρεσσὸ ἡγεμονεύειν τερὶ σοι κουφίζεται, ἐπίτοι τὰ ἄγρια τε φιλᾷ ἡμερόεσθαι ψηλαφώμενα, καὶ τὰ σκληρὰ δὲ καὶ σκληρὰ μαλάττεσθαι. ὃ μὴ ὅτι σοι δύναιτ' ἂν ἐπιλαθέσθαι φῆς μὴ ὃ τι βραχεῖ φάσης ὑπιλαθέσθαι ὧν μεμάθηκας ὑπιπόνως, τῶτο δὴ πεπαῖσθαι ὑπὸ σοῦ.

νομίζομεν. ὥστε ἡμεῖς σὺν ἴσμεν οὕτω πεσεῖν πρὸς ἀσυμβόλου ὑπάρχει· οἱ ἑκατέρᾳ τῶν γλωττῶν, ὥστε οὐκ ἔστι σοὶ δήπου πεσεῖν χρήματα, οὐδέν, μὴ βιβλίου τι τῶν δοκίμων τε καὶ χαριέντων οἱ χορηγῶν, ἢ τοῦ μάλιστα ἔχοντι. οὕτω δὲ τῆς ἀποδημίας ἀπλαύστως ἑαυτῆς ἐπ' ἀλαζόνα, ὦ ὁ πάτρων ὁ σὸς, οὐ σὺν θυμαμόνως χρηστότητός τε καὶ δικαίας ἐπαινῆς, τῶν αὐλῆς ἀκηλεύθων γένοιτο, ὡς τὸν τρύτον διεγλάσθαι τυγχάνομεν ἀκηκοότες. ἀμοιβῇ καὶ τῶν ἀσυδαίων τινὲς συνεξετάζονται τῆς σὺν ζῶθα σὺδαιμονίας τε, καὶ πελάπαις ἐκείνης τῆς δαιδαλουργοῦ τῆς κοσμούσης τοὺς ἀνδρας. εἰς ὁμιλῆσοι ὀξέσαι καὶ σὺ τίμους ἔασ' ὅτε συνδιατρίβοι. ὃ δὲ σὺ ἁμιλλῶν μοι διαφθόσι πεσεῖς τὸν φιλολογίαι πολλάκις ἀπεκτέρησέ τε καὶ ἀνεζωπύρησι, ὅσα γε τὰ τῆς λαμπρυγίας τῆς ἐμῆς εἶα, καὶ τὰ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου σὺκ ἀνθῆλκει. ἀ δὲ ἄμφω μοι ὅ δίμοιρος πρόαιρεται τῶν κατεφθῶν σὺ εἰ ἄδικα ἔσαι πάντελῶς. ἔρρωσο, καὶ διατελῇ ξενίζων πεσεῖς ἡμᾶς, ἐ ἀσκαῖ ὃν χαρακτῆρα ἀντυχῶς. ὁ λουδοβίκος, ὅπου νῦν ἡ αὐλὴ διατρίβοι, ἐπώνυμος τῆς ἀγαθοκρείας τῆς αἰτιοβασιλεύσης, ἀποδημοῦντος τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τοὺς Ἱσπανοὺς εἰσβεβληκότος. νοεμβρίου μιᾶς ἐκλειπούσης δεκάτης.

putamus. Cui quidem nos conscij sumus ita assiduũ studiũ adesse in vtraq. linguarũ, vt nõ liceat vtique quenquam se tibi offerre, volumen quoddam probatum & elegans in manibus vel sub ala minimè habenti. Sed hoc modo ista peregrinatione fruereris causa boni, si patronus ille tuus, qué tu quidé candidè benignitatis necnon beneuolentiæ causa laudibus exornas, aulæ assiclarum esset, quemadmodum ab eo statutum esse accepimus. Denique etiam è studiosis nonnulli cooptãtur inter eos qui hîc iactabundè in publicum prodeunt, ministríque sunt illius solertis cum ornatu extollentis viros. Cum quibus versari tibi facultas erit & honorificè aliquoties eorum conspectu frui. Quod profectò æmulam mihi affectionem erga literarum studium subinde restauravit atque excitauit, quatenus meũ munus sinebat, & officiosa ratio minimè distrahebat. Quæ certè ambo mihi partem duplicem tempestiui temporis auferunt, quorũ tibi facultas erit integra. Vale, ac perseuera peregrina lingua vti apud nos, & fortunatè stilum excolere. Lugduni, vbi nunc aula cõmoratur, nomen referens insignis dominæ pro rege imperantis, peregrè agente ipso, & Insubres inuadente. Nouembris mensis sexto supra decem die.

GVLIELMVS BVDÆVS CLODIO ROBERTETO BENE AGERE.

ANimo voluēti mihi tuam fratrísque sortē, ô Clodi amabilis, vos fortunatos iudicare subit & eius electionis gratia quam habere perseueratis, & parentum vestrorum. Quibus profectò ambobus placuit, vt intellexi ipsos conueniēs nihil esse apud vos præstantius doctrina bilingui, cuius beneficio nūc quidem gaudetis ac bono animo estis eam insuper vobis acquirentes vltra facultates ab ipsis hactenus partas & opiparas, & prædia multos prouentus habentia, quæ quidem vos estis hæreditario iure consequuturi. Hodie sanè quidem prandsus sum in patris vestri diuersorio. Recreor enim in eius ædes ventitans, ergà ipsum solum penè ex his qui versantur in aula ego ipse officiosè animatus, quippe qui obsequiosè beneficium conferre soleat, neque dissimulatione supplicibus illudere, quemadmodum cōsueuerunt permulti primas partes obtinentes in hoc astutorum cœtu, apud quos ego ob id me fastidientem & auersum gero. Quinimo pater vester post prandium confestim surgens, & permagnum quendam fasciculum literarum repositarum expromens, eas super mensam adferens exposuit, nihil tale nobis sperātibus, nec animaduertentibus quod ab ipso factum est. Quoad vsque porrigeret ve-

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ Κλωδίῳ Ροβερτήτῳ τῷ σεβήλῃ.

ΛΟγίζομάι μοι τὼ τύχω τὼ σὼ καὶ τὼ ἀδελφοῦ, ὠξιέρατε Κλώδε, μανθάνειν ὑμᾶς ἔπεισε τοῦτης τε τῆς προαιρέσεως ἧς ἔχοντες διατελῆτε, καὶ τῆς τῶν γονέων ὑμῶν. εἰν δὴ ἀμφοῖν συνέδοξεν, ὡς ἡδύμολυ προσδιαλεγόμενος αὐτοῖς, οὐδὲν ἧσσον προσμηνύσειν ὑμῖν τῆς παιδείας τῆς δισλώσσου, ἧς νῦν ὑμεῖς γε προσαπολαύοντες χαίρετε ὄντι τοῖς κεκλημένοις ἐπ' αὐτῶν μέχρι τοῦδε κλήμασί τε πολυτελέσι, καὶ χωρίοις πολυπροσόδοις, ἅπερ ὑμεῖς ἐστὲ οἱ κληρονομήσοντες. ἐφθάκειν μὲν οὖν τὴν μοῦραν δειπνήσας ἐν τῷ τοῦ πατρὸς ὑμῶν καταλύματι. ἥδομαι γὰρ εἰς τοῦτον φοιτῶν, προσὸν μόνον αὐτὸν ἀρέσκειν τῶν ἐν τῇ αὐλῇ πραγματικῶς αὐτῷ διαλεγόμενος, ὡς χαίρειν δήπου χρὴ εἰς χρηστοὺς φιλοσοφοῦντα, μηδὲ εἰρωνείαις τοῖς δυσμόλποις φενακίζοντα, ὥσπερ εἰώθασιν οἱ πλῆστοι τῶν τὰ πρωτεῖα εἰληχότων ἐν τῇδε τῇ χερσὶ πᾶν ἀγορᾷ, πρὸς οὓς ἐγὼ διαφέρομαι τοῦτο ἀπεπραγμένως ἔχω, ἀλλὰ μὴν ὁ πατὴρ ὑμῶν μὴ δεῖπνον δόξαν ἐξαναστὰς, καὶ παμπλήθη τινὰ δισμυρίων προσχεισάμενος γραμμάτων τῶν

ἐναποθησομένων, ἔφη τὰ ὅπη τῆς πραπέζης ἐπεῖκεν ἐξέθηκε, μηδὲν ὑμῶν προσδοκώντων τοιοῦτο, οὐδὲ ὑποψιμυρίων ὄντα αὐτὸ γενόμενον. ἕως οὗ ἐπιδεῖξον τοὺς τοῖς ὑμε-

τέρας ὑπισολας, ἐγνώσετε τὸ δίκαιον ἐκ τῆς ὑπογεγραμμένων, ὃ αὐξησαι φον ὃ ὑμέτερον. ἠβουλήθη γάρ, οἶμαι, ταῦτα τὰ γράμματά μοι διελθόντα, καταμαθεῖν εἰς ὅσον προκοπῆς ἐπιδώκατε ἐξ ὅσου αὐξησιν ἀπήρτησαι ἡ αὐλικὴ θεραπεία. ἐγὼ μὲν οὖν πρώτα ταῦτα ἀβασανίστως ἡδέως, εἶτα δὲ καὶ προσεταναγκασμένως, ἠγάσθην μὲν ὑμῶν ὃ αἴτιον μᾶλλον τῆς εὐμαθείας, ὡς ἐταμίλλως δηλονότι φιλοπονούντων. ἐχαρέγραφον δὲ ὑπὲρ τοῦ προκεχωρηκότι ὑμῶν λαμπρῶς τε καὶ καταφανῶς, ὃ δὴ τῷ εὔκλειαν ἐκείνου τοῦ πάνυ εἰκότως δὴ αὐξήσειν δοκοῦν ἐν τῷ ὕστερον χρόνῳ, ὡὶ ὑμῖν οἰκεῖαν τε καὶ ἰδίαν κεκίνηται τὰ τῆς φύσεως ὑμᾶς κατορθώματα, τῷ πάνυ τοὺς τε συνεξεταζομένους αὐτοῖς, ἐπὶ τοῖς τὰ αὐτὰ λαμπρυνομένοις λαμπρύνεσθαι, λαμπρῶς παρυδοκιμήσεσθε. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τοῖς πάνυ ποτε. φέρε δή, ὦ λῷστε, ἀπορίζ πειρέχου ἧς ἔτυχες ἀφορμῆς, ὁδὸν τινὰ τῇ ἡλικίᾳ χρῆσθαι ἐπὶ τὴν οἰκουρικήν, ἀπάντων τε τῶν λαμπρυνομένων οὐσῃ καὶ τῶν ἐπαγομένων ἀτελῆ. ἐπὶ γὰρ τὰ πρῶτα τῆς εὐδοξίας προσήκει τῆς οἰκείας ἅπτεσθαι καὶ τὰ πρεσβεῖα τῶν παρόντων ὑπολαμβάνειν. ἐνθυμοῦ δὴ οὖν ὡς ἡ εὐκλεια οὐκέτι ὁμοίως ἑαυτὴν ἐπιδώσει τῷ παῖδί σου τινί, ὁπόταν εἰς μέσον μεταβῇ τι ὑπόνοσον μετὰ βίου, ἢ ἐκ τοῦ τῶ πα-

stras epistolas, cognoui protinus ex inscriptionibus, id quod vestra manu scriptũ erat. Voluit enim, ni fallor, eas literas me percensentem perspicere ad quantum progressum processistis ex quo tempore istinc distractus est aulicus comitatus. Sanè quidem has omnes vbi legissem alacri animo, quædam porrò etiam insuper recitans, cum admiratione quidem commendaui æqualitatem vestræ in discendo facilitatis, quandoquidem eum æmulatione vehementem literis diligentiam adhibetis. Sed magnopere lætatus sum propter vestrum progressum elegantem atque apertum, quũ sanè splendorem illum illustrem ritè amplificaturus esse videtur in subsequenti tempore, quem vobis familiarem atque proprium acquisiuerunt genitoris vestri memorabilia facta, qui cunctos ab iisdem secum partibus stãtes, & iisdem muneribus occupatos, conspicua sui commendatione superat: neque hos solùm, verumetiam futuros. Agedum, ô optime, strictè animum intendas opportunitati cuius tibi facta est potestas, quũ permittatur tibi vti hac ætate domi se continẽre, & quæ est omnium ministeriorum & occupationum immunis ac vacua. Tibi enim primæ partes existimationis domesticæ congruunt, ad quem etiam iura primigenia patrimoniorum spectant. Itaque animaduertito quemadmodum opportunitas haud in posterum consimili ratione seipsam tibi affectanti condonabit, quandocunque in aliud deflecteris vitæ institutum, quod à pa-

tre omni bonitate cumulato dirigetur. Quandoquidem occasio ab hominibus sicuti nosti, spreta, naturali propensione comparata est vt confestim abiens properet postea minimè reditura eadem pœnitētia motis. Vale, & felix esse perseuerato. Turnoni, quod est oppidulum Allobrogū, Octobris mensis viceſimo die.

CLODIO ET FRANCISCO ROBERTETIS.

SCripsi equidem, ô elegātes adolescentuli, hoc ipso die sermone quidem salutationéque alteri tantummodò vestrūm, reuera autem & potentia vobis ambobus equidem mihi conscius eram scripsisse. Hanc porrò epistolam præripuit in marsupio eam tenēti mihi occurrens vir quidem & vobiscum habens familiaritatem, & maiori ex parte profectò simul versans cum vestris parentibus, mihi autem & notus pridem & se mihi beneuolum præbens. Curcullus est virque probus, & vnus eorum qui circa rerum domesticarum dispensationem in regiis, & in eadem simul præsunt. Idem ex hoc congressu alia quædam enarrans denique interrogauit, vt certè mos est in tali negotio, vis tu, inquit, ô amice, aut iubes aliquid ad quempiam commorantium in aula? ego verò dixi ad neminem quidem simul oberrantium cū aulico comitatu quicquam scripserim. Ad meos autem

τὸς τὰ πάντα καλὰ ποδηγήσῃ, μύον. ἐπεὶ τοι ἡ ἀφορμὴ τῶν ἀνθρώπων ὡς εἶδα, πρὸ μιᾶς μιᾶς, ἀθρόως πέφυκεν οἰχομένη τῶν δραμεῖν, εἶτ' οὖν ἐπάνιξουσα ἡ αὖτη τοῖς μεταμελομένοις. ἔρρωσο, καὶ δύτυχῶν ἀφάτως. ἐν Τύρνῳ πολιχνίῳ τῆς Ἀλλοβρόγων, ὀκτωκαιδεκάτῃ μηνὸς δεκάτῃ δέκα.

ΚΑΩΔΙΩ ΚΑΙ ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ τοῖς Ροβερτέτοις.

ΕΤύγχανον μὲν, ὦ κομψὼ μειρακυλλίω, ζωντοὶ τῆς ἡμέρας, τῷ μὲν λόγῳ καὶ τῇ προσηγορίᾳ, γεγραφὼς ἑτέρῳ μὲν ὑμῖν, τῇ δὲ ἀληθείᾳ καὶ τῇ δυνάμει ἀμφοῖν ὑμῖν ἔγωγε συνήδη μεγάλωστι. ζωντὶ μὲν τὸ ὑπισχνεῖσθαι τῷ βαλαντίῳ ἔχοντί μου τὸν τύχην, ἀνὴρ μὲν ὑμῖν τ' ἔχων εἰκειότατα, ἐκ πλέω δὲ χρησάμενος τοῖς ὑμετέροις τοκεῦσιν, ἐμοὶ δὲ γνώριμός τε πάλαι καὶ διαφερόντως ἔχων. Κούρσελλος οὗτός ἐστιν ἀνὴρ τε ἀγαθὸς, καὶ τῶν κατὰ τὸν οἰκονομίαν ὧν τοῖς ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ τῶν ζωντὸς συνεπισατῶν. οὗτος ἐν ζωντὸς τῆς ἐπιτύξεως ἕτερ' ἄττα ἀφελεξάμενος, τελευτῶν ἐπύθετο ὡς δὴ φίλος ἐν τῷ τοιούτῳ, βούλῃ σύ, ἔφη, ὦ φίλε, τῶν τινὰ ἢ κελεύεις τι ὧν πρὸς τῶν σῶν διαπεπεδόντων τῇ αὐλῇ; ἐγὼ δέ, πρὸς μὲν, ἔφων, οὐδένα οὐδὲν ὑπεστειλάμην· σὺ δὲ συμπαθεστοιοῦτον ἐν αὐλικῷ. ὡς ὁ τοιὸς

ζεὶς Ροβερτήτους πεὶς ἐμοὶς τήμεσγι ὑπογράφας ἔχω γράμματα, ἃ πίνα Θεοκρίνῳ τῷ τούτων καθηγεμόνι ὑπεδέξασθαι μοι δοκῶ, τοῦτο ὡς εἶμοι σωφρονιστέον. ταῦτα δὴ φάσας, πλὴν ὑπισολὴν μεταξὺ παρεγχειρίζομαι ἐφ' ᾧ ποιῆι τοῦτο ὃ εἰρημένον πιστόν. ὁ δ' ἔφη λαβὼν τοῦσαυτά, καμίσαθαι αὐτὸς φάσκων. τοῦτο μὲν οὖν τῷ τε Θεοκρίνῳ τοῦδὲ ὅ ἄριστον δίκημι μόνος, ἅμα τι παραφασιζόμενος ὃ τοῦδόξαν τοῦ παράγματος καὶ ὃ ἀπρεπέστατον, ὡς ἔλεγε· ὅτι τούτῳ ἀγαθακτέοντα ἤαθημεν τοῦτον, εἰ ἀγράμματον ἐπέμπομεν πρὸ ἡμῶν ὡς ὑμᾶς ὑπάρξαι αὐτῷ, δίκαιος τε πλὴν πρὸ ὁμῶν ὑπισολὴν παρέτιθεν ἐπὶ δεδεγμένοι μι, μὴ δῆτ', ἔφω, ὦ δαιμόνιε, μὴ ἀμβλυθυμήσῃς· ὅτι τούτων. πάλιν γὰ εἰ δοκεῖ ὑπιστελῶ. εἰ δὲ σὺ βούλῃ, ἐγὼ τοῦτ' ἐν ἐγὼ παρασπιεῖμαι· οὐκ ἀνάγκαμεν, ἀμβλὺ τούτοις γράφων χαίρω ζοῖς μειρακίσκοις, ὡς οὐκ εἶσῃ εἴ τίσιν δίκαιος. αὖτος μὲ οὖν ὑμεῖς ἔῤῥωσθέ τε καὶ καλῶς διατελῆτον παρακόλουθοι τοῦσφῶν τοῦτο ποιοῦντε, πρὸς ὰ αὐτῶ πρόθυμόν τε πεὶς σφᾶς κλικιώτας. παρασκράσθαι μοι πάλιν οἱ ἄριστοι σφᾶς γενέτ.

Robertetos hodie quas scripsi habeo literas, quas Theocreno horũ moderatori ferendas daturus sum vt mihi certum est, cum eo vt opinor pransurus. Hæc profectò vbi dixissem, interim epistolam exprõpsi vt facerẽ id quod à me dictum erat firmum & ratum. Ille autem confestim eam sumpsit, perlaturũ esse asseuerãs. Atqui istud & Theocreno post prandium commemorans, simúlque in excusationem adferens rei insolentiam & improuidentiam, quum primùm ea de causa stomachantem hunc intellexi, si eidem literis priuatus à nobis ad vos redire obtingeret, præsertim à vobis epistolã cum antea mihi tribuissem, ne omnino dixi, ô vir admirande, ne offendaris tu quidem ob id. Nam iterum si videtur scribam. si porrò tu vis, etiam tertiò certè ego insuper scribere non recuso, videlicet lætitia afficior ad hos scribens adolescentulos, vt ignorem si ad quosdam alios. denuo vtique valete vos atque honestè progredimini in optima disciplinarum. Sed scitote vos istud facientes omnes nominis splendore superaturos esse vestros coætaneos. Salutentur per me rursum optimi vestri parentes.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ ΡΟΒΕΡΤΗΤΩ.

Σὺγιέδη μοι τήμεσγι παράγμα κεχαριστμένοι παρεγυχόντι τοῦ πατρὶ τοῦ σῶ, ἀνδρί μοι καὶ πάνι ζοῖς χρηστοῖς καὶ καλλίστοις τῶν παιδῶν. ἔστι δὲ σοφὸ τοῦτο πονοῦντε, πρὸς ὰ αὐτῶ πρόθυμόν τε πεὶς σφᾶς κλικιώτας. παρασκράσθαι μοι πάλιν οἱ ἄριστοι σφᾶς γενέτ.

FRANCISCO ROBERTETO.

HOdie mihi vsu euenit res iucũdissima cùm occurrerẽ patri tuo, viro mihi & omnib. probis

semper & vbique comi atque blãdo. Nam simulatque eum ego salutaui, & ex aduerso salutatus rursum ab ipso pro vt amicum decet, duplices epistolas expromere cœpi Græcè à me conscriptas, & illi ad vos dare. Nam ita me facturum esse promiserã. Ille portò tuam subridens epistolam & candidus retribuit. Quinetiam quod mihi obtigit quidem inopinatum improuisum que erat, compar verò apparens permutantibus, mutuã de se suspicionem habentibus, quum manus alterna vice extendunt apprehendúntque æquali iunctura procedétes. Nec enim accepi tuam equidem, quin proponerem meas contredere. Enimuerò à diei media parte eramus circa obsequium aulicum, in penitissimo abditissimóque amplissimæ reginæ cubiculo, quæ quidem, sicuti nosti, absente rege omnia suo arbitrio administrat & moderatur, officioſe quidé admodum vice filij & ex animi sententia imperij summam obtinens: istic iterum nos conueniens egregius pater tuus, & admodum in liberos pio animo suffusus, de hac ipsa epistola, continuò petiuit à me præsentibus non paucis primæ conditionis aulicis, & vt eam edissererem, & ad verbum traducerem. Fuit itaque res instar lepidissimæ verisimilisque narrationis his qui præstò erant, cunctis quidem applaudentibus propterea quòd peregrino sermone vtendo prosperè cõdere videris. Sed progenitore

πρώτοτι καὶ πρώτη διαπρεπεστάτῳ τε καὶ ἡδεῖ. ὡς γὰρ πάλαι σε προσαγορεύσας τὸν ἐγὼ, ἡ δὲ πατὴρ ἐσοφρυμένος αὖ τὸ αὐτῷ φιλοφρονεῖται, ἐφθέγξατο ὑπατικὰς δέλτους προσχείσθαι ἡμῖν ἐμοῦ σῶν τὰ μέτρα, καὶ ἐκεῖνα πρὸς ὑμᾶς ὑπαδιδῶναι (οὔτω γὰρ ποιήσοι ἐτύγχανον ἐπηγγελμένος) ὁ δὲ τῶν σὴν ἐπιμελείαν ὑπατικὰν ἡ φιλόφρων διάπειρα· καὶ μὲν ὅ γε πατὴρ, ἐμοὶ μὲν ἰδίᾳ προσφάλλοντι, παρόμοιον δὲ δικαιοῦ τοῖς πρὸ διαλλαττομένοις, ἀλλήλοις δι' ἐπιστολίας ἔχουσιν, ὅταν τῷ χεῖρε ἐναλλάξ ὀφείλουσιν ἐμαλίζοντες. ἡ γὰρ ἔφθεγξε εἰλικρινῶς τῶν σὴν ἔγωγε, προσελθόντος τοῖς ἐμαῖς εἰσχείσαι. ἀλλὰ μὲν ἀπὸ μεσούσης ἡμέρας ἐτύγχανόμεν ἔτι περὶ τὸ θεραπείαν αὐλικὴν, ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ τῆς ἄγαν διαπρεποῦς οἰκίσκου, ἡ πὶς, ὡς οἶσθα, ἐπιδημοῦντος τῷ βασιλέως πάντ' αὐτοκρατόρως διέπει, δεξιῶς γε πάνυ αὐτὰ τῷ ὑοῦ καὶ κατορθωμένως παρυπομβύουσα. ἐνταῦθα πάλιν ἐτύγχανον ἡμῖν ὁ καλὸς πατὴρ ὁ σὸς, καὶ λίαν φιλόστοργος, περὶ τῆς αὐτῆς ὑπατικῆς, δι' ὧν ἠξίωσεν ἐμὲ παρόντων ὀλίγων τῶν τῆς τοιαύτης θέσεως αὐλικῶν, ἐπελθεῖν τε ταῦτα, ἅ τε λέξει μεθερμηνεῦσαι. ἐγὼ μὲν οὖν ὅ τε σῶμα δι' ἡδίστου καὶ παντοδαποῦ ἀκροάματος τοῖς παρηυομένοις, ἐπομακρότατον μὲν πάντων ἐφ' οἷς ξενίζων ὑπετυχόν τε θαρρήσειαι δικαίως. παρῆς δὲ

χαγηδόησι καὶ ἀπὸ διχομήνου ὃ ἡμῖν ἀγαθὸν τῆς παρουσίας. ἡμῖν δὲ ἐν δέοντι ὃ καὶ ὃ παρεσπαιρωμένων τῶν χαρᾶμμένων, ὡς πέρι ἡλικίαν δή που νεανικῶς ἀποτετολμημένα. ὃ δὴ μάλιστα βουλομένοις τε ἡμῖν, καὶ τῷ πατρὶ συνθυμουμένοις ἐμοὶ ὅτι ταύτῃ τῇ βοδδείᾳ τῇ σῇ, τῇ γε εἰς ὄν καθηγεμόνα ἐν σοὶ ὃ πολὺ μέρος δύνηται, σοῦ μόνου βυγωμένως ἀπονέμοντος πρώτ' ἐκείνῳ. καὶ ταῦτα μόνοι μέχρι τοῦ ἐγνωρίσθαι σοι. τὰ δὲ ἑφεξῆς εἰς ὃ μόνον ἀναβεβλήσθω. ἃ δὲ τούτοις καὶ ἐκ ἐμῆς ἐκδόσεως ἀφιτελῶς πεφιλοσοφημένα σοι, καὶ τι τῶν παρὰ Λουκιανῷ τῆς σοφιστῆ διεξιόντα ἀφωδηκότα. ἀπὸ χρήσιμα γὰρ ἀν ταῦτα ὅτε τύχῃς ἀγῆς τινὸς ὑποτολμᾶς χαρόμενον μέγεθος. ἔρρωσο, ἐν Λουγδούνῳ.

lætitia suffuso necnon commendante generositatem expeditæ tuæ alacritatis. nobis portò opportunè hoc & illud ex his quæ scripta erãt collaudantibus, veluti vltra ætatem nimirum strenuè per fiduciam susscepta. Quod profectò maiorem in modum & nobis arridebat, & his qui gaudio afficiebantur cum patre tuo, propter hanc tuam gloriam, ad moderatorem quidem tuum magna ex parte spectantem, quanquam te candido animo attribuente & adscribente illi omnia. Et hæc quidem huc vsque comperta tibi sint: quæ portò deinceps subsequentur in futurum reiiciantur. Ad hæc de mea hîc exercitatione à te philosophicè tractata, eruditè ad excitandum risum descripta sunt ex his quæ scribuntur apud Lucianum captiosum artificem. Hæc enim sint satis quum fors fortuna tulerit ad alterius cuiusdam epistolæ legitimam magnitudinem. Vale, Lugduni.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ ΡΟΒΕΡΤΗΤΩ.

ΤΑ καθ' ὑμᾶς ἐγὼ ὀρθῶς ἔχοντα ἐγνωκώς, ἐκ καλῶς φερόμενα, θαυμασίως πως ἥσθην. χάρις οὖν τοῖς γονεῦσι τοῖς ὑμετέροις ἀφ' ὁλοῦ ὑπισχνουμένοις, παρεσεσθαι δή, ὡς εἰσθα, ἐγὼ γε παρὰ παλαι φιλικῶς διήκειμην αὐτοῖς ἔμαθον ἡμᾶς, τὸ τοιοῦτον ὑγείας οὖ ἔχοντας, τοῦτο δὴ, πόρρω που προβεβηκότας παιδείας δεικνύμενον, καὶ τῆς ὑποδόσεως τῆς ἐμῆ τιμῶ καλλιγραφίαι. ὃ δὴ ἐπέρρωσέ μοι τὴν πίστιν

FRANCISCO ROBERTO.

RES vestras ego benè se habere cùm norim vósque prospera frui valetudine, mirum in modum lætitia sum perfusus. heri igitur parentes vestros cùm ex longo interuallo visitassem, erga quos certè, vt tibi compertum est, equidem iampridem me beneuolum gero, ex templo percepi vos tum sanos & incolumes esse, tum longè promectos doctrináque probata, & incremẽto facultatis bene dicẽdi. Quod profectò confirmauit mihi fidem

eorum quæ resciueram. Ac proinde multus erat apud omnes sermo vehementis industriæ strenuitatisque vestræ, politioribus disciplinis nimirum cùm sufficienter adhæseritis, ex quo quidem tempore vos cœpit docere vir ad iuuenum educationem faustus & ambidexter admodum & in tractandis aruibus curiosus, egregius doctusque Theocrenus: nunc quidé liberorum regis curam habens, & eos eruditens honestè, quoad licet per ætatem adhuc puerilem. Quinetiam quantum in nobis situm fuit vbi equidem à nonnullis accepi, disertè quidem & ornatè narrantibus, præterea tanquam magnum quoddam probæ indolis miraculum subinde admirantibus alterum è fratribus tuis minorem natu alacrique animo admittebam sermonem, & assentiebar vltrò ista commemorantibus. meritò, quippe qui multo antè tempore conspexeram felicem quidem vestram solertiam amborum, tibi nihilominus magis propriú donum naturæ eximiæ, ac superátis mediocria, nedum triualia. Cuius comes est & auxiliatrix ingenij alacritas, in præclaris necnon laudabilibus rebus solers generosè ac magnificè. Istis sanè quidem dotibus prouidentiæ vtinam iuueris tu, ô dilectú mihi caput. Quod potissimum dei benignitate fiat tibi luculentè gratificantis. Ad hæc verò etiam propter te tuámque constantiam, si in instituto vt pote bonarum literarú κεφαλή. ὅτῳ μὴ μάλιστα ἀφὰ θεὸν ἡμοιπται λαμπρῶς χαριζόμενον, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφ' σι καὶ τὼ σὴ αὐτάρκειαν, ὡὶ ὅλη τε δόξει μοὶ ἡδέως τῇ τῶν καλῶν λόγων

ὧν ἐτύγχανον ἀκούσας. καὶ γὰρ ὅτι πολλῷ τῷδε πᾶσι λόγος τὴς ἄγαν φιλοπονίας ὑμῶν, τιῆς λόγοις δ' ἦπου παρεσκευασμένοις ὑπάρχειν, ἐξ ὅσου γε χρόνου σφῶν ἔφθη καθηγεῖσθαι ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν νέων παίδευσιν ἀμφιδέξιος ὢν τοῖς πολλοῖς καὶ ἀγχίνοος λογικὸς, ὁ καλὸς καὶ λόγιος Θεόκρινος. ὁ νῦν μὲν τὰ φίλτατα τῶν βασιλέως ὀπάζων μειρακίων καὶ ἀφ' παιδαγωγῶν ἐπίμοιρος, κατά γε δὲ ἔγχωρίων τὴς ἡλικίας ἐπιμελούμενος. καὶ μὲν καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ἀκριβὼς ἔγνωκώς, πιθανώς τι καὶ χαριέντως ἀπομνημονεύοντων, καὶ δὴ καὶ ὡς μέγα τι χρῆμα εὐφυΐας μεταξὺ ἀγαλλόμενος θαυμάζων τὴν ἀδελφὴν ὑμῶν τὴν ἡλικίαν, ἀσμένως τε συνεδεχόμην ἐν λόγοις, καὶ συγκατατιθέμην ἐκὼν ταῦτα διηγουμένοις. εἰκότως, ὅς γε καὶ πολλοῦ καταφανῆ κακὸν εἶναι εὐδαίμονι μὲν σφῶν τὴν εὐφυΐαν τῶν ἀμφοῖν, σὺν μὲν τῇ δεξιᾷ τέχνῃ δὲ πλεονεκτήματι φύσεως εὖ χαίρειν, καὶ παρορώσης τὴν μετέωρον, μηδὲ γε δὲ τὴν πολλὴν. ἧς ἀκόλουθός ἐστι καὶ συμβόλου ἡ εὐψυχία, τῶν καλῶν τε καὶ ἐπαινετῶν ἐγκρατὴς ἀγωνίας καὶ πεφεσημασμένως. τούτων μὲν οὖν τὴν δαρεσὴν τῶν παρεσκευῶν ὄναρ σὺ, ὦ φίλη μοι

ασουδῆ, μέχρι μὴ τῆς ἰχθυος καὶ δίοπτος, τὸ γὰρ ὀπτὴ ζωὴ, ὁ α πομέλιτος, τῆς δὲ Φιλολογίας ἔρωτα λαβὰ βίου δυσμώμου τε καὶ δυσγωμώνως θεραπεύοντ. ἔρρωσο, ὦ Τύρνωνι πόλεως Αλλοβρόγων, ὀκτωβρείου μηνὸς δεκάτῃ ὀπτὴ δίκα.

ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΣ Ο ΒΟΥΔΑΙΟΣ
Κλωδίῳ Ροβερτήτῳ τῷ πεπλέον.

Διελθόντι μοι τὴν ἐπιστολὴν τὴν ἐμοὶ ὑπὸ σοῦ γραφθεῖσαν, τὴν ῥυθμοῦσαν φησὶ ἐκείνην, θαυμάζω δὴ πρέπειν μέγα πρᾶγμα δυσμαθίας τε τῆς σῆς, καὶ δυσμουσίας δυσχερείας τε χαρακτῆρος. οὐδὲν γὰρ ἐν τῇ συναφείᾳ τῶν γεγραμμένων καλλιλογία ἐρρύθμισται, οὐδὲ μώμου φασὶν αὐτῆς, ὡς γ' ἔστι ἡ ἡλικία, δι' ἐπιλήσμονος. καὶ μὴν δὴ πρὸς ζωὴν τὴν, εἴτ' εὐφυίαν, εἴτ' εὐτυχίαν δεῖ καλῆσθαι τὴν σὴν, τὸν τυχόντος δίχα καθημαγμένος, εἴτ' ἀμφότερον, ὃ δὴ ζωὴ κοινὸν ὄντ μὴ τὸ ἀδελφοῦ σοῦ, τὴν ἡμετέραν γε αὐτῶν τῶν πολλῶν καὶ ἐξυκλίων εὐθέως ὀψιμαθίαι δ' ὑπερεφίας τε καὶ χαπλιασμοῦ ἤγαγεν. εἰς δὴ θαλαττοπορδέσθαι ἀθλίους ποσοῦτον χρέος σωθῆναι, καὶ εἰκῆ ῥᾳς δὴ ταῖς κεφαλαῖς πρεσκεφύσι πρὸς τὰ δεινότατα τῶν συγγραμμάτων καὶ ἡμᾶς αὖθις ὀπτικύπουσι. ἀλλὰ γὰρ καὶ πᾶσι τῆς ὀψιμαθίας οὕτω δυσχερῆ, τὸν ὑπερβάλλοντ μισέρως, καὶ σὲ δὴ

studio, vsque ad sufficientiam & id quod fieri necessum est, quantum in te situm est, persistas, studij porrò literarij desiderium in totius tuæ vitæ curriculo hilariter atque candidè obseruet. Vale, Turnoni, quæ ciuitas est Allobrogum, Octobris mensis die vicesimo.

GVLIELMVS BVDÆVS
CLODIO ROBERTETO
BENE AGERE.

OCulis perlustranti mihi nouissimam epistolam earum quæ mihi à te rescriptæ sunt, Græcè sonantem illam aio, admirari profectò mihi in animum incidit magnũ quoddam miraculum tuæ in discendo procliuitatis, & beatæ facilitatis stili. Inerat enim in cohærentia scriptorum sermonis elegantia propemodum emendata, neque apud ipsum (quod aiunt) Momũ, vt quidem est ætas, reprehensione digna. Cæterùm ad hanc seu industriam, seu felicitatẽ oportet nuncupare tuam, cùm nactus sis officiosum moderatorem, seu vtrumque, quod certè tibi commune est cum fratre tuo, nostram quidem ipsorum qui frequentes & circulares homines sumus seram eruditionem suspectam habui atque molestè tuli. Quibus sanè ærumnosis vexari à tanto tempore contigit, & commiseratione dignis certè capitibus resistere & aduersari, ad ea quæ sunt captu ardua scripta nostro sæculo cùm nos dimittere mus. At enim & huic stupiditati vsque adeò ærumnosæ, quantum in me quidẽ situm est, etiam aliud quoq.

non deterius interuenit infortunium, quòd meo marte me ipsum erudierim. Nam quo altero quispiam magis friuolo vteretur præceptore, quàm se ipso? Istis subinde adiice nunc, si videtur, librorum raritatem tunc me angentem interim dum perquàm laboriosè adniterer, omnibus quidem certè aliis ad eruditionem hanc commoditatibus spoliatus. Cui quidem neque saltem cum vno commercium habere iisdem literis vnà incumbente datū est, nec cum coætaneo nec cum qualicunque. Quā ob causam profectò tantum ipsi iam ætate prouecti, modò quidem ipsarum literarum amore captos iuuenes pro more habemus felices existimare. Quanquam tibi fratrique tuo peculiariùs atque vehemētiùs consueuimus congratulari ob hanc sortem omni ex parte exuberantem. Et verò, opinor, illis vobisque prædicta perpendentibus in animum incidit sortem meam mecum lamentari, ideóque candidè, vt par est, nobis condolere. Quinetiam equidem his rebus hunc in modum sese habentibus, ob eam causam in posteros gloriæ nomen assecuturos sum animo miti ac beneuolo, nec vsqueadeò malè se exhibuisse mihi prouidentiā arbitror, neque ingloriam mihi obuenturā denique molestiam, quanquam ab acutioribus multùm simus digressuri: vtpote cùm in hac eruditionis via præuij fuisse nostratibus adolescentibus apparebimus. Quocirca, ô ingenue, erga totam

οὐχ ἥπιον προσενηνέγμενον. δυσχέραινε, ὅτι αὐτὸς μὲν ἠμελέθην παρ' ἐμοὶ δὲ ἀμφοῖν τοῖν φαυλοτέροιν χρήσαιτ' ἂν διδασκάλοιν, ἢ ἑαυτῷ, φύσει γε νῦν προσέτι καὶ εἰ δοκεῖ, τῶν βιβλίων ἀπαιτοῦντι τὸν ἀεί με ἄσχυσθαι μεταξὺ φιλοπονοῦντα, πάντων γε δὴ τῶν ἀμφὶ τοῖς πρὸς παιδείαν τοῦτο τὸ ὀλίγου δεῖν ἀπορεῖν μόνον. ᾧ γε οὐδὲ νῦν ἐνὶ ὁμιλεῖν τοῖς αὐτοῖς λόγοις συναπαιδάζοντι ἐξεγένετο, οὔθ' ἡλικιώτῃ οὔθ' ὁπηλικιοῦν ποτε. ἐφ' οἷς δὴ τοσοῦτον αὖθις ἥδομαι πρὸς ἐμαυτόν, ὅτις νυνὶ τῶν αὐτῶν λόγων ἐφιεμένους νέους εἰώθαμεν ὁρᾶν μάλιστα. σοὶ μὲν τοι καὶ ὦ ἀδελφὼ παῖ σῶ ἰδίᾳ τι ἐγὼ προσετόμην φιλονεικῆσαι, ταύτης τῆς συντυχίας πρὸ τῶν πάντων ἥδιστα ἀπολαυούσης. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐκείνοις εἰμὶ ἐγὼ ὑμῖν τὰ πρόσφορα λογισάμενος, τὸν τύχῃ ἔπεισι τὸν ἐμὸν συμπαιδάζειν ἐμοί, καὶ δὴ καὶ βούλομαι, ὡς εἰκός, ἡμῖν συμπεπονθέναι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἔγωγε τούτων οὕτως ἐχόντων, πᾶσι τοῖς εἰσέπειτα ὅτι τούτοις εὐδοξήσουσιν ἐν ἰσχνοῖς φρονεῖν, οὐσὶ οὐ τὰ κακῶς προσενενέχθαι μοι τὸν προθύμιον ἡγοῦμαι, οὐσὶ ἀχλεές μοι ὑπάρξειν πολυθρύλητον τὸ πρᾶγμα, κἂν εἰ ἀπολελεῖφθαι πολὺ τῶν σοφωτέρων μυθολογῶν. ὅπου τε τὸν δὲ τὸν παιδεύσεως ὁδὸν προσηκόντως ἔχειν τοῖς ἡμιδαπῶν καινίσκοις φαινόμεθα. τοιγάρτοι, ὦ γνήσιε, προσὸς ἅπαν

ἔγωγε ὁ τῶν φιλομαθούντων ἡδὺς ὁπηδαγωγὸς τε καὶ διδάσκαλος Ἀφικόμενος, ὅπου γέ γε καὶ ἀδελφῷ ἥδιστος μοι ἐφάνοιο, τὰ μὲν τῆς τῶν διδασκαλίας ὑδοῦ δι' ὑγιοῦς μὲν ἔχειμι, καὶ ὁ τέλος δὴ ἀπαντᾷ μοι κατὰ τὸν γάμον τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν τῶν ὑμετέρων γονέων, οἷς ἐγὼ σύνοικος εἴσομαι ὅπῃ φιλία οὐ τῇ τυχούσῃ. σὺ δὲ Ἀφ' ἑτέρᾳ τῶν διδυῆν Σου φύσιν γνωρίζων οἷς ἀνδράσιν Ἀφ' φιλοπονίας ζώντας. ἢ δὴ ἀξιέρασόν σε ἀφικέσθαι σὸν εἰς μακρὰν ὧδε οἷς σὺ αὐλῇ θεσπεσίοις. ἔρρωσο, πέμπτῃ τῶν εἰδῶν δεκεμβρίων, ἐν Λουγδούνῳ ἐμπορείᾳ, ὅθα τῶν διοικοῦντα τὰ τῆς ἀνδρασιλείας, τὰ θεῖα τῆς ἕξεως τῆς κωμικῆς τῶν θεαμάτων φερηνίδος Λοδοϊκῆς τῆς καλλικόμου, ἀντιπαίρας χρησῆς, ἣ λαμπρῶς τε καὶ πᾶσι καθεσταμένως Ἀφ' τελῆ χρηματίζουσα.

equidem studiosorum familiã lenem atque comem animum gerés, nimirum tibi quidem fratriq. tuo, gratissimis mihi iuuenibus, ea quæ ad docilitatem prospero itinere dirigere optarim, ac denique profectò me obuium esse ex animi sententia nostri atque vestrorum parentum, cum quibus ego consuetudinem & commercium habere consueu iamicitiæ gratia nõ triuialis. Tu verò perseuera ingenuam tuam indolem notam facere hominibus hoc ipso vehementi studio. Quod profectò te amore dignum breui efficiet apud eos qui in aula plurimùm habent auctoritatis. Vale, quinto die iduum Decembrium, in Lugdunensi emporio, vbi nunc tractãtur ea quæ supplent vicem regiæ potestatis, primas partes muneris augusti in negotiis referente Ludouica venusto partu decoranda, viragine fructuosa, quæ luculentè atque ad omniũ gratiam rerum constitutioni operam nauare perseuerat.

GVLIELMVS BVDÆVS ERASMO. S.

Literas tuas & Cantiunculæ nuper accepi, longo interuallo postquàm à vobis erant datæ. Erat enim dies subscriptus ad quintum decimum Cal. Ianuarij: quibus equidem ipsis protinus respondissem, si in comitatu principis fuisse mihi contigisset, hominémque habere cui literas cõmitterem. Ἀλλὰ μὲν ὁ βασιλεὺς θεῖον ἡμῖν τοιοῦτος ἤδη πολὺ θεηκούσης ἐπέσχε, καίπερ τῇ θεητραίᾳ σὸν ἐπίδοξος ἂν ἠνέῳ σοὶ τῷ δώδεκα.

Enimuerò rex non ita pridem nobis, cùm nox iam multùm processisset astitit, quamuis pridie nemo nostrûm opinaretur eũ duodecim

dierum spatio venturum esse. Idem ipse rursum illinc heri præter spem (quod quidem ad me spectat) profectus est. Cum eo sanè quidem ego in publicum prodeûte de alio quopiam eram communicaturus. opportunitatis enim tempestiuæ compos effectus fuerã ex inopinato ipsius aduentu: nullo audiente audiente, omnibúsque præsentibus procul remotis. Cùm itaque is mihi concessisset audientiam cumulatè, literas in memoriam reuocare incœptaui quas ab Erasmo nuper acceperam. Ille autem simulatque audiuit ex me primum verbum, etiam interrogauit, vtrùm inquit & quando illum virum expectamus. Hìc sanè ego in excusationem adferens hoc & illud, propterea quòd non valueras hactenus præparauisse ea quæ ad discessum spectant, prorsus te accessurũ spopondi prima sese offerente occasione. Quod sanè meum promissum, ô vir fortunate, vide vt præstes quàm velocissimè, quò iam desinã propter id obnoxius esse. Ego certè reputaui te nunc susp ensumque animo, & huc & illuc vergentem, hasce cunctationes prorogare subtiliter nec non prudenter. Ideóque ad idem tibi opinor res redit hominem lupum auribus comprehendenti, vt ait parœmia. Quoniam igitur tu quidem cum homine prudenti & circunspecto comparandus es, ac verente ne ea quæ mediocriter quidem illic, tutò verò tibi constituta sunt, demigrante te

ἡμερῶν ἥξειν. ὁ δὲ ὡς ἀκούσας μου ὅτι εἰσηλθες τὰ πρὸς ἐκεῖνον ἐρωτᾷ εἰ καὶ εἰπόντος μου ὅτι καὶ τοῦτο ἐπράχθη· ἐγὼ δὲ ἐνταῦθα ἀπελήλυθα. τοιγαροῦν ἐγὼ ὑποδημοῦμαί σε εἰς τὸ εὐτυχῆσαι καὶ ὁλοκληρῶσαι καιρὸν (καιρὸν γὰρ ἐπιτυχεῖν δικαίως ἂν τῇ προθέσει αὐτῆς ὑπεδημία) σοῦ μὲν ἀκροωμένου, καὶ πάντων τῶν παρόντων πόρρω μεταστάντων. σὺ δὲ διδάσκοις οὕτω τὸν ἀκρόασιν μοι ἐκτιθῶς, τὴν γραμμάτων μνασθῆναι ἐπικαλοῦμαι ὧν παρὰ Ἐρασμίου ἐπεστάλης ὡς κεκομισμένος. ὁ δ' οὐκ ἔφη ἀκούσας μου ὅτι παρῆν λόγου, καὶ ἐπύθετο, πότε φησὶν ἔφην καὶ πότε ἐκεῖνον ὄψει; ἀνδρα παρεσκευάσθαι. εἶτα δὴ ἐγὼ αἰτιώμενος ὃ καὶ σὺ, ἐφ' οἷς οὐκ ἠδυνήθης πω παρασκευάσασθαι τὰ περὶ ἀφίξεως, πάντως σε βούσεσθαι ὑπερθέμενον τὴν ὄψιν εὐχωρήσαντα καιρόν. ὡς δὲ ὑποχρησιν ἐμοὶ, ὦ δαιμόνιε, ὅπως ὑπερτελέσῃς ὅτι ταχίστα, ἵν' ἤδη παύσωμαι σοὶ ὑποβλητος ὤν. ἐγὼ μὲν δὴ ὑπείληφα σε νῦν ταλαντευόμενόν τε τῇ γνώμῃ, καὶ τήνδε κἀκεῖσε ἑπαμφοτερίζοντα, ἀμβολὰς ταύτας ἀμβάλλεσθαι αἰτίνας τε καὶ νοεῖτον. καὶ δὴ καὶ ἐς ὃ αὖ σοι εἶμι ὃ προσῆκον καθήκει μὴ θεῖπον τὸν λύκου δρᾶξαι μὴ ἐκ

τὴν ἀτῶν, ὡς φησιν ἡ παροιμία. ἐπεὶ σὺν βουλευομένῳ σοι ἔοικας, καὶ διζῆσθαι μή πως τὰ μετέωρα μὴ αὖθι, βεβαίως δὲ κατὰ τὰ ξυμπεπισχόμενος ξυ

εἴχατο,

οἴχηται, ἀμφὶ δὲ τάχα καὶ πόδι δίδοικας, μὴ καὶ τὰ τῆς ἐπαγγελίας τῆς πρὸ ἡμῶν οὐ κατὰ γνώμην ἀποκριθῇ. ἀφικνοῦμαι, ἐμοὶ δὴ ἔργον εἰ ἦν ἡμῖν, ταύτῃ τῇ ὁπλῇ ὥσπερ τινὶ συλλήβδην τὸ μέλλον ἀσφαλίζεσθαι. σὺ γὰρ οἶμαι ἀξιόπιστόν με ἐγνωκὼς εἶ νομίζῃς τὸ συγκείμενον παράγματος. ὁ φῶς οὖν καὶ διηρημένως τοῦτό σοι προσδοκᾶν ἄνδρα σὲ οὐκ ἀνύσαμ' ἂν. ἴσθι πάντων, ὦ φίλε, ἡτοιμασμένον σοι καὶ πολλαπλασίονα ῥητὸν, εὐδιξύν τε καὶ αὐτάρκη σοι προσόδου χορηγήσουσιν εἰς πεντακοσίους που στατῆρας τοὺς ἡλιοχαράκλαν, καὶ μικρόν τε προσοπτέσθαι δὲ τοῦτ' ἔστι σοι ἀσφαλισμένον τὸ πολὺ γνωσθῆναί τε καὶ βύσσου ἡσυχίαν ἄξοντι. ὅπως οὖν, ὦ δαιμόνιε, μηκέτι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας προσβαλλόμενος τηλικαύτην πρᾶξιν ἀφορμοῖ. πρέσβυ γὰρ τὸ δέοντος ἀκριβολογεῖσθαι οὐκ ἂν ἐπαινοῖμι τηλίκου δὲ ἔγωγε κακῶς γνοῦν καὶ δυσκόλως δέξῃ σοι μὴ τοῦτο βουλόμενος, σκαιὸς δέ τις καὶ ἀγνώμων σεαυτόν τε καὶ τοσούτου βασιλέα προσεποιήσαιο, αἰτίαν ὑφέξῃς δήπου. τοῦτο τοῦ ἀτείου μὲν ἀφέστηκε καὶ χαλεπὸν ζημιοῦν, ὡς ἂν δοῦναι ἑαυτὸν πεῖσαι ἀπιθάνως δυσπάλυτος. ὡς γὰρ ἥδε, ὦ πρὸς τῆς βύσσου εἰρήνης αὐτῆς, ὡς τοῦτο ἔστιν ἀνθρώπων, ὅστις οὐκ ἠτέον ἔτι σοι εἰσηκήσεται, ἐμοῦ τι διαχειζομένου ἄπαν σοι ὃ προσ-

euaneſcant, ſimul verò & iſtud formidas. ne etiam pollicitatio noſtra haud pro animi arbitrio tibi reuerſo ſeſe offerat, mei profectò muneris eſſe arbitratus ſum, hac epiſtola non ſecus atque cautione quadam rei euentum ſtabilire. Tu enim credo idonetum me fideiuſſorem eſſe cenſes præſtituri compactique negotij. Proinde perſpicuè & publicè iſtud tibi definire ac determinare ipſe nō grauarer. cognoſcas itaque, ô amice, paratum tibi & fideliter depoſitum ſacerdotium certum & deſignatum, ſplendidum atque ſufficientem tibi prouentum ſuppeditaturum ad quingentos fermè ſtateres ſolari forma inſignitos, & quid paulò amplius. Erit autē iſtud tibi aſſeuerantèr ſtabilitum in ciuitate illuſtri atque cōmoda in otio ac tranquillitate victuro. Animaduerte igitur, ô homo diuine, ne poſthac diem de die prorogās tantam prætereas opportunitatem. Nam vltra id quod neceſſe eſt accuratè perpendere non equidem in laude poſuerim. Miſerè quippe & abſurdè de tuis rebus ſtatuiſſe videberis, ineptè potrò atque inconſideratè talis ac tanti regis partes ſequutus, expoſtulationi & infamiæ obnoxius eris vtique apud elegantes homines ac lepidos, veluti fortunam ſeipſam communicantem ruſticè reiiciens. Quis enim iam, ô cautio ipſa, quis laudabilium eſt hominum qui cum pigritia ſuperſedendum adhuc tibi eſſe in animum tuum induxerit, me quidem aſſeuerante totum tibi nego-

tium à tui nominis studiosis obtentum peractúmque esse, atque etiã in turo ac securitate reseruari, & sanè cuiusmodi est humana prouidentia, nullam prætermissam esse à nobis præcautionem & à fortunæ petulantia & hominum astutia. Quinetiam, ego non mihi placens alioqui propter opes meas, nihilominus huius promissi valdè idoneus defensor esse mihi videor. Conscius verò es tu quidem mihi, non magnopere anteà te fatiganti petitionis causa qua priùs te prouocabant: meam autem admonitionem & sententiam suspensam incertámq. semper sustinenti, quãdiu profectò visum est mihi non abundè hanc securitatem composuisse. In tua statione & sorte itaque manere vnà tecum censebam, spe quidem luculenta proposita præterea magis, quàm sponsione promissa & in securitate sita. Cernebam etenim tunc eos qui in tuis voluminibus meritò studia ponebant, hos quidem, hanc negociationem suscipientes, illos verò festinantes atque vt cum issdem subirem hoc opus appetẽtes, quò Erasmum insignem virum in regionem nostram deducerent: in studio habentem & maximo & prosperrimo serias & industrias videlicet disciplinas egregiè constituere: illico autem etiam instauratam & emendatam theologiam in Galliam introducturum, atque etiã sui commendatione obscuraturum vtique opinionem insolentium istorum τυχεσάτης. ὁ βεσχεῖ δὲ δὴ καὶ τὼ ἐπιπαρωλώλω θεολογίαι εἰς τὼ χελιαχὴν εἰσπικιοῦτα, καὶ δὴ καὶ πρὸ δικμήτοντα δή που τὼ εἶπσιν τῶν σεμολόγων ζυτωὶ γμα τοῦ τῶν ὄντων σοι λόφπροσφάθαι, καὶ δὴ καὶ ὁ ἀσφαλὴς καὶ πιστὼ ὑποκεῖσθαι, καὶ εἶα δὴ τοῦ τῆς ἀνθρωπίνης προνοίας, σὺν δὲ μίαι πρόσθαι ὑφ' ἡμῶν προφυλακὴν τῆς τ' ἀπὸ τύχης ἐπηρείας, καὶ κακουργίας τῶν ἀνθρώπων. καὶ μὲν, ἐγὼ οὐ μέγα φρονῶν ἀνῆκας ὅπως τοῖς ὑπάρχουσι πῆς ἐμοῖς, ὅμως ὅμως δὲ τὸ ἐγχείρηματος ἄγαν ἀξιόχρεως εἶναί μοι δοκῶ. σὺν οἶσθα δέ που σὺ γ' ἐμοὶ, ὑπὸ μύθου τοῦ προτοῦ ὁ προκλήσαντί σοι τοῦ τῆς προκλήσεως ὧν προτρέποντος προσύκαλοῦντος. συμβουλὼ δὲ τὼ ἐμὲ καὶ γαμῶμεν μετέσεσθαι ἀεὶ ἀναχόντι, ἕως δὴ τοῦ τῆς ἀσφαλείας σοι σὸν ἀποχρώντως ἐδόκει μοι κατασκῆναι. καὶ χώραν γοῦν μὲν σὺν ὀξίονα σοι, ᾗπερ γε λαμπρᾶς προκειμένης ἀκμὴν μᾶλλον, ἢ κατηχοῦμένης καὶ ὁ ἀσφαλὴς κειμένης. ἐώρων γὰρ τοὶ τῶν τοῦ συγγράμματα εἰκότως ἀσυνδάξοντων, τοὺς μὲν, τοῦτον τὼ προγματείαι ἀνελομένους, τοὺς δ' ὑπασπουδοῦντά τε, καὶ τοῦτος σπεύδοντας τὸ ἔργου ἐφιεμένους, ὅπως Ἐρασμοι ὃν πρὸν εἰς τὼ μετέραι ἐφέλξοιντο, ὃν τὰ ἀσυνδάγα δὴν τῶν μαθημάτων καλῶς πόσθαι λόφ ἀσυνδῶς ἔχοντα τῆς τε μείζης καὶ ὑπι-

πῶ τοῦ τούτου ὑποφθορωμένους ἐχλησκότων. τοῦτο δὲ ἰδὼν ἐγὼ ἐφικνοῦμαι ἀγαθοῦ, οὐ σιωπῶ ξεπαίζων ἐμαυτὸν τοῖς τὰ ἀφῤῥήδλω σε ἀξιοῦσι μυθοις, καὶ τοῦδε δὲ οὐχὶς τὸ νεωτερισμὸν ἔχοισι. τότε γε μὴν τοῦτον ἀφαιθαι τὸ τοῦτο μα ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτε ἀποτετραμένοι σοι ὁ ὄφις τῆ καὶ ἀφωσιωμένοι ἐγὼν ἀξιοπίστως, αὐτίκα δὴ μάλα δοθησόμενον ἐπειδὴ εἰσαφίκη. ἐγὼν δ' αὖ τοῦτο τοῦδε τῶ βασιλέως αὐτῶ αὐτίκιος γνώμενος, τοῦτό σοι ὁ τοῦτο μα πιστώσαθαι κελεύοντος, ὅπου δὴ τύχω αὐτὰς ἢ ἀφορμῆς. εἰ μὴν οὖν οὐ πάντα σι δυσαποπάστως ἔχῃς τῆς εἰθισμένης ὧδε διαίτης, καὶ τῶν ἡμεδαπῶν δὴ ὑποδεξαμβαίης οὐκ ἀπιτηδῶν σοι ἐμφιλοσοφῶν· οὐ γὰρ ὅτι ἀγνὼς ὅτι πάλαι ὑπιχωειάσθημι, ἴσθι δὲ βασιλέα ἀποδεξόμενος τὸ τῆς τ' ἀγνοτάτης καὶ τελειοτάτης δὐφύσας, οὐδενὸς δ' ἀκεφαλῆ δύρησον αὐτῶν πλὴν ἡδυχειρότητος. *Facito vt sim certior, si ad te haec epistola peruenerit, primo quoque tempore: hominémque eximium Cantiunculam, tuíque nominis apprimè studiosum verbis meis salutato. Parisiis tertio Idus Aprilis.*

qui circa hanc superciliosè immorati sunt Istud verò cognoscens ego similis eram ferianti, haud me ipsum associans his qui palam te periculo noxáque eximebant, & hãc nouam distinctionem optrabant. Tunc autem primùm capessere negotiũ proculdubiò inchoaui, quãdo secretum tibi esse præmium & sepositum cognoui idonea fideiussione, protinus tibi dandum simulatq; aduenerís. Rursum verò istud noui à rege ipso auditor effectus, hanc tibi rem iureiurando affirmare iubente, quandocunque compos fiam occasionis vel opportunitatis. Si vtique non penitus indiuulsè affectus es erga assuetam tibi viuendi rationem, & regionem nostram certè existimas haud incommodam tibi ad philosophandum in ea, non enim tibi ignota est antea in eadem moranti, scias te commẽdaturum & approbaturum regem immodicæ humanitatis & eximiæ solertiæ, gratia nulla in re porrò intemperatũ reperies ipsum nisi in liberalitate.

ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΕΡΑΣΜΩ.

ΕΦθω ὑποτείλας ὁι ἰσταμένου μηνὸς ἀπριλίου τοῦ τῆς ἀφίξεώς σου τῆς πρὸς ἡμᾶς, τοῦτο δὲ πρασταξαντος τῶ βασιλέως πεπίσμαι κῆ τῶν τούτου τῆδε πρόοδον. μίαν δὲ

BVDÆVS ERASMO.

SCripsi ad te ineunte mẽse Aprili de aduentu tuo ad nos, id autem rege imperante egi in eius per hanc vrbem transitu. vnum porrò

solum ille tunc diem diuersatus est in hac ciuitate, nec eum integrum. Quanquam in ipsius reuersione ante hesternum diem, vnum & dimidium ipse versatus diem, ac denuò mecum collocutus super eadem re, abiens continuò abiit. Si ergo, vir dilectissime, recepisti literas meas, siue nō rursum habeto summam eorum quæ à me literis mandata sunt. Equidem prouidere & considerare tibi suadebam vtrum horum duorum profuturum existimes tu amplius tuis rebus, aut quæ sunt apud nos eligere, vel in his quæ tibi cōstituta sunt acquiescere. Si vtiq. nostra tibi grata sunt, & quæ apud nos est conuersātio commoda esse tibi videtur ad philosophiam tuam in senectute alendam cum nefritide, omnia tibi ad vitæ relaxationē in securitate summa collocabuntur. Etenim palam oblatum tibi à tege præmium, & veluti quendam solemnem accessum præparatum in nostrā regionem protinus ingressō, promittere tibi ipse magnopere cupiui, & rei euentum admittere sub mei nominis & famæ integritate, quanquam non solitus inconsultò periclitari de mei existimatione, quam profectò incolumen, vt ego opinor, hactenus seruaui. nam Delphici oraculi memini, Fideiussio est apud noxā. Quo pacto ergo eò audaciæ nunc delapsus essem, vt vellem vltrò huic pollicitationi obstringi, maiori quā pro viribꝰ meis? Deniq.

μόλω ἑκάστης τῆς ἡμέρας ὀπτιδεδιμήκει τῇ πόλει ταύτῃ, σὲ δὲ ταῦτ' ἐν ὀλίγοις.
καὶ μάρτυρι τῷ ἐπόμοσον αὐτῇ περὶ θεσπεσίου, μίαν καὶ τὸν ἥμισυ ἀφ' ὧν ἀφικόμην ἡμέραν, καὶ πάλιν ἐμοὶ πρὸς ἀφελεξάμενος γὰρ τὰ αὐτὰ πράγματος, ὥσπερ ἀδύνατον ἀπιόν. εἰ μὲν οὖν, ὦ περ σοφιλέστατε, κομισάμενος ἔχεις τὰ γράμματά μου· εἰ δὲ μή, πάλιν ἔχε τὸ κεφάλαιον τῶν ἐμοὶ γεγραμμένων. ἐγὼ δὲ σκέψασθαί σ' ἐκέλευον ὁπότερον τῶν δύο βούλοιτο λιπεῖν πλείονα ἢ σὺ μᾶλλον τοῖς σοῖς, ἢ πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς αἱρεῖσθαι, ἃ τοῖς καλλίστοις ἐμμένει. εἰ μὲν οὖν τὰ ἡμέτερα ἀρέσκει σε, καὶ ὁ περὶ ἡμῶν ἐνδιάτημα ὀπτιμότατον εἶναι σοι δοκεῖ τῶν φιλοσοφίαν ἐπηρκομεῖν μὴ τῆς περιφερείδος, πέμπε σοι τὰ πρὸς τὸν βίον ῥᾳστώνως ἐν ἀσφαλείᾳ πολλῇ κίσιπαν. καὶ γάρ τι ὁ πρεσβύτερός μου σοι τῶν τοῦ βασιλέως ἦρας, καὶ ὡσπερεὶ εἰσπραγικόν τι νῦν ἐπεπισμένον εἰς τὴν ἡμετέραν οὐδὲν εἰσελήλακότι, ἐξευρεθαί σοι ἀδύνατον πρότερον μηδὲν καὶ ὁ μὴ γένοιτο δὲ ὠφελεθαί τῆς ἐμῆς ὀπτιμίας, καὶ πάνυ γε σὺ εἰωθὼς εἰκῆ κινδυνεύειν περὶ τῆς ἐμῆς οἰκίσεως, ἵνα δὴ ἀκέραιον, ὡς ἐγὼ φῶμαι, μέχρι τοῦδε τηρήσας ἀφελαί-

μεμνημαι γὰρ τοῦ ἀδελφικοῦ. ἐγὼ μὲν οὖν ἀπῆν. πῶς οὖν εἰς ὅσον τὸ βούλεσθαι πρὸς ἐμὲ ἀφικόμην, ὡς αὐθαιρέτως τῆδε τῇ ἐπιστολῇ ἐνέχεσθαι, μείζοι ἢ κατ' ἐμέ, βούλεσθαι; ἀμέλει

ἀλλὰ σωίσιδα τὴν βασιλέως τοῦ μοι καὶ δύσασθαι τούτῳ προσελθόντα, καὶ βεβαίως δὴ κατέμαθον σιαπορεῖσθαι σοι ὃ δῶρον, ὃ δὲ σὺ μὴ ἡγήσῃ τοῦδε χρῆμα λήψεσθαι σὰ δὲ ἀφιγμένος. εἰ μὲν τοι ἀμφιτελὴς οὕτω τῇ Γερμανίᾳ ἐμφιλοχωρεῖ, ὥστε δεῖσθαι μὴ ἢ σὺ σοὶ δίαιτα σὸν ἔπεσθαι εἶ σοι δώνηται καταδύμοις, ἤδη μοι ὁ λόγος δυσαποκρίτως ἔχει. προὶ πάντων γὰρ δὴ αἰσχίμιλον ἐγὼ εἰ ὁμοία μοι σκέψις τε καὶ αἵρεσις ἐπιτρέποιτο, χαίρειν ἔαθαι τὴν θυμῷ μου, τοῖς εἰθισμένοις γ' εἰσαμένοις τοι καὶ ἀπροσπαράτως ἐκεῖθεν ὀφέλειν ὀφελεῖν. ἔστω γοῦν τοῦτο δυνατὸν ἕμοιγ' ἕνεκα, εἰ οὕτω σὺ κὴν θυμῷ ἀφέλοιτο. εἰ δὲ ἡ γνώμη ἰσορρόπως ἀμφοτέρωσε ἐπικλινὴς ἀφαιρεῖσθαί σε πρὸς, φέρε δή, ὦ δαιμόνιε, ἐπιφήσω ποτὲ τοῦτο ὅπερ θατέρῳ, μᾶλλον μὴν οὖν ὅπερ τοῦδε. οὐ γὰρ δὴ εἰσαῦθις ἐνεκλείσειν τὸν βουλεύσ' ἐπανορθώσασθαι, μεσπενδέντος τοῦ χρόνου σοι, καὶ τοῦτο σοί, ὡς ἐγὼ βεβαιοῦμαι, ὑπιδημίαν ποιεμένου. χρεὼν εἰ μὴ ἐλάττω τοῦ πρόχρονα εἶναι μοι νομίζεις, ἢ ὥστε τοιοῦτον εἰρήνημα πιστώσασθαι. παῦσαι οὖν ἀφαμβυπτικῶς ἔχων, ὦ ἀγαθὲ, καὶ ἀρτιμὴν ὃ δεῖνα, ἀρτὶ δὲ αὖ ὃ δεῖνα προφασιζόμενος, καὶ ὡσαρδὴ εἰποιεῖς, τοῦ βασιλέα ὀρυπτόμενος οὐδὲ ὁ δέοντι. οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις τῶν ὀφειλόντων καὶ σιωνετῶν σὸν δὴ πολλῷ ζημιώτερος καλίαν καταγεῖν, ὡς τοῦτο ὃ ἕρμαιον, ὀλιγω-

ipse nouo regem libenter & constanter id proposuisse, ac firmiter profectò intellexi depositum esse tibi donum, quod certè tu debes cõtinuò accipere cùm huc perueneris. si tamen ita Germaniam incolis, vt formides ne quod hîc est vitæ institutum æquali proportione esse tibi valeat suaue, iam mihi hæc ratio difficilis responsu est. Ante omnia enim optarim ego si compar mihi cõsultatio atque electio constitueretur, gratulari animo meo, in solitis quidem acquiescenti & vt abstrahi nequeat inde affecto. Sit ergo istud culpa vacans mea quidem causa, si hunc in modum tu animo disposituus es. Si verò tuum consiliũ æquali pondere in hanc & in illam partem propẽsum differre te facit, agedum, ô vir admirande, stabilias tandem id in oppositam, potius vtique in hanc. Non enim amplius ferendum esset te differre sententiam, munere tibi apud sequestrem deposito, & tuũ, vt ego confirmo, accessum prætolante. Nisi specialiter minores possessiones esse mihi putas, quàm vt tale promissum confirment. Omitte ergo cessator esse, ô bone vir, ac interim quidem illud, interdum verò rursus illud in excusationem adferre, & quemadmodum dixerit quispiam, apud regem nugari neque opportunè. Nam nullus est è grauibus quidem ac circunspectis hominibus, qui non ingenti te ineptia damnet, si id lucrũ negligen-

ter prætermittere apparueris, cùm facultas sit sine vlla reprehensione id sumere. Si autem rursus quod plurimi putant, nostratium theologorum simultas transmigrare te retardat, in sacrarum videlicet literarum emendatione studium & operam collocantem, stultus & ineptus est is timor. Quamprimùm quidem tranquillitatē tibi & quietem cuiusuis molestiæ expertem reuocationis maiestas præstabit. Denique nemo audeat molestias tibi præbere à rege reuocato necnon protecto. Ad hæc præstolans præsentiam tuam sacerdotium, honorabile ipsum cùm sit & luculentum quæstū subministraturū tibi, discretum ac separatum est ab eorum conuersatione haud minùs quinque diuersoriis. vnde tibi audacter floccipendere maledicta ipsorum licebit. Post hæc verò etiam elegantiorum virorum studiū eorum qui sunt cum dignitate, nunc quidem in tua commentaria prodiue, te in publicum prodeunte & æquo animo hîc versari apparente augescens, non vile momentum admouerit cuius gratia tibi infensorum coniurationem retundas: alioqui quùm non paucis solertibus & candidis viris apparuerint isti nihil quidem integrum intelligere, indignari verò magis sapientibus eleganuæ studiosis, præstantissimæ atque commendandæ innouationis gratia, quàm æmulationē probam & laudabilem consectari. His itaque sic se habentibus, admi-

ρως πρόφασιν δίξῃς, ὅξύ γ' ἀμέμπτως τοῦτ' ἀνελεύζ. ὡσ' εἰ δὲ τις αὖ ὁ πολλοῖς δοκῶ, ἡ τῶν πρὸ ἡμῶν θεολογούντων φιλαπεχθημοσύνη μεταμαχεῖν σε κωλύῃ, ἐμφιλοσοφοῦντα δῆλον τῆ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἐπανορθώσει, ἄλογος ἔσ' ὁ φόβος. αὐτίκα γὰρ ἀδεῶς σοι καὶ ἡσυχίαν ἀνενόχλητον, ὃ τῆς μεταπέμψεως ἄξιόμα πρόκριτον. ἀμὴ γὰρ οὐδεὶς δὺ βλαμήσειν τολμήσει τὰ σὰ πρέχοντα ὑπὸ τῆ βασιλέως μεταπέμπτε τε καὶ ὑπερασπίζομένῳ. ἔπειτα ἡ ὑπαιθρούσα τῶν παρουσίαν τῶν σὴν ἱερωσύνην ἔντιμός τε αὐτὴ οὖσα καὶ λαμπρὰν τὰ σοὶ δοῦναι δυναμένη, ἀπέρτηται τῆς τούτων ἀφαιρέσεως σὺν ἐλαττον πέντε σταθμῷ. ὅθεν σοι ἀδεῶς καταφρονῆν τῆς κακολογίας αὐτῶν ἔξέσται. ὅτι δὲ τούτοις καὶ ἡ τῶν χαμαιζήλων ὑδρὰν ἀπουδὴ τῶν ἐπ' ἀξιώσεσι, νῶν μὴν εἰς τὰ σὰ συγγράμματα ὑπορρέπης, ὑπιδημοῦντος ἤδη σου καὶ φιλοχωρῆσαι δοκοῦντος δὺ ὑπιδιδόσαι, οὐ τῶν τυχόντων ἐρπὴν εἶη δὺ παρεσκευασμένα ἐφ' ᾧ τῶν σοι ἀπηχθημένων σύσασιν καταβαλῆν, ὡσ τὰ ὑπὸ σὸν ὀλίγοις τῶν σωφρόνων ἢ χρηστῶν ἐδόξαν οὗτοι οὐδὲν μὴ ὑγιὲς φρονῆν, βασκαίνειν δὲ μᾶλλον τοῖς φιλοκαλοῦσι τῶν σοφῶν, τῆς καλλίστης τε καὶ ἀξιεπαίνου καινοτομίας, ἢ ζηλοῦν ἵνα χρηστὸν καὶ ὑπιδεκτὸν διώκειν. τούτων οὕτως ἐχόντων, θαυμά-

ζω σου περὶ τούτου μᾶλλον μεταβῆσαι τὸν ἐπὶ τὸ ἀγωνιστικώτερον καὶ ἀφορμῆς δεομένου, τῷ δὲ ἀφορμὴν λαμβάνοντι πάντων εὐπορωτάτῳ, εἶπε δὲ διαμφισβητοῦντος. σὺ οὖν ἤδη διάγνωθι περὶ τῆς προκλήσεως, πότερον ἐπιδέχεσθαί τοῦτον ἢ διαφεύγειν σοὶ βέλτιον. μεταγνοὺς γὰρ αὖ ὁ βασιλεὺς ἐῶ ἅπαντα σιγηφόμενος. ἔῤῥωσο, ὦ Παρισίοις τῇ ἰωνίῳ μαΐου τῇ ὑστεραίᾳ.

ror te primùm ad nos transire exoptantem atque argumento indigentem: nunc porrò ansam apertam assecutum, interim verò cunctantem. Tu igitur continuò discerne de hac petitione, vtrùm istâ amplecti vel propulsare tibi commodius sit. Nam vertet sententiam rex si perceperit se contemptui haberi. Vale, Parisiis, nonarum Maij postridie.

BVDÆVS BRIXIO.

ΩΤᾶν, εἰπέ μοι πρὸς θεῶν φιλίᾳ, ἐσοῦσθαι δοκεῖς τοῦτο τῷ Νικολάῳ γεγραμμένα ἢ ἔπαιζες; περὶ ἐκείνων φημὶ ὧν ἱκέτευες κἀμὲ ὑπὲρ τῶν παίδων ἀξιῶν καὶ πρὸς τῆς σωφροσύνης, ἵνα τοῦτο διαπεραιτοίμην ὃ νῦν αὐτὸ μηχανώμενον. *Quasi verò aut cura mea, aut precibus, aut auctoritate vel impetrari possit, si egregiam & bonam amico communi operam nauauero: vel hoc quis credat à te bona fide dictum esse, qui te norit? qui quidem te* καὶ περὶ τῶν αὐλικῶν ἅπαντα ὑπὲρ τοῦ παρόντος *probè tenere sciat? Qui denique* ὁπόσα τοῦ πραγματεύσασθαι τὰ συμφέροντα *sesquulyxem esse meminerit? Sed* ἵνα δὲ ἐᾷς τούτῳ τὸ ἔτους καταστάσει, σὺ μὲν οἶδα ὅτι μάλιστα καὶ δι' ἀνδρῶν καὶ διὰ τοὺς ἀνδρῶν οἷς προσφέρεσθαι πολυπραγμόνως δύναιο, ὃς δὲ τοῦτο ὅτι μάλιστα τρέφει ὀπτιμάλιπον, ὁποῖόν ἐστιν. περὶ τῆς σωπαίδειας φημὶ τῆς βασιλικῆς τοῦ ἀνδρὸς ὀφειλομένης.

HEus tu, dic mihi obsecro per Iouē amicitiæ præsulem, seriò dicebas ea quæ scripta sunt de Nicolao an iocabaris? de illis loquor quæ exposcebas & rogabas nos per pueros penè & cōtugē, vt huic cōficerem id quod ab illo affectatur. ea quæ sunt in aula impræsentiarū probe tenere sciat? Qui denique inter moliendum res commodas sesquulyxé esse meminerit? Sed vt omittam huius anni constitutionem, tu quidem compertum habes hominem, atque etiam homines quibus curiosum se exhibere ei necesse est, qui hoc pistrinū vertere auspicatus sit, quales sunt quoad voluntatem. De tributo loquor regio quod homini debetur.

De quo tu flagitas petitionem Nicolai per nos transigi. Poscit quidé elapsi temporis si non totam aiunt, saltem annuam distributionem ad minus sibi reddi, vt res suas colligat, & istinc emigrans hûc transeat. Quanquam non ignorans tu quidem es, sat scio, hoc anno vsqueadeò inordinato numerosam vtique pecuniam collectam fuisse, ita vt omnes incomposito sint animo affecti, & veluti huc & illuc res ad vitam degendã spectantes ferantur apud eos qui hîc versantur.

ἧς σὺ αἰτιοῖς ὃ αἴτημα περὶ Νικόλεω δι' ἡμᾶς καταπαρακρούεσθαι. αἰτεῖται μὲν γὰρ περὶ ἐξήκοντος χρόνου εἰ μὴ ὅλου φησίν, ἀλλά γε ἐπέτειον σύνταγμα τοὐλάχιστον ἀποτίνυσθαι, ὅπως ἂν ἀφαιρεῖσθαι τὰ αὐτοῦ, καὶ αὖθις ἐξοικήσοντα, εἰθάδε μεταίσεσθαι. καίτοι σὺκ ἀγνοεῖς σύγ' ὑπερβάλλῃς, οὐ εἰδὼς ὅτι, τοῦτον ἐνιαυτὸν οὕτως ὄντα ἀσύντακτον, καὶ σφόδρα ὀργυρολογικώτατον, ὡς πρώην, καὶ ὅλως τὰ περὶ τὸν βίον φέρεσθαι πῶς ἐκεῖθεν ἔχει, καὶ ἀσπερεὶ δίνῳ κάτω τὰ περὶ τὸν βίον φέρεσθαι πῶς ἐκεῖθεν ἔχει, καὶ ἀσπερεὶ δίνῳ κάτω τὰ περὶ τὸν βίον φέρεσθαι πῶς ἐκεῖθεν ἔχειν. *Tas ἀπείλως ἔχει, καὶ ἀσπερεὶ δίνῳ κάτω τὰ περὶ τὸν βίον φέρεσθαι πῶς ἐκεῖθεν ἔχειν. De conditione quid censerem iterum ad eum scripsi, quando eum iam instaturum sibi video, nec in posterum vsqueadeo indulturum, quin sibi imperaturus sit suscipere quæ è re sua futura videantur. tametsi, ὡς τῆς κακοτομίας, ἀνὴρ μὴ βουλευσάμενος εἰ καὶ τῷ ὄντι ἀεὶ πρόσφορος, τηλικοῦτος ὢν ἤδη ἐξικατάζυγα ἑαυτὸν τοσοῦτον μύλῳ τῷδε τῷ μύλωνι τῷ ἀνδραποδώδους μύλωνος χαλεπωτέρῳ ὄντι, ὅταν ὅμως ἡμεῖς μὲν καὶ αὐτοὶ ἐφ' ἡμῖν μὲν πεποιημένοι, σὺκ ἐκόντες δέ, ἀλλὰ θείᾳ πῃ τύχῃ ἀνάσσοι οἰκέται γεγόμεθα, σὺκ ἔστ' ὅτι δήπου σὺκ ἀναιρήσῃ τὴν παρρησίαν ἡ πλεονεξία δύνατα φιλοτίμως γ' ἔχουσα. ἵνα δὲ ἤδη σπουδαιολογώμεθα, σὺ μὲν τὸν ἄνδρα ἔγνως οἷός τε καὶ ὅσος τυγχάνει ὤν, ᾧ δὴ ὁ Νικόλεως ἄλλος λαπτήρ περιφυμᾶται, καὶ συμπαρεῖ φέρεσθαι δὲ τῇδε καὶ εἰς τὰς αὐλὰς πλανησομένης. ὑπίσασαι δὲ καὶ πρὸ τοῦ βίου τοῦδε καπάσασι, ὡς ἀεὶ δυσπρόσοδοι τοῖς αἰτοῦσιν τὸν ἀνδρῶν, καὶ δραστηρίοις ὠφελεῖν τε καὶ κοσμεῖν.*

καὶ μὴν δὴ καὶ ἔγωγε τὸν Νικόλαον ἡγοῦμαι οὕτω πεφυκέναι ἀσχετρόφως τε καὶ πολυτρόπως, ὡς ἂν βίον τὸν πολιτικὸν καὶ παλαιὸν, ᾧ μέχρι τοῦδε συνείθιστο, εἰς τὸν αὐθαδέστερον καὶ ἀτακτοῦντα μεταῤῥυθμίσαι δύνασθαι. *Exorandus fortasse aliquot mensibus Vertumnus nobis erit, ἵν' ὕστερον τὸν ὑδρα ἡμῖν ἀφ' ἑσπέρας.* Et verò equidem Nicolaum existimo ita natura comparatum esse volubili atque vario ingenio, vt vitam ciuilem & ordine dispositam, cui hucusque assuefactus est, ad eam, quæ hîc agitur, turbulentam & confusam adaptare valeat.

Quin & eum dextrum ac propitium nobis Deum ἢ θεὸς αὐτὴ πλεονεξία nobis statim reddiderit. Cuius illecebris & blandimentis nihil non cedere solet, si minus apud cœlites, certè apud superos pariter & infimos. Σὺ μὲν οὖν ἤδη ἔργον ἔσῃ τῶν φιλοφίλων πρὸς τὸν Νικόλεων δίκαιον μόνον, τοῦτό τι ὃ πρᾶγμα ἐκεῖνῳ συσκέψασθαι, βουλοίμην τι καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ αὐτῷ προσηκόντως διαλεχθῆναι. οὐ γὰρ παντελῶς ὃ πρᾶγμα, ἀλλ' ὀλιγωροῦς σκέψεως καὶ βουλῆς δεόμενον, ἐπὶ ὧ ἀμάρτοιτο τοῦτο τύχῃ. σὺ δὲ φθάνοις μετανοῶν μᾶλλον, ἢ μεταπενθοῖμεν τὰ κακῶς διεσκεμμένα. Tuæ sanè quidem partes erunt qui beneuolè in Nicolaum affectus es, etiam istud negotium cum illo cõsiderare eique opportunum quoddam consiliũ expedire. Haud enim iocosa res est, verùm sedula cogitatione & consilio indigens, quandoquidem si in ea aberrauerit non magis pœnitétia mouebitur, quàm si reuocauerit benè quæ peruersè decreta sunt.

Omnia autem hominis causa cupiens, velim vt consilium primo quoque tempore amicorum senatu indicto coactóque expediat: res est enim præsentis consily. verùm huiusce modi velim consilium eum capere, rei vt & suæ familiari benè consuluisse olim ipse gaudeat & nos ei gratulemur. Rex intra biduum hanc vrbem ingressurus est agmine composito. Τὰ μὲν οὖν τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦδου ὡς ἀλεεσαίως κεῖται. ἐμὲ δὲ ἐκ τῶν ἐνόντων οὐκ ἔξεστιν ἀποστῆναι δύσκλα, καὶ ὡς τοῦτο τῇ πόλῃ πολυτελῶς ἐνδιατρίβειν δοκεῖν. γὰρ συνεσκευασμένος εἰμὶ οἴκοθεν τὰ πρὸς στρατοπεδίαν, καὶ ταῦτα χειμῶνος. Hinc tamen regressus in incerto collocatus est. Me porrò ex euenturis dependere necessitas postulat, & in hac vrbe sumptuosè hospitari. Nihil enim conuasaui ex ædibus meis eorum quæ conducunt ad exercitum præsertim hiemalem. *Vale, Auenione pridie idus Septembres.*

FRANCISCO FRANCIÆ regi Christianorũ monarchatũ amplissimo nobilissimóque, Gulielmus Budæus eius famulus domesticus, & benè agere viuendo, ac beatè tandem è vita migrare exoptat.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΩ ΤΩ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΑΣ βασιλῆ τῷ χριστιανῶν μοναρχων τῷ πα-, Γιλιερμος Βουδαῖος ὁ Βύτου θεράπων ὑφίσης, δ' π ποσάτην ὅλο ζῆν τα, καὶ μακαίρως πὸτ' ἀπελαύσῃ.

ALter iam mihi hic annus, ô valdè potens rex, interlapsus est, & paulò quid amplius, circa hoc quidem commentariorũ opus iuuandæ memoriæ gratia summa cura elaboratum occupato, non perfunctoriè verò, neque vt mihi se tempus obtulerit, subinde molienti & meditanti: nam me absque vlla intermissione vrgebat inde quidem amor vehemens communis emolumenti honestis disciplinis incumbentium. hinc porrò capessendi iussa exoptans industria, in posterum tempus perpetuò magis ipsa inuestigationi & inquisitioni affixa: plurimùm vtique huic ingeniosè atq. solerter inuigilans, haud potui tamen iuxta voluntatẽ meã stilo persequi susceptum opus. Nam molestiam exhibuit langor commentanti, qui profectò ex immodica circa literarum studia animi intentione ante longum tempus me illiquefecit, quemadmodum certè asseuerant medicorum nati. Equidem certè hæc componens, abinitio poteram tolerare laborem & huic sufficere, quandiu quidem id quod valde & cogitatum erat & immodica sedulitas studiosè complexa opus conductum, haud permittebat animum corpori condolere. Quandoquidem certè malum ex accessu torpente ac latente exu-

ΔΕύτερον ἤδη μοι ὧδε ὃ ἔτος, ὦ μέγα δυνάμενε βασιλεῦ, Δι' ἀγόμενος, καὶ μικρόν τι πλεῖς, ἐπὶ τῷδε μὴ ἀπολωλυμένῳ ὃ ὑπομνηματικὸν σύνταγμα, οὐ πρόχειρος ἐγένετο, οὐδ' ὡς ἔτυχε μοι, μεταξὺ πραγματευομένῳ καὶ φροντίζοντι. ἐτύγχανε γὰρ ἐμὲ ὁ μὴ ὄκνον ὑπαπτεύειν ἀφελεῖσθαι, ἔρως δικαίως τῆς φιλομαθούντων κοινωφελίας· ἐπὶ εἶχεν πιθανῶς ὃ κελευόμενον προθυμουμένη φιλοπονία, ἐς ὃ ὑπὸ ἀεὶ μᾶλλον αὐτῇ τῇ πραγματείᾳ προσλιπαρέσθαι. πάμπολλα γὰρ μοὶ τοῖς τοῦτο Δι' ἀγωνιστικῶς τε καὶ ἀθυμητικῶς ὑπεκύφωσ', ὅμως οὐκ ἀδυνήθην τῷ μοὶ προαίρεσιν τῷ ἐμοὶ ἐπιξύσαι τῷ ὑπερχρήμονι. ἰῶ ὡς λπκε γὰρ ἡ νόσος μὴ ἐτῶν πῃ, ἢ δὴ ἐκ τῆς σφόδρα προσῆς τοῖς λόγοις ὑπερόσιος προθυμίας πολλοῦ μοι ἔφη συντετηκέναι, ὡς νῦν διαχεῖσθαι εἰ θυμιατρῶν παῖδες. ἐγὼ μὲν δὴ τοῦτο συλλέξαι, ὃ καταρχὰς οἷόν τ' ἐν καρτερῷ τῷ πόνῳ καὶ Δι' ἀρκεῖν, ἕως γε ὃ πολύ τι σώνυσιν καὶ ὃ ἄγαν φίλεργον προσαπονῆσαι τῷ ἐργολαβήματι, ἐκ εἶα τῷ σώματι τῷ ψυχῷ συναναδύεσθαι. ἐπεὶ μήπω ὃ κακὸν ἐκ προσαγωγῆς ἀναδῆπου καὶ λεληθυίας ὑπόδυ-

δωκώς, ἐξαίφνης ἐπέφυ ἀφυλάκτως ἔχοντί, δριμύτερόν τε ἐκάλασέ με, καὶ χρόνου δὲ πλείω ἢ προσκαρτερῆσαι δύναθαι, πλικαθὰ δὲ καπιχρωμένη ἡ ἐμὴ φιλολογία πρὸ ὀλίγου ἦλθε καπικλίσαι τῆς ἀτυχίας τοὺς περὶ τὰ μαθήματα τιμιωτέρους φιλοπόνους ἔχοντας. ἀμβλύ χρῆτόν τι ἐφαίνε δ' ἄμεινον τῆ ἀσκληπιάδου σιγχωρήσαί τε καὶ ὑπείκειν. ἐμοὶ μὲν οὖν οὔτοι τῆς δε τῆς διαγωγῆς καταφρονήσαντες διαπελέσαι, δυσχερέστατον ἦν μοι καὶ βαρύπατον. κἂν μὴ πειθαρχήσαιμι, ὥσπερ καὶ πρόσθεν, διαρρήδην προύλεγον τῆς ζωῆς καταφρονεῖν εἰς μανερόν. ὡς ἀληθῶς δὲ τοι τοῦτο προσποιοῦμαι ἐνθυμούμενον. οὐκ ἔχων τίνων ἐγὼ ὅτι χρησαίμην τῆ σωματώματι, καὶ γὰρ ὁ τῆ πρόσθεν αὖθις ἀεὶ νομίσας οὐ βιωτὸν εἶναί μοι ἀνθ' τῆς φιλολογίας, ἥτις τὰ παιδικά μοι ἔτι πλείω ἢ τελάκυντ' ἐγένετο, ὅμως ὑπ' ὀδυνῶν τέ με δριμέως πρεβλουσῶν ἐξαιδεῖς, ἐπωμοσάμην ἢ μὴν τῶν διαγωγῶν τινῶν δὲ καπελύσειν, τινὶ οὕτω τῆ σώματι, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπάρχουσι προδήλως λελυμασμένοις. οὐ δὴ κακοῦ οἰκοφθόρου ἢ καὶ ἡμᾶς ἀπειρηκαλία εἰκότως αἰτίαν ἔχειν πολλοῖς, ἢ τῆ καλῆ ὃ προσῆκεν καὶ ὃ ὀπιθάλλον ἀποτέμνειν. οὐκ εἰδυῖα. ἀλλὰ μὲν ἔγωγ' ἐκεῖ τότε ὃ τέλος τῆς συγγραφῆς ἐποιούμην, οὐδὲν σκεπτόμενον. μεταξὺ καὶ φερομένη τὸ πάθος κατειληφυῖ, χρῆτόν

perans, confestim innatum est improuido, acriúsque me subegit, & diuturniori tempore quàm perpeti valerē, interim sanè superata mea philologia fermè hùc accessit vt in misericordiam raperet ob infortunium eos qui circa ingenuas disciplinas hodie operā nauant. Deniq. validior apparuit ærumna medicorum cogitationibus atq. opinionibus. Mihi sanè quidē illi huī viuēdi rationis subuersionē præceperūt, quod molestissimū nobis laboriosissimúmque fuit. Ac nisi eorū dicto audiens fuissem, veluti & antehac, apertè prædicabant vitæ exitū propediem. reuerā porrò id prædicentibus cōsimiles erant. Ignorans igitur ego quo modo vterer hoc extrinsecus adueniente morbo, quāuis superiori tempore ipse semper putans haud viuendum esse mihi citra philologiam, quæ mihi pro deliciis annos plures quàm triginta fuit, nihilominus præ cruciatibus tunc me acerbè torquentibus stimulatus, obtestatus sum profectò hunc vitæ statum me esse euersurum, vsqueadeò corpori, nec solùm verò, sed etiam rebus partis apertè nocentem. Cuius profectò mali rei domesticæ euersoris nostra rusticitas non iniuria crimini est obnoxia apud complures, quæ decori quod par & conueniens erat exhibere non nouit. Enimuerò equidem illic tum finem voluminis feci, vbi meditanté me interim & perpendentem morbus apprehendit, validior

quidem ille quàm vt despicerem, atque etiam minacior. Itaque rei prædictæ causa non indecenter de his commentariis qualibuscunque in conspectum venturis diuulgatum illud insignium pictorũ prædicari posset, quispiam perseuerabat commentarios scribere. Quinetiam hoc elucubratum opus meũ, rex clementissime: hoc enim te nomine appellabo, quod ab indole, & ingenio tu quidem assecutus es apud omnes qui se tibi obtulerunt tecúmque versati sunt: Consecrare visum est mihi nomini tuo, nationis quidẽ Francorum nomen referenti. Istud verò conficiens arbitrabar venustatem necnon splendorem nominis tui, multam auctoritatem atque decentem grauitatem impressurum huic meo operi laborioso. Etenim nunc non dicam nominis amplitudinem principatus tui, ac tuæ monarchiæ magnã potentiam, neque alia sanè multa externa ornamenta quæ tibi adsunt eximiè. Quibus certè ego, etsi beatissima quidem inter homines & vndique expetenda sint, pluris nihilominus æstimo fortunatum tuũ ingenium, & admirabile circa intelligentiam eorum quę congruũt, dico benè à natura comparatum atque vehemens ad eloquendum animi concepta. Quæ duo insignia atque ornamenta humanæ naturæ paucissimis quidem viris, solis porrò principib⁹ electis cõcessit deus vt reliquis præluceãt. Cuius profectò

γ' ἐκεῖνο ἢ ὥστε καταφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ἀπειλητικώτερον. τοῦ προειρημένου τοίνυν ἕνεκα οὐκ ἀπεικότως τινὸς τοῖς δὲ τοῖς ὑπομνήμασιν ὁποιοισδήποτε τῶν φαινομένοις τὸ θρυλλούμενον ἐκεῖνο τὸ τῶν ἐνδόξων ζωγράφων ἐπιλέγειν ἄν, ὁ δεῖνα διετέλει ὑπομνηματογραφῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ τουτὶ τὸ φιλοπόνημά μου, βασιλεῦ χρηστότατε· τοῦτο γάρ σοι ἐπονομάσω, ὅ, τι ἀπὸ τοῦ ἤθους καὶ τῆς γνώμης σύ γ' εὕρω παρὰ πᾶσι τοῖς ἐντυχοῦσι καὶ προσομιλήσασιν· ἐπιφημίσαι μοι ἔδοξε τῷ ὀνόματι τῷ σῷ, τοῦ ἔθνους γε τῶν Φράγκων ἐπωνύμῳ· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἡγούμην τὸ χαρίεν τε καὶ λαμπρὸν τοῦ ὀνόματος τοῦ σοῦ, πολὺ τὸ ἀξιωματικόν τε καὶ σεμνοπρεπὲς περιτρίψεσθαι τῷ δὲ τῷ ἐμῷ συντάγματι. καὶ γάρ τοι τὸ νῦν εἶναι οὐκ ἐρῶ τὸ μεγαλώνυμον τοῦ κράτους, καὶ τὸ σῆς μεγαλοδύναμον τῆς μοναρχίας, οὔτ' ἄλλα δὴ πολλὰ τῶν ἔξωθεν καλλωπισμάτων ὑπάρχοντά σοι διαφερόντως. ὧν δὴ ἐγώ, καίτοι μακαριστῶν γ' ἐν ἀνθρώποις καὶ περιμαχήτων ὄντων, περὶ πλείονος ὅμως ποιοῦμαι τὴν εὐδαίμονά σου φύσιν, καὶ ἀξιάγαστον ὅσον, τὴν περὶ τὸ κατανοεῖν τὰ προσήκοντα, λέγω δὲ τὸ εὐψυχές τε, καὶ δεινὴν τὰ ἐνθυμηθέντα φράζειν. ἅπερ δύο ἐπιπρεπῆ τε καὶ κοσμήματα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὀλιγίστοις μὲν τῶν ἀνδρῶν, μόνοις δὲ τῶν ἀρχόντων τοῖς προκρίτοις δέδωκεν ὁ θεὸς ἐνθυδεχαμεῖν. ὅπου δὴ

σέντα τοῖς τοιοῦδε τοῦ πλεονεκτήματος
δεόμενοι ἠξιωμένοις ὅτι πλείστης παρρησίας
παρ' ἡμῶν τυγχάνειν δεῖ, ὅπως χρήσιμοί τε τῷ
θείᾳ χάριτι τοῖς πολλοῖς ὦσι διὰ βίου, καὶ
συνεργοὶ δὲ τοῦ κυρίου ὃ διπάλαιστοι ἔ-
ξουσι (οὗ δὲ τὰ Κροίσου τάλαντα κα-
τ' ἐμὲ γε τὴν ἐμὴν γνώμην, οὐκ ἔστι δύ-
ταξια,) ἢ που γε ὅπως μὴ δόξει κακῶς τῷ
τι δεξιωμένων, καὶ ὅτι τῶν σφετέρων αὐ-
τῶν ἕνεκα τῷ θεοῦ ὀπιτεταμένοι ἔσον-
ται ὅσῳ γε σὺν ἑαυτοῖς τοῖς ἄλλοις ὀφεί-
λομεν πάσιν, ἀνὴρ ὢν πλέον αὐτοῖς ἔοικα
τῶν τοιούτων ὠφελημάτων. εἶδα τοίνυν ἐγώ-
γε κακῶς ἀκούσαν αὐτὸς εἰς κολακείαν,
οὐδὲ τὴν τοῦ φύσιν οὐκ ἐγκρύπτου-
σαν σὺν εἰλικρινεῖ οὖσα, ὡς γε πλίκην
αὐτοῦ ἡδομένην, καὶ ὡς φασιν αὐτοῖς
αὐτῆς, οὕτως ἀποφαινομένην. ἧς ἀπίκτ γ'
ἐστοχασάμην δι, εἰ καί τις ἀνὴρ, καὶ αὐ-
τὸς γ' ἀπεγράφων πρὸ ὅλου τοῦ βίου ἐμοῦ.
ὅμως μέντοι τῆτε συνηθείας πεπιστὸς
οὖσι τῇ ἄγρας καθαρεύουσῃ (ἄγρας γὰρ
ἐξωλέστατον εἶ) παμίξω, ὃ τοῖς ἐξεργάσας
τὴν φύσιν κακὸν λυμεῶνα μόνον.) καὶ
παμπληθεῖ δὲ συμπορεία σὺν ἐμοὶ ζό-
μενος τῇ τοῦ Τάνταλος καταμαθόντων,
οὐκ ἀνάβλητόν μοι νῦν πόντων σιωπᾶν
εἰπεῖν τῶν ὅ, τι σιγῆσαι, εἰσὶν γ' εἰπεῖν ἀν-
θρώπους τινὰς καὶ δεῖσαι, οὐκ ἀν ἀμάθειαν ἴσως, ἀλλὰ φθονοῦντας ἢ ἀγνώμα-
τός πως ἐμοὶ ἀνδρὸς, ἴσασιν δὲ, θεόν που δήπουθεν ὄπισθεν μόνον. καί τοι.

causa tali prærogatiua diuinitùs in-
signitos summa cura diligentiáque
prospicere fas est, quò fructuosam
diuinámque gratiam permultis pa-
tefaciant, & actuosum porrò do-
mini geminum talentum habeant:
Cui profectò Crœsi talenta prout
mea fert sententia, haud sunt æqui-
paranda: ne vtique in damnum
subditorum, & in suum ipsorum à
deo id commissum sit illis. Quod
quidem vsu euenit iis qui in diui-
num numen se ingratos exhibue-
runt, propterea quòd plus ipsi ob-
tinuerunt huiusmodi beneficētiæ.
Compertum igitur equidem ha-
beo me ipsum malè auditurum ob
assentationem, apud eos qui natu-
ram tuam non intellexerunt qualis
est, si quidem quantam eam iudi-
co, & sicuti de ipsa reputo, sic affir-
mo. Cuius quidem expostulationis
suspicionem quamcunque certè, si
quis etiam alius, ego quoque auer-
satus sum in tota vita mea. Attamē
& hac conscientia confisus & ful-
tus hoc me piaculo expurgante:
piaculum enim pestilentissimum
esse censeo, præstantissima ingenia
malè corrumpens. Ac in permul-
to patrocinio fiduciam collocans
eorum qui verum intelligunt, non
reuererer nunc palā omnibus istud
dicere, quod cōtigere, quum liceat
quidem dicere conuenienter atque
tempestiuè, non pudibundi fortas-
sis, verùm inuidentis aut inurbani
quodammodo esset viri, tot tantis-
que hominibus id nimirum com-
pertum habentibus: Quanquam,

intelligo quidem in incertum & lubricum meipsum & redactū esse, ac ferri in odium, subinde videlicet ignorantium veritatem, & intelligentium. illorum quidem, si ex animi sententia quod dicendum est enarrem, ex templo sanè iniquè laturorum, atque amplificationem sermonis mendacium esse dicturorum: aliorum verò contrà me valdè in sermone frigidum & inanem despicientium, tanquam minus dicentem, & prævaricatum circa veritatem, siquid ego ex alacri studio remittam, fugiens assentationis culpam. Agedum tandem veniamus vlteriùs, & istud porrò etiam arduū ac periculosum dictum sit. Itaque dico me neminem vnquam nouisse neque principem neque subditum, nec suo iure viuentem, cuius ego abundantiam amœni acrisquo ingenij magis admirabilē esse existimaui, neque magis optandā viro, qui in ætatis flore monarchiam gubernare inceperit. Quod tibi euenit supra alias felicitates: sed dico in corpore id quòd absolutè pulchrum est & aspectu dignum: in magnitudine quod regium atque heroïcum: in aspectu porrò id quod decorum est ac mansuetum, quódque conciliat fauorem plebis æqualem & eorum qui sunt cum dignitate & imperio: Ad hæc ingenij docilitatem & prōptitudinem ac tuo labore partam doctrinam & perspicacitatem, & ad omnes considerationes mutabilitatem, & vsquequaque dexteritatem: sed in summa, tuæ ipsius naturæ æquabi-

ἀλλὰ γὰρ μή γε εἰς ὑποψαλές τι καὶ ὀλισθηρὸν καθίσας μῦθός τε αὖθις, καὶ φερόμενος δι' ὑποφόβου, μεταξὺ δῆθεν τῶν ἀγνοούντων τἀληθὲς, καὶ τῶν ὑποπτευόντων. τῷ μὲν, ὡς γε γνώμῃ ὁ λεκτέον ἀκριβῶς μοι, αὐτίκα δὴ δυσχεραίνοντά τι καὶ ὁ ὑποπτεῦον τὸν λόγον ψεύδους εἶναι φήσοντα. τῷ δ' αὖ, ψυχρολογίαν πολλὴν καταγνωσομένῳ μου, ὡς ἐπ' ἔλαττον φερόμενος, καὶ καθυφειμένου τῷ ἀληθεῖ, ὡς τι ἐγὼ ὑποστειλόμενος, φοβούμενος τὴν κολακείας αἰτίαν.

Φέρε δὴ ὡμολόγηται ποτε πόρρω, καὶ τοῦτο δήπου καὶ ἀδιακινδύνως ὁμολογῆται εἰρήσθαι. φημὶ δῶν, μηδένα μηδεπώποτε γνῶναί με μήτ' ἄρξαντα μήτ' ἄρχοντα, μήτ' αὐθρωπούμενον, οὗτος ἐγὼ ὁ σεμνὸς τῆς οὐσίας ἀξιαγάστερος εἶναι δόξω, οὔτε μᾶλλον εὐκλεὴς ἀνδρὶ ὃς δὴ ἐν ἡλικίας ἀκμῇ μοναρχεῖν ὑπεδέξατο. ὅτῳ δὲ σὺν θεῷ τοῖς ἀνδράσι εὐτυχήμασι· λέγω δὲ τοῦ μὲν σώματος ὁ παγκαλλὲς καὶ ἀξιοθέατον· τοῦ δὲ μεγέθους ὁ βασιλικόν τε καὶ ἡρωϊκόν· τῆς δὲ ὄψεως ὁ εὐπρεπὲς καὶ πρᾶον, καὶ πρεπωδὸν τῆς εὐνοίας τῶν πολλῶν τε ὑπάρχον καὶ τῶν ἐν ἀξιώσει· τῆς δὲ γνώμης ὁ εὐμαθὲς καὶ ὀξὺ καὶ ἀνδρικὸν καὶ σωφρονικὸν, καὶ ὁ εἰς πάντα ὑπομνήματα ἀληθέστροφον, καὶ πρὸς πάντα πρώτως ὑπαδέξιον. ἐπὶ δὲ λόγῳ, τῆς αὐθρωπίας ὁ ἐμμε-

λές ϗ ὃ οὖ ἥκιστα, καὶ κεκμηκὼς ἥρμοσμένος, ὡς ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς Ἀθηνᾶς τῆς σῆς ὃ γλαφυρὸν καὶ φιλόσοφον. πᾶσι γὰρ τούτοις τῆς φύσεως καπροβάμασι σύγε πρὸς ὃ βασιλικὸν ἁλιᾶ τινὶ μοίρᾳ τυγχάνεις ἐξηρτυμένος. τοῦτο δὲ καὶ τηλικαύτην τῆς φύσεως προῖκα οὐ μικρὸν ὄφελος. οἱ γοῦν ἐμοὶ τοιοῦτοι ἴδιοι ἑαυτοῦ ἐπαίνους προσπαθεῖν κωλύουσι, ὥσπερ τ' ἐφάλκειος ὑπὲρ ξαίμυλος, ποιῶν τε διετετελέκεις, εἰ μὴ ὅλον σε αἱ πολεμικαὶ φροντίδες ἦμιν, καὶ μεγάλαι δὲ ϗ ποικίλαι προσεισάσης τῇ σαυτοῦ φύσει συμπεπλωκυῖαι, ἢ δὴ πάσας αὖ καὶ σαυτὰς σαυτὸν ἀπήειρεν. φθὺ τῆς προσπεπτείας, πῶς οὐ ζηλωτὸν σου τὸ τε μοῖραν καὶ ζωὴν ἐπιφανῆ ἐπειδὴ οὕτω κάλλιστα σοι εἰς ἑαυτὸν ἐπεμιόντι ἐγένηται δι' ἀνακωχὴν τῶν ἐπιχουσῶν νῦν ὀλιμῳδιῶν, καὶ τῆς ἀμαυρίας τῆς σῆς καρποδοσίαν, τὸν τῆς χρησοῦ δὴ ποτε καὶ ἐπιφοιτοῦς ἐπωνυμίαν σαυτᾷ κωλύειν οὐδεμίαν ὅτι ποιήσῃς, καὶ τὰ τῆς ἀμαυρᾶς εἰμοῖρ μοίρης εἰς ὄψιλεᾶ προσεισάσας, πολυτελῶς γ' ἀξιέπαινον ἑαυτὸν ἦμιν ἀποδεικνυάσῃς. πάντες δὲ τὸν ὁρᾶν τες ἄσιον τὸν δεκηδόνα οὐδεκιμοῦντι οἱ ἐπιφθόνξονται, ὅταν σὺ μακάρεσε τῆς δε τῆς χρησότητος τᾷ τοιούτῳ γε ὄντως καὶ τηλικούτῳ ᾧμαι τὸ ἐπιωρεπιύσης. ὅπερ δὲ τούτοις ὃ δὴ μέγιστον, καὶ σὺ ϗ ἐνὸν τὸ θεοῦ τιλθυτῶν ἀκούσῃ ὃ τὸ εὐαγγελίου μακαρισὸν, δίδλε ἀγαθὸ, οὗ γε τῆς προσαιρέσεως, ὅτι τὸν προσῖνα τὸν σὸν

litatem & conuenientiam, scitam quoque congruentiam, & vt sic dicam, quod in Minerua tua elegans est & Phiadicum. Cunctis enim his naturæ rectis officiis tu quidem ad regnandū diuina quadam sorte instructus es. Huic profectò ac tantæ naturæ doti cælitus tibi insitæ si speciales tuas ipsius laudes addideris, & quemadmodum cœperas, & facere perseueraueris, nisi totum te bellorum rebus intentæ solicitudines & magnæ & variæ aduersæ fortunæ tali ingenio conuolutæ, iam verò quodammodo eædem nobis & tibi ipsi te ipsum auferrēt. ô rerum euentum & immutationem! quo pacto non amabili æmulatione dignam & tuam sortem & vitam ostenderes? Ergo quùm primùm tibi in teipsum reuerso permittetur propter laxamentum interrumpentium te nunc anxietatū, tuo ingenio frui, clementis profectò tunc & mansueti appellationē tibi ipsi peculiarem sat scio efficies, ac molestam sortem in præclaram & insignem conuertens, planè quidem commendabilem teipsum nobis exprimes. Cuncti porrò istud cernentes secundam hanc famam, tibi splendorem assequenti, acclamabunt, fructum capias tu, ô beate, ex hac clementia tali quidem meritò tantóque corpori decorè conueniente. Posthæc verò quod certè maximum est, tu quoque etiā à deo tandem audias euangelij beatitudinē, Serue bone, macte animi propter institutum, quia dotem tuā

efficacem ac validam formare operam nauans, hanc quidem duplam meritò operatus es: necnon attinētia quidem ad futuram vitam & cælestem, ô rex illustrissime, nouimus te exoptare maxima ex parte, vt tibi eorum compos esse obtingat. Impræsentiarum porrò admonere volo te illorũ etiam quæ sunt subsequentis sedulitatis, vt rectè tu & honestè de regno statuas, ac in viros sanè beneficia cōferas dignos tua munificentia. Quod ex regiis operibus est primum & præcipuũ. viuénsque benè auditurus es omni ex parte terræ nostrę, & in beatorũ tandem ordinem redactus, sempiternam claritatem posteris tuis relinques. Agedum tu magnificētissime, ad talia officia protinus incitare. Nam sic iuuaberis tu quidem maximè hac beatáque natura & regno. Enimuerò virtutis atque modestiæ tuæ fructum ac stipendium viuēs atque vita functus cumulatum reportaueris, si etiam eius partem non infimam obiter sentiant homines præsertim probitatis & elegantiæ studiosi. Istud proinde mihi crede tum erit quum & largitionem hanc & magnificentiam in literarum studia conuerteris & in disciplinas ingenuas. Iam enim haud verebor tibi in memoriam reuocare promissum splendidum, nulli studiosorũ continuò nō vulgatum & expectatũ. Quod ego

ἐνεργῆ ποιεῖν ἐπιτηδεύσας, ταύτην τὴν διπλασίαν καλῶς ποιῶν εἰργάσω. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν μέλλουσάν τε ζωὴν καὶ ἐπουράνιον ἀνήκοντα, ἐξοχώτατε βασιλεῦ, ἴσμεν σε δι' εὐχῆς ἔχειν ἐς τὰ μάλιστα, ἐφ' ᾧ σοὶ τούτων μετέχειν ὑπάρξει. τὸ δὲ νῦν ἔχον ὑπομνῆσαι βούλομαί σε καὶ ἐκείνων ἅτινα τῆς ἐφεξῆς ἐστὶν ἐπιμελείας, ὅπως εὖ σὺ καὶ καλῶς τὰ τῆς βασιλείας τιθέμενος, καὶ τοὺς ἄνδρας δὴ εὖ δρῶν τοὺς ἀξίους τῆς σῆς μεγαλοδωρείας (ὅπερ τῶν βασιλικῶν ἔργων ἐστὶν ἐν τοῖς μάλιστα) ζῶν τε εὐδοκιμήσεις ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἡμῶν, εἴς τε τοὺς μακαρίτας ὀψέ ποτ' ἐντεταγμένος, αἰώνιον εὔκλειαν τοῖς ἐγγόνοις καταλείψεις. ἄγε δὴ σὺ μεγαλοπρεπέστατε, ἐπὶ τὰ τοιάδε τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτίκα δὴ μάλα ὁρμῆσαι. οὕτω γὰρ ἂν ὀνίναιο σύ γε μάλιστα τῆσδε τῆς μακαριστῆς φύσεώς τε καὶ βασιλείας. ἀλλὰ μὴν τῆς ἀρετῆς τε καὶ τῆς ἐπιεικείας τῆς σῆς τόν τε καρπὸν καὶ μισθὸν ζῶν τε καὶ θανὼν ἐντελέστατον ἂν ἀπενέγκαιο, εἰ καὶ ταύτης τὸ μέρος οὐκ ἐλάχιστον παραπολαύσαιεν οἱ μάλιστα φιλόχρηστοι τῶν ἀνθρώπων καὶ φιλόκαλοι. τοῦτο τοίνυν εὖ ἴσθι τότ' ἔσται ὁπότ' ἂν τήν τε φιλοδωρείαν ταύτην καὶ τὴν μεγαλουργίαν εἰς τὰ περὶ λόγους ἀποστρέψῃς καὶ εἰς παιδείας ἐλευθερίους. ἤδη γὰρ οὐκ ὀκνήσω ἀναμιμνήσκειν σε τὸ ἐπάγγελμα τὸ λαμπρὸν, οὐκ ἔσθ' ᾧ τινὶ τῶν σπουδαίων ἤδη οὐ γνώριμον ὂν καὶ προσδόκιμον. ὅπερ ἐγὼ

εἴθε

εἴ δ' ὅπ τλές ποτ' ἰδιμι, ὦ μέγα δωμάμωε βασιλεῦ, ὅς γε σοῦ κρατ' ἀκούσας, καὶ δὴ ἐχρήσαο θαι ἐν τοῖς νέοις σὸν νυκαβήσω, καὶ δ μόνον δὴ εἰς ἐμὲ προθύμως ἀναδέξαθαι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄγαν δ' πυθησίδος τε καὶ χαρᾶς. ἐφ' ᾗ δὴ ἐγὼ οἶμαι, προπεσεῖν μὴν συγγώμην παρὰ τῆς σῆς καλοκαγαθίας αἰτούμενον, εἶτα δὲ ὥσπερ ἐν τῶν τυχόντα, ὑπίσχνε σθαι δικαίοντος ἐκκλησιαστοῦ δὲ ἐπαγγέλματος. οὐκοῦν ἀναιτίως ἀν' ἔγωγε δὲν ἔγκλησιν μὴν μέμνησαι δήπου, φημὶ ἐγώ, κύριε ὑπισχνεῖτο, προθύμως μὴν ἀναιρέτως τε καὶ διαρρήδην ἐπαγγελμένος, εἶτα δὲ πάλιν ἐρωμένων ἡμῶν, ὡς ὥσπερεὶ ὑπόδουλα προσικῶς προσμενόντων φιλολογίας κοινῆς, ὡς ἀνεκδότου τινὶ κόρῃ, ἀλλ' ὡς γ' ἐν προσώπου τε καὶ ἑδίως αὐτὸν ἐξεῖ ἀεδὲ καθωμολογηκώς, ἢ μὴν φοιτήσειν, καὶ ἐν δίκ φυτυτήσειν, ὡς ἀν τις φαίη, σωτάξεσθαι τῶν τ' ἡγεμόνων ἀνδρῶν καὶ ἐνδόξων εἰς μυρίων. τῶτο δὲ γνώσεσθαι ἐν τῷ δὲ τῶν ἡμετέρων ἄφει τῶν ὑπαρεπεῖ μὴν ἐμοῦ ὄντι, καὶ προσχήματι τῆς ὀνομαστάτης μοναρχίας σοῦ, ἐσομένῳ δὲ μουσίῳ ἁπάσης τῆς κελτικῆς. ἔφασκες δὲ δὴ ἵδρυμά τι λαμπρὸν ἐν τῇ πρώτῃ παιδείᾳ ἐν διγλωττῳ καταβαλέσθαι τε ἐν παμμεγάθη σώματι ἐποικοδομήσασθαι, ἐφ' ἧς ἐξέσαι τῆς ἀμφιθεάτρα

vtinam absolutum aliquando videam, ô summa valens potestate rex, qui quidē à te istud accepi, ac profectò sanctè promittere apud iuuenes non veritus sum, etiam rei euentum certè in meam fidem alacriter recipere propter immodicā vtique expectationem atque lætitiam. Quam ob causam certè nihil tale suspicor, me quidem prius veniam à tua integritate poscentem, deinceps sanè sicuti eiusdem compotem, apud te quidem sententiam dicendo, tecum agere huius promissionis. Proinde hunc in modum nō iniuria expostularemus. Recordaris vtique, inquam ego, domine mansuetissime, primum quidem sponte atque apertè te promisisse, postea verò iterum postulantibus quidem nobis, & quemadmodum largitionem quandam dotalē conciliantibus philologiæ communi tanquam indotatæ cuipiam puellæ, ipse quidem hilariter atque iucundè ad verbum fermè qui fassus es, vtique scholam, ac certè plantarium, vt quispiam dixerit, te conditurum esse insignium virorum & qui honorifici esse debeant. Istud verò fore in hac nostra vrbe quæ quidem nunc apta ac decens est, & in amplitudine illustrissimæ monarchiæ tuæ, porrò in futuro museo Galliæ vniuersæ. Iam verò asseuerabas fundamentum quoddam luculentum amplissimæ doctrinæ bilingui te iacturum esse necnon permagnam domum cœnacularia superstructurum, in qua permitteretur circa studia literarum

probatarum operam nauare,& orbicularis disciplinæ cursum volentibus etiam prolixum absoluere, omnia quidem ad vitæ relaxationem idonea tota mente meditando. Fore vtique admittendorum in illa domo contubernali frequentiam ingentem, ceu comitatum quendam qui apparebit esse Palladis & musarum. Huius profectò promissi te quidem esse in mora sua expectatione homines qui non possunt esse superiores asseuerant, mihi autem, non secus atque sponsioni obnoxio incumbunt flagitātes vtique absolutam pollicitationem hanc exhiberi, vel multo quidem risu me excipiendum esse propter rei fideiussionem ferendo animo in mea fide receptam. Cuius profectò rei gratia quadam ex parte hos cōmentarios mihi in animū incidit consecrare amplitudini tuæ, in memoriam vtique tibi reuocaturos illustrem pollicitationē, quā alioqui paulò antè renouasti. Interea tamen hos commentarios nuncupans nomini tuo, videbar mihi in Euclīæ, vt his verbis vtar, & Memoriæ [templo] eos consecrate, fordidum fortassis donarium ex se cū fuerint. Nam se ostentabit labor meus tali integumento, qui sibi cōmoditatē amuleti cuiusdam auerruncatoris, vt quidē arbitror, præbebit aduersus cupientes mordendo increpare ipsos vel lædere.

Enimuerò quemadmodum locutus sum, equidem in ius vocor fideiussione eorum quæ à te debentur: debitum quippe est si quod etiam

ἀσυνδάζοισι τὰ δίκιμα, τῆς ἐγκυκλίου παιδείας ἐν δρόμοις, καὶ τοῖς βουλομένοις δὲ, ἐν δόλιχοι ὅπῃ τι λέσαι, ἀπόμπα γε τὰ πρὸς ἐφεπόμενα ὅπῃ τι δῆα συγκικροτημένοις ἐκ πενδς. ἐσεσθαι γε μὲν τὴν ἐγκρισομένων τῇ σεμνοικίᾳ τῇδε πλῆθος πολύ, οἱονεί τε θεραπείαν τινὰ φασκόμενον τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῶν μουσῶν. ταύτης δὲ τῆς ἐπαγγελίας σε μὲν ἔ) ὑποφημεγνοί τε πρεσβύτας ἀνθρωποι ἀκεραιοῦς ὄντες φάσκουσιν, ἐμοὶ δὲ, ὡς ἐγγύης ἐκείνης ὑπὸ ζώου, ὅπῃ κειται, ἀξιοῦντες δή που ὅπῃ τι λῆ τ' ἐπαγγελίας ταύτης πρέχεσθαι, ἢ πολλὼν' ὀφλισκάνειν γέλωτα ὅπῃ τῇ τοῦ πρόγματος ἀναδοχῇ θορυβοῦντας πως ἀναδεδεῖσθαι. ὅπου δὴ ἕνεκα μέσος τι ταῦτα τὰ ὑπομνήματα εἰσῆλθε μοι ἀναπλέσαι τὰς ἀξιώματι τοῦ σοῦ, ἀναμνήσαντά σε δή που τῆς λελαμπρυμένης ἐπαγγελίας, ἀνίωσε τὼ νεοσὶ ἔφθης ἀναιεωσάμενος. ἅμα μὲν οἱ ταῦτα τὰ ὑπομνήματα ὅπῃ φαίνεται τοῦ ὀνόματος τοῦ σοῦ, ἐδόκει μοι ἐν κύκλοις, ὡς εἶπον, καὶ μνήμης αὐτὰ καθιερῶσαι, ἀλλ' ἴσως ἀνάθημα καθ' ἑαυτὸ δὺ' ῥυπόμενα. ἐγκαλλωπίσαι γὰρ ὃ ἀφανίσμα τύμβου τοιούτου τοῦ πρόγματι, ὅταρ αὐτοῦ χρεία πρεσβύτερος ἵνος ἀγλαΐσκεν, ὥσγ' ἡδομαι, πολλαχόσε κ' τῶν ἢ λοιδορῆσ αὐτὰ βουλομένων, ἢ λυμήνεσθαι. ἀλλὰ μέν, ὡς ἔφην, ἐγωγε τὸν ἐγγύην ἐκκλοδμαι τ' ὑπό σε κεχρεωστημένων. (χρέος γὰρ τί ὅστιν εἰπεῖν τὴ

ἀλλο, ὃ αὐτοκελεύστως ὑπεχημι μόσι.) Σὶ οὖν ἤδη προσηκόντως ὅπως μὴ τὴν βεβαιώσεως δίκην ὀφλήσῃς. σὺ γὰρ οὖν ὅτι πρώτων μοι δικαστῶν, καὶ δὴ καὶ ὅτι τῷ βήματος τοῦ Θεοῦ βεβαιωτὴν μοίρᾳς τῶν δίκην μοι ἐκείνων, ὧν ποτε σοὶ τὴν φύγω. ὅπως οὖν, ὦ δαιμονιώτατε τῶν βασιλέων, σύγε ζωηρὸν τὸ χρέος ὀφείλοις τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀπαλλάξῃ· ὀφείλοις δὲ καλῶς, ἐπειδὴ τάχιστα ὁ καιρός τε ἐγχωρῇ, καὶ τῶν πραγμάτων ἡ ἀφορμὴ τοῦτ' εἰσίοιτο. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ὑφ' ἡμῶν ἐγκεκλήσθω, ὑμῖν μὲν τῷ Θεῷ ἀξιώμασιν, δέσποτα σεβασμιώτατε, οὐδαμῶς οὐ γὰρ οὕτω πεπτώκαμεν. ὅτι δὲ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας, σωσαμένου μὲν πολλοὺς τῆς σῆς φιλανθρωπίας, ἐμοί τε καὶ πᾶσιν ὁπηγωεσμένοις τῆς. τί βούλομαι μὴν περὶ ὁπλασδήποτ' οὖσης ποσοῦδε λέγειν σὺν οὐ βλεθήσομαι, τῇ ὅτι τοιαύτα τῇ σῇ θαρσήσας, αὐτὸς μὲν σὺν ἀπεπέμψας δωρᾶσθαι. ἡ γὰρ πέμψις αὐτῆς σὺν ἐμοί, ἀλλὰ τῶν ἀναγνωσομένων ἔσται μέτεστι γε οὖν ὑμῖν εἰδότων· σὺ μὲν τ' αὖ οὖ οἶσθ' ὅτι ἀπεπέμψα μὲν δέξαιο, καὶ τὴν δ' ὑπαντίμισθον μὲν ὄγε. αὐτὸς γὰρ σὲ τὴν ἡμετέραν ὡς τοιοῦτ' ἐξαρέτων ὑπειληφέναι φιλῆς, σωσαμένου μὲν ἐμοῦ ἐμφανῶς τῆς εἰσίοισης τῆς σῆς, οὐ μὲν δή τι συμφερομένως σοι. οὐμὲν ἀλλὰ βουλοίμην ἂν τοιαύτην εἰ τὴν ὑπαντίμισθον

aliud, id quod tuopte nutu promissum est: Tibi ergo continuò præcauendum est ne cautionis mulctam patiaris. Tu subinde apud omnes quidem iudices, tum verò apud tribunal tuum debes sancire & tua sponsione stabilire mihi illam dicam, si tandem eam deprecatus fuero depulsoróque. Da operam igitur, ô regum fortunatissime, tu quidem vt hoc debito confestim atque magnificè libereris: confestim porrò dico, simulatque & per tempus opportunum fas erit, & negotiorum facultas istud admiserit. Et hæc quidem hactenus à nobis iuridiciali actione agitata sint, aduersus tuam maiestatem, ô here venerandissime, nequaquam: haud enim vsqueadeò vanè inanitérque superbimus: Apud vero magnificentiam tuam, patrocinante tamen nobis humanitate tua, mihi omnibúsque perquàm notissima. De codice porrò qualicunque existente tantum dicere haud verebor, facilitate tua fretus, ipse quidé cùm non æstimauerim dare: æstimatio si quidem eius non mea, verùm lecturorum erit mediocriter subinde Græcè doctorum. Atqui tu compertum habeo æstimando admiseris, atque adeò immenso quidem precio æstimaueris. Ipse quippe de nostris scriptis veluti de egregiis quibusdam existimare pro more habes, gratulante quidé me mihi ipsi opinionis tuæ gratia, sed non tamen tibi assentiente. Quinetiam velim tantum esse iudicium

tuum atque omnium de his commentariis, quantum quidem maximum sit de aliquo eorum quæ à me compósita sunt. memini enim hos scribens, exquisitissimè quidem me ipsum cohibuisse, opus verò fecisse hac libri confectione vt quàm maximè prodessem his qui se studiosos ostendunt. Cæterum meditatio huiusmodi fortassis erat, propter quam etiam quispiam me solertior elleborum, vt sic loquar, sumpsisset, quod profectò Carneades olim faciebat ingeniosissimus ac subtilissimus argumentator, scripturus vel dicturus contra Zenonem. Huius autem meditationis laborem tanto tibi fore iucundiorem certus sum, quanto certè tu quidem literas benè audientes venerari assuetus es, procliuiorem nihilominus teipsum laudatorem patefecisti ac studiosum Græcarum literarum. Quod ego oculis perlustrans animóque colligens, alioqui cum admiratione obseruans Græcos haud secus atque totius eruditionis planè principes & inuentores, in plurimas me ipsum conieci molestias, in hac parte operam nauans. Cernebam porrò etiam complures iam hos quidem qui erant auidi loquelæ Græcanicæ ob tuum iudicium, alios verò ineruditos hac locutione filios instituendos curare. Solet quppe quicquid vnius imperio regitur, aiùt, ea quæ soli principatum tenenti acceptissima sunt sectari & studiosè colere. Adhæc tuũ nunus erit deinceps, rex christianissime, qui benignus dictus es,

σὴ τε καὶ πρώτων ἐπὶ τούτων τῶν ὑπομνημάτων, ὅσῳ τῶν ἄλλων μείζων ἐπὶ τε τῶν ἐμοὶ συγγεγραμμένων εἶη. μέμνημαι γὰρ ταῦτα γράφων, ἀκριβέστατα μὲν ἐμαυτοῦ ἐπισκήσας, ἔργον δὲ πᾶσι μάλιστα τοῦτ' ἂν σωματῶδες ὀπτικὸν ὀπαίαν τοῖς φιλομαθῶς ἔχειν μόνοις. καὶ μὲν καὶ ὁ φερόπισμα πιοῦσ' ἐῶ ἴσως, ἐφ' οἷς καὶ τῶν θρασυτέρων τις ἐμοῦ ἡδέσθη, ὡς εἰπεῖν, ἐπεστενάξηκεν, ὁ δὴ Καρνεάδης ἐπὶ παλαιὸς ὀπτιχρήματικὸς, γράψων ἢ λέξων κατὰ Ζήνωνος. τοῦτο δὲ πῶς ἐκπόνων τοσοῦτῳ σοι ἡδυσμενέστερον πεπίσμαι, ὅσῳ δὴ σὺ τοὺς λόγους ἀποδέχῃ τοὺς εὐδοκιμοῦντας εἰωθώς, ὑπερρεπέστερον ὅμως σαυτὸν ἐπαινετὸν τ' ἐξέφηνας καὶ ἐρασὴν τῶν ἡμετέρων. ὁ μὲν ἐγὼ ἀθρήσας καὶ ἀναλογιστὰ μόνος, ἀλλ' ὅστε θαυμάζων τὰ τῶν ἡμετέρων, ὡς συμπάσης τῆς παιδείας τοῦ παρὰ πᾶσι ἀρχηγῶν, πολλὰ προέχοντ' ἐμαυτὸν παρέσχημα, οὕτω ταῖς μέρῃ ἐμφιλοσοφεῖν. ἑώρων δὲ καὶ πολλοὺς ἤδη ὄντας, τοὺς μὲν τὸ ἡμετέρων ἐμαθητὰς ἐφιεμένους, τοὺς δὲ τῶν ἀπαιδεύτων τὰ τέκνα τοῦτο διδασκομένους. φιλοτιμοῦμαι ἄπαν ὃ μοναρχοῦμεν, φασὶ, τὸ μοναρχοῦντι καταθύμια ὑπὸ τῆς δόξης καὶ ἀφ' ἁπλοῦς ἔχειν. οἱ

τίνων καθήκει ἕξαι πωὶ τιθῆναι, χριστιανικώτατε βασιλεῦ, ὁ χρηστὸς εἰρημένος,

τὴν τε φιλελλήνων προσηφθαι καὶ παιδίας ἐρώντων, μή ὅπως σοῦ βασιλεύοντος καὶ ποσοῦτα πεφιλοτιμημένου εἰς τοὺς ἀξίους εἶναι δοκοῦντας, τό τισι ὀπισθίζημιον φανῆ, τοῖσδε τοῖς μαθήμασι συδιατρῖβεσθαι, εἰς σὺν τῷ τοῖς πρώτοις ἀρέσκεσθαι ὑπείληφας. ἴρρωσο, κύριε ὀπτιμέστατε, καὶ δι' ἐτῶν βίου πλείστων. ἐκ Παρισίων, ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ.

IACOBVS BVDAEVS TOVRNEBVS
adolescentibus literas Graecas studiosè colentibus benè agere.

ΕΠειδὴ τοῖς ἀκριβῶς τῶν λόγων ἠμμένοις τῶν δοκίμων οὐδὲν ἑαυτῶν ἀφελεώτερον τὸ τῶν παιδιῶν ἐφίζειν τῆς ἡλικίας, διὰ τοῦτ' ἐγὼ διὰ σπουδῆς ἔχω, ὦ νέοι προσφιλέστατοι, καὶ τοῖς μάλιστα δὴ προσυμπαθοῦσι τοῖς οὕτω τῷ προαιρέσει διὰ τελείοις συμφιλοπονῆν, ἐφ' ᾧ τοῦτοις συμπροθυμηθῶν μάλιστα δεῖσθαί μοι ἐοίκασιν, ἐφ' ὅσον δὴ ἔγωγε οἷός τ' ὢν διὰ προθύμου τοῦτο ποιήσασθαι, καὶ γὰρ δὴ ᾧ ἔμοιγε τε προήκοντι, καὶ χρόνον ἀβραχὺν μόνῳ τῶν τῆδε φιλομαθησόντων, ἐπιτηδείως τε τὰ τῶν ἡλίων καὶ πολυπραγμονῆν ὑπῆρξεν, οὐδὲ ὅλως δήπου μὴ ποιήσῃ, οὐδ' ἥμιμερον, ὁρᾶν τὸ δὴ ὅλη εἰσηγούμενος ἡ τοιαδὶ χρηὶ ἔτυχε, κατ' οὖσιν ἐμὲ φέρεσθαι. διὸ

& Græcam facundiam obseruantibus prouidere ac disciplinam appetentibus, ne tempore regni tui & cùm res tantas munificè conferueris in eos qui digni esse tibi apparuerint, eisdem noxium videatur cum his disciplinis commercium habuisse, in quibus tu quidem apprimè conquiescere deprehensus es. Vale, domine mansuetissime, & per totam vitam felix esto. Lutetiæ Parisiorum, anno à dei natiuitate millesimo quingentesimo nono & vicesimo.

GVLIELMVS BVDÆVS
adolescentibus literas Græcas studiosè colentibus benè agere.

QVandoquidem circunspectè accuratéque probanda literarum studia exercentibus nihil cernebam optatius in præsentia, quàm vt planè serióque Græcam eruditionē attingerent, ea de causa ego operam dedi, ô iuuenes beneuolentissimi, & in primis certè exoptaui & enixus sum, cum hunc in modum quoad animi propositum affectis vnà lucubrare, quò iisdem compararem ea quæ potissimùm desiderare mihi visi sunt, quatenus profectò mihi quidem facultas fuit exequi. Et enim cui & primo, & prolixo tempore soli eorum qui hîc honesta studia coluerunt, speculatíque Græcos auctores & curiosè indagare datum est, nihil profectò quod minimè is deberet facere cernens id cuius erat auctor ac præmonstrator, prospero nunc véto ferri. ipse proinde primus hûc

conatum attigi, vt existimo, iuxta quandam diuinam fortunam. Etsi pluribus quidem me improbatib. propter nouam ac recentem molitionē, quibusdam verò quoad cognationem mihi coniunctis, etiam me delirare arbitrantibus. Aliquibus porrò impostura & fascinationem esse eruditionem hanc asseuerantibus, ob suam inscitiā. Sanè quidem studij literarij curriculum cursuris legitimū, siquid aliud præstructum ac præparatum sit ab exoneraturo difficultatem strenui laboris, & istud profectò oportebat in primis, vt sermones oratorū intelligentéſque deligerent & cum voluptate commemorarent. Id nāque facilem & expeditum quidem laborem adornare debebat, expectationem verò discendi cupidorū ad ea quæ sunt remotiora corroborare. His igitur monimenta oratione soluta scribentium necnon oratorum recensentibus arbitrabar dictiones oratorias maximè molestiam exhibituras, forsitan verò etiam immodicam ipsorū strenuitatem distenturas esse. Ob quā profectò causām quidpiā conducibile me facturum existimabam, si hanc partem explanationis feliciter susciperem, idque agens, iuxta Romanorum linguā singulis vocibus congruentem expositionem prout facultas daretur ipse redderem. Hunc scopum nos in primordio pro materia & argumento assumentes, hos cōmentarios incœpta[illegible]ramus, ad illūdque solum propemodū tunc respicientes, paucis videlicet tum liberari putaba-

ἐξηχρήματος ἡμᾶμιν, ὡς μοι δικῶ, κατὰ ζῶσα θείαν τύχην. καίτοι τῶν πολλῶν μοὶ ἐμοὶ θαυμαζόντων ἀφ' ἑαυτῶν καινοτομίαν, οἰόμενοι δὲ τῶν ἐγγὺς μοι τοιούτων, καὶ ὑφορωμένων οἷον μόρον. ἔστι δὲ ὧν καὶ γενεᾶν ἃ τὸ μάθημα φασκόντων, ἀφ' ἑαυτῶν ἀπειρίαν. ἴσως μὲν οὖν ὅτι φιλολογίας δρόμον ἀρξομένοις ἐν χρόνοις, εἴτι ἄλλο προσωδοποιῆσθαι ἐκεῖ τῷ ὑπηκουφιωμένος ὁ προγεγραμμένος τῆς φιλοπονίας, καὶ τοῦτο δὴ χρεὼν ὁ τῆς μάλιστα ὅπως τοὺς λόγους τῶν ῥητόρων ἐπαινοῦντές τε ὑπολέξονται καὶ μεθ' ἡδονῆς διέξιασι. τοῦτο γὰρ εὐχερῆ μοὶ ὂν πόνον προσκυάσαι ἐμοὶ γε, τὴν δ' ἐλπίδα δὲ τῶν φιλομαθῶν προὸς τὰ πέρα ὑπερράσαι. ὑπὸ τοίνυν τὰ τῶν λογογράφων τε καὶ τῶν ῥητόρων ἐπεχομένοις ἐνοχλήσαι, ὥμην ἐγὼ ἔσεσθαι τὰ δικανικὰ λέξεις. τὰ δὲ καὶ τὴν ἄγαν αὐτῶν προθυμίαν ἐκπαύσαι. ἐφ' ᾧ δὴ προὔργου τι ποιήσαι μοι ἐδόκει, εἰ τῶν δὲ τῶν μέρη ὑπὸ τυχὸς τῆς ἐξηγήσεως ὑπιθησόμενα, τοῦτό τε ποιῶν, καὶ τὴν τῶν ῥωμαίων γλῶτταν ἐκφέρειν φωνῇ τὴν προσήκουσαν ἑρμηνείαν ὅπη πῇ εἶχεν αὐτὸς ἀποδιδόναι. ἴσως οὖν ὅτι σκοπὸν ἡμεῖς τὴν ἀρχὴν ὑποθέμενοι, τοῦτο τὰ ὑπομνήματα ἐτυγχάνομεν σκοποῦμενοι, ἐκείνου τε μόνου σχεδὸν ὅτ' ἐγγα-

σμένοι, ἀφ' ἑαυτῶν δ' ἦπου καὶ παλαίξαι φόβον

μηδα. πρεσβύτας μὴ πω τῆ ὥρᾳ διυλαβοῦσθαί μοι πρόσεχε, μή φαῦλον ἐξ δοκὴν ὃ σύγγραμμα, ὡς πολὺ ἥττον δήπου τῆς προσδοκίας ἐσόμενον τῆς γ' ἐκείνων ἀνθρώπων. ἐτύγχανε γὰρ ὃν ὑπὸ δεξιῶν ἡμῖν, ὡς τὴν σωτηρίαν μοι καὶ γνωρίμων ἐπυθόμην, τὴν βυζαντικὴν πεῖραν ἐξηκριβωκώς, πολλῷ τε μείζονι καὶ διεξοδικωτέρᾳ ἢ ὅσα εἰς νοῦν ἐγὼ ἐμαυτῷ ἐβουλήθην. ὧν ὅτι ὑπὲρ δὲ τὰ τῶν ὑπηθυμίας τὴν νέων οὕτω θερμὴν ἐξ ἐπιθυμίαν ἐγένετο, ὡς τε τὴν ἐντυχόντων αὐτοῖς οὕτως ἔχειν προσδοκίαν ἀκριβῆ τε καὶ ὑπαπαντικὴν ὡς ἐνδεήσειν ἡμᾶς ἤδη τῶν δὲ τῶ χρέους, εἰσπραξόμενον. ὧν δὲ ὃ χρέος οὐ ὅσον ἐμοὶ ἐπιγελήθην, ἀλλὰ ὃ δι' ὧν ἔτυχον αἰτίαν ὅσον αὐτῶν προσδοκώμενον. ἵνα δὴ συνοῦσμος, τὸν λόγον σιεσηκῶσαι συγγραφὴν προσαγαγεῖν ἐπιβαλόμην κἀγὼ τὸν ὁδεχόμενόν ὑπομέλησαι. καὶ δὴ καὶ ἐν προσαγωγῆς πόρρω που ἔφθασα διεξελθών, ὑπὸ δούσης δήπου τῆς σπουδῆς, καὶ τὸ ἐφεξῆς ἀεὶ ἐξεχομένῳ τῶν ὑφὼ προεκλείσοντος. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν σχοπεῖν ἀνεχόμενος, ἀπὸ ἐν πρώτου μέρη οὕτως ἠδυνήθη τελεῖσθαι, ὡς καὶ ἡμῖν δοκεῖ ἐπ' ἀγαθοῖς ἐσπουδάζεσθαι, τὴν ἥδη τῶν πεπλεγμένων ἀρμονίαν ἐχέσθαι, τοῦτο οὕτως ἐπεξῆλθεν, ὡς οὐδαμοῦ σαθρὸν ποτε σωφδίναι μοι, οὔτε διὰ τὸ ψυχρόν,

mus: procedente tamen opere cautionem adhibere mihi in animum incidit, ne ignobile esse videretur volumen, veluti longè minus certè futurum expectatione quidé nonnullorum hominum. Contigebat enim illustre quidpiam à nobis, quemadmodū ex familiarib⁹ meis & notis intellexi, de Græcanicis explanationibus, multóq. plenius & latiùs quàm quod tunc ego animo conceperam. Ob id porrò auiditatem adolescentulorū vsqueadeò præcipitem esse comperij, vt quidam eorum qui se mihi obuios darent: ita expectatio res est impotens atque festinans, haud secus atque à nobis iam nō intra diem soluentibus istud debitum exigerent. Erat autem id debitum non à me promissum, verùm ab ipsis expectatum propter causam quam fortuitò nactus sum. Hæc sanè mecū reputans, incœptam quidem compositionē promouere tentaui quatenus per vigilantiam fieri potuit. Ideóque paulatim procul effugi commentans prolixáque narratione vtens, id condonante videlicet verborum consequentia, atque ordinatim semper appendice dependentiáque texturam producente. Nam præcedenti scopo operam nauans, quæcunque in negligentiæ parte sic potuerunt collocari, vt ea quæ nobis alia post alia in animum incidunt, his quæ iam admixta fuerant concinnè adhæreant, ea sic oratione persequutus sum, vt nusquam mihi conscius fuerim nec quid de meis viribus submisisse,

nec à via declinauisse quam exorsus eram recto tramite perficere. Et verò quæcunque quidem mente voluere integrum fuit mihi ex his quibus opus erat exquisita animi agitatione, aut oratione non in digna erant, vel conjectu difficilia apud illustres auctores, & quales profectò obstrusiores minúsque vsitatas dictiones vel obsoletas prisci nuncupant, hîc certè omnia explanare aggressus sum, & quæ aspera impolitáque erant adolescentibus adæquare apprimè contendi. Et enim explanationes perfunctoriè attingere quãdo pleniore insuper opus est oratione,& compendioso vti sermone,vt vno verbo absoluam, dicendo ad fallendos auditoriétes,simile quiddam esse equidem existimo, & viã præstruẽdo,laborẽ munitionis viæ sibi ipsi condonare aut asperitates itineris præterire, aut disruptã salebrosãmque viã transilire. Hæc proinde impigerrimè laborãdo confeci,multoties quidẽ importunè fatigatus, neque priùs desij incusantibus me necessariis meis, & vt modestè tractarem valetudinem exigentibus, priusquàm quiescere repente ipse coactus fui, atque etiam occupationem planè pro derelicta habere, nedum vehementẽ industriam elanguescentem reddere. Nam quid egissem quando mihi conscius eram quidpiam immedicabile perpessõ ? Quod sanè contigit mihi interea dum diligentissimum studium adhiberem, sicuti

οὔτε τὴν ὁδὸν ἐκ τραπόμενος ἐῶ δύσπορος ἠρξάμην, καὶ μὴν δὲ καὶ ὅσα τις ὀνομάζεσθαι δυνατὸς ἐῶ ἐγὼ τὰ παραμαπίας ἀκριβοῦς διωμόσω, ἢ λόγου ἐκ ἀξίων, ἢ δυσκόλων τοῖς πάνυ συνεφθῶσι, καὶ εἴας δὲ γλαμματικὰς λέξεις ἢ ἀπηρχαιωμένας τὰ παλαι ἀνακαλοῦσι, ταῦτα δὲ πάντα ἀφασαφίσας τ' ἐνεχείρησα, καὶ ταῖς νέοις καθομαλίσαι σφόδρα διεφιλοτιμήθην. καὶ γὰρ τοι τὰ τῆς ἐξηγήσεως ἀφοσιοῦσθαι ὅπου διεξοδικωτέρου τοῦ λόγου, καὶ λακωνίζειν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν λέγοντα ὅπου τὴν παρακρούσῃ τῶν ἀκουσόντων, ἵνα εἰ ἔγωγ' ἡδύμην, καὶ ὃν τρόπον ὁδοποιοῦντα, ἐν πόνοις τῆς ὁδοποιίας ἑαυτὸν καταχρίζομενον, ἢ ταῖς δυσχερείας προεκβαίνειν τῆς ὁδοιπορείας, ἢ ταῖς κατρώγοντας τῆς ὁδοῦ ὑπαλλάττεσθαι. οὕτω τοίνυν ἐκποιῶν τοῦ θυμώματα διετέλεσα, πολλάκις γ' ὑπ' ὀχληθείς, ὥστε τοῦτ' ἐν ἐπαυσάμην ὅπου μηδ' ὀλίγον τε μοι τῶν οἰκείων, καὶ φείσασθαι τῆς ὑγείας ἀξιοῦντων, πρὶν ἀτρεμεῖν ἐξαίφνης αὐτὸς κατηναγκάσθην, καὶ δὴ καὶ τῆς παραμαπίας πάντελῶς ἀφίεσθαι, μὴ ὅπι τῆς ἄγαν φιλοπονίας δόξαι. εἰ γὰρ δὴ καὶ ποιήσαιμι ὁπότε σωφρόνιον ἐμαυτῷ αἰτιασόμενος παθόντι; ὃ δὲ μεταξὺ ἀπορθῶ ποιούμενος μοι τὸν παραμάτον, ὡς

ἔφην,

ἐφίω, συμπεσὸν τὴν τῶν χαλκογραφουώτων συμφορὰν κατέχε πολυχρόνιον ἤδη ἐπὶ τούτῳ τῷ σώματι. ἐγὼ δὲ ἀφελόμενα τὸ ἔργου σὸν ἔλαττον τεθνημυλίου, ἡμῖν δὲ τῷ μεταξὺ τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς δὲ τῆς ἀναπαύλης, τοῦτο δὲ ὑπὸ τῆς ἀναληπτικῆς διαίτης διαρρώσθη βιαζόντων τὴν δύναμιν, πολλά τε ὅτι τούτῳ μεμφομένων καὶ πειρωμένων. οὐμὲν ἀλλὰ οὐδὲ οὕτω τὰ δέλτα ἐλώφησε τῆς κολαστικῆς νόσου, οὐδέπω καὶ τήμερον. καὶ μὴν δὲ καὶ ἐμοὶ γ' ἡ ὑπάτειος αὕτη νόσος βασανιστήριά τις νυὶ τῶν ἰατρῶν τε καὶ φίλων ἐγένετο, οἳ τοῖς παραγγέλμασι πειθαρχεῖν σὺκ ἤθελον, πολλῶ χρόνου τε τεταχωμένος ὑπὸ τῆς ἄγαν φιλοπονίας, ἃ μὲ δεῖ ὑπολόγω τῶν θέλοντος μηδεπώποτε ὃ βούλεσθαι τῶν σώματος, πρὸς γε τὴν τῶν φιλομαθῶν ὁρμήν. ἐφ' οἷς δὴ βιάζομενος ὑπὸ τῶν συνδαίων δώδεκ δίκαιοι δήπου ἐσμὲν, δώδεκ ὧν τ' δρόμων ὕπεν αὐτοῖς δώδεκ σώματες διεποιησάμεθα, ὧν ἡμεῖς αὖ μαθηταῖς ὄντες ἅμα καὶ ὁμιλητῆς, ποτήρους πωσὶ δραμήκαμεν, ὅσα μῶς ὁ πίναξ φασὶν, ὁ τοσοῦτον κακοπαθοῦντες. οὐδὲ μὴν ἐάν ὅτ' ἀπὸ ποτὲ πρόσεστι ποδήσωσί τινες τῶν αὐτηπτικωτέρως τε καὶ σκληροτέρως ἐχόντων, σὺκ αὖθις τούτου ἕνεκα ἀξιοῦμεν εἶναι προσῆκον εἰσαῦθις, ὡς χρεωφιλέταις ὀφλόμενοι τῶν τῆς βίβλου ὑπογραφῶν. οὐ γὰρ εἰμὶ δίκαιος ὑπὸ τοσούτων μισθωμάτων ἐπισ-

dixi, typographorum cohibuit numerosam manum quod quidē attinet ad elaboratum hoc opus. Facta est porrò operis intermissio nō minor sesquimense, nobis interim partim quidem ex hac intermissione, partim verò præ restaurante viuendi ratione vires me corroboraturum esse sperantibus, multáque propter id laboriosè agentibus cōtendentibúsque. Quinetiā nec ita ærumnæ me cohibentis morbi cessarunt, ne huc vsque quidē. Et verò mihi quidem perditus ipse langor explorator & examinator quidam nunc medicorū necnon amicorū fuit, quorum admonitionibus obtemperare non statui, prolixo tempore defatigatus propter immoditam elucubrationem, in nulla reputatione collocans, nihilique faciens vnquam prosperam valetudinem corporis, propter in discendo ingenuam alacritatem. Quibus profectò de causis candidè agnosci à studiosis viris digni vtique sumus, eò quòd cursum hunc ipsis faustè dirigentes expoluimus, quem nos nostro marte edocti, simúlque serò instituti ægrè quodāmodo cucurrimus, quæcúque mus in pice, aiunt, interim afflictè tolerantes. Nec verò si cætera tandem insuper concupiscant quidam procaciter rigidéque animati, haud ipsi huius rei gratia æquum iudicamus nos iamiam exagitandos esse amplius, tanquam debitores effecti ob libri titulum. Non enim puto, propterea quòd commentarios scribere pro-

missi, continuò permaximæ cuipiã rei obnoxius euasi. Aut inurbanissimum fuerit, elaboratorum quidẽ gratiam triuialem agnoscere, elaborandorũ verò causa adhuc mordaci instantérque petenti atque litigioso se animo affectos præbere: alioqui persuasum habentes quantopere ad longè remotiora festinãtem me mali acerbitas hunc in modum impediuit, vt si minimè statim in otio fuerim, fatum occuparit. Prætermitto verò dicere quia inter emeritos iam annumerari decreuimus neque intempestiuè nec indecenter. In iustis quidem forsitã ipsi & legitimis expeditionibus cũ nondum stipendia fecerimus, causarij milites nimirũ præ senectute & infirmitate effecti sumus. Adhæc porrò constantis erat viri opinor & suam ipsius mediocritatẽ reputantis, minimè ex seipso omnia amplecti tentare talia tantáque, solertissimorum forsam quibusdam splendidum argumentum iactantiæ surripientia. Quod profectò liuidum esse apparebat. Arbitror verò etiã prouidentiã à generosiore alacritate me vindicasse, & magis deditum commentationi separasse, aliũ quẽpiam generosũ & moderatũ paulò pòst ex aduerso impulsurã, simúlque capessurum opus, & id quod à me derelictum est excepturum, non secus atque iam defatigato. est quippe copiosa operis perficiendi susceptio, & quæ admittat succeſſorẽ, vnũ ac plures. Ego quidẽ certè quantũ in me situ fuit, quin potius ὡς ἤδη ἀπειρηκότος· ἔστι γάρ τοι ἀμφιλαφὲς ὃ ἠργασάμην μόνος, καὶ οἷς παρασκεύασμαι ὃν ἀφθόνως μόνος, ἔνια καὶ πλείους. ἐγὼ μὲν δὴ ὁ κατ' ἐμὲ, μᾶλλον δὲ

ἀλάμπω, ἤδη εἰς ὑπαφμένεθός τι ὑπόδυσις γέγονα, ἢ ἀγωνισέσθαι δύ εἴη, τῷ μὲν ἐκπεπονημένων χάειν τὴν τυχοῦσαν εἰδέναι, τῷ δὲ ἐκπονηθέντων δύ παρασκεύασμα τι καὶ ἐγκλημα πικὸς ἔχει. ὥστε τοὺς πεπυσμένους ὡς ὅτι τὰ πρόσωτέρω ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ μὲν ἐκφυγεῖν οὕτως, ὥστε κἂν εἰ ἡσυχίαν μὲν εἶχον ἧσσον, ὃ χρεὼν δύ κατέλαβεν. ἐγὼ δὲ λέγω ὡς εἰς τοὺς ἀφέτους ἤδη τελῶ διεγρώκαμεν οὔτε παρώρως οὔτ' ἀπεικότως. τοῖς γὰρ ὁμολογουμένως μὲν ἴσως αὖ τοῖς ὁμολογουμένως στρατείας οὕτω ἐστρατευκότες, ἐπόμενοι μᾶλλον τῷ γέροντι καὶ ἀρρώστως γεγονότες. ὅτι δὲ τούτοις ἔφεσις ἐμοὶ διάδοχος εἶναι, καὶ ἰδίαν ἑαυτῷ μετεύκταν ἐπολογισάμενον, μὴ αὖθις καὶ αὖθις ἀπόνυτα παρεβαλλόμενον ἐγχρῆσθαι διὰ δέοντος τηλικαῦτα, τὸ φύσει τῶν ἴσως οἴοις λαμπρὸν ἀφορμὴν δ' οἰκείζεως ὑφαρπάζοντα. ὃ δύπου βάσκανον ἂν εἴη ἐδόκει. εἶναι δὲ καὶ τῷ παρόντι καιρικωτέρας τε τῆς ὁρμῆς με παύσασθαι, ἓ παρασπεισθέντας συνεφάμματι ἀποπάσασθαι, δῆλον ὅτι καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ μετείναι ὅσοι σεσθένπω αἰτιζορμήσῃ, σωεπιληφόμενόν τε τῶ ἔργου, καὶ ὃ ἐγκαταλειφθὲν ὑπ' ἐμοῦ ἐκδεξόμενον. καὶ δὴ καὶ ἐπιλαβόμενον, καὶ οἷς παρασκεύασται ὃν ἀφθόνως μόνος, ἔνια καὶ πλείους. ἐγὼ μὲν δὴ ὁ κατ' ἐμὲ, μᾶλλον δὲ

πολὺ μείζονι ἢ κατ' ἐμὲ ἀπειργασμένος, τοῖς καθ' ἡμᾶς πεπαιδευμένοις ὅτι θᾶττον ἐπαπάξομαι. χρὴ οὖν δὴ πάντα ἕκαστον τῶν ὅτι τῷ αὐτῷ ἀγῶνι δυσὶ συμβάντων τι, καὶ ὡσαύτως προσδοξομένων, ὃ ὅτι βάλλον εἰς ἑαυτὸν μέρος οὕτω σπουδαίως εἰς ὃ μέσον, ὡς ὃ ἡμέτερος ὃ τούτων προθυμότατος. χρὴ οὖν δὴ καὶ ἐμοὶ τῶν ὁρᾶν ὅπως ἔσται, ἵνα καὶ πόθεν τῆς ἄγαν φιλοπονίας ἀπολαύσω τοῖς ἀνοῆς σύνοιδα μόνος τῆς τοιαύτης πραγματείας ὅπως ὅσιος. τοῦτο γε μὴν ὃ φορτικὸν αὖθις ἐπ' ἐμαυτὸν συγχωρῶ περφερικώς. καὶ τοῖς ἀνοήτοις δὲ τοῖς περιλαβοῦσι μόνοις οὐδενὸς σωφρονοῦντος ἰόλεω ὅπως ἀπελθεῖν σωφρόνως μοι, ὡσπερεί μοναχῇ ὄντι. ὃ δὴ μοι ὅπως ἐστὶ τοῖς δικαίοις εἰκότως δῶ προσκυδάσαι, καὶ συγγνωμονικωτέρους τῶν πολλὰ μέλος ἂν ἐμοῦ ἐνδιδυγμένων. πῶς γὰρ δὴ ἀναμάρτητος τοιοῦτό τι ποιήσαι, ἵνα ἔξω τοῦ κατορθωτικὸς εἶη ἐκείνος, ὃς πρὸς τῷ αὖθις διδακτὸς ἦ; ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ τῆς Ὁμήρου Φήμιος, καὶ παιδείας τῆς γνησίας ἀπόβλαστος, καὶ ἐνδίαι δὲ συγλεγῶνται τῶν τοῦ συσκευομένων καὶ τῶν ἐπιπορθουμένων. ἀμέλει τῶν ἐφ' ὧν τὰ πιῶτα καὶ δεξιῶν τῶν ὁμιλίαι, ἡ ἰδία τοῦ βίου ἀφῆρηταί με. ἀλλὰ γὰρ φράσεις αὖ, ἀσφαλὲς ἐῶ ὃ τῆς ἐπισκεπτικῆς καὶ πρυφλαγμένως ἔχειν ἀνθρώπων, τὸ αὖθ' ἁμάρτοι ἑαυτῷ

multo diligentiâ quã pro viribus meis cùm effecerim, in sedentium posthac ad spectacula ordinem mox redigar. Sed cæteriat vt vnusquisque eorum qui in eadem concertatione & reluctaturi sunt, atque simili modo specimen documentúmque sui daturi, spectantem ad se ipsum partẽ sic conferat in medium, vt nostram hanc in hisce[cõmentariis] ignobiliorem reddat. Contingat porrò & mihi istud videre vitales auras carpenti, vt etiã ex hoc immodico ac studioso labore fructum percipiam aliis congratulans operis propagatione. Hanc vtique commentationẽ ipse apud me ipsum meditatus sum. Et alias sanè præcedentes molestias nullo opitulante Iolao absoluere mihi accidit, tanquam solitario. Quæres profectò mihi æquiores iudices nõ iniuria disposuerit, & ad ignoscendum propensiores his quæ inconcinnè à me cum ostentatione exhibita fuerunt. Nam quonam pacto incorruptè tale quidpiam fecisset, qua ratione susceptí negotij compos esset ille, qui vltra id quod suopte ingenio edoctus est sicuti ille Homeri Phemius, & à disciplina ingenua procul enutrit⁹ & in egestate certè versatus est & eorũ qui simul meditarẽtur & emendarent. Denique peritorum in talibus rebus & officiosorum consuetudine, hæc vitæ ratio me spoliauit. At enim dixerit quispiã, securitas erat hæc circunquaque spectantium & se cautos gerentiũ, eum qui nõ extrinsecus assũptæ doctrinæ sibi ipsi germanæque inertiæ conscius esset

(istud autē cupit esse improbanda doctrina) inter audiētes se ipsūmq. annumerare, aut taciturnè procedere. Atqui leò deindiosum quidē istud erat, & ad vitæ relaxationem accommodatū. Sed enim nō mihi datū est in mea statione, sicuti decuerat, manere, pluribus se mihi offerentibus exactoribus, quibusdā etiam tanquā gloriā affectantibus, cuipiā alias super alias concertationes imperantibus quāuis iam emerito ac senescenti. Istos sanè quidē Euryſteos multum valere in posterum cum regina Junone missos me facturū censeo. Quæ quidem imperium splendoris adepta, humanæ verò grauitati suo iure dominans, cuilibet præclaro imperiosam atque regalē se exhibet. Quanquā me ab hac ipsa hera sine mora libetabit ambitionis decremētū, quod viuacitatē ac strenuitatē collabefactare solet vnà cū ipso ætatis flore. Quemadmodū igitur immunis effectus ab hoc munere, & tranquillitatem posthac assequutus lubētibus iam his qui antehac in otio & quiete manere nō sinebant, discedo à scena necdum defatigata pectus voce artē compescens. Nam inuisos habeo eos qui (aiunt) in statione currētis facis cedunt, quicúq. [sint] iam elanguescētes ac enerua-ti. Nominis splēdorē assequiminor, ò iuuenes, & circa literariū studium fortianimo in vita vestra cōmoditatem percipite. Lutetiæ Parisiorū, Augusti mensis anno nono & vicesimo vltra mille & quingentos.

(τοῦτο δὲ βούλεται εἶδ) καὶ μάχαι) αὐτοφυῆ τε ἐκ μέσης σιωπηρικότα, εἰς τοὺς ἀκροωμένους αὐτόν τε ἐγκρίνει, καὶ ἐκεμύθως ἔχει. καὶ τὴ δίκαι ἐφθυμία γε ὃ αὐτό, καὶ πρὸς ἐφεστάναι τῷ βίᾳ ὑπεπίδηση. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐξελύετο κῆ χάραι, ὡς διεγνώκειν, λύφη πολλαὶ μοι προσυχόντων τῶν ἁπάντων, ἅτινα δὲ καὶ εἰσιεῖ τῶν φιλοδόξων τινὶ, ἀλλοις ἐπ' ἀλλοις ἀγῶνας ὑπεπιτιθέντων καὶ ἅρ' ἤδη πρὸς μακρότ. τούτους μὲν οὖν τοὺς Εὐρυσθέας πολλὰ χαίρειν ἐωσάσθαι μὴ τῆς διατοῦτης Ηρας ἐάσειν μοι δοκῶ· ἥτις τὴν ὑπηκοότειαν μὲν τῷ κλέους λαχοῦσα, τὸ ἀνδρεῖον δὲ φρονήματος αὐτοπαίκλως κυκεύουσα, πρὸ τῆς τῶν ἡγεμόνων αὐθαδεστέρως τε καὶ διατοῦτικῶς προσεισιούσης. ἐμὲ μὲν τῆς κυρείας αὐτῆς ὅσον οὐκ ἤδη ἐξαιρήσεται ἡ τῆς φιλοτιμίας ἀδημονή· ὃ γὰρ καὶ νεανικὸν συμμαραίνει φιλοδοξίαν μὴ τῆς ἡλικίας αὐτῆς. ὥσπερ οὖν ἀδηλελυμένος τῆς λειτουργίας τῆσδε, καὶ ἄδεια εἰς ὃ ὕστερον εὑρημένος, ἐκόντων ἤδη ὄντων τῶν προσόδ οὐχ ἡσυχάζειν ἐάντων, ἐξίσταμαι τῆς σκηνῆς, ὥσπερ ἀπεπαύσην πρὸ τῆς φωνῆς τὸν τέττιγα φασάμενος. οὐ γὰρ ἀδεσκοίμην ὅστις τῆς λαμπαδηδρομίας

φασὶ τοῖς οἱ ἐφεδρείᾳ πρὸς χορεῦσαι ἤδη ἀπὸ καμόντες. εὐδοκιμεῖτε νέοι, καὶ περὶ τὴν φιλολογίαν ἐρρωμένως εὐμερᾶτε. ἐν τῇ τῶν Παρισίων, Αὐγούστου μηνὸς ἔτει ἐνάτῳ καὶ εἰκοστῷ ἐπὶ τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

ΓΥΛΙΕΡΜΩ ΒΟΥΔΑΙΩ ΤΩ πάνυ Ἑρμόδωρος εὖ πράττειν.

ΟΙ τῶν ἑλληνικῶν δὴ ἐφέσιως ἔχοντες λόγων τοσοῦτον ὀφείλουσι τῇ σῇ λογιότητι, θεσπέσιε κύριε, ὅσον τοῖς πάλαι τοὺς λόγους ἐξευρηκόσιν. οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐξεῦρον, σὺ δὲ μὴ ἀμαυρωθῆναι τὰ γραφέντα ἐποίησας, ἡράκλειον ἆθλον ὑπομείνας. δεῖ δὲ ὃ ἑαυτοῦ μέρος ἕκαστον χάριτας ὅτι πλείστας συνεισφέρειν τῷ εὐεργέτῃ Βουδαίῳ, λόγῳ, ἔργῳ, γράμματι μηδενὸς ἀμελοῦντα, ὅσα πρὸς εὐχάριστον τείνει γνώμην. τοὺς γὰρ τοιούτους ἄνδρας, θεούς, οἱ πρὸ ἡμῶν ἡγήσαντο, τῷ μεγέθει τῶν ἀρετῶν οἶμαι ἐκπληττόμενοι, καὶ τῇ πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίᾳ θελγόμενοι. ὅθεν καὶ αὐτὸς κἂν μήπω τεθέαμαι τὸ σὸν ὕψος, τὴν ὠφέλειαν ἔχων ἐκ τῶν σχεδιασθέντων σοι βιβλίων, ταῦτα τῇ ὑπερφυεῖ σου παιδείᾳ ἐγχειρίζω τὰ γράμματα, τεκμήριον τῆς σου πρὸς πάντας εὐεργεσίας, τῶν ποδοῖν ἐξάπτων τοῖν σοῖν γονυπετῶς, καθάπερ οἱ τὰς εὐχὰς τῷ θεῷ καθιεροῦντες. πολλὰ γάρ σε πολλοῖς καὶ πολλαχοῦ, ἢ μᾶλλον φαίην ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης περιβόητον εἶναι ἐποίησεν, ἀλλ' οὐδὲν τῶν ἁπάντων τοσοῦτον, ὡς ἡ ἐπιείκεια τῶν τρόπων, κατὰ τὰ παρὰ πάντων τῶν ξυνομιλησάντων σοι ἀκούειν ἐστί, καὶ ἡ ὑπερφυὲς τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν μαθημάτων ἃ ἐν κιμμερείοις ὁμι-

GVLIELMO BVDÆO VIro ornatissimo Hermodorus benè agere.

DEsiderio literarum Græcarum capti tantũ debent tuæ facundiæ, proximè ad deos immortales accedens domine, quantũ priscis literarum repertoribus. hi enim primordium earum excogitarunt, tu verò ne extinguerẽtur ea quæ scripta sunt elaborasti, Herculeas ærũnas sustinens. Sed operæprecium est pro sua ipsius virili parte vnumquenque gratias quãplurimas conferre in benemeritũ Budæum, sermone, opere, scriptura, nihil missum faciendo, quod ad minimè ingratum spectat ingeniũ. Nam huiusmodi viros, deos, qui ante nos fuerunt, arbitrati sunt, virtutũ amplitudine credo in admirationẽ & stuporem adducti, & in se ipsos liberalitate inuitati. Quapropter etiã ego quamuis nondum aspexerim tuam excellentiam, commodũ obtinens ex improuidè compositis à te libris, has insigni tuæ doctrinæ voueo literas, testimonium tuæ in omnes munificentiæ, pedibus tuis me aduoluens genua flectendo, instar eorum qui obsecrationes deo consecrant. Multa quippe te multis & passim, aut potius dicam vbicũque orbis terrarũ celebrem ac nominatissimum effecerunt, at nihil ex omnibus tantum sicuti modestia morum tuorum, prout ab omnibus qui tecum commercium habuerunt audire licet, & præstantia Græcarum & Latinarum scientiarum, quas profectò cimmeriis ne-

bulis propemodũ occultas tua peritia in lucẽ adduxisti. Proinde cum amore suspiciẽdus es ac beatꝰ prædicãdus, fortunati huius tui ingenij causa. Nã felix est ille iuxta Thebanum poëtã, quẽ existimationes bonæ occupãt. In te honore efferatur vniuersa magnanima Gallia, per quẽ, aliis quondã nationibus, armis & victoriis eminentiores Galli, nũc etiam literis superant cuiusus loci habitatores. Quænam Demosthenis in dicendo vehementia hæc tua scripta, vel Platonis sapiẽtia oratione adæquare valeat? Quapropter his qui eadẽ valent laudibus exornare relinquentes, nos cum timore & pauore tuũ splendorẽ exquisitè cernere impotentes, & eo perterrefacti, non secus atque hij qui sacris adstant cum taciturnitate magnopere venerandum nomen colunt, preces submurmurando fundimus titubante lingua, & mente vertigine reique admiratione implicita. Pariter etiam supplicationem hanc vnà cum precibus tuæ sublimitati offerre nihil nos pudet duabus de causis, & quia in tua benignitate fiduciã posuimus. & quia totã Galliam dedecore liberauimus. Vitio vertunt enim omnes, quicunque orientem habitant, insuperabili regi vestro & beneficiis & maleficiis peruersè liberalitatem rependenti, quam exercitus ipsius hic degens cognouit à Macario Benedicto Constintano. Is quippe in angustiis cùm essent illi tum pecuniæ, cernens fame periclitantes viros, & neque Persarum regẽ volentem pecunias subministrare,

χλαις μονοτρύ κικαλυμμένα τῇ σῇ σπουδῇ εἰς φῶς ἤγαγες. ζηλωτὴς τίσιν καὶ μακάριστος σὺ μακαρίας ταύτης φύσεως· ὄλβιος γὰρ κῦ τὸν θνητὸν ἀοιδὸν, ὃν φάμα κατέχειτ' ἀγαθαί. ὅθεν Γαλλία, δι' ἃ τὴν ἄλλων πάλαι τῶν ὅπλοις καὶ νίκαις ὑπερέχουσα, νῦν ἐν λόγοις τὴν ἀπόπαλον πλεονεκτοῦσι. τίς σῶτα Δημοσθένους δύναται, ἢ Πλάτωνος σοφία τὰ λόγῳ δεικνῦσαι δυνατ' ἄν; δεῖ δὴ σῶτα τοῖς δυναμένοις ἐγκωμιάζειν παρέντες, ἡμεῖς μὲν δέους καὶ θάμβους τῇ σῇ λαμπρότητι καὶ σῶτῃ ὑπατικῇ μὴ δυνάμενοι, ἐκπλήττόμενοι, καθάπερ οἱ τοῖς ἱεροῖς παρεστάμενοι, σιγῇ δ' μέγα σεβάσμιον ὄνομα σέβοντες, ταῖς εὐχαῖς ὑποπορύζομεν βαυλιζούσῃ τῇ γλώττῃ, καὶ ταῖς σαῖς ἱλιτῇ καὶ θαύματι κατεχομένῳ· ὁμοῦ δὲ τὴν ἱκετηρίαν πίνδε σοὶ τὰ εὐχαῖς ταῖς σαῖς ὕψει προσφέρομεν οὐκ αἰσχυνόμενα δυοῖν οὖσιν, τό τε τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ πιθανῶσαν, καὶ τὸ πᾶσαν Γαλλίαν ψόγου ἀπαλλάξαι· μεμφοῖ γὰρ πάντες, ὅσοι τῶν ἐάσαι ἔχουσι, τὸν ἀκτήτων καὶ εὐπαίδας ἐν κακοπαίδας ὑμῶν βασιλέα κακῶς αἰτιώμενοι· τὸν εὐεργέσιαν, ὡὐ. ὁ τόλμας αὖ σῶτῶν τὰ δέχεσθαι ἔγωγε τῶν τὸν μακαρίου Βενεδίκτου Κωνσταντίνου.

τοῦτ' γὰρ ἐν ἱεροῖς ὕπτιον ἐκείνῳ πότε τὴν χρημῶν, ὁρᾶν λιμῷ ἀπολλυμένους τοὺς ἄνδρας, ἐν μηδὲν τῶν πρόσω βασιλέα βαλόμενον χρήματα πρόσεχεῖν,

ἀὐτὸς αὐτὸπάγκελπος ὁ τοῖς δίκαιοις ἐξεύρησε λόγοις, ἔργοις, χρήμασι, πᾶσιν ὅσα ἐδεῖτο ὑπηρετῶν ὅς μὰ τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς ἐγὼ, ἐξ ἐμαυτοῦ πάντα ἐάσας, πῶς ἂν ἐκείνοις μόνοις βοηθοίη, τοιοῦτος προσῆκε, μᾶλλον ὅσης δυνάμεως, μᾶλλον ὅσης σπουδῆς, ἔρρωτο βασιλεῦ· ὑπέρκειμαι δ' αὐτῷ πάντες ἡμεῖς πρὸς τὸν καταφρονῆσαι τῶν Γάλλων· καὶ ὁ μὲν τὰ ὑποκείσεως ἕνεκα πέμπει τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα δοῦλον, τά τε χρήματα εἰς προῖξιν, ἃ δὲ ὑποκρίνει εἰς τέλος ἄξειν· ὁ δὲ καλὸς ἐκεῖνος νεανίσκος οὐκ οἶδ' ὅπως ἑαυτὸν προσεποιήσατο ἔχειν τοῖς ἐκείνῃ παισὶ καὶ οἰκείοις μᾶλλον χαίρειν εἰπών, προσεμαλώσας χιλίους χρυσίους ἐκ τῆς εἰς προῖξιν τῶν ἐκείνου χρημάτων· ὅθεν ζημιούμενος οὗτοι τοῦτό τε τὸ ἁλάλωμα τῶν χιλίων χρυσίων, καὶ τὴν ζημίαν τὴν κέρδους, ὃ προσελάσειν δὴ ἐμπερδόμενοι, σφαλέντες τε προσῆκε τῆς ὑποκρίσεως, οὐ τὴν τῶν Γάλλων βούλησιν τοσαύτην φέρειν οὔτε τοῖς δὴ ποιήσασθαι δυνατοῖς ἡγούμενοι, ἐπιτηδεύσασθαι μὴ τὴν ἀδικίαν ἐμπορίαν ζητήσαι, εἰ δυνατὸν τὸ ὑποκρίσεων ἀνδρεῖος ἔχειν, καὶ μὴ δι' αὐτὴν ἀνεφίεσθαι τοιούτου πλούτου, μᾶλλον τοιούτου φόβου. δεῖν, δὲ ὃν βούλεσθαι δυνατοῖς δυνατοῖς ἀνδρείοις, ἃ μὴ τὸ μηδὲν βούλεσθαι. τοῦτον τὸν φόβον τῶν Γαλλίαν ἀπολύσασθαι πειρᾶσθαι, ἵνα δόξῃ δὲ τῶν κελτῶν μεγαλόφρων μηδέποτε ἀμνημονικὸν τὴν βούλεσθαι, καὶ μικραὶ δωρεαὶ γε οὖσαι, δὲ γε μι-

ipse non rogatus in summis discriminibus eis patrocinatus est, sermone, opere, pecuniis, omnia quibuscunq. indigebant suggerens, qui per deum literarū præsidem, sua ipsius negotia omnia missa faciens, quo pacto illis solis auxiliaretur, animo attendebat, quāta beneuolentia, quanto studio, rex Christe? Promiserunt porrò ipsi omnes quidem certè Gallorum proxenetam & conciliatorem se eum effecturos esse: & is quidem pollicitationis causa mittit quendā seruorum suorum, & vt pecunias exigat, & quod pollicitū est ad finem ducat. Ille autem egregius iuuenis haud noui quo pacto sibiipsi vendicauit. Consuetudini pueris ac familiaribus longū vale vbi dixisset, cùm præterea insumpsisset mille aureos ex illis exactis pecuniis. Vnde mulctā passi illi & propter impensam mille aureorum, & mulcta prouectus, quem sibi asciuisset negotiatores, falsique præterea pollicitatione, haud Gallorum liberalitati congruū esse sic in benè meritos officiū rependere arbitrantes, demandarunt cuipiam illic morantiū mercatorū vt peteret, si facultas esset, quò ipsi rem promissam obtinerent, & non suus ipsorū famulus eam adipisceretur cū tanto dedecore. Nam operæpreciū est eum qui se beneficum exhibuit mutuū percipere promeritū & minimè eum qui nulla in re benè meritus est de alio. Hac infamia Galliā liberare enititor, vt videatur Celtarum animi magnitudo nunquam immemor esse beneficiorū, quamuis parua quidē sint. Nā quod exē-

guum est opportunè quidé, maius est eo quod intempestiuè magnum est. Omnes quippe in beneficio cōferendo priores partes occupantes mutuò accipere digni sunt. Ita etiā Athenę Epicradé remunerate sunt, non magnitudinis gratia elargitarū pecuniarum: Centum enim erant minæ solùm: verùm cū opportunitate datarū. De hoc non noui quāobrē oporteat plura scribere, præsertimq. ad tale numē & eximium virum scribēs, primas Græcæ Latinæque elegātiæ tenentē: Quem rectis oculorū pupillis intueri nō sustineré, nisi ansam à tua magnanimitate & benignitate assumerem. Sed & hūc in modū sudore perpetuo circūfluens tātas res audeo, pudore fiduciæ ac temeritatis. Ast ego noui Iouem cęlestē minimè contēnere etiā inelegantium & inurbanorum precationes, maiorémque capere voluptatē ex puro corde inornatis obsecrationibus, quàm ex futili facundis & Atticorū ritu elaboratis sermonibus: Quem & ipse modo imitans, cādido animo hanc ex nobis in tuam sublimitatē affectionē admittas, licet supplices miniméque ornatæ sint hæ literæ, & eas ad te perferenti opē auxiliúmque feras, super his quæ supplices à te rogamus. Vale, musārū patrone, quousque nos ad tua genua prouoluti, manibus tuis seruiliter osculādem°. Ex Chio insula maris Ægæi, Octobris decimo quinto die, anno millesimo quingentesimo tricesimo nono.

τῶ χειρε κύσμῳ δουλικῶς. ἀπὸ Χίου, τῆ ἀφλη. πάνυ ψιλὸς ἐπὶ δίκα-

χρὸν ὁ δίοντι γε, μᾶζον τ μεγάλου, ὁ ὐ δίοντι. πολύτις γὰρ εἰ τοιοῦτον ἔχοντες χρείτων δώπαλαμβάνειν ἄξιοι εἰσίν. ὕτω καὶ Α Διῶναι τ Επικράδην ἐτίμησαν, ὐ τ πλήθους οὕνεκα τ δοθέντων χρημάτ: ἑκατὸν γὰρ ἦσαν μναῖ μόναι· ἀλλὰ τ ὐκαιρείας τ δοθέντων. περὶ τούτου οὐκ εἶσ' ὅπ πλείω διῆλθε γράφων, καὶ ἐμοῦπερ τοιοῦτον ὄντος ἀγαθοῦ καὶ ἐπαφρῶν ἀνδρα γράφων, τ ἐμὲ τοιοῦτα τ ἡμῶν ἐπικῆς καὶ λαπικῆς βώμοισίας φέροντα· ὐ γοῦν διόρθωται τῶν κόραν ἀπίσας ὁλμήταμι, εἰ μὴ ὃ ὀνόσιμον ποιᾷ τῆς σῆς μεγαλοψυχίας καὶ φιλανθρωπίας πρέλαβον· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἱδρῶτι πολύτροπε ἀερρέόμενος ὁλμῶ τὰ τοιαῦτα, αἰδοῦ τῆς ὁλμης καὶ αὐθαδείας. ἀλλ' οἷσ' ἐγὼ καὶ Ζεῦα ὅτ ὀλύμπιον μὴ ἀπαξιοῦντα καὶ ἐμὲ ἀγοίκων δικτύς, καὶ μᾶλλον χαίροντα ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ἀπημυήτοις βύχαῖς, ἢ ὀκ ἐνθρᾶς κεμμένοις καὶ ἀπικωμυρνᾶς λόγοις· ὑπὸ καὶ αὖθις ὃ νῦν ἔτ) μυθολόγος, βύμβωδος ἐμοὶ τὸν τ πρὸ ἡμῶν ἀεὶ ὃ σὸν ὕμνος ἐμάθησπ τοιοῦδε ἔξη, καὶ ἀφελῆ καὶ μὴ κεκαλλεπημένα ὥσπ ἐμὲ γράμματα, καὶ πῶ κομιῆ τῶν γραμμάτων βοῦ δῆσον, ὑπὲρ ὧν ἱκετεύομεν. ἔῤῥωσο, τῶν μουσῶν προστατα, μέχρις ἂν ἡμεῖς τοιοῦτοι ὦμεν.

Τῷ σοφῷ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

5

23